5361 t. 1.

Wypisy ze źródeł i wydawnictw źródłowych i notatki o nich.

1.

Kart 103

Acta et diplomata graeca

Acta et diplomata graeca medii aevi sacra et prophana collecta ediderunt Franciscus Miklosich et Josephus Müller. Volumen I, Vindobonae, Carolus Gerold. 1860. — Volumen II Vindobonae (Car. Gerold) 1862.

Acta patriarchatus Constantinopolitani 1315–1402 e codicibus manuscriptis bibliothecae palatinae vindobonensis, sumptus praebente caesarea scientiarum academia ediderunt Fr. Miklosich Prof. Universit. Vindobonensis et Jos. Müller Prof. Universit. Patavinae. Tomus prior, Vindobonae, Carolus Gerold 1860. 8º. st. X. 607. (Typi et charta Leopoldi Sommer.) (drukowane w 300 exemplarzy) — Tomus posterior Vindobonae 1862 8º. k. 2. st. 608 (continet:) Acta patriarchatus Constantinopolitani 1315–1402.

Wydawcy postanowili wydać zbiór dyplomatów greckich objaśniających historyją bizantyńską. Rozpoczęli swą pracę ogłoszeniem aktów zawartych w 2 księgach rękopiśmiennych biblioteki palatyńskiej wiedeńskiej (Hist. Graec. XLVII et XLVIII, olim LXV et LXVI) obejmujących kart 308 i 222, które to rękopisy w środku XVI wieku w Konstantynopolu dla biblioteki wiedeńskiej nabył uczony poseł Gislain de Busbecke. Jeden z nich ma tytuł: Συνοδικαὶ κρίσεις καὶ ~~[illegible]~~ ἐκκλησιαστικῶν παρασημειώσεων ἔγγραφα σημειώματα — drugi: Κωδίκιον τῶν συνοδικῶν παρασημειώσεων. Obejmują one protokoły synodów Konstantynopolitańskich F od r. 1315 aże do r. 1402 za czasów patriarchów: Jana XIII Glycis (52 dypl.) (od 1315 w lipcu – 1318 w listopadzie) Izaiasza (23 dypl.) (od 1323 w grudniu – 1334 w listopadzie) Jana XIV Calecas (36 dypl.) (od 1337 w lipcu – 1347 w lutym) Izydora (22 dypl.) (od 1347 w sierpniu – 1350 w lutym) Calista I i Philotheusa (65 dypl.) (od 1350 w wrześniu – 1364 w wrześniu) Philotheusa samego (od 1364 w październiku – 1374 w lutym) 134 dypl. — Razem w Tomie I jest 337 dokumentów greckich. — Tom II obejmie czasy patriarchów: Nila, Antoniego, Makarego, Kalista II i Mateusza, to jest od r. 1379 po r. ~~14XX~~ 1402. — Przenoszę pobieżną wiadomość o tych rękopismach

F dekreta, listy pasterskie, uchwały synodalne, exkomunikacje, absolucje, wyroki w przedmiocie prawa kościelnego i cywilnego

podał Piotr Lambeccius (Commentarii de bibliotheca caesarea vindobonensi VIII. 1065) zwracając uwagę na ich ważność. Późniéj pisano o nich w: Żurnał narodnago prosvjeszczenia 1847 Tom LIV. Otdieł II. 131–164; Slawische Bibliothek I. 123–258; Sitzungsberichte der Kais. Akademie der Wissenschaften, Philosoph. histor. Classe Bd. VII. 323–354 i Bd. IX. 336–419. – Z dzieła tego (drukowanego tylko w 300 exempl.) rzucającego wielkie światło na historyję kościoła wschodniego, na dzieje bizantyńskie serbskie i ruskie, oraz na mało znane (niedosyć) prawodawstwo kościoła wschodniego[F], podajemy tu szczegóły krajów sławiańskich lub téż dawnéj Polski dotyczące.

F którego luki wypełnia i z tego powodu europejskiéj nabyło wziętości.

(około r. 1330) Esaiasz patriarcha carogrodzki pisze do Katholikosa Armenii oraz do Króla Cylicyji, Izauryi i całéj Armenii, iż przyjmuje naród ormiański i Kościoł do zgromadzenia cerkwi prawowiernéj (Snać odpadli wtedy od Unii rzymskiéj) pag. 158–164. Nr. 71. 72.

1338 Jeremias metropolita Chersonu

1339, w lipcu. – Jan XIV Calecas patriarcha carogrodzki odpisuje na list metropolity Rusi („Ρωσιας) (był to Theognost grek metropolita ruski) w którym tenże pyta względem ciała zmarłego metropolity (Piotra z Wołynia hegumena monasteru w Wercheraćie który został metropolitą 1308 i † 20 Grudnia 1326 w Moskwie czczony tamże za świętego) przy którem się cuda dzieją i chorzy uzdrawiani bywają. pag. 191. Nr. 88 (Anno 6847 = 1339, mense Julio, Indict. VII)

Pierwsze utworzenie metropolii halickiéj przed r. 1347

(około 1340) Basilius II Comnenus imperator trapezuntinus ob adulterium a patriarcha monitus (pag. 199)

1347. septembr. – Jan VI Kantakuzen cesarz grecki, donosi metropolicie kijowskiemu i exarchowi całéj Rossyi (Theognostowi?) iż uchwały przeszłego patriarchy carogrodzkiego (Jana XIV Calecas?) odrywające episkopie Małéj Rusi, Halicza i reszty od metropolii kijowskiéj, uchylone zostały. pag. 261–263. Nr. 117. (Anno 6856 = 1347 Septembri, Indictione I) (Ban Strahl. pag. 331)

1347 = 6856 Septembr. Indict. I. – Jan VI Kantakuzen cesarz grec-ki pisze do Szymona Iwanowicza wielkiego Księcia moskiew-skiego (Συμεων ρηξ πασης Ρωσιας) iż uchwalono w Carogrodzie aby cała Ruś mianowicie [illegible] biskupstwa Małej Rusi (επισκοπαι της Μικρας Ρωσιας) zwłaszcza Halicza (Γαλλιτζης) należały do metropolii kijowskiej (Κυεβου) pag. 263–265 Nr. 118.

(Szymon Iwanowicz Hordyj 1340–1353)

1347 = 6856 Septembr. Indict. I. – Jan VI Kantakuzen cesarz grec-ki pisze do Dymitra Lubartowicza Księcia włodzimierskie-go (Δημητριε Λουμπαρτε ρηξ Βολοδιμηρου) iż biskupstwa Małej Rusi jakoteż Halicza (ὁ ἀρχιερευς Γαλλιτζης) [illegible] podobnie jak dawniej podlegać mają metropoli-cie kijowskiemu Theognostowi exarchowi całej Rusi które-go i biskupstwa Wielkiej Rusi należą. pag. 265–266 Nr. 119.

(donosi o unieważnieniu metropolii halickiej, wzywa aby oddalił metropolitę halickiego i uznał metropolitę kijowskiego za prawdziwego)

1347 = 6856 Septembr. Indict. I. – Synod carogrodzki złożony z metropolitów Heraklei, Tessaloniki, Cyzyku, Filadelfii, Sebastei, Pontoheraklei, Brussy, Mityleny, Ainy, Sugdai, Gotyi, Bizyi, Gallipolu i Garelii potwierdza chryzobul-lę cesarza greckiego mocą której biskupstwa Małej Rossyi i Wołynia mianowicie episkopie Halicza, Włodzimierza, Chełmu, Przemyśla, Łucka i Turowa mają podlegać me-tropolii kijowskiej i Theognostowi metropolicie kijows-kiemu exarchowi całej Rusi. pag. 267–271. Nr. 120.

1347 = 6856, Septembr. Indict. I. – Izydor I Bouchiras patri-archa carogrodzki pozywa do sądów swoich metropolitę Ha-licza(?) za to iż się wyłamuje z podwładzy metropolity kijows-kiego wraz z innemi ~~metropolitami~~ biskupstwami małej Rusi. (pag. 271 Nr. 121 (Zdaje się iż Dymitr Lubartowicz chciał utworzyć nową metropolię niezależną od kijowskiej może pod naczelnictwem Alexego Pleszczejewa biskupa włodzimierskiego – Obacz Strahl pag. 334.)

przyłarchijereja

(co skutek skargi metropolity kijowsko-moskiewskiej – metropolita kijowsko moskiewski Teognost r. 1329–1330 wizytował eparchie halickie i wołyńskie

13(50) Eusebius electus metropolita Sugdaeae abjurat haereses monachorum Barlaami et Akindini.

(najprawdopodobniej 1253 lub 1254.)

(około 1352) bez roku. — Callistus I patriarcha carogrodzki wspomina metropolitę kijowskiego i całej Rusi (może Romana którego wielki książe litewski obrał) aby się pogodził z Michałem Wasylewiczem wielkim księciem twerskim; który na przekór wielkiemu księciu litewskiemu podobno Alexego Pleszczejewa mieszkającego w Moskwie biskupa włodzimierskiego chciał na metropolii kijowskiej utrzymać pag. 320-322 Nr. 139 sine anno (ob: Strahl pag. 334) wspomina tu patriarcha, iż w tej sprawie pisał do wielkiego księcia litewskiego i innych książąt ruskich aby co do Kijowa należącego do Litwy porozumienie wyjednać.

1354 = 6862 Junio, Indict VII. — Synod carogrodzki mianuje po śmierci metropolity Theognosta, Alexego (Pleszczejewa) episkopa włodzimierskiego metropolitą kijowskim i całej Rusi. pag. 336-340 Nr. 151. — a to na prośbę Wielkiego Księcia Iwana (Iwanowicza moskiew.) mianuje Synod.

1354 = 6862 Julio Indict. VII. — Patriarcha carogrodzki (Philoteus ?) pisze do episkopa w Nowgorodzie (Νοβογράδιον) (Mojżesza ?) aby był posłuszny Alexemu metropolicie kijowskiemu i całej Rusi obranemu na metropolię po śmierci metropolity Theognosta. pag. 347 - 350. No. 156.

1354 = 6862 Julio Indict. VII. — Patriarcha carogrodzki (Philoteus ?) pisze do episkopa w Nowgorodzie (Mojżesza ?) aby Theodoreta którego metropolita bulgarski w Ternowie (pseudopatriarcha) wyświęcił na metropolitę całej Rusi, miał za exkomunikowanego, ponieważ metropolitą Kijowa i całej Rusi jest Alexy. pag. 350-351 Nr. 157. (Obacz Strahl pag. 332.)

Po śmierci metropolity Teognosta, książęta litewscy utworzyli osobnego metropolitę litewskiego Romana który miał pod sobą biskupstwo rusko-litewskie: Połock, Turow, Nowogródek mały — O Kijów toczył Alexy metropolita długą walkę z Romanem i wytoczył mu proces w Konstantynopolu zarzucając Romanowi iż podjudzał Olgierda W. X. Lit. na Alexego metropolitę i na Chrześcian wskutek czego wynikły krwawe boje — Patriarcha wzywa Romana by się stawił przed sąd — a gdy ten nie stawił się, posłał legatów na Ruś: do Litwy którzy obu metropolitów pogodzili w czerwcu 1361. Roman † 1362

(bez roku około 1354) Synod carogrodzki stanowi aby z powodu zamieszek w Kościele ruskim sprawionych przez bezbożnego Theodoreta wyświęconego nieprawnie w Ternowie w Bulgarii na metropolitę całej Rusi jeszcze za życia Kijowskiego metropolity św. pam. Theognosta – siedziba metropolity Kijowskiego i całej Rusi odtąd była w Włodzimierskiej dyecezyi (w Włodzimierzu) pag. 351–353. No 158. – wspomina tu synod wielkiego księcia Iwana Iwanowicza moskiew. (może to jest ustanowienie 2 metropolitów) (Włodzimierz nad Klazmą)

1355 = 6863, d. 17 Augusti, Indict. VIII. – Synod carogrodzki jakoto: Callistos I patriarcha archiepiskop Konstantynopolski (ojkumenikos patriarches), Mitrofanes archiep. Heraklei, Manasses ~~archiep.~~ metrop. Nicei, Jan ~~archiep.~~ metrop. Rhodu, Isaias ~~archiep.~~ metropol. Selivrii, Theodoret ~~archiep.~~ metropol. Bryzei, Romanos ~~archiep.~~ metropol. Litwy (ο Λιτβων μητροπολιτης = ten Roman mianowany metropolitą Litwy i Wołynia r. 1354 przez patriarchę Philotheusza – obacz Strahl pag. 334), Dorotheusz metropol. Peritheorii, Gregor metrop. Tessaloniki, Jakób metrop. Chalcedonu, Makarius metrop. Christopola, Józef metrop. Mityleny, Theodulos metrop. Rossyi (Ρωσιου)(?), Joannikius metrop. Garelii, Neofit metrop. Bizyi, Makariusz metropolita Agathopolu – potwierdza ją związek ślubny pomiędzy Andronikiem synem Jana Paleologa cesarza greck. a Kyratzą córką Jana Alexandra Asana cesarza bulgarskiego (nieznana w historyi bulgarskiej) – pag. 432–433. Nr 185.

1355 = 6864 Decembri, Indict. IX. – Callistos patriarcha carogrodzki pisze list pasterski do duchowieństwa bulgarskiego dotyczący patriarchy w Ternowie cesarstwie bulgarskiem pod rządami Jana Asana cesarza (który będąc exarchem samowolnie mianował się patriarchą) i obrządku Krztu świętego. – pag. 436–442. No 186.

1356 = 6864 Julio Indict. IX. – Synod carogrodzki ~~[illegible]~~ rzuca klątwę (Kathairesis) na metropolitę Alanii, Kaukazyi i Tanaitów – ~~w~~ którym to piśmie wspomniany jest także metropolita Litwy należący do kościoła greckiego. pag. 356–363. No. 162. (dotyczy podobno Georgii)

1359 = 6867. Majo, Indict XII. – Synod carogrodzki pisze do Alexandra wielkiego wojewody Ugrowlachii, iż ~~[illegible]~~ metropolii Bitzinii (Βιτζινης = Widdyn?) nadaje nazwę metropolii Ugrowlachii, oraz metropolitę bitzinskiego Jacynta mianuje metropolitą ugrowlachijskim. pag. 383–388. No. 171.

1361 = 6869 Julio, Indict. XIV. – Synod carogrodzki uchwala wysłać posłów do Rusi którzyby rozsądzili rozterki pomiędzy Alexym (Pleszczejewem) metropolitą kijowskim i całej Rusi następcą zmarłego metropolity ruskiego Theognosta [z jednej strony, a Romanem metropolitą Litwy do którego należą episkopije w Płocku, w Turowie, w Nowogrodku (Nowogradopoulion *)) a który chce zagarnąć reszte episkopii w Małej Rusi i w Brańsku. – posyłają więc posła Georgija dijakona z Perdiki. – pag. 425–430. No. 183.

[z za którego życia Alexy był episkopem włodzimierskim

*) Nowogrodek siewierski czyli mały Nowogrodek

1361 = 6869 Julio, Indict. XIV. – (Calistus I) patriarcha carogrodzki pisze do (Romana (+1362)) metropolity Litwy, do którego juryzdykcyi mają należeć episkopie w Połocku, Turowie, Nowogrodku oraz biskupstwa w Małej Rossyi (της Μικρᾶς Ρωσίας επισκοπας), iż posyła do Rusi 2 posłów mianowicie Georgija dyjakona z Perdyki, dla załagodzenia między nim a Alexym metropolitą Kijowa i całej Rusi kłótni o biskupstwo w Brańsku (Μπριανσκον) które ma należeć do juryzdykcyi Alexego. pag. 434–436. No. 185.

1363 = 6871 Martio. Metropolita Sugdaeae et Phullorum quem hostes sede sua expulerunt, in metropolitam Reni transfertur. – pag. 443. No. 188.

1364 Symeon metropolita Alaniae, Soteropoleos, Athenio=
tissae, Lazikiae, Kaukasiae, Achochiae et Trapezunti.

(bez roku - około r. 1364) – Patriarcha carogrodzki napomina
cesarza bulgarskiego aby zachował przymierze zawarte
z cesarzem greckim. – pag. 453–454 Nr 196.

1366 Monasterio S. Petri apud Capha in Veteri Limeno metro=
poliae Sugdaeae confirmantur jura monasterii patriar=
chalis.

1368 = 6876 Martio, Indict. VI – Joannes Ungleses despota
Serbiae ecclesias partium sibi subditarum, quas Stephanus
Urosius Serbiae et Graeciae imperator sejunxit, iterum
subjicit ecclesiae Constantinopolitanae – pag. 560–564 Nr 306.

1368 = 6877 Octobri, Indict. VII. – (Philotheus) patriarcha caro=
grodzki powierza metropolicie Gothii exarchowi stara=
nie nad dyecezyją Chersońską. – pag. 501 Nº 240.

(około 1368) – Patriarcha carogrodzki przyłącza metropolią
w Warnie do metropolii w Mesembrii – pag. 502. Nº 244.

(bez roku - około 1369 – Philoteus patriarcha carogrodzki wzy=
wa biskupa Justynianii pierwszej, Ochrydy i całej Bulga=
ryi aby się stawił na synod oekumeniczny mający się na=
radzać względem unii kościoła wschodniego z zachodnim. –
pag. 491–492. Nº 234

1369 Demetrius Chlorus abjurat errores Latinorum item
Barlaami et Acyndini.

1370 = 6878 Junio, Indict. VIII. – (Philoteus) patriarcha caro=
grodzki pisze do Dymitra (Iwanowicza) wielkiego księcia
(moskiewskiego) napominając go oraz i metropolitę kijows=
kiego i całej Rusi. – pag. 516–518 Nº 264

1370 Junio, Indict. VIII. – Tegoż list pasterski ~~do~~ metropolity kijowskiego
~~[illegible]~~ i całej Rusi napominający (tej treści co wyżej)
– pag. 518–520 Nº 265.

1370 Junio, Indict VIII. – Tegoż list pasterski do książąt
całej Rusi napominający (tej treści co wyżej) –
pag. 520–522. Nº 266. (wspomina tu Swetzislawos rex Smoleniskou t.j.
tj. Swiatosław Iwanowicz zabity r. 1386)

Po śmierci metropolity litewsko-ruskiego Romana starał się metropolita kijewsko-moskiewski Alexy zagarnąć znowu eparchie południowo-ruskie. Tymczasem rozpoczęła się walka między Olgierdem W.X.Lit. a Dymitrem W.X. Moskwy r. 1364 który to Dymitr pojmał w niewolę Michała Księcia twersk. szwagra Olgierda, Borysa drugiego szwagra i innych krewnych Olgierda, oraz zagrabił grody Olgierda władzę uznające: Rzew, Mikulin i t.d. protegował zbiegów od Olgierda — a metropolita Alexy uwalniał bojar od przysięgi wierności dla Olgierda, wyklinał pomagających Olgierdowi — Olgierd skarżył na Alexego do Konstantynopola, a patriarcha upominał Alexego. Gdy w dalszej wojnie z W.X.Mosk. Olgierd upominał się o poświęcenie nowego metropolity litewskiego patriarcha pominąwszy iż dawniej unieważnił metropolię litewską, poświęcił Cypriana Serba na metropolitę litewskiego obawiając się aby Olgierd nie zwrócił się w objęcia papieżowi który około nawrócenia Litwy robił zabiegi. — Ta dezorganizacya i nieporządek hierarchii dała powód Kazimierzowi wielkiemu, iż wskrzesił metropolię halicką 1371.

1370 = 6878, Junio, Indict. VIII. — (Philotheus) patriarcha carogrodzki wzywa biskupa Nowgorodu (ἐπίσκοπος Νοβογοδίου = to jest Alexego arcybiskupa Nowgorodu który sobie wbrew woli metropolity Kijowskiego i całej Rusi Alexego Pleszczejewa przywłaszczył godność arcybiskupią i podlegać niechciał — a może i biskupa Nowogrodka na Litwie?) aby złożył (cztery) (krzyże z swego feloni (t.j. ornat, na którym tylko arcybiskupom wolno było nosić krzyże wyszyte czyli Polystavrion) aby słuchał metropolitę Kijowskiego i Wielkiego Księcia (moskiewskiego) Dymitra (Iwanowicza) — p. 522-523. No 267 (Ob: Strahl. p. 344)

1370 = 6878, Junio, Indict. VIII. — (Philotheus) patriarcha carogrodzki exkomunikuje wszystkich książąt Rusi którzy niechcieli z Dymitrem (Iwanowiczem) wielkim księciem (moskiewskim) walczyć przeciwko bezbożnemu Olgerdowi (Ὀλγερδῳ) litewskiemu który nękał Alexego metropolitę kijowskiego i całej Rusi (zajął Kijów) — pag. 523-524. No 268.

1370 = 6878, Junio, Indict. VIII. — (Philotheus) patriarcha carogrodzki exkomunikuje Swiatosława (Iwanowicza) wielkiego księcia (ῥήξ) smoleńskiego który niechciał pomagać Dymitrowi wielkiemu księciu moskiew. przeciw bezbożnemu Olgerdowi litewskiemu nękającemu metropolię kijowską. — pag. 524-525 No 269.

(bez roku — około 1370) — Philotheus archiepiskop konstantynopolitański i ekumeniczny patriarcha nakazuje aby episkop Litwy i exarcha z krajem litewskim podlegał Alexemu metropolicie kijowskiemu i całej Rusi i od niego był wyświęcany. — pag. 525-527. No 270. (może po zajęciu Kijowa przez Litwę — bo od 1299 metropolici kijowscy mieszkali w Moskwie dla Tatarów.)

1370 = 6878, d. 24 Julii, Indict. VIII. — (Philoteusz) patriarcha carogrodzki powierza zarząd miast (Kastellion) patriarchalnych Galiakras, Tristreas, Karnawas, Kraneas, Geranion leżących w metropolii Warny, metropolicie warneńskiemu. — pag. 528. No 272.

1370 = 6878 Augusto, Indict. VIII. – Daniel Kritopulos sędzia (δικαιοφυλαξ) przyrzeka, iż metropolicie Ugrowlachii będącej pod rządami wielkiego wojewody, niebędzie czynił żadnych przykrości. pag. 532–533 – No 278.

(bez roku = około 1370) – Hiacynt metropolita Ugrowlachii prosi ~~[illegible]~~ patriarchę carogrodzkiego, aby jego brata w Widyniu wyświęcił na archijereja (metropolitę) Ugrowlachii. pag. 533–534 No 279.

1370 = 6879 Novembri, Indict. IX – Synod carogrodzki mianuje Anthima metropolitą części Ugrowlachii gdzie Widyn (Witzynes) pag. 335–336. No 281.

1371 = 6879 Majo, Indict IX. – Philoteus patriarcha carogrodzki z synodem wcielają kościoły, mianowicie arcybiskupstwo Peki w Serbij podległej despocie serbskiemu Zanowi Ugleszy, do kościoła carogrodzkiego i powierza je pieczy metropolicie Philippskiemu który był dawniej metropolitą Dramy. pag. 553–557–560. No 300. 304.

1371 = 6879 d. 11 Augusti, Ind. IX – Philotheus patriarcha carogrodzki powierza metropolicie Sugdai(*) pieczę duchowną nad Jalitą (Jałtą) i Gothią. – pag 577. No 317.

*) Suraż po rosyjsku

(bez roku około 1371) – List Kazimierza Króla Polskiego do patriarchy carogrodzkiego (Philotheusza) proszący o ustanowienie na nowo metropolii w Haliczu i wyświęcenie na nią Antoniego. – pag. 577–578 No 318 (sine anno)

(Czacki: O polsk. i lit. praw. T. I not. ~~[illegible]~~ 185 str. 309 pisze że r. 6879 t.j 1369 [... ~~[illegible]~~ r. 6879 był r. 1371 w którym Kazimierz W. nie żył † 1370 d. 5 Nov. [illegible] Dyplom ~~[illegible]~~ jednak Greci i Rusini liczyli od 1 Septembr. więc wypada r. 1370.] pod koniec życia Kazimierza W. przybył do niego Jan Syncellus ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ patriarchy konstantynopol. poseł które mu Kazimierz W. obiecał protekcyją Rusinów dyzunitów.

1371 = 6879 Majo Indict IX. – Uchwała synodalna (Praxis synodike) o przeniesieniu episkopa Anthoniego będącego w Małej Rusi (Mikras Rosias) na metropolię w Haliczu. „Prześwietna metropolia w Haliczu od dawna osierocona będąc z swego arcypasterza"... z tego powodu synod złożony z metropolitów Heraklei, Nicei, Bryzei, Athen, Sylimbryi, ~~[illegible]~~ Sozopolu i arcybiskupa Derkonu bacząc na naukę, pobożność biskupa Antoniego mianuje go metropolitą w Haliczu † przyłącza pod jego zarząd episkopije (dyjecezyje) w Chełmie (Cholmen) Turowie (Turowon) Przemyślu (Peremusklen) i Włodzimierzu (Wolodimoiron) aby bez kłótni

† daje mu moc wyświęcania subdiakonów, diakonów, presbyterów, akolitów i inne obowiązki pasterskie [illegible] sprawować.

złości i odszczepieństwa go słuchali, oraz poleca temuż Antoniemu aby się udał do (metropolity) Ugrowlachii (wołoszczyzny) który go w obecności swoich sufraganów poświęci. Uchwałę tę podpisał Philotheus arcybiskup konstantynopolitański i Nowego Rzymu patriarcha ekumeniczny. – pag. 578-580. No. 319.

I jeżeliby na Rusi brakło potrzebnej liczby biskupów do wyświęcenia na biskupstwo

(bez roku, około r. 1371) – Olgerd [illegible] książe litewski pisze do (Philotheusza) patriarchy carogrodzkiego, zbijając zaskarżenie na niego uczynione przez Alexego metropolitę kijowskiego – żaląc się iż metropolita pojudzał na niego i błogosławił Moskwicinów którzy wojowali Michała księcia twerskiego brata jego żony oraz jego teścia Borysa księcia Nowogródka, i Jana Nowosielskiego [illegible] uwięzili ich żony a jego córki, zburzyli mu zamki Rzów, Sizka, Gudyn, Osieczno, Goriseno, Rasna, domy wielkie, Klitzen, Wreluk, Wolgo, Kozlowo, Lipitzy, Tesow, Chlepen, Ftoma, Berezow, Kaługę, Mtzenisk, pojmali Jana z Kozielska bojara z żoną i dziećmi, Wasylego Nagumpnika, (księcia) niemoże się przez to ostać żaden metropolita ani w Kijowie, Smoleńsku, Twerze, Małej Rossyi, Nowosielsku, i Nowogrodku. – pag. 580-581 Nr. 320.

t. j. Rzew, Żiżka, Hudin, Osieczen, Goryszow, Rjasna, Wielikija Łuki, Kliczeń, Usiluk, Wolgo, Kozłowo, Lipica, Chołeń, Fhomin, Gorodok, Bereżuj, Kaługa, Mczeńsk (Nagubnik)

Ft. j. Chamilon Nowogradzon czyli niżnej Nowgorod gdzie było biskupstwo

1371 = 6879 Augusto, Indict IX. – List (Philotheusza) patriarchy carogrodzkiego do (Alexego) metropolity Kijowa i całej Rusi odpowiadając na list przysłany przez Awwakuma posła metropolity donosi, iż na prośbę Kazmierza króla Polski i Małej Rusi [illegible] potwierdził na metropolitę w Haliczu Antoniego do którego mają należeć biskupi w Włodzimierzu, Przemyślu, Chełmie; jednak Łuck nigdy do tej metropolii nie należał halickiej.. dalej pisze iż Olgerd książe litewski przysłał na metropolitę skargę której wyjątek przytacza.. jednak posłałem mu odpis – pisze metropolita – przez mego dworzana Joana, iżeś ty jest człowiekiem rozsądnym pobożnym że mu pewnie nie będziesz robił przykrości i że [illegible] to tylko są domysły z jego strony którym braknie rzeczywistości. – napomina go aby był ojcem zarówno dla wszystkich książąt ruskich, aby jednej części swej trzody nie opuszczał (pag. 582-585 Nr. 321.)

usprawiedliwia wskrzeszenie metropolii halickiej dla biskupstw pod panowaniem polskim – Łuckie biskupstwo odłączył do Litwy – Turowa nie wspomina wcale

1371 = 6880, Septembri, Indict X. — (Philotheusz) patriar=
cha carogrodzki pozywa przed sąd swój (Alexego)
metropolitę kijowskiego i całej Rusi, ponieważ
książe twerski Michał i jego brat archimandryta
Theodosius skarżyli się na niego gdy [illegible] kazał
[illegible] i odłączyli się od niego. Z tego powodu [illegible]
[illegible] patriarcha swemu dworza=
ninowi i sekretarzowi Joanowi Dokianos napisał
do metropolity aby się stawił na sąd i do księcia Michała aby
przysłał swoich posłów na sąd. — pag. 585-586. No 322.

1371 = 6880, Septembri, Indict. X. — (Philotheusz) patri=
archa carogrodzki pisze do Michała księcia twerskiego
i Theodosiusa archimandryty aby przysłali posłów
do sprawy przeciw (Alexemu) metropolicie kijowskiemu
i całej Rusi. — pag. 586. No 323.

(bez roku około 1371 w grudniu). — (Philotheus) patriarcha
carogrodzki napomina Michała księcia twerskiego aby
się pogodził z Alexym metropolitą kijowskim i całej
Rusi, z którym się poróżnił z powodu Theodozyusza
archimandryty. — pag. 590-592. No 329.

Tomus posterior.

1379-1380 = 6888 Septembri - Junio Indict. III. — Synod św.
carogrodzki wyklina metropolitę z Ikonium. Na akcie podpisani
między innemi: Nilus patriarcha carogrodzki, metropolici Nicei,
Heraklei, Tessaloniki, Janiny, Sozopolis, Ugrowlachii Anthi=
mos, Warny Alexios, Kernitzy Mathajos (w Peloponezie), metro=
polita z Derko Paweł i Smjerenyi (ταπεινος) mytropolit Pimin
(Pimen) kijewski i welykoje Rusy. pag. 8 No 332.

1380 = 6888 Junio Indict. III. Patriarcha carogrodzki Nilus z Synodem sw. godzi rozterki Kosciota ruskiego i mianuje hieromonacha Pimena metropolitą Kijowskim i Wielkiej Rusi (pag. 12–18 №. 337.) Kłotnie te były pomiędzy Alexym metropolitą Wielkiej Rusi a metropolitą Cyprianem metropolitą Litewskim i Małej Rusi, którego patriarcha Filoteusz wyswięcił. Po śmierci Alexego patriarcha Nilus poleca aby w całej Wielkiej i Małej Rusi i Litwie był jeden metropolita nowowyświęcony Pimen.

(około 1381) Alexy metropolita Warny wygnany zostaje metropolitą Nicaei i Prusy.

1381 = 6889, Julio, Indict. IV. – Metropolita Nilus na prośbę Jana Stantzimira cara bulgarskiego mianuje hieromonacha Kassiana metropolitą w Wieldynie.

(około 1381) bez roku. – Patriarcha Nilus pisze do Posadnika i Tysiackiego w Wielkim Nowogrodzie aby powrócili na łono Kościoła i posyła w tym celu Dionizego arcybiskupa suzdalskiego do nich

1387 = 6895, d. 29 Maji, Indict. X – Synod sw. pozywa Cypriana metropolitę ruskiego do Carogrodu aby się usprawiedliwił (pag. 98–99 №. 393)

(wspomniany tu Michał archimandryta ruski mitjaj)

1389 = 6897 Februario, Indict. XII – Antonius IV patriarcha carogrodzki i Synod sw. potwierdza exkomunikacyję Pimena metropolity ruskiego, ustanawia Cypriana metropolitą całej Rusi Wielkiej i Małej i Kijowa (pag. 116–129 №. 404.)

1389 = 6897 Julio, Indict XII. – Synod sw. przyłącza do arcybiskupstwa suzdalskiego (którego arcybiskupem Dionizy) 2 miasta Nowogród i Gorodetz. (pag. 137–138 №. 410)

(ob: R. R. v. Dobrzański: Rede in der Adress-Angelegenheit. Wien 1861)

1391 = 6899 Augusto Indict. XIV. Antonius IV patriarcha carogrodzki nadaje monasterowi S. Michała w Maramoroszu (w Węgrzech) tytuł metropolitalnego do którego należą wojewodzi Bogan i Dragosz (pag. 156–157 №. 426)

1391 = 6899 Augusto Indict XIV. Antonius IV pisał do jeromonacha Szymona w Małej Rusi ~~[illegible]~~ z powodu śmierci naczelnika kościelnego w Haliczu względem Bogana i Dragosza (pag. 157 №. 427.

Po śmierci Kazmierza W. d. 5 listop. 1370 reakcya na Rusi, ruchy i boje.

1392 Septembri Ind. I – Hieromonach Joasaph zostaje metropolitą w Widynie w Bulgaryi.

1393 = 6901. Julio Indict. I – Antonius IV patriarcha carogrodzki posyła arcybiskupa Betlehema do Rosyi z pozwoleniem pełnienia urzędu. (pag. 171–172 Nº 438)

(około 1393) – Antoniusz IV patriarcha potwierdza exkomunikacyą na biskupa i ludność Wielkiego Nowogrodu przez Cypriana metropolitę kijowskiego rzuconą. (pag. 177–180. Nº 444)

1393 = 6902 Octobri, Indict. II. – Antonius IV patriarcha poleca (Cyprianowi) metropolicie kijowskiemu i całej Rusi aby exkomunikował biskupa łuckiego, który u króla wyjednał sobie list na metropolią halicką (pag. 180–181 Nº 445) (ważne)

1393 = 6902 Septembri, Indict. II – Antonius IV patriarcha napomina biskupa Wielkiego Nowogrodu aby się poddał władzy metropolity kijowskiego (pag. 181–187 Nº 446.)

(około 1393) – Antonius IV patriarcha napomina ~~[illegible]~~ Wasila cara Moskwy aby uznał Cypriana metropolitę kijowskiego (pag. 188–192 Nº 447)

(około 1393) Antonius IV patriarcha poleca arcybiskupowi suzdalskiemu aby posłowie Dymitry ~~[illegible]~~ Aleńczyk i inni roztrzęsnęli sprawę względem Nowogrodu i Horodca. (pag. 192–194 Nº 449)

1393 = 6902 d. 29 Octobr. Indict II. – Antonius IV patriarcha daje instrukcyą Betleemowi arcybiskupowi, Michałowi i Alexemu Aaronowi posłannikom do Rosyi względem Nowogrodu, Horodca i Suzdala (pag. 194–197 Nº 450)

1394 Metropolita Maurowlachii dostaje pozwolenie urzędowania w Trinowo.

1395 = 6903 Majo, Indict. III – Antonius IV patriarcha pisze do Stefana wojewody Rosowlachii aby pozwolił protopopowi Piotrowi administrować metropolią Rosowlachii pod którego władzę poddaje biskupów Józefa i Melecyusza (pag. 241–245. Nº 488)

1395 = 6904 Octobri IV Indict. – Manuel Paleologos z żoną Heleną córką s.p. Konstantego cara serbskiego, robią fundacją w klasztorze Petras (na górze Atońskiej) za duszę tegoż s.p. Konstantyna. (p. 260 № 499)

(około 1395) Constantinus Asan wyprzysięga naukę heretycką Barlaama i Akindyna.

1397 = 6905, Januario, Indic. V. – Antonius IV patriarcha z powodu śmierci metropolity w Haliczu i Maurowlachii (powtórnie) posyła Michała arcybiskupa Betlehemskiego do Rusi (pag. 278–280. № 514)

1397 = 6905 Januario, Indic. V. – Antonius IV patriarcha pisze do Króla Polskiego (κραλη και αυθεντη πασης Πολτζης, Λιτβορωσιας, Παραθαλασσιας*) odpowiadając na pismo Króla polskiego i Cypriana metropolity Kijowskiego i całej Rusi, obiecując uniję kościołów ruskich i radząc aby wszedłszy w przymierze z Królem węgierskim (Ουγγριας) z nim razem podniósł wojnę przeciw niewiernym; w sprawach Jana biskupa łuckiego dotyczących Halicza posyła arcybiskupa betleemskiego (αρχιεπισκοπος Βηθλεεμ) aby je załatwił, polecając tegoż legata swego królowi polskiemu.
(ważne)
(pag. 280–282 № 515)

*) Pomerania

1397 = 6905 Januario, Indict. V. – Antonius IV patriarcha pisze do metropolity Kijowskiego (Cypriana) względem unii kościołów ruskich, wojny przeciw niewiernym, względem metropolii Maurowlachii (której metropolitą był Jeremiasz), względem metropolii Halickiej (Γαλιτζης) na którą wskutek pisma s.p. Alexego metropolity Kijowskiego patriarcha Filoteusz wyświęcił archiereja; względem biskupa [illegible] łuckiego Wawy (Βαβα) i biskupstwa włodzimirskiego posyła legata swego arcybiskupa betleemskiego, aby [illegible] zrobił porządek w metropolii Maurowlachii i Halickiej (pag. 282–285 № 516)

(około 1400) – Mathaeus I patriarcha pisze do metropolity Kijowskiego, żądając pomocy – wspomina w tym liście cesarza Manuela Paleologa, Jana i arcybiskupa betlehemskiego (pag. 359–361. №. 556)

1401 = 6909, Majo Indict. IX. – Mathaeus I patriarcha pisze do metropolity Ugrowlachii i exarchy całych Węgier (Οὐγγρίας καὶ Πλαγηνῶν) et Plagenarum, aby Izydora kapłana z pod władzy Hieronima metropolity Rosowlachii uznał za księdza. (p. 494–495 №. 647.)

1401 = 6909, d. 26 Julii, Indict IX. – Mathaeus I patriarcha pisze do Alexandra wojewody Moldowlachii, iż metropolita Jeremiasz odsądził episkopa Josefa od kościoła w Trinowon; metropolita Halicki wyświęca episkopów dla Małej Rosyi i Białogrodu (Asprokastron) i wyświęcił Józefa w Haliczu na metropolię Moldowlachii. (p. 528–533 №. 667)

1396 = 6906 = Inwentarz wielkiego kościoła w Carogrodzie za patriarchy Antoniusa IV (pag. 566 №. 686) kielichy (κρατῆς) srebrnozłociste z wyobrażeniami świętych (ἐκτυπώματα) roboty weneckiej (ἔργον βενετικόν) krzyże (σταυρός) srebrnozłociste perłami sadzone i kamieniami; ἐπιτραχήλιον, ἐπιγονάτιον, σάκος, λείψανον (relikwiarze) kamchowe (χαμουχᾶς)

(Dyplomatów wszystkich w obu tomach i aktów przeszło 691 do roku 1402)

Dzieła pomocnicze do historyi Patriarchatu Carogrodzkiego:

Bolgarskaja Gramota XIIIgo wieka izd. S. N. Pałauzow. Petersburg 1853 (zawiera między innemi Synodicon Borilii z roku 1210)

Ducange: Constantinopolis christiana. Lutetiae Paris. 1680.

Ducange: Familiae ac stemmata imperatorum Constantinopolitanorum Lutetiae Paris 1680.

Lebeau Ch: Histoire du Bas-Empire. Nouv. ed. Paris 1825.
Le Quien: Oriens Christianus Parisiis 1740.

Index

'Αλαμανοι = Germani Catholici Russiae = 'Ασπρόκαστρον episcopatus
Russiae minoris = Warna, metropolitae: Markellos, Alexios, Ga-
briel = Wasileos rex pases Rosias; t. j. Wasyli Dymitryjewicz
1389-1425 = Widin, metropolitae bulgariae: Kassianos, Joa-
saf = Wlantimiron, episcopatus Russiae = Wolonias, Volhyniae
episcopus = Achrida, metropolia Bulgariae = Galitza, metropo-
litae Minoris Russiae: Nifon, Petrus (św. Piotr, metropolita
Kijowski), Gabriel, Theodor, Antonios (ob. A. Petruszewicz: Ha-
lickij istor. sbornik. Wypusk III Lwow 1860) = Dimitrios rex
pases Rosias, Dymitri Iwanowicz Doński 1362-1369 = Eufro-
sine, Eugenia vel Milica Serborum imperat. coniux (pierwsze
imię dostała w klasztorze, Eugenia na krzcie, Milica od ludu) =
Theodorus ab Olgerdo Constantinopolim missus = Joannes Ale-
xandros Asanes rex Bulgarorum 1355 = Joannes Strazimirus
rex Bulgarorum 1381-1392 = Joannes Iwanowicz rex Rossiae
et Moschoviae 1353-1359 = Iwan Ugljesza despotes Serbiae
= Joannes ho Wazemiskou (Wjazemski) Kozeleskou (Kozelski) =
Joannes ho Dokianos ablegat patryjarchy do Rusi (był to Jan
Syncel ob: Czacki Opraw. lit. I. 309) = Kijow metropolici i exar-
chowie całej Rusi: Theognost +1353, Alexy 1354-1371, Pimen
(Kijowa i Moskwy) 1373-1380, Cyprian 1387-1397; Alexy II 1393-1397
= Kyratza filia Joannis Alexandri Asanis regis Bulgaricae, 1355
nubit Andronico filio Joannis imperatoris I = Constantinus Dragases
(filius imperatricis Eudociae) rex Serbiae Macedoniae regionis 1395 cum
fratre Demetrio 1385; filia Constantini Helena uxor Manuelis Paleolo-
gi imp. constant. (Konstanty Dragasz) = Lubard Dymitry Gedymino-
wicz W. Xiążę włodzimierski 1347 = Joannes Wawas episcopus de Luck = Michael
princeps tverensis gynaikadelfos Olgerdi 1350+1373 = Rossiae metropolitae:
Cyprianus 1379-138 (małej Rusi i Litwy), Alexios 1380 (dawniej biskup włodzi-
mierski) Pimen 1380, Roman 1380. - ~~Ωα~~ Sugdaja, Surasz metropolia.

Wyroki i orzeczenia synodów greckich (ψῆφοι συνοδικαί, κρίσεις, σημειώματα) patriarchalnych, listy pasterskie synodalne (ἐκκλησιαστικαὶ παρασημειώσεις) dotyczące wewnętrznego regulaminu dyscypliny kościelnej, listy patriarchów (ἐπιστολαί) rozwiązujące wątpliwości podane; piśmienne zapytania (ἐπιστολαί) odpowiedzi (ἀποκρίσεις, ἀπαντήσεις) wyroki kanoniczne (ψῆφοι, λύσεις) rozprawy kanonistów (ὑπομνήματα, μελέται) są źródłami kanicznego prawa greckiego. – Kodex prawny cywilny Justiniana zwany Digestorum libri L lub też Pandecta był publikowany r. 533; Institutionum Libri IV publikowany r. 533 jest wyciągiem z Pandektów; dodatki (Novellae constitutiones) idą od r. 533 do 1187 u Greków.

Kodex prawny serbskiego cara Stefana Duszana publikowany d. 21 maja 1349 z dodatkami z r. 1354 wydał Fr. Miklosich w Wiedniu 1836 i P. J. Szafarzyk w Pradze 1855.

Nomokanon (prawo kościelno-cywilne) publikowany pod tytułem Syntagma przez patriarchę Focyusza r. 883, tłomaczony wcześnie na słowiańskie, albowiem Światosław despota bułgarski przesłał ruskiemu metropolicie Cyryllowi III r. 1270 tłomaczenie staro-słowiańskie Nomokanonu; drugie słowiańskie tłomaczenie zrobiono za ruskiego metropolity Cypriana (1382-1406), trzecie tłomaczenie zrobił mnich Maxym w XVI wieku; czwarte r. 1674 kijowski zakonnik Epifani Sławinecki. – Serbskie tłomaczenie Nomokanonu z r. 1390 wykonano z redakcyi greckiej Nomokanonu przez Matheusza Blastares r. 1335 ułożonej.

Kormczaja Kniga (Steuerbuch) jest to corpus juris canonici kościoła wschodnio-ruskiego: najdawniejsze jej rękopisy od 2 r. 1280 i 1283, drukowana po raz pierwszy z dodatkami 1653.

Prawila (Endreptarea legii - to jest: Regula legum) drukowane po wołosku w Tergowiszt 1652, jest to tłomaczenie Nomokanonu podług greckiej redakcyi Manuela Malaxos z r. 1561

Liturgia w kościele wołoskim do r. 1700 była sławiańska, wtedy przełożono główniejsze księgi.

Język starogrecki zmieszany z ludowym nowogreckim w księgach kościelnych późniejszych.

Montreuil: Histoire du droit byzantin. Paris 1846

Acta patriarchatus constantinopolitani Vindobonae 1860 (ed. Miklosich)

Wdzierający się do kościoła greckiego kalwinizm którego reprezentantem był Cyryll I Lucaris patriarcha carogrodzki, oraz katolicyzm rzymski przez unitów rozszerzany spowodował Piotra Mogiłę iż r. 1640 w Kijowie zebrał sobór prowincyonalny na którym ułożono katechizm kościoła prawowiernego greckiego (koło którego katechizmu najwięcej hegumen Izaiasz Trofimowicz Kozłowski pracował) który wytłomaczony r. 1642 na greckie przez dragomana Panagiotes przyjęty został r. 1643 na synodzie konstantynopolskim od patriarchy Partenius I dla całego wschodniego kościoła Ὀρθόδοξος ὁμολογία). Katechizm ten wydany po grecku i po łacinie r. 1662 w Hollandyi

W kościele greckim przy zaślubinach używają wieńców czyli koron metalowych (podług Teodora Studyty symbol zwycięstwa nad grzechem czystości dziewiczej — lecz to wzięte od pogan raczej

Πιττάκιον του ῥηγος των Λιτβων, του Ἀλγερδου, προς τον παναγιωτατον ἡμων δεσποτην, τον οικουμενικον πατριαρχην.

+ Ἀπο τον βασιλεα Λιτβων, τον Ἀλγερδον, εις τον πατρι= αρχην προσκυνημα. ἔπεμψας εις ἐμε γραμμα μετα του Θεοδοσου μου, ὅτι λυπειται προς σε ὁ μητροπολυτης ἐπανω μου. λεγει ουτως· ἐκουρσευσε μας ὁ βασιλευς, ὁ Ἀλγερδος. ἐγω ουκ ἠρξαμην του κουρσευσευειν, ἠρξαντο ἐκεινοι πρωτον του κουρσευειν, και τον σταυρον το φιλημα, ὅπερ ειχον προς με, ου κατεθηκαν, ουτε τα ὁρκωμοτικα ἀπεπεμψαν προς με, ἐκουρσευσαν με ἐννεα φορας, και τον γυναικαδελ= φον μου τον ῥηγα Μιχαηλ ἐνορκως ἔκραξαν εις ἑαυτους, και ὁ μητροπολιτης ἐξεβαλεν ἀπ' ἐκεινου τον φοβον, ὅτι να ἐλθη και να ὑπαγη με το θελημαν του, και ἐπιασαν τον, και τον γαμβρον μου, τον ῥηγα τον Μποριδιν του Χαμηλου Νοβογραδιου, ἐπιασαν τον, και ἐπηραν και το ῥηγατιον του, τον γαμβρον μου, τον ῥηγαν τον

cepit
gener vel fra[illegible]
uxoris Boris[illegible]
Novogrodeci

Ἰωάννην του Νοβοσιλίου, και το ἐργάτιον του ἐκουρσευσαν,
και την μάναν του ἐπιάσαν την, και την θυγατέρα μου
ἀπήραν την, και τον ὅρκον, ὅν ειχον προς ἐκείνους, ου
κατελυκαν, ἐπάνω τουτου του σταυροφιλήματος,
ἐπήρασιν ἀπ' ἐμου καστρα το Ρζοβα, το Σηρκα, το
Γουσην, το Ὀσιετζενο, το Γορησενο, το Ῥασνου, το Λουμι
το μεγα, το Κλητζεν, το Βσελουκ, το Βολγο, το Κοσλοβο,
το Λυπητζη, το Τεσοβ, το Χλεπεν, του Θωμα το καστρον,
το Μπερεζουη, την Κολουγαν, το Μτζενισκον. ταυτα παντα
εισι καστρα, και ταυτα ὅλα ἀπηραν, και του σταυρου
το φιλημα ου κατελυκαν ουτε τα ὁρκωμοτικα ἀπεπεμψαν,
και ἡμεις ταυτα παντα μη ὑπομειναντες αυτους παλιν
ἐκουρσευσαμεν τους, και ἐαν ουδεν ορθωνουν εις ἐμε,
ουδε τορα τους θελω ὑπομεινειν, κατα την ευλογιαν
σου ὁ μητροπολιτης αυτων ευλογει εις τας αιματεκ=
χυσιας μεχρι του νυν. ουτε εις τους πατερας μας
τοιουτοι μητροπολιται ουκ ἐγενοντο, οιος ουτος ὁ
μητροπολιτης, ευλογει τους Μοσχοβιωτας εις αιματεκ=
χυσιας, και εις ἡμας ουδεν ἐρχεται, ουτε εις το
Κυεβον ὑπαγενει, και ὅστις φιλησει σταυρον εις ἐμε,
και φυγη προς ἐκεινους, ὁ μητροπολιτης ἐκβαλλει
του σταυρου το φιλημα ἀπ' ἐκεινου. γινεται
τουτο εις τον κοσμον, ὅτι να ἐκβαλωσι του σταυρου
το φιλημα; [ὁ Ἰωαννης του Κοζελησκου, δουλος
μου, ἐφιλησεν εις ἐμε με την μαναν του και με τα
αδελφια του και με την γυναικα του και τα παιδια
του, ὅτι να ἐνε εις ἐμεναν, και ἐκεινος την μαναν

και τους ἀδελφους και την γυναικα και τα παιδια ἀφεις ἔφυγε, και ὁ μητροπολιτης ὁ Αλεξιος του σταυρου το φιλημα ἐξεβαλεν της το...... και [ὁ Ἰωαννης του Βαξεμισκου] ἐφιλησε σταυρον, και ἔφυγε και τους ἐγγυητας ἐξεδωκε, και ὁ μητροπολιτης ἐξεβαλεν τον ἀπο του σταυρου το φιλημα. [ὁ Ναγουμπνικος ὁ Βασιλειος ἐφιλησεν] εις τον ἐπισκοπον, και ὁ ἐπισκοπος ἐγενετο ἐγγυητης τουτου, και ἐκεινος ἐξεδωκε τον ἐπισκοπον εις την ἐγγυην, και ἔφυγε, και ὁ μητροπολιτης ἐξεβαλεν τον ἀπο του σταυρου το φιλημα, και ἄλλοι πολλοι ἔφυγον, και ἐκεινος λυει αυτους του ὅρκου ἤτοι του φιληματος του σταυρου. [ἔπρεπε τον μητροπολιτην, ἵνα εὐλογῃ τους Μοσχοβιωτας, ὅπι να ἐβοηθουσαν μας, διοτι ἡμεις μαχομεθα μετα τον Ἀλαμανων δι' ἐκεινους, και λαλουμεν τον μητροπολιτην προς ἑαυτους, και ἐκεινος ουδεν ἔρχεται προς ἡμας; δος ἡμιν ἄλλον μετροπολιτην εις το Κυεβον, εις το Σμολενισκον, εις το Τυφεριν, εις την Μικραν Ῥωσιαν, εις το Νοβοσιλιν, εις το Χαμηλον Νοβογραδιν. +

Annales Kamenzenses

Ista accepta sunt de Cronicis Polonorum.

Mesco qui appellatus est rex Polonorum, cum esset gentilis, sub pacto conversionis accepit Danbrovcam filiam ducis Boemie in uxorem, que venit ad eum Anno incarnationis dominice Nongentesimo sexagesimo quinto, de qua genuit Bolezlaum magnum. Iste Mesco habuit sororem nomine Athleydem, quam Jesse rex Ungarie accepit in uxorem. Que cum esset christiana, virum suum Jesse convertit ad fidem Christi. Ista post visionem per beatum Stephanum prothomartyrem sibi revelatam concepit et genuit Stephanum regem Ungarie.

z Chron. hung. ed. Endlicher p. [illegible] 65–66, Monument. Arpad.

A. D. Nongentesimo lx° vij° Bolezlaus magnus natus est.

Dlug. [illegible]

Anno Nongentesimo lxx° v° Stephanus rex Ungarie nascitur.

Podł Keza ur. 969

Anno Nongentesimo lxxx° iiij° Bolezlaus magnus ducit uxorem.

Dlug I. 107

Anno Nongentesimo lxxx° Mesco filius Bolezlai nascitur.

podł. Thietmara IV. 37 z Emnildy córki Dobremira

Chron. princ. pol. p. 56

Anno Nongentesimo lxxxx° v° Lambertus episcopus cracoviensis efficitur.

Anno Nongentesimo lxxxx° vij° Passus est beatus Adelbertus in Prusia.

Chron. princ. Pol. p. 56.

Anno M° presidente Sylvestro secundo sedi apostolice, Stephanus rex Ungarie post obitum patris sui Jesse anno quarto misit Adstricum episcopum ad ipsum Silvestrum pro corona regni petenda. Eodem tempore pro simili negotio premiserat dux Mesco Lambertum episcopum Cracoviensem; sed dominus papa visione monitus angelica, coronam quam duci Mesconi preparaverat, transmisit Stephano regi Ungarie. — Iste Silvester homagium fecerat dyabolo.

Chron. princ. Pol. p. 56 gdzie r. 1025 (zamiast 1005) podług Cosmas I. 38 r. 1004 — Petri Damiani Vita S. Romualdi cap. 28 — Ann. Gradic. w Pertz Mon. Germ. SS. 17. 648 zowie ich fratres Boleslavenses

Anno M° iij° heremite in Polonia martirizati sunt in Kazmir, Benedictus Matheus, Christinus, Johannes, Ysaac. — Alibi dicitur quod illi heremite adhuc vivente sancto Adalberto martirizati sunt.

była ona Kazyna Ottona niesiostrą podł. Mart. Gall. — jestto Chron. princ. pol. p. 56

Anno M° xiij° Mesco filius Boleslai primi duxit uxorem sororem Ottonis tercij imperatoris.

Anno M° xv° Kasimir dux natus est.

Anno M° xxv° Boleslaus magnus obiit. Iste dictus animosus, cum esset unicus patri Mesconi primo et nepos ducis Boemie, consobrinusque regis Ungarie, audaciam assumpsit ex eorum adiutorio. Iste manu potenti terminos Polonie dilatavit, versus orientem in porta Kiov, versus occidentem us=

que in Salam. Ecclesiam dei exaltavit, episcopatus distinxit, et dotavit et ditavit, attribuens eis pre=dia, castra, familias et servicia, omnem culturam eradicans ydolorum, fundans pacem et justiciam in terra.

Anno M° lx° vij° Jeronimus episcopus Wrat. obijt. odmiennie w Ann. Crac.

Anno M° lxx° j° Lambertus episcopus Cracoviensis obijt.

Anno M° lxx° ij° Stanizlaus ei succedit, et in episco=patum ordinatur.

Anno M° lxx° iiij° ordinatio Petri episcopi Wrat.(islaviensis)

Anno M° lxx° ix° passus est sanctus Stanizlaus episcopus Cracoviensis iij° ydus Aprilis.

Item Anno M° C° xl° ij° Radost episcopus Cracovien=sis obiit, et sequenti anno Rubertus episcopus Wrat.
2. translatus est in episcopum Cracoviensem, et ipse ecclesiam S. Wencezlai consecravit. Quo mortuo suc=cessit ei Matheus in episcopatu Cracoviensi, et presedit xx iij annis. jest w Annal Crac pag. 13. (1143-1165) brak w Annal Crac.

Item Anno M° C° iiij° Bolezlaus tercius duxit uxo=rem Rutenam, de qua genuit Wlodizlaum; qua mor=
1. tua accepit Theutonicam de qua genuit quatuor fi=lios, Bolezlaum quartum, Meseonem, Heinricum et Cazimirum. brak w Annal. Crac

Item Anno M° C° lx° v° Matheus episcopus Cracoviensis obijt; sequenti anno Gerco pro eo con=secratur. Getco

Nota quod secundum fidem cronicarum isti beatissimi principes et pontifices uno tempore fuerunt, et mundum suis virtutibus decentissime in sua vita illustraverunt, videlicet sanctus Heinricus imperator et sancta Cunegundis, qui in matrimonio conjuncti, tamen ambo virgines permanserunt, et in Babenberc requiescunt, et sanctus Otto episcopus ejusdem civitatis, qui cum sancto Adelberto post conversionem Polonorum ad fidem, Pomoraniam ad Christum convertit; sed postea solus sanctus Adelbertus Pruzziam predicando invasit, et ibidem martyrium sumpsit. In Ungaria autem sanctus Stephanus rex supra memoratus, sororius sancti Heinrici imperatoris, quem baptizaverat sanctus Adelbertus de mandato domini pape.

Annales Sanctae Crucis
Polonici

Annales Sanctae Crucis Polonici

Beatus Jeronimus in Cronica quam propriis manibus contexit, ita comemorat dicens: Ab Adam usque ad diluvium fuerunt anni duo milia ccxlvij, A diluvio usque ad Abraham dccccxlij lxxx, Ab Abraham usque ad Moysen ccv, A Moyse usque ad edificacionem templi dccclxxx, Ab edificacione usque ad Nativitatem Christi Mccc anni. Collige ergo ab origine mundi usque ad Nativitatem Christi et invenies quinque millia ccc annos. Orasius vero ab Adam usque ad Nativitatem Christi quinque millia cxc annos comemorat. Quibus pretermissis annuales historias regioni Polonie a nativitate Christi salvatoris nostri sub brevitate tangamus. dccc xlij

Et primo Anno domini nonagesimo decimo sexto Dux Meszko Polonie baptizatur cum suis militibus et fides Katholica in Polonia recipitur. Et duxit Damorowkam filiam ducis Boleslai de Bohemia, de qua genuit Boleslaum dictum Chabri. Iste Meszko filius Semyslai pagani fuit cecus septem annis ante baptismum et post receptionem baptismi pluribus annis vidit, et secundo anno misit Lampertum episcopum cracoviensem pro corona sibi petenda

Dambrowkam

Semieslaij

vivit

ad curiam romanam et ad dominum papam Silvestrum,
qui quidem auditis legacionibus consensum prebuit, et
coronam fieri deauratam gemmis preciosis ornatam
dicto nuncio assignavit et dare promisit. Tandem
eodem tempore Stephanus dux rex Ungarorum
misit Africum episcopum ad predictum papam
pro corona eciam sibi petenda, qui auditis legacio=
nibus, quod Ungaria fidem katholicam recepit et
dictum Stephanum sanctus Adalbertus episcopus
pragensis baptizavit, et uxorem de Wenacijs du=
xit cristianam filiastram sancti Sigismundi re=
gis Burgundie, quondam dictam Czeyslam, papa
vero monitus visione angelica nocturnali coro=
nam quam preparaverat Meszkoni predicto, tra=
didit et donavit dicto Affrico episcopo nuncio
pro rege Stephano, et pro Meszkone aliam coro=
nam preparari mandavit et donavit. Iste vero
Stephanus rex genuit filium dictum Emuch, et
post decem annos contraxit noticiam cum Mesz=
kone rege Polonie, ita quod Emuchus duxit fi=
liam Meskonis quasi compulsus vi per patrem
et per nobiles terre, qui veniens in Gneznam et
Poloniam Poznaniam mansit cum uxore virgine
virgo mansit usque ad mortem. Tandem eundo de
Polonia e converso Ungariam cum Meszkone ve=
nerunt in ciliciam*) causa venacionis cervorum qui
crastina die instinctu spiritus sancti et visione ange=

ecclesiam

*) Kelciam Mscr. 4

lica veniens personaliter ad Calvum montem donavit sanctam crucem quam in pectore deferebat ipsam donavit ecclesie et fratribus beati Benedicti.

Anno domini Millesimo minus duobus annis Sanctus Adalbertus veniens Gneznam fidem Katholicam in Polonia roboravit et plures Polonos et Prutinos ad fidem Katholicam convertit predicando eis fidem cristianam. Tandem in Prussia martirio per Prutinos coronatur.

Anno domini Millesimo primo Boleslaus rex dictus Chabri filius Meszkonis corpus sancti Adalberti recipiens honorifice sepeliri mandavit in Trzemeszno. Deinde imperator Otto ruffus veniens de Roma Saxoniam, audiens quod floret et choruscat miraculis in Polonia sanctus Adalbertus, arripuit iter et ivit in Poloniam causa devocionis et peregrinacionis, cui Boleslaus rex Polonorum obviavit cum magno comitatu et muneribus quam pluribus in Gneznam secum adduxit et corpus sancti Adalberti Strzemeszno in Gneznam transferri mandavit, de quibus ossibus brachium ipsius sancti Adalberti dicto imperatori donavit, quem eadem die coronavit manu propria in Gnezna ab obediencia imperiali libera (t.v.s.). Et eodem anno Poloni ceperunt Pragam et ducem Boleslaum in eadem excecaverunt.

Anno Millesimo tercio heremite in Polonia martirizati sunt propter pecunias quas dux dederat eis pro fabrica ecclesie quorum corpora jacent in Kazimiria.

Item iste Boleslaus fundavit et dotavit tres Episcopatus videlicet Poznaniensem, Wladislaviensem et Lubocziensem et plurima monasteria monachorum et monialium.

Item anno xviij Boleslaus filius Meszkonis dictus Chabri rex Polonie superavit Rutinos seu Grecos, et terram eorum devastavit et subjugavit regno suo et granicies ultra Kyowiam limitavit.

Item anno secundo Ungaros similiter subjugavit et terram eorum devastavit.

Et tercio anno Saxones rebelles et Prutinos subjugavit et terram eorum devastavit.

Millesimo xxv Obijt dictus Boleslaus rex Polonie cui successit filius suus Meszko sensu minoratus et probitate patris, qui cum delicijs rem publicam segnius administraret et proprijs non comunibus utilitatibus intenderet, ceperunt ei rebellare naciones, et ab ipsius obediencia recedere, qui patri suo vectigales fuerunt, minus timoris et honoris eidem deferre, et tributa regionum denegare. Quo igitur Meszkone mortuo et Kazimiro filio ejus parvulo cum matre ejus in Almaniam

seu Magdeborg expulso, quasi a regno Polonie stirps ducalis et regia omnino perierat in regno Polonie, et unusquisque quod sibi ratum videbatur in illis diebus faciebat. Tunc insurrexerunt quasi lupi rapaces per circuitum reges et principes et ceperunt vastare regnum Polonie. Barones vero et milites regni Polonie inierunt consilium convenientes in unum et arbitrati sunt, ut inquirent et invenirent et inducerent in regnum exulem et ejectum ducem Cazimirum. Hic quidem dudum a matre sua studijs literarum traditus et his competenter instructus, cum jam esset juvenis robustus, ex Almania in Gallinas transiens, et ut supra dictum est Cluniacum veniens sanctam conversacionem monachorum ibidem deo famulancium electus est et spiritu sancto vitam mutavit et sub habitu sancti Benedicti domino militare cepit, ac vero Polonorum legati assumto comitatu multo variisque muneribus in auro et argento profecti sunt ad requirendum ducem Kazimirum. Tandem post longam peregrinacionem in Cluniacum invenierunt eum sub habitu monastico jam septem annis ibidem agentem. Expositis quaque causis itineris apertis thezauris suis obtulerunt ei et abbati suo preciosa munera, vasa aurea et argentea, sub inferentes quot clades et quanta mala propter ipsius

absentiam sustineat Polonia. Deinde petunt dominum abbatem ut eis ducem suum restitueret, supplicantes nihilominus Kazimirum ut Poloniam rediret et regnum gubernaret et populum suum liberaret ab hostibus. Abbas autem habito virorum prudentum consilio respondit se non posse peticionem eorum annuere et desideria, quia is qui renunciat redire non posset ad seculum nisi providencia summi pontificis ad hoc accederet dispensacio. Tunc legati responso accepto gradu concito Romam adeunt, summo pontifici legaciones proferunt, dispensacionem petunt, allegant quoque calamitates Polonie, profanacionem fidei christiane incendia monasteriorum subversionem urbium violacionem virginum oppressiones viduarum occisionem et effusionem sangvinis innocentium et multitudinem christianorum utriusque sexus deductam in captivitatem et reductam in servitutem paganorum. Denique papa Benedictus auditis Polonie desolacionibus christiane fidei compassus consilii gentique orbate principe miseratus ducem Kazimirum ad tenenda regni Polonie gubernacula redire decrevit. Ne vero stirps regia vel ducalis deperiret omnino et Polonia successione careret cum eodem duce Kazimiro ut matrimonium legittime contrahere posset misericorditer dispensavit. Ob cujus dispensacionis beneficium ac

recordacionis memoriale signum indictum est Polonis ut in tonsura rotunda conformarent se moribus religiosorum. Statutum est nichilominus ut censum solverent quod vocatur Swąthopyetrze beati Petri ecclesie romane pro alendo lumine. Executi negocium, assecuti propositum legati Polonorum leti ac alacres redeunt Cluniacum, et exinde suscipientes ducem suum Kazimirum veniunt Almaniam ad imperatorem Ottonem avunculum suum ubi cum exercitibus magne probitatis audacia sexcentorum virorum armatum milicia ad eum deducendum transmisit imperator ad Poloniam qui veniens licet cum magna difficultate tandem hostibus expugnatis cum pace regnum Polonie possedit.

Post hec accepit uxorem vnam de Russya principibus nobiliorum nomine Dobrognyewam dictam cognomine Mariam ex qua genuit quatuor filios primogenitum Boleslaum, secundum Wladislaum tercium Meszkonem, quartum Ottonem. Hic est Boleslaus qui propter excellenciam largitatis anthomasice dictus est largus ob insignem audaciam virtutis appellatus est belliosus. Tante namque prodigalitatis erat quod sine liberalitate nullam hominis libertatem estimabat. Iste Boleslaus qui septem annis cum exercitu suo mansit in partibus Russie devastando terras Ruthinorum ac confinia [illegible] Tartharorum. Item veniendo de

partibus Russie Anno cum gloria subjugatis sibi gentibus predictis coronatus est in regem Polonorum.

Anno domini M° septuagesimo abbas Aaron Thiniciensis a sede apostolica postulatus in Archiepiscopum Cracoviensem consecratur.

Anno domini M° septuagesimo tercio, Idus Aprilis in die dominica qua cantatur Misericordias domini Boleslaus secundus rex Polonie propter quedam peccata enormia ipsius correctionis impaciens, et anathematis ecclesie quod faciebat nobilibus [illegible] dominabus Stanislaus episcopus ipsum correxit et monuit qui correccionem spernens ipsum accessit et invenit in rupella sancti Michaelis archangeli circa aram divina celebrantem evaginato gladio ipsum ad caput percussit et interfecit. Tandem alii milites sui manus et pedes amputaverunt, videlicet Accipitres et unum strepe deferentes. Ut dicitur ex suggestione ipsorum et mala informacione predictus rex homicidium perpetravit. in continenti nobiles terrae congregati in unum eum detinere voluerunt. Ipse vero periculum mortis timens fugam dedit ad Ungariam et ibi circa quoddam claustrum mansit tanquam conversus et penitenciam strictam peragens vitam post decem annos finivit et ibidem sepultus est. Sed Meszko dux

Polonie frater dicti Boleslai de Ungaria Poloniam revenit licet eciam fugam dederat.

Item interdictum ecclesiasticum servatum fuerat seu fuit quatuor annis per totam provinciam Gneznensem et per totum regnum Polonie postmodo[um] cum magna difficultate apud summum pontificem in curia romana nobiles terre et nuncii ipsorum relaxacionem interdicti impetraverunt, condicione interjecta quadam Quod omnes collaciones dicti regis in diocesi Cracoviensi vocarentur curie romane quas ex nunc possidebat in Cracovia in Wyslicia in Sandomiria in Sandecz in Belz Suidnicz Brest ac alias Ista vero duo clenodia ut superius nominata inhabilitata fuerunt, et ob hanc causam extunc collaciones predicte spectant ac spectare debent futuris temporibus ad in Episcopatum Cracoviensem.

Item eodem anno post relaxacionem interdicti Lampertus ordinatur in Episcopum Cracoviensem.

Anno domini M° octuagesimo vij° Lampertus et canonici cracovienses sanctum corpus Sancti Stanislai transtulerunt ad ecclesiam kathedralem cum debita reverencia et magna reverencia solennitate. pisane po Kanonizacyi

1111 Anno domini M° octuagesimo xj Boleslaus tercius dux Cracoviensis devicit Bohemos et ?(a. 1111)

terram ipsorum devastavit.

1132 Millesimo Cxxxvij Bohemi vastaverunt Po=
loniam.

1137 Millesimo Cxxxij Vislicia cede destruitur
v idus februarij.

Millesimo Clx Henricus quartus imperator
Romanorum venit de Saxonia Poloniam deinde
per Ungariam et Panoniam in Constantinopo=
lim cum regibus et principibus perexit in Jeru=
salem aliquando per mare et aliquando per ter=
ram et habuit secum ultra CC milia et invenit
Jerusalem a Sarracenis occupatam, quam in bre=
vi expugnando ex aquisivit et possedit pacifice
multis annis et in e[a]odem anno circa probaticam
piscinam ecclesiam construxit in honorem sancte
Crucis et ordinem templariorum fratrum qui trabem
deferebant fundavit de voluntate et consensu re=
gum ducum et baronum nobilium de francia de
Anglia de Saxonia de Bohemia de Polonia de
Ungaria. (dalej brak)

(1166) Item eodem anno venit Conradus predictus
imperator de ultra marinis partibus seu de Je=
rusalem subjugatis sibi Sarracenis et Grecis et
aliis gentibus et ad propria remeavit.

M°Clxvij hoc tempore translatus est liber
Johannis Damasceni de greco in latinum. (brak)

Item eodem anno sol obscuratus est ante
horam nonam et stetit usque ad occasum sol. is

Hoc anno fuit maxima fames.

Item sequenti anno captum fuit sepulcrum domini ac civitas Jerusalem ac patriarcha qui fuit tunc capitur ibidem et alii quamplures detenti et reducti sunt in captivitatem. Henricus vero audiens mala nova de Jerusalem et ad cor rediens tactus consciencia investituras episcoporum et aliorum prelatorum per annulum et baculum pro quo cum Paschulo papa romano quam plurimum contenderet et litigavit Kalixto pape resignavit et concessit per omne imperium in omnibus ecclesijs canonicam fieri eleccionem. Hujus tempore rex Ungarie ad moniciones papales per literas suas domino pape renunciavit investituras episcoporum et aliorum prelatorum quas hucusque ab illo tempore reges Ungarorum facere consueverunt.

Millesimo Clx(x) 1170 Sanctus Thomas Cantuariensis archiepiscopus martirizatus est in ecclesia ipsius regis Anglie per nobiles, quondam quod papa audiens ab eodem rege multa tributa et servicia ecclesie romane ab eodem optinuit et in possessionem recepit ac juramentum rest ipse rex prestitit quod non de voluntate sua predictus episcopus interfectus est, extunc papa interdictum relaxavit habita sufficiencia et satisfaccione et

?

et regis canonica expurgacione.

Millesimo Clxxvj Cazimirus dux post obitum tercij Boleslai Cracz oviam obtinendam intravit et optinuit cum consensu nobilium terrigenarum et secundo anno devastavit Rutinos.

Millesimo Clxxxiiij° Corpus sancti Floriani martiris per Egidium episcopum Mutinensem Cracoviam aportatus et a Gethka episcopo cracoviensi devotissime suscipitur. (brak)

Millesimo CxCiiij° Cazimirus rex frater Meszkonis obijt et sequenti anno inter ducem Meszkonem filium Kazimiri et inter Mazouitas facta est cedes magna in Mazgaia Moszgawa ita quod Meszko vicit et campum obtinuit sed Boleslaus filius ejus interfectus est in eodem anno in hoc idem bello.

Millesimo CxCvj Petrus secundus imperator cardinalis venit in Poloniam cum legacionibus domini pape qui (q) matrimonium in facie ecclesie instituit contrahij et sacerdotibus prohibuit habere uxores.

1202 Millesimo CCx° (1202) dux Meszko obijt frater Kazimiri et dux Leszko primus filius Kazimiri in Cracovia successit

Millesimo CCv Romanus fortissimus princeps Rutinorum cum exercitibus suis a Leskone et Conrado Grinanda filiis Cazimiri est in Szamochost (v) interemtus. brak

Millesimo CCxxj hospitale in Prandnik construitur per episcopum Cracoviensem de consensu capituli. Item secundo anno per eundem episcopum ad sanctam Trinitatem ordo predicatorum et in Kacricze monachorum griseorum construitur et fundatur.

Millesimo CCxxv° Monasterium de Kacricze transfertur in Mogila quod Clara tumba cognominatur et in bonis capituli fundatur et dotatur de bonis ejusdem Cracoviensibus videlicet in honorem sancti Bernardi.

Item Anno domini MCCxxiiij° fundati et dotati venerabiles fratres cruciferi a duce Kazimiro Cuyavie in Thorn.

Millesimo CCxxvij° Lestko dux Cracovie interfectus est in colloquio a filio ducis oballinensis Odonis sub fraude.

Item eodem anno post mortem Lestkonis Henricus dux Slesie barbatus dictus et Wratislavie vir sancte Hedvigis successit in Cracoviensi ducatu et possedit utrumque dominium.

Item Millesimo CCxxxvij Dux Meszko dictus Koszieczko Cuyavie dum quasdam viduas cum orphanis expoliasset et plures vaccas ipsorum mactasset et ex eisdem magnum convivium ducibus et militibus preparasset, tandem deo volente propter enormia peccata ipsius dum in prandio

circa mensam sedebat, tandem mures infiniti advenerunt ipsumque devorare ceperunt. Ipseque unam navim ascen=dens ad fluvium magnum perexit et ibidem ab eisdem muribus devoratus est.

Millesimo CCxxxix Henricus prefatus obijt dic=tus barbatus dux Slesie et Cracovie cujus filius Hen=ricus in utrumque dominium successit et sequenti an=no gens Thartarorum orientalibus partibus et graviter subjec=tis in duo agmina se dividens Ungariam venientes campestre bellum rex Ungarie cum eisdem perfe=ret (perfecit?), in quo prelio frater ejus Collomanus occiditur, et quasi pociores de nobilibus occiduntur et ipse rex ad marinas naves fugam dedit. Tandem venientes Cracoviam deinde Wratislauiam et circa campum dictum Psyepole bellum campestre cum Henrico duce Slesie fecerunt, et in eodem bello ip=sum interfecerunt, et plures nobiles cum eodem, et ipsi Tartari quam plurimi sunt interfecti et sta=tim redierunt e converso ad propria per terras Sy=radie, Sandomirie, Russie vix medietas exercitus ipsorum ad propria remeavit.

Item eodem anno papa Innocentius quartus videns graviter Christianos devastatos imperato=rem Fredricum amonuit quare noluit seu negle=xit defendere Christianos a Paganis predictis. celeb=rato consilio generali ipsum destituit et ab obedien=cia imperiali ipsius reges ac principes et comites ip=sius absolvit et prohibuit tributa eisdem solvere

sub pena excommunicacionis.

Item eodem tempore misit nuntios videlicet Hanselmum monachum cum duobus fratribus de ordine predicatorum ad Kayut Cham cesarem Thartarorum (Kaydan?) cum literis bullatis petens ab eodem ut Christianos detentos restitueret pristine libertati qui quidem [venientes] Tartharium [et ipsum] in orda [communitatis] conjunctl invenientes literas porrexerunt qui respondens pompose: Ista non faciam; deus in celo et Cayut Cham super terram regnant et dixit: Ego sum metus orbis terrarum flagellum dei. Et si ad me papa personaliter venisset [ne] utique fecissem [am] voluntatem ipsius. Unde volente deo ipsis nuncijs astantibus [coram] tentorio ipsius fulgor [u] cum tonitru veniens percussit eum usque ad mortem. Tercia die duces et nobiles Thartarorum alium [elegerunt] videlicet Gog nepotem ipsius, qui postmodo nuncios domini pape predicti cum reverencia et muneribus remisit, et treugas pacificas infra decem annos tenere promisit bona fide et literis patentibus roboravit et detentos Christianos quos habuit ipsis nuncijs restituit.

Millesimo CCxliij Rutini per diversos insultus Lublin et totum territorium devastant et succendunt et castrum [illegible] pro se edificare ceperunt et turrim muratam fecerunt.

Anno domini Millesimo CCliij Jacobus de Scarzewo doctor Utriusque Juris et decanus cracoviensis, scolasticus wratislaviensis, prepositus gneznensis, capellanus domini nostri pape et magister Gozphinus ad curiam romanam mittitur pro canonizacione sancti Stanislai, qui per dominum papam Innocencium quartum canonizatur. Eodem anno facta canonizacione in Assiszio nuncii predicti sani revertuntur.

Boleslaus dux cracoviensis filius Lestkonis condam ducis cracoviensis post mortem Henrici patrui sui ducatum ex integro obtinuit et Lublin a Rutinis rehabuit. vocatis Rutinis et Wladislao ducem opoliensem cum exercitibus suis terram Opauie devastavit.

Anno domini Millesimo CClviij Boleslaus dux cracoviensis et sandomiriensis convocatis fratribus in Corczino, Cazimirus cujaviensi et lanciciensi et Semouitum mazouiensem et nobilium baronum suorum consensu fundavit claustrum sancte Clare in Zauichost et in eodem moniales collocavit et predictam civitatem cum villis circumadjacentibus ipsis in perpetuum dotavit cum tolo jure et dominio prout ipse solus possidebat.

Millesimo CClx Thartari subjugatis Bersabeis, Lithwanis, Rutinis et aliis gentibus Sando-

myriam castrum capiunt sub Petro capitaneo et
herede de Crampa ubi se potuit defendere, ibi
subjugavit quasi treugas capiens cum eisdem
exivit ad tentoria ipsorum, et promittens eis=
dem tributa dare. Ipsi vero videntes eum de=
tinuerunt cum fratre suo Sbignevo, et castrum
violenter intraverunt cum fratre suo Sbignevo,
et illam multitudinem Christianorum interfe=
cerunt alios vero detinuerunt, ac fugien=
tes alios ad ecclesiam Sancte Marie in ecclesia
invenerunt similiter interfecerunt, alios vero ca=
pientes abduxerunt, dux vero Boleslaus Si=
radiam profugit cum alijs nobilibus.
Item eodem tempore veniens de silvis Barzan=
tha decanus sandomiriensis et Albertus cano=
nicus arripuerunt iter ad curiam romanam
cum litteris ducis Boleslai ad dominum pa=
pam Bonifacium, et ea que facta sunt querulo=
se proposuerunt, qui audiens eos et condolens
de tanta violencia ac morte Christianorum habi=
to consilio cardinalium suorum donavit eis
indulgencias ad ecclesiam Sancte Marie San=
domiriae et literas bullatas tradidit et confir=
mavit. Cujus tenor habetur in hijs verbis:

Bonifacius episcopus servus servorum dei pa=
pa romanus octavus filijs suis in Christo fide=
libus ac dilectis ad quos presens scriptum deve=
nerit salutem sempiternam et apostolicam bene=
diccionem. Venientes ad nos filij nostri dilecti
Bodzatha decanus ecclesie Sandomiriensis cum
(socio) suo
suo nomine Adalberto qui dicebatur esse canoni=
cus [illegible] ejusdem ecclesie, nobis lacrimose sup=
plicaverunt et dixerunt, quod venientes impij
pagani quos dicebant esse Thartaros qui terram
intran- et castrum Sandomirie subvertentes
Sandomiriensem subvertentes multitudinem Chris=
tianorum occiderunt, quorum non erat numerus
et quorum sangvis defluebat usque ad flumen
qui
quod vocatur Wysla. Hoc facto, intraverunt eccle=
siam Sancte Marie que ibi facta et consecrata
spoliaverunt et
erat in honorem Virginis gloriose, ipsam in=
cenderunt, protinus igitur multos Christianos
ibidem cremaverunt, et multas reliquias sanc=
torum quae ibi aderant, disperserunt et or=
namenta ecclesie predicte asportaverunt. Et
hoc factum esse dixerunt in festo Purificacionis
(1259)
(1295) beate Marie. sub anno domini M°CC LX pre=
dicti pagani die tercia recesserunt. Nos eorun=
animadvertentes
dem peticiones et lacrimas admirantes interroga=
vimus predictos filios nostros quid postularent.

Tunc dixerunt: nichil aliud petimus pater sancte
nisi quod eadem ecclesia possit relevari et exal-
tari in fide Katholica a vestra paternitate aliquo
privilegio munerari. Tunc inito consilio fratrum
nostrorum cardinalium qui tunc nobiscum pre-
sentes fuerunt in curia romana auctoritate dei
omnipotentis et auctoritate beatorum Apostolo-
rum Petri et Pauli et auctoritate nostra eidem
ecclesiae Sancte Marie in Sandomirz donamus
damus et assignamus eandem indulgenciam quam
eciam dedimus donavimus et assignavimus eccle-
siae romane quae Marie et Martires nuncu-
pantur. Unde ergo ad tantam solennitatem
avidius et copiosius fideles convenirent, Unde
omnibus penitentibus et confessis in die Ma-
rie et ad ~~[illegible]~~ Martires ~~[illegible]~~ in
ecclesia sancte Marie in Sandomirz qui pre-
sentes extiterint, stipendia spiritualia aposto-
lica largicione concedo Tricentos lx et sex annos
vel quot ~~[illegible]~~ sunt dies in anno tot annos de ve-
ra indulgencia et carenas (coronas?) totidem con-
sequentur, et ~~[illegible]~~ est carena grece
purgacio latine, Quia quod anima triginta die-
bus deberet sustinere in purgatorio hoc per unam
carenam deletur. Et eandem indulgenciam vere
penitentibus non premittatur et confessi cum

devocione fideles in eadem ecclesia per octavas ejusdem festi quesierint ipsi misericorditer consequentur. Statuimus etiam in eadem ecclesia sancte Marie ad Martires Rome, Similiter in ecclesia sancte Marie in Sandomirz auctoritate apostolica fiat processio omni sexta feria cum vexillis et reliquiis sanctorum excepto festo novem leccionum cum offertorio protege domine plebem tuam etc et cum letania, et hoc fecimus propter hoc quod dominus Jhesus Christus liberare dignetur cunctum populum christianum et civitatem romanam et terram civitatemque Sandomirz de crudeli instancia paganorum et maxime Thartarorum et post processionem omnibus vero penitentibus et confessis qui ibi presentes extiterint a nostra auctoritate septem annos et carenas totidem misericorditer obtinebunt. Datum et actum Rome in curia nostra, tercio Idus Novembris et hoc in die sancti Martini episcopi et confessoris anno dominice Nativitatis M^o CCXCV pontificatus nostri anno secundo. Et ego Andreas filius Nicolai de Sandomiria clericus cracoviensis diocesis notarius publicus imperiali auctoritate errogatus ad predicta in ecclesia

romana que Marie ad Martires vocatur et advocatis testibus infra scriptis premissis videlicet Martino canonico wratislaviensi et Santone succentore qui ibi aderant praesentes, praedictam literam reposui de patenti bulla domini papae et manu propria in hanc formam redegi signo et nomine meis consuetis et solitis consignavi requisitus etc

Item eadem via Cracoviam similiter sursum venientes castrum et civitatem expugnare non valentes recesserunt crematis ecclesijs et pluribus interfectis quos invenire potuerunt et alios detentos abduxerunt usque ad Thartariam. brak

Item M°CClxv Castrum Cracow edificatur super totum montem cum lignorum structura.

Item sequenti anno Boleslaus dux Cracoviensis misso exercitu in Russiam Swaronem ducem Russie et terram suam devastavit. brak

M°CClxix Boleslaus dux Cracoviensis et filius Lestkonis obijt prole carens qui multis privilegijs egregiis ecclesiam Cracoviensem decoraverat et clero libertatem dedit et ecclesias plures fundavit et dotavit.

Item eodem anno Lestko dux Siradie in Cracovia successit. brak

Millesimo CClxxviij° Dux Lestko congrediens cum Lithwanis devicit eos in Rowne seu in districtu Lucoviensi ipsos investigando et spolia ab eisdem cum captivis Christianis rehabuit.

M° CClxxxvij Thartari tercia vice venien-

tes Cracoviam venientes Siradiam, deinde Sandomiriam vastant et plurimum populum abduxerunt in servitutem. Ipsi vero Thartari pausaverunt et stationem fecerunt circa villam Goszlicze aliquod diebus tandem Tellubuca dux Thartarorum confusus recessit, sed Calvum montem et ecclesiam Sancte Crucis violare non permisit nec attemtare quia per Rutinos qui cum eo erant fuit informatus. [brak]

M^o CCxCvj^o Przemislaus rex Polonie detentus et occisus est in Rogoszno in die Cinerum circa ortum solis de consilio malorum traditorum videlicet Zarambi nec non Saxonum qui cum eis venerant.

[Anno vero] ~~Rex Bohemie Wenceslaus~~ Item sequenti anno Rex Bohemie Wenceslaus [Ladislaus] dux Cuyaviensis dictus Lokyetk voluit habere regnum Polonie et [possedit contra deum et justiciam licet Wladislai[us] consanguineus [Polonie] fuit prefati [regis] occisi, et coronam regni suscepit. [brak]

[plures posessiones habuit dicti regni Sed veniens rex Bohemie Wenceslaus cum exercitu magno regnum Polonie

Anno domini M^o CCC quinto Wenceslaus rex Bohemie et Polonie occisus est in Olomunitz sub fraude in domo decani infra meridiem per quendam familiarem suum de Austria de consilio principum ac nobilium quia iste vice

voluit habere regnum Vngarie et habuisset.

Item sequenti anno nobiles Polonie Cracovie Sandomirie convocatione facta in unum elegerunt ducem Wladislaum Cuyaviensem in regem Polonie et Bohemos de Wysliza de Cracovia de Sandomiria de castris quae tenuerunt manu forti expulerunt. Similiter in Polonia et Posznania Gneznam et alias [munitionibus] minores. Eodem tempore misit Gerwardus[m] episcopum wladislaviensem ad curiam romanam pro corona petenda, qui quidem obtenta corona a sede apostolica Cracoviam apportata [est] et ibidem est coronatus.

Item eodem tempore cives Cracovienses ante coronacionem regis Wladislai civitatem Cracoviam Boleslao duci Opoliensi tradiderunt quam ipse non valens retinere pro se restituit praefato Wladislao capto advocato Alberto et pocioribus civibus de civitate predicta quos omnes secum in Opole deduxit. Wladislaus vero predictus infidelitatem eorum perpendens plures ex eis equis tractos jussit in [furcis] portis suspendi.

Anno domini M°CCC vj^to castrum Lublin

a Rutinis per Cracovienses et Sandomirienses milites est acquisitum.

Millesimo CCCxj Natus est Kazimirus rex Polonie.

Anno domini M°CCCxxxj Wladislaus rex Polonie in die sancti Stanislai translacionis in Cuyavia devicit Cruciferos barbatos in conflictu belli et multa millia ipsorum interfecit, in quo bello Cristinus de Ostrow vexillifer et filius Prandote castellani cracoviensis et Jacobus castri Zarnouiensis [castellanus] et heres de Susko [Sumko] interfecti sunt.

Et sequenti anno idem Cruciferi respirantes terras regis predicti Cuyaviensem, Wladislaviensem et civitatem Brzestensem explorantes violanter [e] occupaverunt.

Anno domini M°CCCxxx [die] iij de mense [is] marcio [sexta] rex Polonie Wladislaus diem clausit extremum cui succedens dominus Kazimirus inclitus per venerabiles viros et dominos Janislaum archiepiscopum gneznensem et Johannem cracoviensem nec non Johannem poznaniensem dictum Doliua in regem Polonie est coronatus.

Anno domini M° CCCxxxv° Kazimirus rex duxit uxorem de Lithwania filiam Gedmidi Gheddidi ducis supremi Lithwanorum de qua genuit duos filios.

Anno domini M° CCCxxxviij dominus Kazimirus cum Cruciferis ordinacionem amicabilem composuit, ita quod ipsi Cruciferi Cuyaviam Wladislaviam restituerent ex integro et tributum de terra Pomarie et certas pecunias quolibet anno dare promiserunt, et literis suis roboraverunt, quia reges Polonie istam terram Pomaranie semper in possessione habuerunt et Wladislaus pater Kazimiri in posessione habuit; sed quando per Bohemos de regno Polonie expulsus fuit videlicet xvj annis tunc in recessu comisit in tenutam et regimen castrum Gdansko et Wank ac totum territorium Pomaranie filijs Bodzate Johanni et Nicolao heredibus de Babymost seu de Dzbąsym qui ut maledicti et perfidi non expectantes prefatum dominum ipsorum obligaverunt et tradiderunt Cruciferis dicta castra in duobus milibus marcis grossorum pragensium

monete ac plurima munera ab eisdem receperunt. Item post coronacionem regis Wladislai predicti ipse rex dans treugas pacis predictis fraudulentis nobilibus viris personis ipsorum voluit eos patibulo affigi tamen consilium ipsius non permisit, sed ipsos incarceravit et ad terminum in castro Chęczinensi reposuit infra integrum annum. Anno elapso ipsos ad fidejussoriam caucionem dedit videlicet quod duo milia marcarum Cruciferis restituere debuerunt et terram Pomeranie exemere et deliberare ab eisdem, et fidejussit pro eisdem N. b (nicolaus Bodzanta) pater Nicolai de Dzbąsim seu de Goszcziszewycze qui mendaces et infelices non compleverunt in quo se obligaverunt postmodo (um) rex predictum fidejussorem ipsorum spoliavit bonis in Polonia quae habuit videlicet duo castra et opida Trczyel Sbąsim, Babymost in granicijs Saxonie, et motus misericordia dedit prefato Bodzathe tres villas Goszczyschewycze cum alijs adjacentibus in districtu Radomiensi. brak

Anno domini M°CCCLiij° In vigilia Penthecostes cecidit nix magna et jacuit tri=

bus diebus et tribus noctibus spissitudinis eatenus usque ad genua hominis.

Anno domini M°CCClxiij° Karolus imperator Romanorum, et rex Bohemie Cracoviam veniens contraxit matrimonium, cum et Elizabeth filia Boguslai ducis Casshubie presentibus hijs testibus et regibus Lodwigo Ungarie Kazimiro Polonie Wenceslao Bohemie, de Czip Sigismundo d' de dicto de Donyn et principibus quam plurimis videlicet Ottone de Bawor, Bol Gorcone de Svidnicz, Wladislao de Opole Semowito de Mazowia. (Ciprus ?)

Anno domini M°CClxx de mense Novembris et in die sancti Leonardi confessoris gloriosi Kazimirus rex Polonie diem clausit extremum cui Lodwigus rex Ungarie successit, nepos ipsius est etiam in eodem anno coronatus in ecclesia Cracoviensi in regem Polonie per venerabiles viros Jaroslaum archiepiscopum gneznensem, Florianum cracoviensem Sbilutonem wladislaviensem.

Millesimo CCClxxvj° Interfectus est dominus Johannes dictus Kmita capitaneus cracoviensis per Ungaros cum sagitta cum sagitta

et inmediate ulcio per nobiles terre Cracoviensis fuit facta et necati sunt lxxx

Anno domini M° CCClxxxij° Loduigus rex Ungarie et Polonie obijt in crastino exaltacionis sancte Crucis qui regnavit in Polonia duodecim annis minus vij septicius et secundo anno Hedvigis filia ipsius venit Cracoviam et Poloniam et recipitur in regnum Polonie per nobiles terre et coronatur in regem Polonie die sancte Hedvigis in ecclesia Kathedrali per venerabiles viros dominum Bodzatam archiepiscopum gneznensem Johannem cracoviensem Nicolaum poznaniensem Sbilutonem wladislaviensem. Eodem anno Malocha fraudulenter deceptor regni Polonie inimicus tenens ad fideles manus castrum Brestense et alia castra nec non totum territorium Cuyaviense tradidit domino Semouito duci Plocensi ad posessionem tocius terre predicte receptis pecunijs ac muneribus plurimis ab eodem. eciam Poloniam venientes cum predicto duce ante Kalis steterunt cum exercitu ipsorum duabus septimanis expugnare non valentes recesserunt Mazoviam et spolia magna de terra Mazoviam reportaverunt, quia prefatus dux in regem non est assumtus ut sperabat habere.

Millesimo CCC lxxx iij° Ungari vastaverunt Mazoviam.

Anno domini M°CCClxxxvj dominus Jageldo dux supremus Lithwanorum serenissimus vocatus ad Lithwaniam per nobiles terre Polonorum suscipitur in regem Polonie et baptizatur in ecclesia Cracoviensi et nominatus in baptismo Wladislaus, in quinta die cum domina Heduigi regina copulatur cum magna solennitate. Et sequenti anno die dominico in regem Polonie coronatur per venerabiles viros dominum Bodzatam archiepiscopum gneznensem, Johannem cracoviensem, Dobrogostium poznaniensem ac de consensu tocius regni Polonie nobilium.

Item eodem anno quasi omnes Lithwani fidem katholicam susceperunt.

Anno eodem dux Vitoldus Lithwanorum cum exercitu suo ac nobilium baronum de Polonia cum Thartaris bellum ac conflictum magnum inter se fecerunt, in quo corruerunt seu interfecti sunt Spitko palatinus cracoviensis Warsius de Myechow Abraham dictus Socha Johannes dictus Glowacz palatinus poznaniensis Pilik palatinus warsouiensis, et haec facta sunt in crastino Assumcionis gloriose Virginis Marie et hec cum Thartaris.

Millesimo CCCCj° Wladislaus rex Polonie duxit Annam in uxorem legittimam domini Marchionis de Czylij filiam et sequenti anno coronatur.

Anno domini M°CCCC nono In vigilia

Assumcionis b. Marie Magister generalis crucifero=
rum exiens de Thorun cum suis exercitibus ipsa
die Assumcionis Marie castrum Dobrinense cir=
cumvallavit, et ipsum igne consumsit, et multos
Polonos in castro dicto occidit gladio et nobiles
dominas et virgines recipientes de castro ad suos
exercitus defloraverunt et turpiter dehonesta=
ri mandavit, et ambulans per totam terram do=
brinensem pueros in cunabulis innocentes in cu=
nabulis crudeliter interfecerunt.

Item castrum Bobrowniky sub Capitaneo
Varczislao capiunt qui potens se bene defendere
dictum castrum ut maledictus et perfidus non
expectans dominum regem suum resignavit et
tradidit cruciferis.

Item eadem vice dicti Cruciferi castrum
Szlotoria capiunt et funditus destruxerunt.

Castrum Bidgoscia quidam Bernardus te=
nutarius ejusdem castri dictis cruciferis tra=
didit. Postea rex Wladislaus cum exercitibus veniens
in-mediate a Cruciferis recepit et maledictos
traditores capiens vinculatos incarceravit War=
czyslaum ad turrim Crusuiciensem reposuit cum
consensu nobilium terrigenarum regni Polonie.

Anno domini M°CCCC decimo rex Wladisla=
us dictus Jageldo Lithwanus cum fratre suo poten=
tissimo domino ac principe Allexandro dicto Wi=
toldo congregatis exercitibus regni sui et paganorum

et Bohemorum multitudinem, inauditam vero multitudinem populorum quorum non erat numerus de diversarumque linguarum paganorum et Christianorum non valens tantas violencias et inimicicias a perfidis cruciferis sustinere terram ipsorum manu forti ingrediens cum fratre suo Witoldo conveniens ipso die divisionis Apostolorum beatorum cum cruciferis in terra ipsorum ultra civitatem Dambrowo bellum campestre fecerunt ipsosque cruciferos rex Wladislaus devicit in quo conflictu Magistrum cruciferorum et marszalkonem et multos commendatores interfecit cum innumerabili multitudine populorum, ita quod occisi per quatuor miliaria ad omnes partes per campos quasi ligna jacuerunt. Et duos duces cum quingentis alijs captivavit, et obtento bello dominus rex Polonie cum maxima fortitudine terram ipsorum fortiter perambulabat cum suis civitates et castra eorum obtinendo et totam terram cruciferorum potestati sue subjugavit ita quod in brevi intervallo videlicet in quatuor septimanis quadraginta civitates muratas et castra sub ipsis recepit manu forti.

Numerus interfectorum cruciferorum Centum quadraginta quatuor milia armatorum exceptis istis qui non fuerunt armati et induti.

Anno eodem brevi intervallo iterum Poloni cum Cruciferis circa claustrum Corunow bellum fecerunt

et cruciferos vicerunt ipsosque interfecerunt et CCC notabiles captivos ad regem in Wladislaviam adduxerunt.

Item eodem anno post paululum iterum Poloni cruciferos circa Thuchola prostraverunt et bellum obtinuerunt.

Anno domini M° C quatuor jungeque deno | ~~luce~~ Cruce missorum in orbem Apostolorum,
Ense Polonorum cecidit gens Teutunicorum | Quam manu forti dei stravit robur Wladislai regis Polonorum pateant sibi porte polorum.
In campo Grumwalt C milia sunt numerata,
Et dum dorsa darent et ad fluvium properarent,
Drwacza sic dictum sunt passi letaliter ictum,
Quadraginta merguntur milia fertur ~~et~~ ut puniuntur
Cruciferi fere tunc omnes interiere
Magister Wolricus Polonorum inimicus
Captorum numerus tria milia extitit vel plus
Si scire vis numerum armate Theutunicorum,
Gentis dico vere quod tunc in bello fuere,
Milia dic centa adjungendo quadraginta,
Milia sic scias quod scire tu cupiebas
M quater peditum fuere sit tibi centum,
Joppis induti securibus, gladio cincti
Numerus illorum turbam facit plurimorum,
Hominum et fantur quod et hij morte puniebantur,
Ante castella facta sunt plurima bella,
Post hec et cesi quam plurimi sunt quoque lesi,
Dum fide fracta non servaverunt sua pacta i. vota,
Incole terrarum prutenorum, sed amarum,
Potum sensissent si pacis non inissent,
Et Federa non ficta sunt hec verissime dicta.

=

31

Beatus Jeronimus in cronica quam propriis manibus contexuit ita commemorat dicens Ab Adam usque ad diluvium fuerunt anni duo milia CC xlii A diluvio usque ad Abraham quingenti CCC xlii Ab Abraham usque ad Moysen CC v A Moyse usque ad

Beatus Jeronimus in Cronica quam propriis manibus contexuit ita commemorat dicens Ab Adam usque ad diluvium fuerunt anni duo milia CC xlii A diluvio usque

Anno domini Mo CCo septuagesimo Abbas Aaron Tyniciensis a sede apostolica postulatus in archiepiscopum Cracoviensem consecratur. Anno domini Mo CCo septuagesimo tercio idus die dominica quadragesima dedicata ecclesia per dominum Boleslaum secundus rex Polonie propter quod Baz

Beatus Jeronimus in cronica
quam ipse manibus contexit
ita commemorat ab Adam
usque ad diluvium fuerunt anni duo
millia CC XLII a diluvio usque
ad Abraham [illegible] CC
XLII ab Abraham usque ad Moy
sen CC [illegible] a Moyse usque ad

Beatus Jeronimus in cro
nica quam ipse manibus con
texit ita commemorat
dicens ab Adam usque ad di
luvium fuerunt anni duo milia
CC XLII a diluvio usque

Anno domini M° septuagesimo
Abbas Aaron de Tinicensi
a sede apostolica postulatur
archiepiscopus Cracoviensis consecratur
Anno domini M° septuagesimo [illegible]
[illegible] die dominica consecratur
[illegible] domini Boleslaus
[illegible] rex Polonie per [illegible]

ac ad° — ac vero

q° cōtrhīj — qui contrahi

z mītes

admītes

catenas

no pmittat z

sumū

z greḡ (egregius)

term trast°

eat

d' de domyn

haber

.ß

Anno domi M° ccc xxxvii
Tpibus Veneradi prīs dni
petri Abbatis ffrem Jo
hannem sue v p. minimū
oratorem

Breslauer Urkundenbuch bearbeitet von Georg Korn. Erster Theil. Breslau, Verlag von Wilh. Gotl. Korn 1870 (Druck von Wilh. Gotl. Korn in Breslau.) +8º str. VII. 277. 2 Tal. 20 Sgr.

Część ta obejmuje 306 dokumentów od r. 1214–1377, oraz w dodatku 4 dokumenta bez daty (razem 310) i od str. 257 Index locorum et personarum. – Są tu zebrane dokumenta drukowane i niedrukowane historyi miasta Wrocławia dotyczące, aż do śmierci cesarza Karola IV. Głównem źródłem były archiwum miejskie w ratuszu, i królewskie archiwum krajowe w Wrocławiu (zwane dawniej Archiwum prowincyonalne szląskie) utworzone przez połączenie archiwów 75 klasztorów śląskich r. 1810 skasowanych.

W dokumentach tych przychodzą: A 1239 (d. 24 Septembr.) Mesco dux Opoliensis filius Kazimiri et Violae, cum fratre iuniore duce Vladislao, cum amita nostra domina Rychza (Ob: Ruhza soror filii Odonis – necrolog. w Zeitschr. für Gesch. Schles. V Bd. p. 115) et cum uxore nostra domina Judita filia ducis Conradi (pag. 9) – Vlodislaus dux de Opol 1247 (d. 8 Sept.) p. 12. – Książę Bolesław wstydliwy krakowski nadaje dla Krakowa prawo magdeburskie (d. 5 Junii) 1257 (Przedruk z Miscellanea Cracov. II p. 60 i w Bischof Oesterreichische Stadtrechten p. 56) p. 16. (Kraków posiadał już r. 1244 prawo magdeburskie jak widać w Acta castr. Lemburg. Lwów 1868 Tom I)

Henricus (III) et Wlodezlaus duces Slesiae, frater noster Wlodezlaus praepositus Wissegradensis, praesentibus comite Stossone 1261 p. 28. – idem Wlodizlaus Salzburgensis electus Apostolicae Sedis

legatus, dux Slesiae (1266) p. 33. — Korrespondencya miasta Wrocławia z Cesarzem Karolem IV r. 1347 – 1355, gdzie wiele o Polsce, jako to r. 1348 Polacy wpadli około Wniebowstąpienia do obwodu Uraz i spalili dużo włości; Wrocławianom niedali z towarami jeździć na Ruś; 1354 Mikołaj Wirsingi pisze z Krakowa że król chce inną żonę pojąć. Król Kazmierz wypędził Mackoza Borkowicza z Polski; —

Krol Kazmierz W. chcąc zachować pakta między Wrocławiem a Polską objaśnia aby nie miano tego za złe Kaliszowi miastu jeżeli zbrodniarzy karze, bo na to ma pozwolenie Krolewskie. Actum in Brest fer. 4a post Octavas Corporis Christi (17 Junii) 1349 (pag 174 No 193)

Carolus IV Romanorum Rex pozwala Wrocławianom repre-salia czynić na Polakach gdyby Krol polski Kazmierz stawiał przeszkody handlowi ich do Polski, Prus i Rusi. In Nistrice VIII Calend. Mart. (22 Febr.) 1352. (pag. 184 No 208)

— festum beatorum Cancii, Canciani et Cancianillae martirum apud Wratislaviensem ecclesiam celebrari consuetum Nonis Junii (5 Junii) 1372 —

Carolus IV Romanorum Imperator Boemiae rex mercatores Wratislavienses a depositorio in Praga liberat. Vratislaviae XIV Calend. Februarii (18 Januar) 1359 Praesent: Arnestus archiep prag. Joannes Olomuensis, Preczlaus Vratislaviensis, Johannes Luthomuslensis [illegible], Albertus Swerinensis, Maurus Corza-viensis episcopi; 1 Bolko swidnicensis, 4 Conradus Olsnicensis, 2 Wen-ceslaus et 3 Ludowicus Legnicenses, 6 Bolko Opuliensis, 5 Bolko Fal-kinbergensis et 9 Przemislaus Teschinensis duces, 8 Henricus Glogo-viensis, 7 Johannes Uzwitensis, Wilhelmus marchio misnensis Ulricus landgravius de Luemberg. (pag. 190 Nr. 215 pm drukowane Lünig Reichsarchiv XIV. 243)

Najdawniejsza pieczęć Wrocławia z r. 1261: Orzeł dwugłowy bez koron + Sigillum burgensium de W.....

Codex diplomaticus et episto-
laris Moraviae

Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae. Opus posthumum Antonii Boczek, edidit Josephus Chytil. Tomus V. ab a. 1294–1306. Brunae 1850. 4to.

1296 fr. Petrus episcopus Caminensis (był w Bernie na Morawii, pridie Idus Novembris) T. V. pag. 55.

1297 Theodericus episcopus Olomucensis feodali suo Herbordo dicto Traberger de Fullenstein concedit facultatem in feudo patrui sui Eckerici succedendi. Datum in Holeschow III Idus Februarii 1297.

1297. IV Nonas Augusti in Ostravia. T. V. pag. 60. castellanus Oswentinensis – comes Nicholaus (w dokumencie Mesconis ducis Tessinensis et domini Oswencinensis stanowiącym granice jego posiadłości od dóbr biskupstwa ołomunieckiego – wspomniany tu: frater noster dux Bolezlaus Opoliensis). T. V. pag. 74.

1301. IV Kalend. Maii Pragae. – Wenceslaus Boemiae et Poloniae Rex Reynherio, Apardo et Cyno Sociis de Florentia ob fidelia servitia iam dudum praestita donat domum in civitate Brunensi. T. V. pag. 127.

1304. IV Nonis Aprilis, Brunnae. – Heynnigus civis Brunensis provido Ruenhero civi et mercatori florentino vendit molendinum in flumine Swarczavia cum villa Dornech, iuxta Brunam. T. V. pag. 171.

1305. VII Calend. Martii, Brunnae. – Reynherus Capitaneus Cracoviae, Appardus de Nigromonte Camerarius Regni Boemiae et Cyno de Florentia, haereditatem sitam ante Brunnam et molendinum cum 10 rotis in Dornech super

Starosta Krakowski

Swarczam vendunt Johanni Carnifici civi Brunnensi pro 330 marcis gros. pragen. Tom V. pag. 177.

1305, IV. Nonas Maii, Indictione III, Anno Regnorum Boemiae 8, Poloniae 5. — Wenceslaus rex Boemiae et Poloniae ratificat eandem venditionem molendini in Dorneych, ad preces Reynerii, Apardi et Cyni sociorum de Florentia. Tom V. pag. 184.

1220 mense Julii, apud Augustam. — Fridericus II rex Romanorum. — Testis: Odacrius Boemorum rex (Ottokar?) Tom V. p. 223.

1265 Nonis Februarii, Pragae. — Otakarus rex Herbordo de Fullenstein dapifero Brunonis episcopi Olomucensis confert villas Křenowice et Štěpanowice. Tom V. p. 251.

1273. VII Calend. Novembris, in Ungaricali Broda. — Stephanus rex Hungariae ad ordinandam pacem cum Othakaro rege Boemiae eligit dominam Elizabeth Ducissam Cracouie carissimam sororem nostram. T. V. p. 255.

1287 fr. Welizlaus prior fratrum Praedicatorum Olomucensium, vicarius prioris provincialis provinciae Poloniensis. T. V. p. 287.

1291. VII. Kalend. Septembris, Pragae. — Gutta regina Bohemiae, Ducissa Cracoviae et Sandomiriae et marchio Moraviae. T. V. p. 293.

— Index in omnes V hucusque editos tomos Codicis diplomatici et epistolaris Moraviae. T. V p. 1—200.

Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae ... herausgegeben von P. Ritter v. Chlumecky und redigirt von Joseph Chytil. VI^er^ Band. Vom J. 1307 – 1333. Brünn 1854. 4to.

1310. X. Calendas Julii, in Modricz. – Johannes episcopus Olomucensis confert Herbordo filio Ekrici de Fullinstein, fratruelis Herbordi de Traberch, feudum castri Füllenstein.
T. VI. p. 29.

1318. Kalend. Maii, Avinione. – Johannes papa XXII mandat duci Cracoviensi, ut fratribus Colda et Peregrino ord. Praedicat. Oppoliens item Hartmanno Pilnensi et Nicolao Haspodinet de Cracovia ord. Minorum inquisitoribus haereticae pravitatis in partibus regnorum Bohemiae et Poloniae assistet.
T. VI p. 104.

1329. XV. Calend. Maji. Avinione. – Johannes papa XXII mandat episcopo Olomucensi et Petro de Alvernia canonico Novioviensi nuntio Sedis apostolicae ut consules oppidi Usce Pragensis dioecesis ad restitutionem 20 marcarum auri a familiari Joannis episcopi Cracoviensis vi receptarum compellant.
Tom VI p. 295.

1330. VII Idus Julii, Brunnae, in monasterio Aulae S. Mariae. – Elizabeth regina dominorum Wenczeslai et Rudolfi Bohemiae et Poloniae regum relicta filia olim d. Othakari qui et Przemissel dicebatur Regis Kalisie, Cracovie, Pomeranie et Sandomiriae, matre d. Richiza sua conforte filia quondam Magni Regis Sveciae orta, testamentum condit, anniversarium patris sui Othakari qui et Przemissel et matris suae Richzae in vigilia Apostolorum Symonis et Judae jubet peragi; unicam prolem filiam Agnetem matrimonialiter copulavit Hynkoni duci Slezie domino in Frustenberch et Yawor.
T. VI. p. 307.

Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae.. VII Band
(I. II. III Abtheilung) 1334 - 1349. Brünn 1858.

Pag. 41. 56. 69. 70. 71. 72. 134. 160. 238. 240. 256. 268. 297. 306. 341.
348. 446. 487. 510. 514. 622. 787. 845. 846.

1347. II Nonas Januarii (4 Januarii) Anno 5to Avinione. — Cle:
mens VI Papa archiepiscopo Gnesnensi committit ut dispen:
set Semovitum ducem Masoviae, qui matrimonium contraxit
cum Eufemia nata Nicolai ducis Opaviae in tertio et quarto
consanguinitatis gradu cum eo existente. (Cod. dipl. Morav.
Tom VII. pag. 510 Nr 692).

1347 d. 2 Martii, in Cozla — Bolko filius Wladislai ducis Bytho:
miensis et Kozlensis, contrahit matrimonium cum Margaretha
filia Jaroslai de Sternberg. (Cod. dipl. Morav. Tom. VII. pag. 514
Nr. 699)

1305. VI Idus Octobris (10 Octobr.), Anno Regnorum Bohemiae et
Poloniae primo, in Freudenthal. — Wenceslaus rex Bohe:
miae, Ungariae et Poloniae fratri Conrado dicto Saccus
(Sack) Magistro ordinis domus theutonicae in Prussia
ut juvare et assistere debeat Ulrico de Boscovicz (Bos:
kowicz) Capitaneo Poloniae contra Littwanos obsidentes mu:
nitionem quandam in terra Calisiensi. (Cod. dipl. Morav. Tom
VII. pag. 787, Nr. 164.) — Voigt: Cod. dipl. Pruss. T. I pag. 61. Nr. 51)

Codex diplomaticus et Epistolaris Moraviae . . . .
herausgegeben von Vincenz Brandl. VIII.r Band
vom J. 1350–1355. Brünn 1874. 4to
. . . . . IX.r Band vom J. 1356–1366. Brünn 1875. 4to
. . . . . X.r Band vom J. 1367 – 1375. Brünn 1878. 4to

Kazmierz Wielki król polski r. 1335 d. 28 maja (In castro Sandomiriensi die dominica infra octavas Ascensionis domini 1335) zawiera pokoju przymierze (na rok od S. Jana Chrzciciela (treugas) z Karolem margrabią morawskim synem króla czesk. (Boczek VII p. 41)

Tenże Królowi Janowi czeskiemu za ustąpienie (pro renuntiatione de regno et titulo Poloniae) tytułu króla polskiego obowiązał się zapłacić 20,000 Kop groszy praskich (z tych 10,000 zaraz mu zapłacił resztę obiecał zapłacić na Wielkanoc. (In Wyssegrado in Hungaria d. 12 Novembr. 1335. (Boczek VII p. 69)

Tenże z Janem Królem czeskim robi układ w którem córkę swą Małgorzatę obiecuje dać w małżeństwo Janowi xięciu bawarskiemu wnukowi Króla Jana a synowi Henryka xięcia bawar. i w posagu 5000 Kop groszy praskich gdy dorośnie. (In Wyssegrado in die S. Elisabeth (19 Novembr) 1335 (Boczek VII p. 70)

Karól Król Węgierski potwierdza iż Jan Król czeski na rzecz Kazmierza Króla pol. zrzekł się tytułu i praw do Królestwa polskiego, (In Wissegrado in festo B. Elisabeth 19 Novembr. 1335 Boczek VII p. 72) w razie niewypłacenia reszty[?] pozostałej summy 6000 Kop groszy prask. za to zrzeczenie przez Króla polskiego obiecuje Królowi czeskiemu oddać złożone u siebie pismo rezygnacyjne na powrót.

Król Kazmierz potwierdza przymierze zawarte pomiędzy nim a Karolem Królem węgierski i Janem królem czeskim. (Cracoviae in die S. Trinitatis 26 Maji 1336 – Voigt Codex dipl. Pruss. T. I p. XXVI. Dogiel IV p. 55.)

Karól Król węgierski zawiera układ z Kazimierzem Królem pol. mocą którego gdyby ostatni bezdzietnie umarł Polska ma się dostać Królowi węgierskiemu. 1338.

Boleslaus dux Masoviae dominus plocensis oświadcza iż pośmiesz[?] Jana Króla czeskiego syna tegoż Karola margrabię moraw. za pana chce uznawać. Lospaniae[?] in crastino S. Michaelis 30 Sept. 1341 (Boczek VII p. 256)

Król Kazmierz obiecuje Karolowi (Królewiczowi czeskiemu margrabiemu morawsk. Bolesławowi xięciu szlask. Mikołajowi xięciu opawsk. oddać zastawione mu za 3000 Kop groszy precg. miasta Namslavia, Krucenburch, Byczyne i Chuncenstat skoro zastaw nazad odbierze Cracoviae sabbato post fest. Ascension. Domini 11 Maji 1342. (Boczek VII p. 297)

Karol margrabia Morawski pożycza od Kazmierza Króla polsk. 4000 kop groszy prask. dając na zastaw rzeczy wartujące 3000 grzywien polsk. Z pożyczonych pieniędzy odbiorą od mieszczan praskich Nicolaus dictus Werzing dapifer sandomir: civis crac. 2000 grzyw. oraz 3004. i 33 grzyw. 16 groszy pol. a Hankon dictus Kempnitz civis cracov. 1000 grzyw. pol. – Cracoviae die b. Georgii mart. 24 April 1343. Boczek VII p. 341.

VII Bd. i r. 1858 (Lat. od 1334–1349)

1335, die dominica infra Octavas Ascensionis D. (28 Maii) in castro Sendomiriensi. – Kazimirus rex Poloniae promittit Carolo regi Bohemiae per unum annum a festo b. Johannis Bapt. instante incipiendo treugas servare, includendo praeditis treugis Carolum regem Ungariae, Premislaum Siradiensem et Wlodkonem Lanciciensem Duces. – Praesent. Spicimiro castellano Cracov., Mistigneo sive Mistuijo palatino Sandomir., Nicolao palatino Cracov., Petro castel. Sandomir. Mistuijo castel Radomien., Crivosandio Subcamerario Cracov., Henrico Subcamerario Sandomir. (Cod. dipl. Morav. T. VII. pag. 41 Nr. 60.)

1335, in festo S. Bartholomaei (24 August.), in Trincinio. – Spitko castellanus Cracov., Sbigneus praepositus Cracov., Petrus castellanus Sandomir., Thomas de Zajunczko et Nimissa Mandrossa procuratores Kazimiri Regis Polon. significant quod Johannes Rex Bohemiae et Carolus primogenitus ejus marchio Moraviae renuntiaverunt omni juri, dominio et titulo regni Poloniae, excipiendo principes vasallos eorum cum ducatibus quos tempore praestiti homagii possiderunt videlicet terras Wratislaviae et Glogoviae item duces Boleslaum Lignicensem et Bregensem, Henricum Saganensem et Crosnensem, Conradum Olsinensem, Johannem Stinaviensem, Bolkonem de Opol, Bolkonem de Falkenberg, Albertum de Strelitz, Wladislaum Coslensem et Bitumiensem, Leskonem de Rathbor, Joannem Oswentimensem, Wladislaum de Teschin Slesiae duces et Wenceslaum principem Masoviae, quos Rex Poloniae nullo modo unquam impediet aut molestabit. (Cod. dipl. morav. T. VII pag. 56 Nr. 76 – Sommersberg I. p. 774.)

1335 d. 12 Novembr., in Wyssegrado. – Kazimirus rex Poloniae
principalis debitor, Spitko Cracoviensis, Petrus Sandomirien:
sis Castellani, Nicolaus de Bocrey (Bogoria ~~Kamienieckis~~) wojewoda
Cracov. M. (Mszczug?) wojewoda Sandomiriensis, Gesrko
Mantroska iudex Curiae Cracovien., Passek de Bo:
crey Sandomiriensis iudex provincialis, Czeloi in Rato:
mis dominus, Kezimant subcamerarius, Henricus sub:
camerarius Sandomiriensis, Weras castellanus de Wiritia
(Warsz? wislicki?), Andorsmonossi filius Lowczy et La:
coslaus Slibnik fideiussores pro Rege recognoscunt se
obligatos Joanni Regi Bohemiae et suis haeredibus
de summa 20000 sexagenarum grossorum denariorum
Pragensium, in qua dicto Regi Bohemiae jam 10000 sexa:
genes denariorum jam solvimus in una parte, in alia
vero parte nobili d. Henrico de Lippa de 4000 sexagena:
rum securitatem fecimus, et residuam pecuniam 6000 sexa:
genarum promittimus in proximo festo Resurrectionis Do:
mini in Rathibor vel in civitate Oppavia Regi Bohemiae
dare et assignare; et si non daremus debemus civitatem
Oppaviae ingredi et in certa domo obstagium facere donec
6000 sexagenarum et 1000 sexagenae grossorum Pra:
gensium poenae pro damnis erint persolutae. Quae
superius descriptae pecuniae ex causa renuntiationis factae
per regem Bohemiae de regno et titulo Poloniae prove:
niunt, quae literae renuntiationis apud Carolum Regem Hun:
gariae, dominam Elisabeth reginam Hungariae et Ludovicum
filium eorum sunt repositae usque ad exsolutionem totius
summae. (Cod. dipl. Morav. T. VII pag. 69 Nr. 89 – Ludewig Reli:
quiarum Mss T. V pag. 593 Nr. 74)

1335, in die S. Elisabeth (19 Novembr.), in Wissegrado in Hungaria. — Kazimirus rex Poloniae declarat, quod cupiens cum Joanne rege Bohemiae foedus irrefragabilius colligare, consentit in contrahenda de praesenti sponsalia inter progenitam (prognatam) nostram Elisabeth et inter Johannem Henrici Bavariae Ducis unigenitum, ipsius (regis ?) nepotem et promittit pro ipsa progenita nostra ratione nuptiarum 5000 sexagen. gros. denar. prag. exsolvere, quia rex Bohemiae nomine dotis pro ipso Joanne nepote suo 7500 sexagenas gros. denar. prag. dare promisit, et ambo reges curabunt ut dicti Joannes et Elisabeth cum ad aetatem puberem et legittimam pervenerint, in Domino matrimonialiter copulentur. (Cod. dipl. Morav. T. VII. pag. 70, Nr. 90. — Ludewig Reliqu. Mss. T. V. pag. 592, Nr. 73.)

1335, in die S. Elisabeth (19 Novembr.) in Wissegrado in Hungaria. — Kazimirus rex Poloniae promittit quod volens pacem cum Johanne rege Bohemiae conservare, quoslibet spoliatores terras regis Bohemiae aggredientes, compescere eorumque fortalitia et castra destruere debebit. (Cod. dipl. Morav. T. VII. pag. 71 Nr. 91)

1335 in festo b. Elisabeth (19 Novembr.), in castro Wissegrado. — Carolus rex Hungariae significat, quod Joannes rex Bohemiae literas super renuntiatione iuris et tituli regis Poloniae Kazimiro regi Poloniae ad nostras manus assignavit, quas literas nos Kazimiro regi Poloniae in proximo festo Paschae restituemus, si Kazimirus debitum 6000 marcarum regi Bohemiae exsolverit. (Cod. dipl. Morav. T. VII. pag. 72 Nr. 92 — Ludewig Reliqu. Mss. T. V. pag. 605 Nr. 77.)

1338, dominica Invocavit, in Wisegrad. — Carolus rex Hungariae tractatum cum Carolo marchione Moraviae filio Joannis regis Bohemiae concludit, vigore cujus si Kazimirum regem Poloniae absque haeredibus masculis decedere contingeret, Carolus marchio Moraviae praestabit auxilium ut regnum Poloniae ad Caroli Hungariae regis deveniat potestatem ante consummationem matrimonii inter Ludovicum primogenitum regis Hungariae et Margaritam

filium ~~[illegible]~~ Marchionis Moraviae; item quod rex Hungariae nullum auxilium Kazimiro regi Poloniae praestabit, si idem Kazimirus ~~[illegible]~~ regnum Bohemiae, Marchionatum Moraviae aut aut Principes vasallos, armis debellare vellet. (Cod. dipl. Morav. Tom VII. pag. 134 Nr. 187.

1339, in octava Purificationis b. Mariae (9 Febr.), Cracoviae — (Kazimirus rex Polon. cupiens obviare ulterioribus calamitatibus, dissensionibusque atque vinculum dilectionis inter se et Joannem regem Bohemiae filiumque ejus Carolum Marchionem Moraviae firmare, declarat quod sibi in principibus, ducibus Boleslao Lignicensi et Bregensi, Henrico Saganensi et Crosnensi, Conrado Olsnicensi, Joanne Stinaviensi Slesiae ducibus, nec non Bolkone Opoliensi, Bolkone de Falckenberg, Alberto de Strelitz, Wladislao Teschinensi ducibus, Wladislao Coslensi et Bituminensi, Wenceslao principe Masoviae domino in Plozk, Leskone Ratiboriensi et Joanne Osviciensi ducibus et vasallis eorum nec non civitatibus Wratislavia et Glogovia, nullum jus competit, renuntiatque pro se et suis haeredibus omni juri, proprietati et tituli si quae sibi in dictis ducatibus et civitatibus competerent. (Cod dipl. Morav. Tom VII. pag. 160, Nr. 224 — Sommersberg I p. 775.) (Grünhagen und Markgraf: Lehens- und Besitzurkunden Schlesiens I p. 4)

1341, in die b. Margaretae virginis (13 Julii), Pragae — Kazimirus rex Poloniae significat, quod jam dudum Joannem regem Bohemiae filiumque ejus primogenitum Carolum Marchionem Moraviae in patrem et fratrem suum assumpserit, et quod ipsi Margaretam quondam Comitissam Palatinatus Reni Ducissam Bavariae, filiam et sororem ipsorum spoponderunt ei tradere in matrimonium: quia vero dicta Margareta sponsa nostra viam universae carnis sit ingressa, ideo nolens dissolvi vinculum colligationis, declarat regem Bohemiae et Marchionem Moraviae tanquam suum patrem et fratrem carnalem, promittitque illis contra omnem viventem hominem praeter Bolkonem ducem Slesiae dominum de Swidnicz nepotem nostrum, cum potentia nostra assistere. — Praesentibus Joanne episcopo Olomucensi, Boleslao duce Slesiae domino Lignicensi, Bolkone Swidnicensi, Niclao Oppaviae et Ratiboriae ducibus, Heymanno de Duba domino in Nachod,

Hinkone dicto Haze, Hinkone dicto Hlawacz, Jeskone dicto Jura subcamerario Cracov., Jeskone venatore Cracoviensi, Maczkone Borkowicz castellano Landensi et Segneo prae: posito S. Michaelis in arce Cracov. vicecancellario curiae nostrae. (Cod. dipl. Morav. Tom VII. pag. 238, Nr. 333 – Ludewig Reliqv. Mss. T. V. p. 504, Nr. 32)

1341 in crastino S. Michaelis Archang. (30 Septemb.), Poznaniae. – Boleslaus dux Mazoviae et dominus Plocensis, pro: mittit Carolo Marchioni Moraviae, ipsum, si Joannem regem Bohemiae decedere contigerit, pro domino naturali habere et ei homagium praestare. (Cod. dipl. Morav. Tom VII. pag. 256 Nr. 359 – Goldast: Supplementum actor. public. pag. 271 Nr. 25)

1342, Sabbato post Ascensionis Domini (11 Maii), Cracoviae. – Kazimirus rex Poloniae promittit Carolo marchioni Mora: viae civitates et munitiones Namslaviam, Creuczenburch, Byczi: nam et Chunczenstat nobis pro 3000 marc. gross. denar. pragen. polo: nici pagamenti, per eum in festo S. Trinitatis proximo obligandas, restituere postquam cautio de solvendis 3000 marc. facta fuerit. (Cod. dipl. Morav. Tom VII. pag. 297 Nr. 408)

1343, in die b. Georgii Martyris (24 April.), Cracoviae. – Carolus Marchio Moraviae spondit Kazimiro regi Poloniae infra 3 septimanas 4000 sexagenarum gross. prag. quas sibi ne: cessitatis immensae tempore mutuavit, exsolvere, videlicet Nicolao dicto Werzing dapifero Sandomiriensi 2000 marcarum 3004. 33 marc. cum 16 gros. numeri polon. et Hanckoni dicto Kempnitz 1000 sexagenas, Civibus Cracov. Pragae solvere. Si non exsolverimus intra hinc et festum Assumptionis B. Ma: riae V., extunc regi Poloniae licebit pignora obligare vel vendere. (Cod. dipl. Morav. Tom VII. pag. 341, Nr. 471 – Ludewig: Reliqv. Mss Tom V. pag. 510 Nr. 34.)

1343 in die Penthecoste (1 Junii), in Neymburg. – Kazimirus rex Poloniae significat, quod a Carolo Marchione Moraviae summam ei mutuatam die b. Georgii 1343, videlicet 4000 sexagenarum, 3000 marc. polon. in pignoribus, 2000 marc., 333 marc. et 16 gros ex

parte Werzingi, et 1000 sexagen. ex parte Hlamonis Ro=
manez, recepisset. (Cod. dipl. Morav. Tom VII. pag. 248, № 481) Ludewig: Reliquiar. Mss. Tom V. pag. 510 № 34)

1345, in festo beator. Petri et Pauli Apost. (29 Junii), in campis inter Vrlinstat et Ladislaviam. — Karolus Marchio Moraviae promittit Burchardo Burggravio Maidburgensi, Potoni de Czastolowicz et Benessio de Meserziecz (Mezeřič) et omnibus ad nostra servitia contra regem Cracoviae praecedentibus, omnia damna et expensas quas facient in expeditio=
ne resarcire. (Cod. dipl. Morav. Tom VII. pag. 446, Nr. 612).

1346. XI Kalend. Junii (22 Maii) — Clemens VI Papa hortatur Ka=
zimirum regem Poloniae, ut cum Johanne rege Bohemiae et eius filio Carolo Marchione Moraviae pacem concludat atque hac in re plenipotentes Romam mittat. (Raynaldus Tom XVI pag. 233.) (Theiner: Vetera monum. Hungariae 1, 712.)

1348 in die S. Ceciliae Virg. (22 Novemb.) in Namiosłow. — Kazi=
mirus rex Poloniae super materiis dissensionum et injuria=
rum concordat cum Karolo Romanorum Rege, promittitque pacem observare includendo huic unioni nepotem nostrum Bolkonem ducem Swidnicensem; spondetque non cooperari adversus Cruciferos de domo Theutonica seu Bavaros in Marchia Brandeburgensi manentes hostes et aemulos dicti Regis. (Cod. dipl. Morav. Tom VII. pag. 622 Nr. 869)

1327. VI Calendas Martii (24 Februar.) in Bonturg. — Johannes dux Oswentimensis declarat se terram Oswiecimensem cum oppi=
dis et castris a Johanne rege Bohemiae in feudum recepisse. (Oryginał w cesarsk. nadwornem Archiwum w Wiedniu.)

1327. XII Calendas Martii (18 Februar.) in Opavia. — Kazimirus dux Tesschinensis declarat se terram Thesschynensem cum Thesschyn civitate et castro, Freyenstat (Frydek?) et Belitz civitatibus, Zchotschow et Zemnicz oppidis et Ostravia castro, a Johanne Bo=
hemiae et Poloniae rege, comite Lucemburgensi in feudum recepisse. (Cod. dipl. Morav. Tom VII. pag. 845 № 239)

1327. XII Kalend. Martii (18 Febr.), Opaviae. – Bolek dux Oppo: liensis recognoscit se terram Falkenberg cum civitatibus a Johanne rege Bohemiae in feudum recepisse. (Warchiw. ces.)

1327. XI Kalend. Martii (19 Febr.), Opaviae. – Wladislaus dux Koslensis recognoscit se terram Kozlensem cum oppidis et munitionibus, a Johanne rege Bohemiae in feudum rece: pisse. (Warchiw. cesarsk.)

1355 sabbato proximo post diem S. Wenceslai (3 Octobr.), Pra: gae. – Conradus Olsnicensis, Casimirus Teschinensis Duces ex una, item Bolko Falkenbergensis, Opoliensis et Johan: nes Osveciensis Duces ex alia partibus significant, quod licet Carolus Roma: norum Imperator, Bohemiae Rex tanquam Rex Bohemiae, cui jus competit super Principes ~~[illegible]~~ Slesiae et Duca: tus Poloniae, plenum et notorium jus habeat in et super Bi: tunicensi et Coslensi Ducatibus, et iidem Ducatus ad ipsum tanquam Regem Bohemiae post mortem Ducum Bitunicensis et Coslensis patris et filii, qui terras easdem a Rege Bohe: miae in feudum tenuisse noscuntur, communi terrarum Poloniae laudabili consvetudine pleno jure sint devoluti: tamen idem Rex Bohemiae indulsit, quod inter nos mutuo de juri: bus nobis competentibus experiri possemus et super eisdem terris viam diffinitionis seu compositionis amplecti. Nos recognoscimus quod ex hac cessione gratiosa nullum Bo: hemiae regibus damnum debeat generari. (Cod. dipl. Morav. Tom VIII. pag. 258 Nr. 318)

Jan książę oświęcimski rości sobie prawo do spadku księstw bytomskiego i kozielskiego 1355.

1355. VIII Idus Octobr. (d. 9 Octobr.), Indictione VIII^a, Pragae. – Carolus IV Rom. Imperator significat, quod olim Fridericus Romanorum imperator Wla: dislao Boemiae Duci, qui ante coronationem suam regnum Boe: miae regebat, et suis haeredibus regibus Boemiae censum de terra Poloniae, quem Duces Boemiae a Polonia multis temporibus accipere consveverant,

quemque Poloniae et Slesiae Duces sacro Imperio solvere
tenebantur, prout in literis Imperatoris praefati exprimitur,
liberaliter duxerit erogandum, ipsi quoque Duces Poloniae
et Slesiae eundem censum Bohemiae regibus in signum
subiectionis debitae et in recognitionem superioris Dominii
rite persolverint multis temporibus retroactis:- tamen ad
cautelae praesidium dicti Duces, Principatus terras et dominia
sua ab olim Johanne Bohemiae rege et demum a nobis in feudum
cum debita solemnitate receperunt et fidelitatis juramenta
praestiterunt. Ducatus Wratislaviensis et Slesiae spectavit ab anti:
quo ad dominium Bohemiae Regum, prout testatur literae
Rudolphi Romanorum regis confirmatites ordinationem inter
Ottagarum Regem Bohemiae et Henricum Ducem Wratislavien:
sem factam, vigore ~~[illegible]~~ cujus Ducatus Wratislavien:
sis et Slesiae, si Henricum Ducem praemori contingeret, ad regem
Ottagarum et eius successores devolvi deberet, et vigore alterius
literae Rudolphus Romanorum Rex ~~[illegible]~~ Ottagarum Regem Bohemiae
de Ducatu Wratislaviensi et Slesiae investivit:- ideo Carolus
IV Romanorum Imperator Bohemiae Rex vasallagia Slesiae
et Poloniae Ducum videlicet Lignicensem, Bregensem, Munster:
bergensem, Olsnensem, Glogoviensem, Saganensem, Opoliensem,
Falkenbergensem, Strelicensem, Teschinensem, Coslensem, Bi:
thumiensem, Stinaviensem et Osvetimensem, Principatus Mazoviae
et Ducatus in Plocsk, Ducatus Wratislaviensem et Slesiae nec non
civitates Wratislaviensem, Novum forum, Frankenstein, Stina:
viam, Goram, Glogoviam, Namslaviam, Marchionatum Budissi:
nensem et Gorlicensem Coronae Bohemiae et dominio in perpe:
tuum adjungimus. (Cod. diplom. Morav. Tom VIII pag. 262
Nr. 321. - Balbinus - Goldast.)

1356 d. beat. Philippi et Jacobi Apost. (1 Maji) 1356, Pragae. - Kazimirus rex Poloniae
innovat tractatum amicitiae cum Carolo Imperatore Rom. in Namislavia 1348, Indictione Ia:
X Calend. Decembris conclusum vigore cujus Imperator promisit Kazimiro contra
inimicos Cruciferos, Bavaros in Marchia, Brandeburgen. cum 600 galeatis assis:
tere. (Cod. dipl. Morav. Tom IX. pag. 12 Nr. 13)
1363 in vigilia b. Luciae (12 December.) Cracoviae. - Casimirus rex Poloniae et Bolko dux
Slesiae, dominus Swidnicensis pacem inter Joannem Marchionem Moraviae et Carolum regem
Hungariae concludunt. (Cod. dipl. Morav. Tom IX pag. 246 Nr. 326)

Casimirus rex Poloniae (In Namiosslow opido dioces. vratislav. d. S. Ceciliae V. = (22 Novembr.) 1348) cum Carolo IV Romanorum rege foedus pacis statuit, in quo foedere inclusus erit noster nepos Bolko dux swidnicensis et promittit Carolum auxiliare contra hostes rego Hungariae excepto (p. 622. No. 869)

Carolus IV Romanorum et Bohemiae rex (Pragae VII Idus Aprilis (7 April) 1348 declarat quod episcopatus olomucensis, marchionatus Moraviae et ducatus Opaviae sint feuda Coronae et Regni Bohemiae et quod Ottokar secundus quondam Bohemiae rex ducatum vel principatum Opaviensem creavit de novo dividendo terram Moraviae quem principatum oppaviensem patri praesentis Nicolai ducis opaviens. donavit. (p. 564. No. 775. – Pelzel K. Karl IV Urkundenbuch p. 159 No. 160)

pavimentatio lapidibus (Pflastrung)

Fridericus I imperator (XV Calend. Februar. 1157) Wladislao duci Bohemiae portandi coronam auream certis diebus et percipiendi tributum ex Polonia facultatem concedit. (Cod. Mor. I p. 267 No. 291) – Confirmatio per Carolum IV Rom. reg. Pragae 7 April 1348.

Carolus IV (Pragae VII Idus April. 1348) fundat Universitatem studiorum Pragae ad normam Parisiensis et Bononiensis (Monumenta historica Universit. Carolo Ferdinandeae Pragensis 1834 Tom II p. 223. No. 2) – Schnabel: Geschichte der jurid. Fakultät. zu Prag. 1827. I Thl. p. 131)

Bischoff: Deutsches Recht in Ollmütz. 1855

1348 ludus taxillorum (Würfelspiel) et fustium vulgo Kegilwerfen zakazany w Iglau przez radę miejską

Carolus IV Roman. et Bohem Rex (Pragae XV Calend. Septembr. 1348) in praesentia archiepiscopi pragensis, episcoporum olomucensis vratislaviensis et luthomuschelienssis ducum Joannis Carinthie, Nicolai Opaviae et Rathiboriae, Bolconis Opuliensis, Wenceslai Slesiae, Bolkonis Slesiae, Kasimiri teschinensis, Henrici Zaganensis et Joannis Slezie ducum (p. 530 – No. 719)

Jaroslaus de Sternberk (In Kozla VI Nonas Martii 1347 (d. 2 Martii) cum Wladislao duce Buthomicensi et Cozlensi init contractum et unionem ratione desponsationis et copulationis suae filiae Margarethae principi Bolkoni filio ejusdem Wladislai ducis Buthomicensis qui pro dotalitio alias Wyeno uxori suae Margarethae 60 marc. annui census in villa Zakeraw in terra Cozlensi inscribit. (Sommersberg I p. 885 No 113)

Clemens VI papa (Avinione II Nonas Januarii (d. 4 Januar.) Pontificatus Anno 5o (1347)) archiepiscopo gnesnensi concedit facultatem impetrandi dispensationem Semonico duci Masoviae qui Eufamiam natam Nicolai ducis Opaviae tertio et quarto consangoineitatis gradu sibi affinem olim duxit in uxorem. (p. 510 No 692)

Clemens VI papa (Avinione VII Idus Septembr. (d. 7 Sept.) Anno 5o 1346 episcopo Caminensi, praeposito olomucensi et decano S. Crucis vratislaviens. injungit ut tueantur episcopum lubucensem contra quem nonnullae civitates ejus dioecesis rebelaverunt et ei injurias inferunt (p. 499 No 675)
et nonnulli Archiepiscopi, episcopi duces, Comites barones milites et laici occuparunt possessiones ejusdem episcopi lubuc.

Nicolaus Herzog und Fürst von Slezien Herr zu Munsterberg verpfändet dem Heinrich von Haugwitz die Stadt Frankenstayn und das Kloster zu Kamenz. (Dat. Munsterberg am S. Marien Magdalen. Abend (21 Juli) 1346) (pag ~~No~~ 492 No 669)

Conradus dux Slesiae et dominus Olsnicensis (Wratislavie fer. 6a ante festum Assumptionis b. Mariae V. 12 August 1345) propter necessitatem ratione captivitatis et perditionem equorum et armorum nostrorum hominum quae nobis per homines regis Cracoviae sunt illata vendidimus Joanni regi Bohemiae mediam partem civitatum Gor, Stynaviae, Loeben, et totam Vrovenstat. – Praesentibus Wladislao Buthumensi et Nicolao opaviensi et ratiboriensi ducibus (p. 448 p. 616)

Carolus primogenitus regis Bohemie marchio Moraviae (In campis inter Vreinstat et Ladislaviam in festo beatorum Petri et Pauli Apost. 29 Junii 1345) promittit Burchardo burggravio Maideburgensi; Potoni de Czastolowic. et Berešio de Mezeřič nec non omnibus sociis ad nostra servitia contra regem Cracovie procedentibus omnia damna et expensas resarcire. (p. 446 No. 612)

Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae herausgegeben von P. Ritter v. Chlumecky redigirt von Joseph Chytil VII Bandes (1334–1349) II Abtheilung (Bog. 56–88) Brünn 1860 (p. 441–700)

Codex diplomaticus Hungariae
ecclesiasticus

46

Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis, studio et opera Georgii Fejér bibliothecarii regii. Budae, typis Universitatis, 1829–1844. 8vo (od r. 104–1440)

XI Volumina in 40 Partibus et 3 Volumina (Indices). (Druk w 72 exempl.) 650 fl. Ö.W. (1000 Mark)

(Volumen)

Tomus I. pag. 490. 6. (od r. 104–1094) I
" II " 464 (od r. 1095–1205) II
" III. Volumen (Pars) I. pag. 480. . . . . III. 1.2.
" " " II " 495.
" IV " I " 480. (od r. 1235–1247) . . . . IV. 1.2.3.
" " " II " 528. (od r. 1248–1259)
" " " III " 560. (od r. 1260–1269)
" V " I " 328. (od r. 1270–1272 i dodatki) . . V. 1.2.3.
" " " II " 608. (od r. 1273–1279)
" " " III " 520. (od r. 1280–1290)
" VI " I " 400. (od r. 1291–1295) . . . . . VI. 1.2.
" " " II " 416. (od r. 1296–1303)
" VII " I " 368. (Dopełnienia do r. 1256) . . . VII. 1.2.3.4.5.
" " " II " 378. (Dopełn. do r. 1300 – Kalendarz – Spis osób – monety)
" " " III " 228.
" " " IV " 4. 290.
" " " V " XII. 639.

VIII 1.2.3.4.5.6. 7(?)	Tomus VIII	Volumen I (ed. a. 1832)	ppg. 626 (od r. 1301–1316)
	" "	" II	" 638 (od r. 1317–1325)
	" "	" III	" 768 (od r. 1325–1334)
	" "	" IV	" 671 (od r. 1335–1342)
	" "	" V	" VIII. 319
	" "	" VI	" IV. 210.
	" "	"	" 810 (od r. 1342–1350)
IX. 1.2.3.4.5.6.7.8.9.	" IX	" I (ed. 1833)	" XLII. 760 (od r. 1351–1358)
	" "	" II	" LXII. 692 (od r. 1359–1366)
	" "	" III (ed. 1834)	" LXXIV. 686 (od r. 1367–1374)
	" "	" IV	" XXXIV. 654.2 (od r. 1375–1382)
	" "	" V	
(dotąd czytane)	" "	" VI (unbekannt) (ismeretlen)	
	" "	" VII	" XXXIV. 749.
	" X	" I	" XIV. 759.
X. 1.2.3.4.5.6.7.8.	" "	" II	" LIV. 832.
	" "	" III	" IV. 340.
	" "	" IV	" XII. 874.
	" "	" V	" XVII. 878
	" "	" VI	" 985.
	" "	" VII	" 928.
	" "	" VIII (Supplementum)	" 688.
	" "		" 678.2.
XI.	" XI.	—	

Index Codicis diplomatici. Volumen I (Stirpis Arpad. ad 1301) ed. 1829. ppg. LVI. 250.24.
(Specimen – Series chronologica – Decretum Andreae II)

" " " " II " 383. 87.

" " " " III " XVI. 463.

Fejer G.: Autentia et vis probandi Diplomatum. In Codicis diplomatici coronidem adjecit. Budae, typ. Univ. 1838. 8vo str. 208.

(niektórzy rachują tego Codexu: XI Volumina (Tomi) in 40 Partibus (Voluminibus).
– 3 Volumina Indices et ~~3 Suppl~~ 8 Vol. Supplem 8 Vol. Budae 1826–1844.

Knauz F.: Georgii Fejér Codex diplomaticus Hungariae. Tabula chronologica. Budae 1862.

Czinár Mor. Index alphabeticus Codicis diplomatici per G. Fejér editi. Pesthini 1866.

Fejér Georg: Dissertationes in res Hungariae veteris historico criticae. Budae, typ. Univ. 1837. 8°. pg. 180.

" " De baronibus et proceribus regni Hungariae Budae, typ. Univ. 1843. 8vo pg. 40.

" " De comitatibus regni Hungariae. Budae, typ. Univ. 1843. 8vo. ppg. 46.

" " Genus, incunabula et virtus Joannis Corvini de Hunyad, regni Hung. gubernatoris, argumentis criticis illustrata. Budae typ. Univ. 1844. 8vo ppg. 340.

(Supplementa ad Codicem.)

Pray Georg.: Syntagma historicum de sigillis regum et reginarum Hungariae pluribusque aliis. Cum XVI tab. aeri incis. Budae typ. Univ. 1805. 4to ppg. 161.

Hajnik Paulus: Historia juris hungarici a tempore S. Stephani ad Franciscum I in tabellis distributa. Budae, typ. Univ. 1807–1808. fol. Pars I in 13 tabellis. ppg. 31. – Pars II in 10 tab. ppg. 23 – Pars III in 12 tab. pp. 44.

Schwartner Martinus: De Scultetiis per Hungariam quondam obviis. Budae, typ. Univ. 1815. 8°. ppg. 206.

Chronicon Hungarorum Posoniense e Cod. Ms. nunc primum editum (a Franc. Toldy). Budae, typ. Univ. 1852. fol. pg. XX. 55. (Schedel 1831)

Rupp Jakab: Magyarország ekkorig [illegible] ismeretes pénzei (Latin-magyar.) Budán 1846. 4° pp. IV. 176. tabl. XII – XXVI.

Wenzel G. Codex diplomaticus Arpadianus continuatus. – Árpádkori uj okmanytar. Tom 1–12

Fejér G. Supplementa Codicis diplomatici Hungariae 8 Vol. – obejmuje:
– Genus, incunabula et virtus J. Corvini de Hunyad argum. crit. illustr.
– Croatiae ac Slavoniae cum regno Hungariae nexus et relationes.
– Pray Commentarii histor. de Bosniae, Serviae ac Bulgariae, tum Valachiae, Moldaviae ac Bessarabiae cum regno Hungariae nexu. Edid. diplomat. auct. G. Fejér.
– Dissertatt. in res Hungariae vet. hist. crit.
– De peregrinis nominibus Magyarorum avitar. sedium indiciis.
– Reflexiones in scriptores novos rer. veter. Hungaricar. hist. crit.
– Decretum originale Andreae II. quo regnum Hung. constituita. 1222.
– De avitis Magyarorum ac Chunorum, Jasonumque Hungariae accolarum sedibus et initiis.

Fejér Georgius ur. 1766 w Keszthely (comit. Zala) prof. teologii i bibliotekarz uniwers. w Peszcie † 2 lipca 1851 w Peszcie.

Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis studio et opera Georgii Fejér bibliothecarii regii. Budae typ. Universit. 1829. 8. T. I (r. 104–1094) II. (do r. 1205) III. 1 (do r. 125.. III. 2 (do r. 1235) IV. 1. (do r. 1247) IV. 2 (do r. 1259) IV. 3. (do r. 1269). V. 1. (do r. 1272 i dodatki) V. 2. (do r. 1279. [wyd r. 1832
V. 3 (do r. 1290) VI. 1. (do r. 1295) VI. 2. (do r. 1303.) VII. 1 (Dopełnienia do r. 1256) VII. 2 (Dopełnienia do 1300) (Kalendarz Święty sposob)

Węgierski kraj zamieszkiwali: I) Pannoni pokonani od cesarzów: Oktawiana, Tiberiusza, Augusta przyjęli religią chrześcijańską i mieli swego biskupa (provinciae Pannoniae episcopus) w Sremie czyli Syrmij. II) Hunni z nadgranic perskich wpadli do Europy i r. 377 zagarnęli rzymskie państwo w Pannonii, wypędzeni r. 455. III) Gotowie za cesarza Aureliana zagarnęli Dacyją i część Pannonij, w połowie VI wieku ustąpić musieli. III) Awarowie z gór Altajskich r. 557 wpadli do Węgier i zniszczyli biskupstwa sirmijskie i lauriackie; Karol wielki ich pokonał. IV) Chrobaci równocześnie z Awarami przybyli, szczepu sławiańskiego zajęli Dalmacyją, okolicę nad Drawą i Korutaniją pokonani od Frankońskich cesarzy. V) Bulgarowie z nad Wolgi przybyli do Tracyj, Mezyj aż po rzekę Cissę, sąsiadowali z Grekami. VI) Sławianie przez Karpaty wpadłszy zajęli okolicę między rzekami Morawą, Granem i Cissą zwano ich Marahanses, utworzyli państwo wielkomorawskie sławne pod Świętopełkiem. VII Węgrzy zwani od Rusi: Ugri, od Greków Turcae, od Lechów Mazari, sami zaś Magyary szczepu fińskiego osiedli najprzód koło Kaukazu nad Wolgą (Etel) i Uralem (Jaik) rzekami, z kąd r. 884 pod wodzem Almus zaczęli przebywać państwo Chazarów i ruskie. Od cesarza Arnolfa r. 892–893 wezwani do pomocy przeciw Świętopełkowi rozpuszczali swe zagony aż do Bawaryj; a po śmierci Świętopełka zajęli kraj wielko-morawski pod wodzem swym Arpadem roku 900.

Zwonimir alias Demetrius Croatiae rex a. 1076
S. Stefan król węgierski kanonizowany r. 1083.

VIII. 1 (od 1301–1316)
[wydr.] VIII. 2 (1317–1325
VIII. 3 (1325–1334)
VIII. 4 (1335–1342)
brak (wyd. 1833) (wydr. 1834)
IX (1. (1349) 2. 3. 4. 5.
X. 1. 2 (1393–1400)
3. 4. 5. 6. 7. 8.

r. 895 Arpad z Węgrami wkracza do Węgier

r. 898 kłótnie i rozterki między synami Świętopełka wiel: komorawskiego

r. 987 Bolesław chrobry zaślubia Judytę córkę Gejzy

r. 1000 Stefan I otrzymuje z Rzymu koronę dla Polski przeznaczoną.

r. 1010 św. Świrad koło Nitry

r. 1048 Bela uciekł: szy z Węgier do Polski wraca nazad

T. Katona: [illegible]
Primi duces (884-1000.
T. I -1046.
„ II - 1094.
„ III - 1161
„ IV - 1205
„ V - 1242
„ VI - 1301.
Stirpis mixtae
Tom I ordine VIII. 1301-1331.
II „ IX - 1350.
III „ X - 1387
~~[illegible]~~
„ IV „ XI - 1409.
„ V „ XII - 1439.
+ „ VI „ XIII - 1457.
„ VII „ XIV - 1464.
„ VIII „ XV - 1475.
„ IX „ XVI - 1490
„ X „ XVII - 1495
„ XI „ XVIII - 1516
„ XII „ XIX - 1526
Stirpis austriacae
„ I „ XX - 1540
„ II „ XXI - 1550
„ III „ XXII - 1557
„ IV „ XXIII - 1564
„ V „ XXIV - 1568
„ VI „ XXV - 1576.
„ VII „ XXVI - 1594.
„ VIII „ XXVII - 1600
„ IX „ XXVIII - 1608
„ X „ XXIX - 1618.
„ XI „ XXX - 1622
„ XII „ XXXI - 1637
„ XIII „ XXXII - 1657
„ XIV „ XXXIII - 1671
„ XV „ XXXIV - 1682
„ XVI „ XXXV - 1696
„ XVII „ XXXVI - 1703
„ XVIII „ XXXVII - 1711
„ XIX „ XXXVIII - 1740
„ XX „ XXXIX - 1780
„ XXI „ XL - 1792
„ XXII „ XLI - 1800
„ XXIII „ XLII - 1810
ostatni tom wyszedł w (Budzie 1817)

R. 1158 Geyza II król węgier. w przywileju dla klasztoru benedyktyńskiego u stop góry Montis ferrei na prośbę Ganfreda opata potwierdza dawniejsze przywileje mianowicie pochowanego tamże xsięcia Dux Dasmaslaus który klasztorowi darował wsie Maneg, (~~Kertwelfa, Kukalwany, Fedwern~~) i Wo w Węgrzech (Katona T. III)

R. 1170. Stephanus rex eximit Jobbagiones ~~[illegible]~~ monasterii S. Stephani de Alba cruciferorum quia „terras arabiles, aut sylvas praeter areas ac fundos domorum non habeant." (II 184)

R. 1171. Stephanus rex Hung. nobilibus Godefrido et Alberto confirmat villam Luchman, Geroth in terra Sopromensi „ nobiles Godefridus et Albertus hospites teutonici relicta terra natalis patriae regnante glorioso rege Geysa Regnum Hungariae ad vocationem suam honorabiliter sunt ingressi" quibus eas villas Geysa donavit (II. 184)

R. 1184 Bela III rex Hung. „Rex Ungariae de reddito monetae suae „habet 60000 marcas per annum, idem habet de pedagiis et passagiis et mercatis seu foris, quae omnia sua sunt 30000 marcarum, „idem habet de sua tertia parte de 72 comitibus suis de reddito annuo 25 milia marcarum, Idem habet de duce Sclavonie per annum „10000 marcas; unusquisque comitum 72 semel in anno regem Ungariae procurat et antequam de mensa surgat dona dat munus ~~[illegible]~~ (pro) sumitur „100 marcarum et aliquis eorum 200 marcas in quibus „summa solius regis larga computatione 10000 marcarum. Et „praeter haec dona reginae et filiorum regis magna in argento seu „pannis, sericis et equis. Et praeter haec tricesima. Populus terrae „regi facit victum plenarium." /: E codice regio parisiensi No 6238 :/ (II. 218)

R. 1186 Bela III R. H. munit jobagyonum (praedialistarum, kmiecie ?) de Vayka libertatem contra Jobum archiepiscopum strigoniensem (z czego widać iż i Jobbagyones Castri byli wolni: mniejsi posiadacze może nasze praedia militares?) (II p. 228)

R. 1189 Gregorius de sancto Apostolo S. Mariae in Portico diaconus cardinalis Apostolicae sedis legatus in Hungaria „omnes Flandrenses in deserto Ultrasylvaniae per Geysam II locatos fuisse praepositurae Cibiniensi subjectos testatur (II p. 250)

R. 1190 Bela III rex Hung. recenset libertates cathedrali ecclesiae Quinqueecclesiensi concessas; między innemi nakazuje aby wszyscy

mieszkańcy: baro, nobilis, serviens regius, castrensis, hospes, liber homo, servus, saracenus, Schlavus, rusticus, ebes, Christianus ptanili dziesiciens de omni frugum genere: tritico, siligine, ordeo, avena, milio de vineis, vino, molendinis, armentis equorum, agnis et hoedis, porcis, apibus, anseribus, galinis cum subentellaribus denariis plenius persolvendis – Kościołowi (II p. 255) Item nec comes palatinus vicesimam nec comes parochianus centesimam in decimis ecclesiarum omnium habere debeat

R. 1191. Celestinus III papa ecclesiam Teutonicorum Ultrasilvanorum" privilegio munit (II p. 276) Haec „Nova domus Theutonicorum in Borsa ultra montes nivium in episcopatu Transylvaniae octavo anno pontificatus Honorii II coepit fieri Romanae sedi censualis." (II 282)

R. 1199 Innocentius III papa abbatem Siricen wyznacza komisarzem do sprawy Abbatis de Földwar contra Episcopum Quinque ecclesiensem (II p. 353)

R. 1202. Emericus Rex Hung. „fideli Joubagioni nostro Benedicto Woywodae" villam Martini confert. (II 395)

R. 1207. Gregorius tituli S. Vitalis presbyter cardinal. legatus Apost. ad ~~Ha~~ Hungariam et Rutheniam (dla unij) ~~III i p. 114.~~

R. 1212. Andreas II rex Hungariae Dalmatiae, Serviae Galliciae Lodomeriaeque Rex fratribus S. Sepulchri confert terram qua frigidus fons vocatur, montem Nedias Majele et sylvam ibidem quae circumdatur rivulis & Chenel-Potok, Lednik, Scomlos-Potok, Csepest, Teple. (zapis dla klasztoru Miechowitów w Landek) III. i pag. 114. Landek już r. 1206 używał w przywilejach tytułu Galiciae Lodomeriaeque Rex

R. 1214. Andreas II rex Hung. ab Innocentio III papa petit ut filium suum Colomanum in regem Galliciae Joannes archiepiscopus Strigoniensis coronere possit. „Noverit igitur Sanctitas vestra quod Galiciae principes „et populus nostrae ditioni subjecti humiliter a nobis postularunt, ut „filium nostrum Colomanum ipsis in regem praeficeremus, in unitate „et obedientia Sanctae Romanae ecclesiae perseveraturis in posterum, „salvo tamen eo, quod fas illis sit a ritu proprio (graecanico?) non „recedere" (III. i pag. 163-167 Reynald T. XIII ad a. 1219 № 8 – Katona Hist T. V p. 209) (Theiner Hung. Sacr. I № 1.) prosi papieża aby arcyb. strigon. odebrał od syna Kolomana przy Koronacyj Juramentum obedientiae, i donosi oraz Andrzej że ma zamiar udać się do Jerozolimy. jest w Karnie wiszy T. II p. 183.

Iwaywodae R. 1221. Andreas II Rex Hung. villas quas Emericus rex Benedicto I duci filio Korlath propter eximia strenuitatis opera concesserat post mortem Emerici regis autem Andreas II huic Benedicto ipso in exilium relegato bona ademit, sed quia bona illa essent pro dote uxori ejus dominae Tota quae cum sorore nostra Constantia ~~III. 1. p. 315~~ regina venit in Hungariam et quam a. 1202 copulavit sibi eadem bona uxori restituit. (III. 1. p. 317)

~~III. 1. 390.~~ 436 1222 falsarius qui injuriose terram vendi et dari procurassent cum clavibus castri super facies eorum cremari fecimus (III. 1)

1222. Andreas II rex Hung. libertates nobilium a S. Stephano concessas, confirmat „Comites parochitani (może to kasztelani?) praedia servientium non „discutiant nisi causa monetarum et decimarum ... fures et latrones „biloci (?) regales discutiant ad pedes tamen ipsius comitis ... Si rex exercitum extra regnum ducere voluerit, servientes cum ipso ire non teneantur „nisi pro pecunia ipsius ... si vero ex adversa parte exercitus veniet „super regnum omnes ... ire teneantur .. Si extra regnum cum exercitu „iverimus omnes qui comitatus habent vel pecuniam nostram nobiscum „ire teneantur. Palatinus omnes homines regni indifferenter discutiat „sed causam nobilium quae ad perditionem capitis pertinet sine conscientia „Regis terminare non possit. Si jobagio habens honorem in exercitu „fuerit mortuus, ejus filius vel frater congruo honore sit donandus. „Jobagiones ita sequantur curiam ut pauperes per eos non opprimantur „Nova moneta nostra per annum observetur a Pascha ad Pascha. „Mardurinae juxta consuetudinem a Colomano rege constitutam „solvantur" (III 1. pag. 374–379)

1222 Papież Honoriusz pisze do biskupów węgier. z Rzymu V. Calend. Junii iż król Andrzej II (wracając z ziemi św. w Grecyi cesarzowi Laskarisowi „fidem dedit" iż syn jego Bela pojmie gdy dorośnie za żonę córkę jego teraz zaś gdy Bela dorósł (cum ad pubertatem venerit) i gdy zamyśł odmienił pozwala skasować to małżeństwo czyli ślub i inną pojąć. (III. 1. pag. 384) – Żonę tę Andrzej II zaślubił w Konstantynopolu r. 1218 synowi swemu ~~[illegible]~~ jeszcze młodemu, gdy Bela dorósł sprzykrzył sobie tę żonę r. 1222 i chciał się z nią rozwieść [który podług rozkazu ojca Andrzeja II] i pisał o to do Rzymu lecz się oparli temu [sam Bela który uciekł do Austryi z żoną i biskupi węgierscy. Ta Maria była córką Komnena Teodora Laskarisa cesarza greckiego i Anny; a matką S. Kunegundy

1224 Blaci et Bissení (w Siedmiogrodzie - są to Wołochy

1224. Hospites 10 denarios debent dare pro mardurinis (przywilej Beli IV w Dalmacyi)

1224. Jacobus episcopus nitriensis fundat ~~Eccl~~ ad honorem b. Benedicti martyris et in spelunca quae vulgo Szkalka dicitur, „ubi etiam sanguis „ejusdem martyris in pariete speluncae esse dinoscitur" fundat abbatiam Benedictinis et donat illae terram Ugyasd (quam mogor jam dudum ecclesiae nitriensi donavit cum servis et cum duabus vineis in Nitra cum vinitoribus) Katona T. V. p. 448.

(jobagiones r. 1224 tyle co wybrańcy, woje, sołtysi, szlachta zagonowa naszego rodu)

VI A.

1222 (Honorius III papa .. Andreae II regi Hung.) Nuper ex parte tua fuit „propositum coram nobis quod cum dudum (Colomanno) regi nato tuo secundo genito ad regnum Galetiae sibi datum per venerabilem fratrem nostrum Strigoniensem archiepiscopum autoritate sedis apostolici coronato in regem ... filiam nobilis viri ... ducis Poloniae matrimonialiter copulasses tam a te quam ab ipso duce corporali juramento praestito quod neuter vestrum dissolvi hujusmodi matrimonium procuraret, quin immo regem praedictum in obtinendo regnum ipsum defenderetis toto vitae vestrae tempore: casu sinistro accidit regem ipsum cum sponsa sua et pluribus aliis viris nobilibus a tuis hostibus captivari et tamdiu extra regnum ipsum mancipatos custodiae detineri, donec necessitate compulsus quum ipsos aliter liberare non posses juramento praestito promisisti quod et (Andreae) filio tuo tertio genito concesseris ipsi regnum praefatum filiam nobilis viri Misozlau matrimonialiter copulares, super quo utique apostolicae provisionis suffragium postulasti. (papież na to nie pozwala, bo przysięga młodzieńca) Laterani VI Kal. Febr. Pontis Ao 6o III i. p. 355.-357 (Hungar. sacr. I No 65 p. 32-33)

(wezwy) jest w naszej więzy T. IV st. 183 i w Praju Przed tem Konsilio consimo w Epistolio - Honorius - Illustri regi Hungariae - Cum te sicut charissimum in Christo filium nostrum sincera diligamus in Domino charitate, dubitare nolumus quin preces et petitiones tuas exaudire libenter velimus, quantum cum Domino et apostolicae sedis ac nostra possumus honestate. Nuper enim ex parte tua fuit ... (episcopi Geurienses)

Honorius papa Andream regem a juramento regnum Galliciae Colomanno filio suo debitum ad tertio genitum Andream transferrendi non item a sponsalibus cum filia Missoslai ~~Mistislai~~ contractis absolvit. Maria

1225 in Bosnia haeretici Patareni

1225 Papież Honoriusz III pisze do Andreja II Króla węg.: „audivimus quod
„Saraceni per dissimulationem vestram multa in partibus vestris habeant
„mancipia christiana quae cum emant libere quando volunt pro ar=
„bitrio suo dominantur eisdem.... nonnuli Christiani sponte se transferen=
„tes ad ipsos et eorum ritus sectantes Saracenos se publice profitentur.
III. 2. pag. 49.

1225 między świadkami na dworze Krola Andreja II Gyula palatinus
et comes sceprusiensis. (r. 1228 Jula comes supruniensis) może błąd scepusiensis?

1226 ~~die~~ Spalati Calend. August. Colomannus Dei gratia Ruthenorum Rex et Dux Dalmatiae atque Croatiae (więc po Beli r. 1226 objął (r. 1225 z Rusi wygnany) Sławonią i Dalmacją i wrócił z więzie=nia) ob requiem animae nostrae matris Gertrudae reginae locum Drid ecclesiae Fraguriensi confert. (III. 2. p. 90)
Katona Arpad V. p. 489.

1227 Joannes ulterioris Sirmii dominus natus nobilis Margaritae quon=dam imperatricis constantinopolitanae.

1226 Bort (Boris) dux Cumanorum ochrzczony

1230 Andreas II Rex Hung. „hospitibus teutonicis de Zathmar németh
„juxta fluvium Zamos residentibus qui se dicebant in fide dominae
„Reginae Keyslae ad Hungariam convenisse" talem dedimus liber=tatem quod more Saxonum villicus ipsorum armatus cum quatuor personis sagittariis nobiscum exercituare teneatur ... con=fert facultatem constituendi Majorem villae (wójt) qui depre=hensos in furto latrocinio homicidio judicabit – nobis ad villam eorum accedentibus prandium et coenam administrent III. 2. p. 210

1231 Colomanus Dei grat. Ruthenorum rex et Sclavoniae dux
III. 2. p. 231.

1231. Anna uxor Bors comitis wylicza w swym testamencie i daruje siostrze swej: de indumentis clamydem coloris flavi et tunicam foratam cum pellibus variis; tunicam et clamydem nigri coloris – siostrzeńcy swej: tunicale de scarlato fo=ratas de pellibus variis et pallium supertunicale et detinctam scarleto bruneto similiter foratas et pellicium de exameto foratum cum sindato (cingulo?) et omnia pepla mea et duas
~~III. 2. p. 270.~~ vittas unam deauratam et unam simplicem et omnes pecias meas; et tres pecias mensalium simplices pro familia sua et

quinque manutergia zadia, omnes camisias meas, purpura bunbachia pro:
puncta, unum cingulum argenteum deauratum et unum annulum cum lapi:
de balaxa paratum .... fratribus praedicatoribus magnum tapetem qui
est de Graecia. (Strigonii 1231) III. 2. pag. 269.

1232 Judaeus Teha comes vendit Symoni Hispano comiti villam
Bessenen quam pater ejus a liberalitate regia possederat III. 2. p. 271.

1231. episcopi Albae et Brundusii episcopi Bulgarorum nulli
nisi pontifici romano subjecti ab unitate Romanae ecclesiae declinant.
III. 2. pag. 276.

1232. Colomanus D. G. rex Ruthenorum et dux Sclavoniae III. 2. p. 286.

1232 Jacobus electus episcopus praenestinus legatus papae Gregorii IX in Hungaria

1233. Argentum quod persolvetur erit in bonis frisaticis vel in argento
cujus decima pars combureter: praecia vero salium pro quolibet
tymino salium aquaticorum 8 vel 10 marcae; pro salibus vero terrestri:
bus: una marca pro centum zuanis Priv. I. Andreae II reg. Hung.
clero Hungar.) – Dabimus autem litteras supersales paten:
tes, supersales „infra viginti quinque dies postquam redierimus de Rus:
cia" Anno 1233 d. 12. Augusti in silva Bereg. III. 2. p. 321.

1233. Bartholomaeus episcopus Vesprimensis separat Michaelem
fratrem comitis Buzad ab uxore sua quia erat patris sui
filia spiritualis (córka chrzestna) III. 2. p. 331.

1233. Jacobus episcopus de Bosne in haeresim lapsus amovetur a papa.
et Nicol sclavus dux de Bosna haeresim ab:
juravit (Nikoslav) (Ninoslav)

1233 Gyletus dux Syrmii III. 2. p. 366.

1233. Gregorius V papa V. (Violam?) viduam ducissam de Opal in protectio: (może to była
nem sedis apostolicae suscipit. Laterani III nonas Decembris. (III. 2. p. 373. córka Nicoslai
Katona T. V p. 664) (Regest. pap. Greg. V Anni VII epist. 406) ducis Bosnie
(Theiner mon. Pol. I p. 24 n.º 49) którego podob:
1233. Idem eandem Colomanno regi Slavoniae commendat qua: nie Kolomanowi
tenus „ducissam et filium ejus terram et alia bona sua" ha: papież 1233
beat commendata et defendat. Laterani X calend. Januarii 1233. zalecił)
III. 2. p. 373. Katona T. V p. 665 Regest. ep. 410. to mylnie Fejér i Katona
to dotyczy do Violi odnosi – bo się to tyczy Grzymisławy
i Abi: et filium ejus

1234. Gregorius IX Walachos christianos in Cumanorum episcopatu Graecorum ritum tenentibus ad unionem per Belam regem compelli jubet et subjici episcopo Cumanorum. III. 2. p. 399.

III. 2. 402. 1234. Andreas II rex Hungariae, Dalmatiae, Croaciae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriaeque rex ob exigentiam meritorum Magistri Demetrii.... dapiferi... filii nostri regis Colomanni, de genere Aba, qui a pueritiae suae temporibus in servitiis... tam nobis.... quam carissimo filio nostro Colomano exhibitis clarus emicuit... quem ad preces... primae conjugis nostrae... eidem... filio... Colomanno regi... in didasculum praefeceramus et magistrum nec non cum eundem filium nostrum obtento ex indulgentia sedis apostolicae diademate illustrem regem Galiciae.. fecissemus coronari praefatum Demetrium in dapiferum instituentes eidem fecimus adhaerere, qui etiam postquam Ruteni infidi cum unanimiter ex „instinctu scelerato in excellentiae nostrae depressionem et saepe „dicti filii nostri captivitatem seu mortem communiter inspirarent, „et hoc non semel vel bis sed multociens nefandissime attemptarent saepe dictus magister Demetrius contra infidelium acies „inter suos sodales viriliter et crudeliter, potentique manu „frequenter dimicans et decertans nulli secundus patuit" donat ei terram (neccha) (Pray pag. 144. — Fejér. III. 2. 405.

1234 Colomannus Rex et dux Sclavoniae hospitibus de magna villa Verőcze libertates confert.... concessit si quis sine haeredibus decesserit potest libere pecuniam et omnia cuicunque voluerit disponere.. de qualibet porta villae tenentur persolvere 4 pondera cum statera et si plurimae sint mansiones in una curia. Villicus eorum cum civibus villae juratis eos judicabit; eligant unum Majorem villae quem confirmabimus; possunt eum propter crimina annuatim deponere. Neque equos neque currus qui porosz (powos?) vocantur nec legationes deferre nec victualia aliqua nisi una die pro munere nec victualia Bani quae Zolusmoa vocantur dare tenentur. Concessimus autem hanc libertatem consensu et consilio omnium jobagionum nostrorum videlicet Zulae Bani magistri tavernicorum, Nicolai Comitis de Zala etc. III. 2. pag. 412.

1234 Vislaus episcopus cracoviens. ~~[illegible]~~ comi: ti Teodoro cracov. palatino filio Joannis confert facultatem construendi ecclesiam in honorem S. Mariae in territorio ipsi: us Ludomer, et ecclesiae huic decimas de nemoribus et sylvis quae exstirpari possunt donat. III. 2. pag. 416. Bardossy p. 13.

— — Sine anno. Andreas II rex hung. Dominico Rutheno ter: ram duorum aratrorum in Libele (in Comit. Liptoviensi) donat

1223. Philippus palatinus comes de Scepus et Ujvar Joanni filio Uz et Lukachio filio Petri servientibus magistri Thomae proximi et castellani nostri de Scepus, exactionem dimi diorum fertonum relaxat III. 2. pag. 480

1236 Assan Bulgariae rex był unitą i pod papieżem r. 1238 odpadł i został schizmatykiem

1237. In Sede. Henricus dux siles. confirmat emptionem villae Rogoznik (wyraźnie) per comitem M. palatinum de Krakow a filiolo F. IV. 1 pag. 83. Bardossy p. 16.

1240 castellus = obwód, klucz dóbr.

1235 Bela IV (pisze się w przywilejach: Rex Galliciae, Lodomeriae, Cumaniae) Dionisio filio Dyonisii magistro agazonum in praemium „meritorum Tapolchan confert „ dum contra Ruthenos a fidelitate „nobis debita se subtrahere molientes de mandato... patris nostri... „regis Andreae duximus exercitum ac sub castro Galliciae metati „fuissemus castra nostra, memoratus Dionisius vigil ad praelia quem: „dam militem egredientem e castro prenotato contra partem nos: „tram subito conspexit, primusque lanceam vibrans in ipsum, „dejecit eundem in terram lethaliter vulneratum, qui et ibidem „vitam finivit. Postmodum etiam eadem expeditione durante ip: „sum contra aciem adversam que circa Kuzmench curtem vi: „delicet ducatus Galiciae fixerat castra sua transmisimus, „gerentes de ipsius probitate fiduciam specialem, ubi inito cum „eisdem prelio et optata victoria quendam nobilem et nomi: „natum militem Mathei nomine ad nos adduxit post conflictus „varios captivatum. Persistentibus denique nobis in expeditione

IV. 1. ~~p. 22~~ Rus Jarosł. 1235
~~p. 304~~ (1240) Rus
~~p. 392~~ 1245 (Petr. venit in Polon) Bela
p. 396. 1245 Rus
p. 421. Plano Carpini
p. 428 d°
468 Koprzywnica
IV 2. 1252
IV 3. poczawszy od 174

„memorata dum aciem bellatorum contra Lodomerium duxissemus
„ipsum pariter cum aliis baronibus nostris ducem et rectorem exercitus
„duximus praeficiendum, ubi castro Luchuchku viriliter expugnato
„habitatoribus ipsius pro parte captis et pro parte interemptis, bona
„ibidem reperta et immobilia quae non solum numero comprehendi
„sed et oculis metiri non poterant nobis detulit, in nostra dona=
„tiva militum convertenda. Denique dum temporum processu
„eundem .... contra Theutonicorum exercitum nostra ledentem
„confinia destinassemus ..... militem Hertynigum ... fili
„um Friderici domini de Pethovia ad nos adduxit ... captiva:
„tum. Abhinc etiam dum contra Danylam ducem Lodomeriae
„a debito fidelitatis se subtrahentem et Galliciam nobis jam
„subjectam capere attemptantem, pariter cum inclito patre nos:
„tro exercitum duceremus et jam in expugnatione castri Yri:
„slol essemus constituti, saepe dictus Dionysius dum ante
„alios sicut moris erat, se preliis ardenter immisceret, ad capien:
„dum castrum memoratum condescendere se aptaret, duo letalia
„vulnera per partem recepit adversam, et mortem vix evasit,
„torrentibus lapidum e castro jaculatorum in ipsum gravi:
„ter lapidatus" ..... in recompensationem possessionem Tupul:
chan cum villis Tsarnuk Ylonch et Rachych ... duximus
ei conferendam (in comitatu Nitriensi) IV. 1 pag. 21.

1240 Sexto Idus Februar. Columannus Dei gratia Rex Rutheno:
rum et dux totius Sclavoniae Demetrio de genere Aba didasca:
lo et dapiferorum suorum magistro terram Neccha donat.
...„pater noster Andreas ... rex Hungariae obtento ex indulgen:
„tia sedis apostolicae diademate in regem Galiciae feliciter
„nos unctum fecisset inclite coronari praefatum Demetrium ma:
„gistrum" (de genere Aba didascalum et magistrum Colomani a pueri:
tiae temporibus) „tanquam fidelem expertissimum in dapiferum nobis
„instituens et in alios baronatus majores extollens, nobis dulciter
„fecit adhaerere, qui etiam postquam infidi Ruteni unanimiter

„ex instinctu scelerato in excellentiae carissimi patris nostri de=
„pressionem et nostri captivitatem seu mortem communiter con=
„spirassent, et haec non semel vel bis, sed multotiens nefan=
„dissime ac crudeliter attentarent, saepedictus magister Deme=
„trius contra infidelium acies inter suos sodales viriliter ac
„crudeliter potentique manu frequenter dimicans ac decertans
„nulli secundus patuit.... In quodam conflictu a Rutenis
„tam ipse, quam fratres sui Micula videlicet bonae me=
„moriae et Ladislaus frater ejusdem captivitati cum magnis
„vulneribus diu in Lodomeria inferrati et aliis poenis difficilius
„anxiati, per plurima tempora sunt detenti et atrociter crucia=
„ti; cujus etiam frater uterinus nomine Abba cum aliis suis
„consanguineis Thoma, filio Janus, et Joanne consangvineo
„suo ex parte matris et Juda filio Othonis, Mathia filio Vid,
„et Moys filio Pere ibidem interiit, nec non et alii quam
„plures. Non solum illa sed etiam aliis vicibus de suis soda=
„libus multi bello interierunt, rerumque suarum aliarum,
„equorum et armorum magnarumque expensarum in re=
„demptionibus hominum captivorum, quam magna damna
„sit perpessus, vix possumus sufficienter aliquis enarrare."
1245 Bela IV rex Hung. Bulgariae ~~de Lexona~~ patr. Ladislaus filius
Lonya accedens nobis mortem patris sui praedicti et fratris
sui Gyurke qui in praelio nostro cum duce Austriae Friderico
ante Novam civitatem habito.. ex gladiis praeliantes corru=
erent... possessiones Gurg filii Chak jure haereditario
sibi debitas et cedentes in partibus transilvanis, „quas pos=
„sessiones per litteras primi Belae regis qui dum in par=
„tibus Poloniae propter Petrum qui nomen regis sibi poten=
„ter Hungariae adscripserat, pro tempore mansisset, idemque
„Gurg ipsum regem Belam tam in dictis partibus Poloniae
„quam aliis ubique fideli secutus est famulatu et post suam

„in regni sui reversionem eidem praedictas possessiones suas
„et alias restituisset"... nos eidem Ladislao restituimus
IV. 1. p. 392. (Petrus Venetus usurpator)

1246 Bella IV Rex Hung. privilegium Laurentio magistro dat.
„primo quum adhuc in numero seu collegio domus nostrae... nomen
„duceret gloriosum... genero nostro Ratislao duci Galliciae in par-
„tes Rusciae cum ceteris regni nostri magnatibus duximus
„transmittendum, qui sub castro Iroslo Ruthenis quam plurimis
„in perniciem ipsius generi nostri exeuntibus de eodem et arma-
„tam in expeditionem dirigentibus aciem.... ~~[illegible]~~ se ob-
„jecit, ubi transfosso hostili lancea crure suo extitit letaliter
„vulneratus. Deinde cicatrice sui vulneris nondum obducta, quum
„Daniel Ruthenorum rex ad campestre prelium contra ipsum
„nostrum generum produxisset... singulariter hostili se immis-
„cens aciei, quemdam de Rusciae baronibus impulsu dejecit
„lanceali, quem supradictus gener noster fecit capite detrun-
„cari. In quo conflictu quum equus sepedicti ducis generi nostri
„... fuisset interfectus idem magister Laurentius... vitamque
„jam dicti ducis praeferens vitae suae, equum quo vehebatur
„eidem duci tradidit et se inter hostes confertissimos posuit,
„variis periculorum fluctibus involutum..." (IV. 1 pag. 396.
Timon: Imago Nov. Hung. Cap. XIII. – Katona Hist. crit. tom
VI p. 83) Daniel był koronowany 1246

1246 Libellus historicus ~~[illegible]~~ fratris Joannis de Plano
Carpini ordinis fratrum minorum cum fratre Benedicto
ejusdem ordinis ab Innocentio IV ad Tartaros nuntii ablegati.
IV. 1 pag. 421–428. Tatary iyli skromnie pili gotowane jagły
vano – Tartarorum dux Ordu fuit in Polonia et Hungaria –
Bissermeni erant Saraceni et loquebantur comanice – Ex Tar-
taris in Polonia et Hungaria plures interfecti. Et si non fugissent
„Hungari, exivissent Tartari de finibus eorum, quia tunc habu-
„erunt timorem quod omnes fugere attentabant. Sed Bati va-
ginato gladio in faciem eis restitit dicens: nolite fugere,
quia si fugitis nullus evadet et si debemus mori, moriamur omnes.

1245 Relatio de missione ad Tartaros ab Innocentio IV fratris Ascellini ordinis praedicatorum cum tribus aliis fratribus = Eodem tempore missus etiam fuit frater ordinis minor. Joannes de Plano-Carpini cum quibusdam aliis-
Dein - „a summo pontifice mandatum ut omnia quae apud „eos erant diligenter scrutaretur, acceperat tam ipse „quam frater Benedictus Polonus ejusdem ordinis qui suae „tribulationis particeps et socius erat."
Pergentes ad regem Boemorum consuluit idem nobis ut per Poloniam et Russiam iter ageremus. Dominus Wassilico dux Russiae a duce Cracoviae et episcopo atque baronibus pro nobis attente rogatus secum nos in terram suam duxit.... cum ... fecisset episcopos suos venire, legimus ei literas domini papae monentes eos ad Sanctae Matris unitatem redire. Sed quia dux Daniel frater Wassiliconis praesens non erat quoniam ad Baty profectus erat, non potuerunt eo tempore finaliter respondere. Post haec Wassilico transmisit nos usque ad Kioviam ... cum uno serviente. Inde secundo die post festum Purificationis caepto itinere venimus ad villam Canouae quae sub Tartaris erat immediate; cujus praefectus dedit nobis equos et conductum usque ad aliam in qua Praefectus Micheas duxit nos usque ad primam custodiam Tartarorum. conduximus nobiscum interpretem de Kyovia.. Cum pervenimus ad Cuyne .... erat ibi dux Jeroslaus de Susdal Russiae pluresque duces Kythaorum et Solangorum apud Baty.. Inde venimus ad Kytay.. Eodem tempore mortuus fuit Jeroslaus dux magnus Soldal (Suzdal), vocatus enim ad matrem imperatoris quasi pro honore manducaret et biberet de manu ipsius, incontinenti ad hospitium reversus est infirmatusque, mortuus est post septem dies, totumque corpus ejus miro modo glaucum effectum est.

(z powrotem) per Russiam, Poloniam et Bohemiam. „Daniel et
„ Wasilico frater ejus nos contra voluntatem nostram bene per octo
„ dies retinuerant, medioque tempore inter se et cum episcopis caeterisque
„ probis viris super his quae locuti fueramus eisdem in processu nos:
„ tro ad Tartaros consilium habentes, responderunt nobis dicentes
„ quod dominum papam habere vellent in specialem Dominum et
„ patrem, sanctamque romanam ecclesiam in dominam et magis:
„ tram; confirmantes etiam omnia quae prius de hac materia
„ per abbatem suum transmiserant. Et super hoc etiam nobis:
„ cum ad dominum papam nuncios suos et litteras transmi=
„ serunt." – (Hakluyts Collection of the early voyages.
London 1809. Vol I. p. 51–59. = IV. 1. pag 438.
(W tymże tomie Hakluyta jest i relacya Plano Karpina st. 24–
42 widać iż Plano Karpin pisał razem z Benedyktem polakiem)

1247 Bela IV rex Hung. limites monasterii apud ecclesiam
S. Aegidii de Bartpha prope Sarus apud quam quidam fratres
de Koprovincza Cistercaensis ordinis commorant – distinguit
(filia Koprzywnickiego Klasztoru) IV. 1. p. 468. – Wagner Diplom.
Comit. Saros pag. 513. Katona VI. p. 103.

1248. Bela IV Agriensi ecclesiae „dedimus unum fossatum sive foveam
salis fodinam liberam in Deszakna

1248 Bela IV ecclesiae b. Martini de Scepus terram Liszka – Olaszi
donat (penes fluvium Budrugh)

1248 Nicolaus banus Bossenae był unitą rzymskim i nawrócił się do uni.

1248 Bela IV Rex Hung. „revolventes.... fidelis nostri comitis Her:
borti filii Ost comitis..." obsequia quae a tenera aetate sua in nostra
curia educatus, exhibuit... „Vice quadam in Russia sub magna porta
„ Galliciae quae vocatur Hungarica nobis nostrisque baronibus in
„ expeditione praesentibus, laudabiliter dimicavit. Dehinc etiam super
„ fluvium Venisztur (Dniestr?) viriliter coram nobis persistit in conflictu
„ Reversus autem nobiscum in corpus Hungariae" quum invasit Gens
„ tartarorum ipse possessiones suas fratres et consanguineos suos re=
linquens nobiscum ad partes maritimas transivit i mieszkał w zamku
Clyz (Klissa) w wojnie przeciw Księciu Austryi zdobył zamek Kuszugh –
nadaje mu więc za zasługi possessionem Razna ultra Dravum in comitatu

ZaleDiensi (zagrzeb?) koło zamku Cris. IV. 2. pag. 31.

1250 Bela IV Rex Hung. Stephano et Nicolao filiis Filae bani... animadvertentes patris eorum mortui fidelitatem... "et quod idem in quodam exercitu nostro in Ruscia ab hostibus captus et diversis cruciatibus interemtus diem miserabiliter clausit extremum.... terras Byncha, Hoznucha in comitatu Trinchiniensi donat. IV. 2. p. 65 – Katona VI. p. 139.

1250 Stephanus filius Borich Bani ma sprawę in capitulo de Posega.

1250 Innocenty IV posyła dominikanów z Węgier ad provincias Philot, Arbaniam et Hunaviam prope Hungariam sitas in quibus episcopi sub Graecorum dominio constituti habitant, dla zaszczepienia unii. IV. 2. p. 74.

1250 Boleslaus cum Grimislava claustrum Crynyci recepit in protectionem. IV. 2. p. 78 – Bardosy p. 54.

1251 Boleslaus ratam ~~Hdbe~~ habet Henrici duc. Silesia facultatem in Neoforensi districtu comiti Theodoro prelat. crac. villes locandi. IV 2 [p. 90. ~~pag.~~ Bardosy p. 52. IV. 2. p. 99 109

1251. Bela IV propter fidelia servitia Friderici, Bartholomaei et Guidonis comitum de Wegla filiorum Guidonis comitis praesertim tempore persecutionis tartaricae donationem de Wynodol (per patrem nostrum Andream II) et donationem de Modorus (per avum nostrum Belam III) confirmat ea conditione quod in mari (nobis) galea et sagyca tenenantur deservire et cum una barca (byli to Frangepani)

Król Andrzej r. 1218 comiti Jerindo Frangepan darował obwód kroacki Winodol: a Bela III około r. 1170 ~~darował Fe~~ ojcu jego Bartholomeo comiti comitatum de Modrus (pisali się oni comites Veglienses – Katona Arpad VI p. 148

1251 Bela IV Judaeis per Hungariam privilegia largitur (w sprawach pomiędzy żydami niewolno Chrześcianowi świadczyć, przysięga żyda w sprawie z Chrześcianem ważna, wszystko zastawiać wolno prócz rzeczy kościelnych, żydów pomiędzy sobą ma sądzić kanclerz królewski; kara królewska za zabójstwo żyda pieniężna lub głowy, niewolno rzucać na szkołę żydowską, żydzi przysięgać mają na prawa Mojżesza zwane rodale, kto porwie dziecię żydowskie będzie jako złodziej karany, wolno po roku sprzedać żydowi fant po okazaniu go, w sobotę niewolno żydów o fanty pozywać. IV. 2. p. 108 – Katona VI. p. 158.–164

1252 Innocentius IV Perusii VII Calend. Februar. episcopo Veglensi intimat quod abbati monasterii S. Nicolai de castro Muscha dedit licentiam in literis slavicis divina officia secundum ritum ecclesiae romanae celebrare. IV. 2. p. 125.

1252 Bonus et Strachota haereditatem Estibori monasterio Czy-
- rycensi cedunt. Bardosy p. 58. Fejér. IV. 2. p. 150.

1252 Cracoviae in octava Corporis Christi Boleslaus pudicus Petro abbati de Czyrzyc attribuit 100 mansos pro locandis colonis jure teutonico. - Bardosy p. 59-60. Fejér IV. 2 p. 151.

1251 Granice Węgier: Ruscia, Cumania, Brodnici ab oriente, Bulgaria, Bosnia a meridie, ubi sunt haeretici. (w dyplom. Beli 1254 gdzie pisze Russia, Comania, Brodnici, Bulgaria in magna parte nostro dominio antea subjacebant.

1251. Anagniae III Non. Aug. Innocentius IV papa Salomeae Colomanni regis viduae villas quasdam "si... nobilem virum B. ducem Cracoviae et Sandom. germanum tuum "contingat decedere sine prole" ad monasterii opus ad dies vita retinere concedit. Wadding T. III p. 355. Fejér IV. 2 p. 250.

1254 ~~[illegible]~~ Boleslaus dux Cracov. confirmat donationem monasterio Szczyrzyc. per Clementem et Marcum factam. Bardosi p. 67-68. Fejér. IV. p. 282

1255 "in bello contra Fridericum ducem Austriae et Styriae sub nova civitate juxta fluvium Saar fuit prout ex privilegio patet Radizlaus dux Galliciae gener regis Belae IV Fejér. IV. 2. p. 314

1255 Boleslaus dux Cracov. libertates monasterio Szczyrzycensi confirmat. Bardosi p. 69. Fejér. IV. 2. p. 349.

1255 Cracov. XV Cal. Junii Boleslaus dux Cracov. interventu germanae sororis Salomeae, quondam Galliciae reginae "sponsae Christi libertatis statui ecclesiastico confirmat. Bardosy p. 75 - Pray Annales I p. 597 - Fejér IV. 2 p. 354.

~~IV. 2 p. 380. 1256 Jordan~~
Wagner.

1256. Bela IV rex Hung. "cum comes Jordanus filius Arnoldi comitis "de Scepus a primaevis pueritiae suae temporibus nobis gratum "exhibuisset et servitium et sedulum famulatum, in legationibus "nostris in Ruthenia et Polonia deferendis ac in convocatione "populorum ad terram Scepus de circumjacentibus regnis et di-

~~432~~

była to wieś Toporcz "versis regionibus congregatorum"... eidem "sylvam nostram regalem "in districtu Scepes ab utraque parte fluvii Poprad inter indagines "regni nostri et inter confinia Poloniae et inter montes Scimia et "alpes Tarczal existentem." donamus et in posessionem per Detricum filium Vikon comitem de Scepus et per Albertum abbatem de Scepus introducimus. (Wagner Anal. I p. 134). IV. 2. p. 380. Katona Cr. ord. VI p. 250.

1257 stany w Węgierskie: dux, marchio, comes, episcopus, archiepiscopus, vicecomes, stuldarius (?), judex, exactor ... magister tavernicorum, nobiles, jobbagiones, udvornici et tavernici servilis conditionis homines regales, comes falconariorum, magister dapiferorum, pincernarum, centurio drauchiariorum de Scepus, magister agazonum (tavernicus był dworzanin)

1257. Boleslaus dux Cracov. Cunegundi terram Sandecensem confert. In Coriin VI Non. Martii Bardossy p. 86. — Fejér. IV. 2. p. 443.

1257 Stephanus banus Sclavoniae et capitaneus Stiriae (syn Beli IV?)

1257 duellum in armis et equis adjudicatum inter Comites

1259 Bela IV Germano de villa Comlous pro servitiis „in deferrendis legationibus nostris ad Rusciam ... donat... Katona VI p. 280.

1260 Bela IV hospitibus de Liptow in villam Lipcsche congregatis et congregari volentibus donat eandem villam cujus meta incipit ab oriente a rivulo Malatin vadit inter fluvium Vagh et Revuza

1260 Ottocarus rex Bohemiae Papae notificat victoriam suam „gravis „belli quod adversus Belam et natum ejus Stephanum Ungariae reges „illustres et Danielem regem Russiae et filios ejus et caetheros Ruthenos et Tartaros qui in auxilium venerant et Boleslaum Cracoviensem et Lozkonem juvenem Lansatie duces et innumeram „multitudinem inhumanorum hominum Cumanorum Ungarorum et „diversorum Sclavorum Siculorum quoque et Valachorum, Bezzeninorum (Pieczyngi?) et Ismaelitarum, schismaticorum etiam „utpote Graecorum, Bulgarorum, Rasiensium et Bosnensium „haereticorum gessimus." IV. 3. p. 15. (Katona Arp. VI p. 314)

(ta batalia był a 13 lipca 1260 ponad reką Morawą)

1263 magister Wyd filius Pethed de genere Gutkeled za zgubioną „librum bibliaticum monasterii de Chatar który judeo Farcasrio za 70 grzywien zastawił ~~zapisuje~~ oratori klasztorowi b. Adriani de Zala dał 2 wioski in comitatu Simigiensi IV. 3. p. 179.

1265 Bela IV hospitibus de Bereny in comitatu Segesdiensi libertates donat „ad plaustrum regis boves dare non tenentur nec in legatione aliqua debent ire nisi in legatione domini regis ad spaciem diei unius, debent dare semel in anno comiti de Szeguszd prandium et coenam et semel in anno regi munera dare tenentur et pabulum quod vulgo dicitur Vamzab ad Cilicium portare (sep) IV. 3. p. 202.

1265 Urbanus IV papa Romae XVII Cal. Aug. „quum charissima in Christo ~~filia~~ filia nostra Agna (Anna?) vidua soror sua (t. j. Beli IV) pierwotnie Anna dawniej księżna Galliciae ac de Bozna et de Mazo domina et dilecti filii Michael et Bela orphani conquestione monstrarunt, że im zabrał Stefan dobra r. 1264 zwie się w przywileju Agnes
IV. 3 p. 210. Katona Arpad VI p. 413.

1266. Bela IV ~~[illegible]~~ civibus castri Grech juxta Zagrabiam libertates confert.... Si hospes in aliquo districtu Hungariae spoliatus vel occisus fuerit dominus terrae aestimata quantitate pecuniae vel ablata refundat aut homicidii poenam solvat juxta ducatus Sclavoniae consuetudinem (Ciekawa ustawa miejska - Katona (Arpad) (VI p. 460) IV. 3. p. 330.

1266 Bela IV rex Hung. Martinum cum fratre recognoscit nobiles, sicut in regestro nostro jam dudum confecto "invenimus continere" et terram Jordan dictam donat. IV. 3. p. 336.

1266 Jobbagiones Thauarnicorum Reginae seu Jobbagiones exercituantes reginae Jobbagiones Castri (szlachta chodaczkowa polska villae militales co bronić musiała grodu kasztelana)

Udvarnik był to kasztelan - także dworzanin (Josmara)
Z 20 jobagionów jeden szedł na wojnę stąd nazwa huzar od husz (dwadzieścia) ár (żołd)

1267 Bela IV comiti Longyth ob crimen calumniae (ratione villae) characterem imprimi decernit (kluczem piętnowano)

1267 pro qualibet marca 5 pensas denariorum Zagrabiensium aut 10 pensas in viennensibus sive parvis denariis

1267 Laurentius palatinus considerata magna et inutili multitudine jobagyonum equitum monasterii de Tihon, redactis omnibus eisdem jobagionibus in conditionarios homines, tantum 12 in jobbagyonatu et officio equestri relinquit. IV ~~p.~~ 3. p. 418.
(byli to więc sołtysi)

1268 Bela IV confirmat metas ~~pro~~ villae Deaky (penes Nytram) possessionis abbatis montis Pannoniae, wspomina „sepulchrum paganorum" IV. 3. p. 459.

1268 Stephanus rex junior Hungariae Marcellum filium Jacobi jobbagionis castri regalis de Castro ferreo ob merita bellica e jobbagionatu castrensi inter nobiles servientes transfert. IV. 3. p. 468.

1269 Bela IV hospitibus de Kasmark in Scepus confert libertates ut villicum sibi eligant qui eos judicabit, annuatim pro censu seu terragio 20 marcas duas partes in argento fino, tertiam partem in denariis solvant et decimas in capetiis more Saxonum. Meta eorum incipit a parte orientali sub maxima sylva ubi tenet metam cum villa Lubicha inde ad montem Prym inde e ad Dedislo - potoka, inde per fluvium Lubicha per calamos ad vallem et viam quae ducit in Berben, ad vallem Kewd ubi meta cum villa Berben, ad partem meridionalem ad rivulum Berben et

vadit ad fluvium Poprad usque ad metam Rikolphi ~~et~~ et Polan, inde meta sub arbore Egursa inde ad arborem liliam inde ad metam in Kym=niktu, inde ad septemtrionem ad arborem Fenusa, per sylvam ad Zalay=potoka inde ad viam et inde ad Harsfa, inde ad silvam et per sylvam ad montem Tatur et inde descendit de monte in Bistriczepotoka inferius et tenet metam cum Eur inde juxta ecclesiam S. Michaelis ad rivum Bistricze qui cadit ad ~~fontem~~ Poprad et inde per sylvam sub monte Gula usque ad priorem metam. IV. 3. p. ~~[illegible]~~ 514
(we wsi Eur straża mieszkali strażnicy pograniczni od Polski)

Egersa = olsza
Jenye = sosna
Harsfa = lipa

~~[illegible]~~ 1270 Machow (Mauzwa) były to terytorium comitatus Abaujvar, Szabolch et Zemplen prout dux Ratislaus habuit et possedit. ~~V. 1. 87.~~ ~~126~~ ~~183~~ 167. ~~238.~~

1270 Phi och filius Ura extruxit regiam turrim in arce Scepes propriis sumptibus.

1270. Zagrabiae feria V proxima post octavam Paschae. Mathaeus banus Sclavoniae jura banatus Sclavoniae constituit, per judices observanda; niewolno krewnego, sługę, pristalda ani proboszcza miejscowego brać na świadectwo — Ktoby zbił pristalda (wożnego) zapłaci 10 grzywien — Kto bez dzieci zemrze biorą po nim krewni dziedzictwo (sławiańskie prawo) — Collecto=res marturinarum cum 12 hominibus et 14 equis tantum procedere debent in curiis nobilium vel jobbagionum domum villici, praeconis, molen=dina et stubas dicare non debent — Villicus qui ~~[illegible]~~ possidet 10 jobbagiones. V. 1. p. 87.

1271. In castris ad Pozonium V nonas Julii Stephanus V rex Hungar. cum Ottocaro rege Bohem. pacem init: „Praedictae paci inclu=di volumus .... Bouzlaum Cracoviae et Sandomiriae; Boizlaum majoris Poloniae, Svetizlaum imperatorem Bulgarorum et Leonem generum nostrum Ruthenorum ducem, Micislaum fratrem ejus=dem et Wazulae duces Ruthenorum. (V. 1. p. 126 Katona VII p. 547.

więc Konstancya? córka Stefana V

1271. Stephanus V. rex ~~Hung.~~ Hung. ecclesiae Agriensi et Lamperto episcopo libertates confert — tu wspomina że poprzednik Lamberta ~~Kleeng~~ conditionarius ecclesiae Samuel filius Sibini zabrawszy po śmierci [przy Bele zaszedł] biskupa Kleta wszelkie przywileje biskupstwa a i spaliwszy uciekł „in Rutheniam" V. 1. p. 155.

1271 in Scepusia Ricolphus et Polanus comites, Detricus comes Saxonum, Goblinus scriptor, Cunch villicus de Sancto Georgio (przy Komisyi)

V.2. p.239. 1275 Ladislaus III Rex Hung. comiti Botyz filio comitis Marci villas Zalog et Mathaei in comitatu Sceps confert ob heroicam virtutem [illegible] qui tempore regis Stephani V Rolandum filium Mark qui se contra regem in castrum de Sceps recepisset ibidem obsedit et eundem Rolandum per interpositionem Cunigundae ducissae Poloniae reconciliare coegit V.2.p.238.

takze Lorandus zwany filius Mark

1275 Ladislaus III rex Hung. Hemmonem de conditione Leporariferorum regiorum de villa Nemethi in coetum servientium regalium cooptat. V.2.p. 252

1275 item Petrum pugilem regium specialem qui se undecies in area certaminis mandato regio probavit strenuum e conditione comitum Udvarnicorum qui filii comitum Udvarnicorum dicuntur in coetum consortium regni nobilium sub vexillo regni famulantium aggregat. V.2 p.262

1276 podobnie i sagittarios de Wagh wynosi ad dignitatem nobilium

1275 rex de camera ecclesiae Vesprimensis recepit: quindecim marcas auri pulverisati et regalem baltheum auro, gemmis pretiosorumque lapidum miro opere redimitum circiter ad quingentas marcas aestimatum

1275 Ottokar wałczył sub castro Loa, (wprzody Lowa)

1275 in banatu Sclavoniae collecta marturinarum et victualium quae Zolusma nuncupatur bano Sclavoniae solvebatur. V.2.p. 278. collecta victualium Zulusma 1276

~~V.2. p.609~~ ~~410.~~ 1279 Comani quorum duces Uzaeus et Tolon w Węgrzech byli jeszcze poganie i mieli idola
~~467~~ ~~425~~
~~571.~~ ~~428~~
~~581.~~ ~~430.~~
1279 w Septembrze Philippus Firmanus episcopus, apostolicae sedis legatus, (Synodus Budensis) z kąd wygnany przez Krola Ładysława Kumana r. 1279 do Polski wyjechał
~~V.3. 6.~~ ~~462~~
~~43.~~
~~86~~
~~88.~~

1280 Magister był to urząd dworski czyli przełożony nad pewnym rodzajem służby dworskiej
~~271.~~
~~281.~~
Zobagiones od słowa Jobbak (melior) była to szlachta niższego urzędu. Udvornik (minister aulicalis)
~~384~~
~~393.~~
~~407.~~

1236 Colomannus rex Ruthenorum et dux Sclavoniae (po wygnaniu nad Slawonią do śmierci)

1238 Bela IV rex Hungariae Dalmatiae, Galliciae, Lodomeriae Cumaniaeque rex.

1265 Perusii Nonis Martii Clemens IV papa clero commendat magistrum Reginaldum canonicum Heraunensem quem mortuus papa Urbanus IV ad partes Ungaricae, Boemiensis, Poloniensis Moraniensis, Sclavoniensis et Saltzburgensis provinciae pro quibusdam ecclesiae romanae negotiis destinaret, et qui nunc ~~[illegible]~~ profectus est commendat VII. 1. p. 325.

1266 Bela IV magistro Pous et Benedicto fratri ejus notariis aulae regalis, terram regiam udvornicalem Urol vocatam super qua olim datores scutellarium Udvornicalium dicebantur residere donat. VII. 1. p. 332.

1267 Guido apostolicae sedis legatus tituli S. Laurentii in Lucina presbyter cardinalis et abbas Cisterciensis, feria 3a post festum Joannis ante portam latinam cum Clero Austriae concilium provinciale in Venna celebravit. item 1267 cum Clero Hungariae. ~~Do~~ Wyjątki z tych statutów: tylko ksiądz nieżonaty może być biskupem; kto miał 2 żony lub konkubinę aut meretricem seu prostitutam nie może być biskupem; tylko mnich może być opatem. Żeniaty tylko wtedy może być księdzem gdy się za zezwoleniem żony rozejdzie z nią i żyć będzie czysto i bez niej; synom księżym niewolno być świeckiemi księżmi tylko zakonnikami; obcych księży bez polecenia nie wolno trzymać; (servus) poddany nie może zostać księdzem dopóki go pan nie uwolni (manumittat) Od urzędów kościelnych mają oddalić bigamos, maritos viduarum, repudiatarum seu meretricum i concubinarios publicos, tylko gdy pokażą skruchę wyjątkowo; podobnie mają oddalić tych presbyteros vel diaconos uxoratos; lecz ci którzy przed wyświęceniem mieli żony, gdy tylko w oddaleniu żony żyć będą mogą być księżmi (cała ustawa dotyczy coelibatu) VII. 1. p. 340.

1276 Philippus Firmanus episcopus apostolicae sedis legatus in Hungaria Strigonii VIII Idus Septembr. VII. 2. p. 45.

1278 Andreas (Venetus, królewicz węg.) dux Sclavoniae, Dalmatiae et Croatiae (lecz najpierw był to syn Stefana V)

1278 Mr. Girardinus de Mutina subdiaconus et scriptor papae collector decimae in Hungariae et Poloniae partibus pro subsidio terrae sanctae.
1294 Cracoviae die dominico in Octava b. Jacobi Apost. Thasso de Vissinburg capitaneus Cracoviae et Sandomiriae ob servitia quas comes Stephanus Ungarus domino nostro regi Bolemiae duci Cracoviae et Sandomiriae Marchionique Moraviae fideliter in terra Cracoviae exhibet et exhibuit nomine regis confert ei utrasque villas Wirvitzy nuncupatas in terra Sandomiriensi ultra aquas Vislae sitas cum omnibus utilitatibus et pertinentiis ita ut incolae ab omnibus solutionibus juris polonici sint liberi et Kmechiones (pewnie Kmethones) ad nullius palatini castellani judicium citari debent nisi tantum ad presentiam domini regis sive capitanei qui in prefatis terris per regem fuerit ordinatus. – Praesentibus testibus: Joanne milite, Mzlao burgravio cracoviensi, Theodorico capellano nostro, Cunrado et Budkero notariis nostris. (Fejer VII. 2. p. 182-183. Cornides F. II p. 102-103.)

188 Engel I 209.
1295 Tributum fori Strigoniensis: mercatores de Russia venientes unius equi et qui pelles deferrunt caras solvunt ½ marcam. De vino in carinea sive in curru de qualibet tunella i pondus et unus cubulus de vino de 40 petiis pannorum coloratorum i marca; pro qualibet petia scarlata 4 pondera; de 40 petiis de ppedone i marca, de pannis frustaneis marcam valentibus ½ pondus; de singulis carinis oneratis secundum valorem; de vivario (alias barca) piscium parvorum 2 pisci; de curru (alias masa) salsorum piscium i uncia; de 100 zuanis salium unum sal. „Venditores servorum et ancillarum dant 40 denarios usuales de singulis oneribus cumulorum quae Bittel vocantur. VII. 2. p. 191.
1382 Joannes episcopus zagrabiensis ex Kaprinicze feria II post festum S. Bartholomaei ad regem Sigismundum Hungariae „In civitate Budensi accessit ambasiata regis Poloniae quae exposuit quomodo Pruteni ligas non tenent et cum duce Svidrigal essent confoederati: Łowodzili iż Polacy zawsze z Węgrami byli w zgodzie od czasu Króla S. Stefana i S. Ladislawa qui ex parte matris fuit de regno Poloniae. VII. 2. p. 209.

1280. Cunegundis relicta Boleslai ducis Cracoviae monasterium pro monialibus in Antiqua Sandecz fundat et dotat. Infra octavas Apostolorum Petri et Pauli: 1280. V. 3. pag. 43.

1281 Ladislaus III rex Hung. magistro Mesko et Chepano (Stefan?) filiis comitis Martaleus ~~coepi~~ renovat literas donationales super terram Visk in comitatu Ugocha per Stephanum V propter merita contra regem Bohemorum inter fluvios Raba et Rabcha per fratrem eorundem Achelleum praestita ~~xam~~ datas „sed ipsum privilegium receptum fuisset per Ruthe„nos ducis Leonis qui tunc comitatum de Ugocha hostiliter „devastarunt" (więc około 1272?) V. 3. p. 88.

1284. Nobilis domina relicta comitis Kopley servum suum haereditarium Pousam et Unus matrem ejusdem ob merita manumittit titulo perpetuae libertatis" z warunkiem aby jej dopokąd żyć będzie służyli, po śmierci jej zaś mają być zupełnie wolni i ich dzieci udawać się gdzie chcą. V. 3. p. 271.

1283 wspomina w dyplomacie „in praesenti persecutione Tartarorum" in Cracovia.– (więc wtedy Tatarzy i do Węgier wpadli) V. 3. p. 301.

1287 (Lescus niger dux (Polonia) Cracov. Sandomir. et Sirad. magistro (comiti) Georgio villam Welglova in castellatura de Sandech donat. Katona VI. p. 951. Bardosy Supl. An. p. 260 (oryginał w klasztornem archivum w Jaszó)

1288 Ladislaus III r. H. (nobiles?) Chak, Renaldum et Kemyn de genere Chak et jobbagiones eorum eximit a tributo de porcis suis in sylva Raba sustentandis et permittit foeneta in ipsa sylva pro libitu defalcare et ligna succidere. V. 3. p. 406.

1286 Ladislaus III r. H. w przywileju dla magistra Thomas Folpos dicto wspominając o jego zasługach mówi: „cum pro reducendis „Cumanis qui clandestine de regno nostro aufugerant de finibus „et terminis Tartarorum quos nemo praedecessorum nostrorum „peragraverat ultra alpes collecta multitudine baronum „et nobilium regni accessissemus." V. 3. pag. 410.

1288. Cunegundis relicta Boleslai pudici Henrico Sculteto de Podolin sylvam vicinam extirpandam confert. In Sandech in Octava S. Luciae 1288. Wagner Analecta I p. 195. Bardosy p. 285. Fejér V. 3. p. 425. (przepisane)

1288 Cracoviae X Calend. Junii Paulus episcopus Cracov. compositionem ~~cum~~ cum comite Myronego ratione villarum Swiniarsko et Mussyna facit. (Bardossy p. 268. Fejer V. 3. p. 428.

1288. Cracov. X. Calend. Junii Leszek niger dux Cracov. compositionem inter Paulum ep. crac et Myronegum ratione Swiniarsko confirmat. (Bardossy p. 279. Fejer. V. 3. p. 430.)

(przepisane) 1289 Sandech Cunegundis relicta Boleslai pudici privilegium suum Henrico sculteto podolinensi datum renovat. (Bardossy p. 302. Fejer V. 3. p. 463)

1290 Erfordiae pridie Calendas Septembris Rudolphus Romanorum rex testatur se audivisse, vidisse et interfuisse quando rex Hungariae (Bela) ab imperatore romano Friderico regnum suum ~~iure~~ titulo feudi possidendum accepit. VI. 1 pag. 47.

1290 Erfordiae pridie Calendas Septembris. Rudolphus romanorum imperator regnum Hungariae vacans per mortem Ladislai (III) regis iure feudali possidendum donat filio suo Alberto duci Austriae. (VI. 1. pag. 47.)

1290 Andreas rex Hung. monasterio de Jaszow pozwala dobywać wszelkie kruszce cuprum, ferrum, plumbum, stannum praeter aurum et argentum. VI. 1 p. 59.

1290 Conventus de Lelesz recognoscit quod Hemericus et Nicolaus filii Johannis de comitatu Ungh ancillam eorundem haereditariam Tata vocatam Jacobo de Lank comiti de Ungh pro 6 marcis perpetuo possidendam vendiderunt. VI. 1. p. 71.

1291 Alpes zwały się góry skaliste wysokie wszelkie

1291. Andreas rex. Hung. magistro Georgio filio Simeonis za zasługi potwierdza posiadanie wsi Sovar, Soupotok et Delna „quia in „deferendis legationibus nostris ad Ducem Cracoviae et Sando„miriae cognatum nostrum carissimum iuxta suae discretionis „industriam super arduissimis nostris et regni nostri negociis „fidelissimos ~~et~~ gratissimos impendit famulatus." (Katona VI. p. 1073/1074 – Fejer VI p. 124 (było to 1290 gdy Albert syn Rudolfa Habsburskiego chciał opanować Węgry)

1291 prope Viennam in Austria in vigilia b. Laurentii. Andreas Rex Hung. magistro Kemenio comiti de Barana filio Laurentii quondam palatini ob merita castrum Saar-Sumlow cum villa Harsan donat: „Demum cum regnum Laccuz ducis craćoviensis „sandomeriensis et syradiensis et Kuyaviensis cognati nostri „carissimi, quidam inimici ipsius capitales hostiliter invadere „voluissent, et nos ad refrenandas seu conterendas ferocitates „polonicae gentis ab adversa parte insurgentis, quosdam barones „et juvenes gentis nostrae et inter caeteros ipsum comitem „Keminium propriis suis sumptibus et expensis destinas„semus, idem comes Keminius in ipso regno existens, pro „fidelitate coronae regiae debita in subsidio ejusdem carissi„mi cognati nostri contra suos inimicos vitam morte „postponendo, in adversam irruens aciem velut leo intre„pidus, viriliter dimicavit, elegitque potius post mortem „per famam vivere quam vivens laudabili fama perdita, col„labi in ignominiam pavidorum; quae omnia per litteras „et ejusdem L. (Ladislai ~~vel Lesconis~~ ??) ducis cognati nostri „praedilecti et per consequens per veridicam relationem „ejusdem et aliorum quam plurimorum nobis relata ex„titerunt." (było to po r. 1290 po koronacyi króla Andreja) VI. i. p. 136.

VI. 1. p. ~~136.~~ ~~139~~ ~~155~~ ~~230~~ ~~243.~~ ~~245~~ ~~302~~ ~~305~~ ~~333~~
2. p. ~~147~~ ~~217.~~ ~~239~~ + ~~251.~~ ~~259~~ ~~303.~~ ~~308~~ ~~364.~~

1291. IV Nonas Octobr. Andreas rex Hung. comiti Kemenio confirmat possessionem castri Saarsomlo „Ad haec cum dominum Ladis„laum inclytum ducem Sandomiriae et Cracoviae cognatum nostrum „carissimum urgeret in ducatu suo nimia necessitatis et ad - - „praeliorum satagentes eidem prout postulanti subsidium oppor„tunitas et commoditas exigebat necessariis auxiliis nostrae „armatae militiae subvenire inter caeteros satrapas eidem mili„tiae ipsum comitem Kemen cum suis armatis hominibus elegi„mus destinandum, ubi cum ceteris et specialiter inter ceteros „gloriosi certaminis gloriam reportavit eodem domino duce L. in „suis literis de prosperitate gestorum ipsum multipliciter attolendo." (było to przed wtargnieniem Rudolfa Habsburg. i Alberta do Węgier) VI. 1. p. 139.

1291. Andreas rex Hung. Lodomerio archiepiscopo strigoniensi possessionem regalem Rosnobana confert cum omnibus utilitatibus „censu scilicet terragii, octava quoque regali totius „argenti fodinae in eadem nobis reservata, tum collectis „quoque regalibus." VI. i. p. 155.

(przepisane) 1292 In Cracovia d. 6. Novembris Venceslaus rex Bohemiae, dux Cracoviae et Sandomiriae, marchio Moraviae Henrico advocato de Podolin „omnia macella, mensas pannorum, scamna sutorum, unam curiam in qua mactantur pecora quae Kuttelhoff vulgariter nuncupatur balnea et molendina in spacio dimidii milliaris propriis sumptibus extructa, 6 mansos et sextum ~~[illegible]~~ de mansum, de mensis pannorum et apotheiis sextam partem de poenis judicialibus tertiam partem confirmat et civitati Podolin jus magdeburgicum confert. Bardossy p. 351. Fejér VI. 1. p. 230.

1293. XVI Calend. April. Andreas Rex Hung. Dalmat. Galliciae. magistro Paulo et Serefil fratri ejusdem filiis comitis Rechk ob merita terram Prouna in fine districtus de Turuch confert ... „impenderunt maxime eo tempore „quo ipsos magistrum Paulum et Serefil in auxilium „et juvamen Ladislai ducis Sandomiriae et Siradiae „cognati nostri charissimi una cum baronibus et aliis multis „nobilibus regni nostri, ad Poloniam misissemus: idem „comites Paulus et Serefil in expugnatione castri (Prandocin?) „Prodatin eodem duce Ladislao et aliis baronibus et „nobilibus regni nostri concernentibus laudabiliter dimicarunt, ubi etiam Joannes frater eorum extitit interemptus, sicut haec omnia dictus Ladislaus dux nobis „oraculo vivae vocis recitavit. VI. i. p. 243 (byli to prodkowie familii baronów Pronay - było to przed wyprawą Andreja pod Wiedeń)

1293. Andreas Rex Hung. caniferis regiis de Sumugy de districtu de Scepus quos vulgaris locutio Beouncos appelat libertates ad normam Saxonum de Scepus confert. VI. i p. 245.

1294. Andreas rex Hung. magistro Eliae filio comitis Farkasii (Wolf-gang) de Jurchak confert sylvam in comitatu scepusiensi inter alpes Golcha et inter viam perquam versus Berzethe tenditur. meta incipit a parte orientali retro castrum Lehon ubi fluvius siccus Bela in alium fluvium Bela cadit, super eodem fluvio usque ad caput ejus, versus meridiem ad viam qua itur versus Chitnik usque ad Gilnich, ad caput fluvii Goran, ad occidentem versus alpes Golcha et inde versus aquilonem super Konseiffen usque ad fluvium siccum Bela. (Bardosy p. 382 Fejer VI. 1 p. 305)

1294 Bald comes scepusiensis (Balduinus?) ad praeces Saxonum in catirpatis sylvis villae Libicza locatas prohibet ne in eadem sylva libiczensi aedificetur cujus sylvae metae: incipiunt inter villam Libitza et villam Kesmark vadunt ad metas Andreae filii Polan dein ad fluvium Lomnicza usque ad caput ejusdem fluvii usque ad caput fluvii Lybicza, ad calvum montem et ad metas villae Rusnicz, villae Durandi et villae Libicza. VI. 1 pag. 327

1297 Capitulum ecclesiae S. Martini de Scepus testatur quod Joannes comes de Gargow cum fratribus comite Julas, item Jordano et Ivano cum colonis villae suae Meldur (a quibus ablegati erant Henricus de villa Meldur presbiter, Vigandus et Detricus) fecisset pactum ut ratione terragii annuatim 20 marcas solvant. Metae autem villae Meldur incipiunt supra fluvium Poprad versus occidentem usque ad montem Schurberek ad verticem montis ejusdem, versus aquilonem ad metas villae novae Toprich, versus orientem ad villam antiqua Toprich, versus meridiem in rivulo usque ad Poprad. (Bardosy p. 401. Fejer VI. 2. p. 113)

R. 1299 Miechowici zakładają klasztor w Landek na Spiżu

1299 Martinus plebanus de villa Izaac et plebani scepusienses fundant monasterium Carthusiensium in monte speculationis sive lapide refugii (Skrzybiny koło 2 [illegible] nad Belą i Herna-dem)

Archontologia regni Hungarici I Reges (VII. 2 p. 257) Praelati Archiepiscopi et episcopi (VII. 2. p. 264) Cancellarii et vicecancellarii VII. 2. p. 274) Barones regni: Comites Palatini ab 1003 una judices Cumanorum ab anno 1270 Comites judices curiae ab a. 1111. Dalmatiae Croatiae et Sclavoniae duces et Bani ab. a. 1093 Duces et Waywodae Transilvaniae ab a. 1003 Magistri Tavernicorum et Camerarii regni ab a. 1135, magistri Agazonum ab a. 1055 Dapiferorum magistri ab a. 1103 Pincernarum reg. magistri ab a. 1148, magistri curiae regiae ab a. 1091 Cubiculariorum reg. magistri ab 1140 Janitorum reg. magistri ab. 1269 Camerae regiae praefecti ab 1254. VII. 2 - p. 279.

Stefani regis filius
1059 Cresimirus rex Chroatarum et Dalmatiarum miał jako świadków na swym dworze Goyzo Banus, Boleslaus Tepizo testis, Posi- zanego Juppanus de Luca testis, Theodosius episcopus Belgra- densis, Juraina Juppanus de Sidraga testis. VII. 1. p. 115.
tenże
1159 (Juppanus jak tu widać był drugim urzędnikiem ziemskim po banie tyle co kasztelan. To mowi: neque tributa solvant de- bita banis juppanis vel reliquis potentolis – między świad- kami: Schytonosa cum fratre suo Post-Juppano, Chrukenna Drasen Post-Juppano de Blatta. VII. 1. p. 116. 118.
Croatarum
1064. Aprizo regi optimum puerum cum optimo equo attribuit Reginae vero ancillam optimam et regis Schito nosse scutum et lanceam – teram in Chamennani monaste- rio S. Nicolai Monialium Tragurini donavit Pribinna ~~[illegible]~~ Gusrichius. VII. 1. p. 119.
120. 1071 Cresimir rex Croatarum et Dalmatinorum assignat parochiae arbensi Juppam qua fuit sub alpibus a castro Stenize usque ad flumen Coprine, juppam Licchae, Juppam Bruccari. VII. 1 p. 125
1078 Svinimirus alias Demetrius rex Croatiae et Dalmatiae
1078 Michael Sclavorum rex (w pobliżu Raguzy)
1079 Stephanus rex Croatiae
1164 Manuel imperator Byzantinus pisze ad Jhieroslaum Russiae principem odradzając mu aby nie dawał córki za króla Węgier- skiego (Stefana III) Cinnamus edit parisiens. p. 136 (była to córka Jarosława zięcia halickiego)
r. 1190
1189 Bela III król węgierski pisał się już rex Hungariae, Dalmatiae Croatiae, Ramaeque et Galaciae. T. VII. 1. p. 178 181 (– Farlati Illyr. sacrum T. IV st. 12.
1214 Andreas (II) Rex Hungariae Dalmatiae Croatiae, Ramae,
1223 Serviae, Gallitiae, Lodomeriaeque rex. T. VII. 1. p. 191. 212.
1235 Voca et Keren de villa Tura apud Mojsen sacerdotem de Barban pro una marca posuerunt in vadio sororem suam Martinam quam sacer- dos ille pro remedio animae suae ~~rex~~ dimisit liberam T. VII. 1. p. 230.

Proceres regni seu Comites provinciales sive parochiani (między temi de Bakon, Comites Bisrenorum a. 1222, Dalmatiae, Doboka, Falconariorum idest Falcatorum 1263, de Geur sive Jaurinienses, Jadrenses, Comes Jobbagionum S. Stephani a. 1230, de Kemlek, Nitrienses, Saxonum de Scepus: (Goblinus comes teutonicorum a. 1257 Michael 1263 Detricus 1271-74 Elias comes saxonum et latinorum 1280-1289 Hildebrand 1291, Elias 1297, Jordanus 1299) Comites Scepusienses. (Thomas 1202, Dyonisius 1216, Detricus 1263, Mico 1273, Leonard 1274, Rolandus 1275, Baldus 1292, Philippus 1299, Wilhelmus 1300), Sclavoniae, Siculorum, Traguriensis, de Veglia (Bartholomaeus 1193 Fridericus 1263, Bartholomaeus 1268, Guido 1271) Venatorum comes ab a. 1217, VII. 2. p. 296-317.

Praepositurae ecclesiasticae collegiatae (najstarsza: S. Emerami de Nitria ante 1000, B. Mariae de Alba 1006, S. Martini de Scepus 1209 Saxonum de Transilvania in Cibinio 1230) VII. 2. p. 317.

Albense (Szekes-Fehervar) Titulense (Titel) Vesprimiense Bosniense (Diakovar) Chanadiense (Csanad) Chasmense (Csasma)

Abbatiae Ordinis Benedictinorum (66 opactw od r. 1000 - 1281 między temi najstarsze: Supra montem Pannoniae S. Martini a. 1000, S. Hippoliti de Zobor a. 1000, S. Benedicti de monte ferreo alias Pecsvarad a. 1015, de Zala a 1019, de Tata 1024, de Bakonbel a. 1036, de Saar a. 1044, de Tihan 1055, supra Dravem 1057, de Sexard a. 1061, de Kolos a. 1062, de Silisio 1060, de Zaszt 1060, juxta Gron 1075, de Pograny a. 1077, de Batta 1092, de Berukto 1091, de Simighio a 1091 de Klus 1110, de Chatar 1137 i t. d. de Porozlo 1219, S. Benedicti de Szkalka alias de rupibus 1224) VII. 2. p. 318.

(Klasztorów benedyktyńskich było 92.)

Abbatiae ordinis Cisterciensium (de Pasztoh a. 1138, Meleifontis sive Kars Kuth a. 1141, de Gikator 1142. de Casa nova sive Ujlak 1150, de Zircz (de Bakon translata) 1198, B. V. M. de Candesis alias Schavnik 1216, B. M. V. de Scepus 1234, S. Aegidii de Bartfa 1247,) VII. 2. p. 320.

Klasztorów było 33.

Praepositurae Praemonstratensium: (S. Stephani de Promontorio Varadiensi 1124, de Bozok 1131, de Landek 1212, VII. 2. p. 321.

(Klasztorów było 40)

Praepositurae Augustinianorum canonicorum regul. superpelliceatorum (3 klasztory od r. 1244) Canonicorum S. Sepulchri (Praepositura de Komlos 1212 de Landek 1213 dwa klasztory) Canonici S. Abrahae de valle Hebron 1198, Canonici regul. S. Augustini 1198, Hospitalarii S. Joannis Jerosolim 1156, Templarii 1165, Fratres minores S. Francisci 1195, Canonici regular. S. Sepulchri 1203, Equites

Teutonici 1211, Dominicani Ord. S. Praedicatorum 1212, Ord. S. Augustini 1235, Paulini eremitae 1237, Crucigerorum rubra stella 1238, Chartusiani 1253. Ordo S. Adriani 1254, Gullermitani S. Augustini in Saros 1274. – Moniales Graeci ritus (1025 in Bihar 1075 de Tormova pekes Bihar 1075, de Jadra 1207) Moniales S. Clarae 1238, Moniales S. Augustini 1241, Moniales Praemonstratenses 1255, moniales praedicatorum 1273, Moniales Cistercienses 1297. VII. 2. p. 318–324.
Civitates ac villae liberae et regiae: Alba civitas, 1009, Corten 1009, Jauriana 1009, Urhida 1009, Vesprim 1009, Nitria 1006 Strigonium 1035, Vacia 1075, Pesth 1138, Bartpha 1247, Neosolium 1255, Agria 1261, Banya 1275, Gölniczbanya 1276, Podolinum 1292 VII. 2. p. 324.
Monety za Arpadów w Węgrzech: Libra vetus (o 1/3 letsza od dzisiejszej) była aequabat 12 uncias seu 24 semiuncias et totidem lotones – Libra auri valebat 72 solidos auri quorum singuli 40 denariis argenti fini commutabantur. (100 librae auri = 7200 aureis bizantinis podobnych do dukatów węgierskich) – Libra argenti valebat 24 denarios argenti fini: (Libra vetus = 10 aureos bizantinos..

L(obon) Uncia (1/12 librae veteris) auri = 6 aurei byzantini seu 24 denarii argenti fini. Uncia argenti = 20 denarii argenti fini. Semiuncia auri = 3 aurei bizantyni seu 120 denarii. Semiuncia argenti = 10 denarii argenti fini. – Marca (hung: Gira) aequabat semi librae vel 6 unciis vel 12 lotonibus (seu semiunciis). Marca auri = 36 solidi auri Bizantini; Marca argenti = 6–10 pensae vel 60–70 grossi vel 120 denarii argenti fini (4 fl. Cm czyli marca minor; aureus Bizantinus) (Marca auri = 4 bizantinos) – Pensa (hung. nagy Pénz) = 1/20 librae (pensa auri = 3/4 solidi auri; pensa argenti 40 aut 45 denarii) Ferto (hung: Förding) = 1/4 marcae; ferto auri = 8 aurei byzantyni ferto argenti 30 denarii fini arg. aut 17 1/2 grossi, aut 40–60 denarii argenti non fini. Fertones erant Frisatici, Turonenses et Viennenses.
Denarius (Kis-Pénz) argenteus magnus = 1/20 Unciae argenti fini vel 1/40 auri byzantyni (vel 4 1/2 kr Cm seu 3 antiquae polturae) Wartości denarów była rozmaita od 1/40 do 1/60 dukata; najlepsze denary były budenses ważące 1/40 dukata. – Denarius parvus (seu dimidius) = 2 1/4 kr. Cm czyli 3 Gröschel antiq. Bapka = 1/4 denarii.
Grossus vel pondus (hung. Marias = 15 kr. Cm aut 16–17 kr. Cm) valebat 5 denarios – Florenus aureus vel Bizantinus vel Solidus = 40 denarii argenti fini: et 90 – 100 denarios argenti pejoris. – Pisetum (Nehezék) = 1/6 unciae vel 1/48 marcae vel 1 grossus argenti fini, vel 5 denarii. (Quatuor piseta = 24 denarii frisatici) VII. 2. 325.
Capetium = 1/15 nummi aurei.

1294. Andreas Rex Hung. Leonardo aucupi confirmat possessionem terrae circa metas villanorum (teutonicorum) de Bela qua meta incipit apud metas teutonicorum de Bela vadit versus meridiem ad fluvium ~~[illegible]~~ Thothpataka ubi est arbor Zemerce, et inde ad vallem lutosam, ad tiliam, ad fluvium Sarpathaka VI. 1 p. 305.

~~1294 Andreas rex Hung. magistro Eliae~~

1299 Jordanus comes Saxonum et Jurati ac judices cum communitate de Scepes fratri Andreae atque ordini Carthusianorum locum Lethon qui lapis refugii dicitur seu speculationis ad fundandum ibidem coenobium conferunt; quem locum per tria latera aquae Conrada et Bela circumdant. Datum in civitate Lyutscha in die S. Michaelis 1299 (W potwierdzeniu są wspomniani jako świadkowie plebani: de Leutscha, de villa Isaac, de ~~[illegible]~~, de Olderin, de Lyubicza) (Bardossy p. 433. Katona VI p. 1204. Fejér VI. 2. p. 210) (Hernath)

V Idus Aprilis
1300 Andreas rex Hung. M. Suethoni filio Gerardi de civitate Florentina oriundo nepoti Bald comitis Scepusiensis (Balduin) ob merita donat castrum de Sarrus Sebus (Sabinow?) vocatum; cum conditione si ei terram Polocsa vocatam juxta Scepus in confinio Polonorum existentem rex contulerit ex tunc reddere debet regi castrum ~~Sebus~~ Sebus; et inter nobiles ipsum cooptat. (Bardossy p. 439. Fejér VI. 2. p. 251.) (widać że Palocha zostawała wtedy w ręku Polaków lub Wacława czeskiego) Katona VI. p. 1133.

1300 Andreas rex Hung. M. Synka filio comitis Thomae ob merita donat terram Asguth-Erdew in comitatu Sarus. (Asguthi erdö)
„Praeterea quum quosdam de nobilibus regni nostri in subsidium D. Ladislai ducis Majoris Poloniae cognati nostri carissimi
„ad petitionem ejusdem contra rabiem et feritatem ducis de Golgou destinassemus et praedictus Magister Synka ex speciali nostro mandato tanquam
„familiaris et favorabilis juvenis noster inter caeteros inibi cum eodem D. Ladislao duce recessisset, in conflictu quem idem dux Ladislaus habuit superando aestus diversos, eodem Ladislao duce, prout nobis oretenus recitavit, cernente, per ictus sagittarum et lancearum diversis vulneribus extitit sauciatus."
(Fejér VI. 2 p. 259 — Wagner Diplom. Saros p. 313. Katona VI p. 1230

(było to po wojnie którą Andrzej Król prowadził z Albertem Habs-burskim 1291 pod Wiedniem i po wojnie z Lorandem wojewodą około 1292 synem Tomasza pod Adryanwara prowadzonej)

(Zdaje się że to pewnie Wacław V syn Wacława Ottokarowicza Króla czesk. Koronowany na król. węg. 1301 przez arcybiskupa Koloczy)

1301. Budae sexto calend. Octobr. Ladislaus rex Hungariae (Venetus[?]) Joanni vicecancellario regni episcopo C. (Fejér mylnie czyta Colocensis i powiada że Jan biskup kolocenski promowował na tron węgierski Wacława któremu ten przypisuje przywilej) castrum Poloche de metis terrae Sandyrensis donat. (Fejér VI. 2. p. 303–305. Bardossy: Decimae indagatio pag. 96 czyta Cracoviensis dobrze)

1301 Nicolaus Ostiensis et Veletrensis episcopus legatus papae Bonifacii VIII in Hungaria (Kardynał ten był i w Polsce w Węgrzech był podczas dobijania się różnych pretendentów o Koronę)

VII. 1. ~~9.~~ ~~83~~ ~~88~~ ~~95~~ 104. 108

879 Jan VIII papież piszac list do biskupów Dalmacyi wspomina o nawróceniu „Graecorum vel Sclavorum" do Kościoła rzymskiego i grozi tym biskupom którzy się nie nawrócą exkomuniką Fejér VII. 1. p. 83.

908 Andreas prior Jadrensis robiąc testament zapisuje kościołowi św. Chryzogona „vineam servum et ancillam et 100 capita de pecore et pro anima mea dimitto liberos: Maruso cum uxore et filio ... Justo cum uxore et quatuor filii ... Semiscina, Zaemilo, omnes isti sint liberi. VII. 1 p. 88 (Niewolnicy u Sławian potąd nowych)

963 Luitprand Libr XI. cap. VI wspomina iż papież Jan XII „Saleccum natione Bulgarum educatione Ungarum domini papae familiarissimum et Zachariam virum reprobatum a .. a domino papa episcopum noviter consecratum et Ungaris ad praedicandum ut super nos irruant destinatum ... captos esse" ab imperatore Ottone I VII. 1. p. 95.

1018 Stephanus Banus imperialis protospatarius monasterio S. Chrisogoni donat inter catera „unam curtem quae cognominatur Insula cum VI servos et IV ancillas." VII. 1. p. 104.

Monety za Arpadów: Św. Stefan bił na sposób frankoński: srebrne tylko denary (20 ex uncia argenti te dziś 4 idą na dukata węgierskiego) [illegible] zaś [illegible] librae auri, pensae, marcae były tylko liczbowe. Podobne denary bił Bela I; Koloman bił prócz denarów dimidii denarii (denarii parvi vel obuli) Używano też o tym że czasie w Węgrzech brakteatów z Niemczech sprowadzonych (Veerlinge) które warteły 1/4 solidi. Zwano też grzywny fryzyjskie jak Fejér VII. 2. p. 330 mylnie twierdzi od miasta Frisach w Karyntyi arcybiskupów salcburskich gdzie je najprzód bito (marca Frisaticorum) Kursowały też w Węgrzech Aurei bizantini – Dopiero Bela IV zaczął bić ze złego srebra denary (które przetoż zowią denari aerei) – Za króla Władysława Kumana zaczęły kursować: Floreni auri (bite we Florencyi 1251 z lilią cum flore) monety srebrne odkąd Żydzi zajęli mennice coraz bardziej się psuły.

Calendarium generale ab a. 900 – 1400 (cum Cyclo Solis Litera Dominic. Pascha, Indictione) VII. 2. p. 333 – 348.

Calendarium speciale saeculi XIII exeuntis (nazwy świętych alfabetycznie) VII. 2. p. 349 – 364.

Rok Chrystusa czyli Aera vulgaris zaczęto w 4 lata po urodzeniu Chrystusa liczyć niektórzy liczyli od 25 grudnia inni od 1 stycznia a inni od Zwiastowania N. P. Maryi dawniej.

Cyclus Solaris czyli 28 lat znajduje się gdy do szukanego roku n.p. do roku 1000 dodaje się 9 = 1009 a to się przez 28 dzieli wtedy kwocient będzie Cyclus = I

Literae dominicales aut epactae Solis vel majores

Indictiones zaczynały się co 15 lat zaczęły się około r. 313 po Chr. były ich rodzaje 1) liczone od 1 Septemb. 2) liczone od 24 Septemb. 3) liczone od 25 Decembr. albo od 1 Januar. – W Węgrzech [illegible] i w Polsce indykcye od 24 Sept się poczynały. Znajdzie się indykcye gdy do roku aerae vulgaris doda się 3 lata i te przez 15 podzieli n.p. Rok 1000 + 3 = 1003 : 15 = 13 czyli XIII. Indykcya.

Fejér VIII (a. 1832 wyd.) 1. (od 1301 – 1316) 2. (od 1317 – 1325)

1301 Anagniae III Idus Maji Bonifacius VIII wyprawia do Węgier swego legata de latere Nicolaum Ostiensem et Veletrensem episcopum dla pogodzenia stron w czasie bezkrólewia po Arpadach, przytem go wysyła zarazem i do Polski,

Dalmacyi, Kroacyi, Ramy, Serwij, Lodomeryi, Gallicyi i Kumanii (Odoric. Raynal. Annal. ecclesiast. T. IV. a. 1301. No IV) papież przez legoi legata de latere forytował na tron Karolla Martella andegaweńskiego przeciwko Wacławowi czeskiemu

1301 Ladislaus (Wenceslaus) Joanni Archiepiscopo Colocensi ob regnum et coronam ope ipsius obtentam castrum Paloz donat. Budae VI Calend. Octobr. VIII. 1. p. 67 (po raz drugi - ostatniwie Janowi Muskacie bisk. krak)

1301 ~~jam~~ Petrius curialis Comes Poson cum 4 judicibus contra Jacobum et filium ejus Petrum ~~de numero Udvarnicorum~~ (za niewłaściwe przywłaszczenie sobie ziemi i stawienie fał szywych świadków) pro injuria seu falsaria faciunt cum ~~clavibus~~ castri super ~~clavi~~ facies eorum inuri (ad instantiam Petri et Joannis de numero Udvarnicorum)
VIII. 1. p. 83.

1302 Ladislaus (Venceslaus V) Rex Hungariae, Dalmatiae Croatiae Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariae Jordano comiti ~~de~~ [spiskiemu] Scepus za to że cum amicis
94 operam addixit Venceslao regi Bohemiae et Poloniae ut Ladislaus vocaretur et eligeretur; Ladislao jam coronato universitatem Saxonum de Scepus ad fidelitatem invitavit et castrum scepusiense manibus regiis assignavit - za to mu nadaje wieś Eur (Eur-Unsrn) Budae in octava beat Petri et Pauli 1302
VIII. 1 p. 95

(Frenchino) (Trinchzino) 1302 d. 24 Januarii (Frater Nicolaus Ostiensis et Veletrensis episcopus Apostolicae sedis legatus in Hungaria jeszcze był w Węgrzech 1303

F M[r]. Kakas de genere Ratholt i jego brat Dominik, Ladislaus palat. transilvanus i inni - r. 1304 uszedł Wacław z Węgier: zrezygnował na rzecz Ottona bawarskiego

1302 Wacław miał w górnych Węgrzech przyjaciół uznała go kapituła w Agrze - jego stronnikiem był: mathaeus palatinus filius Petri quondam palatini de genere Chzak (któremu Wacław 1302 Trenczyn darował) F

1302 Capitulum Scepusiense possessionem seu terras Baizmezey (Bachmezeu, Torkeweley et Verusalma) magistri Ricolphi comitis Ricolphi reambulat. Meta incipit a parte meridionali ubi rivus Nenepotoka cadit in aquam Tarcza super septentrionem ad caput rivelli dein per sylvam ad campum Baizamezey ad viam quae vadit versus Palancha (Palocha?) in eadem via ad fluvium Lybethyn ad aquam Poprad versus campum Mussina ubi in aquam Poprad cadunt duo rivuli ad caput Nenepotoka ad metas terrae Zeturmezey ad occidentem, ad aquam Tarcha versus meridiem
VIII. 1. p. 102.

1303. Wenceslaus Bohemiae et Poloniae rex et Ladislaus filius ejus Hungariae rex (w przywileju) przyjął ten Wacławowy wł Władysława.

1303 In Podolin in festo S. Gertrudis virg. Heydenricus scultetus de Podolin Hildegundae sorori suae et Hemmingo marito suo cum voluntate filiorum suorum Hermanni et Philustonis et cum voluntate filiarum suarum donat sultetiam seu villicationem in haereditate Ruschenbach (na sposób prawa niemieckiego pozwala lokować) odrywa to sołtystwo od posiadłości Podolin et Knesyn i wymienia granice. Meta incipit in profunda valle contra Castrum ~~ad ...~~ procedit ad nigrum rivulum ad aquam Lapsad ad metas ~~...~~ sororis nostrae Julianae super montem et ad vallem profundam VIII. 1. 153.

1203 monachi Boznenses coram Joanne de Cazemaria apost. legato et Culino Bosniae bano recedunt a schismate. — Transumpt. 1303.

puer po węg: gyermek

1307 Carolus Rex Hung. Joanni et Leukus filiis [magistri] Britii de Batur za wierność nadaje terram Ecsed in comitatu Szathmar (którą to posiadłość odebrał Dominikowi i Leukusowi filiis Durus Coeci za sprzeniewierzenie się) VIII. 1. p. 227. 227. 239. 243 246 251.

1307 feria 4ta post festum Paschae proxima Stephanus comes Saxonum jurati et universi judices de Cyps potwierdzają ugodę pomiędzy: Comes Arnoldus et filii sui a Magister Kokos et fratres sui ratione inimicitiarum super strage Friderici (~~...~~) filii comitis Arnoldi habita in spoliis, homicidiis. ~~Zastępcami ...~~ Obstron byli ~~...~~ sędziami (arbitrami) judices de Bela, de Suburbio, de Quintoforo, de Baldmar, comites Ivanus et Julianus de Gargon: Ugoda ta: Magister Kokos ma pewnego dnia z pocztem 100 osób stanąć i wtedy z krewnymi w liczbie 16 comiti Arnoldo et filiis homagium celebrare; Hymannus Lank z 4 osobami ma za karę pielgrzymować do Rzymu, do grobu św. Mikołaja w Bari, do S. Jakuba w Compostelli i do S. Jakuba w Akwisgranie (Achis). — Za zabójstwo Fryderyka

powinien magister Kokos 200 grzywien krewnym zapłacić, 6 klasztorow zbudować (impetrare) i 4 tysiące mszy sprawić, et manum suam cum fratribus debet abstrahere a villa Svevi et castro Plawtz. VIII. 1. p. 239. Wagner Analecta III p. 251.

1307. Capitulum ecclesie B. Martini de Scepus confirmat quod Chunradus prior de lapide Leton ordinis Carthusiensis pro eodem monasterio (Lapis refugii) emit 40 jugera terrae arabilis ab Joanne et Ladislao filiis Nicolai filii Chyba VIII. 1 p. 243.

1307 In foro Caseorum in Vigilia b. Thomae Apost. Theodosius judex cum juratis et universitate civium in foro caseorum vendunt Thyloni judici de Bela (et filio ipsius Nicolao) quosdam agros pro censu annuo. Praesentibus: Jordanus comes terraneus, Joannes Longus de Leutschaw, Henricus de villa Baldmari (Palmarum?) ~~XII~~ jurati terrae Cyposiensis VIII. 1. p. 246.

(Kokos = Gallus)

1308 Magister Kokos filius comitis Ricolphi concedit Chyderico filio Marcolfi de villa Canis; nemus ubi aqua qua Pribicz dicitur incidit aquam Dunayez confert ad plantationem (locationem) faciendam z wolnością 16 letnią liberum molendinum, liberum brazatorium, de regali judicio tertiam partem sumet. VIII. 1. p. 259.

1308 Frater Gentilis Cardinalis (tit. S. Martini in montibus presbyter) (Apostolicae sedis legatus in Hungaria dla poparcia Karola na tron węgierski jego statuta dla Węgier na soborze Buda III Nonas Decembr. 1308 uchwalone Fejer VIII. 1 p. ~~260.~~ ~~263~~ ~~270.~~ 270.

był w Węgrzech też jeszcze 1309 i miał drugi sobór Buda IV Idus novembris gdzie uchwalono ustawy dla duchownych Fejer VIII. 1 p. 325. Koronował przywiezioną z Rzymu koroną Karola 1309 w Węgrzech 1310. 1311.

(Gentilis de Montefiori ex ordine S. Francisci tit. S. Martini in Montibus presbyter cardinalis – 1308.)

1308 Otton bawarski pretendent korony węgierskiej przez podstęp cesarza Alberta poznany Calend. Novembr. (w Siedmiogrodzie) uszedł z więzienia za pomocą Emerika de Sereny i przez Ruś wrócił do domu, pojął córkę Henryka księcia Głogowskiego. Umarł 1312.

1312. Karol Król węg. nadaje przywilej Saxonom na Spiżu i wymienia ich osady: Leutsch, Wylkostorf, Friderichsdorf, Durst, Dorf Meister Gotfriedes, Kyrchdorf, Kalbach, Dorf Heinzich Richters, Eylenbach, Wallendorf (Johannsdorff u. Altznau attinentie), Kolisdorf (czyli Ditrichsdorf), Duren (mit Denisdorf), Neudorf mit Bergwerken, Palmerdorf, Sperendorf (mit dem Vorklaue Drawes), Thomesdorff, Donnerstagmark (mit Pulunsdorf) Kabisdorf, Preymandorf, Teutschendorf, Filka, Slakendorf, Möllenbach, Eysdorf, Menhardsdorff, Bela, Kesmark, Leibitz, Risdorf, Thurlsdorf VIII. 1 p. 435.

1312 Carolus rex Hung. magistro Rikolfo za to iż był mu wiernym i walczył z nim przeciw Czechom do (Wacławowi) dobywając zamku Saros; walczył przeciwko Demetrius filius Nicolai, filii defuncti palatini Omodei: Joannes, Nicolaus, David et Ladislaus, magister Matheus (+1317) palatinus de Trenchin (którzy byli stronnicy czeskiej) nadaje mu Tarkö i Vörösalma (które odebrał sprzeniewiercom Symoni et Lang filiis Petri, Stephano, Beke et Nicolao filiis Petk et Blasio filio Petk bori nobilibus de Kich) VIII. 1. p. 446

1312. VII Idus Julii. Carolus rex Hung. Steppano comiti Saxonum de Zipus et Arnoldo fratribus ipsius filiis quondam comitis Eliae de Gargou (Görgey) za to iż Karolowi pomogli przy zdobyciu castri Lublou et Saros (contra exercitum Mathei de Trenchin et filios Omodei palatini) potwierdza swobody. VIII. 1. p. 448. ┌ Jordano (Görgei)

E Elias comes Saxonum dostał od Władysława Kumana wieś Görgö 1273.

1313 Feria V post Dominic. Invocavit: Capitulum Scepusiense fr. Henrico praeposito Miechoviense ordinis Cruciferorum hierosolimit. concambium villarum Komlos et Landek cum magistro Kokos confirmat. VIII. 1 p. 527. Katona Stirp. mixt. I p. 282

1315 Mladinus banus Croatorum et Bosnae i 1322

1315 Comes Nicolaus et haeres de Lublow Nicolao de Petrivilla sculteto concedit silvam extirpandam et villam Hophegartae ibidem in 60 laneis locandam (na sposób prawa niemieckiego) po 16 latach wolności mają z łanu płacić i fertonem rocznie (t. j. 16 grossos) et pro festo Paschae de decem laneis unum vas cerevisiae emptum pro 1 fertone et unum porcum et pro festo s. Michaelis de quolibet manso 1 cubulum avenae et 2 ova cum 1 pullo. Testes Vigandus plebanus de Lublow et frater suus Gothardus comes, Zula Tilmanus scultetus de Pudlin, Henczе scultetus de Lublow VIII. 1 p. 592

VIII 1. 592 Kruerdorf (Kreutz Kereszt-falva) nad Popradem koło Landek klasztor Miechowitów.

1315 W Węgrzech [illegible] podatek od sądu zwał się birsagium; gdy przychodzono na egzekucyję pieniędzy Exactor na końcu wsi in signum pacis et justitiae hastam cum suo ferro in terram fixit et tribus diebus fecit ammonitionem pociem mu musieli miejscowi jeść dawać VIII. 1 p. 612 (Ustawa Króla Karola) sądy odbywały się in laica lingua

VIII. 1	od 1301	– 1316	
2	—	1325	
3	—	1334	
4	—	1342	
IX. 1.	—	1351	trak.
2	—	1361	
3	—	1371	
4	—	1382	
X —	—	1400	

biblioteka Krak. ma 18 tomów i Specimen tegoż: Authentia et vis probandi diplomatum Buda. 1838

Fejera Codex wyszedł od r. 1829 – 1844 w 42 tomach

feria 3a post octav. B. Michaelis

1320 Capitulum B. Martini de Scepus [illegible] testatur quod magister Kokos filius quondam comitis Ricolphi vendidit [illegible] fratri suo Johanni et filio ejusdem Michaeli Nobilibus viris de Scepus pro centum marcis villas suas: terram Fridman vagasa circa aquam Dunajecz in utraque parte fluvii Bela 60 hubas continentem, villam Nisitz (Niedzica) circa aquam Nisitz sitam 60 hub. continentem, villam Katzwinkel circa aquam Nisitz 84 hub. continentem, villam Frankvagasa circa aquam Nisitz [illegible] 60 hub. continentem et sylvam a fluvio Dunaiecz ex utraque parte fluvii Bela usque ad caput ejusdem fluvii. VIII. 2. p. 289.

1320 Carolus rex Hung. ... Galliciae Lodomeriae quia Petrus filius Petene infidelis „in regnum nostrum Rutenorum ad „detrimentum regii honoris nostri et serenissimi culminis „de possessione proficiscens, ducem qui nobis viventibus „nostro regio diademate insigniretur in nos superducere quam vis minime valuerit, nitebatur. In hoc „etiam quod aggregata sibi suorum complicum et „hominum caterva nefandorum de multitudine numerosa cum magnifico.. Dawsa waivoda Transilvano „et comite de Zonuk (Solnok?) fideli nostro per nos ad „partes transilvanas pro reformatione status ejusdem „partis transmisso.... pugnare una cum eodem Moyse „(infideli nostro) et Beeth facere certamina non expavit. Za to mu odbiera possessiones: Purusthian (Borosthyan) cum possessionibus Sceech, Bocskow, Kereplye, Vysnou, Polyanka, Chena, Petrusfalva Pernou, Kokan, Cuerenda, Zebegneu i t. d. in comitatu de Zemlynio a nadaje magistris Ladislao et Donch filiis Thomae i t. d. za zasługi i w zamian za castrum Potok, leżący nad brzegiem rzeki [illegible] Budrug. IV Idus Februar. VIII. 2 p. 292

1322 Boleslaus archiepiscopus strigoniensis dux Tostensis agnatus Caroli Roberti regis Hungar. [illegible] + 1328 mense [illegible] Majo; successor ejus Nicolaus archiep. strigon.

(urbs Morisena t. j. Maros)

Genealogia Huniada. Elżbieta de Marsina, poszła za Jana Hollós de Hunyad z którego małżeństwa r. 1390 urodził się Jan Hunyad znany w historyi węgierskiej i drugi syn Jan sławny wojownik (Ta Elżbieta de Marsina zostawszy wdową po śmierci 1400 pierwszego męża, poszła za Jarosława Buti z którego został syn Jan a po trzeci raz za Vojth de Cholnok) Jan Huniad wojewoda transylwański urodził się 29 marca 1390 miał w herbie kruka w polu złotem (coelestino) który trzymał w dziobie pierścień złoty, był w wielkiej łasce u króla Zygmunta węg. został wojewodą transylwańskim. Łacińskie słowo Corvinus po węgiersku Hollos znaczy Fejér VIII. 2. p. 8.

1317 Carolus rex Hungar. Pridie Idus novembris libertates et jura Saxonum hospitum de Scepus confirmat. Ci osadnicy frisey płacili rocznie 1200 grzywien ratione terragii i byli wolni od sądów węgierskich. Król wymienia ich posiadłości Leutschce civitas cum curia Landvar et villula Kysperserde cum oppidis: Villeisdorf, villa Friderici Durst, villa magistri Sathfrethy, sub urbium et Kalderbach, villa Henrici judicis et Echardi duo Nadosth adjacentia, villa Vllenbach (Eulenbach?), villa Latina, villa Johann et Alexwno qua villa Albi Dinaci apellatur, villa Collini, Odorin cum villa Dyonisii adjacente, Nova villa cum suis gasis et mineralibus, villa Baldinari et curia Masdy, villa Vrst cum particula de villa Drauch, Kis-Thomaszi, Nagy Thamaszi, Quintum forum quod ad S. Ladislaum nuncupatur, villa Vidmanny, villa Compueti, villa Primi, Loprad, Filka, Szallonk, Mollenbach, item Mathaei, Mons Sancti Georgii, villa Michaelis, villa Isaak, Kasmark ~~Dubicz~~ cum pertinentiis et terris a rege Ladislao emptionis titulo comparatis, Lubitz, villa Rus Kini, villa Durandi – nadaje im te wolności za to iż in conflictu nostro contra Mathaeum de Trenchen, Demetrium filium Nicolai et filios Omodaei quondam palatini in Raszgon, viriliter dimicarunt. VIII. 2. p. 57.

ten Omodeus miał posiadłości Kabala földe in Gebuel (t. j. Kobylepole

Agnes wdowa po Andreju III żyje 1317.

1317 Comes Gerlachus filius Manyhardi de monte S. Gergii cum filiis suis Joanne, Henchmanno, Gerlaco, Nicolao, Peturmanno, Christino et Stephano cum Andrea filio Webordi de S. Ladislao portionem suam in Tamasy penes villam S. Ladislai hospitibus de S. Ladislao vendunt. VIII. 2. p. 95

1320. Bardiów zwany dawniej ~~Sz~~ Szapheelud (Schönfeld) Król Karól r. 1320 obdarzył przywilejem

2. p. 289. 1321. Festo beati Mauritii et sociorum. Kapituła Spiskie
311. potwierdza iż synowie comitis Bugumeri (de Liptonia) jako to co:
= 382 mes Bodor, magister Nicolaus, magister Laurentius xiądz et
~~39~~ Bogo darowali villam Schonaw fratribus Carthusianis
~~453.~~ de lapide Refugii ponieważ przyległa była temu klasz:
~~454~~ torowi. Granice poczynają się gdzie przytykają metae de
~~601~~ Schirba et Lutzina versus occidentem versus ~~Sch~~ Schirbem
~~622~~ vadit versus meridiem, versus orientem ad metas Abbatis
626 versus aquilonem ad curiam filiorum de Cece. VIII. 2. p 311.
634
636 1322 Magister Philippus comes de Scepus et Ujvar con:
638 cedit Stephano filio Petri de parva Lomnicze ~~ad~~ pro lo:
639 canda villa (Stephanow) sylvam ex parte superiori a villa
quae novum Lublo dicitur extendentem se juxta aquam
quae Lublo nuncupatur usque supra montem qui Timnics
vocatur, villam vero in eadem sylva locandam Ste:
phanicou nominamus cujus coloni habeant libertatem
juxta ritum novalium 16 annis et post expiratam
libertatem ½ fertonem pro censu vel terragio solvant.
"In civilibus secundum jura Scipsiensium se habe:
"bunt" Scultetus vero habebit molendina, braxatorium
"libera, sextum denarium de censu et de judiciis quid:
quid infra fertonem proveniet et quidquid supra
ciekawe fertonem fuerit nobis duae partes, sibi tertia
remanente reservabit et judicabit sine nostro co:
mite in villa homicidium, furtum, sanguinis
effusionem, violentiam, falsam monetam. Datum
in feria 4ª Quatuor temporum post Dnicam Invoca:
vit VIII. 2. p. 389.

Familia Drugeth-Homonajów. (de Homonna) Drugeth bracia. Philip i Jan przybyli z Salerno do Węgier z Kró:
lem Karolem Robertem. Philip umarł bezdzietnie. Jan zaś dzie:
dzic Homonny palatyn węgierski zostawił 3 synów: Wilhelma
palatyna (sesz. 1331) bezdzietnego, Mikołaja (edukatora Króla Ludwika) który zgi:
nął pod Vysehradem broniąc Króla i Jana który zostawił 5 synów
Jana, Mikołaja, Władysława, Filipa i Kasza. Familia Homonajów wymar:
ła w XVII wieku.

1322. in festo b. michaelis archang. Capitulum Scepusiense ~~de~~ testificatur quod Magister Thomas filius Frank castellanus de Scepus Conrado filio Hermanni Sculteto de Slauk dedit silvam juxta possessionem Slauk existentem a filiis quondam comitis Ricolphi videlicet Kokos, Ricolpho et Joanne ex parte consortis suae habitam — ut ibidem populos sub jure et libertate Saxonum congregare debeat et locare cum libertate 12 annorum ex post de uno manso i fertonem solvant VIII. 2. p. 391. (Klein Schlagendorf — Szalok — czyli Stawków założony 1322.

1322. in Wyssegrad feria VI proxima ante festum B. Georgii M. Carolus Rex Hung. confert castra Liblo et Palawcha jam dudum fideli pro servitiis magnifico Philippo palatino comiti Scepus et de Ujvar — daje mu intromissię na te zamki. (Ten był Philippus cognomine Drugeth włoch rodem z Salernu który z bratem swym Janem do Węgier z Karolem Robertem przybył) (Katona Tom VIII p. 462) VIII. 2. p. 454.

1325 In alto castro (Wyszegrad) die dominica proxima ante festum nativit B. V. M. Carolus rex Hungar. cum Joanne rege Boemiae et comite Lucemburgensi et filiis ipsius Carolo primogenito marchione Moraviae et Joanne duce Carinthiae facit pactum una cum Ludovico (Ladislao?) nostro primogenito: obiecuje pomagać Janowi królowi czeskiemu przeciwko wszelkim nieprzyjaciołom excepto Roberto rege Jerosolim et Siciliae et Casimiro Poloniae rege nec non filiis eorum nobis in linea consangvinitatis attinentibus, i bronić Królestwo czeskie tożsamo ma król czeski Karolowi i jego synom w Węgrach pomagać; zbiegów wydawać sobie będą wzajemnie i wyganiać z państw i z rakuskiemi Książętami bez wiedzy króla czeskiego traktatu zawierać nie będzie VIII. 2. p. 601.

1325 In Lipa XVI Calend. Julii Carolus rex Hung. jus patronatus abbatiae de Landek conventui de Miechow in Polonia cedi indulget juxta pactum initum inter Mag. Joannem filium M. Kokos et Mag. Ricolphum de castro Dunawich fratres et inter Fr. Borislaum ordinis Hierosolimitani sepulchri Domini de monasterio Miechow ex Polonia. (VIII. 2. p. 623. —) (Wagner Anal. Scep. III p. 149 Katona VIII. p. 527.)

od nich idzie familia Berzeviczy

1325. XVI Cal. Julii Carolus rex Hung. ratione servitiorum magistri Ricolphi filii Ricolphi: a judicio judicum, Comitum Parochialium et Judicum Nobilium liberat „Praeterea cum quemdam partem gentis „nostrae et ipsum Mag. Ricolphum inter ipsam partem gentis nostrae „capitaneum et majorem nominando, in subsidium et auxilium magnifici principis Domini Ladislai D. g. regis Poloniae soceri nostri „carissimi, qui contra sibi insurgentes suos multos inimicos „opponere se necessario debebat, transmisimus: ibi eodem Magistro „Ricolpho cum dicta gente nostra, cujus capitaneitatem gerebat, viriliter et prudenter dimicante et bella commitente dictus dominus „Ladislaus rex socer noster Omnipotentis Dei et dictae gentis „nostrae adjutorio suos adversarios superavit juxta vota." (Wagner Analecta Scepus. I p. 122. — Fejér VIII. 2. p. 626. Katona VIII p. 523)

1325 Avenionae Papa Joannes XXII praeposito monasterii de Csernouas vratisl. dioecesis mandat ut controversiam inter Episcopum cracov. ratione spiritualis jurisdictionis in Podolin, Gniazda et Lubovna et quibusdam aliis ~~plebis~~ ad Cracoviensem dioecesim de antiquo pertinentes et inter ~~Thomam~~ Boleslaum archiepiscopum strigoniensem successorem Thomae (qui ea loca ad suam jurisdictionem ille Thomas adjicere voluit) decidat. (VIII. 2. p. 634. Wagner Anal. III p. 25. (Katona VIII p. 539.)

1325 Strigonii VI Idus Septemb. Boleslaus archiepiscopus strigoniensis in controversia circa limites archidioeceseos ~~electo~~ ratione jurisdictionis in Podolin, Gniazda et Lubouna cum episcopo cracoviensi Zibothaonem plebanum de Igilnics et Petrum cantorem ecclesiae B. Petri Budensis procuratores suos forma solenni constituit. Wagner Anal. III p. 25 Katona VIII. 539 Fejér VIII. 2. p. 636.
(Gdy Bolesław arcybisk. zmarł dopiero za następcy jego Chanadinus w 7 lat wyrok w tej sprawie zapadł.)

Poprad rzeka granica Polski

1325 Uronius plebanus sandomiriensis dioeces. cracov. procurator Nankeri episcopi cracov. contra Boleslaum archiepisc. strigonien coram Bartholomaeo praeposito de Jarnouas dioec. vratisl. ordinis praemonstr. causam movet ratione jurisdictionis in Podolin Gniazda et Lubovna et aliis villis secundum antiquam limitationem camporum districtus Podolyensis et villae Toporecz per summitates montium progredo ad alpes nivium prout aquae in Dunavecz et in Poprad versus Poloniam defluunt, a Poprad incipiendo de metis Ruzenbach prout rivuli de summitate montis Timpnicz versus Poloniam decurrunt in Poprad. VIII. 2. p. 638
(Jurysdykcyję w tych miejscach Thomas olim strigoniens. archiepiscop. Joanne cracoviensi episcopo nominato in curia constituto — zagrabił)

1325 magister Kakas, Joannes et Ricolphus filii Ricolphi querunt (Kakas = Gallus) coram rege Carolo quod Joannes filius Andreae filii Pollyan, fratereorum metam ipsorum inter possessiones Lomnicha et villam Zabich lite pendente destruxisset.

— Jazygowie (Jazones) od słowa Íj – ász = pharetrarius (Łucznik) ~~[illegible]~~ zwani też Philisthaei od słowa Jíjnil r. 1425; także Pharetrarii – r. 1263 zwano ih Cumani dopiero około 1263 ochrzczeni

Kumani = Tatarzy czyli Połowcy

Philistei = Cyganie.

1327 prima die Pentecostes. Michael archidiaconus Farensis plebanus de Krinan nomine magistri Ricolphi filii Ricolphi prohibuit ne Jacobus filius Ladislai et fratres ejusdem de villa Farkasfy possessionem Rokus nuncupatam civibus de Foro castreorum vendant. VIII. 3. p. 253.

VIII. 3 p. 2~~5~~3. 283.

1329 Carolus rex hospitibus Saxonis de Maramorusio libertates largitur. VIII. 3. p. 353.

1329 synowie ~~[illegible]~~ comitis Ricolphi dzielą się: ~~egendjatkem~~ potwierdzono Kokos magister Joannes dostaje pół Lompnicha ~~[illegible]~~ i wieś Kolchuan; magister Ricolphus dostaje pół Lompnicha i wieś Ewr (Unfor)

1329 feria V ante fest. B. Mariae Magdal. Wilhelmus comes de Scepus et Ujvar sculteti am de Gieremp ad castrum ejus ~~[illegible]~~ Lyublio pertinentem quam Mathias filius Gonchol pro sua pecunia ex nostra voluntate comparavit a Hench priore sculteto de eadem obligat eidem Mathiae cum 60 curiis Laan (Łan) vocatis. VIII. 3. p. 387.

1329 Idem Wilhelmus Nicolao de Lucho sculteti am de Ewr ad castrum Lublyo pertinentem quam pro sua pecunia ab Henus priore sculteto de eadem comparavit, obligat cum 2 curiis ~~[illegible]~~ quod Laan dicitur (może Lniśnu albo lenność co najpierw się) VIII. 3. p. 389.

1329 Sabbato post Octaves Epiphaniarum. Capitulum b. Martini de Scepus ad praeces magistrorum Joannis et Ricolphi filiorum comitis Ricolphi et Nicolai filii Tilonis judicis Teutonicorum de Beela statuit metas inter possessiones filiorum Ricolphi Landek, Rokuz et Ewr speculatorum quas a nobili Joanne filio Andrae de Polan habuerunt et inter possessionem Teutonicorum de Beela.

I. 395 ~~635~~
= ~~420~~ ~~638~~
~~469~~ ~~679~~
~~477~~ ~~681~~
~~505~~ ~~702~~
~~506~~ 711
~~529~~ 718
~~562~~
~~523~~

meta incipit inter Rokuz et Landek in valle Quel vocata ascendente a niveo monte usque ad fluvium Bela versus possessionem Rokusz versus meridiem procedendo usque ad montem Nives ubi incolae villae Ewr habent liberam secationem lignorum in sylvis Rokusz inde ad montem rotundum inde ad rivum Wysosolow theutonice Dorffseyff vocatum inde ad fluvium Ydeswysz theutonice Lybsayff inde descendendo ad viam quae ducit ex Rokusz ad Landek et in fluvium Ydeswysz cadit et ubi meta de Beela incipiunt inde ad fluvium Wysfolyow ad ~~paed~~ vallem paludinosam ad pontem in fluvio Bela. A via ducente ex Rokusz ad Landok in fluvium Ydeswysz incipiunt metae de Bela procedunt infra in fluvium Ydesvyoz ad silvam paludosam ubi fluvius perdit cog nomen et incipit vocari Sworczbach inde in fluvio descendendo ad rivum Cromp-s ayff hungarice vero Saarpataka qui rivulus dividit Rokusz et Ewr et ibi fluvius Schworczbach perdit nomen, inde in rivulo usque ad fluvium Poprad. magistro Joanni essit possessio Rokusz, magistro Ricolpho autem Landek et Ewr. VIII. 3. p. 395.

1330 Elisabeth dei gratia junior regina Hungariae, Poloniae Dalmatiae (corka Łokietka) (privil) VIII. 3. p. 469.

1330 Festo b. Dominic Confessor. Christianus scultetus de Antiqua villa cum filiis Joanne et Nicolao scultetiam seu judicium haereditarium in praedicta Antiqua villa concessam ei haereditarie a magistro Kokos felicis memoriae vendit pro 88 marcis Joanni priori domus vallis S. Antonii prope Duneyz ordinis Carthusiensis VIII. 3. p. 477.

1330 feria 6a post festum Pentecostes. Joannes prior conventus de Doneyez ordinis Carthus. terram separatam a villa Eur et per magistrum Kokoss ~~xxx~~ conventui ~~legatam~~ de Doneycz legatam vendit pro 10 marcis magistro Ricolpho filio comitis Ricolphi

VIII. 3. p. 505.

1330. In Saros in vigilia festi b. Laurentii. – Magister Vilermus Drugeth comes de Scepus et de Ujvar (przodek familii de Homonna) testamentum condit. Regi pronti executori testamenti legat 200 marc. arg. Castra aquisita per hereditarie peremptionem vel concambium videlicet: Zalanch, Larys, Barkou, Jezenev, Palocha, Lyblou, novum castrum de Dunajecz et Zakalya vocata, posessiones in comitatu Zathmariensi posessionem Ujbech juxta Danubium, totam equatiam, arma legat Nicolao fratri suo cum conditione ut "Domicellae carnali sorori meae" 300 marcas argenti solvat et "donec ipsam pecuniam totaliter dare poterit tributum de Lyblou ipsi assignet exigendum. Item Domicellae Mariae Folyc in sortem matrimonialis copulae mihi adjunctae lego 500 marcas argenti 10 magnas scutelas de argento, 12 cifos argenteos in uno futro, 3 angustria argentea et quartum minus ad fundendum aquam, unam coronam aureem lapidibus pretiosis ornatam pro 100 marc. arg. comparatam, 8 scutelas parvas argenteas pro salsa, 10 cochlearia de argento, 10 pannos de porphyraceis deauratis (alias ramentis) 19 purpuras de serico factas, 3 balteos seu cingulos argenteos et alia jocalia in castro de Gunch servata, crucem magnam deauratam in castro Scepus custoditam et 500 marcas argenti de monte Szmolnuk banya quas magister Tyczko et Gery Galli: officiales mei cus dare tenebuntur. – Item cuilibet de scutiferis meis aequaliter vestitis lego 10 marc. arg. (VIII. 3. p. 506. – Katona VIII p. 621 (Wagner anal. Scepus I p. 129)

ten Villermus żył jeszcze in Saros feria 3a ante Ascension. Domini (Wilhelm)

Zapisał on Antiquam villam Strigon. dioc. Klasztorowi b. Mariae de Valle S. Antonii Cartusiensis ordinis Strigon. diec. (Lechnicz) et villam Stedeker cu agrien. dioc. Klasztorowi frat. ordin. eremitarum S. Augustini de Saros agr. dioec. gdzie zbudował kaplicę S. Annej dla swego grobu.

1331 a. 1343 Maria Folc relicta olim Villermi Drugeth palatini (priv.) żyła w Wisegradzie na dworze Elżbiety Łokietkówny królowej węgier.

1331 feria V post Dnicam Palmar. In Visegrad. Carolus rex Hung. Magistro Petro filio Simonis de Senis dicto aurifabro nostro vicecomiti et castellano Scepusiensi pro sculptione novi regii sigilli donat posessionem Gemnik vocatam in comitatu Scepusiensi VIII. 3. p. 529.

1331 w przywileju wspomina iż opposuit se nobis in terra transalpina Bazarab infidelis Racus noster filius Thocomerii scismaticus noster

~~De~~ Lengres sacrista ecclesiae Carpentoratensis

133~~2~~5 Jacobus de ~~Lengres~~ canonicus Mauraton apostolicae sedis nuntius in Hungaria – (przed nim był nuncyuszem od Jana XXII Jacobus Berengarii operarius ~~mentis~~ monasterii Crassensis ~~Grassen~~ ord. S. Benedicti Carcasson. dioecesis który zbierał dochody papiesk. w Węgrzech r. 1331

1332 Vitus de Monte ferreo ord. fratr. Minor Capellanus Caroli regis Hungar. praeficitur a papa episcopatui Milkoviensi (in Moldavia)

1332 Teschini pridie Idus Februar: Prothasius praepositus de Domo Dei ord. Praemonstr. (Czarnowas) dioec. vratislav. judex a Sede apostol. deputatus – w sprawie która się za jego poprzednika prepozyta Bartłomieja toczyła pomiędzy Nankierem bisk. krak. a Bolesławem arcyb. stryg[o]ńskim o juryzdykcyję w Podolincu Gniazda i Lubownia – per contumaciam Archiepiscopum Strigonien. et ~~[illegible]~~ Praepositum Scepusiensem in ammissione jurisdictionis spiritulalis „in Podolin Gniazda, Lubovia et aliis villis „secundum antiquam limitationem districtus Podolinensis „et territorii Sandecensis infra Cracoviensem dioecesim „constitutis (a terminis de Podolin et villae Toporecs „per summitates montium progrediendo ad Alpes nivium „aquae seu rivuli versus Poloniam defluentis in Donaueczet „in Poprad et ab alia parte incipiendo a Poprad de metis Rusbach prout rivuli a summitate montis qui Timpriiz „dicitur versus Poloniam decurrunt in Poprad, eadem loca „ – pronontiamus... fore restituendum – archiepiscopo Strigonien. silentium imponentes et ad omnia percepta secundum aestimationem partis adversae ad 2200 marcas pro quolibet anno 100 marcas computando ponderis cracov. solvenda episcopo cracov. condemnamus (Więc od 22 lat zajście?)

VIII. 3. p. 638 Wagner III. 24.

Katona IX p. 14. Lecz nic nie pomogło.

1332 Jacobus Berengarius et Raymundus de Bonofato (rector oratorii ecclesiae S. Michaelis Lemovicensis dioecesis) collectores decimarum a Sede Apostol. in Hungar. deputati.

1333 Joannes XXII ~~[illegible]~~ dilectis filiis de Buda vratislav. dioecesis S. Vincentii prope muros vratislav. monasteriorum abbatibus et praeposito S. Crucis Vratislav. qua comissariis mandat ut Archiepiscopo ~~[illegible]~~ Strigoniensi et praeposito Scepusiensi minus justa sententia gravatis ratione jurisdictionis in Podolin Gniazda, Lubovia quas episcopus cracov. pretendit – post factam romanem appellationem, justitiam impendant (przeciw Polakom)

VIII. 3 p. 700. Wagner I p. 219. III p. 32.

1333. za poranienie śmiertelne (gdy się zapierał) wezwano ad aram duelli ad duellum Martinum filium Ethele, strona powodowa wystawiła suum pugilem pedestrem aptum lecz oskarżony się nie stawił i przegrał sprawę VIII. 3. p. 711.

1334 In Vissegrad festo Ascensionis Domini. Carolus rex Hung. ad petitionem Thomae vajvodae Transylvaniae et comiti de Zonuk et ob merita ipsius concedit ei libertatem possessionem ejus Gyungus in comitatu de Hewes qua cives seu hospites de Buda fruuntur nempe munitionibus muralibus circumdandi VIII. 3. p. 716.

(do wywiedzienia murów obronnych trzeba było zezwolenia króla)

1335 In castro Sandomir die dominic infra octavas Ascensionis Christi Cazimirus rex Poloniae cum Carolo marchione Moraviae (Regis Bohemiae Lucemburg. comitis filio) treugas ad annum incipiendo a festo S. Joan. Evang. init et praedictis treugis Carolum regem Hungar. Premyslium Siradiensem et Wlodkonem Lanciciens. duces includit. Gdyby kto z poddanych polskich poważył się złamać to przymierze, wtenczas ma margrabia dla upomnienia się o krzywdę przysłać swych posłów do Kalisza, król polski zaś upominając się krzywdy swych poddanców ma wysłać do Wrocławia. Praesent. Spicimiro castell. cracov. Dristugo palat. Sandomir. Trifstigneo castel. radomien. Nicolao palat cracov. Petro castell. Sandomir, Crinosando cracov. subcamerar. et Henrico Sandomir. subcamer.
(z cesarskiego archiwum wiedeńsk.) VIII. 4. p. 62

1335 in Visshegrad dominica proxima post festum S. Elisabeth Carolus rex Hung. et Joannes rex Bohemiae pacem inter Casimirum reg. Poloniae et Fratres cruciferorum theutonicor. confectam confirmant vicujus Casimiro terra Cujaviae et Dobrynensis VIII. 4. p. 70. Dlugos Lib. IX Pray Annal II p. 36.

1335 in Visegrado in festo b. Elisabeth. Carolus rex Hung. significat quod Joannes rex Bohemiae literas super renunciatione juris et tituli regis Poloniae et aliarum terrarum Casimiro regi Polon. facta ad nostras manus assignavit et ideo promittit rex Hungariae quod si Casimirus rex Poloniae in festo Paschae 6000 marc. regi Boemiae non solverit, nos ad solvendum erimus obligati. VIII. 4. p. 73. Lünig Cod. diplom. Germaniae I f. 1015.

1335 Karol syn Jana Luxembursk. pisze się w Trenczynie ugoda z Kazmierzem w Wyszogrodzie we Węgrzech u Karola I taka stanęła iż Kazmierz zrzekł się wszelkich praw do xięstw Szląskich et Oppaliae et civitatis Vratislaviae a Jan Luxemburski praw do Gnieznenskiej i Kaliskiej prowincyi.

1335 In Wissegrad in festo b. Jacobi apost. Carolus rex Hung. significat quod Willermus Drugeth palatinus et judex Cumanorum ob remedium animarum Philippi fratris patruelis et Joannis patris sui palatinorum villam Oofalu supra juxta fluvium Dunaicz in comitatu Scepusiensi per magistrum Kokos filium Ricolphi et fratres ejus magistros Joannem et Ricolphum sibi oppignoratam et venditam donavit fratribus ordinis Carthusiensis ecclesiae b. Mariae et S. Joan. Bapt. de valle S. Antonii juxta Dunaycz VIII. 4. p. 88.

Ten Wilermus Drugeth palat. comes de Scepus et Ujvar Judex Cumanorum żył 1336 1338; 1341 a r. 1338 był Philippus comes de Scepus et Ujvar (Drugeth sprowadzony pierwszy raz przybył do Węgier z Salerno z Królem Karolem)

1335 Benedictus XII ad instantiam Caroli regis Hungar. suffert in Hungaria abusum: quod cum contingit aliquem quoquomodo interfici hominum ipse interfectus et si testatus decedat ad ecclesiasticam nullatenus admittitur sepulturam nisi pro eo una marca archidiacono persolvatur. VIII. 4. p. 97.

~~W Step~~
~~W. 168~~
~~230~~
~~231~~
~~504~~
509

NB Gerlachowski szczyt.

1336 Carolus rex Hung. cives de S. Ladislao (Quintoforum) et eorum possessiones Martonfölde, Mihalfölde, Kelechenfölde et Gerleuhfölde in comitatu Scepus juxta eandem civitatem adjacentes quas ipsi hospites ab auridatoribus regiis Martino, Mihal, Kelechen et Gerlach emissent ab jurisdictione palatini et judicum de Scepus liberat et jurisdictioni solius Comitis terrestris de Scepus subjicit. VIII. 4. p. 168 Wagner Analecta I. 204 (Uwalnia ich a jurisdictione Palatini, Judicis curiae regalis, Comitum parochialium et Castellanorum Scepus.)

1339 Kazmierz W. w lipcu z Janem D. Zlinta przybywa do Wisse: gradu robi ugodę względem sukcessyi młodego Ludwika

1337 In Wissegrad V die Epiphaniae. Carolus rex Hung. nobili Ladislao militi aulae suae ob fidelia facta fratrum uterinorum Clementis et Laurentii et eorum patris magistri Rykulphi sylvam in confinio Polonorum in comitatu Sarus, Mussina-pataka seu vocatam super rivulum Mussina-patak existentem donat. VIII. 4 p. 230 Wagner Diplom. Saros p. ~~20~~ 337. Katona IX p. 112.

1337. Granicies sylvae Mussina-pataka-seu incipiunt ubi fluvius Alrosina cadit in fluvium Poprad et inde versus orientem ad caput fluvii Mussina-pataka-seu versus meridiem ad caput rivuli Nempataka et inde versus aquilonem ad fluvium Poprad VIII. 4. p. 231.

1341 Pragae in die beatae Margarethae. Casimirus rex Poloniae sancit foedus defensivum cum Joanne rege Boemiae et ejus primogenito Carolo marchione Moraviae „quos in patrem et fratrem nostrum assumpserimus ac ipse nobis inclitam dominam Margaretam quondam comitissam palatinam Reni ducissam Bavariae, filiam et sororem suam piae memoriae spoponderint tradere in uxorem. Cum domina Margaretha sponsa nostra viam universae carnis sit ingressa vinculum unionis dissolvere nolentes, promittimus eisdem contra omnem hominem persona propria ac potentia nostra assistere nullo excluso praeter principem Bolkonem ducem Slezie et dominum de Swidnicz nepotem nostrum carissimum, promittimus etiam ei de quolibet subdito nostro qui in metis terrarum ipsorum injuriaretur justitiam reddere. Praesentibus Joanne episc. olomuc. Boleslao duce Slezie et domino lignicensi Bolkone Swidniczensi et Nicolao Opulie et Rathiboriae ducibus Heymanno de Duba domino in Nachod, Skincone dicto Haze, Hincone dicto Hlawacz, Jescone dicto Jura subcamerario cracoviensi, Jescone venatore cracoviensi, Marcone Borkwicz castellano landensi et Segneo praeposito S. Michaelis in castro cracov. Vice cancellario curie nostre VIII. 4. p. 504 (Ex archivo imper. viennensi) (Boczek Codex dipl. Mor. VII p. 238 No 333)

1341 apud Frisacum Salzburg. dioecesis VI. Idus Octobr: Guido tituli S. Ceciliae presbyter cardinalis apost. sedis legatus conventui monasterii S. Antonii in Cyps juxta Donaysz ord. Carthus. strigoniensis dioecesis parochiam in Antiqua villa unit. VIII. 4. p. 509. Wagner Anal. IV. p. 228.

Ostatni tom Fejéra Codexu Tomi VIII Volumen IV aba. 1335-1342 wydany Budae 1832 wydany w 400 exempl. (Cały Kodex z czasów Andegaweńskich królów miał obejmować 14 tomów z których tylko 4 wydane, z czasów Ludwika 6 tomów z czasów Maryi i Zygmunta aż do r. 1400 zostały 2 tomy niewydane. Prenumerantów było 172.

(Prodromus) Specimen (ważne) Sign. 37. IV. 1.

Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis studio et opera Georgii Fejer bibliothecarii regii. Budae typ. univ. 1829. 8o (Programmat dobrze napisany o ważności dyplomatów i Index chronolog. od r. 104 – 1301. oraz: Decretum originale Andreae II quo regnum Hungariae constituit a. 1222.)

„non antea reipublicae alicujus notitiam fore sinceram, genuinam „ac constantem integram, omnique fallacia fuco, fraude et pi: „gmento liberam, quam habeamus Diplomaticam sacram et propha: „nam." (Ludewig: Reliquiae MS et Diplomatum omnis aevi – praefatio)

Praecipuam idcirco diplomata historiae praebent utilitatem: dum rerum gestarum lacunas in chronicis frequentes sua explent ubertate; desideria curiosorum satiant diversitate; scriptorum fidem aut elevant aut stabiliunt; fabellis, ana: chronismis, erroribus item annosis qui praejudiciorum vi inoleverunt, at regnum poene constituerunt, occurrunt ac medentur. (Fejer: Specimen Cod. dipl. Praefatio pag. VIII)

„Ipsa historiae aedificatio posita est in rebus et verbis; rerum „ratio ordinem temporum desiderat." (Cicero de Orat. L. II)

Paulus Bornemissa alias Abstemius episcopus transylvanus 1555

(Osobny tom) Index. Sign. 37. IV. 20.

Index codicis diplomatici Hungariae ecclesiastici ac civilis stirpis Arpadianae studio et opera Georgii Fejer. Budae 1830.

„Quidquid est temporis futilis et caduci, si non datur factis „(nam horum materia in aliena manu) certe studiis profera: „mus; et quatenus denegatur nobis diu vivere, relinquamus „aliquid, quo nos vixisse testemur." (Plinius L. III ep. VII.)

1349 Guido cardinalis tit. S. Caeciliae presbyter apostolicae sedis legatus in Hungariam

1370 Nos Ladislaus dux Opuliae regni Hungariae palatinus et dux Comanorum

1371 Nos Ladislaus dux Opulye et Veloniensis

1355 castrum Tarkew (Tarkö) cum villa Jakabfalva (Jakubiany) magistri Ladislai filii Ricolphi.

1358 Confraternitas vulgo Kalandus nominata parochorum de Lipto.

III Idus Decembr.

1351 (Ludwik król węgierski potwierdzając przywilej dla Węgier króla Andrzeja II z r. 1222 dodał nowych XXV artykułów statut ten Ludwika druk. w Katona Hist. Tom X p. 30-46.

1352 in dominica Ramis Palmarum in Welk. Ludovicus rex Hung. Venceslao filio Pauli de Petusmezey 50 laneos desertos inter sylvam Stara et metas dyblio juxta fluvium Poprad donat (Katona X p. 57. – Fejer. Cod. Tom. IX Vol. II pag. 151 Nr. 62)

1352 Ludwik król węg. zaślubia drugą żonę Elżbietę (córkę Stefana bana Bośnii i Elżbiety córki Kazimierza xięcia gniewkowskiego)

1353 Budae VI Calend. Junii. Ludovicus rex Hung. Carolo Romanorum regi, qui ducatum Ploczensem eodem Ludovico regi Hung. et Casimiro regi Polon. donavit, restituit oppida ~~Beuten~~ Bitsdyn et Kreuzenberg. (Dumont Corps diplom. T. I P. II p. 284. Katona X p 83-86) (Oryginał w archiwum wiedeń.) (Fejer Cod. Tom IX Vol. II pag. 215 Nr. 101.)

1354 Budae in festo conversionis S. Pauli. Ludovicus rex Hung. permittit ut sales regis polon. Kazimiri adducantur per Polonos usque ad civitatem Sarus et Liptoviam. (Dogiel [Lit] Wagner Analecta Scepus. I p. 28) Katona X p. 94 (Fejer. IX Vol. II Nr. 154 pag. 315)

1355. Budae 24 Januar. Ludovicus Hung. rex promittit Casimiro regi Polon. debitum quod ille occasione regni Ruthenorum recognovit, se non velle exigire, donec Kazimirus possessionem pacificam obtinere valuerit (Dogiel I p. 37. Katona X p. 106) (Fejer. T. IX Vol. II Nr. 178 pag. 363)

1355 Budae 24 Januar. Ludovicus Casimiro regi Pol. promittit et offert subsidia ad expeditionem contra Lithuanos (Dogiel. I p. 39 ~~Katona~~ X p. 107.) (Fejer Tom IX Vol. II Nr. 179 pag. 363.

1358 Vissegrad in festo Epiphaniae. Ludovicus rex Hung. Nicolao Konth regni Hungar. palatino jubet, ne hospites de Wagendruzel et Milbach in comitatu Scepus. a Georgio et Stephano filiis dicti Dominici Bübek [comitibus Liptovien.] ad servitia rusticalia in comitatum Liptoviensem compelli sinat quoniam Paulus et Danus, filii ~~Nardi~~ Jordani, filii Jordani, filii Leonardi (?) Vichler praesentaverunt privilegium Ladislai regis locationis villicorum in densissima silva quo possessio post inhabitata Wagendruzel et ~~Milbach~~ Millbach vocata est. (Katona X. 245) (Fejer T. IX. Vol. II Nr. 336 pag. 678.)

1360 In Munkacs d. 8 Martii. Theodorus Kiriatovits dux de Munkacs. condit monasterium S. Nicolai ad ritum Ruthenorum prope oppidum Munkacs eidemque 2 possessiones Probomische et Lanca, decimas vinorum de montibus Iwanhegy et Lelyechoka penes Munkacs, decimas frugum ex villa Oroszveg donat sepulchrumque suum in praedicto claustro collocari facit. (Katona X. 275)

1360 Nurnberg VII Cal. Augusti. Carolus IV imperator Ludovico Hungariae et Kazimiro Poloniae regibus ex fraterna charitate donat ducatum Ploczensem absolvitque eos ab omni subjectionis homagio (Dobner. Monument. p. 382. Katona X pag. 284)

1360 Nurnberg VII Cal. Augusti. Carolus IV imperator promittit regi Polo-
niae quod pro scissione vratislaviensis episcopatus a gnesnensi met=
ropoli facienda nunquam laborabitur. (Lunig Cod. Germaniae dipl.
P. I C. II A. II No. 120 – Katona X. 285.)

1363 Cracoviae in vigilia B. Luciae: Casimirus rex Pol. et Bolco dux
svidnicensis notum faciunt (tanquam arbitri) (jako sędziowie polubowni) quod Carolus
IV rex roman. ac princeps Joannes Marchio Moraviae ab una
et Ludovicus rex Hung. Rudolfus dux Austriae parte ab altera
~~sen~~ super omnibus dissensionibus ab hodierna die boni ami=
ci debent remanere. (Katona X 323.) (Fejer. T. IX. Vol. III No. 182 p. 353)

1366 ~~Dex~~ feria VI ante fest. B. Thomae apost. Benedictus praeposi=
tus et capitulum eccl. B. Mariae de Scepus notificant quod
Ludovicus rex Hung. Budae in festo B. Clementis 1366 Jacobo
protonotario filio Nicolai Konth in comcambium sylvae per
Carolum reg. Hung. collatae Edusturnya vocatae (quam sylvam
Ludovicus rex pro usu Saxonum terrae Scepsiensis dedit)
aliam silvam regiam nigram in districtu castri sui Palocha
duobus locis habitam pro locatione duarum villarum contulit.
(Katona X. 397) (sprowadzony przez ojciec jego Karola z Salerno)

Fbawit Ladislaus dux Opuliae, velunensis jesuse r. 1384 w Węgrzech gdzie się w Budzie r. 1384 z Mikołajem Gara palatinem węg. pogodził.

1367 Palatini Hungariae: Wilhelmus (Drugeth? de Homonna?)
+1342, Nicolaus Konth 1356+1367. Ladislaus dux de
Opulia palatinus Hungariae et judex Cumanorum ab. 1367
usque ad a. 1372, sublimatus a Ludovico in dominium regni Russiae
a. 1373. F

1369 Budae feria 4a cinerum Ludovicus rex Hung. recognoscit quod
cum in civitate Budensi una cum Casimiro rege Polon. convenisset
omnia pacta et foedera ~~esse~~ irrefragibiliter permanere et speciali
ter contra Carolum Romanor. imperator. terras Ludovici invadere
molientem defensare tenentur. (Dogiel I p. 39 – Katona X p. 434)
(Fejer Tom IX Vol. IV. pag. 157 No. 83).

1372 in Wysegrad in festo S. Trinitatis: Ludovicus rex Hung. in manus
Joannis patriarchae Alexandrini legati sedis apostol. juramentum pre=
stitit se non invasurum terras Caroli IV Roman. imperat. videli
cet ducatus Wratislav. Svidnic. Jaurens. Monsterberg. Legnic. Bre=
gens. Olsnicens. Glogoviens. et Crussim. Saganen. Opolien.
Falkenbergen. Strelicens. Teschinens. Ratheboriens et Opavie.
Coslens. Bythinniens Wsuicensem (Oświęcimskie) Stinaviens
et Gorensem (Katona X p. 520) (Jur. Hungar. explic. p. 38 – Dumont T. II P. I p. 84)

1378 apud Haimburgum d. S. Viti 15 Junii. Ludovicus rex Hung. cum Leopoldo duce
Austriae pactum init: quod primogenitus Leopoldi Wilhelmus faciet
matrimonialem copulam cum Hedvigi filia Ludovici cui Ludovicus
200 milia florenor. pro dote donat cum conditione ut Wilhelmus intra
quinquennium pro eisdem pecuniis Ludovicum assecurare debet (obiecuje
Ludwik w 5 latach posag wypłacić byle ten posag Wilhelm zabezpieczył
podobną summą.) (Katona X pag. 643 – 646 ex Mscr. Cornides.) (Fejer T. IX.
Vol. V. No. 122 p. 255.

1 1380 Zolii Dominica die Invocavit: Ludovicus rex Hung. Elisabeth ma=
ter et Elisabeth conthoralis, declarant quod „Hedvigem filiam nos=
„tram carissimam duci Wilhelmo.... tradidimus in uxorem ....
„Demetrius tunc archiepiscopus strigonien. nunc vero cardinalis
„eos Haimburgae in ecclesia parochiali cum debita solemnitate
„indutus pontificalibus ad invicem copulavit, ipsique ea nocte
„fuerunt in uno lecto positi et conjuncti." ... ergo bona fide pro=
mittimus „eamdem filiam nostram quum ad duodecimum aetatis
„suae annum pervenerit, praedicto duci Wilhelmo iterum appone=
„re, ut simul habitent et conjugaliter invicem vivant;" promit=
timus Wilhelmo nomine dotis 200 milia florenorum auri intra
triennium dare. (Przywilej ten podpisali wszyscy biskupi, wojewodzi
magnaci węgierscy między innemi: Ladislaus dux opulen. velu=
nen. cujavien. dobrinen. Semovitus senior dux Mazoviae
— ręcząc za dotrzymanie intercyzy. (Katona X p. 678–682 ex
Mscr. Cornidesianis) (Fejer T. IX Vol. V. Nr. 202 p. 376 ex Archivo Aulico)

1380 Budae d. 6. Aprilis. Elisabeth regina Hungar. Polon. Dalmat. (+ 29 Decembr. 1380 Budae in castro)
(córka Łokietka matka Ludwika króla wg.) testamentum condit:
sepulturam eligit sibi in capella Corporis Christi in claustro (Franciszkanki)
B. Virginis de veteri Buda monialium per nos extructum — Ludo=
vico regi filio legat poculum de auro puro ex una parte aquilam
ex alia regni Hungariae signa ~~[illegible]~~ tertiam vero imaginem
B. Ladislai regis in se continentem et habentem per dominam Sanc=
tiam reginam Siciliae nobis datum, 2 cuppas aureas, 1 ling= [1] et reliquias Sanctorum,
vam draconis auream puram praetiosis lapidibus et perlis [1] exceptis uno plena=
decoratam [1] — filiae nostrae legamus: 1 cuppam auream, 1 plenarium rio per S. Lucam evang.
imaginem B. Virginis habens,[2] in superiori parte auro et inferiori manibus propriis de=
argento tectum 1 breviarium in quo legimus — neptibus nostris picto —
ingenuis virginibus: Mariae 1 crinale aureum habens duas
aureas aquilas, 1 monile; 1 sertum aureum sub peplo ferend.(?);
Hedvigi autem 1 crinale liliis ornatum, 1 monile praetiosis
gemmis et lapidibus decoratum — filiae regis Poloniae de=
functi Casimiri 1 crinale — pro sepultura condam inclytae ?
Elisabeth imperatricis constantinopolitanae neptis nostrae
2000 flor. — dominae Clarae de Pukur [1] 1 currum mobilem cum [1] villam Verse prope
6 equis et 1 breviarium nostrum in quo legimus — dominabus Verösze,
et puellis in domo nostra communiter Hungaris et Polonis 1000 flor.
auri et universa ornamenta ipsius domus nostrae communia
videlicet tapetia, culcitras, indumenta et alia clenodia — ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ claustro B. Virginis 1 plenarium per S. Lucam manibus pro=
priis depictum. (Katona X p. 671–677 ex Schmitth. Ep. Agr. T. I =
pag. 337) (Fejer Tom. IX Vol. V. Nr. 214 pag. 400)

1381. in Lipce in festo ad vincula b. Petri: Ludovicus rex Hungariae et Polon. (Bolconi duci Opoliae castellano vel ejus vicecastellano de Chorstin mandat ne Joannem priorem ord. Carthusien monasterii S. Antonii conf. juxta fluvium Dunaiecz a piscatione fluvii Dunaiecz pacifice piscari inhibeant. (Katona X pag. 693 ex Wagner Analect. Scepus. Pars III p. 181). (Fejer T. IX. Vol. V. Nr. 261 p. 484)

1381 Avenione Calend. Octobr. Clemens (antipapa) Pontificatus anno 4to Voladislao quondam Casimiri ducis Cuiaviensis nato militi Voladislaviensis dioecesis: Petitio pro parte tua exhibita continebat quod in regno Poloniae de antiqua consvetudine mulier non succedit, quum tu clarae memoriae Casimiro regi Polon. tertio consanguinitatis gradu per lineam masculinam conjunctus existebas idem rex qui filias tantum habebat attendens quod sibi in dicto regno deberes succedere dictaeque filiae excluderentur coepit te persequi, teque duobus ducatibus spoliavit. Quum te ob securitatem vitae de partibus illis oportuit recedere, et quum in Allemania te non reputares securum in regnum Franciae transivisti in monasterio cisterciensi Cabilonensis dioecesis velut conversus regularem professionem fecisti. Post medium annum quum asperitatem ipsius ordinis pati non posses, in monasterio S. Benigni de Divione ord. S. Benedicti Lingonen. dioecesis tanquam conversus per annos aliquot moram traxisti. Tandem rege Casimiro mortuo quum dictum regnum tibi legitime deberetur et Ludovicus rex Hungariae regnum Poloniae occupasset guerram sibi movisti. Sed demum necessitate cogente ad dictum monasterium S. Benigni rediisti et ibidem per aliquot annos ut conversus mansisti – ergo nunc mortuo Ludovico rege te a regulari observantia absolvimus et permittimus regnum si tibi legitime debeatur recipere ac gubernare. (Katona X pag. 697–700 ex Gall. Christian T. IV pag. 214 item ex Mscr. Cornides) (Fejer T. IX Vol. V. Nr. 269 pag. 493) – Podług Długosza (libr X pag. 19) był to Władysław biały syn Kazimierza xięcia Kujawskiego, Łęczyckiego. Gdy mu niepłodna żona umarła, puścił swe xięstwa za 1000 czerw. zł. Królowi Kazimierzowi i przez Wenecyję udał się najprzód do Ziemi świętej a potem do Avinionu gdzie został cystersem z kąd znów poszedł do Dyżonu do klasztoru S. Remigiusza zostawszy benedyktynem, po śmierci Kazimierza wrócił do Polski. Ludwik król na prośbę swej matki Elżbiety chcąc go zaspokoić (bo opanował zamek złotoryjski) dał mu 10000 czerw. zł. i r. 1375 bogate opactwo S. Martini de Sacro monte Pannoniae – lecz niespokojny wrócił znowu z Węgier do Dyżonu. (Długosz mylnie pisze że umarł w Węgrzech na opactwie – przywileje religiosus pisarze zowią go: Wladislaus olim dux Albae Cujaviae gubernator Abbatiae monasterii S. Martini de Sacro Monte Pannoniae (1378.)

1383 Crysii 20 Decembr. Elisabeth regina Hungariae, Poloniae Joannem ducem Masoviae dominum Cyrzensem coronae regni Poloniae homagialem in curiensem et servitorem recipit cum annuali salario 2400 florenorum de zuppis de Bochna persolvendorum cum conditione ut dux Joannes cum 30 lanceis armatis filiae ipsius quando regina Poloniae coronata fuerit, serviat (Katona XI pag. 57–59.)

1385 Budae 29 Julii. Leopoldus dux Austriae promittit quando juxta contractum cum Ludovico rege Hung. factum filius ejus primogenitus Wilhelmus ad Hedwigim contthoralem suam adpositus fuerit eidem Wilhelmo 200000 florenorum velut maritagium expedire (Katona XI p. 94-95 ex Pray Annales Reg. Hung. L. II p. 174.)

1385 Budae in octavis festi B. Michaelis. Maria regina Hungariae Joanni filio Andreae de Pallugya pro fidelibus servitiis donat portionem possesionariam in Demetrouich (Dmytrowice?) quas quondam Dessk habuit et portiones possessionarias in Jesmanich (Jaksmanice) Plesenich (Pleszowice) et Lopouich quas quondam consors Ivani absque haeredibus defuncta habuit in regno nostro Russiae in districtu Premisliensi et confert eidem Joanni nec non Andreae filio Philippi patrueli ~~fratribusque~~ et Ladislao Michali fratribus suis = in quas possesiones Emericus Bubek (Bebek?) totius regni Russiae capitaneus Joannem Ladislaum et Michaelem filios Andree nobilis de Kis-Pallugya et Andream filium Philippi de eadem in comitatu dyptoviensi introduxit ~~[illegible]~~ Datum in Lemburga die OO Sanctor. 1385. (Katona XI p. 96-99 ex Praevia explicatio jurium Hungariae in Russiam minorem No IV et V pag 3-5 - Oryginalny pergaminowy ten przywilej Bebeka ~~[illegible]~~ nadpsuty bez pieczęci widziałem ~~[illegible]~~ 1836 we Lwowie u Kajetana Jabłońskiego) (może Daszko lub Dedko capitan. Russiae)

1386 Budae in vigilia Penthecostes. Elisabeth regina Hungariae (wdowa po Ludwiku) cum Vladislao rege Poloniae „filio nostro carissimo" foedus init, quod si Maria regina Hungariae filia nostra quempiam praeter nostram voluntatem adjuvare voluerit contra regnum Poloniae nos volumus cum domina Hedvigi regina Poloniae et marito ejus Vladislao remanere. Katona XI. p. 161. ex Dogiel Cod. dipl. I. Las I p. 40.)

1386 Vladislaus rex Litvaniae „occasione ejusdem matrimonii (z Jadwigą) ad fidem catholicam conversus sacrum baptisma suscepit". (więc był Rusinem, i przeszedł tylko na obrządek łaciński) (Chronista Salisburgensis apud Pez T. I p. 429) - Zaślubiona zaś Jadwiga Jagielle (podług obliczeń Katony) 1387 d. 17 Febr.

1387 Joannes quondam vaivoda Russiae (in Hungaria) Joannes de Kapoly (podobno Zapolia) comes curiae regiae Hungar. regni Russiae quondam vaivoda (filius Benedicti de Kapolya et frater Thomae quondam archiepiscopi Strigoniensis)

~~[illegible]~~ 1391 Hiborius de Hiburich comes posoniensis in Hungaria, vajvoda transilvanus 1395 de armis Ostoja. +1412.

1393. Georgius Waydasii (assecla Sigismundi regis Hungariae)

1396. in Ujvar alias Holicz feria 3a post fest. S. Dorotheae. Sigismundus rex Hungariae quum olim Ludovicus rex Hung. terram Russiae per modum commutationis pro terra La[illegible]han et aliis terris quas Ladislaus dux Opoliae suus et noster avunculus in regno Hungariae protunc possedisset eidem Ladislao legitime appropriaverit qui demum [illegible] ducatus Cujaviensem et Dobrinensem haereditarie possidebat ex causa permutationis pro terra Russiae: Ideo Sigismundus concedit eidem Ladislao praefatos ducatus vendere obligare et donare: consensu Mariae reginae Hungariae tunc in humanis agente, tamen quibusdam obstaculis intervenientibus idem factum consummandum duximus (niby że Maria zezwoliła i umarła co Zygmunt dopełnia) (Katona XI p. 391-393 ex Dogiel Cod. dipl. T. IV p. 77)
(Władysław opolski na złość Królowi polskiemu ziemię dobrzyńską z zamkami Dobrzyń, Bobrowniki, Rypin, Lipno, Złotoryja, zastawił za 40000 czerw. zł. Konradowi de Jungen mistrzowi i zakonowi Krzyżackiemu r. 1396. – Długosz)

1399 Tharnoviae feria 6 post Pentecosten: Sandzywogius palatinus haliciensis dominus temporalis Bysterciensis nobilem Sylvanum Podmanitzky qui coronae Hungariae solitus est cum duobus hastis servire, cum consensu Sigismundi regis Hungariae domini nostri ab una hasta praedicti serviminis liberat. (Katona XI pag. 468 ex Pray Dissert. VII p. 131.)

1399 in Lewche (Lewocza?) fer. V post dominic. Reminiscere. Sigismundus rex Hungariae. – ibidem in Lewche in die cinerum 1404. – item in Lewcha fer. 3 post dominic. Reminiscere 1404 – in Kesmarkt d. 14 Martii 1404.

1405 d. XVII Calend. Maji Budae. [illegible] Sigismundus rex Hung. incolis Hungariae publicat decretum minus, 21 articulos continens. (Katona XI. pag. 636-661 statut dotyczący górnictwa i handlu – podobny dekret trzeci wydał Zygmunt in festo S. Dominici 1405 Budae w 16 artykułach rozporządzenia z prawa cywilnego. Katona XI p. 671-685

1406. in congregatione nobilium prope Cassa feria 2 ante festum B. Simonis et Judae. Nicolaus de Gara regni Hungar. palatinus et judex Cumanorum declarat quod Andreas Balichky de Viwar cives de Scybynio (Sabinow) per suos homines circa villas Syroka et Hedrech ratione non solutionis tributi in villa Ujfalu non soluti (o niezapłacenie rogatki drogowej) rebus et bonis spoliari fecit dum ad terram Scepsiensem irent (że nie miał prawa brania myta.) (Katona XI p. 702)

1409. XIV Cal. Aprilis Sigismundus rex Hungar. ad preces fidelis nostri Joannis episcopi Vladislaviensis gubernatoris abbatiae monasterii S. Martini sacri montis Pannoniae (może Jan Kropidło xiążę opolski?) confirmat privilegium S. Stephani regis a. 1001 eodem monasterio datum. (Katona XI pag. 769)

1271 in die b. Margarethae. – Stephanus V. rex Hungariae ertheilt den Zipsern ein Freiheitsprivilegium: Będą opłacać roczny czynsz 300 grzywien srebrnych i wolnemi zostają od wszelkich podatków i danin – w czasie wyprawy wojennej mają 50 zbrojnych dostawić – mają sobie obierać Comitem vel Judicem, który cum Comite regio sądzić będzie w mieście Lewoczy wszelkie sprawy, ten Comes saski z kar pobierać 2 części, a Comes vel Judex regius 1 część – wolno im obierać księży – sądy odbywać się mają podług ich zwyczajów – co roku w Kwietnią niedzielę mają przyjmować nową monetę królewską – mają mieć wolne polowanie, rybołówstwo i drzewo z lasów – królewskich poborców czynszu mają żywić w czasie poboru – wolno im trudnić się górnictwem. – Przywilej ten potwierdził Ludwik król węgierski r. 1366. (Fejer T. IX Vol. I nº 305 pag. 561.)

1321 Carolus rex Hungar. possessionem Tóth Solymus in Comitatu de Sarus donat Jeskoni Polono filio Turian, Comiti de Sandech promeritis.

1333 Capitulum ecclesiae Scepusiensis significat quod [redacted] Michael filius Urbani nomine domini sui Comitis Jesk possessionem Toulthsolyumus in Comitatu de Sarus pro 200 gross. denar. marcis vendidit Magistro Gallo filio Georgii Abayduch

– Sbigneus Praepositus Cracov. aulae Casimiri Regis Polon. cancellarius significat, quod Carolus rex Hungariae dum apud regem Poloniae (Casimirum) socerum suum, in Cracovia fuisset, possessionem Touthsolyumus in Comitatu de Sarus Jeskoni militi tunc Comiti de Sandech, donavit. (Fejer T. IX Vol. III pag. 648)

Tomi IX. Volumen IV (ab anno Christi 1367 - 1374) edit. 1834 ppg. LXXIV (Galiciae ac Lodomeriae cum Regno Hungariae nexus, Ludovici Regis Hung. virtute ac merito.) et ppg. 1-686 (Dipl. Nr. 1-377 et 21)

1367. V. Calend. Novembr. Ladislaus Dux Opuliae Regni Hungariae Palatinus, Stephanus Bubek Judex curiae reg. inter testes. (T. IX V. IV pag 48) Władysław Xiążę Opolski został wojewodą węgiersk. w październiku 1367, po śmierci wojewody Nicolaus Konth który zmarł w kwietniu 1367)

1367 Ludwik król węg. posyła Kazimierzowi Wielkiemu na pomoc wojsko, z którym tenże Wołyń (włodzimierską ziemię) odzyskuje wypędziwszy z tamtąd litewskiego Lubarta. (Długosz Lib IX col. 1150)

1367 Calend. Septembr. Viterbii - Urbanus V petente Ludovico Hung. Rege in civitate Quinqueecclesiensi Studium generale instituit ubi vigeat studium Juris canonici et civilis et in alia qualibet licita facultate excepta theologica et ubi Doctoratus seu Magisterii honores elargiri possent. (Fejer T. IX Vol. IV nr 21 pag. 65. - Uniwersytet ten do XVI wieku początku istniejący, mało miał rozgłosu, skoro wiele Węgrów do Krakowa na nauki się garnęło.) (Uniwersytet ten założył Ludwik właściwie r. 1360)

1367 fr. Joannes Abbas monasterii B. V. Mariae de Scepus ord. Cisterc.

1368 hospites de Göllniczbanya civitate vicinae villis Korumpach, villae Praekonis, villae Schwedleri.

1368 mercatores Demetrii Principis Tartarorum mercantes in civitate Brassouiensi. (p. 129)

1368 Budae. - Ludovicus rex Hung. civibus et mercatoribus civitatis Cracoviensis hanc praerogativam confert, ut cum eorum mercimoniis in regnum Hungariae venire possint, ut certis diebus in civitate Cassoviensi cum mercimoniis ratione faciendae negotiationis deberent demorari et elapsis hujusmodi diebus, merces suas quas ibidem vendere non valerent per totum regnum Hungariae quo vellent liberam deferendi habeant facultatem. (Fejer Tom IX Vol. IV. Nr. 66 pag. 138)

1369 feria 4a Cinerum Budae. – Kazmierz Wielki odwiedza Ludwika Króla w Węgrzech. (pag. 157)

1369 Emericus Wajwoda Transilvaniae.

1369 fer. 3a post fest. S. Luciae, Budae. – Ludovicus rex Hung. civibus de Brasso hanc concedit libertatem, ut pannorum venditores extranei Poloni scilicet et Theutonici, pannos in partibus Transylvanis ultra civitatem Brasso deferre non praesumant, sed eos in Brasso venditioni exponant, exceptis tamen mercatoribus regni Hungariae et specialiter de Cassa, quibus licitum est ultra deferre, prout in Buda fieri inolevit. (Fejer T. IX Vol. IV. No 89 p. 168)

1369 Ladislaus Dux Opuliae, Palatinus Regni Hung. et Judex Cumanorum filiae suae (Kingae) in claustro B. Mariae Virg. Clarissarum de Veteri Buda tributum S. Jacobi (250 flor. auri annuatim) ad dies vitae donat. (Fejer T. IX Vol. IV. No 117 pag 210). = R. 1373 in festo S. Barnabae Apost. Budae – Religiosa soror Kynge vocata filia Ducis Opoliensis in claustro sanctimonialium de insula leporum emit domum in Veteri Buda a domina Erz (Elzbieta?) filia Jenslini hospitis de Veteri Buda. (ibid. No 321 pag. 556). – Ladislaus Dux Opuliae Palatinus Hungariae fundavit in ecclesia cathedrali Varadiensi altare S. Elisabeth pro anima consortis suae filiae Alexii Andreae Vajvodae Transylvaniae, quae ibi est sepulta (ibid. pag. 609) (: Była ta Węgierka może drugą żoną Władysława Xięcia Opolskiego?:)

1369 in festo b. Catharinae Virg. in Argyas. – Ladislaus Dei et regis Hungariae gratia Vajvoda Transalpinus, Banus de Zewrino et Dux de Fogaras permittit Demetrio episcopo Ecclesiae Transylvanae, (Albensis) cui a temporibus olim patris nostri Alexandri tota terra Transalpina dinoscitur esse subjecta jure dioecesano, constituere suffraganeum suum episcopum pro consecrandis et reconciliandis ecclesiis. (Fejer T. IX. Vol. IV. No 118 pag. 210)

1370 in die b. Margarethae Virg. in Visegrad. – Ludovicus D. G. Rex Hungariae, Poloniae Magistro Thomae de Berenth Comiti Bihariensi jus gladii confert. (Fejer T. IX Vol. IV No 130 pag. 229 – tu pierwszy raz Ludwik tytułuje się Królem polskim jeszcze za życia Kazmierza Wielk.)

1370 fer. 6a ante dominicam Reminiscere, Budae. – Ludvicus D. G. Rex Hungariae, Poloniae (sic!), Dalmatiae etc. civitati munitae Bardfa in comitatu de Saros juxta fluvium Tapul, confert eadem jura, quibus civitates

civitates regales Cassensis et Budensis gaudent, item facultatem eligendi Judicis ipsorum, donatque ipsis molendinum et alias possessiones, quas a Hlawäch Sculteto vulgo Voyth emerat. (Fejer T. IX Vol. IV Nº 131 pag. 230)

1370 d. 5 Novembr. – Kazmierz Wielki Król polski umiera w Krakowie. Przy jego śmierci był Władysław Xiążę Opolski (urodzony z Elżbiety Księżniczki świdnickiej, córki siostry Kazmierza Wielkiego) którego Ludwik Król węgierski, posłyszawszy o chorobie Kazmierza, posłał do Polski z Piotrem Zudar banem Sklawonii. – Po śmierci Kazmierza wysłani do Węgier do Ludwika: Florian biskup Krakowski i Janusz Kanclerz koron. – Ludwik Król mając w towarzystwie swą matkę Elżbietę, arcybiskupów: Tomasza Strygońskiego, Stefana Kołoczeńskiego, Mikołaja de Zech (Széchi) sędziego najwyższego (Judex curiae), Jana Treutel podskarbiego najwyższego (Magister Tavernicorum) i Stefana Bubek łowczego najwyższego (Magister Agazonum), wyjechał z Wyszegradu i przez Nowy-Sądecz przybył do Krakowa. Tu d. 17 Novembr. 1370 koronował go Jarosław arcyb. gniezn. Po koronacyi odwiedził Ludwik Gniezno, i powierzywszy rządy kraju matce swej Elżbiecie, wrócił spiesznie do Węgier, gdzie już A. 1370 in festo SS. Innocentium Martyrum, in Dios-Győr, daje przywilej swobody miastu [redacted] [redacted] Zyben (Sabinow w sarosskiem Hrabstwie) uwalniający tożmiasto od sądów urzędników królewskich. (Fejer: T. IX Vol. IV Nº 136 pag. 236 – Wagner Dipl. Saros pag. 172)

1370 in festo b. Katherinae, Cracoviae. – Ludovicus rex Hung. et Polon. donationes impertitur Ladislao Duci Opulye, Regni Hung. Palatino et Judici Cumanorum consanguineo nostro et Petro Zudar Regni Sclavoniae Bano quos misit ad occupandum regnum Poloniae qui „ipsum regnum Poloniae nostrae ditioni pacifice subiugarunt „et nos absque omnis impetitionis obice et insultu ad ipsum regnum „et civitatem Cracoviensem introduxerunt, ubi.... in coronatione nostra memoratus d. Ladislaus Dux et Petrus Banus, animosa sere„nitate ad latus nostrum assistentes, studiosa fidelitatis sollicitu„dine adhaeserunt." (Fejer Tom IX Vol. IV ~~pag.~~ Nº 238 pag. 240.)

1370 d. 5 Martii Budae. – Elisabeth filia olim Stephani Ducis neptis Ludovici regis Hung. renuntiat consummationi matrimonii cum Wenceslao Bohemiae filio Caroli IV Roman. Imperat. (Fejer Tom IX Vol. IV Nº 143, pag. 244.)

1371 fer. 3a ante f. B. Elisabeth, in Diosgeur. — Ludovicus rex Hung. Polon. civibus de civitate Cibinio Transilvana confert libertatem mercandi per totum Regnum Poloniae ~~ad~~ instar mercatorum de Cracovia, Cassa et Leucha „quibus similem gratiam gratiam fecimus." (Fejer. T. IX Vol. IV No. 184 pag. 355)

1371 Hedvigis filia regis Ludovici et Elisabeth nascitur.

1371 in festo b. Martini ep., in Wissegrad. — Ludovicus rex Hungar. Polon. comitatum Temes cum castellanatu castri Temeswar, in quo hucusque praeerat Ladislaus Dux Opuliae, palatinus, confert Magistro Benedicto filio Heem (Hém de Remete) — quod nobilibus, villicis et Jobbagionibus significat. (Fejer T. IX Vol. IV No. 189 p. 340)
(Władysław xiąże Opolski został może wtedy gubernatorem Rusi)

1371 in festo b. Mathei Ap. Budae. — Ludovicus rex a bobus, porcis, oleo piscibus, frugibus ex Hungaria, Austria, Bohemia ad civitatem Posoniensem introductis nullam tricesimam exigi a tricesimatore mandat. (T. IX. V. IV No 191 p. 341)

1371 in vigilia Pentecostes in Wisegrad. — Elisabeth Regina senior Hungariae et Polon. teloneatoribus in terra Russiae mandat, ut ab incolis civitatis Cassoviensis nihil plus ratione telonii mercium exigant, quam a civibus Cracoviensibus et mercatoribus regni Poloniae exigunt. (T. IX. V. IV. No 192 p. 342)

1371 Emericus Woywoda Transilvanus, Comes de Zonuch et Stephanus Banus de Symontornya (Koło Siedmiogrodu)

1371(?) Bogdan Vajvoda Olachorum de Maramarusio cum Olachis ejusdem districtus clandestine recessit in terram Moldaviae coronae regni Hungariae subiectam sed propter vicinitatem Tartarorum a multo tempore habitatoribus destitutam (Thuroc. Chron. P. III. C. 49 — Joannes archidiaconus de Küküllö)

1371 Georgius Bubek magister Tavernicorum reginalium fundat monasterium fratribus eremitis S. Pauli ord. S. Augustini in villa Gombaszeg ~~sive Zomogallga~~ (comitat. Gömerien. — Georgius Bubek jacet sepultus in templo Görgenoi provinciae Tornensis).

1372 fer. 6a post f. S. Valentini Budae. — Ludovicus Rex nuntiat Carolo Roman. Imperatori, quod cum (Premislaus) Dux Tesinensis nomine Caroli Imperatoris filiam Ludovici (Mariam) matrimonialiter desponsandam (Sigismundo) filio Caroli expostulasset: Ludovicus in hoc

matrimonium consentit atque in hac causa nuntios suos Ladis-
laum Ducem Opuliensem Palatinum Hungariae et Thomam Ar-
chiepiscopum Strigoniensem ad Carolum mittit. (Fejer Tom IX Vol.
IV. No. 228 pag. 390.) |: Maria miała wtedy 2 lata ! :| (leczto zaślu-
bienie odwlekło się)

1372 d. 12 Maii – Elisabeth senior regina est in Cracovia (pag. 396)

1372 stationes regis Ludovici juxta privilegia: In villa Alberth die
dominico post f. b. Emerici (pag. 420) – Tyrnaviae in octavis f. b. Michae-
lis (pag. 421) – in Zalathna 3tio die f. b. Egidii (p. 423) – in villa Zemthe
3tio die festi octavarum b. Michaelis (p. 424) – in villa Geremher 2a die
f. Undecim millium Virginum (p. 425)

1372 in Octavis festi b. Michaelis Archang. Ladislaus Dux Opu-
lie et Velunensis, Regni Hungariae Palatinus et Judex Cu-
manorum per Regem Ludovicum in Dominium Russiae sublima-
tus est (pag. 451 (et 541)) – (po nim został palatinus Emericus Bubek do r. 1374, a po nim
Nicolaus de Gara) – |: Władysław Xiążę Opolski został Palatinus
Hung. r. 1367 in octavis b. Georgii Mart. po śmierci Nicolai Konth
– wyjechał zaś na Ruś może dopiero r. 1373. :|

1372 Provinciales sive Seniores (Judices Saxonum) septem Sedium
Saxonicarum Transylvanarum: de Mulbach, Castro Sches, Kozdat,
Luschkirg, Russomonte, Schenk, Warasys, Cibinio et Magno
horreo. (Bubek)

1373 Emericus Regni Hungariae Palatinus et Judex Cumanorum.
(ab a. 1373 – 1375) antea Waywoda Transylvaniae.

1373 stationes regis Ludovici juxta privilegia: Viennae d. 9 Martii
(p. 483) – Budae in octavis f. b. Georgii (p. 488) – Budae fer. 3a post do-
minic. Laetare (p. 489) – in Wisegrad die dominica ante f. b. Michaelis
(p. 490) – in Wisegrad in Octavis festi Omnium Sanctorum (p. 494) – in Wisse-
grad sabbato ante domin. Oculi (p. 499) – in Visegrad fer. 3a post dom. Re-
miniscere (p. 501) – Budae d. 5 Aprilis (p. 502) – Budae d. 26 Martii (p. 505)

1374 stationes regis Ludovici: (Budae) Nonas mensis Januarii (p. 561) – Bu-
dae d. 16 Aprilis (p. 558) – in villa Vyzol prope castrum Regecz 2a die
festi Nativit. Mariae (p. 564) – Budae in octavis festi Epiphaniae (p. 565) – in
Wyssegrad die f. b. Luciae (p. 566) – Budae in f. b. Francisci conf. (p. 567) –
in Wyssegrad in festo S. Dorotheae (p. 568) – Budae fer. 3a post f. Epiphaniae
(p. 571) – Cassoviae d. 17 septemb. (p. 572) – s. l. XII Cal. Februar. (p. 573) – in Bychor
(Bihar) in f. bb. Philippi et Jacobi Apost. (p. 575) – Budae in f. b. Andreae Apost. (p. 576) –
Budae fer. 5a post f. b. Georgii mart. (p. 579) – Budae, dominica Reminiscere (p. 580)

Codex diplomaticus Hungariae ..... Studio et opera Georgii Fejér ... Tomi IX Volumen V (ab a. Chr. 1375 – 1382) edit. 1834. ppg. XXIV (De litteraria educatione et scholis Hungariae). 1-654. i Dipl. Nr. 1-345 et 19.

1375 exactio more hospitum forensium seu extraneorum, vulgariter Gastagob (Gastgabe)

1375 Nicolaus episcopus Milkoviensis, suffraganeus episcopi Agriensis, (p. 65) posvisca 3 oltarze in capella B. Mariae V. in coemeterio ecclesiae B. Joannis Bapt. in civitate Cibiniensi comitatus Saros.

1376 Nicolaus de Gara Regni Hung. Palatinus (post Emericum de Bubek)

1377 Ludovicus rex Hung. definit, quod in civitate Cassa 2 floreni aurei currant et habeantur pro 1 marca denariorum

1377 in festo b. Martini conf., Zolii. – Ludovicus rex Hung. et Polon. significat, quod castrum regium Nysina vocatum in confinibus regnorum Hungariae et Poloniae penes fluvium Poprad cum villis, magnifico comiti Jacobo de Scepus (z rodu Berzeviche) Judici curiae regalis donationis titulo contulerit, et ipsum in hanc possessionem introducere jubet. – (Contradixit tamen huic introductioni Ricolphus filius Magistri Ricolphi de Tarkeu, cum fratribus suis Clemente, Nicolao, Henrico et Jacobo, in octavis Epiphaniarum 1378) Tom IX Vol. V. Nr. 97 pag. 182)

1378 Ludovicus rex cum valida gente sua ad regnum Rusciae Sacrae Coronae Hungariae subiectum pro defensione contra Lithvanos est profectus et fugatis hostibus potentes viros Petrum (Zudar) Banum primo, nec non ven. d. Emericum (Zudar) episcopum Agriensem, ac Georgium Zudar, consequenter fratres eius, et post haec Emericum Bebek ac post eum Joannem de Čapol ad regendum ipsum Regnum Vaivodas vel Capitaneos praefecit. (Joannes Archidiac. de Küküllö, secretarius regis Ludovici Chronicon, apud Turoci Pars III L. 30 edit. Schwandtner Script. rer. Hung. I Tom.)

1380 in festo b. Nicolai conf. Zolii. – Ludovicus rex Hung. villae regiae Iglow alio nomine Nova villa in terra Scepus confert forum liberum singulis diebus sabbati in qualibet hebdomada celebrandum. (Fejer T. IX. Vol. V. Nr. 211 p. 395)

1381. IV Idus Maii inter praesentes: Nicolaus de Gara palatinus regni Hung., Emericus dictus Bubek Croatiae et Dalmatiae Banus (Fejer Tom IX. Vol. V. Nr. 246 pag. 459)

1381 in vigilia f. b. Andreae Apost. in Diosgeur. – Ludovicus rex Hung. Polon. significat quod magnif. Petrus Zudar Banus Regni nostri Rusciae Waynoda invadiatas sibi villas in Comitatu Saros, Alexio filio Ladislai de Somus restituisset. (Fejer. Tom IX Vol. V. Nr. 253 pag. 468.)

1382 Johelinus Urburarius noster (olbornik) et civis de Crempnicia

1382 mons Beschad de quo oritur fluvius Hopcha (vel Horcha) et cadit ad fluvium Bodrog usque metas et terminos regni Poloniae in comitatu Saros. (Fejer Tom IX. Vol. V. Nr. 332 pag. 609)

– Uniwersytety węgierskie: 1) Quinqueecclesiensis fundata circa 1372 a Ludovico rege (vel 1364?) destructa per Turcos 1547. 2) Vetero Budensis fundata a Sigismundo rege 3) Posoniensis fundata a Mathia rege et Joanne Vitez. 4) Budensis fundata a Mathia rege – vix erectae defloruerant. 5) Tyrnaviae fund: 1635 a Pazmannio, a. 1777 Budae translata, a 1784 in Pestino collocata.

Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civi=
lis. Studio et opera Georgii Fejér bibliothecarii regii
Tomus IX. Budae typis typogr. regiae Universitatis
Ungaricae 1833.

Tomi IX. Volumen I (ab anno Christi 1342 – 1350) edit. 1833.
pag. 1-810 (Dipl. Nr 1-431. et 2.)

1342 in fest. Philippi et Jacobi Apost. – Ludovicus D. G. Ungariae,
Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae
Bulgariaeque rex.... ad petitionem civium et hospitum nos=
trorum de Lublyou, tribuit easdem libertates quibus cives
Cassenses fruuntur, villam nostram Lublyou ab eodem castro
sequestratam, iisdem annectit ita ut sibi iudicem eligant; li=
beratipsos ab iurisdictione castellani nostri de Lublyou; te=
nebuntur autem regi solvere annuatim 120 flor. census. Liberi
erint ab omni servitio civitatis Podolin et castri ac castellano=
rum de Lublyou; habebunt liberam piscationem et liberam ta=
bernam; de rebus tantum exportantibus solvere debent tri=
cesimam. Metae civitatis ita distinguuntur: descendendo a
monte Tumecz (Timnicz?) per fundum ad fluvium Poprad, ubi
in alia parte influit aqua Lipnik, ascendendo in eodem Lipnik
versus septentrionem usque ad metas villarum Libiniensium,
lapidis Gnisen et Jerubina, abinde versus orientem ad ripam
quae veniret de Jerubina, vertendo se ad manum dextram ad ri=
vulum et inclinando se ad manum sinistram per silvam ad
planitiem ubi est fons scaturiens, abinde ad terram aquosam
rubeam, ulterius directe per montem et sylvam ad caput rivu=
li Krompak, abinde per sylvam ad fluvium Poprad circa Na=
cremitam ascendendo in dicto fluvio ad ripam vocatam Solaim
abinde directe ad verticem montis Platani ex opposito castri
ubi incipit aqua Ferloren Seiffen, ibi incipit meta villae Hei=
chen (vel Haisen, Haschen) ad manum sinistram sub monte usque
fluvium Poprad et ascendendo ad verticem montis ubi terminantur
metae villarum Hopgarten et Neu-Lyblow, abinde ad montem Tymnicz.
(T. XI. V. I pag. 52 Nr 3 – jest to pierwszy dokument Ludwika jako Króla węgiersk.)

1342. VI. Idus Octobr. Frisaci. – Guido Cardinalis et Apost. Sedis Legatus parochiam de Ofalu unit monasterio S. Antonii ord. Carthusianor. in Lips iuxta Dunaiecz (in Lechnicz). –

1343 gen. Maria Folc relicta quondam Willermi Drugeth palatini.

" " Veronica, idest vera icon Christi

1343 in Octava festi Paschae in Vyssegrad. – Ludovicus rex Hung. ad preces Petri plebani ecclesiae B. V. Mariae de Podolino et Ugrum consocii hospitum de Podolino, eosdem hospites de Podolino liberat a iurisdictione Comitum parochialium et Judicum Nobilium ac Castellani de Lublyo. (Tom IX. Vol. I pag. 97 Nr. 31)

1344. Ludwik król węgierski w pieczęci mniejszej używa figury strusia ptaka. (p. 205)

Dedko starosta ruski

1344 in Octavis festi Ascensionis Domini, Budae. – Ludovicus D. g. rex Hungariae fideli suo viro magnifico Comiti Dedik Capitaneo Ruthenorum salutem. Conqueruntur nobis cives ac hospites civitatum regni Hungariae et specialiter civitatis Cassa, cum rebus mercimonialibus ad Rutheniam procedere consueti, quod tributarii vestri tributum superfluum iniustum plus quam a mercatoribus Regni Poloniae ab ipsis extorquerent.... quare fidelitatem vestrae Magnificentiae requirimus, quatenus suprafatos hospites per vestros tributarios superfluum tributum exigi facere non velitis, sed illos absque omni impedimento abire permitti faciatis. (T. IX. V. I. pag. 209 Nr. 95)

/: Demetrius Dętko przychodzi pomiędzy baronami ruskimi r. 1335 w dyplomie Jerzego II Andrzejewicza Księcia halicko rusk. Ob. Voigt: Cod. dipl. Pruss. III p. 190. – Tenże Demetrius Dedko provisor seu capitaneus terrae Russia, pisze r. 1341 ex Lemburg list do kupców w Toruniu donosząc że się pogodził z Kazmierzem królem polsk. Ob. Voigt: Cod. dipl. Pruss. III p. 83. – Baro Datko nomine castrum Przemiol habens, r. 1341 w rok po zawojowaniu Rusi buntuje się z Danielem z Ostroga przeciw Królowi Kazmierzowi. Ob. Kronika Jana z Czarnkowa w Monum. hist. Polon. II p. 621. – Z powyższego listu Ludwika widać że ten Dedko był jeszcze r. 1344 starostą i namiestnikiem na Rusi. :/

1344 in vigilia festi B. Laurentii Mart. in Zolio. — Ludovicus rex Hungariae, pensatis meritis et fidelibus servitiis Comitis Alberti Judicis et Comitis Jacobi filii Joannis civis de Cassa, quas olim Carolo regi Hungariae fideliter adhaerendo praestiterant, decernit, quod omnes mercatores extranei de regnis scilicet Russiae, Poloniae et provinciis eorundem in regnum Hungariae venientes ultra civitatem Cassensem cum mercibus nullam progrediendi habeant facultatem, sed omnia sua mercimonia ibidem deponant atque vendant — quod de voluntate genitricis nostrae reginae Elisabethae et de consilio Baronum decrevimus. (T. IX Vol. I pag. 210 Nr. 96.)

Skład polskich i ruskich towarów w Koszycach.

1346 magister Ricolphus et Ladislaus filii Ricolphi haeredis castri Tarkw in comitatu de Sarus. (zamek Kamienica)

1346. VI Non. Septembr. Pontificatus Anno 5º Avinione — Clemens VI papa ad preces Apatzonis (Apeczko) episcopi Lubucensis confirmat Constitutiones pro libertate ecclesiarum et personarum ecclesiasticarum sancitas per olim Gentilem tit. S. Martini in montibus presb. Cardinalem in Regnis Ungariae et Poloniae Apost. Legatum in Concilio per eum apud Posonium Strigonien. diocesis celebrato. (T. IX. Vol. I pag. 376 Nr. 209)

1346 Civitas Rivulus Dominarum (Zathmarbanya vel Nagybanya - Hungrisch Neustadt) in comitatu Zathmar.

1325 Boleslaus archiepiscopus Strigoniensis et Dux Ostensis (? Opolski ?) (lub Tost ?)

1347 fer. 4ª ante f. S. Nicolai, Budae. — Elisabeth regina Hungariae pro constructione ecclesiae parochialis in Eperies lapides in comitatu de Sarus, ubique requirere permittit. (T. IX. V. I p. 511 Nr. 282)

1348. XVI Cal. Maii, Pontificatus Anno 6º Avenioni — Clemens VI Papa quia Ludovicus rex Hung. et Elisabeth regina petunt ut liceat collegiatam ecclesiam S. Martini Scepusiensi Strigoniensis diocesis in cathedralem erigere, negotium hoc (Nicolao) episcopo Quinqueecclesiensi, (Siffrido) Abbati S. Benedicti juxta Gron Strigonien. dioc. et (Danieli) Abbati S. Andreae de Vissegrad ord. S. Benedicti Vesprimiensis diocesis discernendum committit. (T. IX. V. I pag. 570)

1347 In Scepusiensi Comitatu: Abbatia monasterii B. M. Vir-
ginis ord Cistert. de Villa Compositi, monasterium de
Lapide Refugii, de Döneyecs ord. Cartusianor. prioratus-
plebani de Quintoforo, de villa Bucin Sueni, de villa
Canis, de Foro Caseorum dioec. Strigonien.
1348 die S. Ceciliae, in Namislow oppido dioecesis Vratislavien. –
Kazimirus rex Poloniae significat, quod cum Carolo Romanorum
et Bohemiae rege super materiis controversiarum concordarit:
erit pax et fraterna amititia inter Carolum et Kazimirum re-
ges: In pacem hanc includendus est etiam princeps Bolko Dux
Svidnicensis nepos noster, si per illum infra triduum in juridicam
discussionem Alberti Austriae, Styriae et Carintiae Ducis consen-
sum fuerit. Kazimirus rex, quousque per suffragium Caroli re-
gis Romanor. metas regni Poloniae adversus Cruciferos de domo
Teutonica seu Bavaros in Marchia Brandeburgensi non recu-
peraverit, hostibus regis Caroli non debet assistere auxilio;
recuperatis tamen limitibus regni promittit Carolo adversus
omnes hostes astare, Rege Hungariae excepto. Kazimirus rex
promittit Carolum pro quadam summa pecuniae nunquam
ammonere, et si aliqui hostes de dominiis ad Regnum Poloniae
non pertinentibus expulsi fuerint, promittit medietatem horum
dominiorum Carolo applicare. (T. IX. Vol. I pag. 623. Nr. 343)
(Wyjątki są w Narnszewicza pod r. 1348)
1349 Stephanus Dux Hungariae, Dominus terrae Scepusien-
sis et de Sarus (podobno brat króla Ludwika).
1349. VI Idus Octobris, Frisaci. – Guido tit. S. Caeciliae presbyter Car-
dinalis Apostolicae Sedis Legatus, parochiam Antiquae Villae
Strigoniensis dioecesis unit cum monasterio S. Antonii in Scepus
juxta fluvium Dunavecz ord. Carthusien. (in Lechnicz) (T. IX. Vol. I
pag. 681 Nr. 375.) (toż samo pod r. 1341 Tom VIII Vol. IV pag. 509)
1341 d. 22 Julii in Alba Regali coronatus est rex Ludovicus per
Chanadinum (Csanád de Telegd) archiepiscopum Strigoniensem
(Joannes archidiac. de Küküllö apud Thuroczi III. 1)

Codex dipl. Hungariae ed. Fejér G.

Tomi IX Volumen II (ab anno Chr. 1351–1358) edit. 1833.
pag. XLII (urządzenie kraju wewnętrzne za Króla Ludwika)
et pag. 1–760. (Dipl. Nr. 1–373)

1351. III Idus Decembris, regni anno 10mo. – Ludovicus rex Hungariae, constitutionem Regni ab Andrea II anno 1222 sub bulla aurea concessam firmat, pluribusque articulis auget. (Tom IX. Vol. II pag. 37 Nr. 1.) /: dotyczy podatków, olbory, sądownictwa :/

1351 Stephanus Transylvaniae dux, frater Ludovici regis. Ducatus anno primo.

1351 Ladislaus plebanus de Epuries capellanus reginae Elisabeth.

1351 secunda die festi – – Virginis, in descensu nostro in regno Ruthenorum prope metas Volchyniae habito. Quia „dominus Kezthetus (Kiejstut?) Dux Lythuanorum, amicus et proximus noster" a nobis instantissime postulavit ut Laurentio filio Nicolai de Byk de Comitatu Borsudiensi profugo seu proscripto gratiam et misericordiam facere dignaremur: ideo praedicto Laurentio poenam proscriptionis seu sententiam capitalem relaxamus mandamusque Palatino, Judici Curiae nostrae, Comitibus parochialibus ac Judicibus et Justiciariis ut possessiones eiusdem occupatas reddi faciatis. (T. IX Vol. II pag. 77 Nr. 16) /: był ten Wawrzyniec przodkiem familii Czirbus :/ (pewnie festi Assumptionis B. M. V. t. j. 16 Augusti) /: albowiem d. 15 Augusta 1351 Kiejstut zaprzysiągł traktat pokojowy w obozie Ludwika :/

1351 terra Gerlaci quam cives de S. Ladislao possident in Scepus (Fanum S. Ladislai vel Quintoforum, Donnersmarkt, Czwartek)

~~1352 Clemens VI Podoliam Ludovico regi Hung. concedit a Tartaris vindicandam T. IX Vol. II~~

1292 Fenenna regina Hungariae (dipl.)

1352 infra Octavam festi Paschae, Budae. – Ludovicus rex Hungariae donat Casimiro regi Polon. regnum Russiae hac conditione: quod si rex Poloniae prolem masculinam susceperit, tum filius regis Poloniae acceptis a rege Hungar. 100000 flor. hungar. eidem regi Hungariae Russiam cedere debet; si vero Casimirus rex absque prole masculina decesserit, regnum Russiae et Poloniae secundum priora pacta (z roku 1339 za Karola) ad regem Hungariae devolventur. (Ex transsumpto Januszii Decr. Doct. Decani et Cancellarii Crac. 1357 Calend. Septembr. Cracoviae – apud Sommersberg Sil. rer. script. Mantissa c. V. p. 81 – Stadnicki: Synowie Gedymina T. II str. 41. 231. 237 Dodat. 79.) (w Fejérze treść tylko pag. 137)

1352 d. 12 Aprilis Budae. – Ludovicus rex Hungariae decla-
rat quod cum ipse ad recipiendum juramentum fidelitatis a
proceribus Regni Polon. venire non posset, matrem suam
Elisabetham cum plena potestate ejus rei causa in Poloniam
mittet. (Ex transumpto Janussii Decret. Doct. Decani et Can-
cellarii Crac. 1357 Calend. Septembris, Cracoviae – apud Sommers-
berg Siles. rer. Script. Mantissa c. V. p. 81 – tylko treść w Fejerze p. 137)
/: może tu mylka w dacie? :/

1352 fer. 4a post fest. b. Georgii mart. Budae. – Ludovicus rex
Hungariae pensatis fidelitatis obsequiis, quibus Magister
Nyklinus magistri Laurentii, et alter Nyklinus Nyklini filii, olim
Comitis Pauli quondam Judicis Curiae nostrae nepotes (ten Niklin
syn Wawrzynca i Niklin syn Niklina, de Nagy Marton byli wnukami
Pawła de Nagy Marton sędziego nadworn. węgier.) quippe ambo, [illegible] accentos stipendissent,
dum quosdam barones nostros cum iisdem ad traductionem princi-
pissae Annae nurus nostrae filiae Lodovici quondam Impe-
ratoris Romanorum in consortem d. Stephani Ducis fratris nostri
Pazzoviam /: Passau w Bawaryi :/ versus transmisissemus, non
parcendo sumptibus exhibuerunt famulatum – „et cum his tempori-
„bus non prolongatis.... ad conterendam duritiem et pervicaciam
„cordis paganicae gentis Lythuanorum a Christi fide scissorum,
„in valido exercitu propria in persona accessimus, idem Mag. Ny-
„klinus filius magn. Laurentii similiter in propriis sumptibus
„et expensis, honesta Hungaricae gentis natione secum ducta,
„nostro lateri adhaerendo, ibi nobis laudabiles et intrepidos exhi-
„buit famulatus" – et demum vice tertia cum dominam Mariam et
sororem Stephani Ducis Boznensis, proximam nostram, domino Hel-
senncero foedere matrimoniali copulatam ad civitatem Pazzoviae
nuptui sociandam transmisissemus, iidem Niklinus et alter Nikli-
nus, cum baronibus nostris iter agressi sunt – quia iidem in nostris
servitiis constituti erant ab eo tempore scilicet a feria 5a proxima
post festum Nativitatis B. Virginis cujus nunc tertia advenit revo-
lutio /: będzie 3 lat :/ quo ipsam filiam Ludovici Impr. Roman. Stephano
Duci fratri nostro duxerunt in consortem ... – ideo mandat ut
interea temporis eis ademta, restituantur. (Tom IX. Vol. II pag. 138. Nr. 53)

1352 fer. 4a post Reminiscere in Bardfa. – Ludovicus rex Hung. civitati
Bardfa „quam muro et turribus muniri mandavimus" confert forum an-
nuale in „die b. Egidii conf. tenendum. (Tom. IX. Vol. II pag. 142 Nr. 56)

1352 Stephanus Dux terrae Scepusiensis et de Sarus (filius regis Caroli)

1352 Idibus Julii Avinione, Pontificatus Anno XI° – Clemens VI Papa Ludovico Regi Hungariae provincias, civitates, castra, villas et fortalitia et quaelibet alia loca, quae de manibus Schismaticorum et infidelium eripuerit, donat. (Rajnald. pod r. 1352 – Fejer Tom IX Vol. II pag. 169 Nr 74 który pisze że się ma rozumieć „terras ac loca Podoliae a Tartaris vindicanda.)

1352 secundo die festi B. Andreae Apost. Budae. – Ladislaus Praepositus Chasmensis, secretarius testatur, quod famuli Magistri Petri dicti Poharus Comitis Ujvarensis*), quum domina Regina in reversione sua de Regno Poloniae feria 3a proxima ante festum b. Ceciliae proxime praeteritum in villam Ujsul pervenisset, ibidem armati cum compliribus portam et ostia domorum hospitii ubi Magister Joannes dictus Németh distributor victualium dominae Reginae ~~ac~~ manebat, confregissent et illum interficere voluissent. (Tom. IX. Vol. II pag. 183 Nr 83.) (Krolowa Elzbieta Łokietkowna powracając z Polski do Węgier bawiła we wsi Ujsol r. 1352, gdzie ci rabusie wpadli.)

*) Ten Petrus Magister dictus Poharus, dostał r. 1359 od Króla Ludwika posiadłości Kapy in Comitatu Saros. (IX. V. 3 p. 15)

1352 Terrani (koloniści niemieccy) cum Comite Saxonum ac Universitate XXIV Civitatum Districtus Scepusiensis. (priv. pag. 188) (We wsi Hunsdorf na Spiżu jest za ołtarzem wielkim nagrobek z herbem i napisem: + Hic obiit Magister Nicolaus filius „Andreae Praepositus Scepus. sub anno 1356." Ten Mikołaj proboszcz Spiski był z rodu Berzewiczych.)

1352. IV Idus Aprilis, in claustro Lapidis refugii Ordinis Carthus: in Scepus. – fr. Joannes Prior cum conventu Lapidis refugii ordin. Carthus. in Scepus significat quod antecessores sui Martinus, Joannes et Goblinus propter ordinis dilatationem, ad monasterium vallis S. Antonii in Donayez (Lechnicz?) contulerunt villam Rufnow, item libros: Biblia manualia, Martyrologium, Graduale et Antiphonale, Passionale, Homiliae b. Gregorii super Ezechielem prophetam, Augustinus super epistolas Joannis, Compendium theologicae veritatis item privilegium olim Magistri Kokos filii antiqui Ricolphi pro fundatione praefati vallis S. Antonii monasterii. – (Tom IX. Vol. II pag. 197 Nr 90. – Wagner: Analecta Scepus. III p. 139)

1353 secundo die festi Paschae, Budae – Ludovicus rex Hungariae
testatur, quod Magister Nykkul (de Nagy Marton) filius Magistri
Laurentii filii Simonis de Nagy Marton „dum in exercitum
(regis Ludovici) contra Litvanos habitum cum bona comitiva
accessisset" et dum consors Stephani Ducis Anna filia Imperato=
ris adducta et dum domina Maria domino de Helpstayr (Hel=
fenstein?) tradita extitissent, illic cum consorte sua et tota sua
familia honorifice proficiscendo, ab Israel Judaeo Poson. 200
talenta latorum Viennensium mutuavit, et ideo villas suas Uj=
falu, Byolcs et Peel invadiavit. (T. IX. Vol. II Nr. 102 pag. 218.)
(Nagy Marton in Comitatu Soproniensi.)

1353, Indictione VI, mensis Septembris 15, Budae. – Ludovicus rex
Ungariae volens cum Carolo rege Romanorum et Bohemiae
firmare indissolubilis vinculi et caritatis unionem, promit=
tit pro se et successoribus regibus Hungariae, cum regibus Bo=
hemiae in perpetua liga et indissolubili unione manere,
ipsisque contra quemcum regem cum auxiliis assistere, excep=
tis tamen Kazimiro Polonorum rege et Alberto Duce Austriae,
ipsorumque haeredibus; promittitque etiam si filios aut fi=
lias obtinuerit, quod illos vel illas nuptui copulare non debet
sine regum Bohemiae consilio et licentia speciali – super
quibus etiam praestitit regi Carolo juramentum corporale tac=
tis evangeliis. (T. IX. Vol. II Nr. 112 pag. 231. Oryginał po łac.
ku w cesarskim Archiwie w Wiedniu. – Na mocy tego traktatu
zaslubił później Zygmunt Luxemburczyk syn Karola, Marią
córkę Ludwika a siostrę Jadwigi.)

1353 d. 20 Junii. – Ludwik król węgierski pojmuje za żonę Elżbietę
córkę Stefana Kotromanowicza króla Bosnii czyli Bana (zwane=
go Hōupusban) urodzoną z Elżbiety (córki Kazimierza księcia
na Gniewkowie, a siostry Władysława Białego księcia gniewkows.
kiego). – (Długos. Lib. IX col. 1097.) – Karol andegaweński król wę=
gierski (+ 18 Julii 1342) z Elżbiety Łokietkówny zostawił 3 synów:
1) Ludwika koronowanego na króla węgier. szóstego dnia po śmierci
ojca 1374, który r. 1338 zaręczony został z Małgorzatą (córką Karola Luxem=
burczyka margrabi morawsk. późniejszego króla czeskiego i Małgorzaty kró=
lewny franc.) i którą dopiero r. 1346 gdy dorosła zaślubił (która r. 1349 umar=
ła – Papież Klemens VI w bulli z r. 1349 zowie ją „Johanna regina Hun=
gariae" apud Wadding lib III p. 137. 694 – Benesius de Weitmühl apud Dob=
ner Monum Tom IV pag. 34 zowie ją również „Johanna regina Hungariae" –

– Dokument z r. 1342 jednak w Fejera Cod. Tom IX Vol. I Nr 2 pag. 48 zowie ją: „Margaretha"). 2) Andrzeja króla neapolitańskiego zamordowanego r. 1345 z poduszczenia swej żony Joanny. 3) Stefana Królewicza spiskiego i sarosskiego potem Dalmacyi, Sklawonii i Kroacyi † 1354 in vigilia beati Laurentii; który z żony swej Małgorzaty* (córki Ludwika Bawarskiego Cesarza) zostawił małoletniego syna [illegible] 1355.

*) r. 1358 poszła ze voto za Gerlaka hrab. de Hohenlohe.

1353 Elisabeth mater Ladislai Soos, reddit Nicolao dicto Soos filio Petri de Soovar (który żył 1348) privilegia data per Ladislaum regem Georgio et caeteris fratribus (filiis Simonis Soos de Sovar) super puteum salis; „item, privilegium Vladislai regis Poloniae „super collationibus possessionum jure theutonico, unius videlicet „Choztou, et alterius jure polonico, Mojtov in terra Siradiensi „eidem magistro Georgio collatarum; item privilegium Wladislai „Poloniae, Siradiae et aliarum terrarum Ducis, super haereditatibus Ruzpura et Zasov vocatis in terra Sirad. existentibus, collatis eidem Magistro Georgio;" item privilegium regis Caroli datum Joanni et Petro filiis Georgii de Sovar (filii Simonis) in facto salis putei et aqua ipsius putei in Soovar. (Tom. IX Vol. II Nr 145 pag. 300. – Szymon de Soovar za Leszka czarnego podobno pobił Tatarów w Sandeckiem i otrzymał przywilej od Beli IV.)

1354 in Octavis festi S. Georgii Mart. – Capitulum ecclesiae Scepusiensis statuit metas sylvae inter sylvam Ztara et inter metas Lyublio juxta fluvium Popradexistentis, per Ludovicum regem Venceslao sive Vynchlo filio Pauli de Petermezei anno 1352 donatae: incipiendo in loco ubi fluvius Sulyn influit in fluvium Poprad, in eodem Poprad transeundo versus orientem ad montem Nard et per alios montes versus meridiem ad verticem montis Pawlowciawore et inde versus occidentem ad semitam Kralowa Ztarapuch, et inde versus septentrionem ad fluvium Poprad. (T. IX. Vol. II Nr 159 pag. 234.

1354 Magister Michael filius Joannis filii Rycolphi de Berzeviche contra Joannem de Darouch (Darocz), Nicolaum de Hyosfalva, Ladislaum de Olsanycha et Henricum de Bethlemfalva (in Scepusia).

1355 d. 25 Junii Budae. – Ludovicus rex Hungariae praesentibus legatis Regni Poloniae Joanne castellano Woynic., Floriano praeposito et Cancellario Lancic., Petro tribuno et Pelka subagazone Cracov. promittit omnibus regnicolis Poloniae, si ipsum reginen regni Poloniae iuxta ordinationem cum Carolo rege Hung. factam cum Kazimiro rege adipisci contigerit, quod servaturus sit omnes eorum libertates, neque novas exactiones exiget. (druk w Długos. Lib. IX pag. 1102 – Ob. Naruszewicz Tom VI Księga III §. 13.)

1342 Vroninus Cracoviensis et Scepusiensis ecclesiarum Canoni=cus. et Vicarius gener. in spirit. Scepusiensis

1346 Paulus Judex Curiae Henricum filium Ricolphi (de Tarkö) declarat possessione Ujfalu privatum, quia tempore Caroli regis existens infidelis castrum regium Moglod dictum (dziś Kapivar koło Preszowa) occupavit et expugnavit.

1350 Stephanus, Georgius, Dominicus et Nicolaus filii Dominici Bebek comitis Liptoviensis.

1343 Krolowa Elżbieta Łokietkowna (d. 8 czerwca wyjechała morzem z Dalmacyi do Apulii, była na ślubie syna swego Andrzeja z Joanną w Neapolu (in vigilia S. Jacobi) – wyjechała in festo Exaltationis S. Crucis do Rzymu, gdzie wspaniale przyjmowana, wszyst=kich zdziwiła swym przepychem f. Bawiła w Rzymie 3 dni i wróciła znów do Neapolu, z kąd przy infra Octavas S. Francisci ~~Koniec~~ na początku roku (1344 d. 4 kwietnia powróciła do Węgier. W Rzymie w Kościele S. Piotra gdzie całowała Weronikę (vera icon) wystawioną, daro=wała bogatą tablicę srebrną z rzezbami. Kronikarz (Muratori Script. ital. III p. 316) pisze: że miała 4 palce u prawej ręki ucięte (podczas napadu Feliciana na Karola – Długosz pisze, że jadła; tego zwano Kikutawa) (Ob. Raynald., Turocz Chron. (Fejer T. IX Vol. I Nr. 44 pag. 114)

f wzięła bowiem z sobą 17.000 grzywien złota i 27.000 grzywien srebra (nadesłał jej Król Ludwik prócz tego jeszcze 4000 grzy=wien złota)

1355 Joannes et Henricus filii Joannis de ~~[illegible]~~ Lomnicza cas=trum Berzewicze ex opposito ecclesiae S. Quirini ~~[illegible]~~ quod frater ipsorum Michael de Berzewicze construxit, cedunt Nicolao filio ejusdem Michaelis. (Tom IX. Vol. I Nr. 209 pa 423)

1355. Magister w Węgrzech znaczy tyle co w Polsce Generosus albo Strenuus.

1355 in vigilia S. Philippi et Jacobi, in Zaloch. – Nicolaus archiepisco=pus Strigoniensis, Nicolaus Praepositus Scepusiensis caeterique Status et ordines Regni Hungariae ex mandato Ludovici regis et Eli=sabeth genitricis Reginae Hungariae spondent Kazimiro Regi Poloniae quod pacta cum olim Carolo rege Hung. de successione filiorum Ludovi=ci in Regno Poloniae, inita se observaturos. (Dogiel: Cod dipl. I. 38. – Fejér Cod. Tom IX Vol. II p. 413. Nr 201)

1356 d. 9 Januarii, Viennae. – Albertus dux Austriae sancit foedus defensivum cum Ludovico rege Hungariae ad 10 annos, promittitque illum cum omni potentia contra invasores juvare, atque spondet quod contra avunculum ipsius Casmerium regem Poloniae nulli praestabit juvamen. (Tom IX Vol. II Nr 232 pag. 484. – Z ar: chiwum wiedeńsk.)

1356 die beat. Philippi et Jacobi Apost. Pragae. – Kazimirus rex Poloniae renovat foedus cum Carolo Romanorum imperatore in oppido Namislavia a. 1348 Indictione I. Decimo Kalendas Decembr. factum, vigore cujus Carolus Imperator promisit Kazimiro contra Cruciferos de domo Theutonica et contra Bava: ros in Marchionatu Brandenburgensi manentes cum 600 homi: nibus galeatis suffragari praesertim tempore, cum blada et segetes sunt in campis, donec limites regni non recuperaverit; et si prima vice cum hominibus eisdem limites regni Poloniae non recu: peraret tenebitur Carolus adhuc 400 galeatos mittere, sumptibus suis et expensis, tantum Rex Poloniae de esculentis et poculen: tis hujus exercitus debebit providere. Recuperatis limittibus, promittit Casimirus Carolo contra omnem hominem astare, excepto rege Hungariae. (Tom IX Vol. II Nr 233 pag. 485. – Ory: ginał po czesku w archiwum Wiedeńskim.) (Ob. Naruszewicz Tom VI pag. 273)

1356 fer. 3a post f. S. Margarethae, in Radziejowicz. – Kazimirus rex Poloniae concedit provido Petro in novaliis sylvae ad 150 man: sos in se continentis circa fluvium Mala-Musina in via San: decensi locare villam dictam Mala – Musina iure theuto: nico; datque eidem Petro ibidem scultetiam haereditariam, 6 mansos liberos, 2 tabernas, 2 molendina, 2 cameras carnificum, 2 sutorum, 2 pannum, ustrinam, cameram salis, sextum denarium census 2 mansos liberos et 2 pro pascuis ovibus, item jus theutonicum magdeburgense. Cmethones locati ad 20 annos habebunt libertatem qua expirata solvent pro censu annuatim 8 scotos grossorum et pro missalibus plebano i mensuram siliginis et i avenae. Judicium magnum erit ter in anno et pro quolibet Judicio dimidiam marcam dare tenebun: tur. Sultetus expirata libertate ad quamlibet expeditionem cum una balista adstare debet, habebitque potestatem judicandi et puniendi. Praesentibus Wyszga capitaneo Sandecensi; Ottone de Pilcza, Clemente de Radziejowicz. (T. IX Vol. II Nr 234 pag. 489 – 491.) – (W exemplarzu wiedeńskim źle oprawionym T. IX Vol. I)

1356 fer. 6a proxima ante f. Pentecostes, ante civitatem Bodinen=
sem in Bulgaria (Widyn). — Ludovicus rex Hungariae Joanni
de Ardo posessiones in comitatibus Ugocha et Bihar confirmat.
T. IX. ~~[illegible]~~ Vol. II Nr. 237 pag. 492 — podczas wyprawy przeciw Serbom.)

1343 Elżbieta Łokietkówna wjeżdżała do Rzymu w rydwanie
(Tryumwozym?) ciągnionym przez 6 koni; z nią siedziały w tymże
rydwanie 8 dam nadwornych wszystkie twarzami ku Królowej obró=
cone, za rydwanem postępował wóz w którym siedziały bogate
panie Węgierskie mające na głowach welony i korony złote. —
Wozy te otaczało 50 jeźdców złotej ostrogi uzbrojonych, w końcu
postępowała służba. Królowa zwiedzała wszystkie kościoły; przed
kościołem S. Piotra wyszła na przeciw niej procesja Collegii Ro=
mani; darowała Królowa temu kościołowi kielich szczerozłoty i srebrną
tablicę z wizerunkiem S. Piotra. Sam papież był wtedy w Awinionie.
(Muratori: Antiquitatum Italicarum medii aevi Tom III p. 316. — Chron
Thurocz P. III c. 4.)

— Stan kraju za Arpadów: a) Status ecclesiasticus; ~~[illegible]~~
b) Ordo equester: 1) Principes (e domo regnante), 2) ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Barones (primi aulae ministeriales), 3) Comites
(praefecti provinciis), 4) Milites (armigeri stipendiarii),
5) Nobiles; — c) Cives (suburbani castrorum regiorum incolae);
d) Hospites et advenae (Koloniści). ~~e)~~ Indigenae subditi
(castrorum regiorum vel Jobbagiones castrenses); f)
Servi glebae adscripti et ~~ac~~ mancipia. — Ad classim Indigena=
rum subditorum liberorum pertinebant: Nobiles Castrenses
ad obsequia regia, videlicet: Tavernici, Agazones, Dapiferi, Pin=
cernae, Cubicularii (Orozones) regii ac reginales cum suis
Magistris, Janitores — alii conditionarii diversis servitiis ob=
noxi prout: Udvornici, retiferi, caniferi, falcatores, explora=
tores, Buchariі etc. — Glebae adscripti cum fundo tantum alienabantur,
mancipia usque ad saeculum XIV. in foris publice vendebantur (jeńcy wo=
jenni lub za zbrodnie skazani — mogli się wykupić — lub przez pana wol=
nością być obdarzeni). — Sądy: sam Król z Senatem lub w zastępstwie Comes
palatii vel Curiae — w kraju: Comites parochiani, których służba: ministeria=
les (Udvornici), pristaldi (wykonawcy wyroków i rozgraniczeń), bilochi (biloti =
łapiący zbrodniarzy). — Podatki: a) Prowent królewski z kopalń metali i soli (regalia)
targowe, cłowe (tricesima) b) Tributa 1) victualium (Zulusma = vicesima decimarum
2) denariorum 3) Exactiones (roboty do grodów, dróg). — c) Lucrum camerae (monetagium) F

F d) Census ac munera
a hospitibus et civibus.
e) Mardurinae (solutio
in ~~vel~~ pro pellibus mar=
tis.)

Codex dipl. Hungariae ed. Fejér G.

Tomi IX Volumen III (ab anno Chr. 1359 – 1366) edit. 1834
ppg. LXII (Dalmatiae cum Hungaria nexus) et pag. 1–692
Dipl. Nr. 1–346).

1359 Nicolaus quondam Vajvoda Comitatus de Saros (był właściwie Vicecomes de Saros, gdy Stefan brat Króla Ludwika był Dux de Scepus et Saros).

1359. XIII Calend. Aprilis. – Ludovicus rex Hungariae remunerando merita „Dragus filii Gyulae fidelis Olahi nostri de Marmarussio" quas „in restauratione terrae nostrae Moldananae, obplures Olahos rebelles... ad fidelitatem regiae coronae... observandam reducendo" exhibuit, eidem Dragus et filiis suis Gyulae et Lad. villas nostras Olachales Zalatina, Harpatokfalva, Kopacsfalva, Deszefalva, Hernershaza et Sugatagfalva in Marmarusio, confert. (Tom IX Vol. III Nr. 72 pag. 159). Moldavia

1360. VII Kalend. Augusti, in Nurinberg. – Carolus IV Imperator, rex Bohem. Ludovico Hungariae et Kazimiro Poloniae regibus Ducatum Ploczensem donat et omnes inhabitatores eiusdem Ducatus ab omni fidelitatis homagio, ut regi Boemiae praestito absolvit. (Dobner: Monum. pag. 379. Fejer Tom IX Vol. III Nr. 75 pag. 163) – et sub eadem data idem Imperator Kazimiro Reg. spondet „quod pro scissione Wratislaviensis episcopatus „a Gneznensi metropoli facienda, pro parte nostra vel „successorum nostrorum apud Sedem Apostolicam nunquam „laborabitur, quibuscunque temporibus." (Lunig: Cod. Germ. dipl. P. I cap. II. a. II. Nro 120, col. 1235. – Fejer T. IX Vol. III Nr. 76 pag. 164) Płock Księstwo. Wrocławskie biskupstwo zależne od Metrop. Gniezn.

1360 d. 8 Martis in Munkach. – „Nos Teodorus Keriatovich Dei gratia Dux de Munkach" monasterio S. Nicolai ep. et conf. „prope oppidum nostrum Munkach", quod ad ritum et morem Graecorum et Ruthenorum aedificavit et ibidem „monachos Ruthenos" constituit donat duas villas Bobonysche (Bobowiszcze?) et Lanka, decimas vinorum de monte Ivanhegy et de monte Lelyecsoha penes monasterium adjacentibus, decimas frugum de campis villae Orozwyg (Ruskowiec?)

in eadem Munkach et 7 porcos ibidem 10 cubulos frugum, toti= dem siliginis, 4 vasa vinorum, 100 sales et 100 florenos longos de proventibus castri nostri Mumkach. Ita etiam confirmavi= mus, quod quicunque ex filiis aut generationibus nostris donationem nostram contradiceret, extunc coram omnipoten= ti Deo cum anima nostra litem habeat protrahendi. (Fejér Tom IX Vol. III Nr. 93 pag. 196. Ex autographo Camerae Coll. Hevenesi Tom XVIII pag. 115)

1360. XI Calend. Septembris, in civitate Leutscha. – Joannes Schur= ke dictus Comes terrae Cipsensis et XXIV Judices in eadem declarant quod Nicolaus filius Goblini de Wilkodorff, Nico= laus filio Jordani Judici de Speradorff vendiderunt hae= reditatem Biczir, quae villa incipit a plaga orientali prope magnam viam versus Quintum forum euntem (Donnersmarkt – Czwartek) usque ad metas de Filkodorff (Wilkowz ?), deinde des= cendens ad meridiem ascendendo ad montem Reichberg (Rehberg) usque ad metas villae Doraucz (Drawecz ?), deinde ascendens ad fluvium Biczir usque ad metam civitatis Lewtsch (Lewocza) et per montem versus meridiem ad primam metam. /: Będzie to dzisiejsza wieś ~~Kurimau~~ :/. (Fejér T. IX Vol. III Nr. 101 pag. 214)
(Dziś młyn Bitżir, w parafii Smiżany)

1360. Privilegium metale: Sub arbore pyri Thomas et Michael Chapy, discalceatis pedibus, resolutis cingulis, glebam ter= rae super capita sua ponendo, ut moris est, super terram juraverunt super eo quod terra possessionis ipsorum Po= lianka sit. Dat. in Wissegrad vigesimo die Octavarum festivitatis b. Joannis Bapt. 1360. (Fejér T. IX Vol. III Nr. 104 pag. 219)

1361 Judex seu Advocatus vulgo Woyth dictus de Zilina in comi= tatu Trenchinensi.

1361 Posłowie węgierscy w Pradze protestują przeciw Karolowi IV Cesarzowi, który Elżbietę Łokietkównę matkę króla Ludwika nazwał bezwstydnicą i wzywają każdego na pojedynek, kto= by to twierdził. (Długosz. Lib IX col. 1134)

1361 Ladislaus et Joannes Máriás filii Magistri Márias de Mar= kusfalva (Markodorf – Margiczan ?) Fejér T. IX Vol. III Nr. 135)

1361 in vigilia festi b. Laurentii, in Zolio. – Ludovicus rex Hungar. remunerando merita civium et hospitum nostrorum Cassensium, atque Comitis Alberti Judicis et Comitis Jacobi filii Joannis civis de Cassa qui tempore Caroli regis Hungariae genitoris nostri adversariis ejusdem viriliter se opposuerant, de voluntate reginae Elizabeth genitricis nostrae statuit: quod omnes mercatores extranei de regnis Russiae et Poloniae venientes, ultra civitatem Cassensem cum vecturis et mercibus ulterius procedendi non habeant facultatem sed res mercimoniales suas in Cassa deponant et vendant. (Fejer. T. IX V. III №. 114 pag. 241.)

1362 ultima die Decembris, Posonii. – Rudolphus, Fridericus, Albertus et Leupoldus fratres Duces Austriae, Styriae, Carinthiae item Meinhardus Dux Superioris Bavariae et Comes Tyrolis sororius ipsorum jurant foedus haereditarium cum Ludovico Hungariae et Casimiro Poloniae Regibus, promittuntque illos defensare, tueri et adjuvare contra quemcunque hostem: super quo praestant praelati et barones eorum juramentum – inter quibus baronibus est etiam Joannes Turso dominus de Rauhenek. (Fejer Tom IX Vol. III №. 147 pag. 292 – Ludewig: Reliquiar. Tom IV. pag. 294 – Dumont Tom II. P. I p. 42 – Dogiel Tom I. P. I p. 152 – Katona X p. 308.) Turso

1362 Nicolaus de Zeech Regnorum Dalmatiae et Croatiae Bannus significat quod quaedam particula gentis Morlachorum in territorio civitatis Traguriensis descendisset et quod alii Morlachi figendo tentoria ipsorum pecudes ad aquandum intra metas civitatis depellunt, facientes damna in bladis et vineis. (Fejer. IX Vol. III. №. 336.)

1362 Comes Stephanus Bubek Judex Curiae significat quod Anno 1325 Magister Donch Comes de Zolyom cum filiis suis Ladislao, Joanne et Stephano possidebat possesionem superiorem Kolbin (Kubin) in Arva, dominium Likawa et oppidum Rosenberg.

1363 Ludovicus rex Hung. Ladislaum Ducem Opoliae et Petrum Bannum cum gentibus validis in Moraviam ad bellandum destinat. (Joan. Archidiac. Chron. Pars III c. 36) – (Władysław, Xiąże Opolski bawił już wtedy na dworze Węgierskim)

1361 die dominica post fest. Circumcisionis Domini, in Podolin. – Paulus et Vicarius generalis ecclesiae b. Martini de Scepus Strigoniensis dioecesis significat, quod olim Comes Hank filius Zulae sultetus de Podolino, ecclesiae parochiali b. Mariae V. in Podolino pro fundando speciali presbytero sive Capellano ibidem, medietatem possessionum sulketiae suae in dicta civitate Podolin, testamentaliter legavit, quam medietatem Comes Jordanus Sultetus cum aliis juratis civibus de Podolino prout executores testamenti, discreto Jacobo plebano in Podolin, exceptis legatis consorti olim comitis Hank, assignaverunt. (Fejer T. IX Vol. III. No 136 p. 278)

1365. IV Nonas Februarii, Budae. – Ludovicus rex Hung. strenuo Balk filio Saaz Moldavo, Wajwodae Maramarusiensi et fratribus ejus uterinis Drag, Dragomer et Stephano donat possessionem Kunya in Comitatu Marmarus, confiscatam Bogdan Wajwodae ejusque filiis, qui terram regis Moldanam occupaverunt in contumeliam regis, eamque detinent. (Fejer Tom IX Vol. III Nr. 257 pag. 469.) |: Od tych ma pochodzić familia węgierska Drágfi :)

1365 Heathmannus filius hominis de S. Ladislao cum universis auridatoribus de Suchfalva in terra Scepusiensi, judicantur tantummodo a Comite terrestri 24 Civitatum terrae Scepusiensis. (Fejer T. IX Vol. III No 266)

1365 in crastino f. Divisionis Apostolorum, in Wissegrad. – Ludovicus rex Hung. civitati Bardfa concedit facultatem, fures, latrones, opiliones et proscriptos captivandi, puniendi, suspendendi, dismembrandi, decollandi, plectendi et patibulum in terminis civitatis erigendi. (Jus gladii.) (Fejer Tom IX Vol. III No 271 p. 508)

1366 d. 23 Martii, Pragae. – Wladislaus Dux Opuliensis significat quod Ludovicus rex Hung. consanguineus suus, in Wyssegrad d. 20 Decembris 1365 ipsum in procuratorem et nuntium ad tractanda et perficienda sponsalia inter Wenceslaum Bohemiae regem filium Caroli IV Roman. Imperatoris et inter Elisabeth filiam olim Stephani Ducis (fratris Ludovici regis) constituerit, et praesentat literas Ludovici Hung. regis et Elisabeth ejus genitricis, reginae senioris, datas Budae d. 27 Februarii 1366 in hoc negotio sponsalium ad Carolum IV Imperatorem scriptas. (Fejer Tom IX Vol. III Nr 293 pag. 535)

1374 d. 16 Aprilis, Budae. – Ludovicus rex Hung. Polon. ambasiatoribus suis Stephano episcopo Zagrabiensi, Petro Zudar Bano Sclavoniae et militi Simoni de Podio tribuit potestatem contrahendi matrimonium inter Ludovicum secundogenitum Caroli Franciae Regis ac unam de tribus filiis suis videlicet Caterinam, Mariam et Edvigam, – et offerendi pro dote regna Siciliae, Neapolitanum, Apuliae, Calabriae, Principatum Salernae, Comitatum Provinciae (Provence), Folchacherae (Forcalquier), Pedemontis (Piemont) et Honoris (montis) S. Angeli (Mons S. Angeli) – (Fejér T. IX Vol. IV No 323 pag. 558) /: Katarzyna zaręczona umarła przed ślubem mając 8 lat r. 1374. :/

1374 ~~[illegible]~~ secunda die festi Nativitatis B. Mariae V., in villa Wyzol prope castrum Regécz. – Ludovicus rex Hung. civitati seu montanae cupreae de Gölnicz (vel Göllniczbanya) super fluvium Szmolnyek) confirmat possessionem 7 villarum: villae Zacharii, Wolkonorii (sive Falckamarii), Drakonis, Henchmanni (sive Heuchandi), Heremitae (domus Heremitae – dziś Remete), Zuadlerii (sive Schwedleri) et Abakuk. (Sądownictwo w tych wsiach miało miasto – dawniej r. 1368 oprócz tego jeszcze należały do miasta: Korumpach, villa Jeklini, villa S. Margarethae, villa Kois – W obrębie Göllnickim leżała góra Wkuthygh seu Mons Boum, edificia in quibus ferrum flatur et purgatur, fluvius Wolkenswiz et mons Stink.) (Fejer T. IX V. IV No 325 pag. 564.

1374 d. 17 Septembr. Cassoviae. – Ludovicus rex declarat: licet privilegio nostro nobilibus Regni Poloniae dato fuissemus obligati, quod decedentibus nobis, masculinam tantum prolem nostram et non foemineam debent sibi recipere in haeredem regni Poloniae: nunc autem iidem nobiles, non extante prole masculina unam ex filiabus nostris pro haerede regni Poloniae acceptarunt, quam nos et Regina Elisabeth mater nostra et consors nostra assignabimus. (Fejer: T. IX Vol. IV. No 332 pag. 572 – Januszowski: Statut P. I. – Vol. leg. I p. 55) (obacz ten przywilej z r. 1364 Cracoviae d. S. Stanislai – w Naruszewiczu)

1374 in festo b. Philippi et Jacobi, in Byhor (Bihar) – Ludovicus rex significat, quod civitatem Eperies undique muro, moeniis et speculis circumvallare inchoavit, conceditque ipsis libertatem venditionis et emptionis pannorum, aliasque immunitates quibus civitas Budensis gaudet. – Fejer T. IX Vol. IV. No 384 pag. 609 – Wagner dipl. Saros. pag. 217.)

1374 illustris virgo Katherina primogenita regis Ludovici

1374 Comes Feculinus de S. Georgio Judex Judaeorum totius regni Hungariae. (p. 579). /: Żydzi posądzeni o zatrucie studzien podczas czarnej morowej zarazy w r. 1348 - prześladowani w Węgrzech, w znacznej części wynieśli się do Polski pod rządy Kazimierza Wielkiego/

1374 Jacobus et olim Laurentius filii Rudolphi de Tharkeo habebant possessiones in Memdraud, Lompryez et Eur (Nehre). (p. 580)

1374. III Idus Octobr. Avinione, Pontificatus Anno 4to - Gregorius XI archi-episcopis Strigoniensi et Colocensi mandat: quia circa metas regni Hungariae versus Tartaros est multitudo populorum qui Walachones vocantur et qui secundum schisma Graecorum vivunt; licet Ludovicus rex certam partem illorum procuraverit ad fidem christianam converti; quia vero non habent Antistitem nec proprios sacerdotes et quia de paucis sacerdotibus Hungaris ad eos pro ministrandis sacramentis accedentibus ob diversitatem lingvarum et morum non sunt contenti: ideo expediret eisdem praefici episcopum catholicum scien-tem eorum lingvam - ideo communicato consilio Regis debetis nos informare: in quo loco esset erigenda Sedes episcopalis, quomodo dotanda ecclesia hujusmodi episcopalis, sub quibus finibus ejus dioecesis distinguenda et cui Metropolitano subiicienda. (Fejer T. IX Vol. IV. № 343 pag. 587 ex Wadding Tom VIII № 7 pag. 292) (Katona Tom X p. 573)

1356 tertio die Strenarum (Kolęda?) - Capitulum ecclesiae b. Martini de Scepus testatur quod Jacobus filius Jacobi scultetus de Kachwin-kel de districtu Danowith (Dunajecz?) medium partem scultetiae in Kach-winkel (dziś wieś Kaczwink koło Starej-wsi) vendidit Magistro Jacobo filio Ladislai de Kachwinkel. Fejer T. IX Vol. IV № 6 addit. p. 664)

1279 d. 14 Septemb. - Constitutiones Synodi in Buda praesidente Philippo Firmano episcopo Apost. Sedis Legato (Endlicher - Raynald: Annales eccl. 1279-1280) zakazały poświęcać wodę wrzącą i żelazo rozpalone przy Ordaliach - przez co takowe upadły (i w Polsce)

1312 d. 15 Czerwca w bitwie pod Koszycami przeciwko powstańcom (dowo-dzonym przez palatina Matthaeusza Csák z Trenczyna) poparli stronę króla Karola Andegaweńskiego niemieccy Sasi ze Spiża, gdzie też poległ ich hrabia Jordan Görgei. (Wagner: Analecta Scepus. II. 10)

1411. die dominica ante fest. S. Fabiani et Sebast. Sigismundus rex Hung. Nicolao Lewkes de Kallo scribit ad audientiam ejus devenisse quomodo rex Poloniae et dux Vitaldus hostes regni confinia regni Hungariae a parte Poloniae hostiliter subruere niterentur ideo monet ut una cum gentibus more exercituantium versus Cassoviam feria 3a proxima compareat. (Katona XII p. 40 – Chciał Zygmunt zdradliwie podczas wojny pruskiej z tyłu napaść Polskę; zaledwie Zawisza Czarny de Garbow ~~[illegible]~~ zgodę między węgierskim a polskim królem przywrócił. Długosz XI p. 312.)

1411 in Becz die dominica ante festum S. Martini. Vladislaus Jagello cupiens ea quae per praelatos et barones nostros feria 3a ante dominicam Ramis palmarum in Iglavia seu Novavilla cum praelatis et baronibus hungar. tractata sunt ad finem perducere, dat plenipotentiam legatis suis Jacobo ep. plocensi etc. ad diem S. Martini tractandi in Schramowicze cum baronibus hung. in Antiqua villa consistentibus. (Katona XI p. 48 ~~49~~ ex Praevia explic. Jur. Hungar. p. 41)

1411 in Iglavia feria 3a ante dominicam Ramis palmarum. Joannes Strigoniensis archiepiscopus, Nicolaus de Gara, comes Simon de Rozgon, Nicolaus de Marczali, Joannes de Pessewcz caeterique barones hung. cupientes fines Hungariae et Poloniae paccatos reddere pro die S. Martini conventionem in ~~[illegible]~~ Antiqua villa et Schramowicze cum ~~[illegible]~~ praelatis et baronibus polon. statuunt. (Dogiel I p. 42)

1411. Cracoviae fer. 6a ante fest. B. Andreae Vladislaus Jag. tractatum pacis per barones polon. cum baronibus hungar. (signanter Matheo de Palocz comite de Boshod castellano de Diosgeur) in Schramowicze fer. 5a ipso die S. Elisabeth conclusum ratificat. (Dogiel I p. 43. 44)

1412. In Lyblyo d. 15 Martii Vladislaus Jagiello cum Sigismundo rege Hungar. tractatum pacis init. (Dogiel I p. 46. Długosz XI p. 321–326)

1412 In Subowla fer. 4a post Dominic. Laetare. Sigismundus rex Hung. foedus cum Vladislao Jagel. factum ratificat. (Dogiel I p. 49)

1412. Zagrabiae die octava BOSS. Sigismundus rex Hungariae Vladislao Jagelloni XIII oppida Scepusiensia oppignorat. (Katona XII p. 127–132 ex Kerthelich: Not. prael. p. 381)

1421 Sigismundus rex hung. legatis Vladislai Polon. regis qui Slesiam in vim observationis foederum a Sigismundo dari optabant respondit se unicam filiam Elisabeth neglecta Alberti Austriae ducis affinitate (była mu zaręczona) in uxorem Vladislao Jagiell dari velle et cum illa Silesiam, Hungariae et Bohemiae regnum. Si vero regi filia Elisabeth ~~[illegible]~~ puellula admodum undecimum supergressa annum parum nubilis videretur, ex tunc pollicetus glotem suam Offkam germani sui Venceslai Bohemiae regis relictam regi Poloniae desponsaturum, dotisque nomine Silesiam cum 100000 flor. inscripturum (Długosz lib XI p. 441)

1415. Constantiae XVII calend. Septemb. Sacrosancta constantiensis Synodus Vladislao regi Poloniae tutandas ditiones regis Hungariae Sigismundi adversus rabiem Turcarum commendat. (Dogiel p. 50 – Katona XII p. 226–231 – poseł który ten list z Konstancji przyniósł był Stanislaus miles)

1429. Romae Idibus novembris pontificatus anno XIV. Martinus V papa Sigismundo Romanorum Hung. et Bohem. regi. Nuper astante collegio cardinalium pro parte Wladislai regis Poloniae fuit coram nobis propositum quod licet eidem Wladislao promiseris ipsum perpetuis temporibus habere pro amico tamen Litvaniam a Poloniae regno sejungere (podżegając Witolda): propterea monemus te ut in hac causa nihil facias sine matura deliberatione. (Katona XII. Długosz L. XI pag 533)

1429 Posonii in festo Ascensionis D. Jesu Chr. – Sigismundus rex Hungariae quia nonnullos ex praelatis et baronibus nostris ad octavum diem festi Pentecostes ad oppidum Ofalu ad praelatos et barones regni Poloniae pro tractanda pace summus transmissuri: ideo monemus cives Bartphenses quatenus omnes injurias et damna per Polonos illata registrare et baronibus Hungar. transmittere debeatis (Katona XII p. 526. ex Wagner Dipl. Saros pag. 104)

1430 In Neuremberga. Sigismundus Hung. rex civibus Bartfensibus denuntiat quod rex Poloniae ubique strata seu vias praecluserunt ne nuntii nostri et magni ducis Vitoldi ad nos possint accedere prout jam quemdam doctorem nuntium et unum notabilem familiarem ipsius magni ducis per nos ad ipsum magnum ducem missos in metis Polonorum Poloni spoliaverunt et graviter vulneraverunt, denique in metis cum potentia gentium constituti sunt expectantes oratores nostros cum coronis magno duci per nos missis, et Barthkonem quem pridem de [illegible] Strowbink ad ipsum dominum suum magnum ducem remiseramus detinuerunt ipsique omnia bona quae in Polonia habebat abstulerunt. Item ex copia literarum Petri Schafraniec Poloni ad Petrum filium Henrici magistrum tavernicorum (był on de Berzewicze) nostrorum intelleximus quod majestatem nostram diffidavit et nocebit. Ideo necessarium est ut et nos reddamus sibi talionem: [illegible] ergo mandamus ut omnes mercatores de Polonia revocetis et nemo commercia sub poena capitali in Polonia habeat, omnesque Polonos quos in regno nostro reperire poteritis captivetis et ut contra regem Polonorum et Petrum Schafraniec si partes regni nostri invadere conabantur potenter consurgatis et civitatem muniatis. Katona XII p. 531–533 ex Wagner Diplom Saros pag. 105.

1431 Romae VI calend. Febr. Martinus V papa postquam audivit Vladislaum Poloniae regem in Lithvani detineri (Świdrygiełło czyli Skirgiełło za namową króla Zygmunta węgier. przytrzymał w Litwie Jagiełłę) monet Sigismundum regem Hung. ut liberationi regis intendere velit. [illegible] Katona XII p. 554 ex Długosz Lib XI pag. 568.)

1439 Strigonii sabbato post festum S. Galli (17 Octobr.) Albertus rex Romanor. Hungar. et Bohem. ad conveniendum cum rege Poloniae Vladislao et concludendum necessarios tractatus, treugam, tolerantiam a guerra destinat oratores suos Ladislaum de Palocz magistrum curiae regalis et Stephanum Poharnok de Berzevicz. (Katona XII pag. 920 ex Dogiel Cod. dipl. I p. 154 et Wagner Analecta Scepus. I p. 142.)

1440 Cracoviae d. 8 martii: Vladislaus rex Polon. suscipit gubernacula regni Hungar„ castrum Lublio in terra Scepusiensi cum omnibus civitatibus.. villis quod titulo pignoris tenemus pollicemur post peractam coronationem nostram restituere regno Hungariae absque quovis pecuniarum in quibus pignori obligata fuerunt restituere itemque litteras quascunque superinde confectas." spondemus Barbaram imperatricem rom. in regnum Hungariae non intromittere (?) sed cum spondemus ei providentiam extra fines regni Hungariae facere pollicemur, Margaretha relicta Joannis de Gara propter quosdam excessus per judicium Sigismundi regis in capite et bonis damnata in carceribus tenatur hucusque, judicium hoc ratum habere. (Katona XIII p. 23-30 ex Palma Explicatio jurium Hungar. in Russiam minor pag. 18) (cum ratificatione et sigillis 20 procerum Poloniae – Przywilej ten pos: tom wracającym z Polski odebrany i do Austryi odesłany)

1440 Cracoviae d. 9 martii. Joannes episcopus Segniensis, Mathko de Tallowcz ambassiatores procerum regni Hungariae cum consensu D. Elisabeth reginae Hungariae declarant Vladislaum regem Polon. de consensu Elisabeth reginae in regem Hungariae rite electum esse. Katona XIII p. 37 ex Dogiel Cod. dipl. I p. 53)

1440 Cracoviae d. 12 martii. Vladislaus rex Poloniae et Hungariae Friderico Romanorum regi et duci Austriae denuntiat suam electionem in regem Hungariae et petit ut comitem Ciliae ab impugnatione confiniorum Hungariae abstineat. (Katona XIII p. 42-46 ex Prag Annal. Hung. Lat. II p. 340)

1440 In Nova villa festo Assumpt. Domini. Vladislaus rex Polon. et Hung. civibus de Kesmarg concedit aeviternam facultatem mercandi per Poloniam. (Katona XIII p. 54 ex Wagner Analect. Scepus. I. p. 58)

1440 Alba regali in festo b. Eliae. Vladislaus rex declarat quod licet per Elisabeth reginam corona cum qua reges Hungariae coronari soliti fuere de castro Wissegradiensi sublata fuerit, tamen ipse ex voto omnium alia corona beati Stephani in theca reliquiarum capitis ejusdem conservata coronatus est. (Katona XIII p. 101-102 ex autogr.)

1440. Budae feria 4a post festum b. Jacobi ~~[illegible]~~ (27 Julii) et ibidem in festo ad vincula S. Petri... Vladislaus Rex Pol. privilegia dat.

1440 Budae feria 6a post festum b. Thomae M. Vladislaus rex civibus XIII civitatum (licet prius XIII civitates prius Poloniis oppignorati proprium comitem parochialem sibi eligebant) permittit communem sibi deinceps eligere comitem qui Kesmarkini resideat. (Katona XIII p. 117 ex Wagner Anal. Scep. I p. 222.)

1441 ~~In Castello~~ Prope oppidum Sabariae fer. 4a pro X post festum Paschae. Vladislaus rex Polon. et in praesentia Martini de Thyffer et Joannis Meusenreutter cancellarii ablegatorum Friderici et Ulrici comitum Ciliae, Ortenburgae et Zagoriae juramentum praestat quod omnem indignationis rancorem contra eosdem Comites Ciliae eliminaturus sit et illos ubicunque protegere vult. Katona XIII p. 150-153 ex Pray Annal: L. II p. 352.)

1441 Budae die sabbati proxima post festum S. Stanislai. Vladislaus rex Pol. et Hung. incolis civitatis Vratislaviensis cum omnibus mercibus per regnum Poloniae Lithvaniae et Hungariae equitandi concedit libertatem. (Katona XIII p. 158-159.

1441 In villa Lorew (seu Loren) insulae Chepel. in festo 11000 virginum. Vladislaus rex Polon. et Hung. (tam polowat)

1442 Posonii feria 4a ante festum S. Laurentii. Elisabetha regina Hungar. declarat quod ad requisitionem Eugenii papae et Juliani cardinalis S. Angeli legati apostolicae sedis parata sit defendere Strigonium ad complacendum Vladislao regi Poloniae sub conditionibus ut habeat salvum conductum a rege Poloniae item literas regis Poloniae quod non compelletur ad matrimonium contrahendum item literas assecuratorias Nicolai Bani, Stephani de Bathor et aliorum quibus obtentis ad XIV post festum nativitatis B. Mariae in castro Strigoniensi vult comparere. (Katona XIII p. 201-202 ex Mscr. - Dlugosz termin widzenia się w Jaurinie kładzie na dzień S. Katarzyny)

1442 Budae in vigilia festi nativ. Domini - ipso festo S. Thomae - feria 3a post festum Matthaei Apost. et evang. - Budae 1443 feria 4a post palmarum - Budae 1444 in festo Visitationis B. Mariae ... Vladislaus rex Hung. et Pol.

1444. Budae III Nonas Julii Vladislaus rex Polon. et Hungar. Scanderbego Albanorum principi de recuperato imperio Epiroticae gentis quod patri ipsius Joanni Castrioto Amurathes Turcarum imperator ~~ab~~ eripuit et ad bellum cum Turcis gerendum invitat. (Katona XIII p. 300-303 ex Pray Annal. Hung. L. III p. 15.)

1446 Cognitii in festo S. Joannis Bapt. Stephanus Thomas rex Rasciae Serviae Bosnensium leges (w 7 artykut.) sancit. (Katona XIII p. 492 ex Farlati Illyric. sacr. T. IV p. 68)

1448 Zegedini d. 21 Decembr. Hungariae proceres Casimiro regi Polon. per literas ob quaedam partialia damna illata per Pangratium illata quaerulanti amicabiliter respondent Pangratium reum esse Katona XIII p. 630-632 ex Schwandtner T. II p. 59 - był to Pankracy z Św. Mikołaja przodek dzisiejszej rodziny Pongratz)

1448 in Sanok fer. 4a ante fest. S. Martini. Proceres Poloniae in conventione generali per Zophiam reginam Poloniae cum consiliariis regni Poloniae celebrata quoniam plurimi terrigenae quaerelam contra officiales hung. castrorum Makovitza et Brzozowytza ratione obsessionis viarum mercatoribus poloniis moverunt, cives Barthphenses monent ut eosdem compescant. (Katona XIII p. 632-633 ex Wagner Diplom. Saros. p. 140.)

1450 Aeneae Sylvius epi. Tergesti tergestini de liberorum educatione ad Ladislaum Posthumum Panoniorum regem opus dedicatum ex Nova civitate mense Februario 1450 (Katona XIII p. 752-755 w wyjątkach gdzie mówi hortatu Casparis qui te instruit libellum hunc aggressi... frugalitatem commendat, de studiis, de sociis, philosophiam moralem commendat: teste Sallustio... Początek: Siquem virtuti operam dare...)

(Długosz lib XI pag. 566.)

1453. Posonii feria 5a prox. ante festum Purificat. B. Mariae. Ladislaus rex Hungariae Joannem de Hunyad pridem regni gubernatorem cum successoribus et filiis nominat perpetuum comitem bistriciensem in Transylvania et pro insigniis ipsis; addita arma: corvum in campo flaveo seu celestino alas elevantem et annulum aureum in ore gestantem – addit hisce prioribus suis armis leonem erectum coloris rubei uno pede coronam gestantem in campo albo. Katona XIII p. 365 ex Spies Archiv. L. I p. 137 et ex Prai Annales Lass III p. 125 ubi addita clausula „ut ipse Comes Joannes ac filii et haeredes ejus cera rubea quoad sigillum insignum excellentiae comitatus gaudeant." Jan Hunyad przyjaciel s. Jana Kapistrana umarł d. 11 Augusta 1456 z zarazy morowej w mieście Zemplin – Jan Hunyady był rodem Wołoch z Siedmiogrodu urodz. w ojczystej wsi Hollós (Corvini vicus- od której przybrał Kruka w herbie. Podług Bonfina był synem wołocha Buthi i matki Greczynki (przyczem dodaje iż hrabia Cylijski powiadał: jakoby cesarz Zygmunt bawiąc w Siedmiogrodzie z jednej wołoskiej dziewicy, którą później wydał za szlachcica wołoskiego, spłodził bezślubnie Jana Huniada, którym się później opiekował i którego matce na znak dał złoty pierścień). Ojca Jana Huniada pisarze węgierscy zowią wołochem: Wojk (t.j. Wilk) Buthi; podług innego starego rękopisu (druk w Fejér Cod. dipl. VIII Pas II p. 8) ojciec Hunyada zwał się: Jan Hollos (t.j. Kruk) de Hunyad +1400 a matka greczynka Elżbieta de Marsina (która po śmierci pierwszego męża Jana Hollos, poszła powtóre za Jarosława Buti z którym miała syna Dan, a po trzeci raz za Vojth de Cholnok – niektórzy nawet Jana Korwina z rodu polskiego bacząc na jednostajność herbu Slepowron chcieli wywieść. – Nicolaus Olahus pisze że rodzona siostra Jana Korwina Huniada, Marina wydaną została za wołocha Mamzill de Argyes z którym miała 2 synów: Stanczul (zabity od wołoskiego wojewody Drakuły, zostawił synów Dana i Piotra) i Stojan (t.j. Stefan z Barbary Hunzar zostawił synów: Mikołaja Olahus biskupa i Mateusza a córki Urszulę i Helenę) – Jan Hunyad urodził się więc d. 19 marca 1390 z ojca Jana Hollos de Hunyad wołocha i matki Elżbiety de Marsina greczynki, pierwsze lata strawił w służbie rycerskiej Filipa xięcia medyolańskiego około 1412 później cesarza Zygmunta i Władysława warneńczyka którego największą był podporą. Umarł 11 Augusta 1456 w Zemplinie mając 67 lat; z żony swojej Elżbiety Szilagyi de Horogszeg zostawił 2 synów: 1) Władysława ur. 1433 ściętego d. 16 marca 1457 w Budzie na rozkaz podejrzliwego Króla Ladysława pogrobowca i 2) Macieja Korwina ur. 1443 zaręczonego r. 1448 z Elżbietą córką Ulryka hrabi Cylijskiego (lecz nie przyszło do małżeństwa)

Pochowany in Alba (Weissenburg?) w Transylwanii

1456 Chanadini secundo die festi conceptionis B. Mariae V: Ladislaus rex Hung. civibus Bartphensibus nuntiat quod ex oppido Futhak scripsit Petro Komorowsky ut cum gentibus suis veniat ad regem, sed quia ipse nobis tantum gentibus quas ad nostra servitia apud nos retinuimus personaliter pro defensione vestrarum partium remanserat sumus ex eo contenti. (Katona XIII ex Kaprinai H. D. P. I p. 123 – Zdaje się iż Piotr i Mikołaj Komorowscy przybyli z Polski do Węgier za Zygmunta cesarza dla walczenia przeciw Turkom w zaciągach jakoż r. 1437 oznaczyli się nad Sawą i Dunajem w walkach. Po śmierci Zygmunta cesarza pozostawszy w Węgrzech popierali stronę Władysława Warneńczyka i r. 1440 trzymali liptowski zamek Likawę i bronili północnych Węgier i Spiża przeciwko Iskrze który nawet r. 1442 pojmał Mikołaja Komorowskiego i długo w Czechach w więzieniu trzymał. Władysław Warneńczyk nagradzając ich wierność nadał im hrabstwo na Orawie i Liptowie. Piotr Komorowski zostawał w służbie potem Władysława Pogrobowca. Na początku panowania Macieja Korwina znowu był stronnikiem polskim i niepokoił Korwina, lecz r. 1459 z Maciejem Korwinem się pojednał – aż dopiero r. 147 3/[illegible] gdy sprzyjał widocznie Polsce wygonił go z Orawy Maciej Korwin i dobra mu zabrał.)

1457 in Buda. Ladislaus rex Hung. Joanni Nyari de Bedegh (filio Georgii Nyari et Helenae Gyula) „quia ab ipsis „vetustissimis Sarmatarum principibus originem ducit nempe natus patre „Georgio avo autem Joanne filio Stephani, filii Nicolai, filii alterius „Nicolai, filii Galli, filii Bartholomaei, qui fuit Pauli, filii Joannis, „filii Casparis, filii Benedicti, filii Stephani, qui fuit Galli comitis comi„tatus Simigiensis, filii Georgii, filii autem Joannis primi de Bedegh „a quo Bedeghiani nuncupamini, ex parte Stephano Nyary viro for„tissimo et strenuo sub Stephano hujus nominis tertio (więc r. 1161 – „1173 ?) inclito quondam Hungariae rege antecessoro nostro mili„tante, e Sarmatarum principibus oriundo, progeniti"... concedit nobilitatis insignia videlicet auream coronam regiam cui tres rami cum totidem rosis albis sunt impositi (Katona XIII p. 1171 ex Kaprinai I p. 216)

1161 może od Tatarzy

1458 Georgius Marnauich comes de Zuonick, starosta regni Rasciae.

1458 Budae 29 Martii. Mathias rex Hung. Georgio de Podiebrad regi electo Bohemiae nuntiat Joannes Giskra de Brandeys quamquam pacta cum nobis firmaverat, dolose hostiliter nos aggredit et quod rex Poloniae falsa quadam opinione jus ad regnum Hungariae praetendens contra nos hostiliter ducere vult – rogamus ideo ut Georgius rex ad nostras expensas 500 equites nobis mittere velit. (Katona XIV p. 106 ex Kaprinai P. I p. 439) (Kaprinai P. II p. 158)

1459 Budae in festo Ascensionis Domini Mathias rex Hunger. quia generosus Petrus de Komorow comes lyptoviensis de Arva venit huc et obtulit se ad servitia nostra et ad obedientiam ideo ipsi Petro ac filiis ejus Joanni et Alexandro damnorum illaciones quas ipse regno Hungariae intulit condonamus (Miscellanea Cracov. 1815 Fasc. II p. 106)

1458 Zegedini feria 4a ante festum Nativitatis B. Virgin. Mathias rex Hungariae attendens fidelia servitia Stephani de Rozgon qui cum familiarum suorum multitudine fortalitium Wadna vocatum ubi satis magna multitudo latronum cum quibusdam Komorouczky et Walgatha capitaneis eorum existebat expugnavit, eidem Stephano castrum Cherep in comitatu Borsodiensi confert. (Katona XIV p. 144 ex Kaprinai H. D. Pars II p. 200)

1462 (~~Raphael Hertzegh de~~ ~~emoje Joannes Vitez ...~~ Dionysius) Szets archiepiscopus (strigoniensis cardinalis ~~electus~~) Mathiae Corvino regi Hungar. scribit: Majestas vestra Budae mandavit nobis ut cum Petro de Comoro tractaremus de concordia aliqua ne ab illis partibus fierent insultus.. ergo in festo S. Michaelis proxime praeterito una cum palatino (regni Michaele Orszag de Guth) venimus ad Sarló et ibidem convenimus cum eodem Petro cum quo etiam venerat Barthus et Korbel. Proposuit nobis multa damna multasque injurias sibi fuisse illatas a certis subditis regis quae ipsum a servitio regis abduxissent; quasdum per litteras et nuntios proposuisset coram rege, auditus quidem sed nunquam exauditus fuisset, debita etiam saepe repetita nunquam reddita forent. Itaque effecimus ut animus ejus flecteretur, debita omnia reduximus ad 2028 florenos quorum solutionem assecuravimus ex decimis ecclesiae in comitatibus Thurocz et Arva hoc anno. Hoc fecimus quia hostes nostri adjuncti illis qui ex Scepusio adeos venerant partes istas superiores vastare intendebant. Copiam dispositionis cum Komorouzki jam regi transmissimus. Item fecimus dispositionem cum Barthus et cum Korbel. Postremo sunt duo Poloni qui se asserunt sub nomine Majestatis Vestrae militasse et stipendium ad plenum nondum fuisse ipsis solutum. (Katona XIV p. 523–526 ex Epistol. Mathaei Pars I Epist. 31 p. 82)

1464 ex Busso feria – infra octavas Corporis Christi: Felix de Panyow, Johannes de Merow (moje z Mirowa Myszkowski) capitanei fortalitii Busso (penes Popradum in Scepusio – t.j. Batyowce Zeruszendorf – byli to knyziaty w służbie Macieja którym zaległy żołd nie wypłacono dotąd) dant Antonio Uza et Mathiae Kalnas castellanis castri Makovitza salvum conductum proficiscendi usque ad Busso. (Katona XIV p. 673. ex Wagner Diplom. Saros. p. 71)

1463 Kesmark feria 4a post Pentecosten. Stephanus de Zapolya capitaneus partium superiorum civibus Bartfensibus nuntiat quod aemuli regni Hungariae (t.j. rokoszanie) fere duo millia super oppidum Neymark sunt congregati et volunt Viridem montem fortificare et ab ipso damna et pericula regno Hungariae inferre. Capitales eorum sunt: Thalaphus, Korbel, Perena, Bastyan et Zelenka. Rogat ergo ut cives cum equitibus et peditibus quanto citius veniant ad expellendos dictos inimicos. (Katona XIV p. 674 ex Wagner Analecta Scepus. P. IV p. 20)

1465 Budae d. 26 Febr. Mathias rex Hung. Joanni cracoviensi et Jacobo vladislaviensi episcopis, Joanni de Tanczin bano cracoviensi caeterisque praelatis et baronibus in conventione cracoviensi congregatis post acceptas litteras illorum paciferae mentis scribit: ex litteris nostris dum Jacobus thesaurarius regni Polon. super exortis dissensionibus scripsisset, patefactis ei intelliger potuistis facile nos ad pacem inclinari quam optamus: pro qua re tractanda misimus duos ex consiliariis nostris ad locum deputatum (Bardyjow?) ut tractent cum vestris deputatis (Katona XV. p. 115. ex Epist. Corv. P. II. N. IV p. 12)

1466 In Kesmark die dominico proximo ante festum Fabiani et Sebast. Emericus de Zapolya comes perpetuus scepusiensis civibus Bartfensibus nuntiat quod pridem convenerat cum Petro de Komorow et Pretzlavo de Dmossycze ac aliis Poloniae potioribus super his qualiter latrunculi regni Hungariae devastatores prope fluvium Wagh congregati eorum voto scilicet insultus privari possint. (Katona XV p. 150 ex Wagner Analect. Scep. P. IV p. 15)

1468 Mathias rex Hungar. proceribus Poloniae: Literis vestris imputatis mihi invasionem Moldaviae tanquam ad regnum vestrum pertinentis et injurias vestris ex Hungaria per nostros illatas et requiritis veterum foederum observationem. Moldaviam invasimus quoniam Stephanus quem nostrum esse subditum ipsius confessione scimus, exules nostros (rebelles Transylvanos) fovebat ac e regno nostro rerum et hominum praedas abigeret. Vaivodae Moldavienses semper regibus pannonicis servierunt. Arbitrium de damnis et injuriis ad opportunum tempus differimus nunc negotiis fidei catholicae contra haereticos occupati (Katona XV p. 244-246 ex Epist. Corv. P. III no XXVIII p. 56)

1468 Proceres Hungariae ad quaerelas Polonorum regi et ipsis separatim scriptis nuntiant fraternitatem augeri affectantes, nil eis jucundius evenire posse quam cum Polonis quam tranquillissime vivere (Katona XV p. 247 ex Epist. Corv. No XXXII p. 63)

1468 Mathias rex Hung. ad quemdam Polonum: Non erat opus jam tertio per litteras requirere nos ut haeredibus quondam Zawieszky Nigri (Zawisza) super oppido Zebin justitiam impenderemus: quoniam viam juris libere obtulimus quia non est aequum nos ad simplicem quaerelam extraneorum modernos possessores de memorato oppido ejicere: nos propter meritum praefati olim Zawieszky libenter facimus, ut in hac re simplicius procedatur et compendiosior fiat decisio. Katona XV. p. 248 ex Epist. Corv. No XXX p. 60

1468 Quidam ex Hungariae proceribus super negotium haeredum Zawieszky causam apud regem libenter promovisse nuntiat et regem justitiam ministrare esse paratum (Katona XV p. 249 ex Epist. Corv. No XXXI p. 62)

1471 Ex Podolino feria 3a ante Nativitatem Mariae. Predislaus capitaneus scepusiensis accepta notitia quod Wladislaus Casimiri regis Poloniae primogenitus Pragae feria 5a ipso die b. ~~M~~ Timothei in regem Bohemiae coronatus sit et in archiepiscopum pragensem magistrum suum Joannem Seniorem Dlugosch canonicum cracov. nominavit; mandat ergo parochis XIII oppidorum ut in ecclesiis campanis pulsatis Te Deum laudamus decantari faciant. (Katona XV pag. 493 ex Wagner Analect. Scepus. P. III p. 258)

1471 Cracoviae feria VI in vigilia Mathaei apost. Casimirus princeps regni Polon. filius regis Casimiri litteras diffidatorias ad Mathiam de Huniad Hungariae regem intrusum et occupatorem publicat (Dogiel I p. 61)

1471. Circa Scharis in stativis feria 3a proxima post festum S. Simonis et Judae. Casimirus princeps regni Pol. regni Hungariae haeres capitaneis et rothingeris exercitus sui mandat ne oppidanis de Sabinow damnum inferant (Katona XV p. 500 ex Wagner Diplom. Saros. p. 183)

1472. ~~[illegible]~~ Romae nonis Martii. Sixtus IV Casimirum regem Poloniae monet ut arma deponat et Mathiam regem Hungariae non oppugnet. (Katona XV p. 571 ex Pray et Raynaldo)

1472 Romae calendis Martii. Sixtus IV ratione quod Casimirus rex Poloniae ac ejus primogenitus haereticis favent et dominia ~~[illegible]~~ (t. j. Czechy) Mathiae regis Hungar. et Bohem. invaserunt, omnes subditos illius a juramento homagii et fidelitatis absolvit. (Katona XV p. 572 ex Raynald)

1472 Romae calend. Martii. Sixtus IV ducibus et baronibus Bohemiae, Silesiae et Moraviae sub gravissimis censurae poenis praecipit ut Wladislao polono principe relicto qui prius a catholicis electus ac vocatus ut regnum Bohemiae a tyranide haeretici Jersici Podiebradii liberaret venire recusaverat, Mathiam regem Hungar. qui contra perfidos Sarcos bella gerit recipere et eique fidem et obedientiam jurarent. (Katona XV p. 573 (572) ex Raynaldo)

1472 Budae tertia die Resurectionis Domini Praelati et barones regni Hungariae de voluntate regis Mathiae cum Stanislao Wantropka de Strzelcze castellano sandecensi oratore regis Poloniae treugas componunt ad annum incipiendo a d. 1 Maji cum conditione ut Petrus Kot castrum nitrense restituat, castrum Stropkow maneat in eodem statu in quo nunc est cum confirmatione ipsius regis Mathiae. (Dogiel I p. 635)

1472 Cracoviae feria 4a ante dominicam Cantate. Praelati et barones regni Poloniae treugas ad decursum unius anni inter Casimirum regem Pol. Wladislaum regem Bohem. et Mathiam reg. Hung. sancitas atque per nuntium baronum hungar. Nimphor allatas, confirmant. (Dogiel I p. 64)

1472 Budae feria 2a post festum Corporis Christi. Mathias rex Hungar. civibus Bartphensibus Martinum (właściwie ma być Marcum) cardinalem patriarcham aquilejensem legatum apostolicum ad regem Poloniae proficiscentem commendat. (Katona XV p. 585 ex Wagner Diplom: Saros p. 127

1472 Romae. Sixtus IV papa Marco cardinali in Germania Hungaria et Polonia apostolico legato injungit ut toto corde ad celebrandam diaetam et pacem conficiendam incumbat (Katona XV p. 588 ex Raynaldo et Pray)

1472 In Sandecz XIII Calend. novembr. Marcus cardinalis patriarcha aquilejensis apost. legatus Mathiae regi Hungar. Casimiro regi Pol. et ejus filiis Vladislao et Cazimiro terminum ad d. 2 Februar. in Nissa ratione tractandae concordiae in generali diaeta praescribit monendo ut omnes controversiae et guerrae usque ad illum terminum suspendantur, ut Mathias rex Hung. fortalitium Stropkow non impetat et ut ad lites inter oppida scepusiensia componendas Mathias rex Enricum de Zapolia comitem scepusiensem in Keszmark, Casimirus rex vero Przecslaum de Dmoszyce capitaneum scepus. in Podolinecz mittant, sub anathemate servanda. (Dogiel I p. 65)

1472 In Thorun feria 3a in Crastino SS. Innocentium. Casimirus rex Polon. terminum praefixum ad diaetam in Nissa pro die Purificationis B. Mariae per Marcum cardinalem legatum, ratum habet ad quam diaetam oratores Joannem archiep. gnesnen. Jacobum vladislav. Derslaum de Rytwiany cracov. Lucam posnan. Stanislaum Ostrorog calisien. palatinos destinat (Dogiel I p. 61)

1472 Pragae feria 5a S. Valentini Vladislaus rex Bohemiae quum sermones nonnullorum audivissemus Ladislaum Hung. et Bohem. regem veneno fuisse sublatum accuratissime id inquisivimus et sepulcrum ejus jussimus aperiri: hic vidimus corpus memorati regis integrum nec habens indicii quidpiam quod in suspicionem induceret quemquam, veneno interemptum esse. (Katona XV p. 621 ex Bel Notit. Hung. T. III p. 213)

1473 Nissae XVIII Calend. maji Marcus cardinalis patriarcha aquilejensis legatus apost. inducias ad 28 maji prorogando novum terminum diaetae in Nissa ad Calendas Maji indicit. (Katona XV p. 648 Dogiel I p. 67)

1474 In Eperies fer. 4a inter Octavas Epiphaniarum Domini (12 Januarii) Mathias rex Hungar. dat consiliariis suis videlicet Gabrieli (Rangon) albensi transylv. episcopo cancellario regni, Osvaldo (Thuz) episcopo zagrabien. Emerico de Zapolia comiti scepus. Joanni Pongracz de Dengeleg vajvodae transilvan. Georgio (Hassnos) praeposito quinqueeclesien. Gasparo (Back) praeposito scepusien. facultatem conveniendi et tractandi cum consiliariis regni Poloniae proximis diebus futuris in locis ab antiquo consvetis. (Dogiel I p. 68)

1474 In Antiqua villa feria 2a ante fest. cathedrae B. Petri apost. Gabriel (Rangonius) albensis transylvan. Oswaldus (Thuz) zagrab. episcopi. Emericus de Zapolia comes scep. Joannes Pongracz de Dengelek vajvoda transilv. Georgius quinqueeclesiens. et Caspar scepusiensis praepositi cum praelatis et baronibus Poloniae Jacobo archiepiscop. gnesn. Dobeslao Kmita de Wisnicze castel. lublin. et Joanne de Rytwiany mareschalco regni Polon. pacem conveniunt praesente Bartholdo de Massa decretorum doctore ablegato Marci cardinalis patriarchae aquilejens. inter regna Poloniae et Hungariae in perpetuum, confirmationes regias hujus pacis aeviternae ambae partes in castro Schorstin praesentari facient. (Dogiel I p. 635)

1474 Bartffae die dominico post festum b. Matthiae. Mathias rex Hungar. pacem articulos pacis inter Hungaros et Polonos conceptos confirmat. (Dogiel I p. 71)

1474 Budae in conventione generali super die festi b. Georgii. Nicolaus rex Bozinae (Ujlak?) Joannes (Vitez de Zredna) strigoniensis, Gabriel colocensis archiepiscopi... caeterique praelati et barones regni Hungariae pacem cum Polonis prope Antiquam villam conventam ratificant (Dogiel I p. 73)

1474. In Nuremberg d. 13 martii. Fridericus Roman. imperator cum Casimiro rege Polon. confoederationem contra Mathiam regem Hungar. init vigore cujus Casimirus cum exercitu ad festum S. Joannis Bapt. Mathiam regem Hung. imperator vero Fridericus ad festum S. Jacobi impugnabunt. (Dogiel I p. 164)

1474 Proceres regni Bohemiae ad legationem Mathiae Corvini Hungar. regis declarant Vladislaum in regem electum esse ad „populi nostri et linguae slavonicae gloriam exaltandam" (Katona XV p. 697.)

1477. d. 12 martii Mathias rex Hung. Nicolaum (Thungen) episcopum varmiensem in protectionem accipit eique defensionem contra regem Poloniae pollicetur. (Dogiel I p. 75)

1479. Budae d. 17 Aprilis. Joannes de Aragonia tit. S. Adriani cardinalis ad Hungariae, Bohemiae et Poloniae regna apostolicae sedis de latere legatus capellae seu ecclesiae in oppido Podolini quam Petrus Sobintsch (Sobieński Kmita) aedificari seu fundari coepit in certis festis indulgentias confert. (Katona XVI p. 257 ex Wagner Analect. Scepus. P. III p. 259)

1484. Budae. Mathias rex Hungar. ad Casimirum Jagell. regem Pol. (epistola) Misisti ad nos pro concordando nobiscum de termino diaetae sive conventionis in Scepusio et Silesia celebrandae servitorem suum qui in itinere aegritudine praeventus ad nos venire non potuit sed literas suas transmisit: mittimus ergo ad M. V. hominem cui in dicendo fidem habere velis (Katona XVI p. 551 – Postem tym był Stephanus Crispus Urbani quaestoris ex sorore nepos wykształcony najprzód w Ferarze a potem w Rzymie, posłał go Król Maciej do Polski (Bonfinius Dec. IV. Libr VI p. 645.)

1484 Mathias Rex Hung. ad Casimirum Reg. Pol. epistola: His diebus quidam Albertus scholasticus cracov. et canonicus gneznen. veniebat ad nos et ad cardinalem (Joannem) de Arragonia apostolicae sedis legatum (syn Ferdynanda Króla neapolitańsk.) certarum suarum et episcopi cracov. rerum expediendarum gratia. Sed dum appropinquaret Cassoviae malefici ex Polonia eum expoliarunt qua de causa in Poloniam rediit. Propterea rogamus ut malefactores illos perquirere et puniri faciat. (Katona XVI p. 552) (zdaje się że list ten najprawdopodobniej r. 1479 pisany)

1484. Varadini Mathias rex Hungar. Casimiro regi Pol. (epistola) Damna mercatoribus leopoliensibus jussimus resarciri: quemlibet pacis mutuae temeratorem puniemus. Conquaesti sumus de Jacobo Dambno castellano cracov. qui cives vratislavienses hortatus est, ut in eo quo essent Christophoro Safranik subdito polono debitores satisfacerent comminando: sed nos ad requisitionem M. V. nuntiamus quod ille Safranik a subditis nostris in Silesia non detinetur. Nos in eo inquirendo omnem diligentiam faciemus. Katona XVI p. 553 – może to był Szafraniec bannita polski ?)

1490. Budae fer. 2a ante fest. Exaltationis S. Crucis (d. 13 Septembr.) Ladislaus rex Hungar. Bohem Civibus Bartphensibus (epistola) Ad literas vestras quibus auxilium nostrum contra Joannem Albertum fratrem nostrum regnum Hungariae invasurum imploratis: nuntiamus nos misisse ad Casimirum regem Poloniae nuntium pro tractanda pace inter nos et fratrem nostrum. Speramus ergo quod frater noster revocetur sine mora. Nos statim post coronationem nostram cum gentibus nostris ad subsidium vestrum ibimus (Wagner Dipl. Saros. p. 337. – Katona XVII p. 65)

1490 in campo juxta villam Zent-Andras fer. 4a ante festum S. Mariae Magdal. (21 Julii) Joannes Albertus regni Hungariae in conventione campi Rakosch generali electus hortat cives Barthphenses ut iter suum ad eum dirigant satisfaciendo proclamationi electionis regiae ejus (Wagner Diplom Saros p. 135. Katona XVII p. 89)

1490 Buda fer. 5a post festum S. Laurentii. Praelati et barones Hungariae nuntiant Ladislaum regem Bohemiae in regem Hungariae legitime electum esse; et quia Joannes Albertus frater regis contra omne jus et licitum regnum Hungariae cum exercitu intravit et illud usurpare sibi intendit, Ladislaus rex cum satis numeroso exercitu personaliter eum insequi decrevit – ideo hortant omnes ut ad requisitionem regis cum omnibus gentibus parati sint (Cum 14 sigillis – Batthyani: Leg. Eccl. T. I p. 827 Katona XVII p. 90)

1490 in campo ante possessionem Zerents fer. 5a post B. Aegidii. Joannes Albertus Hungariae electus monet cives Bartphenses quatenus circa diem Sabbati post Nativitatem B. Mariae facta deliberatione finali eidem submissionem faciant, alias sibi ipsis imputabunt quidquid exinde sequetur (Wagner Diplom. Saros. p. 136. Katona XVII p. 95)

1490 Budae in festo b. Galli: Ladislaus rex Hungar. et Bohem. cives Bartphenses monet ut fortiter resistant Joanni Alberto et promittit illis quamprimum gentes comparaverit succurrere (Wagner Diplom. Saros. p. 138. Katona XVII p. 96)

1490 in campo juxta villam Mesky fer. 5a post festum S. Mathaei. Joannes Albertus Hungariae electus Stephanum Rozgon ultro se illi subjicientem in tutelam recipit (Pray Annales Hungar. Pars IV p. 214)

1491 Agriae Sabbato proximo post octavas Epiphaniarum. Vladislaus rex Hungar. et Bohem cives Bartphenses monet ut ad Szikszoviam sibi cum auxiliis occurrerent. (Wagner Diplom. Saros. p. 140. Katona XVII p. 145)

1491. in oppido Mohy fer. 3a ante festum b. Vincentii: (d. 18 Januar) Vladislaus rex Hungar. et Bohem. quoniam cum Alberto duce vastatore regni Hungariae infra 15 dies conflicturus sit monet cives Bartphenses ut cum puscariis (artylleria ?) sub conductu Pauli de Darhoch capitanei scepusiensis insurgere et in auxilium venire velint (Wagner Diplom. Saros. p. 141. Katona XVII p. 146)

1491 Joannes Albertus regni Hungariae in campo Rakos generaliter et legitime rex electus et proclamatus pacem cum Wladislao Hungariae et Bohemiae rege ratione regni init. (Dogiel Codex diplom. T. I p. 79 = (ważne obaczyć) +

1491 inter exercitus utriusque partis penes civitatem Cassoviensem in dominica Invocavit (20 Febr.) 1491 Vladislaus rex Hungariae et Bohemiae cum Joanne Alberto duce fratre uterino ocasione regni Hungariae pacem init, postquam Casimirus rex Poloniae genitor illorum volens discordiam ex utraque parte complanare misit ad Vladislaum oratores suos Andream archiep. leopol. et Mathiam de Bryn palatinum posnan. qui effecerunt ut ab utraque parte aliqui consiliarii ad tractandum deputarentur. Misit ergo Vladislaus: Valentinum (Farkas) electum episcopum varadiensem et Thomam (Bakotsium) episcopum jauriniensem, Joannem de Schellemberg regni Bohemiae cancellarium et Wilhelmum Laumkircher liberum dominum de Zalonok, qui ~~[illegible]~~ cum consiliariis Joannis Alberti videlicet ~~[illegible]~~ Nicolao Primo de Crayne praeposito stobnicensi cancellario ejusdem Joannis Alberti et Petro Myskowski castellano vieliensi (wislicki ?) tales conditiones pacis decreverunt. 1) Vladislaus ~~[illegible]~~ manebit legitimus rex Hungariae, pro cessione regni autem Joanni Alberto ~~dare et assignare~~ titulo haereditatis debet in ducatu Silesiae castra et civitates: Glogoviam majorem, Rozychen, Sprotaviam, Zelena hora, Sprotaviam, Svobodin et Ottyn alio nomine Wartenberg, totum statum cum villis qui Joannis ducis Saganensis fuit et quem rex Mathias ab eodem emit; item civitatem Goram. 2) Vladislaus promittit Joanni Alberto civitates Krosna et Schyenyan cum villis quae ad regem Vladislaum devolvi debent statim post devolutionem Joanni Alberto dare; 3) Vladislaus promittit post mortem Conradi ducis Albi Joanni Alberto dare. 4) Quoniam dux Joannes Corvinus ducatum Opaviae ad vitae tempora jure haereditario possidet, Vladislaus pro hoc ducatu Opaviae promittit Joanni Alberto singulis annis in festo B. Jacobi Apost. 3000 flor. dare et in Glogovia vel Kozle deponi. 5) Vladislaus promittit Joanni Alberto pro ducatu quem Conradus Albus ad vitae tempora tenet singulis annis tantam pecuniam solvere quantam dux ex eo ducatu habere potest. 6) Vladislaus promittit obligata castra Carnoviam, Czrylim (?) obligatum ducatum Hostek civitatem Bythom et castrum Zwerklenecz redimere et fratri suo dare. 7) Vladislaus promittit ducatum Kozle cum civitatibus Hwopeczyce et Wladislaw intra spatium trium mensium redimere et fratri dare. 8) Si exactio aliquam per Silesiam generaliter imponeretur vasalli et subditi Joannis Alberti se substrahere non debent et servitium facere excepta persona Joannis Alberti. Privilegia vetera observentur. 9) Si Joannes Albertus in regem sublimabitur,

collecta [illegible] mora (illinc może opuścił [illegible])

extunc ducatus illos Silesiae [illegible] reddere debet coronae Hungariae 10) Si Vladislaus absque liberis decederet: proceres regni Hungariae tenentur et promittunt Joannem Albertum in regem suum assumere. 11) Omnes captivi libere dimittantur et omnes qui Joanni Alberto adhaeserunt salvi remaneant et in gratiam restituantur praestito juramento fidelitatis Vladislao. Castra et civitates occupata remittantur 12) Nobiles Ladislaus de Sensky Elias de Throczia, Benedictus et Joannes Veres de Farnok a Mathia rege bonis privati et praescripti nunc apud Casimirum regem Polon. servientes gratiae regis Vladislai restituantur. 13) Debita Cracoviensium et Cassoviensium mercatorum invicem solvi debent 14) Joannes Albertus civitates Eperies et Zeben tam diu retinebit, donec illi Vladislaus castra et civitates: Glogoviam, Rorychon, Sprotaviam, Zelenahoram, Swobodyn, Wartenberg et Gworam non reddere poterit, alia vero castra et oppida in Hungaria Joannes Albertus remittere teneatur. 15) Vladislaus fratrem contra omnes hostes tueri debet. Cum confirmatione et sponsione procerum regni Hungariae (Sommersberg – Pray Annales Hungar. P. IV p. 219. – Katona XVII. p. 155–178)

1491 in castro Palotha in vigilia festi B. Laurentii: Vladislaus rex Hungar. et Bohem. quoniam magistri rotarum Johannis Alberti fratris nostri in partibus Hungariae novam guerram inceperunt; monet cives Bartphenses ut ad resistendum sint parati cum capitaneo Scepusiensi Paulo Darhoch (Wagner Diplom. Saros. p. 141. – Wagner Anal. Scep. IV p. 22. – Katona XVII p. 262)

1491 Cassoviae feria 6a post Exaltationem S. Crucis. Stephanus Zapolya comes Scepusiensis cives Bartphenses monet audacter militibus Joannis Alberti resistant promittens eis quam primum opem ferre. (Wagner Diplom Saros p. 143. Katona XVII p. 264)

1492 In arce Budensi in vigilia S. Nicolai, Vladislaus rex Hungar. et Bohem. ope legatorum polon. ad eum missorum Dobeslai de Kurozwanki palatini lublinen. et Raphaelis de Leszno mareschali secretum foedum cum Joanne Alberto init, vigore cujus ad coercendam temeritatem subditorum rebellantium et ad auxilia contra Turcas ferenda invicem sibi sint obligati (Dogiel. I p. 86 Katona XVII p. 526)

1493 in castro nostro Munkach in festo b. Dorotheae virginis: Joannes Corvinus de Hunyad Sclavoniae Oppaviae Liptoviaeque dux significat quod aestate proxima in castro Soklos Johannes episcopus ritenus ritus graecorum in claustro S. Nicolai supra oppidum Munkach degens petiit ut quasdam decimas vinorum de promontorio Lquathka, decimas frugum et bladorum de medio jobagionum in Oroszweg et in oppido Munkach commorantium [illegible] ac 7 portos de incolis in Oroszweg provenientes restituere ei faceremus, super quibus exhibuit, 6 litteras unam illustrissimi condam Theodorici ducis Podoliae alteras ~~secundas~~ Despoti magni Rascianorum idiomate confectas, tertias .... Joannis de Hunyad gubernatoris olim regni Hungariae, quartas et quintas Mathiae Hungar. et Bohem regis, sextas conventus ecclesiae S. Crucis de Lelesz. Sed visum est nobis litteras Theodorici ducis false et inique fuisse confectas: quoniam alterae literae dicti ducis Theodorici per rectorem hospitalis Dominicum de Thur in Zar (t. j. Záj,

czyli Bereg-Szász gdzie dla szpitala dał Teodor Koriatowicz także przywilej) commorantem, oblatae nulla ex parte litteris his per episcopum exhibitis respondebant et quoniam titulus et sigillum longe diversum fuit et quoniam recognovimus pergamenum politum et priorem scripturam de eo deletam esse ideo literas illas falsas et iniquas declaramus et per consequens alias omnes litteras indebite fuisse confectas nominanter autem litterae quas praedecessor ejusdem episcopi Lucas presbyter ruthenus in claustro S. Nicolai commorans ab Joanne Hunyad et Mathaeo rege false impetrasset. Ergo decimas illas cassamus, tantum episcopo 3 porcos ab incolis schismaticis exigere licebit (Batthyan: Leg. Eccles. T. I p. 514. Katona XVII p. 591–596. — Mikołaj Schmitth: [illegible] Episcop. Agrien. T. I p. 269 al. p. 303 wydrukował ten przywilej fundacyjny xięcia Teodora Koriatowicza z r. 1360 z którego widać iż owe xięstwo Mukaczu obejmowało 300 wsi — Lucas plebanus ruthenus in Munkacz poprzednik biskupa ruskiego Jana żył 1458–1488; Jan był pierwszym biskupem ruskim mukaczowskim — Unią przyjęli Rusini węgiescy dopiero r. 1646 w Ungwarze)

1494 In Podolin fer. 5a festi Ascensionis Domini (8 maja) Joannes Albertus rex Poloniae confirmat privilegia monasterii in Lechnicz carthusiens. ordinis (Wagner Analecta Scepus Pars III p. 188 — Dzyszczewski: Codex diplom I p. 349)

1496 in castro Walpo (nad Drawą) festo B. Priscae virginis (18 Januarii): Vladislaus rex Hungar. et Bohem. ad cives Bartfenses epistolam scribit: Certificati sumus Joannem Corvinum Oppaviae et Liptoviae ducem in regno Poloniae gentes congregare eo conatu ut ad regnum Hungariae hostiliter venirent ideo defensionem illarum partium Stephano de Zapolia comiti scepus. et palatino Hungar. commisimus requirimus ergo ut de bona custodia civitatis provideatis. (Wagner Analect. Scepus. P. IV p. 24. Katona XVIII. p. 29)

1496 Posonii feria 3a post festum S. Valentini: Vladislaus rex Hungar. et Bohem. ad cives Cibinienses: Scripsistis nobis de ingressu Polonorum, de spoliis et damnis quae in Hungaria faciunt: mandamus ergo ut Stephano de Zapolia comiti palatino in ejectione praefatorum hostium auxilio adesse debeatis (Wagner Diplom. Saros pag. 192. Katona XVIII p. 30)

1496 Rosemberk feria 5a ante Dominicam Oculi (6 marca) Stephanus de Zapolia comes Scepus. et palatinus Hungar. Ad Bartfenses: Sciatis quod inimici regni Hungariae qui regnum invaserant per nostras gentes habito cum eis campestri conflictu prostrati et expulsi sunt. Gratias vobis agimus quod homines vestros contra ipsos huc misistis (Wagner Analect. Scepus. P. IV p. 25. Katona XVIII p. 31)

1496. Budae fer. 5a in octava festi Corporis Christi. Vladislaus rex Hungar. et Bohem. Thomam Polgar vojvodam Pharaonum (Cyganie?) cum 25 tentoriis in Hungaria vagantem pro faciendis globulis pyxidum designatum in protectionem suscipit. (Pray Annales P. IV p. 273. Katona XVIII p. 54)

1496 Budae in festo Conceptionis B. Mariae V. Vladislaus rex Hungar. regni Sclavoniae vetus insigne in quo habuit unum mardurem innovat scilicet ut habeant arma: in campo rubicundo mardurem in aliis duobus campis coloris coelestini duos fluvios videlicet Savum et Dravum cum stella. (Pray Annal. P. IV p. 279 Katona XVIII p. 64 — Była w Węgrzech za Ludwika podatek: Collecta marturinarum [illegible] vocatarum banszl-mora (Illirice, może optata moszka?)

1498 Budae fer. 4a post festum B. Elisabeth. Vladislaus rex Hungar. et Bohem. civibus bartphensibus declarat quod Mathias rex Hungariae civitatem Bartphensem magnifico quondam Andreae Balinczki (z Balic?) ~~pp~~ in 5000 floren oppignorasset tandem sine ulla solutione simul cum censu occupasset. Quum generosus Joannes Ossolinski haeres praefati Andreae Balinczki de illo censu et summa conquestus esset concordavimus taliter quod ei summam 2000 flor. dare teremus et ille usque ad solutionem praefatae summae quolibet anno 300 flor. aur. de censu nobis debita a civibus bartphensibus pro censu accipiet. (Wagner Diplom. Saros p. 147. Katona XVIII p. 176 – Widać że ten Balicki herbu Topor przybył może do Węgier za Władysława Warneńczyka i że na nim linia wygasła tylko poboczna została:)

1500 in regia arce Budensi d. 14 Julii. Ludovicus XII Francorum rex (per oratores suos Valerianum de Sanctis, Dominicum de Maxigniaco castellanum et ballivum silvanectensem et magistrum Mattheum Sostanum) Joannes Albertus rex Poloniae (per oratores suos Petro Kmita de Wiśnicze mareschalco regni, Nicolao de Walkanow canonico plocensi; praesente Sigismundo duce Silesiae principe Polon.) cum Vladislao rege Hungar. et Bohem (per deputatos Thomam Bakatsium ab Erdöd archiepisc. strigonien /: postea cardinal. et patriarcha constantinopolit. :/ Georgio electo episcop. vespremens, Nicolao electo episc. sirmiensi Gabriele episc. bosnensi, Gregorio comite de Frangepanibus praeposito albensi; Josa de Som comite themesiensi, Sigismundo Turzo canonico strigon. Michaele de Palocz, Michaele de Hangacx, Georgio Zerenchen de Mezthzegniiew, Paulo de Dombo, Michaele de Zob, Ambrosio Wüdflü de Mohora et Georgio de Kalenda) foedus contra Turcas ineunt et ligam vigore cujus invicem sibi auxilium ferre promiserunt (Dogiel Cod. dipl. I-p. I p. 447 Dumont T. III P. II p. 442. Katona XVIII. p. 245–261)

1501 Budae in dominica Laetare (21 Martii) Vladislaus rex Hungar. et Bohem. claustro vallis B. Antonii in Lechnitz ord. carthusien. in terra scepusien. duas peticias panni albi coloris et duas tunnas halecum quolibet anno de proventibus tricesimarum cassoviensium percipiendas inscribit (Wagner Analect. Scepus P. III p. 188 / Katona XVIII. p. 293)

1501 Budae in festo Conceptionis B. Mariae Virg. Vladislaus rex Hung. et Bohem. fratri suo Sigismundo principi ducatum Oppaviae in feudum confert. (Dogiel Cod. dipl. T. I P. III p. 546)

1503 Budae in festo S. Galli: Vladislaus rex Hung. et Bohem. nuntiat Alberto regi Polon. nuntiat se oratores Stephanum Telegdi, Franciscum Balassa et Emericum Czobor ad Stephanum vaivodam moldaviensem misisse pro remissione terrae (Pokucie?) per eum temere occupatae (Pray Dissert. III p. 149 Katona XVIII. p. 339)

1440 d. 1 Stycznia na sejmie w Budzie. – Ban węgierski La:
dislaus de Gara stawia propozycyję, aby Władysława Króla
polskiego wezwać na tron węgierski i królową wdowę Elż:
bietą (ur. 1409 + 1442) mającą wtedy 30 lat, ożenić. (Władysław ur.
1424 miał wtedy 15 lat). Elżbieta z razu się wzbrania lecz w
końcu przystaje.

" " d. 30 Stycznia do Krakowa przyjeżdżają węgierscy pos:
łowie Jan de Dominis, Mathias de Thállocz, Joannes
de Péren, Ladislaus de Pálocz – jakoteż Michael de Orszag,
Reinholdus de Roszgon, oraz burmistrze i rajcy miast Ko:
szyc, Bardiowa i Lewoczy, zapraszając Władysława na tron
węgierski. (Dlugoss. XII. 720)

biskup z Signio
ban Kroacyi
skarbnik
marszałek nadworny
Emericus de Marczaly (Weidafi Emrich) comes Szümeghiensis (szomodyjski)

" " d. 21 Lutego. Królowa Elżbieta węgierska za pomocą swej
pokojowej Heleny Kottanerinn wykrada z zamku Vissegrad
(Plintenburg) nad Dunajem Koronę węgierską.
Urodziny Królewicza Ładysława
" " d. 22 Lutego, w Komornie. – Gdy goniec Heder z Węgier do Kra:
pogrobowca rano ze świtem. Ładysława, zrywa
kowa posłom przywiózł wiadomość o narodzeniu
Król polski wszelkie negocyacye; dopiero na zaręczenie, iż narodze:
nie Królewicza nie ma mieć wpływu na układy, wznowiono takowe.
" " d. 6 Marca w Krakowie. – Król Władysław przyjmuje Koronę wę:
gierską.
wystawiają dokument
" " d. 8 Marca w Krakowie. – Posłowie węgierscy
obioru Władysława polskiego na tron węgierski (Katona: Hist. crit.
XIII. 23-30) – Władysław Król polski daje rewers, którym się obowią:
zuje pojąć za żonę Elżbietę Królowę węgierską i zabezpiecza Ładys: [illegible]
ławowi pogrobowcowi, w razie swej bezdzietnej śmierci,
sukcesyą w Węgrzech. (Chmel: Geschichte Friedrichs IV. Bd. II, Beil.
I pag. 729-731).
Traktat między Węgrami a Polską,
" " d. 9 Marca w Krakowie. – ustanowiono.
którym termin Koronacyi w Węgrzech na dzień 1 Maja
(Dogiel: Cod. dipl. I. p. 53. 54. – Katona XIII. p. 37-40)
Król Władysław notyfikuje swe obra:
" " d. 12 Marca w Krakowie –
nie na tron węgierski Królowi Fryderykowi III. (Kollar: Analect. II. 829)
– Król Władysław wysyła z podarunkami do Elżbiety w poselstwie do Węgier
Sędziwoja z Ostroroga wojew. poznań. i Jana z Koniecpola Kanclerza (Dlugoss XII. 732);

lecz wracają nic niesprawiwszy, gdy się dowiedzieli; iż partia Królowej powracających z Polski postów Mathiam de Fhallocz i Emericum de Marczaly pojmała, i Księciu austriackiemu Albrechtowi do osadzenia ich w więzieniu na zamku Forchtenstein (Fraknó) oddała.

1440 d. 10 Aprilis, w Komornie. – Królowa Elżbieta mianuje Albrechta VI Księcia rakuskiego opiekunem syna swego Ładysława

" " d. 15 Maja. – Dyonizy de Zeech (Széts) Kardynał arcybiskup ostrzyhomski (Strigoniensis-Gran) koronuje w Białogrodzie (Alba regalis – Stuhlweissenburg) Ładysława pogrobowca Koroną węgierską.

" " d. 30 Maja, Buda. – Władysław Król daje Albrechtowi Księciu austryjackiemu, porzczenie na 50,000 dukatów aby z więzienia pojmanego Emeryka de Marczali wypuścił.

Diarium diplomaticum

Wladislai III Jagiellonid. Regis Poloniae et Hungariae

cum Itinerario ejus.

1424 d. 31 Octobr. Cracoviae. Nativitas Wladislai III.
1425 d. 18 Febr. Cracoviae. Baptismus Wladislai III.
1425 d. 25 Aprilis. Brześć Kujawski. In conventione, vivente patre, successor Regni designatus.
1434 d. 31 Maii. Grodek stony. Mors Wladislai Jagiellonis (patris).
1435 d. 25 Julii. Cracoviae. Coronatio Wladislai III Poloniae regis.
" d. 19 Martii. Piotrkow.
" d. 6 Aprilis. Cracoviae.
" d. 8 Maji. Sieradz.
" d. 28 Julii. Cracoviae.
" d. 28 Decembris. Leopoli.
1436 d. 18 Januarii. Leopoli.
" d. 17 Maii Cracoviae.
" d 7 Augusti. Łęczyca.
" d. 29 Septembris. Leopoli
" d. 13 Novembris. Cracoviae.
1437 d. 7 Februarii. Cracoviae.
" d. 25 Decembris. Cracoviae.
(1437. d. 9 Decembris in Znajm. Mors Sigismundi imperat. regis Hung.)
1438. d. 4 Februarii. Cracoviae.
" d. 20 Aprilis. Korczyn.
" d. 19 Maii. Cracoviae.

1438 d. 8 Septembris. Częstochowa. (Initium expeditionis bellicae in Bohemiam).
" d. 26 Septembris. Swiebie (villa in Silesia circa Opol).
" d. 2 Octobris. Tosth (in Silesia).
" d. 6 Octobris. Gross-Strehlitz (in Silesia).
" d. 18 Octobris. Rathibor (in Silesia).
" d. 25 Octobris. Troppau (Opavia in Silesia).
" d. 28 Octobris. Brieg (in Silesia).

" d. 8 Decembris. Piotrkow.
" d. 19 Decembris. Piotrkow.

<u>1439</u>. d. 24 Februarii. Lublin.
" d. 12 Martii. Koprzywnica.
" d. 14 Aprilis. Cracoviae.
" d. 19 Aprilis. Nova civitas Korczyn.
" d. 4 Maii. Grotniki villa supra Nidam. (Interitus Spytko-
nis de Melsztyn - vide Dlugos XII pag. 607) - Exer-
citus regius d. 5 Maji castra Melsztyn et Rabsz-
tyn occupat.)
" d. 21 Maii. Cracoviae.
" d. 4 Augusti. Sambor.
" d. 8 Septembris. Biecz.
" d. 17 Septembris. Nova civitas Korczyn.
" d. 18 Septembris. Szydlow.
" d. 21 Septembris. Wąchock.
" d. 9 Octobris. Jedlna.
" d. 15 Octobris. Kamień villa ad fluvium Czarna.
(d. 27 Octobris 1439 in Neszmely [sive Langendorf vel Longavilla (mię-dzy Granem a Komornem)] Mors Alberti Hungariae regis.)
" d. 25 Decembris. Cracoviae.

<u>1440</u>. d. 2 Januarii. Cracoviae.
" d. 6 Martii. Cracoviae. (Wladislaus III. coronam Hungariae acceptat).
" d. 8 Martii. Cracoviae. (Wladislaus III. electum Hungariae se scribit.)
" d. 11 Aprilis. Cracoviae.

1440 d. 19 Aprilis. Sandecz
" d. 21 Aprilis. Ex Sandecz egressus. (towarzyszą Królowi matka Zofia i brat Kazmierz)
" d. 21–22 Aprilis. Czorsztyn arx. (Król żegna się d. 22 Apr. z matką)
" d. 23 Aprilis. Keszmark introitus. (przybywa do Króla Szymon z Rozgonu biskup jagierski)
" d. 4 Maii. Ex Keszmark egressus, nocturnum in Iglo.
" d. 5 Maii. Ex Iglo egressus post meridiem, nocturnum in Szepes-Varallya. (w Iglo ma mszę Zbigniew Oleśnicki bisk. Krak.)
" d. 6 Maii. Ex Szepes-Varallya egressus, nocturnum in Zeben (Sobinow).
" d. 7 Maii. Ex Zeben egressus post prandium, nocturnum in Eperies.
" d. 8 Maii. Eperies (Preszow)
" d. 9 Maii. Ex Eperies egressus; nocturnum in Rozgon. (comit. Abaujvar)
" d. 10 Maii. Ex Rozgon egressus; nocturnum in Viszlo (Wisłow).
" d. 11 Maii. Viszlo. (Joannes Korczak aulicus suffocatus in venatione). (comit. Borsod) (o Herb. ...)
(nadzie rzece podczas polowania sokołami)
" d. 12 Maii. Ex Viszlo egressus; nocturnum in Szikszo. (comitat. Abaujvar) (u Jana Peren młodszego)
" d. 13 Maii. Emöd prandium. (comitat. Borsod)
" d. 14 Maii. Agria (Jagier) (Erlau)
" d. 17 Maii. Ex Agria egressus; nocturnum in Kompolth (comitat. Torna)
" d. 18 Maii. Hatvan (comitat. Heves)
" d. 19. Maii. Ex Hatvan egressus; nocturnum in Pesth.
" d. 20 Maii. Pesth.
" d. 21 Maii. Buda (Ofen) adventus.
" d. 15 Julii. Ex Buda egressus; nocturnum in Pesth
" d. 16 Julii. Ex Pesth egressus; nocturnum in Alba regali (Stulweißenburg).
" d. 17 Julii. Alba regalis. Coronatio Wladislai III in regem Hungariae. (per Dionisium archiep. Strigoniensem Cardinal.)
" d. 22 Julii. Ex Alba regali egressus; nocturnum in Buda.
" d. 23 Decembris. Buda.

1441 d. 2 Februarii. Ex Buda egressus.
" d. 4 Februarii. Strigonii (Gran – Ostrzyhom)
" d. 26 Februarii. S. Martini villa in insula Czepel.
" d. 6 Aprilis. In castris circa fluvium Mury. (Akta bernard. VII p. 82)
" d. 11 Aprilis. Saberia (Stein am Anger).
" d. 19 Aprilis. In castris circa Sabariam.
" ~~22~~ d. 24 Aprilis Papa.

1441 d. 29 Aprilis. In castris circa arcem Hugoth (Ugocs?)
" d. 13 Maii. Buda.
" d. 18 Septembris. S. Martini villa in Insula Czepel
" d. 21 Octobris. Lorew villa in insula Czepel.
" d. 6 Novembris. Czepel
" d. 18 Decembris. In castris circa arcem Krupina (Corpona - in comitat. Soliensi)
" d. 28 Decembr. In castris circa Tyrnaviam. (comit. presburg.)

1442 d. 11 Januarii. Buda.
" d. 16 Januarii. In castris circa Tyrnaviam.
" d. 27 Januarii. In castris inter Presburg et Tyrnaviam.
" d. 5 Februarii. In castris circa Tyrnaviam.
" d. 15 Februarii. In arce Presburg.
" d. 5 Martii. Buda.
" d. 8-14 Martii. Tyrnavia.
" d. 1 Aprilis. Buda.
" d. 6 Maii. Varadinum (?)
" d. 7 Maii. Buda.
" d. 21-24 Augusti. Hatvan.
" d. 28 Augusti. Buda.
" d. 28 Septembris. In campo circa Albamregalem.
" d. 29 Septembris. Buda.
" d. 24 Novembris. Szent Marton.
" d. 25 Novembris. Jaurinum (Rab). (Królowa Elżbieta ma osobistą rozmowę z wtadyſtawem Warneńczykiem)
" d. 21 Decembris. Buda.

1443 d. 2 Januarii. Buda.
" d. 5 Maii. Varadinum.
" d. 8-11 Maii. Debreczin.
" d. 14 Maii. Varadinum.
" d. 25 Maii - 14 Augusti. Buda.
" d. 18 Augusti. Varadinum.
" d. 31 ~~Septembris~~ Augusti. Buda.

Krolowa Elżbieta ur. 1409, zaśl. 1422. Albrechtowi Krolowi węg. umarta 1442 - była córką cesarza Zygmunta Luksen: burczyka +1437 i Barbary ur. 1381 (z Henryka II hrabi Cyllyjskiego i Anny hrabianki Schaum: burg) +1451.

1. Jerzy syn ur. 1431 +1435.
2. N. syn +1435 ma: jąc 3 godziny
3. Anna zaręczona 1439 Wilhelmowi Księciu Saskiemu.
4. Elżbieta ur. 1436 +1505 zaśl. 1454 Krolowi polsk. Ka: zimierzowi Jagiel: lończykowi.

1443 d. 1 ~~Octobris~~ Septembris. Buda.
" d. 11 Octobris. Alba regalis.
" d. 31 Octobris. Szanock (Csanad?). (vel Salankamen?)
" d. 24 Decembris. In castris circa montem Kunobica (post Haemum sive Balkan in meridionali Bulgaria) post partam victoriam de Turcis.
" d. 25 Decembris. In ~~cogatteo~~ [illegible] (wąwóz - Paß) Szulu Derbend (Porta Trajani) et Izladi (fluvius Zlatica) post Haemum in meridonali Bulgaria.
1444 d. 25 Februarii. Circa Orsovam ad fluvium Danubium. (Akta bernard. III No. 109)
" d. 4 Martii - 23 Aprilis. Buda.
" d. 2 Maii. Varadinum.
" d. 4 Maii. In Czepel insula.
" d. 10 Maii. In civitate Racze (Konin) in insula Czepel.
" d. 3 Junii - 22 Julii. Buda.
" d. 1 ~~Ag~~ Augusti. Segedinum
" d. 16-26 Augusti. Varadinum.
" d. 27 Augusti. Cseffa.
" d. 28-31 Augusti Varadinum.
" d. 20 Septembris. Ex Segedino ~~ap~~ in expeditione.
" d. 22. Septembris. Orsova
" d. 23 Septembris. Florentinum (circa Viddinum)
" d. 25 Septembris. Viddinum.
" d. 15 Octobris. Nicopolis.
" d. 9 Novembris. Sub castris Szumen, Petretsch, Warna, Kawarna.
" d. 10 Novembris. In campis inter Warnam et Galatam interitus Wladislai III in praelio cum Turcis.

Fontes ad historiam Vladislai III. r. P.

Callimachus: De rebus Vladislai, Libri III (Schwandtner: Script. rer. hung. II.) – interpretatio polon. Gliszczyński.
Caro: Geschichte Polens. IV.
Chmel: Geschichte K. Friedrichs IV. II.
" Regesta chronologico-diplomatica Friderici IV.
" Materialien.
Kurz: Friedrich d. IV.
Codex epistolaris ed. Sokołowski et Szujski.
Dogiel: Codex dipl. reg. Pol.
Długosz: Historia polonica. Ed. Cracov. T. IV.
Foerster Riccardus: Wladislaus Jagello II Rex Poloniae et Hungariae 1434–1444 ex fontibus et documentis adhuc ignotis illustratus. Dissertatio. Vratislaviae 1871. 8vo pp. 86.
Gołębiowski Łuk: Panowanie Władysława III. Warszawa 1846. 8o. (Dzieje Polski za Władysława Jagiełły Tom II)
Fessler: Geschichte von Ungarn.
Katona: Historia critica r. Hung. 1790 (Tom VI (ord. XIII.) et Tom V (ord. XII)
Kollar: Analecta Vindob. ~~[illegible]~~
Kovachich: Vestigia et Supplementum ad vestigia.
Hammer: Geschichte des osman. Reichs.
Pray: Annales.
Szalay: Geschichte Ungarns.
Wagner: Diplomat. Saros.
" Analecta Scepus.
Zakrzewski Vinc. Wladislaw III Königs von Polen Erhebung auf den ungr. Thron
Zinkeisen: Geschichte des osm. Reiches in Europa.
Wapowski: Dzieje Korony polsk. Hom. Malinowski 1847 Tom II.
Kwiatkowski Saturnin: Itinerarium Władysława III Warneńczyka Króla Polski i Węg. Lwów 1879. 8vo. str. 33 (Odbicie z Album pośw. Kraszewskiemu).
Endlicher: Aus den Denkwürdigkeiten der Helene Kottanerin. Leipzig 1846. 8vo (Hft. 4507)
Aschbach: Geschichte Kaiser Sigismunds.
Maurer: Itinerarium Władysława Jagiełły. (Mskpt.)

Hormayr u. Mednyansky Taschenbuch f. die vaterl. Gesch. 1821 (Die Jagellonen in Ungern) p. 301-328.

Fejér: Cod. dipl. Hung. XI. X.

Aeneas Sylvius (apud Freher ed. Struve II. 80 Script. rer. Germ.)

5361 t. 1.

2.

K. 104-196.

1409 Budae fer. 6ª in vigilia S. Thomae apost. Sigismundus rex Hungar. cum Ulrico de Jungingen generali magistro domus theutonicorum init ligam contra Vladislaum regem Poloniae, promittens subsidia ferre ordini si rex Poloniae guerram contra ordinem incipere velit. (Raczyński: Codex diplom. lithv. p. 109)

1412 Lublow des nechsten Dinstags nach Laetare. Sigmunt römischer und zu Ungern Kunig an Heinrichen von Plawen Hofmeister teutsches Ordens... donosi iż się zjechał z Królem polskim osobiście i zawarł umowę i napomina więc aby Zakon zachował się spokojnie przeciw Królowi polskiemu i Witołdowi. (Raczyński Cod. dipl. lithv. p. 152)

1412 In Liblin (Lubowla) fer. 4ª post dominicam Laetare. Vladislaus rex Poloniae juramentum super lignum crucis vivificae praestitit Sigismundo Regi Hungar. se fidem ei praestiturum et adjuturum. Nicolaus archiepiscopus haliciensis postulatus gnesnensis, Albertus episcopus pomezaniensis cancellarius regni Pol. et Sbigneus marschalcus regni Poloniae spondent pro rege Vladislao illum treugas per barones regni Hungariae et Poloniae primo in Yglaw alias Novavilla et secundo in Antiqua villa confectas servaturum (Raczyński Cod. dipl. lithv. p. 153)

1413. Sandomiriae d. 13 Sept. Vladislaus rex Polon. conqueritur praelatis regni Polon. de ordine teutonico cruciferorum qui decretum compromissoriale venerab. Benedicti de Macra Utr. Jur. licentiati et magistri in artibus superarbitri ad hanc causam per Sigismundum regem roman. et hungar. deputati sprevit (Raczyński: Cod. dipl. lith. p. 172)

1414. Cremonae d. 15 Januar. Sigismundus rex Hungar. et Romanor. arbiter et amicabilis compositor inter Vladislaum regem Polon. Alexandrum alias Withawdum Magnum ducem lithv. et Henricum de Plawen magistrum generalem domus Theutonicorum et ipsum ordinem citat partes illas ut Budae coram ipso nec non Benedicto de Macra Utr. Jur. licentiat. in hac parte comissario item coram Joanne archiepiscopo strigoniensi et Nicolao de Gara regni Hungariae palatino vicariis regiis in hac causa compareant pro definitiva sententia (Raczyński Cod. dipl. lithv. p. 175)

1416. Parisiis d. 16 Apr. Sigismundus rex roman. et hungar. declarat delegatos Vladislai regis Polon, Withawdi magni ducis Lithvan. ex una et delegatos magistri generalis ord. theuton. Michaelis Kuchenmeister de Sternberg ex altera parte inducias a. 1414 ante oppidum Brodnicza factas ad tempus unius anni prolongasse. (Raczyński: Cod. dipl. lith. p. 198

1419 Caschoviae d. 8 Maji. Vladislaus rex Polon. promittit se sponte recepturum in arbitrium Sigismundum regem Hungar. in negotio suo cum ordine theuton. (Raczyński Cod. dipl. Lith. p. 242)

1419. Caschoviae feria 4a Rogationum. Vladislaus rex Polon. ~~[illegible]~~ nuntiat Joanni duci opuliensi episcopo vladislaviensi se Casoviae cum Sigismundo rege Roman. et Hungar. convenisse et ibidem frustra adventum magistri generalis ord. theuton. expectasse (Raczyński Cod. dipl. Lith p. 245.)

1416 Grodno feria 2a ipso die Innocentium. Vladislaus rex Pol. Sigismundo romanor. regi nuntiat quod cum ad locum conventionis in medio fluvii Memel advenisset Magister Ordinis cruciferorum de Prussia tamen eum visitare nolluit nec cum eo tractare. „Ceterum pro speciali indictione caritatis mittimus per Martinum Gandessem familiarem nostrum, Fraternitati Vestrae „unum centaurum in venationibus nostris apprehensum „(t. j. tur) et duo vasa fermarum virum (?) de carne tig„ridis et aliud onagri." (Raczyński Cod. dipl. Lith v. p. 210)

1419 Circa villam Bendzino in crastino S. Jacobi majoris Apostoli Vladislaus rex Polon. et Vitoldus Magnus Dux Lith se observaturos treugas pacis cum ordine theutonico usque ad festum S. Margarethae promittunt comissariis pontificis (Jacobo Spoletano et Fernando Lucensi episcopis in regno Poloniae et partibus Prussiae sedis apostolicae nuntiis) delegatis Sigismundi Romanorum regis (Bartholomaeo archiepiscopo mediolanesi) et oratoribus Henrici Franciae et Angliae regis (Thomae de Walden ord. Carmelitar. in Anglia provinciali et militi Hartungo Clux.) (Raczyński Cod. dipl. Lithv. p. 248)

1398 in insula Rallin super fluvium Memla d. 12 Octobr. Alexander alias Witholdus M. D. Lithv. et Russiae instrumentum pacis cum Conrado Jungingen magistro generali ordin. Crucifer. condit; praesentibus (Woldimiro et [illegible] patruo ducis Witholdi, Sigismundo fratre ducis Witholdi, duce Michaele de Salsa, duce Jurgen de Linske, duce Alexandro de Starodup, duce Ywan de Gloschaw, duce Ywan de Druszkia, Jamund de Kleczke, Minigail capitaneus in Aschnim, Manewid capitaneus in Wilna, Bratusch de Mies Waisel filius Boreiken, Czarpurna marschalcus ducis Witholdi, Gasthed capitaneus in Kowen, Wallmund filius Bussky, Wigaik capitaneus in Wilkomir, Astik capitaneus in Uffpale, Coreiko capitaneus in Mediniken, Namus marschalcus equorum M. Ducis, Royuide capitaneus in Leunaw, Gisde Scammati filius, Gottard Sotteginde filius Gyncawi, Wilgei filius. (Raczyński Cod. Lith p. 256)

1423 in Kesszmarck feria 3a post dominicam Ramis palmarum. Vladislaus rex Polon. et Alexander alias Wythawdus Mag. Dux Lith. foedus cum Sigismundo rege Roman. et Hungar concludunt quo mediante spondent servare pacis faedera dudum in Liblio inita Praesent. Alberto episcopo cracov. cancellario Semovito juniore et Alexandro ducibus Masoviae, Joanne de Tarnow cracoviensi, Sandziwogio de Ostrorog posnanien. Nicolao de Michalow sandomirien Mathia de Labiszhyn bresten. palatinis, Dobeslao de Olesnica voynicensi castellano, Gregorio Gedigold capitaneo Podoliae, Janussio Niger de Garbow capitaneo cruschwitzensi, Joanne et Spitko de Melstin dominis, Thomko Kallsky, Johanne Glowacz de Olesnica, Joanne Gamrath de Chlimonthow et aliis castellanis, capitaneis (Raczyński Cod. Litho. p. 300)

1425 praesent. Johanne dicto Jawnud palatino trocensi; Hostico castel. wilnen. Sunigallo castell. trocen. Kiejzgalo capitan. samogit. Rumboldo marschalco Litthvaniae (Raczyński Cod. Lit. p. 314)

1429. Posonii penultima Julii. Sigismundus rex Roman. et Hungar. Vladislao regi Polon. familiaris noster Johannes Nespor attulit nobis litteras ubi nobis nuntiatis quod pro mutua conventione nostra terminum infra festa Assumptionis B. Mariae et S. Bartholomaei vel si id non posset fieri pro festo S. Martini Fraternitas vestra statuerit venire ad metas regni nostri ut barones nostri ad ~~[illegible]~~ sopiendas differencias inter nos possint tractari. Nos occupati cum Taboritis barones nostros ad conventum pro die S. Martini promittimus mittere, Dolemus vos figmentis leviter aures dari ~~[illegible]~~ acsi regi Angliae scripsissemus vos prius fuisse paganum nunc vero hereticum et acsi vox esset quod nos cum haereticis Bohemis concurremus hostiliter regnum vestrum vel Marchiam aut Moldaviam invadere.. Omnia haec sunt mendacia... Rogamus mittatis nobis auxilia pro bello contra Taboritas (Raczyński Cod. dipl. Lith p. 336)

1431 Prope Horodlo Sabbato in Vigilia S. Mariae Magdalenae Vladislaus rex Pol. Sigismundo regi Hungar. et Roman. scribit se non posse illi auxilium ferre contra Bohemos quia occupatus sit contra ducem Swidrygal qui terras Lithvaniae et Russiae occupavit. (Raczyński Cod. Litho. p. 349)

1432. In Smoleńsko d. 23 Junii. Vladislaus rex Pol. queritur Papae quod Sigismundus Magnus Dux Lithv. conthoralem ejus captivam tenet et cum proditoribus episcopis vilnensi et camenecensi conjurationem fecit et quod Erasmum Metropolitam Russiae ~~[illegible]~~ terrarum in Smoleńsko cum Romana sede unitum traduxerunt ut nos proscribere voluit. Gratias agimus pro eo quod Papa Petrum capellanum nostrum in episcopum Samaytarum consecravit, qui nuper ex Roma rediit. (Raczyński Cod. dipl. lit. p. 363)

Tego Erazma czyli Gerasima metropolitę w Smoleńsku usiężył Jerzy Butrym wojewoda smoleński 1432 - papież jego Jagełłe postał.

1433. Nicolaus de Michalow castellanus cracovien. et supremus capitaneus exercituum regni Poloniae.

[—?] Sigmund römischer und ungr. König an den Kurfürst von Brandenburg ... odradza mu aby syn jego nie brał w małżeństwo córki Krola polskiego który z Witołdem pomaga heretykom w Pradze (Raczyński Cod. dipl. lithv. p. 383)

[—?] Legatio regis Poloniae per Petrum Lancicki ad Sigismundum regem Romanorum in Norimberga (Jagiełło tłomaczy się Zygmuntowi że go posądzał jakoby dawał pomoc Husytom) et Responsum Sigismundi (obiecuje pogodzić Jagiełłę z Krzyżakami) (Raczyński Cod. lithv. p. 386)

Codex diplomaticus patrius Hungaricus. Studio et opera Emerici Nagy, Joannis Paur, Caroli Rath et Desiderii Véghely – Arn. Hummer Ipolyi. – Jaurini et Budapestini 1865–1880.
Hazai Okmánytár. Györött, Budapest 1865 – 1880. 8vo Tomus I (283 dokumentów od r. 1141–1622.) – II (1865) (296 dokum. od r. 1199–1625) – III. (1866) (317 dokum. od r. 1228–1629.) – IV Codex diplom. patrius Hung. Jaurini 1867 (332 dokum. od r. 1082–1629) – V. 1873 (290 dokum. od r. 1199–1581) – VI Budapestini 1876 (340 dokum. od r. 1009–1300) – VII Budapestini 1880. (427 dokum. od r. 1166–1528)

1244. VII Calend. Februarii (26 Januar.) Albae (Székesfehérvár) – Bela IV rex Hungariae Michaeli Comiti de Bolunduch filio Apa Comitis propter specialia servitia „quod primo conflictu nostro, „quod cum Tartharis habuimus in Rakus (in comitatu Sopron.), quan„do cum eis commendabiliter dimicando novem suscepit vulnera „ex eisdem nobis et omnibus intuentibus" donat terram Udvarnicorum nostrorum de villa Gunu (Gönyü). I Nr. 17 pag. 22. Bela IV walczy z Tatarami

1398 Detricus Bubek de Pelseuch (Pelsöcz = Plessivez). I Nr. 185 p. 291.

1415 d. 7 Septembr. Jaurini. – fr. Nicolaus episcopus Ceretensis Magister firmatus Sacrae Theol. vicariusque in spiritualibus generalis Joannis episcopi Jauriensis. I. No 198 p. 309. ! biskup Ceretens.

1459 d. 8 Augusti. Budae. – Circumspectus Georgius Parvus de Pesth ac domina Elena relicta et altera Elena filia quondam Emerici literati de Pesth, consors vero praedicti Georgii parvi medietatem domus magnae in Pesth in foro fenorum in vicinitatibus domorum hospitalis S. Elisabeth et ultra fluvium Danubii circa calidas aquas inferiores vendunt pro 50 flor. auri hung. generosae dominae Katherinae filiae quondam Murath Ceci Imperatoris Turcorum consorti scilicet Johannis Nagh de Gerthel (egregii Johannis Magni) I. No 232 p. 358. – Ta Katarzyna (Katalin) żyje jeszcze 1486; mąż jej Janosz Nagy Katolik + 1496. R. 1488 d. 26 Novembr. w Peszcie taż Katarzyna robi testament umierając: Anno D. 1488 in festo beatae

Elisabeth in civitate Pesthiensi „generosa domina Katherina illustris quondam Morath beeg Imperatoris Turcorum de domo Othmanorum fratris filia" testamentum condidit: domum suam in Teatro frugum civitatis Pesthiensis legavit illustri principi domino Orchan Beeg filio praefati condam Morath Beeg de domo Othmanorum Imperatoris Turcorum fratri suo et nobili Johanni (Nagy) de Gezthel marito suo. I. № 244 p. 375.
– Gdy Cesarz Turecki Murad II (+ 1451) z córką swą Katarzyną r. 1435 przyjechał do Pesztu, darował mu Zygmunt Król węgierski ten dom w Peszcie. Katarzyna (córka Murada II ślepego Cesarza tureckiego + 1451 i Agnieszki, a siostra: Orchan-bega księcia + przed 1496 i Dawida Csalopia) była żoną 1º voto Pawła Török, 2º voto Jana Nagy de Gesztelyi (w zemplińsk. Komitacie) który był synem Detryka Cselei z Liptowa. Ta Katarzyna umierając bezdzietnie 1488 zapisała swój dom w Peszcie braciom swym: Orchan-beg Caesari i Dawidowi Chalopya (Csalopia) Imperatori Turcorum (cesarzowiczom) oraz drugiemu swemu mężowi Janowi Nagy de Gesztely. I. № 247 pag. 380

Murad II ślepy cesarz turecki 1421 + 1451
Ż. Agnieszka (może Cesarzowna grecka z Trapezuntu).

Orchan-beg Książe + przed 1496.	Dawid Csalopia Książe.	Katarzyna + 1488 1º voto za Pawłem Török. 2º voto za Janem Nagy de Gesztely + 1496.

1440 fer. 4a post fest. Beati Jacobi Apost. (28 Julii), Budae. – Wladislaus rex Hungar. et Polon. Stephano filio Johannis filii Pauli de Maгasy et Petro filio Nicolai de Zalok (Szalok) pro fidelium servitiorum meritis in promotione electionis et coronationis nostrae in Regem Hungariae donat possessionem Ug in Comitatu Castri ferrei (Eisenburg). II. № 184 pag. 288.
1440 secundo die festi ad Vincula Petri (2 Augusti), Budae. – Wladislaus rex Hung. et Polon. Sigismundo filio Georgii de Bezered (Bezerédy) pro fidelibus servitiis donat possessionem Lewrenthe (Lörinte) in Comitatu Wesprimiensi. II. № 185, pag. 290.

1441 in dominica Judica (2 Aprilis), in descensu campestri juxta val:
lem Zenthgyurgyelgo (Szent-György-völgyi = Salader Comitat)
— Wladislaus rex Hungar. Polon. enumerando merita Symonis de
Paloce magistri agazonum, qui illo tempore ad regimen regni Hunga:
riae per dominam Elisabeth reginam ac Prelatos et Barones invi:
tati et electi fueramus, obviam nobis cum copiosa familiarum multi:
tudine stipatus advenit, nosque in civitatem Budensem conduxit —
item merita Michaelis Ország de Guth thesaurarii nostri, qui
pro introductione nostra in Regnum Poloniae advenerat, et in par:
tes superiores Hungariae per nos ad frenandos rebelles missus
multa commoda reportavit, tandem in civitatem Budensem ad nos
cum ampla gente adveniens iterum per nos ad obsidionem castri Jau:
riensis in quo se ampla caterva rebellium cum Ulrico Comite Ciliae
recluserat, missus, castrum Köszeg (Güns) expugnavit et Comitem
Ulricum captum nobis praesentavit; deinde post coronationem nos:
tram ambo per nos in subsidium fidelis nostri Stephani de Rozgon
comitis Posoniensis missi, civitatem Tirnaviensem ab hostibus
praeservarunt, hostesque per Reginam ad occupandum castrum
Posoniense missos repulerunt — ideo rex Wladislaus donat
ipsis Symoni de Palocz et Michaeli Ország castrum Köszeg
(Güns) una cum oppido et villis, quas infideli Ladislao de Gara
bano Machoviensi debellato confiscavimus. (VII. No 411, pag. 459)

1441 fer. 3a post festum b. Gregorii papae (14 Martii), in descensu exer:
cituali sub castello Marvanykö. — Wladislaus rex Hungar.
et Polon. civibus Soproniensibus praecipit, ne in civitatem Soproniem:
sem (Oedenburg) quam Regina impignorare vult Regi Romanorum
nullum extraneum intromittere audeant. IV. No 239, pag. 326.

1441 fer. 3a post domin. Ramis palmarum (11 Aprilis) in descensu campestri
prope oppidum Körmend (Eisenburg Comitat) — Wladislaus rex Hun:
gariae et Poloniae Symonem de Palocz et Michaelem Ország mit:
tit ad occupandum oppidum Köszeg (Güns). IV No 240, pag. 327.

1441 in festo Inventionis S. Crucis (3 Maii) dat. Wesprimii. — Wladislaus
rex Hungar. et Polon. privilegium villae Nagyberény (Schümeg. Comit.)
IV. No 241 pag. 328.

1441 fer. 2a post fest. S. Trinitatis (12 Junii), Budae. — Wladislaus rex
Hungariae et Poloniae — privilegium villae Asszonyfalva. II No 186 pag. 291.

1441 die dominico ante festum b. Dyonisii (8 Octobr.), in Alba regali (Székesfehérvar-Sthulweissenburg). — Wladislaus rex Hungariae et Poloniae, possessionem Józsö in Comitatu de Hunyad in Transsilvania donat Johanni de Hunyad Waywodae Transylvano et Comiti Temessiensi pro fidelibus servitiis, nimirum, quia post peractam coronationem nostram Albae regali dum quaedam membra regni qui coronationi nostrae interfuerant, videlicet: Ladislaus de Gara banus, Johannes de Korogh, Andreas Bothos Comes Themesiensis, Henricus filius Waywodae de Thamasy, Ladislaus Thytheus de Bathmonostora et Johannes Zuga de Rachcha, conspiratione facta contra nos manifeste in Comitatu de Baranya procedere inceperunt, idem Johannes de Hunyad cum Nicolao de Ujlak bano transvadando Danubium prope oppidum Zeek conflictum cum Ladislao de Gara commiserunt, interempto in eodem proelio Andrea Bothos et capto Henrico filio Waywodae, nobis capta vexilla, arma et equos praesentaverunt; nunc vero idem Johannes de Hunyad conservando castrum Nandoralbense (Belgrad) penetratis finibus regni Rasciae, tenutas Turcorum potenter invasit, acies inimicorum inter quos serenissimus Izak Waywoda affuit, prostravit intrepidus. — Relatio domini Nicolai decani Cracoviensis. IV. № 242 pag. 329.

1441 in festo S. Stephani protomart. (26 Decembr.) in Udvard (Komorn. Comitat.) — Wladislaus rex Hungar. et Polon. Stephano de Symonyi familiari egregii Ladislai filii Waywodae de Saro) permittit in possessionibus ejus patibula et rotas ac alia tormentorum ergastula erigere et fures et latrones in publicis causis criminalibus, prout consvetudo Regni requirit, suspendere, rotare, incinerare, mutilare, tormentare. IV. № 244, pag. 335.

1572 d. 9 Februarii, Varsoviae. — Sigismundus Augustus rex Poloniae concedit Stephano Batori a Somlyo Wayvodae sive Palatino Transilvaniae et Siculorum Comiti ~~minerum~~ potestatem importandi et invehendi in Regnum Poloniae vivi argenti tantum quantum voluerit, durante hoc Salvo Conductu. II № 287, pag. 456.

1371 d. 17 Aprilis; item 1372 d. 22 Aprilis, Budae. — Ladislaus dux Opuliae et Welunensis, Regni Hungariae Palatinus et Judex Comanorum. III. № 153. 154. pag. 190. 192.

1386 Emericus Bubek Judex Curiae

1395 d. 4 Januar. – frater Emericus prior Auranae praelatus conventus Cruciferorum ordinis Sancti Johannis Jerosolimitani in Albaregali filius Dêtrici Bubek bani. III p. 253.

1401 d. 30 Maii – Dêtricus Bubek de Pelsöts regni Hungariae palatinus. III p. 258. (tenże r. 1400)

1575 d. 2 Octobris, Albae Juliae – Stephanus Bathori de Somlio Regni Transylvaniae Vaivoda et Siculorum Comes ad Senatores et Ordines Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae congregatos ad electionem novi Regis Varsaviae, mittit suos Oratores et Commissarios, Consiliarios suos generosum Martinum Berzeuiczy et excellentem Georgium Blandratam uti Legatos cum plena facultate tractandi. III. N° 308, pag. 452.

1291. XV (sic!) Idus Septembris. – Fenenna regina Hungariae (córka Ziemomysła księcia kujawsko-inowrocławskiego – żona Andrzeja III króla węgierskiego). IV. N° 57, pag. 78.

1244. XIV Calend. Maii (22 Aprilis) in Gyarmat. – Bela IV Rex primogenitus Regis Hungariae consideratis servitiis Nicolai filii Obichk de Zýud (Szud), „quae nobis eo tempore impendit quo adversitas Tartarorum regnum nostrum invaserat et nos praesidio fugae ad partes „maritimas proficisceremur,” omnesque barones nos deseruissent, tunc idem Nicolaus ad insulas maritimas fuit nos secutus, tandem de Traguriio ad Curiam Romanam super impetranda procuratione adgubernandas Strigoniensem, Colocensem, Geuriensem (Raab) ecclesias, eorum antecessoribus per Tartaros interemptis, missus se exhibuit virtuosum. Ad partes Ruscie et ad partes Bulgariae in nostra legatione „profectus, ab illustrissimo Duce Danela, qui Tartarorum principe „visitato, ad propria rediens, universum statum Tartarorum, prout „viderat et cognoverat, edisserendum nobis promiserat stili officio „conditum reportavit; in Bulgaria vero per plures menses involuntarie detentus, negotium pro quo eum miseramus, promotioni reddidit „commendandae”.. ideo ipsi terram Kovácszeg castri nostri Huntensis donamus. IV. N° 12, pag. 28.

1530 fer. 2a post dominic. Reminiscere (14 Martii), Budae. – Johannes (Zapolia) rex Hungariae magnificum Petrum Kosthka de Syedlicze in capitaneum gentium nostrarum in Regni nostri partibus superioribus constituit. IV. N° 317, pag. 451.

1526 in festo S. Thomae Apost. (21 Decembr.), Strigonii. – Johannes rex Hungariae castrum nostrum hereditarium Strechen (Sztrecsény-Strečno) cum oppido Solna (Sylein, Żylina) pro 13000 florenis auri hungaricalibus generoso Buriano Swethlowczky invadiat. IV. № 315, pag. 448.

1545 Reinpertus Comes in Tierstain dominus de Ebersdorf supremi Capitaneatus locumtenens et Don Alvaro de Sandes Campi Magister et Hispanici exercitus praefectus a Ferdinando Hungariae Rege missi ad solvendam obsidionem arcis Strechen et addirimenda castella sive oppugnacula quae inter arcem praeditam et arcem Lethawa per Joannem et Raphaelem fratres de Podmanyn dominos in Bistrycze [(Beztercze) contra arcem Strechen erecta [et Nicolaum Kostka de Sedlecz in Lethawa] erant. (Kostka pod zamkiem Strečno wybierał myto) /: Lecz się Podmaniccy i Kostka poddali Ferdynandowi :/ IV. № 319 pag. 453.

1217 Andreas (II) rex Hungariae, Dalmaciae, Croaciae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriaeque significat: „quod cum nos „in succursum Sanctae terrae Jherosolymitanae proficisceremur, „ab ecclesia Vesprimiensi res honestas, et unam preciosissimam „accepimus, scilicet coronam beatae memoriae reginae Gysele, „duodecim marcas purissimi auri continentem, praeter lapides „preciosos, quam in ultramarinis partibus pro 140 marcis argen„ti expendimus, jobagionibus nostris qui praesentes aderant, „auri valorem laudantibus" ideo in recompensationem condignam ecclesiae Vesprimiensi certas possessiones in villis Polosnue (Palaznak), Wasul (Vászol), Pichil (Pécsel) et mansiones civilium, qui in equo sicut jobagio servire debent et 20 missas „in die de„positionis dilectissimae conjugis nostrae reginae Gerdrudis „celebrari faciant." V. № 5. pag. 8 et № 6 pag. 9.

1387 Comes Emericus Bubek Judex Curiae Sigismundi regis Hungariae

1467 Johannes Lengyel de Polonia procreatus ex nobili domina Cristina filia quondam Dominici de Cheley contra Catharinam de Cheley ratione possessionum Cheley, Berethe et Bseeys protestatur coram Blasio praeposito Conventus ecclesiae Sanctae Crucis de Lelesz. V. № 200, pag. 288 /: Klasztor Norbertanow w Zemplinskim Komitacie :/

1228. Andreas II D. g. rex Ungariae, Dalmaciae, Croaciae, Ramae, Serviae, Galiciae, Lodomeriaeque „cum Simon banus frater Michaelis bani, crudeliter et enormiter armatus, una cum „suis complicibus ad dedecus et opprobrium Coronae regiae con„spirantibus, mortis bonae memoriae Gertrudis dominae regi„nae carissimae coniugis nostrae particeps extitisset" ideo universas eiusdem possessiones decrevimus fore confiscandas, de quibus possessionem Sceplok (Széplak wieś w komitacie Kolozs na granicy komitatu Torda) ultra Silvas (w Siedmiogrodzie) constitutam, fideli nostro Dionisio filio Dionisii magistro Tavarnicorum nostrorum donamus. (VI. Nr 14 pag. 20.) quae possessio extenditur ad montem Cuzberch (Köz-bércz) deinde vadit ad caput Bodagd (Vályе Budakului), „deinde progreditur ad alpes Clementis (Kelemen havasa, et inde ad Rusciam" (t. j. do Rusi czyli dzisiejszej Bukowiny, która wtedy jeszcze należała do Rusi). (pag. 23)

1254. VI Calend. Januarii (d. 27 Decembr.) — Bela IV D. g. Hungariae, Dalmaciae, Croaciae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Cumaniaeque Rex, Gregorio filio Nata confert terras Leszna et Chemerna (Csemernya) in Comitatu Zempliniensi, quarum meta „incipit a parte orientali de flumine Lothorcz et vadit ad sepultu„ram Ruthenorum et ibi tenet metam cum villa Peturya."
VI. Nr 50 pag. 79.

1259 Bela IV Rex Hung. intimat „ quod cum per divinam ultionem „Tartari regnum nostrum fuissent ingressi, Premysl cum fratre suo „Nosk Jobagiones castri Trinchyniensis milites strenui cum fideli „nostro Bogumerio comite eiusdem castri, in conservando castro „nominato et confinio ex parte Moraviae contra inimicos nostros „dimicando, nobis gratum exhibuerunt servitium.... et postmodum cum „regnum Moraviae, Domino concedente, omni nostro cum exercitu fuis„semus ingressi, et dictos Premysl et Nosk cum carissimo genero nos„tro domino duce Bozyslao (Bolesław wstydliwy?) pro observatione „castri praedicti et confinii in eodem comitatu dimisissemus, ipsi pro nobis „coram oculis ipsius Botizlay prelium gesserunt gloriosum, et unus eorum „scilicet Nosk ibidem fuit interemptus, Premysl vero cum predicto nostro

"genero ad nos rediit graviter vulneratus, unum militem cum ar:
"mis nobis captivatum praesentando"... ideo ipsi unam terram va:
cuam Dulow vocatam in comitatu Trinchyniensi donamus. VI Nr. 63.
pag. 97.

1260. VII Idus Decembris (7 Decemb.) — Bela IV Rex Hungariae Arnol:
do, Johanni et Helyae filiis Comitis Jordani de Gyrgow (Gorgey) donat pro fidelibus servitiis, quandam silvam habitatori:
bus destitutam circa fluvios Donays et Popprad, cuius silvae
meta incipit a fluvio Popprad ubi ipsum ingreditur aqua Bella
vocata et eandem ascendendo ad primum rivulum qui fluit in ipsam
aquam et eundem rivulum ascendendo usque ad silvam Jawore (Jawo:
rina vocatam, deinde versus septemtrionem in dorsibus montium
descendendo usque in fluvium Donays vocatum, et eundem fluvium
descendendo per modicum spatium ubi quaedam aqua fluens ingre:
ditur ipsum fluvium Donays, et eandem aquam ascendendo versus
meridiem usque ad praedictam silvam Jawore, deinde ad quendam
altum lapidem et ab eodem lapide directe in fluvium Popprad ubi
aqua Toportz vocata fluit in Popprad, deinde fluvium Popprad
descendendo, ubi quidam rivulus inter duos altos montes fluit
in Popprad, deinde directe super montem Zemine vocatum et
ab eodem monte versus occidentem ultra unum montem super
quendam montem altum, et ab eodem monte directe in fluvium
Popprad ubi est prima meta; quas metas Stephanus castella:
nus de Scepus reambulavit. (był to las juxta Toporcz, gdzie
dziś wsie Krigh, Zdjar, Javorina). VI. Nr. 67 pag. 103.

1264. VI Idus Aprilis (8 Aprilis). Bela IV Rex Hungariae comiti
Chyzkerei (Csizkerei) filio Bogomerii de Polonia oriundo do:
nat terram Borsua vocatam (Nagy és Kis-Bosva) vocatam iuxta
fluvium Bursua, in comitatu de Abauyvar. VI. Nr. 82, pag. 121.

1269. Bela Hungariae, Dalmaciae, Croaciae, Ramae, Serviae, Galiciae, Lodo:
meriae, Cumaniaeque Rex supplicationibus hospitum nostrorum de
Kasmark in Scepusio inclinati, hanc eis libertatem duximus conceden:
dam: Villicum inter se eligant qui omnes causas eorum decidere debebit excep:
tis causis furti decimarum, sanguinis et monetae quas Judex noster judicabit.

Villicus habebit tertiam partem judicii, duas vero partes Judex noster sibi de jure vendicabit. Hospites nobis pro censu seu terragio nobis singulis annis 20 marcas solvere debent, duas partes in argento fino, tertiam vero in denariis, sicut alii hospites nostri Saxones. Habebunt forum liberum. Decimas in campis solvent more Saxonum aliorum. Ecclesiam cum cimiterio habebunt liberam quemadmodum antea dinoscuntur habuisse. Metae terrae eorum, prout in privilegio praepositi de Thuruch (Turocz) continetur, hoc ordine distinguuntur. Prima meta incipit a parte orientali sub maxima silva et ibi tenet metam cum villa Lubycha (Laibitz) et inde ad bivium et inde per gyrum montis dicti Prym, et inde ad Dedislopotoka, per quam transit ad metam quae est secus viam, et inde per fluvium Lubycha per calamos ad vallem, inde ad viam quae ducit in Berken, et inde ad vallem Kewd et ibi tenet metam cum villa Berken, et inde de valle Kewd descendit ad partem meridionalem ad rivulum Berken et inde ad fluvium Poprad et inde exeundo habet duas metas, unam hospitum de Kasmark alteram Rytolfi et Polan et inde ad finem parvi prati ubi sunt duae metae sub arbore Egurfa (Egerfa-fr[illegible]), et inde superius ad tiliam sub qua sunt duae metae et inde ad metam in Kymniktu, et inde ad septemtrionem ad arborem Fenufa (Fenyu = Fenn) et per silvam vadit in Zalaypotoka et inde descendit et ascendit ad viam et ibi est meta, deinde superius ad Harsfa (Linde) et inde ad silvam et per silvam ad montem Turtur (Tatry?) et inde descendit in Byztrichepotoka, et per eundem fluvium Byztriche inferius ubi tenet metam cum Ewr (Nehre – Straszka – Eör), et inde de fluvio Byztriche ad magnam viam per quam descendit juxta ecclesiam S. Michaelis ad vallem et inde ad pontem et inde inferius per magnam viam revertitur ad rivum Byzturche ubi cadit ad fontem Poprad et inde vadit ad silvam sub monte Gala et inde revertitur ad priorem metam. VI. Nr. 109 pag. 157.

1270 praepositus de Turuch (Thurocz) ordinis Praemonstratensis

1278 fer. 6a ante dominicam Reminiscere (11 Martii) – Ladislaus IV. rex Hungariae comiti Elyae de Gargow (Görgöi) filio Jordani donat silvam Kepach inter metas Saxorum et montem Schymenya existentem; cuius silvae prima meta incipit in uno ~~ad~~ rubeto quae vocatur Krozch (Kierz?) contra civitatem Leucham (Lewocza) existente et tendit versus montem Schymenia,

deinde descendit ad caput fluvii minoris Tharzcha (Tarcza), inde ad montem Mezechtelenhig circa dictam aquam, posthaec in dorso eiusdem montis ad metas ecclesiae S. Martini, deinde reflectitur ad rubetum ubi prima meta incipiebatur. VI Nr. 161 pag. 227.

1278 Capitulum ecclesiae S. Martini de Scyps significat, quod Ladislaus IV rex in primo ingressu suo in terram Scypsensem approbavit comiti Elyae filio Jordani possessionem villae Gargow (Görgey). VI. Nr. 168, pag. 237.

1278. Magister Mothmerius praepositus de Scypus ecclesiae de Gargov (Görgey) fundatae per Jordanum Comitem approbat possessionem decimarum, quas huic ecclesiae olim Mathias praepositus praedecessor noster contulit. VI. Nr. 169, pag. 237.

1280 fer. 4a ante Octavas Omnium Sanctorum (30 Octobr) in Sigra. – Elisabeth maior regina Hungariae ducissa de Macho et de Bozna (wdowa po Stefanie V. Królu) significat: quia dominium terrae Scypes ex collatione regis Ladislai filii nostri ad nos fuit devolutum, ideo post ammonitionem domini Filippi episcopi Firmani Apostolicae Sedis Legati, decimas videlicet 500 capecias singulis annis ecclesiae beati Martini ex castro Scypisensi secundum ordinationem olim regis Belae soceri nostri solvere promittit. VI. Nr. 187, pag. 261.

1280 Elisabeth regina Hungariae (wdowa po Stefanie V.) particulam villae Kulchna separatam per viam quae a nigra silva in villam Gurgou (Görgey) ducit separatam, cum contiguo nemore Harast dicto donat Huruzk filio Trazlai de Scypus, cum conditione ut nobis singulis annis tria pondera auri solvat. Commetatur autem haec particula cum villenis de Gurgou, cum villa Olusa relictae comitis Guebul, cum terra Hennyg filii Hem, et cum villa Kulchna. VI. Nr. 188, pag. 262.

1253. VII Idus Junii. – Bela IV rex Hungariae ad preces „Leonis ducis Rusie dilecti cognati nostri" Witkoni pro servitiis suis confert silvam vacuam in ambitu Scipsiensi ab utraque fluvii Hornad prope villam Kurtueles (Körtvélyes). Cuius silvae metae taliter distinguuntur: Prima meta incipit in capite fluvii medii Custresi a parte occidentali et cadit in fluvium Hornad, inde ad vallem et ad verticem montis, ubi est meta villae Kurtueles et inde ad fluvium Logina ubi quoddam molendinum fuit patris Witk dicti Muntahas, deinde versus partem septentrionalem in fine montis ad fluvium

Crescheno et per siccam valem versus partem orientalem ad montem, et inde ad fluvium Zeziunech et vadit penes montem in sinistra parte viae et cadit in fluvium Hornád et ascendit ad fluvium Bela et per fluvium progreditur ad pratum Dobrozouecz et ad petram Dupe et inde ad partem occidentalem ad priorem metam.
VI. Nr. 196 pag. 272.

1282, Ladislaus IV rex Hungariae Eliae comiti Saxonum de Scepus donat terram adiacentem terrae Daman et propinquam terrae eiusdem comitis Eliae penes viam quae vadit in Leuchen (Lewoza).
VI. Nr. 202, pag. 280.

1289 – Ladislaus IV rex Hungariae significat: quia Magister Nicolaus filius Comitis Petri filii Sampsonis de Gerend in diversis expeditionibus regni nostri fideles impenderit famulatus et specialiter tunc, cum nos ad partes Scepes contra populos de eodem ad leniendum sevitiam cordis ipsorum processissemus, qui tunc castrum nostrum de Scepes expugnare nitebantur, idem Magister Nicolaus ante intuitum oculorum nostrorum ante foras eiusdem castri viriliter dimicavit; deinde cum nos cum eisdem populis de Scepes conflictum habuissemus, et victoriam consecuti fuissemus, idem Magister Nicolaus (Gerendi) cum effusione sui sanguinis, exhibuit se fideliter, ideo ipsi terras Kereztur, Gurgud et Heurke in Comitatu de Torda donavimus.
VI. Nr. 247, pag. 341.

1290. IV Calend. Augusti (28 Julii) — Andreas (III Venetus) confirmando privilegium regis Ladislai IV. (1290, quarto die quindenarum b. Georgii sive 5 Maii in Gölniczbanya), Andreae filio comitis Polyan de Scepus confirmat possessiones et silvas inter Landok, Rokus et Nyres (Nehre) in Scepes, quarum possessionum et silvarum prima meta, quae est inter Landok et Rokus incipit in valle Quel vocata quae descendit ex niveo monte usque ad fluvium Bela, inde versus plagam meridionalem ad ponticulum possessionis Nyres, inde ad montem rotundum, inde ad rivulum Wyzffalw, theatonice vero Dorffsayff vocatum, inde ad quosdam fontes lutosos, inde ad arborem platani, inde ad rivulum Ydesyyz alio nomine Libsayff, inde ad viam quae ducit ex Rokus ad Landok, inde ad rivulum Ydesuyz ubi incipiuntur metae inter Theutonicos de Bela et Landok, inde ad fluvium Wyzffalw, inde ad vallem lutosam in ponte, inde ad alium pontem in fluvio Bela ex opposito montium Kaffen vocatorum, qui dividunt

possessionem Landek a Theutonicis de Byrbron, et redeundo rursum per viam ad fluvium Ydesuyz, ubi terminantur metae inter Rokus et Landok et incipiuntur metae inter Theutonicos de Bela et possessionem Rokus; inde penes fluvium Ydesuyz ubi idem fluvius perdit cognomen et incipit vocari Sworczbach, et inde ad rivulum Krumpsayff alionomine Saarpatthaka, qui rivulus dividit possessiones Rokus et Nyrer, et inde transeundo per fluvium Swdyzbak usque ad fluvium Lobrath ubi est finis et terminus meterum inter Nyrer et Theutonicos de Bela. VI. Nr 258, pag. 354.

1290 – 1295 d. 8 Septembris. – Fenenna Regina Hungariae (żona Andrzeja III Venetus, córka Ziemomysła czyli Ziemowita Księcia Kujawskiego).

1294 in Octavis b. Michaelis (6 Octobris), apud S. Martinum. – Jacobus episcopus Scepusiensis, ad petitionem Jordani plebani de Gurgen canonici Scepusiensis, Gulae, Arnoldi filiorum Comitis Johannis et sculteti de Podolyn generis ipsorum, permittit in villa ipsorum parva Lompnicha juxta fluvium Poprad aedificare liberam capellam. VI. Nr 302, pag. 408.

1294 in quindenis b. Michaelis Archangeli (13 Octobr.). – Capitulum ecclesiae S. Martini de Scepus recognoscit quod Magister Elyás filius Comitis Farkasij de Zuschuk, comiti Jordano filio Kunch de Gargov (Görgéi) medietatem silvae in comitatu Scepsiensi inter alpes Goliha et inter viam per quam Berzete tenditur, pro 25 marcis fini argenti vendidit. (Las ten dostał od Andrzeja Króla węgierskiego r. 1294 ob. Bardossy Supplementum 382) VI. Nº 303, pag. 409.

1208. Thomas Comes Nitriensis cum pristaldo regio metas ponit inter villas Skala super fluvium Wag ubi est ecclesia S. Benedicti, inter villam Samar, Stipnic et Sucran „ascendendo retro villam „(Buczlai) usque ad metam inter sepulcra paganorum, et sic „transeundo magnam viam, quae venit de Trincin per metas „usque ad fluvium Wag." VII. Nr 4 pag. 5.

1221 Andreas Hungariae rex terram Horostuncha Thomae comiti per bullam auream contulit. VII. Nr 6, pag. 8.

1248 Bela IV rex Hungariae significat, quia Detricus filius Mohol specialiter quando conflictum iuxta fluvium Sayow cum saeva gente Tartarorum habuissemus, idem Detricus cuidam adversa acie super nos irruenti

viriliter se opposuit et ab ipso crudeliter vulneratus, a morte nos liberavit: quamob rem ipsi quaedam loca venationis nostrae ultra indagines, prope terminos terrae nostrae existentia in exitu ad Poloniam in Comitatu de Sarus videlicet Bathamezey, Thorkeneley et Veresalma (Tarkö czyli Kamienica i Wierzchomla?) donavimus, quarum metae et termini hoc ordine distingvuntur: Prima meta incipit a capite fluvii Luchonya qui cadit in fluvium Tharcha et super fluvium Tharcha vadit ad partem occidentalem usque Kukenegerpatak rivum et inde versus aquilonem usque ad meatum eiusdem rivi et ibi separat a metis villae Tharcha et abinde per montes ad partes aquilonis usque ad fluvium Polocha, qui cadit in fluvium Poprad, et ibi segregat a terra Polocha, et super ipsum Poprad vadit usque metas terrae Poloniae deinde circuit ad partes orientales usque ad metam priorem. VII. Nr. 33, pag. 37.

1262 Bela IV Rex Hungariae significat, quod cum Maladik Rutenum ad nostram gratiam recepissemus fovendum idem 30 marcas auri, quod de captivitate a Tartaris aufugiens, secum apportavit, nobis mutuo concessit; nunc vero pro suo auro dedimus ipsi terram Tarnouc (Tarnowa) in Thurucz existentem iuxta metas terrarum Volsa et Raiec. VII. Nr. 62, pag. 83.

1264 quatuor marcae argenti decimae combustionis.

1270. IV Idus Augusti (10 Augusti). — Stephanus V. rex Hungariae significat: Magister Muthmerus prepositus de Scepes exposuit nobis querelose quod olim Bela rex Hungariae pater noster quandam terram ecclesiae de Scepes, silvosam ad unum aratrum sufficientem existentem intra metas possessionis eiusdem ecclesiae iuxta fluvium Hernad vicinam castro suo, ad instantiam dominae Cynge (Kinga) ducissae Cracoviae et Sandomiriae carissimae sororis nostrae, Bolosey et Marcello servientibus eiusdem dominae contulit, uti vacuam; — nos vero cassamus eandem collationem, restituentes eandem terram praeposito de Scepes. VII. Nr. 95 pag. 125.

1295 in Octavis beati Michaelis Archang. — Magister Ladezlaus et Franco nepotes venerab. Jacobi episcopi Scepusiensis portionem in villa Rokusz emunt pro 50 marcis finiti argenti a Comite Hench (Hencz) filio Bertoldi de Kezmarkt, coram Actis Capituli S. Martini de Scepus. VII. Nr. 199, pag. 244.

1296 in Octavis Omnium Sanctorum (8 Novembr.) – Coram Capitulo eclesiae S. Martini de Scepus, Magister Kochos (Kakas) et Johannes filii olim Comitis Ricolfi medietatem villae Rukuz (Rokusz) pro 75 marcis fini argenti vendunt Magistro Ladislao et Franck nepotibus venerab. Jacobi episcopi Scepusiensis. VII. Nr 206, pag. 251.

1296 Baldus comes Scepusiensis (założyciel wsi Baldocz)

1368 fer. 2a post festum b. Jacobi (d. 5 Augusti) prope villam Szent-pal, in congregatione nobilium Comitatus Syrmiensis. – Ladislaus dux Opulye, Regni Hungariae palatinus et Judex Comanorum. VII. Nr 384, pag. 412.

1384 fer. 4a proxima post festum Ascensionis Domini (25 Maii), Budae. – Maria regina Hungariae (córka Ludwika Andegaweńskiego) in praesentia dominae Helisabeth reginae Hungariae, Poloniae, Dalmaciae genitriis nostrae, possessiones regales Symony (Simonyi) et Dehcher in Comitatu Gömöriensi, ad castrum nostrum Fylek (Fülek) pertinentes donat magnifico Johanni olim regni nostri Russiae waywodae et egregio Desew (Dezsö-Desiderius) fratri eiusdem germanis videlicet condam domini Archiepiscopi Strigoniensis pro fidelibus servitiis praesertim in eo ut status ipsius Regni nostri Russiae, quod per quondam nostros et regni nostri aemulos tiranide turbabatur, per ipsorum strenuitatem non sine sanguinum eorundem effusionibus extitit reformatus et olim genitori nostro (Ludovico regi) et nobis sollicite fuerunt complacere. VII. Nr 389, pag. 417.

1419 in festo b. Dorotheae virg. (6 Febr.), in civitate Posoniensi. – Sigismundus Romanorum et Hungariae rex quittum et solutum reddit magnificum Stephanum de Kanisa Magistrum Janitorum nostrum qui de proventibus archiepiscopatus Strigoniensis anno praeterito levatis de nostro regio mandato, 1000 flor. auri puri hungaricalium nomine nostro in civitate Viennensi illustri principi Lodovico de Brega avunculo nostro, item 1150 flor. puri auri hungaric. Georgio episcopo Pataviensi pro debitorum quorundam quae illustris princeps dux Lwydergal avunculus noster pridem in civitate Pataviensi contraxit, persolvit et assignavit. VII. Nr 403 pag. 446.

1435 secundo die festi beati Gregorii papae (13 Mart.) Posonii. — Sigismundus Romanorum Imperator, Hungariae Rex significat quod magnificus Nicolaus filius quondam Johannis magni de Pelsewcz Tavarnicorum regalium Magistri questus est: quomodo domina Hedvigis relicta Johannis filii olim Nicolai de Gara senioris, filiam suam Katherinam sibi Nicolao querulanti fide vinculatam et per subarrationis solemnitatem desponsatam, cuidam Teutonico illegitimo connubio more meretricio praeter consensum ipsius Nicolai de Pelsewcz dehonestandam impie tradidisset; — item quod eadem Hedvig vivente memorato Johanne de Gara marito suo, una cum Nicolao filio Symonis filii Konye Bani de Zeechen (Szécsenyi) consobrino praefati Joannis de Gara libidinoso incestu moechando se coinquinasset, formidansque pro huiusmodi actu detestabili a marito suo sibi mortis periculum imminere eundem Johannem maritum suum venenosa intoxicatione interimi procurasset. Ideo Sigismundus Imperator habito cum Baronibus Regni iudicio, Nicolaum filium Symonis de Zeechen de Regno Hungariae ducens exulandum proscribit; Hedvigim vero bonis et rebus omnibus confiscatis captivari et perpetuo carcerali ergastulo in uno castro recludendam detineri ad manus magnifici Ladislai Bani Machoviensis filii scilicet Nicolai palatini filii praedicti olim alterius Nicolai palatini senioris de dicta Gara jubet assignari. VII. Nr 408 pag. 455.

1439 Johannes et Rikolfus de Tarku (Tarkö).

1444 feria 6a proxima ante festum S. Catherinae Virg. (20 Novemb.) in partibus Romaniae prope castrum Galipol. — Johannes de Hunyad waywoda Transilvanus epistolam scribit magnificis d. Michaeli Orsag (Ország) de Guth Regiae Maiestatis Summo Thesaurario et Pangracio de Brancz (Branczi) fratribus honorandis. — Dum Rex cum tota sua potentia penes mare iuxta castrum Warna in festo b. Martini confes. constitutus esset, supervenit Omarath dominus Turcorum cum tota sua et Tartarorum Anatoliae, Romaniae potentia, uti veraciter rescivimus, pedestribus et equestribus

centum et quinque millibus hominum, dispositisque utri-usque exercitus agminibus ab hora summae missae usque ad occasum solis continua expugnantibus: ubi ex Turcis et capitalibus hominibus infinita caedes fuit, quod nusquam homo meminit taliter habuisse: ubi etiam in primo congressu perfidus ille Bassa viceimperator Turcorum interiit. Omarath magnus imperator fugam accepit vituperiose et maximo discrimine, diffiditur tamen de ipsius vita. in quo loco ex gentibus etiam domini nostri Regis quamplures ceciderunt: nam reverendi patres d. Episcopi Agriensis (Simon de Rozgony) et Waradiensis ibidem mortificati extiterunt, similiter et magn. d. Stephanus de Bathor cecidit. Dominus autem Rex licet sit in facie quodammodo sagittatus, tamen dante Domino est incolumis, et tam viriliter sua egit Serenitas, quod nullus homo credidisset, ista omnia poteritis vestris fratribus fautoribus et amicis certitudinaliter notificare. Et plura quae fuerint V. F. intimare non obmittemus. VII. Nr. 413, pag. 464.

1136. Nonis Julii (7 Julii), Pisis. – Innocentius II Papa confirmat possessiones ecclesiae (cathedralis) Gneznensis (między innemi:) „Item apud civitatem Cracovie sal archiepiscopi qui Babiza nuncupatur, tantum sue respondet ditioni /: może wieś Babiny dziś Sygneczów zwana koło Wieliczki; albo Babice wieś w Krakowskiem koło Lipowca – lub Babice wieś w wadowickim koło Rokowa i Witanowic :/. Item villae archiepiscopi circa Cracoviam haec sunt: Jurevici (Jurków pod Czchowem ?) cum villa eorum, Dancowo (Dankowice w Wadowickiem ?), Conecheno (Konieczno ?), Tyrno (?), Chrostlino (?), Crolevici (?), Zrenava (?), et super Pregini Rudnici /: Rudno koło Przeginii duchownej w Krakowskiem :/ Item villae quam possessores eorum omni iure archiepiscopo pertinent." (Cod. dipl. Major Polon. ed. Raczyński pag. 1. – Kodex dypl. Wielkopolski I. No 7 pag. 12.)

Kraków już miasto r. 1136

Babica źródło solne.

1198. Monachus S. Resurrectionis ecclesiae patriarcha commendat monasterium in Miechow ... „Dominus Michora dedit nobis super Rabbam villam quae dicitur Quelme (Chełm) cum ecclesia et decimis et forum et thabernam et aliam villam Nescoviche (Nieszkowice małe w bocheńskiem); item addidit sal de Bochegna (Bochnia), aliud sal in Prevechna (Przebieczany pod Wieliczką), tertium sal Sidignam (Sidzina pod Skawiną), et aliam tabernam Studencam. Andreas frater Mathei dedit Bamvol (Bawół dziś Kazimierz pod Krakowem)" (Nakielski: Miechovia. – Kodex dypl. Wielkopolski I No 34, pag. 42.)

1234 Theodorus palatinus Cracoviensis, Vlodomirus castellanus in Brzesk, Mrocota judex, Bronis castellanus Cechoviensis, comes Clemens castellanus de Recen, Pacoslao Cracoviam tenente (Kastelan) (Kod. dypl. Wielkop. I pag. 152)

1238 Clemens castellanus de Cracov. Virbeta praeposi-
tus de Staneck (Staniątki) (Kod. dypl. Wielkop. I p. 182)

1239 Clemens Cracoviensis (castellanus).

1245 (VIII Idus Febr.). Wirbentha et Retslawa relicta Clemen-
tis quondam Castellani Cracov. cum consensu suorum
de Stanatek (robią darowiznę kilku wsi w Kaliskiem
klasztorowi w Otoboku) (Kod. dypl. Wielkop. I p. 206)

1263. V Calend. Julii (27 Junii). Cracoviae. — Boleslaus Dux Cra-
cov. et Sandomir. significat, quod felicis recordationis domina
Ratzlava relicta Comitis Clementis sororibus monasterii
in Olobok ord. Cisterc. contulit dimidiam haereditatem Usva
et medietatem salis quam in Bochna possidebat; reliquam
vero partem contulit ad vitae tempus filiae suae ancillae
Christi sorori Visenege magistrae de Stanetek. Praesent
Pelka castellano de Cechow. (Kod. dypl. Wielkopol. I. No
407 pag. 358.)

1277

1287. Wladislaus Dux Syradiae et Cujaviae, haeres Cracoviae
significat patruus suus Boleslaus bonae memoriae Dux Craco-
viensis Jacobo archiepisc. gneznensi tunc in minori officio
constituto donavit mediam haereditatem in Prus (Prussy) ante
Cracoviam, nunc idem Wladislaus eidem Jacobo archiep. donat
alteram medietatem — item confert eidem Jacobo per commutationem
areae eiusdem Jacobi archiepiscopi, domum in civitate Craco-
viensi Jacobi quondam dicti Poznaniensis, qua idem Jacobus
pro eo quod Charnisium Judeum occidit, fuit per senten-
tiam spoliatus. — Testes Segota castellanus, Petrus palatinus
Cracovienses, Andreas et Virbenta filii Clementis. (Kod.
dypl. Wielkop. I No 580 pag. 539)

1285 XVI Calend. Februarii post Synodum provincialem apud Lanchi-
ciam. Jacobus archiep. gnesn. (Kod. dypl. Wielkop. I. No 616. p. 574)

1290 infra Octavam Symonis et Judae Apost. in Gnezdna. — Premisl secundus
Dux Majoris Poloniae et Cracoviae confirmat donationes quas fecit: Bo-
leslaus quondam Dux Cracoviae Jacobo archiep. gnesn. in minori tunc
constituto, videlicet: Prus ante Cracoviam, cujus alteram medietatem Conradus
Mazoviensis dux contulit item domum quondam Jacobi in Cracovia, quae
per fossatum civitatis erat destructa. (Kod. dypl. Wielkop. II. No 660
pag. 41)

1331 d. 14 Febr. Navoguis castellanus Cracovien (+ 1331?)
1331 d. 11 Novembr. Spicimirus castellanus Cracov.
" " " " Nicolaus palatinus Cracov.
1331 in die Petri et Pauli Apost. Cracoviae. – Kazimirus rex Poloniae ad petitiones consortis nostrae Annae providis viris Heynkoni Berkmeyster et altero Heynkoni dicto Paulini et Jeskoni dicto Gelitko civibus in Weliczka confert facultatem fodendi salis: fodinam seu montem salis ibidem in Weliczka in loco qui eis placuerit. In qua salisfodina sal inventum debent pro usibus suis convertere, donec montem qui jacet circa montem Fogilonis Zupparius praesentabunt. Deinde debent cavare hunc montem pro nostra ~~[illegible]~~ consorte cum 14 fossoribus et 2 inquisitoribus salis dictis Ofzymer, et ipsi habebunt officium dictum Hutmanstwo. (Kod. dypl. Wielkop. II № 1125, pag. 452)
1334 in die Penthecostes, Cracoviae. – Kazimirus rex Poloniae confirmat donationem patris sui olim Wladislai Regis Polon. qui domum et aream circa ecclesiam b. Martini in Cracovia ad circulum transeundo a dextris Jacobo castellano Sandecen. (Tczewski ?) contulit. – Praesent. Jascone castellano Sandecen. (Kod. dypl. Wielkop. II № 1130, pag. 457)
1338 Maczko Borkowicz filius olim Pribislai Borkowicz palatini posnanien., a. 1343 castellanus Landensis (herbu Doliwa) – a. 1348 palatinus et capitaneus Posnaniensis
1348 Henricus abbas Teinciensis. (Kod. dypl. Wielkop. II p. 613)

Codex diplomaticus
Silesiae.

Codex diplomaticus Silesiae, herausgegeben vom Vereine für Geschichte und Alterthum Schlesiens. I Band: Urkunden des Klosters Czarnowanz. Breslau (Joseph Max et Komp. 1857. – Urkunden des Klosters Czarnowanz Namens des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens, herausgegeben von Dr. W. Wattenbach. Breslau 1857. 4º st. XXII. 181. Przedmowa Dra Richarda Roepel – Wstęp obejmujący historię klasztoru – 163 przywilejów od r. 1223 do r. 1499 z których niektóre mniej ważne w wyjątkach tylko – Rejestr imion i miejsc – Rejestr wyjaśnienie niektórych słów)

1223. Vratislaviae in coro S. Joannis. VIII Calend. Junii (25 Maj) Laurentius episcopus vratisl. sanctimonialibus ecclesiae S. Salvatoris in Ribnich ad petitionem principis Kasimiri ducis de Opol concedit decimas villarum in castellatura de Tessin videlicet: Golesouo (Golleschau), Vizla (Weichsel), Yscrechino (Skrzeczon?), Zamaische (Zamarsk), Nagesuzo (nawsie), Suenchizi (?), Suburbium, Zasere (?), Clechemije (?), Radouiza (Stanowitz?), Punzo (Punzau), Belenicsco (Beleviezo – Bilsko?) (Bielowitzko), Ogrozona (Ogrodzon), Nouosac (nawsie) – item medietatem decimarum in novalibus desertorum ejusdem castellaturae, item duas partes decimarum in ambitu de Crauar (Polnisch-Krawarn im Kreis Ratibor) cum duabus villis adjacentibus Rachow (Strachow) et Lichan (Lichinia ?); item decimas quas praedecessor noster Sirozlaus vratislaviensis episcopus ecclesiae S. Mariae V. in Ribnich in ipsius ecclesiae consecratione contulit videlicet villae Ribnich, Smolna, Zalese, Knegnizi (Księżnice Kniznitz im Kreis Rybnik) quam ultimam villam recepit ecclesia de Ribnich ab ecclesia de Sale (?) in concambium pro villa Golconis (może Gołkowice pod Wieliczką ?) quas decimas quidam milites contulerunt videlicet decimae Vincentii et Pribizlai, Crisani et Johannis, Gasconis et Alberti, Alexandri et Strezonis, Vincentii et fratrum ejus Suentossii et Michahelis, Eustachii et Wisimiri, Wrtizlai et Grimizlai – item confirmamus donationes ipsius ducis quas ecclesiae S. Salvatoris in Ribnich contulit videlicet ipsum territorium de Ribnich, cum capella omni jure et utilitate tam castorum quam omnium proventuum, villa de Breze, Smolna, Knegnizi, Wroblino (Fröbel im Kreis Neustadt) et Susela (Zuzel Kreis Oppeln) cum sua circuitione, Bresini, Scacouizi, Crauar cum suo ambitu, Rachouo et Lichan cum plena libertate, Grudina et teloneum de Seuor (Siewierz) .. Actum in praesentia Radozlai archidiaconi olomucensis,

Kazimierz I (syn Mieszka) xiąże opolski 1223 + 1230 (?)

Sdizlai archidiaconi de Zauichost, canonicorum vratizlavien. comitis Radozlai judicis de Opol qui in hoc facto extitit nuntius ducis Kasimiri. – Supradictis addimus quod medietatem novalium in castellatura de Tessin reservamus ecclesiae S. Johannis in Wratisl. et tertiam partem decimarum in Cranar, Rachow et Lichan; ecclesiae vero S. Nicolai in Tessin pro cambio quarumdam decimarum superius dictarum quadraginta urnas mellis assignamus in Cozli. – Act. in Smarschow (Schmarschow Kreis Oels) eodem anno VI Cal. Junii (27 Maj) (No I p. 1-2 extat in Hugo Carol. Ludov: Annales Ordinis Praemonstrat. Nanceji 1734 fol. Tom I Probat: Pars II pag. 481)

1223. Laurentius vratizlav. episcop. ecclesiae in Scorogostov most (Schurgast, Kreis Falkenberg – Scorogostow) intuitu ospitalis quod ibidem est decimas villarum Neuodnici (Niewodnik Kreis Falkenberg) Golchenici (Goschwitz Kreis Falkenberg) ipsiumo territorii quod est unum cum Crostina (Schurgasterdorf, Kreis Oppeln Chroscina) et cum Boguzlaue, salva decima decimae decani vratislaviensis et salvis decimis ecclesiae S. Crucis in Opol. Actum in consecratione ejusdem ecclesiae 1223. (No II pag. 2. extat in Hugo I Probat II p. 482) (Dwie pieczęcie na czerwonych jedwabnych sznurkach owalne elliptyczne jedna ma napis: + sigill. laurentii. vratizlaviensis epi – druga ma głowę S. Jana z napisem: sigl. cap....... nnis baptiste

1228 – Acta in Opol. Kazimirus dux opoliensis filius Meseconis condam bonae memorie claustrum quod antea per dominam Ludimillam pie recordationis matrem nostram in Rybnik fuerat fundatum de petitione conventus in Bosidom transferentes omnes donationes sepefatae domui factas confirmat ipsum Rybnik pro Charnowz commutantes exceptis tabernis et capella cum sorte sua in Falenich quae pro suis usibus detinuerunt, Scorogostou Most, Ksennyche, Kranar, Wroblino, Bedrchouici (Friedersdorf Kreis Neustadt Bedrzychowice) Walchi (Walzen Kreis Neustadt Walec) Groholuba (Grosslub Kreis Neustadt) Straduna (Stradun; Kreis Oppeln) Susela, Brosci (Brosshütz Kreis Neustadt Brosiec) Raduna (Radun, Kreis Kosel) Selazna (Żelazna Kreis Oppeln) Dobren (Klein Döbern Kreis Oppeln Dobrzeń) Dzelnicza (Dzielmica Kreis Oppeln) Grudina, Lascouci, Ozriscu (Ozriszewo) Luncou, Radosenici (Radoschau Kreis Rybnik; Radoszkow) Nedobcici, Dzelconem cum suis sortibus et molendino et Lgotam quae vocatur Manec. Istas villas tam a nobis quam a nostris

Mieczysław (Meseco) dux de Opol + 1211 żona Ludimilla syn: Kazimierz dux de Opol + przed 1234 ożeniony z Violą zostawił 2 synów Mieszka (+ około 1258) i Władysława (1260)

(Luzel ?)

Laskowice, Orzyszew

praedecessoribus seu baronibus collatas placuit nobis perpetua libertate donare ita, quod homines a nemine penitus judicentur nisi a praeposito domus vel coram ipso duce provocati stare tenebuntur responsuri et omnis solutio penalis cedet domui. Item excepimus homines ab omni servitute juris polonici ut est Stan (Herberge) Strosa (Wachtdienst - vigiliae civitatum) Powoz (Vorspannfuhren - vecturae) Prewod (Geleit) qualecumque, Bobrownici (Bewachung der Biber) Psare (Hundefütterung), ad castra etiam edificanda sive reparanda seu alias munitiones construendas ire non tenebuntur; ab omni quoque expeditione eos absolvimus excepto eo duntaxat si forte exercitus subitus super terram nostram ocupandam ingrueret... Praesentes dominus Sebastianus cancellarius, comites Nachezlawus, Sbrozlawus, Sdezlawus, Jakzo, Stredz, ~~[illegible]~~ Gozslawus, Johannes de Rudno, Johannes de Sibochic (No IV p. 3-4. extat in Hugo I Probat II p. 439 - Böhme Diplom. Beyträge I. 7. - Boczek II. 205)

1234 - Henricus dux Zlesie et Cracouię notum facimus... quod cum tutelam et gubernationem filiorum dilecti fratris nostri ducis Casimiri: Mescones scilicet et Wlodislaui gerentes essemus, redeuntes de Cracouia et de colloquio patrui nostri ducis Conradi, in monasterio Domo Dei sive in Cirniuus constituti, omnibus coram nobis et dilecta nuru nostra relicta ducis Casimiri filioque ipsius nepote nostro Mescone convocatis de Opol baronibus ex omnium testificatione hoc invenimus: bonae memoriae patrua nostra mater videlicet praefati ducis Casimiri claustrum in Ribnicy sanctimonialium fundavit ipsi claustro dictum Ribnicy et in ipso capellam cum tabernis donavit, addidit etiam has possessiones: Scorogostou, Xeginice, Smolnam, Brese, Caruar, Vroblino et Zuzolam. Post haec autem cum conventui sive monasterii sive claustri praedicti mansio in Ribniky eodem displiceret quia incommoda videbatur, de voluntate praefati fratris nostri ducis Casimiri conventus nominatus cum eodem duce Casimiro Ribniky pro Cirniuus commutavit ac se in eo sub religioso habitu jure manendi perpetuo collocavit. Idem dux Casimirus addidit ei Toloneum et capellam in Seuor cum his villis Dobren (t. j. Dobrzeń) Visoka, Visoka et Varsen; domina vero ducissa uxor ejusdem ducis Casimiri medietatem tabernarum in Bitom condonavit. nobiles insuper et baroni has villas donaverunt Delnicam .... (tu opuszczone imie dawcy) Grudinam Stefanus, Lascouici .... (opuszczone imie dawcy) Oriseuo .... (opuszczone imie dawcy)

illud etiam ex testificatione invenimus quod omnes monasterii homines in praefatis villis hanc libertatem haberent quod ad nullas angarias (Zinsen und Diensten; anfänglich Frohnfuhren) seu perangarias nec duci nec alicui nobili aut castellano tenentur (Leisten u. schwerere Zinsen) et quod solutiones vel poenam ex maleficio monasterium debet percipere; haec omnia corroboravimus. Actum in Cirnowus 1234 praesentibus dominis: Discone, Janorio, Zbroslauo, Warnero castellano de Cosli, Johanne castellano de Bitom, Mistigneuo castellano de .... Andrea castellano de .... Jaxsa castellano de Senor, Ceslauo judice, Johanne tribuno de Opol, Gostislao comite de Naroci et aliis (Nº V. pag. 4-6. extat in Hugo I. 482)
(Przytem dwie pieczęcie na wosku czerwonobrunatnym jedna: Henrici ducis zlesie – druga okrągła na niej siedząca niewiasta koło niej dwoje dzieci jedno z jednej drugie z drugiej strony stojące (syny) z napisem do koła: Sigillum viole ducisse in opole – jest u Zebrawskiego odcisk)

1234 – Henricus dux Zlesie et Cracovie conventui B.V. Mariae in Carnowus molendinum superius in Olaua confert. Actum in Carnowus nobis de Cracovia redeuntibus A. 1234 episcopo Thoma vratislavienseм ecclesiam gubernante. (Nº VI p. 6 extat in Hugo I. 484.) (Z pieczęcią xiążęcą)

Podług Stenzel (Bericht d. Schles. Ges. für 1837 pag. 116) umarł Mieczysław II (Mesko crassus) książę opolski roku 1251 lub nieco później a dnia 29 Octobr. robił testament

– (bez roku) d. 29. Octobr. Ego Mesco dux de Opol coram meis baronibus et familiaribus videlicet comite Nicolao castellano de Cozle comite Roprechto, comite Laurentio, Jarozlao, Jacobo, Paulo, Marchone, Nicolao, Dirscone, Vincentio, Marco fratribus praedicatoribus, Gothardo notario Jacobo capellano, Bartholomeo capellano fecimus scribi meam ultimam voluntatem: ecclesiae S. Johannis in Wratislavia confero duas villas Zalese (im Kreis Strehlitz) et Slauecici (Stawszcice Kreis Kosel) "ut in „quolibet anniversario pro remedio animae meae meorumque „parentum fiat fratribus et pauperibus una refectio et candela „de anno in annum in ipsa ecclesia comburatur." ecclesiae beatae Crucis in Opol confero villam Strelci in Gola; claustro sororum in Bosidom villam Breze; domui fratrum ordinis praedicatorum in Rathibor apud quos elegi sepulturam confero ducentas marcas puri argenti; cruciferis de domo teutonica centum marcas; dilecto fratri meo duci Wladizlao committo totam terram si uxor mea prole carebit. Si vero uxor mea prole carebit et in sua viduitate voluerit permanere habeat castrum Toschecz cum omnibus attinentiis, sed si nubere voluerit quingentae marcae argenti sibi assignentur: matri vero meae confero dua castra Tessin

et Rathibor cum suis attinentiis excepto censu istius anni terrae totius partis meae quem pro debitis et elemosynis domino episcopo vratislaviensi T. (t. j. Tomasz I 1232+1267) et priori fratrum ordinis praedicatorum committo quos executores totius mei testamenti constituo. Actum in Cozle. IV Calend. Novembr. (No VII p. 6-7 ex libro nigro capituli vratislav fol. 412 - pierwszy raz drukowany bez roku; Mieczysław II syn Kazimierza umarł po r. 1258 bo w tym roku jest jego ostatni dokument) (już r. 1258 w kwietniu bonae memoriae)

1260 indictione VIII concurrente IV epacta VI luna 28 in Ratibor (bez dnia) Wladizlawus dux opoliensis „dum in Bosidom resideremus in capitulo fratrum et sororum beati Augustini premonstratensis ordinis Wratislav. diocesis oblatum est nobis privilegium (tu stoi przywilej No IV z r. 1228) quod nos Wlodzizlawus dux opoliensis saepedicti ducis Kasimiri filius confirmantes et capellam de Seuor nec non decem lapides cere in villa Lubnane (Łubniany?) opoliensis castellaturae sita „pro alendo lumine in predicta ecclesia de Bosidom assignamus confirmantes excepto theloneo quod pro nobis in dicta castellatura Seuor excepimus pro quo jam dictos decem lapides cerae contulimus quam si habere ceram non potuerunt coloni villae praenominatae, de melle quod nobis solvere debuerunt domui in Bosydom antefatum numerum cerae annis universis solvere tenebuntur. Acta in Ratibor 1260 praesentibus Thoma vratisl. episcopo, Wilelmo lubucensi episcopo, Vincentio et Martino fratribus de ordine praedicatorum, Gothardo notario, Dzechkone castellano de Ratibor, Sulcone castellano de Hranou, Janussio Menchic, Dyrskone subcamerario, Ramoldo subpincerna (No VIII pag. 7-8 extat in Hugo I. 439. Böhme Diplomat. Beyträge I. 7. - Pieczęć piesza na zielonym jedwabnym sznurku, ma napis: s. wladislai. dei. grā. dvcis. opolieñ.)

1274 infra Octavam Omnium Sanctorum (2-7 Novemb. bez miejsca) M.(artinus) praepositus Domus Dei dedimus villam Zelasno honestis scultetis Herdeno et Hermanno jure theutonico collocandam ita ut sextum mansum et tertium denarium de judicio possidebunt tali conditione ut de singulis mansis exceptis liberis fertonem argenti, tres mensuras duas siliginis et tertiam de pulcra pisa (mensura = Scheffel) nobis persolvent; de incultis vero mansis damus tres annos libertatis item liberum molendinum super Oderam et tabernam in villa eadem excepto quod tempore inundacionis vel alterius necessitatis nobis molet; item nobis deducent de quolibet manso octo mensuras siliginis de Wroblino vel de Zuzela sive de Zales; item concedimus piscari cum hamis sive gulgustris mansum liberum in eadem villa et aves ad capiendas. Praesentes Arnoldus advocatus de Opol. Theodoricus iobparius (żupan?), Michael de Zalesna.

(Nº IX p. 8-9 extat in Böhme: Diplom Beytr. II. 64)

1279 (b.d.i m.) Boleslaus dux opoliensis cum essemus in Opol accedentes fratres de domo Dei asserebant comitissam Anastasiam uxorem comitis Henrici de Mechnic (Muschwitz Kreis Oppeln Mechnice) quod elegit sepulturam in Domo Dei et ibidem donavit haereditates suas Mechnice et Vresce (Wreske Kreis Oppeln Wrzescze) juxta Crostinam (t.j. Chroscina (Krośna) Kreis Oppeln) sed post mortem viri sui comitis Henrici. Nos misimus nuntium comitem Henricum de Grabina qui inquisivit a comitissa de suo testamento, quae idem factum mente sana solempnizavit. Ideo nos idem testamentum confirmamus. Praesentibus Symone castellano opoliensi comite Suetopelc castellano de Bala (Biała Zülz) comite Bogumilo de Bircan (Zirndorn, Kreis Oppeln może Berdzan) (Nº X p. 9. ex Hugo I. 484. Z pieczęcią herbową + sigillum. ducis Bole.....)

1282 : Saberouo (Zaborow = Zabierzau Kreis Neustadt) Cromolouiz (Krommenlau, Kreis Neustadt = Kromołowice) Grocholube (Grocholub Kreis Neustadt) Stradunа (Stradon Kreis Oppeln) Brosez (Brossitz Kreis Neustadt Brodzice) Suzel, Valez (Walzen Kreis Neustadt; = Walec) villae in ducatu opoliensi (Nº XI p. 10)

1282 Indictione X. secund. Calend. Julii (d. 30 Junii) Wratislaviae in hospitio habitationis: Philippus miseratione divina Firmanus episcopus apostolicae sedis legatus concordiam inter (Dominium) praepositum Domus Dei ordinis praemonstrat. ex una parte et Chevlegio (także: Ceulegio) milite filio quondam Alardi militis de Opol ex altera statuit vigore cujus Chevlegius cessit omni jure ad haereditates Michnice et Vresce juxta Crosnam sitas quas Anastasia filia quondam Wratizlai militis dictae domui in elemosynam contulit; qui Ceulegius occasione turbationis praedictorum fratrum Domus Dei in possesione auctoritate nostra fuerat excommunicatus, recepto ab eo juramento ipsum absolvimus. Act. 1282 pontificatu Martini IV papae anno secundo. (Nº XII p. 11-12 – Z pieczęcią + s. phylippi. dei. grã. epi. et. cõitis. firmani. – extat in Hugo I. 485)

1283 Stanislaus procurator de Vyazd (p. 15 – Przywilej z pieczęciami na pstrych jedwabnych sznurkach; tasiem kach pergamin: Narodzenie Chrystusa z napis: +S. archidiaconi. wratizlavie (był to magister Andreas) – druga: Ukoronowanie P. Maryi z figurą klęczącą u dołu: + S. mri. vvlrici. canonici. vrath.

1284. Pieczęć okrągła zielona z głową biskupa w środku: S. oficialis. corie. wrt. (t.j. Laurentius officialis curie episcop. wratislav.)

1288 in die beati Briccii (13 Novemb.) in Ratibor. Nos Mesco et Premizlius duces opolienses domini in Ratibor confirmant libertates villarum Ciauar, Radoscow et Xeniz monasterii de Charnonanz ord. Praemonstrat videlicet quod possessores earundem villarum neque ad araturam neque ad vectigallia seu exactiones pecuniarias, porcorum, vaccarum et aliorum quas pro nostris necessitatibus accipere consvevimus - hoc tantummodo excepto quod ad novas munitiones quas pro terrae nostrae commodo faciemus juvare tenebuntur quemadmodum alii inhabitatores terrae nostrae; sic etiam cum pro faciendis expeditionibus terram nostram exire nos continget, nobis de Ciavar unum currum vacuum cum quatuor equis et de Radoscow et Xeniz unum currum cum locatae fuerint jure teotonico mittere tenebuntur. Datum Ratibor in die b. Briccii 1288 per manus Arnoldi summi notarii testibus infrascriptis Stephano archidiacono opoliensi fratribus ejus Jascone et Pribizlao militibus, Incone subcamerario, Pascone Warmundi, Pacozlao cum fratre Michaele Podchasse (Nº XVIII p. 17-18 - Z 2 pieczęciami jedna ma napis s. mesconis. di. gra. dvcis. opolien. dni. de. ratibor. = druga piecza: s. pmizlii di. gra. ducis. opolien. dni. d. osvencim; ostatnia zestrysowana w Vossberg: Siegeln des Mittelalters - gdzie mylnie powiedziano (?) że z Mogiły)

(Mieczysław xiąże na Raciborzu 1288-1289 i Przemysław xiąże na Oświecimiu a potem na Raciborzu) 1288-1293 byli synami Władysława zięcia opolsk.

(w przywileju 1289 stoi Jasco Corniza t. j. Kornicz)

1289 in vigilia OOSS. (31 October.) in Ratibor: Mesco dux opoliensis dominus in Ratibor de consensu et voluntate fratris "nostri" ducis Premizlii monasterio Bosidom donat centum mansos franconicos in silva nostra circa novum castrum que Uitalisoua poramba dicitur ad locandas domus cum omni libertate (Nº XIX p. 19.)

(las ten był koło Opola miasta - a novum castrum w Opolu)

1290 pridie Idus Januarii (12 Januar.) in Bythom: Casimirus dux Bythomiensis villanos in Radunia conventus Domus Dei in Czarnowas ab omnibus servitiis liberat; pro qua collatione libertatis praepositus promisit pro nostra et conjugis nostrae nostrorumque liberorum sanitate omni hebdomade unam missam celebrare - Datum in Bythom 1290 pridie Idus Januarii Indictione quarta (w r. 1290 była 3cia indykcyja) praesent. Ludovico abbate de S. Vincentio Romano praeposito severiensi, fratre Michaele lectore praedicatorum in Ratibor, fratre Alberico praeposito de S. Margaretha, comite Sobizlao subjudice, Dominico notario camerae (Nº XX p. 19-20 druk w Böhme Diplom. Beyträge II. 65)

(Kazimierz xiąże Bytomski był synem Władysława zięcia opolsk.)

Przemysław najpierw xiążę oświęcimski 1289 a potem raciborski 1293 (może po śmierci brata ?) był synem Władysława xiążęcia opolskiego.
~~[illegible]~~

1293 ad vincula Petri (1 August.) in Rathybor: Premislius dux rathyboriensis fratribus conventus in Cernouans villam eorundem Ksegnice in nostro dominio sitam jure theutonico per providum Velantam (Falenta - Walenty ?) locare permittit cum libertate 16 annorum — praesentibus Thoma judice curiae nostrae, Jascone subcamerario, Adam thezaurario, Adam subvenatore, Boguta, Gothardo militibus nostris, Tilkone canonico S. Thomae, Jascone de Prow capellanis nostris. (№ XXI p. 20 — 2 pieczęcią herbową mającą napis s. p̄mislii. dei. grā. dvc. rathiboriens.)

Bolesław I dux opol. zostawił synów: 1) Boleslaus dux Falkinberg. 1328 siedział pojmany w Münsterberg + przed 1383 miał żonę Eufemię: 2) Boleslaus II (Bolko) dux opol. 1325–1356. 3) Albertus dux Strelic. 1328 (privil)

1309. Nonas Februarii (5 Febr.) In Opol: Bolezlaus dux opoliensis metas sive gades ecclesiae Bozidom ordinat inter ecclesiam Bozidom et Dobrzen nostrum ducale incipiendo ab Odra fluvio ad sylvam Lanzech dein ad lucum nostrum, dein ad pratum Chowalkowyczanti; dein ad sylvam Sywirzli, ad agros Gozelchi per borram ad pontem Chowalkonis qui est super Breniczem fluvium dein ad angulum sylvae Velilas et dambrowa, ad pratum Luckowagch, ad fluvium Prudzenichza (Prandinicze, Prądnica, Prauschnitz) ad sylvam Lebrac ad duas sylvas Cymolassy, ad locum Chyssa, ad flumem Zeguizd. Item inter villam dubnany (Luguirn) ducis et Bozidom incipiendo a fluvio Malpudwa (Malazarun, Merltbach) per montem ad locum Cessin ad sylvam Lang, ad locum Kaleam ad locum Martino. wy Nywy, ad Kneam, ad locum Kam, ad sylvam Prandzenich (Prądnik) Nalawagh, (Na ławach), Lawy, ad sylvam Medzwade, ad montem et sylvam Zelnichez (Zielnicz), ad quercum Comesz, ad rubum Froscina, ad fluvium Zeguizd. Item damus monasterio venationes omnium ferarum libere faciendas insuper ligaturas sive congeries lignorum sicut super aquam dimittuntur de sylvis. — Praesent Radslao custode opolien. Pascone de Croscina, Jaroslao de Michalow, Stanimiro Tyczola, Syfrido de Wilkow. (№ XXII. p. 21–22 — 2 pieczęcią: + S. dvcis. bolesslai. opoliensis na której też contrasigillum stücksiegel) (extat in Hugo I. 489)

1309 in dominica Laetare (9 Martii) in Opol: Boleslaus dux opoliensis in haereditate nostra Sercemb (Falkowitz Arnid Dzgnlu) vendit providis Mathiae et Domazlao 25 mansos flamicos mansum quemlibet pro media marca argenti pro locatione jure teutonicali. In eadem sultetia habebunt mansum septimum cum venationibus leporum capriolarum, castorum, vulpecularum. Quilibet incola mansum habens unam plectam seu congeriem lignorum sibi faciat et sculteto de eadem silva annuatim scultetus nobis vero medium fertonem grossorum de eadem sylva censuet; item dua mellificia (pasieki) in gagio (Bruchland, gaj) habebunt. Sultetus habebit tertium denarium de causis judiciariis, molendinum supra Stobravam, tabernam, macellum carnium, pistrinum. Sulteti nobis de censu 40 urnas mellis vel pro qualibet urna fertonem argenti solvere annuatim tenebuntur; pro decima vero medium fertonem de manso episcopo. Sulteti septimum mansum ad 25 annos libere possidebunt. (№ XXIII p. 23. extat in Böhme Diplom. Beyträge I. 67)

1316 in die b. Hedvigis (15 Octob.) in Rathybor: Lestco dux ratiboriensis confirmat libertates monasterii de Czarnowancz supra villis Crawar, Radossow et Zegnytz (Księżnice) praeterea assignat in nostro monte lapidum Radossow sex molares percipiendos annuatim. (Nº XXV. p. 24-25 – 2 pieczęcią: s. lesticonis. ducis. rathiboriensis.)

1319 in festo b. Michaelis (29 Sept.) Gotfridus praepositus Domus Dei honesto Siffrido concedit locare villam Wrouindorf jure teutonico et Novifori in 21 mansis flemingicis. Scultetus habebit 3 mansos, 5 hortos, tabernam, tertium denarium de omni causa judicanda et tertiam partem proventuum et debet nobis in uno equo duas marcas valente deservire; de residuis 18 mansis et 16 hortis quilibet mansus annuatim 4 mensuras avenae, 8 mensuras siliginis pro censu et unum fertonem pro decima solvere debet, item incolae singulis annis in pascha unam marcam solvant nobis. Quilibet vero ortulanus solvere nobis debet pro censu annuali unum scotum et 4 pullos. Coloni quoque agrorum in anno claustro ter arabunt et quilibet ortulanus duobus diebus in anno laborabit pro claustri necessitate (Nº XXVII p. 27-28 ex Böhme Beyträge II. 68)

1322 VI Cal. Maji 1322 (26 April.) Venceslaus praepositus in Czarnowans Jeschonem dictum Nichoza super manso in villa monasterii Dobrzen (Döbrau) liberum facit a polonicalibus angariis et ducalibus servitiis videlicet Poradlne (Pflugzinns, Hackzins) Obradlne, Stroza, Powoyne (Heerfahrten) praeter missales mensuras. Actum apud Czarnowans. (Nº XXVIII pag. 28 ex Böhme Beyträge II. 69) (Alnin = Döbrau)

1325 calend. septembr. (1 Sept) apud Opol: Bolezlaus dux opoliensis ecclesiam in villa nostra ducali Dobren (Groß=Döbrau) prope Opol fundatam sicuti filialem ecclesiae matrici Domus Dei seu monasterio restituit. (Nº XXIX p. 29 ex Hugo I. 491 – Pieczęć ma napis: s. bolezlai. secundi. dei. gracia. ducis. opoliens.)

Bolesław III (drugi syn Bolesława I xiążęcia opolsk. + 1313) xiąże opolski 1325 – 1345. 1353. 1356 ~~[illegible]~~

1328. XII Calend. Decembr. (20 Novembr.) in Bozidom: Bolezlaus primogenitus illustris principis Bolezlai ducis opoliensis dux et dominus Walkinbergensis facta commutatione cum monasterio Bozidom eidem monasterio pro oppido Surgast villam ducalem Wawelno F (Baronlur Rynis Dzylu) (Nº XXXI. p. 31-32 ex Hugo I p. 492 – Pieczęć herbowa ma napis: s. bol. di. gra. ducis. valkinbergensis – 2 pieczęcie brakuje)

F cuius privilegio nostrum majus sigillum appendi jussimus appositis sigillis domini Bolezlai patroni monasterii supradicti et domini ducis Alberti fratrum nostrorum carissimorum appositis.

Bolesław II (pierwszy syn Bolesława I xiążęcia opolsk. + 1313) xiąże falkenbergski 1328 ~~żona Eufemia princeps falkenbergensis et domina Glogoviae superioris wdowa 1383.~~ (innego)

1345 XII Cal. Maji (20 April) Boleslaus dux opoliensis confirmat contractum inter Agnetem relictam Franczkonis de Lanca et sororem Evam sanctimonialem de domo Dei ratione villae Boquricz Nº XXXV p. 35-36 – Pieczęć ma napis. s. bolezlai. secundi. dei. gracia. ducis. opoliens – podobnie jak przy Nrze XXIX.)

1353 d. 4 April. in Opol. Boleslaus dux opoliensis ad tempora vitae suae reservat sibi tertiam partem de stagno seu lacu circa villam Zelesna monasterii Czarnovans in districtu Opoliensi № XXXVII p. 37 ex Hugo I p. 493. – Pieczęć z napisem: s. bolezlai. secundi. dei. gracia. ducis. opoliens.; z tyłu contrasigillum wyobrażające orła na hełmie i napis: s. polkois. ducis. opoliensis.)

1356 feria 3a octavarum Epiphanie (12 Januar) in castro opoliensi: Boleslaus dux opoliensis confirmat resignationem partis lacus novi prope Zelasnam per Friczkonem scultetum de Zelasna monasterio Domus Dei (№ XL pag. 38 – Pieczęć mała wyobrażająca orła na hełmie i napis: s. polkois. ducis. opoliensis. – jak przy № rze XXXVII)

Eufemia księżna Falkenbergska i pani Głogowa górnego wdowa po księciu Bolesławie córka Henryka VI księcia Wrocławskiego

1383 proxima feria 3a ante festum S. Martini pontificis (3 novemb.) in Glogovia superiori in castro: Eufemia princeps Falkinbergensis et domina civitatis Glogovie superioris profitemur quod illustris princeps et insignis Boleslaus beatae memoriae quondam dux Falkinbergensis conthoralis noster legitimus tempore suae captivitatis in Münsterberc et magna sua necessitate consensu monasterii Czarnewaz censum vaccalem bernalem, porcalem in villis Waliz, Grocheleube, Stradon, Broschicz, Crummolowicz receperat: nos vero eandem pecuniam reddidimus monasterio. (№ XLVII. pag. 44–45 – Pieczęć mała okrągła na sznurku jedwabnym zielonym i czerwonym z wosku zielonego w puszce ciemnej na napis: s. evfemie. ducisse. d. falkebrk.

Władysław książę opolski, wieluński, kujawski dobrzyński wojewoda węgierski i pan Rusi (syn Bolesława III secundogeniti) 1386–1401.

1386 d. 22 Junii in Opol: Ladislaus dux Opuliensis, welunensis, cuyaviensis, dobrinensis concordiam inter monasterium Czarnowans et Margaretham relictam Johannis Waynknecht (Wagenknecht) statuit (№ XLVIII p. 45–46) – Ladislaus dux opoliensis capitaneis principatus opoliensis et glogoviensis districtuum nostrorum mandat ut Nicolaum (de Gane plebanum in Opatow t. j. in Ottwitz Kreis Breslau – lecz raczej Opatow w Polsce lub w Czechach; był on premonstratensem bo go zowią frater) pro procuratore monasterii Czarnowans recipiant. In Murow feria 2a post diem b. Egidii abbat. 1392 (d. 2. Septemb. № LIX p. 60–61) – Ladisla Herczog czu Opul, czu Dobrin verbiethet den Unterthanen des Stiftes Czernowans ihre Bauerstellen unbebaut zu lassen und dafür Wüstungen anzubauen. Czu Glogaw am nechsten Dienstage nach Allerheiligsten Tage ~~nach Gotes Geburt~~ (4 Novemb) 1393 (№ LXI p. 62–63) – Fürst herczog Ladislaw her czu Opul und czu Glogaw (żyje ? jak widać z dokumentu wydanego przez Jeschke Cryslaw houptman czu obirsten Glogaw) 1396 am Sente Hedwigis Tag (t. j. 15 Octobr. № LXVII pag. 71–72) – Ladislaus herczog und herre zu Opul beurkundet einen Vergleich zwischen Petrasch Stral und dem Stifte Czarnowanz wegen der Schultissei czu Stradune. Czu Opul am sante Simonis und Jude Abende (27 Octobr.) 1399. (№ LXXII p. 77–78) –

Ladislaus herczog und herre czu Opul bestättigt den Verkauf
einer halben Mark Zins auf Semisdorf (Simsdorf)
in unserm Glogoschim gebiete an die Nonne von
Czarnowans Agnes von Rzebkowicz von Seiten Peter Schoff
von Semisdorff. Gegeben czu Opul an des heiligen Kreutzes Tage
Inventionis (3 Maji) 1401. (Nº LXXVI pag. 87) (jeżeli ten Władysław
jest jedną osobą to zdawało by się że umarł dopiero po r. 1401 a
nie po r. 1396 jak historycy piszą.)

1390. II Nonas Novembris (4 Novemb.) Romae apud Sanctum Petrum. Bonifa=
cius papa IX mandat episcopo wratislaviensi inquisitionem
super quaerela monialium de Czarnowanz contra (conradum) abbatem mo=
nasterii Strahoviensis (Boemum canonicum monasterii Strahoviensis) qui illegitime quemdam Mathiam (in praepo=
situm monasterii de Czarnowans nominavit) facere; quoniam Petrus
abbas monasterii Premonstratensis adhaerens Roberti cardinalis nunc
antipapae Clementis VII nominati ideoque schismaticus
vitandus (conradum) abbatem monasterii Strahoviensis alias Montis Sion Pra=
gensis in (generalem vicarium et) visitatorem ordinis praemonstratensis in Boemiae, Unga=
riae et Poloniae regnis nec non Bavariae et Austriae ducatibus mar=
chionatu brandeburgensi, Allemaniae constituit, cui schismatico
generali vicario moniales minime parere debent (Nº LV p. 52–55 –
Od tego to czasu jak się zdaje przywłaszczył sobie Klasztor Stra=
chowski władzę nad Klasztorami polskiemi)

† qui Mathias quem=
dam professam monaste=
rii in Czarnowans nobili=
bus parentibus ortam
impregnavit, cum ea fi=
lium procreavit, ipsam
cum dicto puero de eodem
monasterio fecit exire,
monasterium equis variisque
bonis et jocalibus ad valorem
300 marcarum spoliavit et
secum dicta professa ad alia
loca transferre curavit.

1391 am nechsten Montage nach dem achten tage des heil Leichnams (6 Junii)
czu Opul: Bolke Herczog czu Opul czu Falkenberg und Herre
czu Strelicz bestättigt dass Niczcze Scholtis von Wroskaw einen
jährlichen Zins auf dem Gute czu Wroskaw und zu Gumprechts=
dorf im Opulischen Weichbilde an Heynczin von Belicz seinen
Schwager verkauft habe. (Nº LVI p. 56. – 2 pieczęcią małą okrągłą
zieloną na której orzeł w koronie stojący na hełmie z napisem: si=
gillum. bolkonis. quarti. ducis. opoliensis.) — Bolko dux opolien=
sis incolas villae ducalis Zelasna quae aliter Dobra nominatur
ab omnibus exactionibus videlicet ganserone (Gänsefutterhühner
d.i. 2 Scheffel Hafer und 1 Scot) porco (Schweinehühner) vacca (Kuh=
hühner = vacalis census) berna (allgemeinen außerordentlichen Land=
hühner) agricultura jugerum, vectura liberos facit. In Opol die
S. Vincentii martyris (6 Junii) 1393 (Nº LX p. 61) — Bolko herczog
czu Opol czu Falkinberg und czu Strelicz bestättigt dass Beneścha
weiland Peters von Sackrau Tochter ihrem Gemahl Miczken all ihr
Erbe auf dem Dorfe Zakraw und Rudzina verschrieben hat. Zu
Opul am nechsten Sonntag vor Unser Lieben Frauen Tag Lichtewihe
(27 Januar) 1398 (Nº LXVIII. p. 72–73 – 2 pieczęcią wiszącą na jedwabnym
sznurku zielonym i czerwonym; na której orzeł w koronie stojący na hełmie
z napisem: sigillum. bolkonis. quarti. ducis. opoliensis.) — Bolko
dux et dominus opoliensis confirmat censum quatuor marcarum

Bolesław IV xiążę opol=
ski, falkenbergski i
strzeliński (syn Bolesła=
wa III xiącia opolsk. a brat
Władysława xiącia opol=
sk.) 1391–1403.

gąsiorowe?
żerne? cielne?

praesens numeri polonici quem nobilis Joannes Bes de Rogaw moniali de Czarnowans Agnethi filiae olim Vincentii Zreblonis ratione villarum ipsius Rogaw et Dombrowka nostri opoliensis districtus annuatim solvere debet. In Opol feria 4a post festum Epiphaniae (10 Januarii) 1403 (No LXXVII p. 87–88. – 2 pieczęcią na której napis: sigillum. bolkonis. quarti. ducis. opoliensis.)

1401 Romae XII Calend. Aprilis. (21 Martii) Bonifatius IX papa sententiam Nicolai episcopi Ferentini causarum palatii apostolici auditoris latam confirmat vigore cujus ad quaerelam monialium de Czarnowans Mathias canonicus tunc praepositus monasterii Czarnowans frater ordinis Praemonstrat. qui quandam nobilem monialem dicti monasterii actu fornicario impregnaverat ac ex ea prolem procreaverat, ipsamque monialem et prolem de dicto monasterio extraxerat et abire permiserat ac nonnulis clenodiis dictum monasterium spoliaverat, oficio praepositi privari et expensas litis in summa 50 floren. solvi debet (No LXXV p. 83–86. – Proces ten trwał od r. 1390 obacz No LV pag. 52)

Bernard xiąże opolski falkenbergski i strzelicki 1413–1454.

1413 am Sanct Jacobs Abend (24 Julii) zu Rosinberg: Bernhard Herczog czu Falkinberg und Herre czu Streliz bestättigt eine Lampenstiftung im Kloster Czarnowans des Ulrich von Radaw. (No LXXXVII p. 95–96 – Pieczęć herbowa z zielonego wosku: orzeł nad nim hełm i napis: S. Bernhardi. ducis. opolien.) – Bernhard herczug zu Oppul und czu Falkenberg und Herre czu Streliz verleiht das Gut Jezowa [im Löblinschem Gebiet] seinem Rzundczeuner Rathe Hans von Dobrodzen. In Zandowitz am Sontage nach des heil. Kreutzes Tage als es erhoben ward (20 Sept) 1422. (No CVI p. 113–114 – Pieczęć taż sama jak przy Nre LXXXVII na niebieskim i zielonym sznurku jedwabnym, z ciemnego wosku) – Bernhard herczug zu Oppol czu Falkenberg und Herre czu Streliz bestättigt dass die Frau Zyguna unsers Rzandczen von Dobrodzen Tochter ihr Gut Jezowa im Lublinischen Gebiethe an Jan Stral von Lawonkow verkauft habe. Czu Streliz, am Montage des heil. Kreutzes Tag in der Kreutzwochen (3 Maj) 1434 (No CXII p 119 – Pieczęć taka sama jak przy Nre LXXXVII z wosku czerwonego na sznurku zielonym.) – Bernhard herczog czu Oppol Falkenberg und herre czu Streliz bestättigt dass Frau Machna von Zackrzow ihrem Ehemanne Zygrod von Slawikow alle ihre Güter geschenkt habe. Czu Streliz am Sonntage vor S. Viti Tag (14 Junii) 1439. No CXIV p. 120–121. – Na jedwabnym sznurku zielonym i czarnym pieczęć czerwona większa z napisem: S. bernhardi. ducis. oppolien. et falkebgen.) – Bernhard Herczog und Herre czu Oppol und Falkenberg bestättigt dass Sczepan Dobieschowsky sein Gut Zackraw im Strelizischen Gebiethe dem Janke von Sackrau verkauft habe. Zu Streliz am Dienstage nach S. Alexi Tage (20 Julii) 1445 (No CXVI p. 121–122 – Pieczęć taż sam co pod Nr. CXIV.) – Bernhard herczug czu Oppeln und Herre czu Strelitz bestättigt dass Janko von Zackeraw seine Güter Dambrowa

und Obrowetz (Obrawitz) dem Janen von Newemdorffe verkaufft habe. Zu Strelicz am Sonntage nach S. Michels Tag (6 Octob.) 1454. (No CXXV p. 127-128 – Pieczęć mniejsza czerwona jak przy Nrze LXXXVII)

1414 an Aller Heiligen Abende (30 Octob.) zu Obersten Glogaw: Offka herczoginne zu Opuln und Fraw czu Obersten Glogaw bestättigt, dass der Convent zu Czarnowans dem Jakusch Erbvogt zu Oppeln einen jährlichen Zins auf dem Gute Saxzraw bey der Stadt Oppeln verkauft habe. Zu Obersten Glogaw an Aller Heiligen Abende (30 Octob.) 1414. No LXXXVIII p. 96-97. – Pieczęć mała okrągła na niej niewiasta stojąca z psem i napis: s. domine. ducisse. de. opol.)

Eufemia (Offka) księżniczka opolska i pani na Górnym Głogowie. 1414.

1415 monasterium S. Vincentii extra muros Wratislavienses ordinis Praemonstrat. filia monasterii Steynfeldensis dioecesis coloniensis (podobno i Strelin także w Polsce był filią Steynfeldu lub Wrocławia)

1430 montag nach Letare (27 Mart) zu Chrzelicz: Bolko Erbeling zu Opoln und Herre czu Obirsten Glogaw entscheidet dass Michael Pfarrer zu Fredrichsdorff (Friedrichsdorf) ~~[illegible]~~ auch in der Kirche zu Kotchendurff (Alt-Cüttendorf) den Gottesdienst halten wobei man auch zur Mette, ~~[illegible]~~ Messe, Vesper und Propace leuten soll. No CIX p. 116) – Bolko herczog czu Oppoln bestättigt dass Hedwig Zyorwynne 4 Huben czu Muchnicz im Oppelnschen Gebiet welche sie nach ihrem Bruder Jan Zyornug geerbt, dem Cleyn Mertin von Gumprechtsdorff verkauft habe. Zu Oppol an S. Elzabet Tage (19 Novemb) 1433 (No CXI p. 118 – mała czerwona pieczęć na sznurku jasno-niebieskim i jasnoczerwonym z napisem: s. bolkonis. ducis. de. opol.) – Bolko herczug czu Oppul stiftet einen Vergleich czwischen dem Sigmundus Probsten von Czarnowans und den Untersassen von Lichinya wegen dem Zehent. Am Sonnabende vor St. Johannis des Teufers Tage (21 Junii) 1455 (bez miejsca – No CXXVII p. 129 – Pieczęć czerwona, na niej Orzeł na hełmie i napis: sigillum. ducis. bolkonis. de. oppol.)

Bolesław xiążę opolski i na Górnym Głogowie 1430-1455.

1447 Am Dienstage vor Anunciationis (21 Mart) zu Oppul: Niclas herczug in Slesien und herre czu Oppul bestättigt den Vergleich zwischen den Eheleuten Gindrzych und Machna Czepinne und Maczke Scholtis von Wowalno wegen der Scholtissey im Dorfe Wowelno (No CXVII pag. 122-123 – Pieczęć czerwona herbowa)

Mikołaj xiążę opolski

1480 am Sonnabende vor St. Margarethe Virg (8 Julii) zu Oppol: Wir Johannes und Niclass Gebruder Herczogen ynn Slezien und Herren czu Oppol, Obirste Gloge und Lublin, bestättigen dass Katharina Tochter Johannis Stral von Pawunkow Jungfer des Klosters Czarnowans, wohlgesunden Leibes und der Vernunft mit wohlbedachtem „Muthe und vorgehabten Rathe ihrer Freundin mit fröhlichem Antlitze

„und lachededem Munde" ihr Erbtheil auf dem Dorfe Jezowa im Lobnischen Gebiethe, ihren Brüdern Jan und Peter Stralen geschenkt habe (No. CXLII p. 135–136 – Z 2 herbowemi czerwonemi pieczęciami na jednej: s. iohannis. dei. g. ducis. opolien. a na drugiej: s. d. nicolai. d. opol.)

J 1456 am Monntag nach Dreier Könige Tage (d. 12 Januar.) Gegeben zum Toste: Wir Johannes von Gotes Gnaden Herczug zu Oswanczim ... thun kund dass in unserer und viel rittermäßiger erbarer Knechte Gegenwärtigkeit ~~Jan~~ der woltüchtige Jan Nowowesky hat beweist seine Herschilde und Wapen als ein wohlgeborner Edeler mit Vettern und Ohmen: Mikolayen Miodken, Jan Bandzisch, Prezlaw Mikolay Philusch, Jan Bogusch von Syronowicz, Sambor Kluka, Gindrzysz Dzialoscha, Mikolay Dzialoscha und mit zweyen gemeynen Knechten vornehmlichen Mikolayen Fridlansky und Laschken von Büchta, die das alles bey geschwornem Eide mit aufgeragten zweien Fingern gegen die Sonne nach riterlichem Laufe geschworen dass die beweysten Wappen und Herrschilde dem Jan Nowowesky als einen erbaren Knecht angebohren und angeerbt sein vom Vater und Eltervater von Mutter und Eltermutter und ist ihr recht Swertmage und angebornes Blut.... Dabei seint gewest: Szambor von Zbroslawicz hauptmann zu Toste, Wenczke Weyschnitz Landrichter, Sambor von Labanth, Wenczke Zbroslawski von Wilkowicz, Jan Zbroslawski von Kampczowicz, Mikolaj Gaschiczky und Zbroschke von Grosendorfe, Pelka von Wesschow, Hincza Kotka von Grosendorfe, Worf von Cottlissowicz und Vincentius Falkenberg unser Kaplan der diesen Brief gehabt hat in Befehlunge (No. CXXVIII p. 129–130 – na tyle stał napis: dist narodu Zackrzewskeho – Pieczęc czerwona na niej orzeł i napis: s. iohais. di. gra. ducis. oswanczimen.

Magdalena (żona Mikołaja I xiącia Opolskiego) córka Ludwika II Księcia lignickiego. żyje 1477

1477 d. 24 Martii Magdalena Herczogin zu Liegnitz und Frau zu Oppeln, bestättigt einen Verkauf einer Hube in Brennitz. (No. CXXXIX p. 134 – w Böhme Diplomatische Beyträge VI p. 183.)

Klasztor norbertanek założyła najprzód Ludmilla żona Mieszka pierwszego xiącia górnoszląskiego ok. około 1192–1196 r.; przeniósł go zaś r. 1226 do Bożego domu w Czarnowąsie (w opolskiem) Kazmierz syn Mieczysława

Klasztor ten podlegał najprzód opactwu w Prémontré, wizytatorami bywali opaci polskich klasztorów n.p. Nowego Brzeska (1328 Hebdowski) lub Żukowa pod Gdańskiem (r. 1330) a później opat norbertanów S. Wincentego w Wrocławiu pod którego należał także klasztor zwierzyniecki. R. 1320 w Matrykule klasztorów w Prémontre wspomniany już jest klasztor (Viconia lub Veconiacum, lub monasterium Weriniacense (może Zwierzyniec?) w dyecezyi wrocławskiej jako filia Czarnowąsu. Dopiero z końcem XIV wieku podczas schizmy kościelnej gdy opat klasztoru Prémontré był stronnikiem papieża (antypapy?) Klemensa VII w Awinionie, powierzył papież Urban VI w Rzymie zwierzchnictwo nad klasztorami Norbertanów w Niemczech i Polsce czeskiemu opatowi klasztoru Strahow. Ten mianował niejakiego Macieja Czecha proboszczem w Czarnowąskim klasztorze. Gospodarowanie owego Macieja było zbyt gorszące, bo wykradł zakonnicę jedną, z nią ujechał klasztorowi rzeczy pozabierał; to też było przyczyną iż papież Bonifacy IX powierzył klasztorowi S. Wincentego w Wrocławiu probostwo w Czarnowąsie, pomimo iż ów Maciej jeszcze do r. 1401 z swemi roszczeniami się odzywał. (Od tego to czasu i klasztor Zwierzyniecki zaczął opactwu Strachowskiemu podlegać a dawniej może Steinfeldowi i Wrocławianowi podlegał.). Proboszczami w Czarnowąsach w klasztorze byli (praepositus): Marcin 1274, Dominik 1282, Jan 1310, Gotfryd 1319 Wacław 1322, Bartłomiej 1325 (komisarz papieski w sporze pomiędzy biskupem krakowskim a arcybiskupem gnieźnieńskim o granice dyecezyi) Prothina czyli Prociwa (Protazy) 1328, Jakób 1354, Jan 1364, Maciej z Strachowa 1386 zsadzony 1395, Mikołaj de Gane 1389, Hinryk Slegil 1400 Mikołaj de Stercze 1403, Petrus Borg 1410 + 1418, Franciszek ze Znina 1418, Michał Seydel 1418, Marcin Kamenz 1443, Zygmunt 1452, Mikołaj Hemerlyn 1436, Jan z Bytomia 1475, Jerzy Slepkogil 1475, Wawrzyniec Hilgesimon 1483, Andrzej Wanzen 1488, Wojciech Chorunzy 1494. Prócz tego oprócz proboszcza byli w klasztorze przeor (prior - przeł) kustosz (custos) pryorysze (priorissa - preylinne jako to: Małgorzata 1260, S. 1282. Jadwiga 1328. Thalisława 1330, Małgorzata 1364, Bronisława czyli Bronka 1371 Bogusława czyli Boguska [illegible] 1383, Philomena 1389, Agnes (agnetha) czyli Netha (Neta) Swyrezowna 1398, Philomena, [illegible] 1410, Anna Schydogroszyna (Zygrodzina) 1415, Małgorzata czyli Machna Kocholińska 1472, Jadwiga (czyli Heszka 1481, czyli Jachna Katarzyna (czyli Kachna Strzelonka 1488) [illegible] podprzeoryszе (subpriorissa - Unterpreylinne) circatrix (dozorczyni - Umhergehende Aufseherin) celleraria, cantrix (n.p. Eufemia czyli Offka 1415, Miława 1472) succentrix, custrix, subcustrix et reliquae sanctimoniales (vel conventuales) i familiares (służące)

Ob: Abriss der Geschichte des Klosters Czarnowanz mitgetheilt vom Archivar Dr. Wattenbach w Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens herausgegeben von Dr. R. Roepell. Breslau 1858 II Bd. I Hft p. 41-71

Proboszczami byli Andrzej Kohut 1559, Maciej Bembnowski 1566 Marcin Janitsch polak 1584, Sebastian Sax 1592 Marcin Konrad 1612 Marcin Sabel 1640, Ławet Skrabo 1650, Bruno Lindner, Andrzej Anthofer 1675, Baltasar Gerber 1692, Tomasz Szafarzyk 1711, Honorat Kremer 1714, Eustachius Fritsch, Eustachius Hufnagel. 1739-1778. Do początku XVIII wieku klasztor składał się z samych prawie Polek. Z końcem XVI wieku już za przełożeństwa Judyty Dzierkowskiej 1591 chciano wyrugować z klasztoru narodowość polską blisko przez wiek cały toczyły się o to spory z proboszczami czeskiemi które częstokroć do tego posunęły się stopnia iż zakonnice zmuszone były szukać w Polsce opieki. R. 1643 Ksieni Elżbieta Suchorabska z całym konwentem osiadła w Bolesławcu w wojew. sieradzk. gdzie im Kasper Denhof wojewoda sieradzki i kasztelan bolesławski (?) r. 1643 klasztor wystawił, skąd dopiero około 1654 do Czarnowąsu wróciły. — W XVIII wieku widzimy już same Niemki prawie w Czarnowąsie, ksienią była r. 1721 Rozalia Gerber. (Proboszcz Eust. Hufnagel zostawił w rękopiśmie Historia tego klasztoru 1752 obszerną)

Przywileje aż po r. 1400 są wydrukowane w całości, późniejsze w głów-niejszych treściach i wyjątkach; niemieckie przywileje wydrukowane w całości (als Sprachproben). Interpunkcya podług znaczenia (mit möglichst genauem Anschluß an die Originale ist dem Sinne angepaßt), imiona ~~[illegible]~~ własne (Eigennamen) opatrzone większemi literami początkowemi. Podług przykładu Stenzla w imionach własnych tylko litery u i v (w) zachowano jak w oryginale, w łacińskich dyplo-matach z resztą trzymano się zwyczajnej pisowni.

Dzieje klasztoru w Czarnowąsach opisał opat Karol Ludwik Hugo: Sacri et canonici ordinis Praemonstratensis annales. Nanceji 1734 fol. Tom I pag. 589–594 i Probationes pag. 479–499 wydrukowawszy tamże 19 dokumentów od r. 1228 do r. 1690 (Ob. też Le Paige: Biblioth. Praemonstrat.)

Historią klasztoru w Czarnowąsie proboszcz Eustachius Hufnagel 1777.

Rejestr imion: Bartko (1395) Bartosch (1418) Beldo (1325) Benescha (Kobieta może Benedykta?) (1398), Bertko (Bertholdus) (1322) Bogumil (1279) Bogusko (Bogusz, Bogusław) (1333) Bolko (Bolesław 1289) Boruta (1309) Cesław (Cecirad) 1234) Chevlegius (Ceulegius) (1282) Crisan (1223) Krystek (1487) Kunczo (1417), Czambor (1433) Dirsco (1240) Domazlaus (1309) Elska (Elisabeth) (1395) Franczko (Franciszek) (1371) Franko (1223) Friczko (Fridericus) Girzyk (Jorge, 1480) Gerlacus (1396) Goscho (1332) Gostysław (Gozław) (1234), Grimisław (1223), Gunzelin (1383) Hanko, Hannus (1371) Heinko (Hencze (Hincza, Hinko), Henricus) (1353) Jakso (Jaczko) (1228) Ja-nusz (Janko, Jan) Jarosław (Jaroslius) (1309) Jasco (czyli Jesko, Jescho, Jaxa 1293) Imramus (1316) Jorge (1390) Ladislaus (1386) Lassota, Lestko (Lesco) (1316) Ludimilla, Lupus, Maczko (1415) Mesko (Misko, Mesik) (1211) Miklasz (Mikos) (1422) Mikno (1447) Mikosz (Mikusz) (1434) Miczko (1498) Milawa (1472 (kobiet.) Mistignew (1234) Mroczko (Mrocco 1298), Nachezlawus (Nacesław, Naczko) (1228) Nanker (1332) Nawoj, Nicolaus (Vordis capellanus papae et auditor 1401 + 2 stycz. 1423 jako proboszcz w Hildesheim) Nicolaus (Tempelfelt sacrae paginae profesor univers. cracov. canonicus vratislav. 1466) Niczko (1353) Ninognew (1319) Pakosław (Pacosius) (1288) Paszko (1288) Pelka (1434) Petrasz (Piotrasz) (1316) Preczlaw (1410) Premizl (1288) Pribko (Przybisław 1223) Prothiwa (Protasius 1328) Przecław, Radosław (1223) Racław (1309) Sbrono-sława (1395) Sbroschko (Sbrosław 1282) Sambor (1456) Szymko (1413) Sabor, Sdesław (1228) Sdisław (1223) Sirozlaus (1223) Slozeborius (1309) Smilo (1283) Sobisław (1290) Stanko (1333) Stanisław (1283) Stanczel (Stasko 1387) (1419) Stanimir (1228) Stefko (1417) Swen-tossius (1223) Swetopelk (1260) Sulko (1260) Swantosław (1330) Swentko (1390) Tha-lisława (1330) Thilo (1336) Thomko (1433) Ticzko (1369) Tilko (1293) Tylman (1386) Velanta (Falenta – Walenty 1293) Wencesław, Viola (1228) Wrocisław (1316) Wawirsko, Wenczko (1421) Wernko (Werner – Wiernyrek? 1456) Wigand (1319) Wilczko (1398) Wiszko (1413) Włodzisław (1234) Wojcisław (Wojtko 1431) Wratysław (1223) Zawissius (1353) Zbrosław Ztreso (1223) Zygrod (1439) Zyguna (kobiet. 1434) – Wenceslaus praepositus monasterii de Zwierni-ticz ord. praem. (1275)

Zdisława (1236) Wojtecha (kobiet.) (1236) Pribignew (1236) Miłost (1240) Krajna (1241) Mlodota męsk. (1260) Jarost (1260) Wrotsłaus (1286) Falimir (1278) Zemisłaus (1280)

Ubisław, Wirbanta, Wizon, Witko, Wolimir, Warscho, Wischosław, Włodmir, Włostko, Włostibor, Wolczko, Wolimir, Wojciech, Wojsław, Wojtko, Wsze-bor, Zaklika, Zbilud, Zdzisław, Zegota, Ziemowit, Ziro

Bolebor, Cedro, Benko (1401) Beneda (męsk.) Berwald (1291) Bodzanta, Bogdan, Boguchal, Bogussa (męsk.) Bozisław, Brodisław, Bronis, Budzisław, Budiwoj, Chebda, Chocemir, Chodko, Creslaus, Crivosand, Dadzi-bog, Dirsława, Dersław, Dirsikraj, Dobeslaus, Dobro-gost, Domarat, Drogomir, Fal, Faleta, Faliborius, Fa-lizlaus, Fulco, Getko, Gnie-womir, Gniewossius, Goslaus, Gostko, Goworko, Grimislaus, Groto, Hwalislaus, Jacussius, Imislaus, Iwo, Kielczo, Lassota, Marcziosz, Milosla-us, Milej, Mislibor, Mislimir, Mistigneus, Modlibor, Mosti-gneus, Mscibor, Mstywoj, Mszczuj, Nadbor, Nasregnew, Nawoj, Niemierza, Nenomysl, Nerad, Nustamp, Ninognew, Ostas, Panenta, Panczlaus, Pobisław, Prandota, Predbor, Predpelko, Predwoj, Racibor, Radwan, Radosta, Raslaus, Rosko, Sandiwoj, Sando, Sassin, Sbignew, Sbilut, Sie-ciech, Sdemil, Segnew, Semo-mysl, Sławenta, Sławosz, Sobesław, Spicimir, Spitko, Stibor, Stognew, Strachota, Stresko, Sudo, Sulisław, Swan-tomir, Tomisław, Trebeslaw, Trebomysl, Troyden, Trojan, Twardosław.

Codex diplomaticus Silesiae. II Band: Urkunden der Klöster Rauden und Himmelwitz, der Dominicaner und der Dominicanerinnen in der Stadt Ratibor. Namens des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens herausgegeben von Dr. W. Wattenbach. Breslau Josef Max et Comp. 1859. 4o. st. LXXV. 272 (Wstęp obejmujący historię powyższych klasztorów - jest tu 74 przywilejów od 1223-1501 dotyczących klasztoru w Rudzie; 37 przywil. od 1283-1497 klasztoru w Jemielnicy; 110 przywil. od 1258-1514 klasztoru w Raciborzu - i Rejestra)

1258 in Ratybor XII Cal. Novemb. (21 Octob.) Wladislaus filius Kazimiri Dei gratia dux de Oppol una cum venerabili conjuge nostra Euffemia (- u Sommersberga mylnie stoi Zuzanna I. 879) et filiis nostris videlicet Mescone, Kazimiro et Boleslao.... claustro de Wlodislaw ord. Cist. a nobis fundato super fluvium qui dicitur Ruda in honorem B. Mariae... contulimus auctoritatem ut homines eorum ~~[illegible]~~ liberi famulique servi et mercenarii ipsorum in omnibus villis gaudeant libertate, ut aliquod Castrum nullam penitus in eis habeat jurisdictionem, nec ad aliquod castrum edificandum vel reparandum teneantur ire nec ad aliquam expeditionem. Cum vero a nobis fuerint judicati totam solutionem abbas percipiet nullo Judice nullo Officiali sive Zuppario percipiente aliquam portionem. Concedimus judici quem abbas in suis villis decreverit, judicare omnem causam tam parvam quam magnam ut furtum, rapinam et homicidium, volumus ut supradictus judex abbatis in Stanicia (Dorf im Kreise Rybnik) habeat clypeum et bacculum, ferrum et aquam ut non sit necesse castrum adire cum suos in judicio judicaverit expurgandos. Si vero homicidium perpatratum fuerit Caput vel solutionem capitis nullus accipiet nisi ipse abbas. Si autem contigerit inter homines abbatis et homines alienos oriri litem judex abbatis et judex ipsorum extraneorum consedebunt judicantes et quidquid acciderit inter eos solutionis que dux deberet accipere vel castrum illa abbas percipiet. Quidquid juris habemus in cunctis

villis hoc est in venatione omnium ferarum, in captura castorum... item... stanicz, strosam, preuod, powoz, poradlne, vectigal, tributum vel census indictionem, ordinarium aut extraordinarium servitium vel prestacionem concedimus abbati. – Testes frater Vincentius prior fratrum Praedicatorum Ratybor: Comes Johannes castellanus de Mikulan (Nikolai), Comes Jechet de Ratybor, Comes Ruprechtus castellanus de Tesschin, Comes Jaroslaus vicecamerarius ducis, Comes Laurencius castellanus de Oswietezim, dominus Kothardus cancellarius (No II pag. 1 – ex transsumpto anni 1520. – extat in Sommersberg I. 879.)

1261. In Vyazd. Non. Septembr. (5 Sept.): Thomas vratislav. episcopus Conventui Cisterciensis ordinis de domo Andreyou regulariter propagato super fluvium Rudam in diocesi vratisl. novellae plantationis concedit ut percipiat decimas ex terra culta usque ad centum mansos quam ex silvis incultis vel Dambrowi ex donatione ducis ~~...~~ nancisci possunt. (Z pieczęcią białą biskupią woskową na zielonym jedwabnym sznurku. – No III pag. 5.) Praesent. magistro Andrea medico.

1263 Mrocco palatinus opoliensis de voluntate principis Vladislavi recipit a Petro abbate de Ruda bona Stayniciam (Barnitz) et 100 magnos mansos de sylva in Boycou (Schönwald) ad locandum in illos homines, ex quibus censum et decimam monasterium super aquam Ruda ~~...~~ fundatum percipiet (No IV p. 6)

1264 Thomas episcopus vrat. monasterio in Ruda Cist. ord. ad castellaturam Coslensem spectante ~~...~~ loco (decimarum in Pomniseuiz (Ponischowitz) donat decimas in Pogrebyna (Pogrzebin) Ruda, Janikouic (Jankowitz) atque reditus de ecclesia in Maceyovker (Matzkirch) (No V. VI p. 7.)

1264 In Ruda in die S. Jacobi (25 Juli): Petrus abbas de Ruda viro discreto Zauis confert villam Dobroslauici (Dobroslawitz) ut eam jure teutonico locaret quo utuntur incolae in villis circa Novum forum. In qua locata villa Zauis habebit sculteciam, duos mansos liberos a censu et decima, tabernam, tertiam partem judiciorum et judicabit furta sive homicidia aut vulnera. Sculteciam possidebit perpetuo jure haereditario gaudens libertate per 4 annos ab omni exactione; evoluta libertate possessores mansorum de quolibet manso annuatim solvent de 6 scotis argenti puri rationem et decimam manipulatim de campo quatuor granorum videlicet tritici, siliginis, hordei et avenae. (No VII p. 8.)

1266 In Opol: Mesco dux de Opol cum consensu baronum fratribus: comiti Sbrozlauo et comiti Mathiae dat duas sortes in Sirdnicha (Zyrwitz + Ziernica) sortem videlicet Sdani et sortem Bratamili cum libertate ad 30 annos quod homines eorum ab omni jurisdic:tione palatinorum et castellanorum sint exempti, nec camerarius castri eos audeat provocare, tantum coram nobis respondebunt. Praesentibus: comite Detcone, Chotcone castellano de Ratibor, Budiuogio tribuno, Sdezlao vexillario, Rasicha subcamera:rio, Paulo subdapifero, Marcho subpincerna. (No VIII. p. 9)

1267 d. 22 Junii In Ratibor: Frater Guido miseratione divina tituli S. Laurentii in Lucina presbiter cardinalis apostolicae sedis legatus... confirmat jura monasterii de Ruda. (No IX p. 9)

1269 d. 6. Martii: Mrocco palatinus opoliensis cum consensu domini Vladislai ducis de Opol permittit Henrico locare sculletiam in sylva in Boycou (Kschönwald) jure teutonico quod jus franconicum apellatur, concedit illi 50 mansos magnos (Huben) unum mansum pro via pecorum, unum capellano, sextum mansum liberum, tabernam, molendinum super Clognicam, ban:cum in quo panis venditur, et libertatem ad 15 annos qua expirata quilibet solvet de manso fertonem argenti pro censu et 6 mensuras annonae videlicet 2 tritici, 2 siliginis, et 2 avenae; pro decima vero monasterio in Ruda fertonem argenti. Dedit etiam villico omnia jura gladium, baculum et potestatem et omnia membra auferendi. (No X p. 10) (Kłodnica)

1274 in die Invencionis S. Stephani (3 August.) In Ratibor: Wladizlaus dux Opoliensis confirmat emptionem partis haereditatis in Sird:nize per Stephanum subvenatorem nostrum a comite Gotkomiro. Praesentibus Gothardo protonotario nostro, Venceslao marsalco nostro, Moyzone castellano de Olesno, Boguta subvenatore nos:tro (No XV. p. 13) (Pieczęć na sznurku jedwabnym żółtym i czerwon.)

1278 in die divisionis Apostolorum (15 Julii) In curia nostro circa Gol:cowitz (Golkowitz): Vladislaus dux opoliensis militi Stephano permittit ut villam suam Sirdniza jure teutonico locet. Praesen:tibus Vincentio Jaxiz, Woyciech de Goriz, Boguta militibus (No XVI p. 14)

1282 Frater Bartholomaeus abbas de Wladislavia super fluvium Rudam ordinis cisterc. – między innemi odbiera pro decimam men:suram tritici, siliginis, avenae et pisae ex villa Staniaia (No XVIII p. 15)

1316. VI Calend. maji (26 April) In Cosel: Wladislaus dux coslensis in testamentum conjugis nostrae Beatricis felicis recordationis accedente consensu filii nostri Casimiri, fratribus ordinis Cisterc. degentibus in claustro Ruda confert jus ducale in villis eorundem fratrum ita ut homines eorum liberi famulique servi et mercenarii plenaria gaudeant libertate. Praesentibus: Predborio Lupo dicto Wizek, Wenceslao dicto Kobylka. (No XXXI. pag. 27)

1317 [illegible] X Calend. Januar. (23 Decembr.) ~~[illegible]~~ apud Rathybor: Lestco dux rathyboriensis confirmat emptionem 4 macellorum in Zor quae soror nostra Ofca illustris domicella ordinis b. Dominici apud Rathybor commorans comparavit a Nicolao abbate de Ruda. (No XXXIII p. 29) Praesent. domino Nicholao Cecoradi, domino Lacorio Stoygnewi.

1339 Pieczęć owalna z wosku rzeźbionego w puszce z białego wosku przedstawia opata stojącego z napisem do koła: S. fris. Johis. abbatis. de. Ruda. (Jan II Wolnet opat + 1339)

1363 in die Circumcisionis Domini (1 Januar.). In castro Grecz: Nicolaus Oppaviae et Rathiboriae dux cum consensu filii nostri ducis Johannis emit apud Nicolaum advocatum rathiboriensem censum 4 marcarum grossorum pragensium numeri polonici super curiam macellorum vulgariter Cutilezins in Rathibor; quem censum inscribit monasterio in Ruda ut in capella b. Johannis evangelistae ibidem diebus singulis ob remedium animae quondam Leutoldi de Pilchowicz nostri fidelis fratris germani strenui militis Wirbente capitanei de magna Polonia missa celebretur. (No XXXVIII. pag. 32)

+

(Opatowice, Lodwikowice i Piotrowice w Wadowickim należały do opata w Rudzie [illegible] może r. 1258 przez Władysława syna Kazimierza księcia opolsk. darowane?)

1364. X. Calend. maji (22 April.) Avinione: Urbanus V papa mandat abbati monasterii de Andreow Cracov. dioecesis ut sententiam latam per ~~decanus ecclesiae Glogoviensis~~ praepositum ecclesiae opoliensis (cui decanus ecclesiae Glogoviensis judex ad hanc causam ~~[illegible]~~ a sede apostolica commissarium deputatus ~~[illegible]~~ commisit) contra nobilem virum Johannem ducem Oswinczuensem qui Abbatisvillam, Ludovicivillam et Petrivillam Crac. dioecesis ad abbatem et conventum in Ruda pertinentes spoliavit et occupavit atque detinet, exequi curet. (No XXXIX pag. 33)

1283 dominica Judica (4 April) in Rathisbor: Stephanus dictus Zbronowicz cum filiis Zbron, Zbremir et Bernardo dum consensu ducum Meschonis et Primislij de Rathisbor et de Hospencin villam Schirdnicza dat commutationis titulo conventui de Ruda pro villa Wocsiche (Wojschkowitz bei Tost oder Wyschczütz bei Koschrau ?). Coram testibus comite Wlocisborio judice curie ducis Rathisboriensis, comite Jamone thezaurario, comite Nicholao subdapifero, comite Jeschone de Cornicz subzamerario thessinensi (Nº XIX pag. 16)

1283 Septimo Kal. Maji in die b. Marci evang. (25 April.): Kasimirus Dei gr. dux de Opol et dominus de Chosle illustris ducis Wlodislai filius una cum venerabili conjuge nostra Helena villae Scuenewalde (Schönwald - sylva in Boycou ?) sitae juxta civitatem nostram Gliuiche sicut est limitata dudum de precepto pie recordationis venerabilis patris nostri per judicem suumque mensuratorem jacenti super fluvium Clodnicham abbatis de Ruda propriae confert tale jus quale habet villa Stanisia. Praesentibus capelanis nostris Conrado et Cuniborio. (Nº XX p. 17)

1286 d. 23 Junii: Joannes abbas de Andreow cum Bartholomeo coabbate de Ruda et Balduino coabbate de Ciricz potwierdzają zamianę wsi Ziernicze nabytej a comite Stephano dicto Zbroniovice pro villa Wocsicz w zamian a monasterio de Ruda (Nº XXI pag. 18)

1292 in otava b. Laurentii mart. (17 August.) Kasymirus D. G. dux Bytomensis donat abbati de Ruda araturam villanorum de Mackovchir (Matzkirch) et Dobroslauiz quam cmetones more incolarum terrae nobis arare solebant. - Praesentibus Jeschone*) castellano de Bytom, Nycolao castellano de Thost, Grmyslao castellano de Chosle, Cristino subcamerario, Jeschone thezaurario et Paulo cognominato Colenda (Nº XXII p. 18) (Pieczęć na jedwabnym zielonym sznurku)

(Szantirnuß)

*) r. 1294 zowie się Johannes.

1294 in vigilia S. Trinitatis (12 Junii) In Zlauecizc: Casimirus dux Bythomiensis monasterio in Ruda donat agriculturam in Sirdnizca quam villani nobis arare deberent juxta consuetudinem aliorum villanorum. Datum per manus Dominici doctoris nostrorum puerorum. (Nº XXIII pag. 19) (Pieczęć na taśmie pergam.)

1296 Pieczęć woskowa na pergaminowej taśmie wyobrażająca pół orła i pół koła z napisem: Sigillum. civitatis. ratibor. (Nº XXV pag. 21)

1303 Sexto Nonas Martii (2 mart.): Premizlius dux rathiboriensis cum assensu conjugis nostrae filiae principis Conradi quondam ducis Masoviae et cum voluntate filii nostri Lesconis aliorumque liberorum donat monasterio de Ruda 9 bancos carnificum in civitate nostra Sar (Sohrau) pro luminaribus ecclesiae. Testes frater Peregrinus prior fratr. praedicator. de Rathibor confessor noster, comes Welizlaus castellanus de Plisschyr (Pless) et ejus filius Wenceslaus (No XXVI pag. 22)

1316 Lestcho dux Rathiboriensis frater praeclarae domicellae Ofcae sororis in coenobio ord. praedicat. hanc donationem 5 macellorum in Sar monasterio de Ruda patris nostri piae memoriae Premizlii confirmat. Praesentibus: comite Martino Zaenscho, comite Michaele Sirokeslouo, fratre Peregrino quondam provinciali (No XXVI p. 22). (Pieczęć duża wyobraża księcia stojącego przed zamkiem, nad księciem trzyma figura hełm napis do koła: s. lestconis. dvcis. rathiboriensis – Na odwrocie pieczęć mała wyobrażająca orła z napisem do koła: s. lestkonis. dvcis. rathiborie. – Sznurek czerwony jedwabny)

1303 Jarosius advocatus de Bauorov

1310. XVII Calend. Junii (16 Maji) In Ruda: B. (Bernardus) abbas in Ruda notum facit quod Lisconi sculteto de Lodwicowiche (t. j. Łodygowice, Ludwigsdorf w Galicyi obwodz. wadowickim) dedit 2 mansos in nostra haereditate Stannichia (Stanitz im Rybniker Kreis – Stanica) item locum nostrum in judicio tenere, quartum denarium judicii; Item concedit ipso construere tabernam in nostra haereditate Zauada (Zawada im Rybniker Kreis); permittit etiam ipso reparare molendinum et piscinam super fluvium Stannisca in villa Stannichia. Viceversa pro iis Lisco et sui liberi videlicet Sebastianus et Jasco dederunt abbati villicationem suam in nostra haereditate quae Lodwicowiche appellatur jure haereditario possidendam. (No XXIX pag. 25-26)

(Łodygowice należą do klasztoru w Rudzie)

+

(R. 1376 Joannes filius Subischkonis t. j. Sobka sprzedaje to wójtostwo w Stanicy Johanni Neduschlo. – R. 1385 olim Woyttkcha filia quondam Lis Konis piae memoriae haeres uniusmansi in Stanica)

1311. Quarto Idus Marcii (12 Mart.) In Bythom: Semouitus dux Bythomiensis recognoscit quod dominus Jashco dictus Slocoust villam suam Mileyouice in districtu Bythomiensi monasterio in Ruda legavit in testamento cum facultate redimendi ipsam pro 100 marcis grossorum per consangvineos suos. Praesentibus Stephano dicto Strala, Lascario, Dobeslao de Miculczicz militibus, Clemente dicto Abramouic, Ulrico de Velpol, Nycolao dicto Opatek. (No XXX. p. 26) (Miechowitz Kreis Beuthen)

1385. in die SS. Martirum Quatuor Coronatorum (8 Novembr.) 44.
In Ruda: Petrus abbas in Ruda significat quoniam inter monasterium rudense atque kmetones in villa Gogolino (im Kreise Groß-Strelitz) orta fuerit quaestio „super campestri „decima paganici frumenti, quod frumentum tatarka seu „poganika vulgariter dicitur" quam decimam kmetones contradixerunt quod lite reverendissimus Johannes episcopus wladislaviensis et dux opoliensis falkynbergensis et dominus in Strelicz talem concordiam fecit ut abbas in Ruda ratione decimae quintuplex frumentum videlicet (Kropidło?) triticum, hordeum, siliginem, avenam et frumentum paganicum videlicet tatarkam percipere debet. — Pieczęć (tatarka) z wosku ciemnozielonego elliptyczna przedstawia stojącego opata pod baldachimem z napisem: s. petri. abbatis. in. ruda. (No XLIV. pag. 39)

1395 d. 26 Septembr. in Uyasd. Wenceslaus episcopus vratislav. confirmat privilegium Henrici episcopi vratisl. (a. 1318 datum monasterio in Ruda) Praesentibus: Nicolao de Cruzeburg decretorum doctore, magistro Alexio physico, Lüthero Wersing capelano. (No XLVIII. pag. 47)

1409 am Dönerstage an der Kyndeleyn Tag (27 Decembr.) Zu Kozil: Wir Conrad der Weisse herzug in Slezien und Herren zur Kozel.. verwandelt den leuten in Matzkirch die fürstlihen Dienste in ein Jahrgeld. (No LII pag. 53.)

1443 am nehsten Sonnabende vor unser liben Frauen Tag Conceptionis (7. Decembr.) Zur Kosil: Wir Conrad von Gots Gnaden und wir Conrad der Jungeweisse von Gotes Gnaden Gebrudere Herczoge in Slezien und Herren zur Blosen und zur Kozel... verschreiben dem Nicolaus Linse 100 Mark guter Groschen böhmischer Müntze und polnischer Zahl auf dem dorfe Matiskirche im Kozilischen Weichbilde für die treuen Dienste welche er „unserem lieben Vater löblicher Gedächtnisse" geleistet. (No LVI. pag. 56)

(Nicolaus IV Braunfeld abbas)

1445 am nesten Dinstage vor Agnetis (19 Januar.) Zu Oswanczym: Przemislaw Herczog und Herre zu Oswanczym ... verkauft auf einen Wiederkauf dem Niklas Abt zu Rauden unserm Kaplan.. unser fürstliches Obirstrecht auf den Dörfern Lodwigsdorf und Petirsdorf in unserm Zeywisschen Weigbilde gelegen mit Czinsleuten, Czinsen, für 70 Mark guter pragischer Groschen polnischer Zahl. Dabei sein gewest: Trchamber von Blotnicz, Adam Kiczka, Micolasch Rudsky, Zegotha von Slupsko, Micoley Slupsky und Vincentius Falkenberg unser Schreiber. (No LVII pag. 58) – Dra pieczci z czerwonego wosku orzeł z nieczytelnym napisem do koła.

+

1450 am Sonntage vor unser lieben Frauen Tage nativitatis (6 Sept.) zur Kozil: Conrad Herczog in Slesien zur Olssen und Kozil bestättigt dem Nicolaus Lynz von Glowatschaw seinem obersten Schreiber den wiederkäuflichen Verkauf seiner 10 Mark Zinsen an das Kloster Rauden. – Dabei sind Zeugen: Hanus Pritwicz Hoger genant, Heynrich Dyaloch von Kobelicz, Steffke Slawikowsky, Mantyna von Swardaw. (No LX pag. 60)

1450. Pieczęć: pół jelenia (Brochwicz?) z napisem: sigillum. nicolaus. linse. (No LXI. pag. 61).

1453. am Freitage am S. Lorenz Tage (10 August.) Zu Kozil: Conrad Herczog in Schlesien zur Olssen und Kozil: bestättigt dem Johann von Dobschowsky den Verkauf seiner Güter Döbischau und Pawlowitze an Dirschke (Dzierżek) Laschkowsky. – Zeugen: Henrich Supp vom Fulsteyne. (No LXII pag. 62)

1457 am Dienstage am S. Francirsky Tag (4 Octob.) Zu Kosel: Conradt Herczog in Schlesien zur Oelssen und Kosel schlichtet den Erbstreit zwischen Drschken und Zaschken Laschkowsky Brüdern einerseits und Myschen Döbeschowsky andererseits (No LXIV. pag 63.)

1459 We cztwertek przed swatym Girzym (~~24~~ 19 April) na Tosku: Przemek z buozie milosti kniezę oświętymske a tosseczske... sprzedaje Kniezieczi wrchny prawo ku prawemu diediczstwy na wsy rzeczene Wrchny Schonwald... slowutnemu panossi Petrowy Smolkowy.... Przy tom byl (świadek) oświeczeny kniezę Hanuss kniezęte oświetymske bratr nassi mily. (No. LXVI pag. 65) – Dwie pieczęcie książęce z orłami na jednej napis: sigilum. ducis. priemislai. avswiezien. ;– na drugiej: s. iohannis. ducis. de. oszwancneho. (wieś koło Gliwic)

1471 am Montage nach Exaltacionis S. Crucis (16 Sept.) zu Kozil: Conrad der Weisse herczug in Slezien zur Olszen, Kozel, Wolaw, Warthenberg bestättigt dem Petrus Abt des Klosters zu Raiden einen Brief des fürsten Herczog Conrads des Eldern weissen seligis Gedechtniss unsers lieben Vetters (sic!) nemlich: Conrad der Weisse Herzog in Schlesien und Herr zu Kosel verwandelt den Leuten in Matzkirch die fürstlichen Dienste in ein Jahrgeld; Gegeben zu Kozil am Donerstage an der Kindeleyn Tag (27. Decembr.) 1409. – (No. LXVII pag. 66)

1487 in die Ascensionis Domini (24 Maji) Rudae. Petr Smolka z Blazeowicz... oświadcza iż wieś Szynwald w krainie Hliwiczske którą r. 1459 kupił od niegdy slawne pamięti neboszczyka Kniezę Przemka Thoseczkeho w przytomności oświeczeneho Kniezę Hanusse Oswieczimskeho a Hliwiczkeho ... teraz odstępuje Piotrowi opatowi konwentu Rudskiego. (No. LXIX. pag. 68): na pieczęci podkowa z krzyżem w niej i napisem: s. petri. smolka.

1491 d. 10 Novembr: Jassek Szeliha ze Rzuchowa, Jan Zelez ze Rzuchowa, Wanko Szeliha z Frinczie (w Xięstwie raciborskiem) (Czyrka)

1497 we czwartek przed dniem S. Jadwigi księżny szląskiej (12 Octobr.) w Oppoli: Hanuss Knize w Slezy Oppolske a Gorneho Glogowa, Pan Gliwitzki, oznajmuje iż niegdy urodzony Hanuss Heborth z Fulsteyna wierny nam mily sołtystwo Schonwaldskie w krainie gliwickiej (które po ojcu Hrzyza starego mieszczanina

gliwickiego lennem prawem na nas przypadło) od nas kupił lennem prawem. Teraz zaś na prośbę którą wniósł przed nas urodzony Frydusch Herborth z Fulsteyna a na Sośnie=ssowiczych (Kieferstädtel) toż sołtystwo uwalnia z pra=wa lennego nadając temuż Fryduschowi na nim prawo dzie=dziczne. (No LXXIII pag. 74) (po czesku)

1501 w den swate panne Margety (13 Juli) w Opoli: Hannus Knieze w Slezij Opolske a Pan Hlywiczski potwierdza i oznajmuje iż urozeny Friduss Herbort z Fulsteyna na Sossniessowiczech za 230 złotych węgierskich sprze=daje Janowi (z Gliwic) opatowi klasztoru rudskiego sołtystwo swe zwane Strzezowske we wsi Synwald. (No LXXIV. pag. 75) - Pieczęć wyobraża tarczę z orłem nad którą hełm z orłem. Napis: s. iohannis. dei. g. dvcis. opolcen.

=

Władysław książe opolski r. 1252 założył klasztor Cysters=sów nad Rzeką Rudą zwany Władysław, który później nazwę Ruda (monasterium rudense – Rauden) otrzymał. Rok 1252 przy=łożony w dziele Jongelina jest prawdziwym rokiem założenia, lubo pierwszy dokument wydany po założeniu sięga dopiero r. 1258. Przetoż też mniemanie Zimmermanna (Beyträge III. 171) jakoby ten klasztor już r. 1220 przez Kazimierza księcia opolskiego był założony jest mylne. – Zakonnicy sprowadzeni z polskiego klasztoru w Jędrzejowie. Klasztor posiadał w pierwotnej darowiznie wsie Stanicę, Bojkow (Schönwald), Dobrosławice, od r. 1264 sołtystwo w Maciejowkierz (Matzkirch) od r. 1283 wieś Ziernic, od r. 1311 wieś Milejowice, i podobno od r. 1252 wsie Łodwikowice i Piotrowice w kasztelanii gliwickiej które to ostatnie wsie r. 1364 Jan książe oświęcimski klasztorowi zajął dopokąd je r. 1445 Przemysław książe oświęcimski klasztorowi znów nie oddał. – O tem klasztorze pisali: Jongelinus Notitia Abbatiarum Ordinis Cisterciensis I. 54. Henelii Silesiographia cum additamentis Fibigeri I. 706. Zimmermann: Beyträge III. 171. Heimbrod in Gleiwitz: Kurtzer Ab=riss der Geschichte von Rauden (in: Schles. Prov. Blät. Bd. CXII pag. 28-39. – Potthast August: Geschichte der ehemaligen Cistercienser=abtei Rauden in Oberschlesien. Leobschütz 1858. 8o. St. VIII. 308.)

1283 Cosle: Kazimirus dux opoliensis et dominus Cosle confirmat venditionem trium partium in Kandersino (Kandrzin, Kreis Kosel) per Petrum sultetum de Gemelnich (Himmelwitz - Jemielnica) Boguslao capellano nostro et fratre suo Venikone. (Nº I p. 79)

1298 d. 15 Martii. Bonifacius VIII papa monasterium de Gemelniz ord. cisterc. in protectionem suscipit. bonaque per Boleslaum ducem de Opol eidem monasterio donata confirmat: atque donationes villae Gostonia per Alexium de Leckensteyn, item villarum Gogolin, Kadlubiec, Otmuth (Kreis Gross-Strehlitz) per comitem Peltzkonem de Snellewalt approbat. Inter testes: frater Gentilis tituli S. Martini in Montibus presb. cardinal. (Nº VI p. 84)

1311 infra octavas b. Lucae (20 April.) Apud Strelecz: Boleslaus dux opoliensis Wilhelmo Bohemo 10 mansos apud Lagewnig (koło Jemielnicy) situatos legali feodo concedit. (Nº VIII. p. 85)

1322. XI Calend. Julii (21 Juni) In Strelicz: Albertus dux Junior opoliensis et dominus strelicensis villam Lasicz (Laziska, Kreis Gross Strehlitz) donat claustro Gemelnicz. (Nº IX p. 85) (r. 1342 pisał się jeszcze dux junior)

1364 in die S. Severini episc. (23 Octob.) In Strelicz: Albertus dux opoliensis et dominus strelicensis recognoscit quod Margareta relicta Jeroslai de Odmicz villam Odmicz (Otmuth Kreis Gross-Strehlitz) monasterio in Gemilnicz donavit. (Nº XVI p. 91)

1342 Pieczęć na niej tarcza z ortem i napis do koła: s. alberti. dei. gra. iunioris. ducis. opolien.

1361. Pieczęć biała woskowa, na odwrocie (contrasigillum) pieczęć z zielonego wosku z ortem i napisem: s. alberti. ducis. opolien. et. dni. strel. Sznurek jedwabny zielony i czerwony.

1401 am Sante Petirstage in den banden der heilgen Czwelboten (1 August.) Czu Strelicz: Bernhard Herczog czu Falkenberg und herre czu Strelicz.... überläßt dem Kloster Gemilnicz 4 Eimer Honig von unserm Gute Laschicze (Laziska) und einen Teich wegen des Keufs um einen Teich Lunak. (Nº XXI. p. 93) - Pieczęć mała na niej tarcza z ortem nad którą hełm trzymany przez aniołów. Napis: s. bernhardi. ducis. opolien.

1425 am Montage S. Vincentii (22 Januar) Zu Strelicz: Bernhard Herzug zu Opol und zu Falkenberg, und Herre zu Strelicz... quittirt den Georg Abt

zu Gemelnicz wegen der Mühle die früher zur Streitzer Vogteigehörte. (Nº XXIX pag. 97)

1404 am Dinstage in Osterheiligen Tagen (1 April) Czu Toste: Bolko Herczog czu Thesschin vnd czu grossen Glogaw bestättigt den Verkauf des halben Dorfes von Centawa (Kreis Groß-Strehlitz) im Tostischen Gebiethe durch Peiko von Kogabczicz und Wernko von der Czanto an Marko von Nepascze. (Nº XXII p. 93.) – Pieczęć z orłem i napisem: sigillum. bolkonis. ducis tesschnensis.

1407 am Freitage nach S. Petirstage ad Vincula (5 August) Czu Toste: Bolko Herczog czu Thesschin etc. bestättigt einen Vertrag über den Teich zu Centawa. (Nº XXIX p. 95)

1455 am Freitage S. Jacobi des Czwelfboten (25 Juli) Zu Obirsten Glogaw: Bolko Herczug czu Oppul und Obirsten Glogaw bestättigt den Verkauf der Dörfer Rokycze (Rokittß) und Wilcze luky (Lnukow) im Slawenczischem Gebiette durch Niklas Laczyna Erbvogt zu Kosel an Strolen von Cchechel. (Nº XXX p. 98) Pieczęć z czerwonego wosku na niej Orzeł na hełmie z napisem: sigillum. ducis. bolkonis. de. oppol.

1455 w nedilu pred S. Stanislawem (8 Maj.): W Horniem Hlohowie: Bolek knieze oppolske, hlohowske a pan strzeleczky. oznajmuje iż Jan Zakrzowsky panosse dobra swe Zakrzow (Sakrau) Dubrawka (Dąbrowka) i Obrowecz (Oberwitz) w gbitie strzeleczkem sprzedał Janowi Nowoweskemu (von Neudorf.) (Nº XXXI pag. 99).

1463 Pieczęć zielona okrągła przedstawia Bogarodzicę pod gotyckim baldachimem z napisem: s. conventus. s. marie. d. gemelnicz. – Pieczęć eliptyczna z zielonego wosku przedstawia opata siedzącego z napisem: S. mathie. abbat. i. gemelnicz.

1469 feria 5ª post festa Paschae (6 April.) Actum Oppol: Nicolaus dux oppoliensis glogoviensis, strelicensis significat quod nobilis Nicolaus Puchala villas Rokycze et Wilczaluka in districtu slawenciensi vendidit nobili Johanni Lassotha pro 330 florenis hungaricalibus. (Güter Lnukow und Kotlitsch im Kreise Kosel) (Nº XXXIII. pag. 100) Pieczęć mała czerwona z orłem na hełmie i napisem do koła: s. d. nicol... oppol.

1497 w utery po Boziem Tiele (30 Maji) W Opoli: Hanuss a Mikulass bratrzy Knizata w Slezy oppolska, Horniho Hlohowa, pani Strzeleczczi poświadczają iż pani Anna córka Jasska z Lasskowicz zapisała swe dobra mężowi swemu Janowi Zakrzowskiemu. Świadek między innemi Gindrzich Stoss. (No XXVII pag. 104)

=

We wsi Jemielnicy (Która już r. 1225 wspomniana jest w prywileju nadawczym dla klasztoru lubiąskiego) założył r. 1280 Bolesław xiążę opolski (podług Zimmermann: Beiträge zur Beschreibung von Schlesien II. 270) klasztor dla 20 cystersów nadając mu wsie Jemielnicę (Himmelwitz) Księży las (Kresles) Rozniatow (Rosmierka), Gosłenia, Olmat (Olmütz), Kadłubiec, Gogolin, Malne (aczkolwiek Stenzel mylnie rok założenia dopiero 1290 podaje.) Albert książę strzelicki r. 1325 nadał temuż klasztorowi wieś Łaziska. Pierwotny klasztor zburzyli Husyci r. 1425. ~~Opat~~ Opat Bernard Bogaczyński odbudował spalony r. 1617 klasztor. — Podług Fibigera (Silesiographia ~~Ch~~ renovata I. 707) rządzili następni ~~[illegible]~~ opaci klasztorem: 1. Germanus. 2. Gerhardus. 3. Sebaldus. 4. Hermannus abdykował. 5. Arnoldus. 6. Simon. 7. Hilarius. 8. Mauritius. 9. Guntherus. 10. Erasmus. 11. Bernardus. 12. Robertus. 13. Michael a podług dokumentów: Nicolaus. 14. Georgius. 15. Mathias. 16. Joannes. 17. Nicolaus. 18. Simon. 19. Stanislaus, 20 Joannes II Rawisch. — Wszelako prywileje następujących opatów wspominają: S. abbas 1310, Nicolaus 1401-1407, Georgius 1425, Mathias 1463, Nicolaus 1485. Leonardus Tworzyański 1548-1580 (umarł 28 marca 1586 jako opat rudzki), Bernardus Bogaczyński 1662, Martinus Versius 1617, Bartholomaeus Securis 1634-1645.

1258. XVIII Calend. Maji (14 April) in Rathibor. – Wladizlaus
dux de Opol cum nobili matre nostra domina Viola et fratre
nostro bonae memoriae duce Mescone... placuit nobis in oppido
Rathiboriensi ad ecclesiam b. Jacobi domum fratribus ordinis
Praedicatorum fundare.. quibus donamus aquaeductum de villa
Studzona (Studzienna) item 16 lapides sepi de macellis – „ut in ora=
„torio et dormitorio ipsorum, quippe qui filii sunt lucis et filii
„diei, lumen indeficiens in nocte perseveret" Si quis hanc dona=
tionem velit infringere sciat se indignationem „sancti Sta=
nizlai" incursurum. Praesentibus (comite Mrozchone palatino, Gotar=
do notario, comite Joanne filio Verneri castelano de Mi=
culow et filio suo Bartholomaeo, comite Nicolao filio Rop=
rachti castellano de Opol, comite Dirscone castellano de Se=
vor (Siewierz), comite Jarozlao subcamerario, comite Ramoldo
pincerna, comite Janusio filio Menche, comite Wogyzlao
vexillifero et fratre ejus Redzivoggo, Sdezlao filio Gozlai,
Bogusa crucifero (No II p. 107.)
(6.
1291 feria 2a post decolationem Joannis Bapt. (3 Sept.) – Pre=
mizlius D. G. dux opoliensis et dominus de Rathybor.
discreto Tiloni advocato de Rathybor concedit libertatem
ab omni solutione super 4 mansos in villa Ottendorph
(Ottonis vila – Ocycy – Otlitz Ottonis Ratibor) – Datum Ra=
thybor. (No V p. 109) – 2 pieczęcie (na której mała okrągła tarcza troj=
kątna z orłem a nad nią hełm napis do koła: s. pmislii.
dei. gra. duc. rathiboriens. (jest to druga pieczęć)

(Contrasigillum) (3a pieczęć przy tej pieczęci z tyłu druga mała była z orłem i napisem: sigill. ducis. premionis. (zr. 1306) (4a pieczęć pierwsza pod No IX)

1295. XII. Calend. Augusti (21 Juli) apud Zlawecize: Kazimirus
D. g. dux bythomiensis vendit Alberto filio Sezlai de Stern=
berk haereditatem Ucestou (Urtiskow?). Testes Nycholaus
castellanus de Thost, Albertus castellanus de Sewor, Gri=
mislaus castellanus de Cozle, milites Pribco, Swoyssa.
Per manus Dominici notarii curie doctorisque nostrorum
puerorum (No VI. p. 116) – Na pieczęci orzeł z napisem: s.
Kazimiri. di. gra. ducis. bitomiens.
Premizlius D. G. dux rathyborien=
1306 (sine die) datum Rathybor. – Premizlius D. G. dux rathyborien=
sis, sororibus quae sunt sub cura fratrum ordinis Praedicatorum
intra muros civitatis Rathybor confert haereditatem suam Gola quae
Ottonis villa nuncupatur vulgariter autem Ocycy sive Ottyndorf
item molendinum super Odram quod iisdem sororibus anno 1299 die
calendarum Octobris donavimus, item contulimus fundum intra
muros civitatis (pro extruendo monasterio) vice dotis filiae nostrae.
Ad confirmationem hujus donationis nostrae capitium de capite
nostro tradidimus fratri Idyslao provinciali; et ille recepit nomine so=
rorum praedictarum. Praesentibus domino Stoygneuo castellano Rathy=
boriense, domino Welyzlao et domicellis Wroczlao, Egidio. (No IX p. 112)

Pieczęć przytem piesza z napisem: s. premislii. dei. gra. dvcis. rachiboriensis. — Z tyłu mała pieczęć z orłem i napisem: sigill. dvcis. premconis.

1306 V Idus Aprilis (9 April) — Premizlius D.G. dux rathyboriensis confirmat fundationem monasterii sororum ordinis Praedicatorum in Rathybor. Obsecramus cohaeredes nostros ut fidelitatem exhibeant nostrae ultimae voluntatis (pisał na łożu śmiertelnym) In Rathybor: Praesentibus domino Johanne plebano de Wladyzlavia, Magistro Joanne medico et domicellis Wrouzlao filio Dobesij, Egidio de Dubinsco. (Nº X p. 114)

1307. Undecimo Calend. Februar. (22 Januar) apud Rathybor — Lestco D.G. dux rathyboriensis de assensu incliti principis domini Mezconis ducis thesinensis patrui et tutoris nostri confirmat donationes patris sui felicis memoriae (Premizlai) factas monasterio sororum ordinis Praedicatorum in Rathybor. — Praesentibus domino Nicholao castellano osuetimensi, domino Woytechone subcamerario domini ducis thesinensis et aliis militibus et domicellis. (Nº XII p. 120) — Pieczęć wielka piesza z napisem: s. lestconis. dvcis. rathiboriensis. — Z tyłu mała pieczęć z orłem i napisem: s. lestkonis. dvcis. rathiborie.

1313. V Idus Aprilis (9 April) in palatio castri rathiboriensis. — Lestco d.g. dux rathiboriensis (domicellae) sorori nostrae Ofce intranti religionem sororum quae sunt sub cura ordinis fratrum Praedicatorum in Ratibor donamus allodium Prossowich (Proschowitz, Kreis Ratibor) — Coram inclytis principibus dominis ducibus Mescone duce tessinensi, Wladizlao duce cozlensi et fratre ipsius domino Mezcone, domino Alberto de Sucha — (Nº XIV p. 123.) 2 pieczęcie: na niej książe stojący z tarczą i proporcem z napisem ..... con. (mesconis?) di. gra. duc.... et. dni. d. ossueci. — Druga pieczęć mała z orłem i napisem: s. [illegible] dvcis. wladislai. de. cosle. —

1313. = Pieczęć miasta Raciborza z r. 1313 pół koła i pół orła z napisem: sigillum. civitatis. ratibor. (na sznurku pergaminowym)

1313 d. 11 Junii. Lestk dux rathiboriensis recognoscit quod Sygota filius domini Jesconis de Bencowitz tertiam partem patrimonii sui in villa Bencowitz (Bénkowitz Kreis Ratibor) honorabili Swoyshoni de Zuditz vendidit. — Praesent. nostro camerario videlicet Bohencone de Tshirwenczhitz qui polonico idiomate slushofnic (służebnik?) dicitur. (Nº XV p. 123)

1316 V Calend. Novembr. (28 October) apud Cozlam — Wladizlaus d.g. dux bythomiensis et cozlensis significat quod Mszycus castellanus de Grensyn (Greznitz Kreis Kosel) Brusconi Nicolao suo sororio 8 mansos in villa Warmunthowicz (Warmuntowitz Kreis Kosel) resignavit. Praesentibus Milite Lascario haerede de Koppyk (Kozimitz Kreis Kosel) Nycolao Strata haerede de Othnyth (Dönicz Kreis Kosel) Paulo dicto Colenda subiudice curiae nostrae (Nº XIX p. 128)

I pieczęć: Na jednej stronie tarcza (trojkończasta ukośnie stojąca w której orzeł a nad [koncentarny] hełm z napisem: s. wlodizlai. dei. gra. ducis. coslens. et. bitomens. — Z drugiej strony pieczęć na niej hełm z rogami bawolemi przy których proporczyki z napisem: secretu[m] ducis. wlodislai. de. bythō. et. d. cozla.

1337 honesta Isalda quondam Petri dicti Strala relicta et filii ipsius Fredco (Fredricus) et Peshco (Petrus) atque filiae: Costka, Anna et Katherina villam suam Zgota in districtu ratiboriensi super Golam situatam donant conventui sororum sanctimonialium ord. praedic. in Ratibor. — Z pieczęcią na której belka prosto w środku z góry na dół idąca z napisem do koła: s. fredemanni. stral. (No XXIX p. 135)

1337. XIII Cal. Martii (17 Febr.) apud Ratibor. — Nicolaus d. g. dux oppaviensis et ratiboriensis villam Suchapoina (Zauchwitz Zwnitz Drobschütz) in terra oppaviensi in jure lubshicensi situatam cum proventibus, servitiali avena idest avena venatorum quae theutonico eloquio lovczhaber (Jäghafer) apellatur et cum censu silvatico conventui sanctimonialium ordinis S. Dominici in Ratibor vendit pro 300 marcis grossor. pragens. moravici numeri pro qualibet marca 64 grossos computando (No XXX. p. 136)

1339 feria 6a post Octavas Petri et Pauli (8 Julii) in Cozle. — Kazimirus dux cozlensis ad instantiam inclytae domicellae Ofce nec non sororis nostrae Elencze totiusque monasterii rathiboriensis permittit ut villam Ucześchow a Cunado dicto de Rogow possint redimere. (No XXXII p. 138)

1339. III Idus Octobr. (13 Octobr.) in Kozle — Kazimirus dux coslensis ad petitionem Cunadi dicti Storchowicz confirmat privilegium Casimiri ducis Bythomiensis "avi nostri" super villam Ucescow in districtu coslensi de anno 1295 (vide No VI pag. 116) atque venditionem ejusdem villae Ucescow et medietatis villae Warmuntowicz per eundem Cunadum materterae nostrae domicellae Eufemiae sorori ordinis S. Dominici in Rathibor. (No XXXIII p. 138) — Z pieczęcią małą okrągłą na fioletowym jedwabnym sznurku; na niej tarcza z orłem i napis: s. Kazimiri. ducis. cozlensis.

(vel de Plumna) 1340 sabbato infra octavas Assumptionis B. Mariae V. (19 August.) Oppaviae. — Heynricus de Plumnau cum germano Jescone fratre ordinis domus theutonicae vendunt oppidum Bawordow (Bauerwitz. Rnir Drobschütz) et villas Sulcau (Zülkowitz) Czirbenkau (Czirwenkow, Tschirmkau) et Dgehilhau (Dzięgilow Eiglau) quae bona quondam Bawarus de Strakonicz et Woko de Krawer possidebant, vendunt domicellae Eufemiae sanctimoniali in Rathibor sorori quondam germanae Lesconis piae recordationis ducis ratiboriensis, pro 650 marcis numeri moravicalis, cum consensu fratris nostri Benessii (de Crawar), patrui nostri Dirzislai de Crawarn (seu de

(Zulnek?)
Wnek), patrui nostri Boikonis (seu Woikonis) de Czythyn (seu Sczichin) – ad possidendum per eandem domicellam Eufemiam et per filias illustris principis Nicolai ducis oppav. et rathibor. scilicet Elisabeth, Agnes et Annam [dictae Eufemiae neptes et professas in monasterio ratiboriensi consorores] (Nº XXXV. p. 140) – 2 z pieczęciami okrągłemi małemi na których herb morawski zwany Krawarn.

1352 sabbato post fest. b. Luciae virg. (15 Dec.) Ratiboriae. – Consules civitatis rathiboriensis recognoscunt quod discretus vir Fritko dictus Stral villam suam Elgot conventui virginum ord. praedicat. in Rathibor vendidit. – Praesentibus testibus: Sigrodio de Slawicow et Verkone (Vernhero) de Slawikow. (Nº XLVI p. 153) –
Wieś Slawikowo (Slawikau, Amid Ratibor) należała do rodziny Slawikowskich mających w herbie skrzydło; z tych przychodzą r. 1352, Zigrod, i Werko (Werner) z Slawikowa; r. 1376 Niczko de Slawikow dworzanin Konrada księcia Olesnickiego i Kozielskiego; r. 1408 Piotr z Slawikowa dworzanin xięcia Konrada białego księcia Kozielskiego; r. 1450 Stefko Slawikowsky dworzanin xięcia Konrada olesnickiego i Kozielskiego; r. 1472 Jindrzich z Slawikowa zastawia sobą wieś Bogunice (w raciborskiem) Maciejowi z Brzezia; r. 1480 Jakub Miloth z Slawikowa (dworzanin Jana xięcia opawskiego) i 1495 Jan Miloth z Slawikowa (tamże)

1354 in crastino b. Michaelis (30 Sept.) in Rathibor. – Nicolaus Oppaviae et Rathiboriae dux ad petitionem virginum Elisabeth et Agnes filiarum nostrarum nec non neptis nostrae Elisabeth (filiae nobilis comitis domini Purkardi de Megdburk et Hardek et ipsius consortis Annae nostrae filiae) ~~ad~~ virginum sanctimonialium in monasterio ord. praed. in Rathibor censum [ducalem] 15 marcarum de bonis Bauwrowitz relaxat. (Nº XLVIII. p. 155)

1358 proximo sabbato post festum S. Nicolai episc. (8 Decembr.) Ratiboriae. – Eufemia olim Przemislii ducis ratiboriensis filia priorissa monasterii virginum Ord. Praedic. in Ratibor, testamentum facit: nobilibus puellis filiabus quondam sororis nostrae Annae (consortis vero Nicolai Opaviae et Rathiboriae ducis) sororiis nostris videlicet domicellabus Elizabeth et Agneti in nostro claustro degentibus, nec non religiosae virgini domicellae Annae (filiae Semoviti ducis Masoviae) nobiscum in claustro degenti, inscribit villas: Liski, Pogrebine, Luboma, Markowicze, opidum Bawrowitz et alias villas, post quorum mortem ad monasterium pertinebunt. Praesentibus: frater Petrus provincialis provinciae Polonae (Nº L. pag. 156.) – Pieczęć mała okrągła wyobraża Bogarodzicę przed którą klęczy niewiasta z napisem dokoła: s. sororis offce. ordis. pd.

(162. Nº 54)

1361 an des lichten S. Joannis u. S. Pauli der Märtirer Tag (26 Junii) – Niclaus Hertzog von Troppow und Rathybor gestattet der Kunel von der Mazow (z Mazowsza) hofemeisterinne unseres Hofes das Dorf Nekazanicz (Dyrnnwitz, Rauid Lrobschütz) zu kaufen welches nach dem Todte der erlauchten Anna Herczogin von der Mazow dy ~~[illegible]~~ do ist in dem Kloster czu Rathibor, demselben Kloster in Ratibor zufallen soll. – Zeugen: herr Bowors von Sdyn:kau, herr Alochykes von Fullensteyn, herr Heinrich von Fullenstein (No LIV pag. 162)

1361 an der lichten S. Joannis u S. Pauli Tag (26 Junii) zu Grecz – Herczog Hannus Erpoen des erlauchten Fürsten Niclaus von Troppau unde von Rathybor ertheilt seine Bewilligung damit Kunnel von der Mazow Hofmeysterinne des Herczog Niclaus das Dorf Nekazanicz kaufe (No LV. p. 163)

1372 d. 11 Martii. Vratislaviae. – Joannes miseratione divina patriarcha Alexandrinus, Apostolicae Sedis in partibus Alamaniae, Boemiae, Ungariae, Poloniae nuntius et legatus ad petitionem sanctimonialium Elizabeth, Agnetis, Annae et Eufemiae monasterii Ord. Praed. rathibor. bona per duces Nicolaum et Johannem ejus filium ratiburiens. et oppaviens. „progenitorum vestrorum" ante ingressionem religionis vestrae eidem monasterio donata in protectionem suam suscipit. (No LIX pag. 165)

1375 in vigilia S. Trinitatis (16 Junii) in Rathibor: Joannes D. G. Oppavie et Ratiboriae dux, Anna d. g. ducissa earundem terrarum consors ejus legitima et Johannes praefatorum ducum filius fundant altare in ecclesia Monasterii monialium Ord. Praed. in Rathibor (No LX pag. 166) – Praesent: fr. Joanne priore provinciali per provinciam Poloniae fratr. Ord. Praedicat.

1376 in crastino S. Marci (d. 26 April.) in Kozle – Conradus secundus D. G. dux Slesiae dominus Olsniczensis et Kozlensis recognoscit quod Stephanus de Jawerwicz filio suo Zegehardo medietatem villae Warmuthowo in Kozlens. districtu resignavit. (No LXV. p. 172)

1377 am nechsten Freitag nach S. Catherin. (27 Novembr.) zu Rathibor – Wir Johan, wir Anna seyne eeliche Hausfrau und wir Johan der vorgenanten Johannis und Annae Sohn Herzoge zu Troppau und zu Ratibor gibt den Fürstinnen Jungfrauen Elkan und Agnes die in dem Jungfrauen Kloster zu Rathibor wohnhaftig sind unseren lieben Schwestern vier Maldir (Malter) Kornes jährlich im Tausche für eine Mühle zu Rathibor. – (No LXVI pag. 172)
Zwyszcie: 1) Pieczęc Konna ksiecia Jana 2) Pieczęc mała okrągła na

której litera A pomiędzy 4 koronami z napisem: s. anne. du: cisse. opouiensis. 3) Pieczęć mała okrągła z orłem i napisem: S. Johannis. ducis. opavie. rathvo. = Wszystkie na jedwabnych zielonych sznurkach.
nieraz jedna i tażsama pieczęć na duplikacie przywileju wisi na inno kolorowym sznurku – co pokazuje iż barwa sznurka nie miała znaczenia dyplomatycznego.

1379. d. 19 Julii Nos Johannes D. G. Oppaviae et Rathiboriae dux
1379 in die Felicis et Audacti martyrum (30 Augusti) in Rathibor: – Nos sorores Euphemia priorissa, Elka et Agnes ducissae totusque conventus monialium rathibor. donant monasterio S. Spiritus Ord. Praed. fratrum in Rathibor duos hortos ibidem. (No LXIX. pag. 176)

1381. am 3ten Sontage in der Fasten als man singet Oculi. (17 Mart.) zu Rathibor. – Wir Elka und Agnes des Fürsten Herzog Niklos zu Troppau und zu Rathibor Töchter in dem Jungfrauen Kloster S. Dominici in Rathibor bestättigen, das die Schwester Elisabeth Crokayerinne (z Krakowa) 6 Gärten zu Rathibor für das Convent kaufe. – Dabei ist gewesen Schwester Osanne Jekyls Klosyes Tochter von Krakau in demselben Kloster (No LXXI. p. 178) – Z 3 pieczęciami z ciemnego wosku: 1) Pieczęć eliptyczna: Bóg ojciec trzyma krzyż; napis s. conventus. sororum. in. ratibor. ord. predica. 2) Pieczęć okrągła na niej Zmartwychwstanie i napis: S. Elysabet. di. gr. ducisse. claust. ratibor. 3) Pieczęć okrągła na niej Zwiastowanie u której spodu klęczy mała postać; z napisem: s..... ducisse. agnetis......

Elka i Agnes księżniczki zakonnice raciborskie wydają jeszcze d. 4 grudnia 1386 przywilej proboszczowi w Raciborzu. (No LXXV.b p. 223)

1381 d. 27 Maji. in Nysa: Nos Nicolaus de Friberg canonicus lubuczensis et officialis vratislaviensis (wyrok dla klasztoru dominikanek w Raciborzu. – (No LXXII p. 180) – Pieczęć z czerwonego wosku na niej półpostaci Sw. Jana Chrzciciela pod którą klęczy ksiądz z napisem: s. nicolai. de. friberg. cān. lubucen. et. offic. wratisl.

1315 Henricus episcopus vratislav. – Pieczęć okrągła (sigillum orbiculare seu rotundum) z wosku (de cera alba sive gummi) na wstążce (in pergameni pressula) na niej z wosku zielonego wycisnięta postać biskupa siedzącego w infule błogosławiącego prawicą a trzymającego pastorał w lewicy po bokach biskupa 2 osoby klęczące. Napis + Henricus. dei. gratia. wratisl. ecclesie. episcopus. XVIII.

(in zona sericea duplicis albi et rubei coloris) (Clipeus vel Scutum – tarcza herbowa)

1382 d. 28 Octobr. In Rathibor: Nos Leupoldus prior monasterii ord. praedic. rathibor ac Inquisitor Poloniae significat quod dominus Pesko de Wissla miles cum consensu dominorum Laskonis de Oderberg et Herbordi de Kaczer (Ornis Lnobschütz) fundavit in ecclesia Ord. Praedicator.

in Rathiboria elemosinam 3 marcarum et lampadem diu noctu=
que coram crucifixo majori arsuram pro animabus dominae
Kache ejusdem Leskonis de Wissla uxoris secundae et
domini Nicolai de Wissla ejusdem Leskonis fratris germani
(No LXXIII p. 181)

Ten Herbordus de Keczer 1387 miał syna ~~[illegible]~~ Waltera
i siostrę Ofkę przeoryszę dominikanek w Raciborzu.

1387 d. 7 Febr. zu Rathibor: Johannes Hertzog zu Troppau und zu Ratibor potwierdza ugodę pomiędzy Herbott vom Keczir i jego synem Walter oraz Ofką vom Keczir przeoryszą klasztoru S. Ducha i S. Jana dominikanek w Raciborzu (a siostrą owego Herborta) (No LXXV E pag. 224)

1382 in die S. Elisabeth. (19 novembr.) – Nos Anna D. G. ducissa et nos
Johannes D. G. Opaviae et Rathiboriae dux natus praedictae
ducissae ~~[illegible]~~ confirmant fundationem Leskonis de Wissla
pro monasterio Ord. Praedic. rathiboriensi. (No LXXIV p. 182)

1403 feria 6a proxima ante dominicam Oculi (16 Mart) in Jegerdorf. – Jodocus
marchio Brandeburgensis et dominus Moraviae ad petitionem
religiosarum virginum Agnetis natae quondam Nicolai ducis
oppaviae et religiosae virginis Annae de Mazovia professarum
monasterii ratiboriensis confirmat fundationem altaris in
ecclesia parochiali oppidi Baworow. (No LXXVII. p. 184)

1404 am S. Pauls Tage als er bekehrt ist (25 Januar.) zu Rathibor. –
Die Rathmänner zu Rathibor bekennen dass sich die Gewand=
schneider und Kammerherrn verpflichtet haben der Fürstinn
Agnes herzogin zu Rathibor im Kloster jährlich 1 Mark pra=
ger Groschen zu zahlen. (No LXXVIII p. 185)

1443 d. 13 Januar. w Raciborzi – Waczlaw knieze oppawske a rati=
borske sprzedaje czynsz widerkaufowy klasztorowi dominikanów
w Raciborzu. (No LXXXI. p. 187)

1444 d. 28 Decemb. w Ribniczjech: – Mikolass knieze oppawske
a ratiborske potwierdza zapis majątku przez panią Machnę
z Gassowicz córkę Rassyczina s Sczepanowa mę żowi swemu
Mikolajkowi Ssylhanowi z Otmuth. (No LXXXII pag. 188)

1456 d. 8 Mart. w Raciborzy. – Waczlaw knieze oppawske a ratiborske
potwierdza podany przez Wychnę preoryszę dominikanek w
Raciborzu przywilej z r. 1381 dla tegoż klasztoru (No LXXXIV p. 189)

1467 d. 6. Julii. Romae. – Johannes de Caesarinis auditor sedis apostol.
fert sententiam hujusce modi: In oppido Ratiboriensi fundatum erat
monasterium S. Spiritus sanctimonialium ordin. praedicator. Post mortem
Johannis soli et unici haeredis ducatus ratibor. ~~[illegible]~~ transiit indivisa
possessio in ejusdem filios ducem Nicolaum et Wenceslaum fratres.
Postquam ex iisdem major natu dux Nicolaus adolevisset, praefuit do=
minio et occupavit circa a: 1440 proventus item oppidum Baworow cum
villis ad monasterium sanctimonialium in Rathibor pertinentes. Divisione
facta postea inter Nicolaum et Wenceslaum fratres praedictos cesserunt
post haec morte principis Nicolai subsequuta ~~[illegible]~~ dominia in filios suos haeredes

duces Johannem, Venceslaum et Nicolaum fratres. Mandat ergo auditor ut isti duces monasterio sub poena excom: municationis bona restituant. (No LXXXVII pag. 193)

1472 w strzedu po S. Witu (13 Junii) w Raciborzy: — Hanuss mladssy knieze oppawske a ratiborske — oswiadcza iż slowutni panosse Gindrzich z Slawykowa wieś Bogunice (Zwyunitz, Kreis Ratibor) w ratiborskem gbytie zastawia slowutnym panossiem Maciejowi z Brzezie, Janowi ze Pstruzney, Janowi z Blusscezuow a Klimkowi z Grodcza w 100 złotych za ktore rzczyli za niego slowutnemu Waczlawowy z Czrincze (Czyrnice) (No LXXXVIII. pag. 195)

1499 d. 25 Decembr: Waczlaw Knieze ratiborske.

1483 w czwartek po niedzieli postnej Laetare (13 Mart.) w Raciborzy. — Hanuss mladssy knieze opawske a ratiborske ... oswiadcza iż Paweł proboszcz raciborski zrobił ugodę z Urbanem z Ssamoticz o łąkę. (No XCVII p. 206)

1488 d. 8 April. Jan Bielik z Kornicz hauptman horny Slezii potwierdza ugodę zawartą pomiędzy pneoryszą dominikanek w Raciborzu a slo: wutnym panossem Hanuss Laryss z Naczeslawicz (Nimsdorf, Kreis Cosel) o dziesięcinę z Matej-Grudiny (Klein Grauden) (No XCVIII p. 206)

1488 d. 21 Junii in Rathibor: — Johannes Anthonius abbas monasterii S. Gemini narniensis dioec. domini papae familiaris et continuus commensalis. S. Sedis apostolicae super indulgentiis pro defensione fidei catholicae contra Turcos, Tartaros concessis ad Almaniam, Datiae, Nor: vegiae et Sveciae regna commissarius, nuntius et collector. (No XCIX p. 207)

1490 w utery w den Sw. Matiesse evang. (21 Septembr.) w Raciborzi. — Hanuss z bozie milosti knieze oppawske a ratiborske potwierdza sprzedaż wsi Adamowicz przez rajców raciborskich Bartoszowi Zdarzowi z Cho: bolicz i Rassyczycz. (No C. pag. 209)

1493 d. 18 Febr. w Raciborzi. — Hanuss knieze oppawske a ratiborske robi na łożu smiertelnym zapis.

1494 d. 26 Julii w Raciborzi — Magdalena Kniezna oppolska pani ratibor: ska, potwierdza ugodę o dom w Raciborzu (No CIII. p. 212)

1495 d. 4 Maji — wspomniany list Knieze Waczlawa nebossczika rybniczskeho.

1496 d. 21 Maji w Raciborzi. — Magdalena a Mikulass w Slezy kniezata oppolska, oppawska a ratiborska potwierdzają ugodę pomiędzy slowut: nym Jessek Sseliha z Dzuchowa a Jirzykiem Sylhan z Othmutha o przykopę. (No CV. p. 214) — Z 2 pieczęciami: 1) Pieczęć: orzeł z napisem: s. magdalene. ducisse. oppolien. et. rathi.e 2) Pieczęć z 4 tarczami i napis: s. illustris. nicolai. ducis. oppauiensis. et. rathiboriensis. (No CV. p. 214) podobny obu z r. 1499 d. 21 April.

1503 urozeny pan Jirzyk z Sselenbergka pan krnowsky (Jägerndorf) z Kniezna j. m.

1510 am Sonnabend nach Jubilate (27 April.) zu Breslau. – Kasimir Herzog in Schlesien zu Teschen, Gross-Glogau, beider Schlesien oberster Hauptmann gibt einen Ausspruch in einem Prozesse ~~[illegible]~~ zwischen dem Kloster der Dominikanerinnen zu Ratibor einerseits, zwischen der Fürstin Barbara Hertzogin zu Jegerdorf und dem wolgebornen Herrn Georgen von Schellenberg ihren Eidam („ihr Eydem") (więc Jerzy z Schellenberga był tylko zięc a nie mąż Barbary – jak mylnie ma Sommersberg) andererseits wegen des Städtlein Bawerwitz (Bawor ów). Welches Städtlein Bawerwitz Hertzog Niclass von Troppau, Ratibor und Jegerdorff ungefähr vor sechzig Jahren dem Convente entfremdet hat, und nach ihm sein Sohne deswegen in den Bann gebracht wurde. Hernach hatte die Fürstinn Magdalena mit ihren Söhnen als Herrin des Weichbildes zu Rybnig die eine Hälfte des Städchens Bawerwitz an das Kloster zurückgestellt; die andere Hälfte aber hatte Barbara Hertzogin von Ratibor und Jegerdorff und Herr Georg von Schellenberg ihr Eidam nach Hertzogen Johannes ihres Bruders Todte behalten und zu Jägerndorf geschlagen. Jedoch behauptete Herr Georg von Schellenberg, dass laut eines Theilbriefes vom J. 1437 zwischen den ~~[illegible]~~ Gebrüdern Nikolaus und Wentzel Hertzogen zu Troppau, Ratibor, das Städtchen Bawerwitz zu dem Herzogthume Jägerndorff gehörte – weshalb auch das Kloster keinen Anspruch darauf haben kann. (No. CIX p. 218)

1514 am Montag nach der Heiligen Drey König Tag (9 Januar) zu Troppau. – Kasimir Hertzog zu Teschen und Grossglogau, Hauptmann in Ober- und Niederschlesien bestättigt einen Vergleich zwischen dem Valentin Herzog zu Troppau und Ratibor S. F. G. einerseits und dem Herrn Georg von Schellenberg und Kosticz S. G. andererseits wornach Herr Georg von Schellenberg das Obergericht des halben Gutes Bawerwitz weiland F. G. (fürstliche Gnaden) Herczogen Wenczeln zu Rybnik gehörig, jezt auf Lebzeiten ihrer F. G. der Hertzoginn zu Opeln und Rathibor übergibt. (No. CX p. 221)

1445 feria 3a proxima infra Octavas Epiphaniae Domini. Rathiboriae. – Wenceslaus Oppaviae et Rathiboriae dux... dominae Margarethae de Schamotuli ducissae rathiboriensi contorali nostrae in verum dotalitium assignamus castrum cum civitate Ratibor et nova civitate super fluvio Psyna et Odra item praedia in plano alias na Goli existentia videlicet allodia in Nedanya villa, Olicze Boyanow cum villis Antiqua villa, Novi horti, Proschowecz, Lata platea, Zedan, Brzeznicza, Rudnitz, Schinguwicze, Bawlow, Makow, Janowicze, Olicze, Lekartow, Boyanow, Benkowicze, Studena, Gamow theutonicale, Krawarz, Podlessie, cum piscinis castri Ratibor. Bona praenominata possidebit post necem nostram

consors nostra Margaretha tamdiu quousque statum vidualem observaverit; si autem alteri viro nupserit successores nostri pro dotalitio 6000 marcarum latorum grossorum bohemicalium computi polonici ipsi debebunt solvere, et illa cedet de bonis praenominatis. (pag. XXVI)

1463 feria 3a in vigilia S. Mathaei (20 Septembr.) Poznaniae. Nos Petrus de Schamotuli castellanus posnaniensis et capitaneus Majoris Poloniae generalis significat quod anno 1445 ducissa Margaretha relicta olim Wenceslai ducis ratiboriensis soror nostra litteram in pergameno super dotalitium ipsius, in manibus magnifici Dobrogostii salvirecordii patris nostri ad servandum reposuit. – Quum vero eadem ducissa Margaretha nunc ipsam literam dotalitialem petivit sibi per nos mitti: nos perpendentes tempora moderna periculosa mittimus ipsam litteram fideliter transsumptam (Tu przytacza wierną kopią powyższego przywileju Wenceslai ducis Oppaviae et Rathiboriae dat. feria 3a proxima infra Octavas Epiphaniae 1445 Rathiboriae.) (Vorrede pag. XXVI) (oba te przywileje znalazł i wydrukował najprzód Linzger (w Ledebur's Archiv II. 246)

═

Dominikanów zakon sprowadził najprzód do Raciborza książę Mieczysław II tłusty. Około r. 1251 lub nieco później, leżąc na łożu śmiertelnym, zapisał w testamencie d. 29 października [redacted] dominikanom raciborskim 200 grzywien srebra na zbudowanie klasztoru, gdzie chciał być pochowany. R. 1258 Władysław xiążę opolski z matką Wiolą zbudował Dominikanom przy kościele S. Jakoba w Raciborzu gmach klasztorny i takowy uposażył. Klasztor ten należał do prowincyi polskiej. Przeorami tego klasztoru byli: Vincentius 1258, Martinus 1267, Ulricus 1286, Peregrinus [redacted] 1303 (spowiednik księcia Przemysława później prowincyał), Andreas 1315, Johannes 1343, Venceslaus 1375–1379, Leupoldus 1382–1386 (Inkwizytor dla Polski), Johannes Lobynstegn 1432, [redacted] Andreas Swyathel 1466–1476 (poprzód lektor konwentu krakowskiego) Andreas 1491–1494. – Klasztor ten miał swego przeora prior podprzeorzego (supprior) spowiedników, kaznodziei, zakrystianów, kantorów, nowicyuszów (terminarii). – Pieczęć klasztoru z r. 1375 mała [redacted] na zielonym wosku elliptyczna przedstawia Matkę Boską, pod którą klęczy postać; napis do koła: S. [redacted] conv. frm. ordinis predic. raziboris.

Przywileje tego klasztoru wymieniają następnych prowincyałów polskich zakonu dominikan. Sdyzlaus 1299, Peregrinus 1316, Petrus 1358, Johannes 1375, Petrus de Chorneza 1382.

Inkwizytor dla Polski: Leupoldus (przeor raciborski) 1382–1386.

═

Klasztor dominikanek (s. Ducha w Raciborzu założył Przemysław xiążę raciborski dla córki swej Eufemii czyli Ofki (wtedy małej) r. 1299 opiekę nad takowym powierzył Dominikanom uposażywszy tenże klasztor które to uposażenie syn jego Leszek książę raciborski pomnożył. W tym klasztorze żyła: Eufemia czyli Ofka*) (córka Przemysława xięcia raciborskiego) wstąpiwszy r. 1313 do klasztoru raciborskiego była w nim (1341) przeoryssą, 8 grudnia 1358 zrobiła testament, i umarła 17 stycznia 1359 świątobliwie w podeszłym wieku. Również były mniszkami w tym klasztorze 3 córki Mikołaja II xięcia opawskiego: Elżbieta (Elka) 1340-1386, Agnieszka 1340-1404, i Anna 1340 która wystąpiwszy z klasztoru poszła za hrabiego Burcharda von Maidburg und Hardeck i której córka Elżbieta r. 1354 była już w klasztorze raciborskim; — Elenza (Helena?) córka Władysława xięcia kozielskiego mniszka 1339. — Anna córka Ziemowita III xięcia mazowieckiego mniszka 1348-1403 — Eufemia księżniczka mniszka 1372. Prócz tego były zakonnicami: Elżbieta i Zuzanna z Krakowa 1381, Machna Dobieszowska 1457, Jadwiga z Brzezia 1491, Agnieszka Pełkówna 1491, Kunegunda (Kunel) z Mazowsza 1361 (ochmistrzyni nadworna Mikołaja II księcia opawskiego. — R. 1421 Mikołaj Zedlitz (zwany Alzenau) odjął klasztorowi gwałtem niektóre dobra. R. 1437 gdy się synowie Jana II xięcia opawskiego podzielili, zabrał Mikołaj (który księstwa karniowskie i rybnickie otrzymał) klasztorowi miasteczko Baworów. Synowie tegoż Mikołaja r. 1461 znowu zrobili dział między sobą. Wacław który xięstwo rybnickie dostał zastawił takowe 1497 braciom Boskowitz i Schwarcenberg; a Jan brat jego który dostał księstwo karniowskie (Jägerndorf) ustąpił toż księstwo królowi Maciejowi. ~~[illegible]~~ Dopiero król Władysław r. 1493 księstwo karniowskie puścił lennem prawem Janowi Schellenbergowi. — Kościół S. Ducha dominikanek w Raciborzu poświęcał Nanker biskup wrocławski r. 1335 — spalił się on wraz z klasztorem d. 9 Septembr. 1637 i 31 maja 1698. — W głównem archiwum ~~[illegible]~~ krajowem w Wrocławiu jest rękopis: „Leben der Eufemia beschrieben von Miechovia und Bzovio pohlnischen Autoribus in Chronica ad a. 1359." z cudami — o którem zobacz: Linge: Geschichte des ehemaligen Jungfrauenklosters zum h. Geist 1824 (oddrukowane w Linge: Schulschriften pag. 109-122.); w Programie gimn. 1824

Stolow (Breslau, Arnis Neufort)

*) o niej mówi Leszek książę raciborski, w przywil. z r. 1334 (Sommersberg Dipl. CXII) „Sorori Leskonis Offkae claustrali ratiboriensi" nowsi pisarze (Linge) zowią ją mylnie: Sophia Domicilla.

Nazwiska książąt szlaskich przychodzące w dyplomatach klasztorów w Rudnie, Jemielnicy i Raciborzu na Szlązku:

Agnes (żona ~~Alberta~~ Alberta młodszego (syna Bolesława I) ducis junioris opoliens. et domini strelicensis) 1361.

Agnes (córka Mikołaja II Księcia opawsk.) zakonnica dominikanka w Raciborzu 1340–1404

Albertus dux junior opol. et dominus strelicensis (filius Boleslai I) 1323–1364; uxor Agnes 1361.; filia Elisabeth mortua 1361.

Anna filia Premislii ducis ratibor.) uxor Nicolai ducis oppav. et ratibor. mortua 1340.

Anna uxor Johannis II ducis oppav. et ratibor. 1375–1382.

Anna filia Nicolai ducis oppav. et ratibor., sanctimonialis ord. praed. in Ratibor. 1340 postea uxor Burhardi comitis de Meydburk et Hardek 1354

Anna filia Semovti ducis Masoviae sanctimonialis ord. praed. in Rathibor. 1340–1403.

Barbara ducissa oppaw. et Jaegerndorf (filia ducis Nicolai) matka żony (Schwiegermutter) Jerzego z Schellenberga 1503–1510.

Beatrix uxor Wladislai ducis coslensis, mortua 1346.

Bernardus dux oppoliens. et falkenberg. dominus strelitz. 1401–1425.

Boleslaus seu Bolko I dux opol (Prinz 1258) 1302–1311; filii 1) Albertus 1323–1364, 2) Boleslaus II dux Opol. 1325–1349 (in Cosla); 3) Boleslaus dux falkenberg. 1325.

Bolko V dux opol. et Glogovie superioris 1455 dominus strelit. 1458

Bolko dux tesin. et Glogoviae majoris 1404–1407.

Casimirus dux de Opol (pater Vladislai et Mesconis) mortuus 1258; uxor Viola

Casimirus (filius Vladislai) 1258 dux de Opol et dominus de Kozle 1283; dux bythom. 1292–1295; uxor Helena; filii Wladislaus, Semovitus, Mesko.

Casimirus (filius Wladislai) dux Kozlens. 1316–1339; soror Eleneza; matertera Eufemia monialis ratibor.

Casimirus dux thesin et Glogoviae majoris, Capitaneus Silesiae 1510–1514.

Conradus II dux Slesiae dom. olsnic. et Coslens. 1376.

Conradus senior albus dux Slesiae dom. Koslens 1408

Conradus niger dominus olsnens. et Koslens. 1443–1450.

Conradus junior albus (Jungeweisse) (frater Conradi nigri) dux olsnen. Kosel. 1443–1450, olsnen, Kosel, wohlaw. wartenberg. 1471.

Conradus dux Masoviae (socer Premislii ducis rathibor.) (Schwiegervater) mortuus 1303.

Elisabeth (Elka) filia Nicolai ducis oppav. et ratibor. sancti-
monialis ord. praed. in Rathibor 1340-1386.
Elisabeth filia Alberti ducis Strelic. mortua 1361.
Eufemia uxor Wladislai ducis opol. 1258.
Eufemia (Ofka) filia Premislai ducis rathibor 1306; monialis et
priorissa ord. praed. rathibor. 1313-1358.
Henricus dux Slesiae dominus in Freienstad 1467 (idem qui Henricus
X dux Glogoviae + 1467.
Helena uxor Casimiri ducis opoliens. 1283
Helena (Elenca) soror Casimiri ducis Kozlensis, sanctimonia-
lis ord. praed. in Rathibor. 1339.
Joannes dux osvietim 1364.
Joannes dux osvietim (frater Przemkonis de Osviecim et Tost) 1459
dux osvietim et gliwic. 1487.
Joannes dux opol. falkenberg. et dominus in strelitz, episcopus
wladislaviensis (Kropidlo) 1385.
Joannes (Hanuss) dux opol. et Glogoviae superioris (Gorny-Glogow)
dominus Magnae-Strelic. (cum fratre Nicolao) 1496-1497 do-
minus gliwic 1497-1501.
Joannes (Hanuss) filius Nicolai ducis oppav. et ratibor. 1358-1363
dux opav. 1370-1379; uxor Anna (1375-1382); filius Johan-
nes (1375-1377) II dux opav. et ratibor 1382-1408 cujus filii
Nicolaus et Wenceslaus.
Joannes II (filius Johannis I et Annae) 1375-1377; dux opav. et
ratibor. 1382-1408; filii Nicolaus, Wenceslaus.
Joannes III junior (Hanuss mladssy) filius Wenceslai, dux
oppav. et ratibor. 1472-1493; uxor Magdalena d. opoliensis;
filii: Nicolaus, Valentinus.
Joannes (filius Nicolai) dux oppav. et ratibor. dominus in Jaegerndorf
(Karniow) 1461-1467.
Lesco filius Premislii unigenitus 1303, dux rathibor 1307-1335 ~~1491~~
Magdalena opoliensis uxor Johannis junioris ducis ratibor), 1480 (domina ratibor.
1494; filius ejus Nicolaus.
Mesco (filius Casimiri) dux opol. mortuus 1258
Mesco (filius Wladislai) 1258 dux de Opol 1266, de Ratibor et Oswiecim
1283, teschinensis 1307, teschinensis et dominus de Oswiecim 1313.
Mesco (filius Casimiri) frater Wladislai ducis Kozlensis 1313.
Nicolaus dux opav. 1331 dux opav. et rathibor 1337-1363 uxor Anna
(filia Premislii); filius Johannes, filiae Elisabeth et Agnes sanctimoniales et Anna
uxor Burchardi comitis de Meydburg; gener Semovitus dux Masoviae.

Nicolaus et Johannes fratres (filii Johannis I) duces opav. et ratibor 1405.
Nicolaus et Wenceslaus fratres (filii Johannis II) duces opav. et ratibor 1430. – Ex his Nicolaus dominus in Jaegerndorf 1444–1446 cujus filii et filia: Joannes, Wenceslaus, Nicolaus, Barbara.
Nicolaus (filius Johannis junioris et Magdalenae) dux opav. et ratibor 1496–1499
Nicolaus (filius Bolkonis IV) dux opol. glogov. strelic. 1469.
Nicolaus et Joannes fratres duces opol. Glogoviae superior. domini strelic. 1496–1497.
Przemislaus (Premko) (filius Vladislai) dux opol, osvietim (1283) et ratibor. 1283–1306; uxor (filia Conradi ducis Masoviae) 1303; liberi: Lesco, Eufemia, Anna (uxor Nicolai ducis opav.)
Przemislaus (Przemek) dux osvietim 1445, dux osvietim et tost. 1459, dux tost. 1487 mortuus – frater ejus: Johannes
Semovitus dux bythom. 1311.
Semovitus dux Masoviae; uxor ejus (filia Nicolai II ducis opav. et ratibor); filia: Anna
Valentinus (filius Johannis junioris) dux opav. et ratibor. 1514–1520.
Viola (uxor Casimiri I ducis opol.) 1258.
Venceslaus (filius Johannis II) dux oppav. et ratibor 1430–1456.
Venceslaus (filius Nicolai) dux oppav. ratibor. et ribnic. 1467–1477.
Vladislaus (filius Casimiri) dux opol. 1258–1278; uxor: Eufemia; filii: Mesko, Casimirus, Boleslaus, Premislaus
Vladislaus (filius Casimiri) dux bythom. et koslens. 1313–1316; uxor: Beatrix; liberi: Casimirus, Eleneza.

Rejestr imion: Apeczco (canonicus et officialis vratislav. 1335.) Bedrich de Banz (Nicolaus canonic. vratisl. 1318) Bavarus (Bowor 1340) Bedrich (Bedricus, Fridericus) Benko (Benedictus 1313) Benesch (1477) Beroldus (1323) Blasko (Blasius 1283) Bogun (1339) Bogusa (meskie 1258) Boguta (meskie 1274) Bohonko (1313) Borsuta (1337) Braton (1303) Bratumil, Bucywoj (1342) Boguska (zenskie 1317) Budiwoj (1266), Kaiha (Catherina?) Katzhena (Katarzyna? 1387) Katrusse (zenskie 1450) Cecirad (1316) Chotko (1266) Klinek (Clemens 1342) Kostka (zenskie – Constantia 1338) Krystek (Christophorus 1480) Kunat (Cunadus 1340) Kunibor (1283) Czenko (1339) Dersco (Dirzislaus, Dirslaus 1258) Dezco (Detco) (1266) Diwiss (1491) Dobes (Dobeslaus 1306) Dobrovit (1264) Egidius (1286) Ebertus (Ekembertus 1337) Elisabeth (Elka 1340) Engilbertus (1296) Eufemia (Ofca 1306) Franciscus (Franczek Frenczil, Frenczlinus 1340) Fredericus (Fredko, Fredemannus, Fridus 1337) Gallus (1307)

234

Gela (żeńskie 1379) Georgius (Jrzyk, Jürge 1313) Gerardus (1302) Gerdrudis (1333) Gerlacus (1316) Gnevomir (1284) Gozo (Gozco, Gauzo 1375) Godinus (1376) Gosvinus (1379) Gotardus, Gotsalcus (1296) Gotfridus (1340) Guido, Gulielmus, Gumprechtus (1425) Gyselerus (1315) Hanka (Anna 1446) Hartmannus, Hartmundus (1275) Hartungus, Hedwigis (Hedwiczka 1490) Heinricus (Heyneo, Hynko 1327 Indrych Heinze) Helena (Elena, Eleneza 1339) Hennigius (1340) Henselenius (1340) Herbertus (Herbordus, Herbort 1334) Hermannus Hesca (żeńskie) Heidenricus (Hanko 1296) Hisentrudis (Jhentrudis 1272) Hymramus (Imramus, Imbram, Emeranus 1258) Jasska (żeńskie 1497) Jsaldis (1337) Judas (1430) Lascarius (1316) Lexa (Alexander (1337) Leupoldus (Lupoldus 1272) Leutoldus, Luprandus (1272) Macko (Mathias 1296) Machna (żeńskie 1440) Mancina (Mantyna 1339), Margaretha, Mechtildis (1296) Merboth (męskie 1361) Milon (1292) Miloslaus (1264) Milota (Miloth męskie 1305) Miroslaus (1272) Mojko (1274) Nasagneus (1264) Odrinus, Osanna (1381) Osvaldus, Peregrinus, Pesco (Peczco 1337) Predbor (1316) Przemislaus (Premko) (1283) Przislaus (1269) Ramoldus (1258) Radziwoj (1258) Rupertus (1258) Rychlinus (1382) Sandco (1301) Sceslaus (Dzislaw 1295) Segehardus (1376) Semovitus, Sidelmannus (1296) Sifridus, Sigismundus, Sigrod (1352) Slabata (1351) Sobek (Soboslaus 1295) Stoygnev (1306) Subisco (1376) Swantosius (1283) Swojszo (1295) Syboto (Zyeboto 1317) Sygota (Zygota 1313) Tamchin (1361) Theodericus (Ditrich 1302) Tomeslaus (1317) Thilo, (Tyczko 1318) Welislaus (1303) Wenceslaus (Wencko, Wanko, Waniek 1480) Wernerus (Werko, Vernherius 1317) Werunka (żeńskie 1334) Wigandus, Vladislaus, Ulmannus (1337) Wlocibor (1283) Ulricus (Olrych) Volkmarus, Woislaus (1317) Witoslaus (1313) Valkinus (1346) Waltherus, Weldricus (1282) Wiczko (1364) Wirbenta (1363) Wolframus, Wojciech (1307) Wojticha (żeńskie) Wroczslaus (Wroislaus 1306) Wychna (żeńskie 1456) Zbremir (1283) Zbron (1283) Zbroslaus (Sbrosco 1266) Zigrod (Sigrod). —

Castellani de Oswanczym: Laurentius 1258, Nicolaus 1307 — Castellani de Bytom 1292, de Grenczyn (Grzendzin, Annaberg) 1316, de Kosle 1295, de Mikulau 1258, de Opol 1258, Plischyr (Pless) 1305, de Ratibor 1266, de Olesno (Rosenberg) 1274, de Sewor (Siewierz) 1258, de Tessin 1268, de Tost 1292. (obwód ich zwał się castellatura, districtus, Gebieth, Weichbild)
Dwór Xiążąt składał się z Xiężny, dzieci (domicelli, domicellae) oraz dostojników: palatinus (podobno jeden na Szląsku) castellanus, capitaneus (później) judex curiae, subjudex, cancellarius, notarius, protonotarius, capellanus, confessor, medicus (physicus) doctor puerorum, procurator (włodarius) camerarius, subcamerarius, thesaurarius, agazo, subagazo, marschalcus, vexillifer, pincerna, subpincerna, subdapifer, subvenator, dapifer, famuli, milites, barones.

Codex diplomaticus Silesiae III Bd: Rechnungsbücher der Stadt Breslau. 138

Henricus Pauper, Rechnungen der Stadt Breslau von 1299–1358, nebst zwei Rationarien von 1386 und 1387, dem Liber imperatoris vom Jahre 1377 und den ältesten Breslauer Statuten. Namens des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens herausgegeben von Dr. Colmar Grünhagen, Privatdozent der Geschichte und College am Kgl. Friedrichs-Gymnasium. Breslau Joseph Max & Komp. 1860. 4o. St XVII. 172.

cyndatum = zuche wollener Stoff

Petrus de Borgk consul Vratisl. 1314.
tortulator = Kuchenbäcker

Chronicon pag. 93. „Anno domini 1287 occisus fuit dux „Pribko de Stinavia in Sevir." U Sommersb. II. 18 stoi mylnie „Pulko – Stenzel Ss. I. 146. Anm. 3. mowi że padł pod Siewierzem 26 Febr. 1289 jest to dobrawolna poprawka Stenzla tej Kroniki druk także w Sommersbergu. Cf Długosz Lib VII. 844. Przemysław książę ścinawski drugi syn Konrada księcia głogowsk.)

p. 94. „9 Novembr. Anno 1301 in vigilia Vigiliae S. Martini „Episcopi obiit Pripko dux Silesiae." (ma to być właściwie Bolko)

Dux Bolko Swidniensis (Boleslaus gloriosus tutor terrae vratisl + 9 Novembr 1301.

Przemysl dux tesin (filius Kazimiri ducis teschin) Johanniter Ritter 1363 commendator in Klein-Oels, 1374 prior, 1390 – r. 1398 już inny był na jego miejscu (więc + 1397)

Wirsungus de Cracovia Nicolaus wraz z Peczco Niger pożyczają (r. 1353 dn. 30 Maja) Krolowi Karolowi IV 1760 grzywien na dochodach miasta Wrocławia zabezpieczonych (pag. 85) – R. 1343 wraz z Hankiem Kempnicz pożyczają temuż Krolowi pieniądze (Ludewig Reliqu. V 510–512) – Wierzynek Mikołaj 1356–1365 trzyma młyny w Wrocławiu

Arvinator Schuhhändler
Balista bischalis = Steinarmbrust
Bibalia Trinkgeld
Burnegaden Brunngaden, Schmalzhaus Crematorium
Cyndatum Zindel, halbseidenes Zeug
Czwelich Zwilch zweifädiges Gewebe bilex, trilex.
Huffenir Roßbedeckung unter dem Helm
Reysa Gesandtschaftsreise
tegulae Ziegeln
tigna Schindeln
Tortulator [illegible]

Bestellung auf die „Gesammten Handelswissenschaften".

Der Unterzeichnete bestellt hiemit bei der Buchhandlung von

1 Exemplar der im Verlage von J. Engelhorn in Stuttgart erscheinenden

Codex diplomaticus Silesiae .... IV Band. - Urkunden schlesischer Dörfer zur Geschichte der ländlichen Verhältnisse und der Flureintheilung insbesondere, herausgegeben von Dr. Ph. August Meitzen. Breslau (J. Max) 1863. 4º. st. 120 i 390. 1.

(Po obszernym wstępie w którym autor mówi o stanie wsi podług prawa polskiego i niemieckiego, o podziale na dziedziny i t. d. - następują przywileje 6 wsi: 1) Domslau (Domaztaw) niedaleko Wrocławia od r. 1214. - 2) Tschechnitz (Cechnicze) niedaleko Wrocławia od r. 1243 - 3) Krampitz (Krampowicz) w obwod. Neumarckt od r. 1295 - 4) Domnowitz (Domanowice) w Trebnitzkim obw. od r. 1252 - 5) Schönbrunn (Sonburn) w obwodzie Sagan od r. 1257. - 6) Zedlitz (Zedlize) w obwodzie Steinau od r. 1257.

Wypisy: Conradus D. G. dux Slesie et dominus Sagani ... „pro nostra salute nec non ob remedium animarum nostrorum parentum et anima dilecti fratris nostri domini Premconis piae memoriae" liberat ab omnibus exactionibus bona hospitali domui infirmorum in Sagano pertinentia. Actum in die Pentecostes (25 Maji) apud Saganum Anno 1292 (pag. 297)

1410 Johannes, Heinrich, Heinrich und Wenzlaw Gebrüder Herzog in Schlesien, Herrn zu Glogow, Sagan und Krossin. (p. 301)

1426 d. 27 Octob: Johannes Herczug in Schlesien, Herr zu Sagan (p. 304)

1446 d. 10 Maji: Balthasar, Rudolf, Wenczlaw und Johannes Gebruder Herzoge in Schlesien und Herren zu Sagan (p. 304)

(syn Konrada II zginął w bitwie pod Siewierzem 1298)

(brat Konrada III) Księcia głogowsk.

1289 (d. 29 Aprilis) Nos Conradus et Henricus duces Slesiae et domini Sagani et Glogoviae scire cupimus universos... „quod, quemadmodum dilectus frater noster dominus Prim=„ko inclitus dux Slesiae et dominus Stinaviensis feli=„cis recordationis villam Zedlitze"... in terra Stina=viensi... Theodorico dicto de Molsdorff et Helvico genero suo civibus vratislaviensibus vendidit... eandem emptionem... confirmantes... liberamus ab omnibus exactionibus.. Datum apud Lubin 1289. IV Calendas Aprilis. (pag. 319)

1404 d. 24 Juni: Wir Conrad der dritte Herzog von Slesien, Herr der Lande Olse und Kosel.. Zu Steinau (p. 320)

1408 d. 15 Augusti: Conrad III – zu Lubens (p. 321)

1411 d. 15 April: Nos Conradus III in nostri filii ducis Kantheneri praesentia. – In Stinavia (p. 321)
(Kanthener był to Konrad IV)

1449 d. 20 Juni.. Wir Cunrad der Weisse Herzog in Schlesien, Herr zu Olsen und zu Wartenberg schenkt dem Kloster Trebnitz das fürstliche Essen in den Dörfern Domenowitz und Ujezdziec, damit die Nonen für seine verstorbene Frau Katherine fürstin bethen mögen. (p. 269)

jure theutonicali sive emphiteutico locare

Tom ten Kodexu dyplomatycznego Szląskiego obejmuje sześciu zakonników dokumenta od r. 1214 do r. 1791 w liczbie razem 399; z tych jest z XIII wieku (od r. 1214) 17; z XIV wieku 98; z XV wieku 127 dyplomatów pod względem historycznym mniej ważnych.

Codex diplomaticus Silesiae .... V Band. – Das Formelbuch des Domherrn Arnold von Protzan. namens des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens herausgegeben von Dr. W. Wattenbach. Breslau (J. Max 1862. 4º. st. XX. 342. (Jest to zbiór formuł urzędowych z czasów biskupstwa wrocław. Henryka i Nankiera spisany r. 1332 wydany z kopij znajdującej się w bibliotece uniwersyt. królewieckiego z r. 1378. Arnold z Proczan był kanonikiem wrocławskim.

1309 fr. Gentilis S. Martini in Montibus presb. Cardinalis legat; podczas swej legacyj pobierał pensyją (procurationes) od duchownych od dochodów "de qualibet marca 3 grossi."

1316 po smierci Fryderyka biskupa lubuskiego, część kapituły obrała Mikołaja kantora kollegiaty S. Krzyża we Wrocławiu, a część druga zaś Stefana dziekana lubuskiego, którego arcybiskup gnieznieński potwierdził. Mikołaj wytoczył o to proces Stefanowi przed Janem XXII papieżem, lecz nie doczekawszy wyroku zmarł w Awinionie około 1320. R. 1327 po zniszczeniu Lubusza przez Frankfurteryków wyjechał Stefan biskup lubuski na Ruś i chciał przenieść stolicę biskupstwa swego do Włodzimierza; lecz dopiero r. 1327 uznany został Stefan od Jana XXII za biskupa lubuskiego. – Biskupi lubuscy posiadali Borek (Grossburg) pod Wrocławiem.

1310. Henryk biskup wrocławski miał 3 pieczęci, pierwszej używał 1306, drugiej 1310–1317 trzeciej 1317–1318 a to z powodu ponieważ fałszerze puszczali dyplomata w świat fałszywe z podrobioną jego pieczęcią (pag. 157)

1301. Bolko Książe fürstembergski +9 Novemb. 1301 po nim objął 1302 Bolesław starszy syn xięstwo i zaślubił Małgorzatę córkę Wacława II Króla czeskiego 1303.

1322 Konrad I książe oleśnicki zaślubił córkę Henryka VI księcia wrocław. krewnąswą.

1316. Dioecesis vratislav: Archidiaconatus: vratislaviensis, glogoviensis, opoliensis, legnicensis

1310. Boleslaus III dux Opaviae, domin Vratisl. et Lignicaba. 1311 dominus de Brega et de Lignitz + 1352.

claviger = Kämmerer (klucznik)
commenda ecclesiae
Conradus dux Olesnic et haeres regni Polon. dominus Glo-Glogov. 1309–1366 uxor Elisabeth filius ejus Conradus junior dux olsnen. et Kozlen. 1364 vivente patre.
corbana = Gotteskasten (skarbona)
falleratus dextrarius =
formatae = dyplom wyświęcenia duchownego
fossatum =
Henricus I dux Slesiae et domin. Glogov. 1273–1309 Henricus II dux Slesiae et dom. Glogov. 1309–1342
Henricus dux Slesiae et dominus in Jawor 1301–1346
Henricus V dux Slesie et dom. Wratisl. 1290–1296; Henricus VI dux Slesiae et dom Wrat. 1296–1335 filia ejus Elisabeth.
Henricus episc. Kiovien. 1327.
leprosorum hospitale
locatio civitatis = Begabung mit Recht
mactatorium = Schlachthof.
maldratae decimales, annonae et hordei, triplices grani
mansi liberi et censuales
matrix ecclesia et filia
mensa episcopalis
physicus =
plancae in castro =
reisa = Heerfahrt =
sericeus pannus =
salarium
studium bonnoniense
stamen panni
strata publica
stubella

merica = Gries
mercatus = Kaufmannschaft
militaria bona =
mulierum introductio seu purificatio post partum = wywód.
paramenta = Kirchliche Gewänder.
partes = Schleier
petia = Stück, pièce
plebania =
refectio, refectorium =
scholastria =
stallus in choro =
vicarius
vulgariter = w języku krajowym
caminata.

Codex diplomaticus Silesiae . . . VI Band. – Registrum St. Wenceslai. – Urkunden vorzüglich zur Geschichte Oberschlesiens, nach einem Copialbuch Herzog Johanns von Oppeln und Ratibor in Auszügen mitgetheilt . . . herausgegeben von W. Wattenbach und C. Grünhagen. Breslau (J. Max) 1865 4º. St. VIII. 246. (od str. 220–228 Fürsten in genealogischer Form; od str. 229–246 Register) Są to regesta 523 dokumentów od r. 1254–1528 i z tych 27 dokumentów (od r. 1254–1482) w całości drukowanych z kopiarza z XVI wieku in fol. znajdującego się dziś w bibliotece uniwersytetu prask. a który dawniej należał klasztorowi S. Wacława Augustynów discalceat. na Nowej Pradze, i ma tytuł: Copiarium Monasterii ad S. Wenceslaum. Był zaś dawniej własnością ostatniego Księcia Opolskiego Piastowicza (+ 1532) Obejmuje dokumenta po łacinie i po czesku pisane od r. 1254–1528 lecz bardzo mylnie kopijowane. Rękopism tego używał Sommersberg i Pelzel. – Wydawca Kodexu dodał na końcu (pag. 219– tablice genealogiczne wspomnianych w tych przywilejach ~~??~~ książąt szlaskich: 1) opolskich i raciborskich. 2) świdnicko-jaworskich 3) lignickich. 4) opawskich 5) głogowskich, żegańskich i freisztadskich 6) cieszyńskich 7) oleśnickich i kozielskich. (:– Poprawki omyłek do tego tomu obacz: Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens 1867 Bd. VIII. Heft I pag. 207–211:)

1474 w Wigilią Asumptionis b. Mariae V. (14 August.) w Krakowie. – Jakub z Dubna wojewoda sandomir. starosta Krak. oświadcza, iż Wacław xiążę opawsk. raciborski a Pan na Pszczynie zastawił mu za 1830 czerw. zł. węg. dobra Mysłowice to jest miasteczko Mysłowice z wsiami Kozmecz, Dzieczkowice, Jazwcze, Bunecow, Załuzie (Załęże), Skopenicze (Schopinitz) Rosdien i Bohuticze (Bogutschütz). (Cod. diplom Siles. Tom VI p. 97 Nr 294.)

1480 w Sobotę przed Św. Trojcą (27 Maja) w Sandowiczech. – Mikulasz Synowecz z Zandowicz burgrabia zamku krak. i Jan Synowecz z Zandowicz podkomorzy Królestwa polsk. bracia rodzeni, wieś Wielkie Piekary (Deutsch Piekar), którą nieboszczyk ich ojciec r. 1420 dostał od Konrada białego starego księcia kozielskiego (i olesnickiego), odstępują siostrzeńcowi (Schwestersohn) swemu Arnostowi Mrakotowi z Luznicy (tamże VI. p. 108. Nr 323.)

1482 Petr a Pawel Myszkowsszy z Przeticzowa (świadkowie w Raciborzu)

147

Codex diplomaticus Silesiae .... VII Band. –
Regesten zur schlesischen Geschichte .... herausgegeben
von Dr. C. Grünhagen. Breslau (J. Max) 1866
I Abtheilung (vom Jahre 963) bis zum Jahre 1200. str. VIII. i 1–53.
II " vom J. 1200 bis 1220. . . (1866) str. 55–110.
III " vom J. 1221 bis 1238 . . . (1867) str. 111–194.

Codex diplomaticus Silesiae .... VIII Band – Schlesische Urkunden zur Geschichte des Gewerberechts insbesondere des Innungswesens aus der Zeit vor 1400.... herausgegeben von Dr. Georg Korn. Breslau (J. Max) 1867. 4°. str. XLIX. 138.

Poprzedza to dzieło Wstęp obszerny (str. I–XLIX) obejmujący historyją i urządzenie cechów na Szląsku w następnych rozdziałach: 1) Pierwotna historia (Vorgeschichte) rzemiosł niemieckich skreślona podług dzieł: Wilda: Das Gildenwesen im Mittelalter, Halle 1831; Fortuyn: De gildarum historia, Amstelodami 1834, Arnold: Das Aufkommen des Handwerkerstandes im Mittelalter, Basel 1861. – 2) Rzemiosła za czasów słowiańskiego Szląska (podług dyplomatów) – 3) Początki cechów w Szląsku (pierwsze wspomnienie o cechach w Wrocławiu r. 1276) – 4) Przysięgli (starsi) i schadzki cechowe (Die Geschworenen und die Morgensprachen) – 5) Przyjęcie do cechu i wykluczenie – 6) Wolność i ograniczenie zarobkowania. – 7) Policyja rzemieślnicza (roboty niewarowne) – 8) Stanowisko uczniów i czeladników. – 9) Cechy jako bractwa kościelne – 10) Cechy jako instytucyja wojskowa. Prywileje (Urkunden) których jest 84 idą od r. 1273 – 1399.

Sukiennice w Wrocławiu (camerae mercatorii civitatis) są już r. 1305 wspomniane, sprzedawano w nich sukna

Ob: Müller und Beneke: Mittelhochdeutsches Wörterbuch. 1854–1866. 3 Thle.
Frisch: Teutsch-lateinisches Wörterbuch. Berlin 1741 (ob. Golsch

Samenkauf = engros kupno
Schrotamt (Ob. Tschoppe 196 i 197.)
Streichgadem
techir = 10 sztuk
Dorne, Dornik = Tournai.

Wypisy
z Regestów Szląskich

(podług artykułu A. Wattenbacha w Zeitschrift des Ver: eins für Geschichte Schlesiens. Breslau 1862. IV Bd. II Heft)

—

963–966 ..... Misaca (podł. Widuk.) Miseco (podł. Thietm.) Mesco (podł. Galla) wojowany przez Wichmanna i margrabiego Gerona, zaślubia Dobrawę (Thietm) czyli Dubrawkę (Cosm.) r. 965 ochrzczony 966.

967 d. 19 Octob. Romae. Cesarz Otto I potwierdza erekcyją biskupstwa w Meissen, mającego dyecezyją między Elbą a Odrą.

973 .... Erekcyja biskupstwa w Pradze. Podług dyplomu wątpliwego z r. 1086 miało zajmować Morawią, Szląsk i Kraków (lecz było już bliższe biskup. morawskie) (ob. Palacki) pierwsze wspomnienie Krakowa

977 ... Dąbrowka umiera (Cosm)

982 Unger zostaje biskupem poznań † 1012

992 Mieszko I † r. 992 d. 25 Maja (Thietm. – Annal. Hild) czyli 16 maja (Calendar. Cracov.)

(około 992) (za czasów pap. Jana XV) .. (1) Dagome judex et Ote (Oda żona Mieczysława) senatrix et filii eorum Misica et Lambertus nadają Kościołowi Rzymskiemu miasto Schinesghe (Muratori Antt. V. 831 – L. Giesebrecht: Wend. Gesch. I. 232 – W. Giesebrecht: Baltische Studien XI. 3. – Pamiętn. warszaw) wspomnienie Krakowa

997. ... Wojciech biskup praski przez Gniezno i Gdańsk jedzie do Prus gdzie 23 April 997 ginie.

999 ... Bolesław chrobry po śmierci Bolesława II kr. czeskiego, zajmuje Kraków a może i Górny Szląsk aż po rzekę Zinna (Cosm. I. 34 – Roeppel) Kraków

1000 ... Otto III odwiedza Bolesława chrobrego w Gnieźnie, gdzie go biskup Unger wita. Zakłada arcyb. gniezn. osadzając na nim Radima czyli Gaudencyusza, któremu podaje za sufraganów biskupów Poppona Krakow. Jana wrocław. Reinberna Kołobrzeg. (Thietm.)

1000 d. 1 Maja — w Achen Otto III nadaje Klasztorowi Nienburg nad Salą Nimtsch, Lighinici, Zrale „Cracowa urbs ecclesia et mercatus" (Ob: Beckmann Anhalt. Hist. 430. Anzeiger des germ. Mus. 1859 p. 361 et 1860 p. 1) (?)

(około 1000) Założenie biskupstwa w Wrocławiu.

1004 d. 11 Nov. — — Pięciu braci Eremitów zabitych pod Kaźmierzem.

1008 — — (2) Bruno apostołując pomiędzy Pieczenegami i w Rossyi, przybywa do Bolesława Chrobrego, skąd pisze list do Henryka II wzywając do spokoju (A. Hilferding w Russkaja Beseda 1856 — Miklosich Slav. Bibliothek II p. 307 redakcyi Jaffego — Giesebrecht Gesch. der Kaiserzeit II. 648 podług rękop. w Kassel)

1009 d. 14 Lut. .... Bruno zabity od Prusaków.

1012 d. 9 Jun. .... ~~[illegible]~~ Unger biskup poznań. umiera po 30 latach od ordynacyi (Thietm)

(1018) (Reichenau) (3) Berno opat pisze do Gerona arcyb. magdeb. ciesząc się że przez jego pomoc zawarty pokój między cesarzem a Bolesławem chrobrym (Pez: Thesaur. Anecd. V. 1. 202. W. Giesebrecht II. 595)

1018 d. 26 Apr. .... Katedra w Gnieźnie się spaliła (Thietm. VIII. 8)

1025 .... Bolesław chrobry umiera 17 Czerwca 1025 (Cosmas — Luneburg Necrolog.) czyli 3 April (Cracov. Necrol.)

1026 ... Kazmierz Mnich przeznaczony do stanu duchownego (Traditur ad discendum. Annal. Crac.)

(1026) — — — (4) Matylda wdowa po Xsięciu Karyntyi matka Konrada młodszego posyła Mieczysławowi II (Misegoni) który był bardzo pobożnym księgę liturgiczną z listem (Déthier: Epistola inedita Mathildis Sveva. Berol. 1842 — Giesebrecht: Gesch. der Kais. II. 657)

Kraków — 1039? ... Brzetysław xiążę Czeski zajmuje Kraków, Gniezno i zabiera ciało S. Wojciecha (Dlug. lib. II col. 195 — Cosmas Prag. 2, 2 Chron. Pol. I. 19)

Kraków — 1046 ... po reakcyi pogaństwa pokonanej zostaje biskupem w Wrocławiu Hieronim, a Aaron w Krakowie (granice wtedy od Morawy. Opawa która należała do Morawy i Czech) (cf. Golebiowski)

1061 . . . Bolesław śmiały wkracza przez Oppę w państwo Czeskie i oblega Grodec pod Opawą. (circuitus Gradechensis był na granicy)

1067 Posnaniae (5) Fałszywy przywilej Raphael. Hierol. milit tetrarch.
d. 1 maji dla Kościoła w Gorze (Pez Thesaur. VI. 1, 247 pod: ług transsumptu z r. 1663 – Dogiel Codex)

1071 Meissen (6) Bolesław śmiały w Meissen (Cod. dipl. Lus I. 9)

1075 Romae (7) Grzegorz VII pisze do Bolesława śmiałego
d. 20 Apr. względem Szczawa (Mansi – Jaffe – Friese) (miasto Gradec w Morawie koło Opawy leży na pograniczu od Polski (Cod. Dipl. mor. I. 162 – Erben №. 69 ad ann. 1078)

1079 . . . . Otto biskup bamberski apostołuje na Pomorzu.

(1086) . . . . (8) Władysław Herman pisze do Klemensa III w sprawie swego szwagra króla czeskiego (Pez Thes. VI. 1, 288 ex codice S. Emmerami – Dobner Annal. V. 507 – Erben I. 71)

(1087) . . . (9) Władysław Herman pisze do Wratysława króla czeskiego Pez Thes. VI. 1, 289 – Dobner Annal. V. 527. – Cod. dipl. Morav. I. 177. – Erben №. 74)

(1087) . . (10) Lambert bisk. krak. prosi Wratysława króla czesk. o konwój dla swych posłów do arcybisk. koloń. (Pez Thesaur. VI. 1, 293 – Dobner V. 525. – Erben 75)

1093 . . . . . Brzetysław x. czeski wpada do Szląska i niszczy aż po Głogow – Bolesław Krzywousty dostaje Kładzko od Czech jako lennictwo.

1096 . . . . . Czesi wpadają do Szląska niszczą Bardo (Wartha) i Kamieniec (Kamenz) – Bosey filius Cać de gente Wrissovici z Czech wygnany przybywa do Polski gdzie znajduje brata swego Mutynę.

1097 . . . Poświęcenie Kościoła w Gnieźnie (Długosz) – Władysław
d. 1 maja Herman dzieli państwo między synów

1098 . . . Żydzi prześladowani w Czechach przez Brzetysława uciekają do Polski i Węgier. Żydzi.

1103. . . . . Piotr Włast (Petricius) dziewosłębuje Bolesławowi Krzywoustemu przy zaślubinach z Zbysławą xiężną ruską (Ortlieb de Zweifalten w Pertz X. 90)

1104. . . . Walo biskup z Beauvais legat papieski w Polsce odbywa synod

1107 . . . Hlubczyce nad Ozoblogą leżą w Morawii (Erben I. 87)

1110 . . (11) Piotr biskup wrocławski poświęca ~~ko~~ Kościół w Wrocławiu
29. Jan. zbudowany przez Piotra Własta w przytomności 6ciolet-niego Władysława Księcia polsk. i jego żony córki cesarza Henryka V (Wyjątek z przywileju w Kronice opata Jodoka Stenzel Scriptores Siles. II. 162. Klose I. 208 — Przywilej podejrzany)

(1112) . . (12) Marcin Gallus dedykuje swą Chronikę Maricinowi bisk. gniezn.

1120. . . . Cud Sieciecha podczaszego (Mir. S. Egidii w Herbordi Vita Otton w Pertz XII. 320) (Długosz ed. Dobrom. Lib. IV ad an. 1107 / w Autograf. brak. i w innych Mscr.)

1123 . (13) Bolesław Krzywousty wzywa Ottona bisk. bamberg. aby apostołował w Pomeranii (Herbordi Vita Otton. 2, 6. — Pertz XII. 778) (cf. Ludwig Script.)

(1123) Cracov. (14) Egidius Tuskulański kardynał legat Kalixta II potwierdza posiadłości Klasztoru tynieckiego. Data mylna „A. D. 1105 ind. XIII epact. XIII" (Szczygielski: Tinecia 138 — Friese I. 154 — Naruszewicz — Jaffe Regest. No. 6410 — Friese I. 136 — Rzyszczewski Codex dipl. Polon. II. i, 1. — Roepel I. 643)

Codex Pomeraniae

Friedrich von Dreger: Codex Pomeraniae vicinarum-que terrarum diplomaticus; oder Urkunden, so die Pommersch-Rügianisch- u. Caminischen, auch die benachbarten Länder, Brandenburg, Mecklenburg, Preussen und Pohlen angehen, aus lauter Originalien, oder doch archivischen Abschriften in Chronologischer Ordnung zusammengetragen und mit Anmerckungen erläutert I Band (von 1140) bis auf das Jahr 1269 incl. nebst einem Anhange welcher die Bildnisse der Pomerellischen Hertzoge (Subislaus senior Olivam dedicat 1170 a. – Samborius w stroju niemieck. z XVI w. – Mistvinus w szubie, czapce z berłem – Swantopolcus w zbroi – Te 4 obrazy sztych. z originałów z XVI wieku w klasztorze oliwskim) einige Verbesserungen und Anmerckungen, auch eine Nachweisung der bei diesem Bande gebrauchten Quellen und ein vierfaches Regester... in sich enthält, durch Beförderung Samuel Gott. Löper, mit einer Vorrede versehen von Joh. Carl Conr. Oelrichs. Berlin in der Haude- und Spenerschen Buchhandlung 1768 fol. k. 3 str. VI i 2 (przedmowa) pp. 1–560 (dokumentow № 1–446 od r. 1140–1269) k. 16 (rejestr) k. i str. 58 (Anhang) (2 Thlr. 12 ggr)

Fryderyk Dreger radca finansowy królestwa pruskiego, zaszczycony także indygenatem królestwa polskiego wydał r. 1748 Tom I Kodexu dyplom.; lecz gdy się mała część exemplarzy rozeszła zakupił reszte S. G. Löper i z dodrukowanym dodatkiem znowu 1768 w świat puścił. Ryciny książąt pomorskich są kopią z obrazów w Oliwie malowanych za czasów króla Stefana podczas restauracji klasztoru spalonego w czasie oblężenia Gdańska

A. 1153. V Nonas Maji Indictione I (in Dreger) – „Adelbertus d. g. primus Pomoranorum episcopus. Ex quo primum gens Pomoranorum devoto studio domini Bolizlay gloriosi Polonorum ducis ac predicatione Ottonis venerandi Babenbergensis episcopi fidem Christi ac baptisma suscepit sub principe

eorum Wartizlavo, communis eorundem principum electio
„et domini papae Innocentii consecratio me quamvis indignum,
„primum Pomeraniae praefecit episcopum." (Innocenty II panował
1130-1143 - bullę potwierdzenia dał r. 1140 za czasów Bolesława Kędzierzawego) ..... in loco qui dicitur Stulp (in ripa [illegible] Pene ubi princeps Wartizlaus occubuit (r. 1136) et in cujus memoriam constructa est ibidem ecclesia, locavimus fratres ex Magdeburgensi cenobio de Monte (Bergen - klasztor Benedyktynów). Ideo abbati et ecclesiae Stulpensi, donamus decimam de provincia Groswin (nad Pianą rzeką gdzie leżał Stolp) (I No 2 p. 3)

1159. VI Idus Junii, Indictione VIII Concurrente III° in castro Uznam - Adelbertus Pomeranorum primus episcopus monasterio S. Mariae et S. Godehardi in villa Grobe, quod dominus Ratibor cum conjuge sua Pribizlava pro monachis Premonstratensibus regulae S. Augustini fundavit confirmat posessiones: villam Grobe in provincia Wanzlo juxta castrum Uznam; villae Rochouiz et Corine et Slauboriz in provincia Scithene (Zitzen jenseits der Peene bei Gützkow); villa Doblouitz in provincia Grozwina (an der Peene bei [illegible] A. Stolpe); villa Zelechoa (Zülchow) juxta castrum Stetin super Oderam; theloneum ante castrum Viduchoua (Widuchow) supra Oderam; piscaturam in fluvio Thicminize (Tyśmienica ?) et in torrente Cripinice quae pertinet ad villam Dambagora; villa Pustichow (Pustchow bei [illegible]) super mare in provincia Sliwin (Slawin) quod pertinet ad castrum Camyn; in Coluberch census salis de sartaginibus et in eadem provincia villae Poblote et Suelube (Zwilipp) et theloneum de ponte, scilicet de unoquoque curru duo denarii Polonensis monetae et panis et de unoquoque viro sal coquente ibidem per pontem transeunte denarius cromatorum; theloneum de ponte super ripam Radua (Roddüge bei Körlin); census lignorum quae vehuntur per fluvium Persandi; taberna in castro Belegarde (Belgard an der Persante). Nos donamus ipsis decimationem in hisce villis. - Praesentibus principibus Bogozlavo et Kazimero fratre ejus, Ostrobodo castelano de Uznam et Domizlo fratre ejus. (I No 3 p. 5)

1168 Indictione II^a. Acta sunt super introitum fluminis Ukrensis (bei Ueckermünde am Friedrichsdorff) in praesentia totius populi terrae convocati illuc ad concilium — Conradus secundus Pomeranorum episcopus confirmat posessiones monasterii ord. Praemonstr. in Grobe quas dominus Ratibor cum pia sua consorte Pribizlava sive successores ejus Bogozlavus et Cazimerus contulerunt, videlicet (oprócz dawniejszych posiadłości te nowe:) villae Bresiz, Minuchowe, Sikerina et Wrestenz cum terra quorundam Slavorum in provincia Wanzlove (auf Usedom); villae Spacenitz, Dolpowe, Mirenitz, Cossozuwe, Prossizowe, Solathkeniz in provincia Gozchowe (Gützkow (Choćków?)); villae Sclauboriz et Corene in provincia Scitene; villa Gramsowe (Gramzow) in provincia Ucra (Uckermark); villa Teplinino juxta castrum [illegible] Stetin super Oderam; villa super rivum Ribeniz in provincia Scitene; villa Renene et molendinum super rivum Bebroa in provincia vicina Lessan; villa Budessina cum ecclesia forensi in castro Pozdewolk (Pasewalk) — Praesentibus domino Jaczone (Jaxa) (utraciwszy xięstwo Kopnickie [illegible] r. 1157, bawił 1158 w [illegible] Jędrzejowie; r. 1158 w Wrocławiu, r. 1162 w Palestynie, 1168 na Pomorzu około 1170 funduje Miechowski klasztor, + 1176), domino Bogozlavo, domino Cazimero principibus, domino Wartizlavo castelano de Stetin, Zaucist castelano Caminensi, Venceslao castelano Juliensi, Gustizlavo castelano Uznomiensi, Dirskone castellano Diminensi et Budowoy cognato ejus. (przytomni na sejmie na którym był i Jaxa xiążę) (I No 4 p. 7)

1170 Indictione X — Kasemarus princeps et dux Slavorum coenobio (Belbuck) construendo [illegible] per monachos S. Trinitatis de Lundis in terram nostram venientibus confert 11 villas juxta Regam fluvium videlicet: Gunbin, Wistrouece, Miroslauece, Wischou, Karcene, Tarsune, Brosamuste, Drosdowe, Kynowe, Harchowe, Strigotine circa oram maritimam, stagnum Niflose (Liepenwehr) et ecclesiam in Tribetou (Neu-Treptow) — Testes: Helwigus abbas de Stolp, Walterus praepositus de Grob, Johannes castelanus de Dimine, Panten Mistizlavi, Nedamir de Walegost, Subemir Stodorchowiz

(Circa 1172) (in castro Dimin) — Kazymarus dux Slavorum ... Deus per studium felicis memoriae Wertislai patris nostri eduxit populum terrae nostrae de tenebris et idololatria ... Postquam nos Camynensem ecclesiam

in honorem Jesu Christi, B. Mariae V. et S. Johannis Bapt. fundavimus, duximus in ea canonicos collocandos, habentes liberam electionem post decessum episcopi sui et canonicorum ad instar ecclesiae Coloniensis. Homines possessionum ipsorum canonicorum liberamus ab omni exactione a Naraz, Oszep, Gaztitua (Gozting), vectione, domorum nostrorum aedificatione; tantum castrum ad quod pertinent et pontem aedificent generalem, et ad defensionem terrae infra ipsam terram debent procedere; judicio autem subjaceant ecclesiae. – Testes Conradus episcopus, Sifridus praepositus caeterique canonici Caminenses, Euerhardus Colbacensis, Helmwighus Stolpensis, Wolterus Uznamensis abbates. Hermannus praepositus Colbergensis, Zaulst castelanus (de castro Cammyn), Priba castellanus in Chotzecowe, Jerogneu (filius Borkonis), Boritz, Radoslaus. (I No 6 p. 11)

(Kolegiata w Kołobrzegu)

1172 Kazimarus Pomeranorum princeps

1172 XI Idus Junii, Indictione XV – Boguzlaus Pomeranorum dux monasterio in Ztulp possessiones confirmat, quas eidem monasterio quondam Wartizlaus pater noster interfectus, et defunctus patruus noster Ratibor et frater noster Kazimerus contulit, videlicet villa Mokle in provincia Ukra; villa Gorka in provincia Grozwin; 12 marcae in Uznom pro anima filii nostri Ratibori; villa Ruzowe (Rüzow bei Kolberg) in provincia Cholberch; domus prope Parsan (Persante fluss) ad quatuor sartagines (in Kolberg); villae Primziz, Parpatno, Scetlusiz, Woseetino in provincia Mezirech; villae Poluziz, Guilowe, Chabowe in provincia Chozkowe (Gützkow); in Drabowe villa. – Testes Conradus caminensis ecclesiae secundus episcopus; ex laicis Wartizlaus, Panten, Geromarus, Janic, Jarogner. (I No 8 p. 15)

sub regula S. Benedicti in nigro habitu

1173 Buguzlaus Pomeranorum dux possessiones monasterii Colbas, quas circa fundationem cognatus noster Wartizlaus de consensu nostro contulit – confirmat Colbas, Rekow (Dirkow) Reptow, Villa Theutonicorum, Soznow et Dam. (I No 9 p. 17)

1175 Idus Novembr. in Trybethowe – Kazimirus Pomeranorum princeps filius Wartislai monasterio Grobensi in suburbio Uznoniensi confert villam Selathkowitz (Zlatkowitz) in burgwardio (Kasztelania) Gozcouensi (Gützkow) vel Slotkeniz, Dobol, Miriniz et Lassuz –

(~~[illegible]~~)

Testes: dominus Bochzlauus dux Pomeraniae, Conradus episcopus secundus Pomeraniae, d. Johannes frater ejus, Buduwyn, Monec (vel Monic) pincerna Kazemeri, Myrgnew, Jariszlaus camerarius, Jarygnew castellanus de Gotzchowe, Szpenthopolc filius ducis Ratheberni. (I No 10 p. 18)

1176 Kazimarus dux Slavorum monasterio in Stulpa confert villam Wocetino; cujus termini: silva Selasne, lacus Poleki locus Parkumi.

1176 Kazemarus Slavorum princeps monasterio cisterciensis ordinis in Colbas confert locum Prilep; cujus termini a Plona usque ad quercus sub castro Carbe, ad Genenam et ad lapidem qui vocatur Lee. – Testes: Radozlau, Janic, Sarnozlawizt (Czarnoslawicz?) (I No 12 p. 20)

1176 in festo Assumpt. B. V. Mariae, Indictione IX in Camyn. – Conradus Pomeranorum episcopus donationem villae Prilop monasterio in Colbas confirmat. – Testes: Kazemarus princeps cum baronibus, princeps Wartizlaus de Stetin et Engilbertus ejus capellanus, Zanis castellanus de Camyn, Hermannus abbas de Dargun et canonici de Camyn. (I No 13 p. 22)

(Circa 1177) – Bugezlaus dux Pomeranorum mediante cognato
x nostro Wartizlauo, monasterio in Colbaz confert predium Damba (Lanun Stadt) et monasterio Stolpensi pro anima Ratibory filii nostri qui ibidem sepultus est donat 5 marcas in taberna Colbergensi. (I No 14 p. 23)

1177. XIV Cal. Maji in castro Uznum. – Boguslaus Pomeranorum dux monasterio in Grobe, quod patruus noster Ratiborus cum consorte sua Pribislava fundavit, et quod postea monachi deseruerunt: accersitis novis canonicis disciplinam beati Augustini profitentibus [institutionis Praemonstratensis] donat pro anima dilectae conjugis nostrae Walburgis villas: Breziz, Minuchow, Wrestewiz cum alia terra quorundam Slavorum; in provincia Scitene villam Corene, villam super rivum Rebeniz; in provincia Lessan villam Revene et molendinum super rivum Belbroa; in Pozdewolc ecclesiam cum villa Budessina. (I No 15 p. 24)

(Circa 1183) Buguzlaus Pomeranorum dux confirmat donationem beatae memoriae fratris sui Kazemari, loci Prilop monasterio fratribus Cisterciensis ordinis in Colbas. – Testes: Berno episcopus (zwerinensis) Suantoboriz Wartizlaus, Mirogneu. (I No 18 p. 30)

1183. pontificatus nostri Anno 20o – Conradus Pomeranorum episcopus monasterio de Colbas confert decimas in villis Niznan, Solow, Dambina, Bruchowe, Cirnowe, Cabowe, Babyn, Zelizlaviz, Gluma, Zmirdniza, Sosnowe, Reptowe, Recow, Damba, Schoneuelt. (I No 19 p. 31)

1184. X Calend. Martii Indictione 3a (in Uznom) – Boguslaus dux Pomeranorum, monasterium Grobense in loco humili primitus collocatum, ~~transfert~~ declarat se transferre velle in vicinum montem ex nunc Mons Sanctae Mariae dictum ubi etiam filium nostrum Wartizlaum jam quatriduanum defunctum sepelire vult; confirmatque possessiones monasterii videlicet censum salis in Colubrieck (Kolberg) – Actum circa exequias adolescentis Wartislavi jam quatriduani defuncti. (I No 20 p. 32)

(Circa 1186) – Bugslaus Leuticiae dux ex consilio Sifridi caminensis episcopi castrum Lubbin (Lebbin auf der Insel Wollin) cum villis Trestingow (Trzeszowo), Soramtzt, Lusta, Kampenze, Szulomino (Sulomin) Szelazo ([illegible]) (auf der Insel Wollin) item villam Vitenze in terra Gutzecow; Breszkow in terra Piritz; naves et tabernas inter Swinam et Swantuntz (Swantuss auf der Insel Wollin); Uszt cum villa Lewen; mansum in villa Szolbino; desertum ultra villam Charnititz cum mellificio et venatione confert pro praepositura Caminensi. – Testes ex laicis Wartislaus cum filio suo Kasimaro; Pribislaus filius Borconis. (I No 22 p. 36)

1187 – Sigfridus Pomeranorum episcopus item ducissa beatae memoriae Boguzlavi cum duobus filiis et Warceslaus vice dominus terrae recognoscunt, quod quidam Beringer laycus in civitate Bamberg natus fundavit tempore Conradi episcopi extra castellum Stetin ecclesiam b. Jacobi apost. quam coram optimatibus et multo populo Theutonicorum et Slavorum ecclesiae b. Michaelis in Bamberg obtulit et huic ecclesiae Clezcow et Gribin villas donavit, et quod olim dux Boguzlaus cum assensu Conradi episcopi coram de tabernis terrae

nostrae annuatim ad sepulchrum beati Ottonis Pomeranicae gentis apostoli in monasterio S. Michaelis in Bamberg donavit. — Testes: Warcelaus vicedominus terrae cum filio Kazemero; Janick de Timin (Trzmin), Stefanus de Ukera (Ueckermünde), Tuzlyzla de Brenszla (Krempzlow), Pribiszla de Podizwolk (Pasewalk), Parso (Bars) de Colberck, Unim de Camin, Gozizvlaus de Zedin, Hinricus Dobsladezlai (Dubsława syn?) praefectus de Uznem. (I № 23 p. 39)

1188, Laterani VI Cal. martii Indictione VI, Pontif. Aº 1º. — Clemens III papa Sifrido Caminensi episcopo... „quia civitas, quae Wolin dicitur, „in qua episcopalis sedes esse solebat, propter guerrarum incommo„da deserta esse proponitur, ipsa sedes in ecclesia S. Johannis Bapt. „apud Civitatem Camyn, quae populosior est et securior habea„tur" nos Caminensem ecclesiam sub b. Petri protectionem suscipimus cum possessionibus per totam Pomeraniam usque ad Lebam fluvium, cum decimis. Ad indicium hujusmodi protectionis tu et successores tui, Romanis Pontificibus fertonem auri singulis annis exsolvetis. (I № 25 p. 44)

1188 cum consensu omnium baronum et supanorum terrae Pomeraniae (p. 47)

1188 XV Calendas April. Indictione V. in sylva Maritima Sosnitoza ipso die et in eodem loco quo dux Pomeranorum Boguslaus obiit — Anastasia ducissa cum filio Boguszlavo significat, quod olim maritus ipsius Boguslaus Pomeranorum dux spoponderat se aedificaturum in monte prope ostium lacus secus castrum Uznum ad meridianam plagam sito nuncupato Watchoue monasterium cum ecclesia, ubi etiam filium suum Wartizlavum sepulturae tradiderat pro monachis Grobensibus; sed nondum perfecta basilicae structura mortuus est. Nos pro constructione praefati oratorii donamus villam Zglattiz cum rusticis in ea ex his quos decimarios appellant, item partem provinciae Wanzlowe quae Lypa dicitur cum viculis et rusticis decimariis. — Testes: Sifridus Camynensis episcopus, Dersizlaus (Dzierżsław) capellanus, Stephanus sacerdos Prinzlaviensis; de laicis: Wartizlaus Szvantiboriz, Odolavus filius Kazimari, Szlauteh, Jaromarus camerarius, Johannes castellanus Diminensis, Byudewoy, Jarognew, Dobezlavus. (I № 27 p. 49)

Po śmierci Bogusława Jaromar książe Rugii zostaje opiekunem jego dzieci r. 1189 (Chronicon danicum apud Langebek Tom III p. 261) Król duński jako krewny także pretendował opiekuństwo i zajął część Pomorza.

1189 Geneumer, Pribizlaus, Solizlaus, Gotizlaus.

1194 S(ifridus) episcopus caminensis monasterio Ztulpensi confert decimas villarum: Mocle et Biteowe in provincia Ucre; Ruzzowe in territorio Cholbergensi; Chabowe, Quilowe cum agris Muedlimow et Dulcikow et villa Polociz cum campo Vamperin in terra Chozcowe; Wocetino, Grotcow, Cidlotiz in terra Myseritz; Mechomyrzk in provincia Cyten. (I Nr 30 p. 54)

1194 in provincia Rochou (Rochow in der [illegible] Uckermark) villa Sosniche.

1198 Ego Grimisclauus D. G. unus de principibus Pomeraniae hospitali Iherosolimitano Sancti Sepulchri et S. Johannis Bapt. de propria hereditate mea ab avis et attavis mihi relicta dedi castrum meum Stargrod (Stargard an der Ferse) cum terris intra has metas: a rivulo Retima ubi cadit in Verissam et Verissam sursum ad castellum Wissoke, ad lacum Crang, ad paludem albam, ad valem super quam duo pugiles jacent tumulati, ad lacum Ostrovithe, ad locum ubi rivulus Rutcowinza cadit in fluvium Wetuza, ad viam quae transit de Vscino in Trsow, ad villam Chocholce, ad locum Sitocrew, ad monticulum qui causa metarum est conglobatus ibique crux in lapide sculpta habetur; ad viam mercatorum quae ducit de Gdanczk in Stargrod quae dicitur via domini Grimislavi; ad rivulum Milechownitza qui cum Jastrimba cadit in lacum Stenco, ad viam quae currit de Stargrod in Trsow, ad lacum Retime, ad rivulum Retime qui cadit in Verissam. Insuper damus fratribus hospitalariis Jerosolimitanis Ricosino, ecclesiam in Lubisow quam episcopus Stephanus in honorem S. Trinitatis consecravit, qui huic ecclesiae contulit decimas de 3 villis: Lubisow, Thersow et Bale /: Stefan biskup Kujawski 1190 + 1197 :/. Item damus decimationem araturae in provincia Zatlinensi, decimam castorum in Verissa et Wisla, decimam salmonum et sturionum, decimam poledrorum, vitulorum, agnorum, porcellorum et anserum, decimam sarcinam halecum de theloneo, decimam marcam de moneta et taberna. – Haec recitata sunt in die b. Martini in consecratione ecclesiae b. Mariae V. in Swecze per praenominatum episcopum wladisllaviensem. – Testes: Paulus filius Bugusllai palatinus in Swecze, Simon Coslowiz palatinus in Gdanzk, Johannes de Wissegrod presbiter, Pirsek, Tomislaus, Dobrogost et pincer: na chisconi Vlotz (Wlost) (I No 32 p. 59)

(przywilej ten potwierdził Mestwinus dux Pomeraniae 1291 in die b. Agathae virg. (Dreger I pag. 62) gdzie mówi „literas Grimislai bonae memoriae quondam ducis Pomeraniae".)

1198 in die b. Martini in Swecze in consecratione ecclesiae B. Mariae. – Ego Grimislaus qualiscunque unus de Principibus Pomeraniae hospitali Jerosolimitano Sancti Sepulchri et S. Johannis Bapt de propria haereditate mea dedi castrum meum Starigrod ([illegible]) cum terris et totam terram inter viam mercatorum quae ducit in Gdanzk et inter Verissam fluvium usque ad fines Camerou; dedi ipsam villam Camerou et Reueninov usque ad fines Pogodcou cum fluvio Vethrica cum castoribus et duas villas desertas Scedrou et Cernocino; dedi etiam quod me contingebat de fluvio Verissa superius a castello Wissoke usque ad fines Zaresou cum castoribus, clausuris et piscationibus. Termini fluvii Vetrice ~~[illegible]~~ ([illegible]) qui pertinet ad fratres, sunt, ubi in eum cadit fluviolus Rudcomnitza sursum. Dedi insuper ecclesiam in Lubesow cum decima duarum villarum Thescow et Beale, cum omni decimatione araturae in omni provincia Jatlimensi, cum decima castorum Verissae et Wislae. – Testes praesbiteri de Lubisow, Swecze, Wissegrod, Thomislaus, Dobrogost, Wlost, Zworimir. (I No 32 p. 64)

(Z transsumptu przez Hermanna biskupa Kamińsk. A. 1262 in festo b. Lucae evang.)

(odmienna redakcyja poprzedzającego dokumentu.)

(Circa 1200) – Boguzlaus dux Pomeranorum monasterio Colbacensi confirmat posessionem predii Clebowe et loci Woltina quem haeredes Wartizlai vendiderunt in Camin; item villae Trechina in Colbergensi provincia. (I No 33 p. 64)

(Circa 1200) – Boguzlaus dux Pomeranorum, monasterio Colbacensi confirmat locum vocatum ([illegible]) Broda in parte castri Piritz. Termini inter Grudiz et Broda sunt: a tribus lapidibus versus fluvium Plonam ([illegible]) et ~~campum~~ Ryssow, transeundo ad tumulos paganorum per viam quae ducit Stargard (Stargard an der Ihna) ad montem Wolsigore qui est juxta Gounisam. – Testes: Wlodizlaus filius Mesiconis /: Władysław Laskonogi syn Mieczysława III starego ?), Wartizlaus Zlauinie et plures terrae nobiliores, Conradus praepositus de Camyn. (I No 34 p. 65)

(data może dawniejsza między 1170–1175 ? lub r. 1205 albo: wiem Chronicon danicum z r. 1219 apud Langebek T. III fol. 261 pisze: „Anno „1205 expeditio facta „est in Slaviam ubi „dux Lodizlavus „occurrit domino „regi.")

(Circa 1200) Boguzlaus dux Pomeranorum monasterio Colbacensi confirmat locum Broda – Testes Lodizlaus filius Mesconis, Wartizlaus Zlauinie. (I No 35 p 66)

1200 die b. Adalberti. – Ego Bogusslaus et soror mea Dobrosslava de Slauna (Schlawe an der Wipper) contulimus beato Johanni et beato Jacobo et hospitali Jerosolimitano villas Scarnino, Cosmaceno pro villa Selglow. Testis Milobrat. (I № 36 p. 67)

(data mylna – może 1215) 1205 in die b. Fabiani et Sebastiani, in Dirsow – Swantepoltus dux totius Pomeraniae Seghewino (?) Pomeranorum episcopo seu caminensi propter violentiam sibi illatam donat Zirana et Zukow jacentes in terra Dirsoua; grenitza assignamus a mari ascendendo secus Wipperam cum tota silva Ziravlas dicta; item donamus ei decimum piscem in clausura essocum de mensa nostra. Testes: dominus Barnym dux Stettinensis, Mestwinus primogenitus, comes Dobegnewa et alii vasalli. (I № 39 p. 71)

1208 – Buguzlaus cum fratre Kazimaro Pomeranorum principes et matre Anastasia fratribus de Horto S. Mariae (Mariengarten in Friesland) venientibus dedimus locum Belbuc nunc S. Petri castrum dictum juxta Trepetow et totam insulam in qua manent, nec non 12 villas non procul a Rega videlicet: Wistroweze, Miroslavece, Wiscou, Karzene, Dersune, Brosamuste, Drosdowe, Jarchowe, Kynowe, Latin, Strigutine cum clausura piscium in fluvio Rega, et stagno Sifloze cum villa piscatorum; item ecclesiam in Tribetowe, et locum ad 6 sartagines salis (in Colberge) – Testes Sigwinus episcopus, Nacmarus, Unima, Rotzmarus. (I № 41 p. 75)

(circa 1210) – Siguinus caminensis episcopus significat quod Heinricus et Borts filii Ranni illustri Luticorum prosapia ecclesiam in monte B. Mariae V. in Trebutowe fundaverunt cui omnes villas per provinciam Tolenze assignaverunt, excepta una villa Cladisowe (Kościół ten koło Starego Treptowa należał potem do klasztoru Verchen pod Treptowem który r. 1173 przez Ranne Lutyka miał być fundowany) (I № 44 p. 79) (Alt-Treptow an der Tollense)

1214 X cal. Nov. in Camin – Bugzlaus dux Pomeranorum monasterio Belboc donat villam Cossalitz (Köslin) juxta Cholin (Gollnowberg) in Cholbergensi territorio (I № 45 p. 81)

1216 VII Idus Aprilis. Indictione 5a Epacta nulla, Concurrente 5o in coena Domini, In ecclesia Grobensi. – Boguzlaus et Kazimarus duces Slavorum filii Boguzlavi ducis monasterio Grobensi in suburbio Uznomiensi conferunt villam Gisin in provincia Roichow (Uckermark)

cum fluvio Klestnitza et stagno Klestno (Lebendow) usque Ucram fluvium - ibi est fluvius Lochniza usque ad Reklonsiza mozt, stagnum Karpino usque ad silvam Komore et nemus Lizagora item locus Lopata usque ad torrentem Cemmuczam. Dedimus etiam villam Sarnotino in provincia Pozdewolk (Zarrnutin) - Testes: Sigvinus episcopus quartus Pomesaniae. (I No 46 p. 81)

1216 villa Celechoa (Selchow) castrum Viduchou (Widuchow) super Odoram, Suelube (Zwilipp), castrum Belegarda (an der Persante?)

1218 Testes: Bogezlaus Pomeranorum dux, Bartholomaus filius Warteslavi, Wartizlaus filius ejus

1219 Conradus secundus episcopus Camynensis

1219 nobilis Wizlaus Nemistitz.

(circa 1220) Suantoborus filius Kazemari una cum matre mea confert monasterio in Colbas villam Smirdniza cujus termini: a rivulo Zani usque ad Colpinam, qui est terminus Dambe et Cedelin; ultra Plonam (Plöne) vero a termino Reptow usque ad Tribus et usque ad Golinog (Gollnow) - Testes Wartizlaus filius Bartholomaei, Nicolaus Pretborouiz, Kretizlaus Unimiz, Nade Dobrogast, Arnoldus villicus de vico. (I No 51 p. 96)

1220. VIII Calend. April. in Camyn. - Suantoborus Kazemeri filius praesentibus illustri principe Barnym patruo meo et Conrado Camynensis ecclesiae episcopo et dilecta matre mea, statuit metas villae (Smirdniza) et solitudinis nuper donatae monasterio in Colbas videlicet a rivulo Zani usque in Colpinam, qui est terminus Dambe et Cedelin; ultra Plonam vero a terminis Reptowe usque ad Tribus et inde usque ad stagnum Dammesche See et juxta litus stagni usque ad portum ubi Yna influit in stagnum, deinde per Ynam usque in Golinog et ad fossatum non longe a Putzerlin videlicet Venzidol dictum etiam Wormgrave (Wurmgraben) et inde usque ad paludem Smogeliz et inde ad stagnum Medusyi, deinde ad monticulos ubi sunt termini Nyzenaw et Recow, deinde in Plonam. - Testes: Prinziborius, Czulyzlaus, Dryszco, Vladizlaus (I No 52 p. 97) (ten Barnim nieznany)

(Circa 1221) Ingardis Pomeranorum ducissa nomine filii sui Wartislai adhuc parvuli, pro anima patris ejus et mariti sui ducis Kazimari confert claustro Uznamensi (Grobe) villam Zarognew in territorio Gotzkouensi - Testes Conradus Caminensis episcopus, Wartizlaus, Dobremarus, Pribizlaus nobiles, Domina de Zlauene (może Dobrosława de Sławno siostra księcia Bogusława.) (I No 53 p. 98)

1222 in Camyn. – Buguzlaus dux Pomeranorum abbati in Colbas
confert predium Clebowe et donationem ~~et~~ loci Woltina con=
firmat, cujus termini inter Woltin et Crapone fagetum Borim=
ske et inde ultra Dyram in Stykelin et per rivulum Serenitz us=
que in Tynam „usque ad tumulos paganorum in monte sitos" et
inde usque ad" tres fontes qui fluunt in Regata; item confert
villam Streuile cum libertate incidendi ligna in Stargardensibus
silvis et villam Cachinna in Colbergensi provincia.

(ten przywilej dany na sejmie i synodzie w Łowiczu Krystianowi biskupowi gdy z Krzyża=kami na odzyskanie zie=mi chełmińskiej miał wy=ruszyć)

1222 Nonas Augusti, acta in Loviis – Conradus dux Masoviae et
Cuyaviae Cristiano episcopo Prussiae primo et suis successoribus,
pro eo, quod H(enricum) ducem Slezie, L(aurentium) vratislavi=
ensem et L(aurentium) lubucensem episcopos cruce signatos et eo=
rum barones induxit, ut castrum Colmen per multos annos a Pruthe=
nis destructum reedificarent: donat partem Colmensis territorii
quondam castra Grudenc, Wabsko, Koprinen, Willisas (u Dogie=
la Wilczylas), Colno, Ruch (Ruck, u Dogiela) Rysin (Kyszyn –
u Dog:) Glambokke, Turno (Tarnow?), Pin, Ploch (Plotch u
Dog:) cum villis et jure ducali, insuper centum villas in domi=
nio Colmensi – item villas Coselko, Narozsne, Mirsche, Harne=
se, Bolimino, Ostromerli (u Dog: Ostromeres) – et omnes villas
quas comes Syro circa Colmen habuit: Sameko (u Dog: Samek)
Lenis (u Dog: Reniz), Groscino (u Dog: Crosino, Pasceno, Wetzwi=
no, Wnyslaw, Benkono, Glomno, Polansche, Nenaugenez, Ne=
dalyno, Crobno – tych brak w Dregierze), Tuseph, Kelz, Dambens,
Selnowis, Postolko, Pontzino (u Dog: Pomzino) Buc (u Dog:
Duc), Pojesch (u Dog: Pojesib), Ceredche, Unizhe, Parchenne,
Gelenz, Gleschowar, Ostrowith (Ostrowick u Dog:) – omnes haere=
ditates meas circa Loram „ cum earum attinentiis et omnes villas
„meas circa silvam Gruch et omnes meliores villas meas et haere=
„ditates" ~~ea~~ (tego brak w Dogielu) cum earum attinentiis usque ad
centum haereditates in Colmensi terra. Ut autem episcopi Prussiae
bona voluntas ad reedificandum castrum Colmen accederet, resignavit
Gechko (Gedeon?) episcopus plocensis cum suo capitulo de Tarnowo
(u Dog: Carnowo) et Paparso (u Dog: Papowo) et omnibus villis quas
habuerunt in Colmensi dominico videlicet ab eo loco ubi Drewanza
de Prussia egreditur, juxta terminos Prussiae in Ossam et sic inferius
per Ossam in Wislam et sic per Wislam sursum usque ad Drewanzam,

et sic per Drewanzam sursum usque ad locum ubi Drewanza egreditur de Prussia, omnia ad episcopatum (Prussiae) resignarunt. Habebit episcopus Prussiae in castro Colmensi curiam propriam et conventum. Et quicunque terram Culmensem (reliquam) habuerit omnes proventus cum episcopo dimidiabit et decimam temporalium episcopo dabit, excepto H. duce Slezie, qui cum episcopo faciet secundum voluntatem. – Duximus hoc roborari sigillis illustrium ducum L(esconis) Poloniae et H(enrici) Slesiae, et V. gneznensis archiepiscopi, J. Cracoviensis, P. posnaniensis, L. Vratislaviensis (u Dogiela mylnie: V.), L. Lubucensis M. Cujaviensis episcoporum. Praesentibus: Gothardo cancellario Masoviae, (Nicolao cancellario cracov. Arnoldo Masov. palat. – tego brak w Dregerze) Marco cracov. Jacobo Sandomir. Dyrskone (u Dog: Birscone) vratislav. palatinorum; Pacoslao cracov. Mistwino sandomir. Ostasio vislic. Clemente plociner. Theodoro crusvic. („Mauritio vlodislavièn. Subislao vratislav." – tego brak w Dogielu) Stephano Polizlavien. Petricone Lenciniae castellanis. (I No 58 p. 106–107 – Dogiel Tom IV. No 2 pag. 2)

1222 in Dimin – Ingardis ducissa Pomeraniae monasterio Sztolpensi pro anima domini Kazimari et filiae nostrae Elisabeth in praedicta ecclesia sepultae donat villas Lipz (Lübz) et Pedrow (Pradinnow) in provincia Mizeretz. (zwischen Grodwin u. Meklenburg gegen Friedland zu) – Testes: Robertus praepositus Diminensis. (I No 59 p. 107)

1223 in Ucramund in colloquio coram nobilibus totius Slaviae. – Barnym Pomeranorum Slavorum dux cum matre Meroslava confirmat monasterio in Colbas villas Scossova et Brode quam habuerunt ex donatione Buguzlai senioris et junioris. – Testes Solizlavus Scarseviz, Sebor, Janik, Dobeslau Unidarsziz, Barnislau filius Swioitim. (I No 61 p. 110)

1224 Mirozlava ducissa Slavorum et Barnim filius ejus. – datum in Uznom.

1224 Nonas Julii. – Anastasia ducissa Pomeranorum (córka Mieczysława III wdowa po Bogusławie I) in dote mea quam a marito recepi (Treptow an der Rega) de consensu relictae (Miroslawa) filii mei Bugzlai et relictae (Ingardis) alterius filii mei Kazimeri fundat monasterium sanctemonialium in castro Trebetów (Treptow) ex consilio abbatis in Belbog; cui monasterio confert

Ta Anastazyja żyje jeszcze in Piris 1235 i daje nowy przywilej temu Klasztorowi który zwie: Rubus S. Mariae sive ecclesia de Trebetowe zakonu Norbertanek – żyje jeszcze 1240 (priv.)

Tribuis (Tribß) Topacle, Szwetie (Swatz), Bealcur (Gulkow), Forewino (Gorowin) Drosdowe, Jarcouwe (Jarsow), Scrilowe, Darsowe, Sucowe, Malstowe (Molstow), Belicowe (Belkow), Clotycowe, Wilisowo, Burrentin, Guritz, Olok, Sliaplin, Commotowe (Quintow), Jedlin (Zedlin) Bilowe; item villas in territorio Colbergensi: Ztoykow, Jannow; in territorio Piritz: Ztrosewo (Strodorz) Oboy; in territorio Ztaregard: Rinskow, duo tuguria in monte salis (tj. Kolberg) octo loca continentia. – Testes Conradus quintus episcopus Camynensis (I No. 63 p. 112)

1226 VI Cal. Octobr. Indict. XV in Stetin. Barnym dux Pomeranorum confirmat possessiones monasterii Colbas et terminos harum possessionum designat... ubi Melna influit in Ciriam fluvium „inde revertuntur ad tumulos paganorum in monte sitos, deinde ad tres tumulos paganorum". – Testes „sunt hii „Barnizlavus, [struck] Mesico (może syn Mieczysława III ?), Eustachius, Greuingus." (I No. 66 p. 120)

1227. IV Idus Octobris in Choleberg. – Barnym dux Pomeranorum et Ingert mater ipsius ducissa confirmat fundationem claustri monialium per venerabilem aviam Anastasiam ducissam Pomeranorum in Treptoviensi provincia factam atque possessiones in Treptoviensi, Piritzensi et parvo Stolp provinciis. – Praesente Wartizlao duce Pomeraniae fratre nostro – Testes Conradus Caminensis episc. Heidenricus custos colbergensis ecclesiae, Dobezlaus, Tsirnech, Wsemarus, Zetzslaus, Ztyslaus. (I. No. 67 p. 122)

1228 Wartizlaus castellanus de Stetin, Miroslavus castel. de Wolgust, Henricus de Bukowe, Trebemarus de Gutzekowe – provincia Mezerez a Slavis inhabitata – provincia Gutzekowe – servitium ducale Borchwere dictum – judicium majus mortis et sangvinis et judicium minus vulgo quatuor solidorum (Privilegium Barnimi Slavorum ducis t. j. xiążę na Szczecinie, Wolgast, Gutzkow, Bukow tj. Stygnumaluir syna Bogusława II

1228. IV Nonas Julii in festo Udalrici; in ripa fluminis Wiszle contra civitatem Ploceke – Conradus dux Mazoviae (cum filiis Boleslao et Casimiro) ~~Boleslao Kazemiro~~, Semouito magistro militum Prussiae et fratribus ejus militaturis contra Pruthenos more Livoniensi confert castrum Dobrin cum terra inter rivulos Chamenizam et Cholmenizam usque in Pruciam cum parte villae quae vocatur Quercus ultra Wiszlam, item villam Sedlec ante Juvene Wladizlae cum facultate judicandi. Guntherus electus ecclesiae Mazoviae cedit de villa ecclesiae in Dobrin cum insula et de decimis terrarum quas excoluerint viri linguae Theutonicae exceptis cultoribus Polonis. Canonici ecclesiae Wladislaviensis pro cambio quod dux Conradus nobis fecit cessimus de jure in villa Wissin eisdem fratribus. – Testes Michael episc. cujav. Johannes abbas b. Adalberti Plocensis, Wenceslaus abbas Chirwensis, Bogussa palatinus Mazoviae, Letheus judex, Vitus castellanus de Plonz, Matheus castellanus de Ratienz, Seguta dapifer, Barta subcamerarius, Adalbertus castellanus de Antiquo Wladizlae.
Dreger I No 72 p. 129. – Dogiel IV. No 7 p. 5 + Stronczynski)

1228 in Dimin – Wartizlaus dux Slavorum ad preces nobilis Dobizlai monasterio in Belbuch confert villam Necore (Nekur) prope villam Deruiante. – Testes Conradus episc. Camynens. Robertus praepositus Diminensis, Hinricus plebanus Diminensis, Miroslaus castellanus Diminensis, Dobrimarus, Nachimarus, Wirchoslaus.
(I No 73 p. 131)

1229. III Idus Decembr. (in Uznam) – Miroslaua ducissa Sclavorum cum filio Barnym pro anima mariti Bugezlai et filiae Woyszlaue monasterio de Hylda ordinis cisterc. confert villam Gwizdoy in provincia Wostrozn, molendinum in Caminiz usque ad rivulum Zroya et Pulezam. Liberamus colonos ab omni servitio, ab urbis edificatione (burgwerk?) vel reparatione pontium et ab omni expeditione gentis Slaviae – Testes episcopus Conradus
(I No 76 p. 134)

Ten Barnim syn Bogusława II r. 1238 pierwszy pisze się dux Slavorum

1230 VI Calend. Januar. Indictione 3a Epacta 4a Concurrente 1o in festo b. Johannis evang. (?), In castro Lyubesow – Samborius de Lyubesow et Swantopolcus de Gdanzk principes Pomeraniae pro remedio animae patris, matris et fratris nostri Wartislavi conferimus conventui in Oliva cisterc. ord. terram Gymev (Mewe) cum tota Wansza, aquam Verissam (Ferse) cum clausura in portu usque ad Wangromadiszam et Wislam a porta praedictae Verissae usque ad aquam Wolcnisz cum mellificiis castoribus – Testes: Michael Wladislao. episcopus, Ratiborius dux de Belgard, Warchion castellanus de Lyubesow, Pantinus castellanus de Pucha. (I No 78 pag. 135)

1231 Wartizlaus dux Sclaviae monasterio Stolpensibus et monachis confert campos Plachtina et Mancelin in provincia Scytin (Zitten jenseits der Peene) pro villa Plachte – Testes Zotoislaus Suire, Dobeslaus, Luboradus (I № 82 p. 143)

1233 in Drizina – Ego Wlodizlaus D.g. dux Polonorum (Władysław Odonicz książę wielkopolski) monasterio Colbacensi confert haereditates Trebenen (Trebnen) et Doberpol (im Kreise Pyritz) (Schwarzsuhl bei Arnswalde zwischen den Ihna und Plöne) cum stagno Zouina; termini sunt: a Tribenen versus Repelin stagnum Stuke inde ad montem longum qui adjacet Tribenen, abhinc super stagnum Cartzke usque ad fossatum inter Klukem et Rovin (Klücken), de fossato per pomiseras inde recurrunt per stagnum Brizina et sic ad rubum Dijadukre de rabo super paludem Smardin usque in Glambok, inde recurrunt in directum super monticulos Suinermogulic, ab hinc usque in rivulum Rutniza qui fluit in Ynam, de Yna usque ad Stuke (Dubow?) – Testes: Premiszil, Bolizlaus filii mei, Henricus abbas de Luchna, Baldewinus decanus Gnezinensis, Egidius praepositus S. Georgii, Bogomil, Sieradus, Prebzlaus. (I №. 94 p. 158)
(Przywilej ten świadczy iż granice Polski sięgały wtedy aż pod Stargard nad Iną – który kraj książęta Pomorscy wraz z margrabiami brandeburskiemi zagrabili po śmierci Przemysława Króla – wraz z archidiakonatem Soldinskim)

1233 praepositus de Grambsow, plebanus de Uzinam, de Berz, de Gerdist (Garz?), ecclesia in Szarua

1233 Conventus monasterii S. Jacobi in Stetin ordinis S. Benedicti Camynensis dioecesis – fundował Beringar mieszczanin (urodzony w Bambergu) przed r. 1185 sprowadziwszy benedyktynów z Bambergu

(Circa 1234) Swantoborus filius Kezimari (haeres de Wostrowe, Binow, Gribene) statuit terminos inter Recow et Nizinan hoc est inter suas possessiones (Nizinan) et possessiones (Recow) claustri in Kolbas videlicet: de via quae ducit in Recow in tumulum gigantis per monticulos quos fieri fecimus versus solitudinem... silva est claustri ex utraque parte. Claustrum habet possessiones a meis parentibus. Cedulam hanc sigillo principis Barnem jussimus muniri. (I №. 100 p. 164)
(więc nie był ten syn Kazimierza I panującym)

tegoż Zuantobora przywilej z r. 1235 (Zuantoborus filius Kazemeri I №. 103) i z r. 1240

1235. – Barnim Dux Pomeranorum confirmat posessiones a patre suo Boguzlavo juniore et avo Boguzlavo seniore (atque cognato Wartizlao) monasterio in Colbas datas. – Testes: Bartholomeus filius Wartizlavi junioris. (I No 106)

1236 Pontif. A° 9. – Gregorius IX monasterio Dünemünde de Livonia cisterc. ordin posessiones confirmat

1236 – Hinricus dux Cracoviae Slesiae atque Poloniae confirmat donationem villarum Zambrisk et Lazcoue (Lazkow) per dilectum nostrum Johannem magnum (może margrabia brand.?) monasterio in Colbas factam – Testes: Stephanus palatinus noster, Beno castellanus de Santoch, Pribizlaus de Liubus, Theodericus tribunus de Santoch, Bartholomeus scolasticus de Liubus. (I No 108 p. 175)
(Z tego widać iż granice Polski wtedy aż po Lyritz i jezioro Plone sięgały)

1236 – Wladizlaus dux Poloniae monasterio de Colbas confert villam Warsin, (bei Jagow u. Neu Trampstein) ut plenam fraternitatem habeamus. – Testes filii ducis Boleslavus, Dirsicray, Eustachius et alii Poloni. – Otto dux Slavorum et Cassubiae dominus in Stetin confirmat has literas Wlodizlai Ducis Polonorum cognati nostri carissimi. In Damb 1300 (IX Cal. Martii)
(I No 109 p. 176)

1236 Barnym dux Slavorum ad preces Paulini abbatis de Mogylna (capellani nostri) cum fratre meo germano duce Wartislao confirmat privilegia matris suae Myroslavae dominae terrae Slaviae post mortem mariti Bogusłai anno 1222 – item privilegium materterae Hyngardis dominae terra Slaviae relictae ducis Kazimari, quibus ecclesiam S. Johannis Bapt. et S. Johannis Evang. in Colberch donant monasterio in Mogylna cum villa Pretemyn – przytem uwalnia Barnim od cła wozy z towarami klasztorne, z Mogilna lub Gdańska do ziemi pomorskiej wjeżdżające
(I No 100 p. 177)

1236 in Dümin – Wartizlaus dux Slavorum abbati in Bel= bog vendit medietatem Territorii Trebtoviensis quae versus Camin respicit

1237. IV nonas Febr. in Stetin – Barnym dux Slavorum confert fratribus Cisterciensibus in Colbas villas Treben et Döberpol cum stagno Zouna et cum terminis qui in privilego Wladizlawi ducis Poloniae sunt descripti. (I No. 112 p. 180)

1239 Kosiuty: Stary Trzebutów (Trebutow) (Alt-Trantzow) nad rzeką Tolense – tamże niedaleko: Mokere – plebanus de Gardz (?) (nad Odrą)

1240 Zuantoborus filius Kazemeri (syn Kazmierza I) monas= terio in Colbas villam Liasecno donat. – Testes: Conradus caminensis episcop. Barnym princeps terrae. (I No. 127)

1240 jus expeditionis generalis vulgo Herschilt vel Lanthwere.

1240 in Stolp VI Cal. April. – Swantopolcus dux Pomeranorum villam Riceno (Rtizow) in Zlupensi diocesi, Hermanno capellano suo pro pretio 2 equorum vendit. – Testes: Ste= phanus judex, Landa, Radzlavus, Wcech, Cristianus, Or= tumus. (I No 130 p. 204)

1240. VIII Calend. Maji in Stolp (an der Penne) Barnym dux Slavorum compositionem facit cum Conrado (III) episcopo caminensi. Episcopus cedit duci Barnymo decimas de 1800 mansis in locis: in vico (Dorf) Princelow (Prenzlau) villa Vrowini, Bom= garde, villa Arnoldi de Valkenrede, Ludzlan, villa Granungis villa Samborii; in vico Pencun villa Woldin, Wonezk, Stor= kow, Prezlaw, Cetakow (Zelchow) (Prinzlaw) (Bruns…), Zargow, Woltow, Crekow; in vico Piritz villa Priborii, Neulin, Szwantus, Clotsin; in Uznam; in territorio Ceden (Zehden); in territoriis Piritz, Prin= celow, Penkun, Stettin. Dux Barnym vero cum consensu Wartislai ducis Slavorum episcopo caminensi cedit terram Stargard usque ad fluvium Plona, et per defluxum ejus usque ad stagnum Dambe, a capi= te vero ipsius fluvii sursum versus Ihonam sicut praefati termini terrae „a retroactis temporibus sunt distincti" excepta villa Conowe (Camin…cenow)

(granice Polski)

Praetereat donat Barnym episcopo villas 3 in Colbergensi territorio: Vresow, Szlouenkow, Wissebor. (I Nº 131 p. 206)

1240 pridie Calendas Junii in Camin – Wartizlaus dux Pomeranorum claustro sanctimonialium in provincia Trebetowiensi per aviam nostram Anastasiam ducissam Pomeranorum, quam pia amplectimur devotione, confirmat posessiones in orientali parte juxta Trebetow inter fluvios Dambonitz et Regam majorem constitutas videlicet: Trebowise (Tribs) Tupadla, Zwete (Ventz), Balocure, Gorewino (Gorwin) Drosdowo, Malenino, Jarcowo (Jarchow) Darsowo, Zkryleow, Sukouw, Belicowo (Belkow) Maltztow (Moltzow), desertum Riman (Romn), stagnum Reszko, dimidium Clutzsi. – Testes Conradus praepositus Diminensis, Tsirnech castellanus de Cholberg, Ztozlaus castelanus in Camin. (I Nº 132 p. 208)

1241 plebanus de Tribetowe, de Wolyn, de Sipa,

1243 in Sarchan. – Michael vladislaviensis episcopus ad petitionem Samborii principis Pomeraniae privilegium ecclesiae de Lubesow fratrum ordinis hospitalis S. Johannis Bapt. super decimas in villis Lubeschow, Thesow, Bale per antecessorem nostrum piae memoriae Stephanum episcopum datum confirmat. – Testes Stephanus canon. crusvicens. Wilhelmus plebanus de Gdanz, Rudolphus plebanus de Stolp, Gnevumerus Schulenkowicz et Kunistus subcamerarius. (I Nº 149 p. 229)

1245 Tolensa fluvius penes Tributowe (wpada do Pieny)

1248 Nonas Octobris in Uznem – Barnym dux Slavorum Wilhelmo episcopo caminensi confert medietatem terrae Colberg cum districtis Poditzol et Contrine, in recompensam pro terra Stargart his terminis distincta: „a ponte Brunonis (Brunsforth) sursum versus orientem usque ad stagnum Praznow et sic ulterius in rivulum „Cruntzne qui in fluvium Crampel defluit, in antea vero usque ad „Polonorum terminos directa linea per desertum veluti a retroactis „temporibus est distincta; deorsum vero a dicto ponte versus occidentem „usque ad stagnum Zucharecha vocatum qui Golnowe dividit a terra „Stargardense." Ex hac terra Stargardensi reservavit sibi episcopus

(Jeemnitz)
villas Scolin, Sarow, Grindiz, Dambitz, Crimtzow, Kenzk, Cotlow, Cusoow (Küssow) Cunow, Seuelde (Sinfeld) cum his terminis a stagno Medui (Maduisee abgelassen 1770) per Stratznam et Zmogeruitz rivulos usque Ynam fluvium cum ecclesia parochiali in Stargart. – Testes: Wartislaus dux de Dimyn, Wernerus praepositus de Sucow, Theodericus plebanus in Lassen. (I No 182 p. 268)

1248 in die Gervasii et Protasii, in Slauena (Schlawe an der Wipper) – Swantopolcus Pomoraniae dux recognovit, quod frater noster dux Samborius dedit Hospitali S. Johannis villam Malenino et parentes nostri dederunt villam Thure; sed postea frater noster Samborius recepit has posessiones. Nos vero cum Samborius de patrimonio excularet restituimus fratribus hospitalis S. Johannis has posessiones. – Testes: palatinus Gneuomirus, palatinus Arnoldus de Sweza, Wenceslaus subcamerarius, Vogen de Golambe, Waresou castellanus de Lubesou, Virenus, Cristek, Sila. (I No 183 p. 269)

1248. IV nonas Novembris in Lyritz. – Barnim I dux Slavorum fundat coenobium sanctimonialium ordinis Cisterciensis apud Rivulum S. Mariae in terra Stargard (w tej kasztelanii leżato miasto Lyritz) (I No 187)

1248. X Cal. Octobr. in Gdanzk – Swantopolcus dux Pomeranorum monachis Cisterciensis ordinis de Dargun confert situm Bonsowa dictum ubi est transitus inferior per aquam Vettra (Wipper?) pro fundando monasterio. – Testes: Tetbrandus abbas in Oliwa, Bugutz castellanus in Sclauena, Wojath subdapifer (I No 188 p. 283)

1248 IV nonas Decembr. in castro Stolpensi – Swantopolcus dux Pomeranorum cum consensu haeredum meorum Mestwini et Wartislai contuli monachis Cisterciensis ordinis in Dargun villas Pristowe et Bonsowe pro fundando novo monasterio, /: klasztor Bukow :/ (I No 189 p. 284)

1249 XV Cal. Julii in Colbaz – Barnym Slavorum dux cum monasterio Colbaz ratione civitatis Dambe (Damm) concordiam facit. – Testes Wartislaus dux cognatus noster, Bartholomeus cognatus noster (I No 199)

1249 Gerardus scholasticus Gustrowensis. praepositus Gustrowensis

1250 V Calend. Augusti Indictione 8a Concurrente 5a sub Swantopolco principe Pomeranorum – Stephanus de Nemitz dictus Dapifer cum consensu uxoris suae Dummaslave et filiorum Rosuardi, Venisslai et Mirisslai claustro in Bucovia confert ecclesiam in Nemitz. (I No. 202 p. 321)

1250 V Calend. Septembr. – Samborius dux Pomeraniae Lukenensi coenobio confert villas Polusino et Brutnino quorum habitatores liberat „a jure Pomeranico" item monetam propriam cum taberna habeant. – Praesent. Alberto subcamerario, Bartslavo pincerna, Hildebrando juvene, Johanne scriptore de Logendorf, Heribordo de Somerfeld, Friderico de Neuer, Conrado de Foresto. (I Nro 203. p. 322.)

1250 nonas Martii in Stetin. – Barnim dux Slavorum sororibus poenitentibus B. Mariae Magdalenae in Prinslawe (Prenzlau) confert 3 ecclesias – Testis: Berengerus miles de Jagowe. (I No. 215 p. 323)

1252 nonas Aprilis, Indictione 10a in Stolpis. – Swantopolcus dux Pomeraniae cum consensu uxoris Ermegardis atque filiorum Mestwini et Wartislai confert conventui de Dargun ordinis cisterciensis ad fundandum monasterium villas Bucowe, Bobolin, Jesitz, Pirstowe, Bonsowe, Damerowe cum facultate collocandae villae forensis et Theutonicos et Slavos – Testes: Albertus abbas de Oliva, Ratisslaus miles de Gloweicz, Albertus Scarbemir et frater suus Eustachius Stephanus signifer, Woitko tribunus. (I No. 230 p. 338)

1254 in Camin in dominica Laetare. – Wartizlaus dux Diminensis conventui de Belboch ordinis Praemonstratensis confert 600 mansos theutonicales in deserto quod dicitur Sarcthicze circa Dravam (u. Drage?) fluvium incipiendo a stagno Gelinino usque ad rivulum Wostrowitnitza (Wustrewitz bei Dramburg) ad lacum Venetzco, nigrum lacum (bei Dreschin), paludem Breonizca, ad montem lapideum Dupna muggula slavicali more nominatum, ad paludes Resnitza blota, stagnum Dolego, stagnum Gribenow, ad initium Babnitze fluvii ex Drava prorumpentis et ex australi parte Drawae ad stagnum Wocumno: qui termini sunt inter Wolitzno, Melne Gelnno et Blandno. Praeterea donamus 7 stagna: Wiseno, Stzapelo (Czaplino?)

Butzer majus et minus, Slouuino, Blendno, Wocauno
~~[illegible]~~ (zwischen Draheim, Falkenburg und Dramburg
in der Gegend in Neumarkt.) (I No. 272 p. 350)

1254 villa Falkenberghe quae antiquitus Labowe dicebatur
abbatis Colbacensis.

1255 Kollegiaty na Pomorzu: 1) Kollegiata S. Jana (na Sta- obecnie.)
rem mieście w Kołobrzegu 2) Kollegiata P. Maryi w samem
mieście Kołobrzegu.

1255 Neumarkt antea Cyrnowe dictum monasterii Colbaz-
villa Brysin (Briesen)

(C.1256) – Wartizlaus Bartholomei filius monasterio in Colbas vendit
villas Glina, Bruchowe, Dambne, Langhne „et quidquid pater
meus haereditate paterna mihi reliquit in terra Colbacensi
vendidimus excepta villa Kabank. Roboramus paginam hanc
sigillo nostro et fratris nostri Suantobori – Testes: Suanto
borus Kasemeri filius, Nicolaus Priborits de Birsow, Koti-
merus, Worzlaus. (I No. 278 p. 388)

1256 Barnym dux de Stetin, dux Slavorum
rivulus qui slavico vocabulo Reziza nuncupatur e stagno
Vileniza effluens (circa Uznum) – Lipa insula penes
Uznum. – fluvii: Porsanta, Rega, Radi (Radüge) Unest
(Nestbach)

(w dyec. Kujaw.) 1257 in Belgart. – Swantopolcus dux Pomeraniae abbati de
Olina et conventui monialium in Sarnowitz (Żarnowiec)
ordinis cisterciensis donat villam Vircozino ~~[illegible]~~ (Wirchenein) ultra
stagnum Leoniza (Piaśnica) pro remedio animae patris mei et
uxoris meae ac liberorum nostrorum cum consensu fratris nostri
Ratiborii et filiorum nostrorum Mistwin et Warzlavi.
Damus ~~[illegible]~~ in hac villa judicium majus et minus in viis et se-
mitis, item potestatem in salso mari piscandi rumbos eso-
ces, utilitates lapidum (Bernstein?) et aliarum rerum quae per
appulsionem ventorum in praedictis terminis videlicet a Lippa-
wa usque in Sosnamgoram provenerint – Testes: Mistwin et Wartz-
laus filii nostri, dominus Simon, Andreas et Wocech sacerdotes,
Ratzlaus palatinus, Michael subcamerarius, Nicolaus subdapifer.
(I No. 288 p. 397)

1257 ecclesiae in Cziten (bei Anklam) conferuntur decimae ex villis Grecholin, Lubanow, Gnewentin, Reletzow

1258 in Lobodis – Boleslaus dux Poloniae majoris donationem piae memoriae patris sui W(ladislai) villarum Treben, Duperpol et Wersin monasterio de Colbas ord. cisterc. confirmat. – Testes: Johannes cancellarius noster, Nicolaus praepositus Kalisiensis, Bogomelus praepositus gneznensis, Sandziwogius castellanus de Croba. (I Nº 303 p. 416) (potwierdził Otto I książę pomorski r. 1300 gdzie Bolesława zowie cognatus noster)

1258 civitas Damgur (Dębowa góra ? Damgarten) civitas Dambe (Damm), civitas Gardez (Gartz) penes rivulum Salwia et Oderam – Czelcho (Zelichow) cum ecclesia parochiali

1259 die apostolorum Petri et Pauli, in Poszna. – Boleslaus dux Poloniae majoris confirmat donationem felicis memoriae ducis Wladizlai monasterio Colbacensi ord. cisterc. villarum Treben et Doperpul cum stagno Zouina cum facultate locandi civitatem; terminosque villarum harum describit: A Treben versus Teplin stagnum dictum Stuke inde ad montem qui adjacet Neribne, abhinc super stagnum Virke ad fossatum inter Cluken et Louin, inde per solitudinem super rivulum Zlunce qui fluit in Ynem et per descensum Yne ad arbores pomiferas, inde in stagnum Linzina ad rivulum Diadinko de illo super paludem Smardin usque in Clambek, inde super monticulos Sinneroaglatis usque in rivulum Rutniza qui fluit in Ynam, de Yna usque ad Stuke. – Testes dominus abbas de Belboc Bauo, Wescellinus ejus capellanus, Prior Poznaniensis, Petrus, Nicolaus praepositus de ... Mathias notarius. (I Nº 310 p. 423)

1260 pontificatus nostri anno 6º in Paswalc. – Hermannus Caminensis episcopus principibus terrae Slaviae, Cassubiae et Pomeraniae commendat fratres ordinis S. Victoris Parisiensis (kanoniczy regular. św. Augustyna, których ten biskup do Pomorza sprowadził i nadał im pewne posiadłości, osiedli najprzód w Ukermunde gdzie im Barnim I nadał 60 łanów w lesie Sidelowe r. 1260)

(r. 1265 było w tej Kapitule 2 prałatów, reszta Kanoników)

1261 d. XIV Cal. Maji in Griphenhagen. – Barnym (I) dux Slavorum cum consensu Hermanni episcopi caminensis fundat in civitate Stetin ad S. Petrum 12 canonicos, quibus assignat ecclesias in Gardz, Pinkun, Pinnowe, Tantowe, Woldin, Lukowe, Ladentin, Warsowe, Krekowe (r. 1263 przeniesieni do Kollegiaty P. Maryi w Szczecinie in castro Stetin)

1262 – Swantopolcus dux Pomeranorum claustro B. Mariae in Bucowe confert stagnum Bucowe in quo homines domini Caminensis de Gewenthin (Guntin) in parvis retibus, sportis et hamis sed non magnis sagenis piscare possunt. – Testes Ratiburius dux Slavorum (nieznany a może brat) Vitico burggravius Swecensis, Guzlavus, Bugusllavus. (I No. 343 p. 454)

" " Zwina fluvius – civitas Tanglym (Anklam) – Zwinga fluvius civitas Swuet (Schwedt) super Velsuam

1262 Wartislaus (III) dux Diminensis. – n. canonicus Gustroviensis.

1264 Templariusze mieli Komandorię na Pomorzu w Röreke koło Piritz.

1264. XII Calend. Octobr. – Mistwinus dux Swecensis recognoscit quod consanguineo suo Barnim Slavorum duci terram Swecensem post obitum suum possidendam donavit. – Testes Wiardus abbas Uznomensis, Otto de Zcwec capellanus noster, Arnoldus rector parvulorum in Stetin, Johannes Kulo, Brezpravus, Gustizlavus. (I No. 368 p. 476)

1264 in Swecz – Mestwinus dux Pomeranorum militi suo Juliano haereditatem Garschino donat cum jure theutonico et liberat ab exactionibus a Naraz, Pouor, Podnorove, Opole, a bove, a vacca, a citatione castri, a custodia civitatum et castrorum et ipsorum edificatione. – Testes comes Paulus palatinus Swecensis, comes Stanislaus castelanus Swecensis, Naslaus castellanus de Syrosk, Mathias vexillifer Swecensis, Dalesius subdapifer Swecensis, Paulus subcamerarius Swecensis. (I No. 369 p. 478)

1265 XII Cal. Septembr. in Slawena – Swantopolcus Pomeranorum dux confert monasterio in Bucowe praedium Belcowe incipiendo a loco Bristan de Gewenthin ad duos quercus circa sepulchra paganorum usque ad lacum Carnescwitz. – Testes filius meus Wartislaus, Vitico borggravius, Milbradus, Guslavus, Grosle, Bogislaus. (I No. 378 p. 486)

1266 Mestislaus) dux de Gdanzk monasterio Oliue loco sepulturae principum Pomeraniae parentum nostrorum confert tractum in Wola in Wersene inter Ganscam et Barsizam

1266 Sabbato in palmis – Hermannus Caminensis episcopus Johanni (Gottsch Gabr) priori Domi Dei (Uckermünde-Jasenitz ?) nostrae dioecesis ord. Canonicorum regularium b. Augustini confert ecclesiam in Zassenborgh. (I № 390 p. 497)

1266 in die b. Nicomedis martyris – Mestwinus dux totius Pomeraniae comiti Stiborio confert haereditatem Gaski cum omnibus utilitatibus, ferri, cupri, aeris, plumbi, venis salis caeterisque metalli fodinis praeter aurum et argentum; excipiendo incolas ab exactionibus quae dominio ducali pertinent videlicet Naras, Poradlne, Poduorove, a stationario, a tentorio, a falcone, a vacca, a porco, a bove, a frumento, a conductu farinae et farina, a canibus et ab equis, ab expeditione, a pontium et castri aedificatione et ab ejus custodia – Testes comes Arnoldus palatinus, comes Jarogneus castellanus, comes Themon subcamerarius, Johannes dictus Preporta subpincerna et caeteri milites Swecenses. Datum per manus Heymonis S. Mariae capellani. (I № 391 p. 498)

1266 civitas Kussalin (Köslin) – rivulus Strumin penes Usznom.

1267 villa Zabelsdorf olim Nembuszowe dicta circa Stetin.

1267 Barnim I dux Slavorum et Cassubiae.
" " civitas Golenog (Gollnow) quae Vredeheide apellatur super Inam – Dambe (Dünst.fr Frn) ex quo fluit aqua Plona.

(1267) pontificatus Clementis IV. Anno 2º VII Idus Decembris Magdeburgi. – Fr. Guido miserat. div. tit. S. Laurentii in Lucina presb. cardinal. apost. sed. legatus – [illegible] Episcopo caminensi significat quod a longe retroactis temporibus super limitibus Lubucensis et Caminensis dioecesis discordia erat quae per ven. Archiepiscopum Livoniae, Estoniae et Prutziae apost. Sed. legatum in hunc modum concordata fuit quod ecclesia Lubucensis debet possidere terram Costerin, et ecclesia Caminensis terram Thuitz (Zütz ?) integrae exceptis decimis unius prebendae capituli Lubucensis, quam concordiam confirmamus. (I № 414 p. 524)

1267 plebani terrarum Colberg et Cussalin (Köslin)

1268 Idus Decembris, in Stetin – Barnim (I) dux Slavorum coenobio Bucove ordinis Cisterciensis Caminensis dioecesis confirmat possessionem 100 mansorum per militem nostrum Johannem Kule legatorum, quorum termini a villa Persantika (Persanzig bei Neu-Stettin) usque ad fines Polonicae sursum ascendendo. Donamus insuper stagnum Ceresseke (Streitzig bei Neu Stettin u. Persanzig) (I No 426 p. 536)

Granice polskie przy wsi Persancik gdzie z jeziora Persanik bierze początek rzeka Persanta.

1268 in die b. Dionysii mart, in Gdanzk – Wartislaus dux Pomeranorum (syn Świętopełka) claustro Bucowe quod beatae memoriae pater noster Swantopolcus dux Pomeranorum fundavit damus villas Bobolin, Pomelowe, Poretz, Bonsowe, Peristowe, Guritz, Damerowe, Carneswitz et Wich, Putzmechowe, Glesenowe, Belcowe cum silvis Grabowe et Lissina item stagnum Bucowe cum captura alleciorum ad litus maris, item molendina in aqua Thra. Concedimus sententias capitales et manuales cum jure de naufragio, item jus patronatum ecclesiae in Nemitz cum decima villae Bartholin. – Testes Mestuinus dux Pomeranorum frater noster, Venzlaus capellanus castri Danzik, Luderus sacerdos de S. Catharina in civitate Gdanzk, Dulignowe, Woreboda, Andreas, Senda, Wenzlaus putkamer de Gdanzk, Rauslaus de Glouezic (Glowitz), Michael praepositus de Saulin. (I No 427 p. 537)

(bei Kolzin)

1268 in crastino b. Katerinae, apud Dymin. – Fredericus Kardiensis episcopus Tharbernensis (postulatus ecclesiae B. Mariae in Virchin (Virchow) indulgentias confert. Pontificatus nostri anno 1o. (I No 232 p. 542)

(Dorpat?)

1269 fer. 2a post Octavas Paschae in Arnswalde – Mestuinus dux Pomeranorum cum principibus Johanne, Ottone et Conrado Brandeburgensibus marchionibus concordiam facit: quod filiam nostram viro matrimonialiter copulabimus cui 1000 marcas examinati argenti assignabimus et vir totidem dotis assignabit. Omnia bona nostra renuntiavimus dictis marchionibus et recepimus ipsa

bona in feudum, homagium ipsis exhibendo. Dicta etiam bona uxori nostrae et patruis nostris suis parentibus (Judyta córka Theodoryka hrabi de Brenn ?a może i Eufrozyna?) litteris justo titulo feudi transmiserunt perpetuo possidenda (margrabiowie brandeb.) praeter castrum Belgard cum terra, in cujus restaurum marchiones nobis et uxori nostrae et patruis nostris 100 marcas argenti Stendaliensis conferrent in feudum annuo percipiendas vel 100 choros duri frumenti, 30 choros tritici, 40 siliginis, 30 hordei; assistentes eisdem in omnibus. – Testes: Zistlaw, Domentzlaw, Daletz, Pozewalc, Mitzlebor, Peter, Nicol Koyt. (I No 136 p. 546) (są 2 Belgardy, jeden nad Persantą w kraju Kaszubów, drugi w Lauenburgskim)

(Circa 1269) Mestwinus Dux Pomeranorum ad Johannem Ottonem et Conradum Marchiones Brandeburgenses scribit: elegimus vos, nobis tribulatis in dominos et tutores, offerimus vobis castrum et civitatem Gdanensem; veniatis in auxilium nobis et burgensibus theutoniis civitatis Gdanenses, Prutenis et nostris fidelibus Pomeranis. Domino H. interpreti fidem adhibeatis. (I No 437 p. 547)

1269. IV 3 dus Julii – Barnym dux Slavorum ratione dubietatis super terminis terrarum Massow et Stargart inter nos et Hermannum episcopum Caminensem ortae, limites inter Stargart et Massow declaramus: „De ponte Brunonis (Brunsforts) sursum versus Poloniam super stagnum Pezik ubi castrum fuerat, inde super stagnum Kisik descendendo super fluvium Criwinz, inde in fluvium Crampel super Camer memuszt (kamienny most) super montem ubi sunt 3 pineae, inde super fluvium Dalsnize ad finem stagni Dolghen versus orientem, inde ad pilam domicellae versus orientem super parvum et magnum stagnum Gniz et ulterius in Drawam. Item de ponte Brunonis (Brunsbrücke bei Lübben?) directe in fine paludis per sepulcra paganorum super Zuchanirekam (Sucha rzeka?) usque ad pontem descendendo inter et Bremuze (Rennhufen ~~[illegible]~~ vel Bruchhufen).

Distinctio inter Massowe et Golnow ad paludem Premuzeke blitta (Preinhäusische Bruch): inde super Crisanske lanken ad montem, super fluvium Dobera et desertum campum Narnow ad mericam Vizekenrece, inde inter duas paludes juxta paludem Biale blitta, super fluvium Rzazank directe ad castellum Camenz cujus castelli medietas nobis et altera medietas episcopo cessit (zwischen Cantreck, Pribbernow, Zabersow, Mudnwiz), a castello per aquam Luzuovitza usque ad Camenemuzost et directe ad paludem Goueniza ubi Vatrolomniza influit, inde sursum in Stepnisa (bei Stepnitz) ubi Pilezsa influit. — Distinctio terminorum inter Massow et Nowgart super lapideam montem juxta viam Blantichowe inde ad stagnum Mokere et super fluvio Dobere Loluise ad vadum quo itur de Swerin in Stargart, inde super paludem Rogo super stagnum Dolge. — Hermannus episcopus caminensis contulit nobis decimas totius terrae Pölitz (excepto opido Pölitz cum ecclesia parochiali) et villarum Lensin, Crekowe, Sarpoth, Sanpowe, Clempenowe et civitati nostrae Piritze addidit silvam. Item episcopus relaxavit nobis damna quae in terris Colberg, Cussalin et Zlauen expeditionis tempore illata. (I No. 441 p. 551)

1269 in die inventionis S. Crucis; in Stolpis — Mestuinus dux Pomeranorum monasterio et abbati de Bucowe confirmat possessiones Bobolin, Loretz, Pomelowe, Bonsowe, Peristowe, Guritz, Damerowe, Carnesuitz item loca Wich, Pinzmechowe, Glesenowe, Belcowe. Damus etiam claustro stagnum Bucowe cum bonis inter ipsum et salsum mare, cujus termini ab Pristan qui Brunne dicitur in fine stagni usque in salsum mare et ad novam Recham et ad locum Dychow. Item molendina in aqua Ihra. — Testes frater noster Wartislaus dux Pomeranorum, Cristianus castellanus in Stolpis et Hermannus capellanus in civitate ante castrum (Stolz). Swenso camerarius, Mauritius Dirsekewiz, Petrus pincerna, Paczeslaus Nemizon et frater ejus Mirizlaus. (I No. 441 p. 555)

1140. II Idus Octobr. pontificatus Anno 2º; Trans Tyberim. – Innocentius II ad preces Alberti Pomeranorum episcopi suscipit in protectionem apostolicam Pomeranorum ecclesiam statuendo ut in civitate Wollinensi in ecclesia b. Alberti episcopalis sedes habeatur; confirmatque possessiones ejusdem ecclesiae: civitatem ipsam Wollin cum foro et taberna et castris Dymin, Treboses (Tribbsees zum Bisthum Schwerin) Chozek (Gützkow) Wolgast, Hushoim (Usedom) Grosswin (Anklam?), Piris (Pyritz), Stargard cum villis, Stettin, Camyn cum taberna, foro, Colberg cum tugurio salis et theloneo, et eorum appendiciis de tota Pomerania usque ad Lebam fluvium, de unoquoque arante duas mensuras annonae et 5 denarios, decimam fori quod dicitur Sychem (Zitschen) (I No. 1 p. 1) (Podług nowszych badań przywilej ten fałszywy, bo do dyecezyi kamińskiej ani Leba ani Tribbeses nie należały.)

=

Glossarium: Borchwere (Burgdienst), boscus (Busch) fagetum (Buchwald) grangia (Vorwerk) judicium divinum (duellum) majus, minus; marchia (Gränzprovinz), mansus indaginarum (Hägerhufen) flamingicalis, theutonicus, slavicus et polonicus; multrum (Metzen) naulum (Wasserzoll) novalia (neuurbargelegten Vorwerken), passagium (Fähren) Pedagium (Strassenzoll), pristallus (fürstlicher Landbote) scotus (skojec = szóstak) secretum (Klein und Siegel), uncus (Hakenhufen)

Zamki (Burgen und Castelle) na Pomorzu: Belgard, Bevenhusen, Camyn (kasztelania, do której należą provincia Slinin, wsie Lusticow, Hotkewitz, Sparcevitz, Dobel, Miriviz, Cossuz) Carbe, Chotzekowe (Gützkow, kasztelania do której wsie Poluzig, Quilowe, Chabow, Sclatkowiz [Dolpen, Gosszowe]) Choluberch (Colberg, kasztelania w której rzeki Lubeche, Persan i wsie Ruzow, Poblot, Suelube), Dymin (kasztelania), Groswin (provincia – Anklam; w niej klasztor Stolp nad

Piang; wsie Doblowiz, Sclaboviz, Corene, Gorca) - Gulzow, Lessahn (provincia), Lubin (Lebbin auf dem Wolinschen Werder), Piris (provincia), Pozdewolck (nad Ukrą kasztelania w niej wsie Budessin) Scithene (Zithen nad Piang provincia, z wsiami: Rochowiz, Corine, Slauboriz, Sikeriz; rzeką Ribeniz) Stargard (provincia nad Płoną), Szczecin (Stettin kasztelania w niej wsie Zelechow, Teplinin) Stolb mniejszy (Stolzr provincia), Trebetow (provincia nad Regą w niej wsie Gumbin, Wiztrowece, Wischow, Brosamuste, Drosdowe, Kynowe, Harchowe, Strigotine; rzeka Niflose) Ukra (prowincia: Ukermark w niej Gramsow, Mokle) Widechowa (castrum Widuchow w niej rzeki: Thicminize, Cripinice przy wsi Dambagora) Uznam (Usedom kasztelania w niej klasztor Grobe oraz 3 prowincye: Ostrosna (Wustrow Hufen) Wanzlow z obwodem Lypa i wsiami Bresitz, Munechowe, Siker, Wrestewiz) i Woeze) Wolgast (kasztelania), Wollin (kasztelania) Zedin (Zehden kasztelania w Nowej marchii); Prenszlaw (Prenzlau) (Kasztelania) - Rochow (provincia in der Ukermark) Ukra (provincia Ukermark), ~~[illegible]~~ Tolenze (provincia) Kussalin (Röslin - provincia) Mzerktz (provincia) Massow (territorium) Plote (terra) Nowgart (terra) Golnow (terra) Pölitz (terra) Zlauen (territorium koło Kołobregu) Losice (Loitz - provincia) Bukow (provincia) Kolbas (terra)

1228. ducatus Haworum = Stetin, Wolgast, Gutzkow, Meseritz. Bukow, Wostrozn, Uznon 167

Provinciae 1216 Goteband między jeziorem Kumerow a reką Tolens
Wostrozn (Wostrozna) (Wusterhusen zwischen Greifswald u Wolgast (najzachodniejsza)
Lessan (Lassan zwischen Anklam u Wolgast.
Rochow (Ukermark)
Wanzlowe (auf Usedom Insel) część tej prowincji zwała się Lipa
Scitene (Sitine) (Zitten an der Peene unweit Anklam) zwischen Lassan u Gützkow.
Groswine (Ostseite der Peene bei Anklam u Wolgast)
Gozchou (Kockow) Gützkow Gozchowe
Kolbac
Wolin
Lipa
Ukra (Ukermark) Treptou nad Regą poczynała się od rzeki Wilona (Welse) do reki Ukera i Lokenitza i Zarowe (Randow)
Kolbreth (Kolberch)
Pozdewolk (Pasewalk) graniczył z Polską przez rzeki Plonę i Ine
Stargard (an der Plöne Neumarkt) miasto tylko
tylejący klasztory Kolbac, Marienfliess. zapod
Tolenze (między rekami Tollensa Leene na [illegible]
Myzeritz (Miseretz mezerez między rzekami Tollensa Leene na zachód. (Kyzelinow zwischen den Ländern Groswin u Meklenburg gegen Friedland bei Anklam) südlichen der Peene
Piritz
Stolp parvus vel minor (ku wschodowi) Stolp minor
Castellaniae

Kolbreth
Wolgust
Kamin
Wolin
Bukowe (w Pomeranii)
Zedin Ceden (Zehden) in der Neumarkt
Pinkun
Dymin
Widuchowa Vierdehow castrum
Gockow
Stetin
Uznom s. Uznam: s (Uzinam)
Brenszlaw (Prenzlow) nad Ukrer Prencelaw - Princelow
Pozdiwolk nad Ukra terra Lutscove Terra Colbacensis
terra Plote
Terrae Territorium terra Losiz
Piritz Trebetow (Neu Treptow) nad Regą.
Myzeritz

Territoria:
Staregarde
Kussalin terra

Slupensis dioecesis Stolp Alt-Rolzrpad

Kasztel Massow

Zmaubbarg dalej rzeka Rega granicą

Kasztel Stargard

rzeka Ina i Plona

Sabes, Sallentin ponor. Belitz, Brode, Schönfeld

D. oberrschul polskie

Ceresreke = Dernitz

Verissa (Fersn)

Terra

Kotskowe

Lositz Losice Loitz

Plote (dziś wieś Plotz im Kreise Demmin)

Massow

Piris

Lipene (in der Neumark

Witekowe

Nowgart (Naugard)

Massow

Golnow

Pölitz

Kussalin } do bisk. kam

Zlawen

Kolberg

169

Pribizlaus
Zobeborus
Priznoborus, Prisenborus, Princeborus
mozcot
Dalemarus
Onnimerus
Wocech
Zubzlaus
Nenadei
Jarozlaus
Zobemizl
Priznoborus, Prizinborus
Rozwarus
Miroslaus
Wartizlaus
Trebemarus
Radozlaus
Zulislaus Sulislaus
Gozemarus
Wicezlaus
Barnizlaus
Vinezlaus
Wedgo
Dobezlaus, Dobeska
Sunischlavus
Unisclavus
Pantinus
Tesserad
Jazo
Borko
Tsirnach
Ztoslaus
Nachimarus.
Wislaus Vituzolaus
Stoyslaus
Sernizlavus.
Zamist
Wisco
Sanda

Domaslaus
Dobbrozlaus
Dobizlaus
Vinzlaus
Teszlavus
Gutzlavus
Vituzolavus
Dobromarus
Roszuarus
Dobromarus
Teslaus
Primizlaus
Domarlaus
Dobeslaus
Gnewomir
Wojen
Trebemer
Thetzlavus
Virchuta
Zlawomarus
Kazimarus
Justislaus
Rodomarus
Sclavomarus
Scezimarus

170.
172
188
~~153~~ 201.
216.
221
230.
246
248
251
256
257.
260
318. (w Rzyszczewski Cod. dipl
320
360
368
369
370.
371 (a. 1310. pridie Junii)
379
380.
384
396 (Dogiel, Dlugosz)
397
411.
424.
425
426
429

435
457
461.
529 do p. 400.
530
535
543.
550
556
560
563.
565
569
570.
571
572
574
575
580.
581
596

Berlin, am 28ten Febr 1849

RECHNUNG

von Mittler's Sortiments-Buchhandlung (A. Bath)

(Stechbahn № 3.)

für Se Excellenz Herrn General G.. Henckel v. Donnersmarck

~~Zur geneigten Ansicht:~~ Zur Fortsetzung:	Rthlr.	Sgr.	pf.
Riedel Codex 9. –	4	15	

Berlin
1459 dekanat: Straußberg odtyec lubusk.
Friedland " "
Templin odtyec Kaminsk.
Angermünde " "

Chronicon danicum ab a. 1074-1219
(apud Langebek T. III f. 261)
a. 1189 Expeditio ad Slaviam facta est. Jarmarus factus tutor filiorum Bugizlavi.
a. 1205 Expeditio facta est in Slaviam, ubi dux Lodizla~~us~~vus (Władysław Laskonogi senior 1202-1206?) occurrit domino regi
a. 1210 ~~Mistiwi~~ Expeditio facta est in Pruziam et Samland. Mistiwi dux Poloniae hominium fecit regi Danorum Waldemaro secundo (pag 263)

Fünf und zwanzig Urkunden zur Geschichte Livlands im dreizehnten Jahrhundert; aus dem Kön. geheimen Archive zu Kopenhagen, herausgegeben von C. Schirren. Dorpat (E. J. Karow) 1866. 4º K. 4. str. 25 (h)
(przywileje z r. 1220–1293 dotyczące biskupstwa ozylijskiego)

1220 d. 18 Kwietn. – Honoriusz papież III potwierdza rozgraniczenie biskupstwa w Leal

1226 d. 8 Januar. – Wilhelm biskup Modeny legat apostolskiej stolicy pozwala aby Hermann biskup lealski przeniósł siedzibę biskupstwa z Leal do Dorpatu

1228 d. 1 Octobr. – Henryk król rzymski potwierdza posiadłości Gotfrieda pierwszego biskupa ozylijskiego – Biskup ten miał tytuł episcopus Osiliae et Maritimae Granice tego biskupstwa szły rzeką Emihoch od ujścia do morza i rzeką Pale; obejmowało zaś terram Osiliae, Mone, Dageydam cum omnibus insulis ad Osiliam et Maritimam pertinentibus – biskup Gotfried był tylko kilka miesięcy w Ozylii – dopiero Wilhelm biskup Modeny legat wyświęciwszy drugiego biskupa Henryka r. 1234, dał powód iż tenże obrał stałą katedrę. – R. 1251 Henryk biskup ozylijski z zakonu dominikanów założył katedrę w mieście Perona (Pernau) i przy niej 12 kanoników (Prepositus, decanus, scholasticus, custos, 4 sacerdotes, 3 diaconi, 3 subdiaconi, 2 acolitae) oraz przepisał im statut Katedra ta i Kapituła miała tytuł S. Jana Ewang. –
R. 1262 był biskupem Herman; r. 1293 biskupem Henryk.
Opactwa Cystersów były w Valkena i w Dünemunde – klasztory dominikanów i franciszkanów w Riga.

Historica Russiae

Historica Russiae monumenta ex antiquis exterarum gentium archivis et bibliothecis deprompta ab A. J. Turgenevio. Tomus I Scripta varia e secreto archivo Vaticano et aliis archivis et bibliothecis romanis excerpta continens inde ab anno 1075 ad a. 1584. Petropoli typis Eduardi Pratzi 1841. 4º str XV. 399. XXII (index) — Tomus II Scripta varia e secreto archivo vaticano et aliis archivis et bibliothecis romanis excerpta continens ab a. 1584 ad a. 1719. Quibus accesserunt: Appendix continens acta ad alias Slavorum regiones pertinentia inde ab a. 1231 ad a. 1308. Historica Russiae monumenta ex archivis et bibliothecis Angliae et Franciae deprompta inde ab a. 1557 ad a. 1679 Petropoli typis Eduardi Pratzi 1842. 4º str. VII. 449. XIII index

Akty istoryczeskije otnosiaszczeje sia k Rossii izwleczennyje iz inostrannych archiwow i bibliotek A. J. Turgeniewym. (Zebrane w tym dziele materyjały składają się a) z odpisów robionych w Rzymie przez Albertrandego na rozkaz Królewski dla Naruszewicza, których autograf Król Stanisław August darował posłowi rossyjskiemu J. J. Buthakow. b) z odpisów przeszło 400 dokumentów które hr. Marino-Marini prefekt archiwum sekretnego watykańskiego dostarczył hrab. Turgenewowi z archiwum watykańskiego gdzie jest do 7 milionów bul począwszy od VII wieku (podobne wypisy uczynił baron Stein do Pertza: monumenta Germaniae historica) c) z odpisów z bibliotek i archiwów w Turynie, Paryżu, Anglii — redakcyją trudnił się A. Wostokow.)

1075. XV Calend. Maji, Romae. — Gregorius VII Demetrio (t. j. Izasław) regi Russorum et reginae uxori ejus... ponieważ filius illorum limina Apostolorum visitens oświadczył iż chce regnum Russiae dono S. Petri per manus nostras obtinere, więc papież bierze pod opiekę (S. Piotra) toż królestwo i posyła do nich legatos apostol. quorum unus vester notus est et fidus amicus. (I p. 1)

1075, XII Calend. Maji. Romae. – Gregorius VII Boleslao duci Poloniorum ... attendentes „quod episcopi terrae vestrae non „habentes certum metropolitanae sedis locum nec sub ali-„quo positi magisterio pro sua quisque ordinatione va-„gantes, ultra regulas et decreta Sanctorum Patrum liberi „sunt et absoluti; deinde vero quod in tanta hominum mul-„titudine adeo pauci sunt episcopi et amplae singulorum „parochiae, ut in subjectis plebibus curam episcopalis „officii nullatenus exequi aut administrare valeant... ... legatos ad vos direximus quatenus vobiscum pertractatis negotiis (ecclesiasticis) ea quae emendanda sunt diffiniant ..(dolemus quod pecuniam regi Ruscorum abstulistis et mo-nemus ut quidquid ablatum sit restitui faciatis. (I p. 2 – Obie te bulle wypisał Albertrandy z rękopisu biblioteki Corsinich)

1130. – Mathaeus cracoviensis episcopus et comes Petrus... Ber-nardo Clarevallensi abbati.... Dilectus filius vester magister A. nos ex parte vestra consuluit, an quis posset Ruthenorum ritus atque observantias extirpare?.. Hoc posset tantum (Bernardus) abbas clarevallensis facere... gens Ruthenica multitudine innumerabili ceu sideribus adaequata, verae religionis instituta non servat. (I p. XII tylko w wyjątku z rękopisu Albertrandego – Biskup Krakowski namawia S. Ber-narda aby się zajął nawróceniem Rusi)

1216 – Honorius III confirmat domum seu hospitale fratrum hospitalis S. Mariae in Jerusalem sub regimine magistri Her-manni, atque immunitates ecclesiasticas confert: („Etsi neque qui plantat...) (I p. 5)

1217, XI Calend. Octobr. Ferentini: – Honorius III episcopo livonien-si permittit in partibus illis ecclesias cathedrales instituere et episcopos consecrare ad nominare ad illas.

1219, V Calend. Novembr. Viterbii. – Honorius III ecclesiam livo-niensis episcopi suscipit in tutelam b. Petri et de novo acqui-sitas terras Estoniam, Seloniam et Semigalliam posessionis Livoniensis ecclesiae confirmat.

1220. XIV Calend. Aprilis. Viterbii – Honorius III abbatibus ordinis cisterciensis praecipit ut aliquos fratres episcopo revaliensi evangelium in Estonia praedicanti in adjutorium mittant.

1220. VII Idus Novembr. Viterbii. – Honorius III episcopo livoniensi petenti, ut papa novam in Livonia metropolim crearet – nuntiat hoc non posse fieri

1222, VI Idus Febr. Laterani – Honorius III judicibus in Livonia mandat ut Ruthenos Graecorum ritus sectantes qui Livoniam inhabitare venuint ad Latinorum observantias constringant

1224, XVI Calend. Decembr. Laterani – Honorius III monet fideles per Russiam constitutos ut episcopis Livoniensi, Seloniensi et Lealiensi subsidium praestent.

1224, II Calend. Januarii, Laterani – Honorius III fr. Guillelmum Mutinensem episcopum legatum apostolicum ad regiones Holzeten, Hestoniam, Semigalliam, Samblandiam, Curlandiam, Wirlandiam et insulas Curlandie, Burgundomline, Rive, Gothlandie in partibus Livoniae ac Prussiae mittit. (I. p. 15 № 15)

1225, V Idus Januarii, Laterani. – Honorius III Guilelmo episcopo mutinensi apostolicae sedis legato confert potestatem creandi et consecrandi novos episcopos. (I p. 17)

1225, d. 13 Decembr. Rigae. – Wilhelmus Mutinensis episcopus apostolicae sedis legatus confirmat constitutionem civitatis Rigensis datam a fr. Alberto Livoniensi episcopo in praesentia Wlch magistri Militiae Christi in Livonia: Civitas Riga habebit jus Gotorum nempe quod cives possint sibi libere eligere judicem civitatis quem episcopus investiet, cui judici omnes possessiones in civitate habentes respondebunt, magister vero et frater ejus vel Hospitalarii S. Spiritus et S. Lazari item Abbas de Dunemont, item Praepositus rigensis non respondebunt. Episcopus monetam in civitate Rigensi facere potest ejusdem bonitatis et ponderis sicut moneta Gottorum seu Gutlandiae. Cives liberi erint a ferro candente, thelonio, naufragio et duello. – Praesentes: Lambertus episcopus Semigalliae, Guido episcopus revelensis (I p. 19)

1227, XVI Calend. Februar. – Honorius III regibus Russiae ... Nuntii vestri rogaverunt fr. Mutinensem episcopum ut partes vestras visitaret, quia parati estis omnes errores abnegare – nos hortamus vos quatenus per literas et nuntios intimetis, utrum velitis habere ab ecclesia romana legatum – et rogamus ut cum Christianis de Livonia et Estonia pacem habeatis. (I. pag. 20 № 21)

1231 - Colomanus Dei gratia Ruthenorum rex et Slavoniae dux Magistrum et fratres militiae Templi et omnes Tem= plarios in ducatu Slavoniae, Dalmatia et Croatia in protectionem suscipit. — Datum per manus Paschasii Agri= ensis praepositi aulae nostrae cancellarii. (II p. 342)

1231, V Calend. Januarii, Reatae. — Pontif. ao 5o Gregorius IX fratrem B. (Balduinum) monachum Alnensem cisterciensis ordinis, poenitentiarium [O(ttonis) S. Nicolai in Carcere tulliano diaconi cardinalis tunc apostolicae sedis legati [et vicesgerentem (1228)] wprzód - i r. 1230] - nominat episcopum Semigallensem et legatum apostoli= cum in Livonia, Gotlandia, Virlandia, Westonia, Semigal= lia, Curlandia — mandat ei limitare dioceses in Livonia et Estonia, et ut curam episcopatuum Revaliae, Wironiae ac aliorum de Livonia, Virlandia et Estonia dum vacant vel eorum episcopi sunt absentes gerat — równocześnie poleca papież biskupowi rygskiemu (Mikołajowi ?) et militibus Christi de Livonia, aby Semigallię z włościami, którą L(am= bert) qui se quondam pro episcopo semigallensi gerebat et ab olim (Alberto de Buxhöwden) episcopo rigensi institutus fuit sine auctoritate romana, sprzedał i oddał, napowrót zwró= cili Balduinowi — powiada oraz papież iż gdy Albert (Bux= höwden biskup ryski sprzeciwiał temuż Balduinowi, gdy urząd legata apostolskiego zastępował, i Semigallię zagarnął; podobnież i po śmierci Alberta r. 1228 jego następca Mikołaj stawił przeszkody, niechciał owego Balduina uznać za legata niepozwalając nowych kościołów i biskupstw fundo= wać, grozi mu więc że go wyklnie jeżeli robić będzie przeszkody.

1230 in die Innocentum. — Frat. B(alduinus) monachus Alnensis O(ttonis) Cardinalis Sedis Apostol. legati penitentiarius ac nuntius in Livoniam oświadcza iż Lammekinus rex et pa= gani de Curonia, de terris Esestua scilicet Durpis et Sagga= ra et Kiligundis przyjęli wiarę chrześciańską, że będą mieć osobnego biskupa, i że niebędą podlegać Królestwu Danii i Szwecyi [że będą mieć odtąd prawo Gotlandskie. oraz że poszlą do Rzymu posłów. — Praesente H(enrico) lealensi episcopo

1230, XVI Calend. Februar. — Frat. B(alduinus) (jak wyżej) iż pagani de Curonia scilicet de Bandowe, de Wanneman, de citra Winda susce= perunt fidem Christianam, i że będą mieć biskupa. — Praesente Henrico lealiensi episcopo et Th. abbate de Dunemunde. (II p. 30)

1231. III Calend. Febr. Aº 5º Reatae. – Gregorius IX mandat (Nicolao) episcopo rigensi, (Henrico) episcopo lealiensi, Fratribus Militiae Templi de Livonia, mercatoribus et civibus rigensibus ut provincias Wironie, Gerwe, et Maritimae tradant B(alduino de Alna) semigallensi episcopo legato in illis terris; quoniam dum super illis provinciis questio verteretur inter Teutonicos et Danos, (Wilhelmus) mutinensis episcopus tunc apostolicae sedis legatus de assensu partium eas pro papa recepit et illas in reditu suo Magistro J. capellano suo, nomine papae tenendas commisit, qui capellanus rigensi et lealiensi episcopis atque fratribus militiae eas commisit.

1231, XV Calend. August. Pontif. Aº 5º Reatae. – Gregorius IX Georgio (t. j. Jerzemu Wsewolodowiczowi) regi Russiae.... quum a.. episcopo Prutenorum (Wilhelm z Modeny?) intelleximus te esse principem observantem Graecorum et Ruthenorum mores, mandamus tibi ut ritus et mores Latinorum suscipias (II p. 30 Nº 33)

1231. VI Calend. Martii, pontif. Aº 6º Anagniae. – Gregorius IX priori provinciali ordinis praedicatorum in Polonia et archidiacono et scholastico cracoviensi mandat ut prohibeant matrimonia inter Ruthenos et catholicos; quoniam Rutheni mulieres catholicas quas sibi copulant in uxores denuo baptizare faciunt ac eorum errores observare (I p. 31 Nº 34)

1231, V Calend. Martii, pontif. Aº 6º Anagniae. – Gregorius IX archiepiscopo gneznen. episcopo cracov. et abbati de Andreow monet ut censuris ecclesiasticis compellant Poloniae principes, qui affligerent pauperes; nam Principes Poloniae dicuntur novum genus molestiae invenisse, videlicet committendo custodiam castorum et falconum pauperibus qui si solita nidorum loca reliquerint vel aliquis de pullis perditur, pauperes in 70 marcarum poenam condemnantur.. ex quo pauperes tam iniquam servitutem pati non valentes ad perfidiam Ruthenorum et Prutenorum transeunt. (I p. 32 Nº 35)

1231, III Calend. Martii, pont. Aº 6º Anagniae. – Gregorius IX archiepiscopo gneznensi, praeposito vratislav. et provinciali fratr. Praedicatorum in Polonia praecipit ut eos duces Poloniae censuris ecclesiasticis compescant qui in mutuis guerris advocant in eorum succursum Saracenos et Ruthenos. (I p. 33. Nº 36.)

1232, Idibus Martii, pontif. A° 6°, Anagniae — Gregorius IX priori provincia=
li Poloniae et fratribus ordinis praedicatorum commoran=
tibus in Russia relaxat quamdiu fuerint in Russia 40 dies
de injuncta sibi poenitentia, atque permittit ut pauperibus
illis in Russia qui pro incendiis et violenta injectione manuum
in clericos inciderint in canonem sententiae, tribuant absolu=
tionem. (I p. 35 N° 38)

1234, XVII Calend. Julii, pontif. A° 8° Reatae. — Gregorius IX Ul=
ricum et fratres suos eorumque concives latinos in Ki=
jow in protectionem apostolicam suscipit. (I p. 35 N° 38)

1235, Nonis Februarii, pontif. A° 9° Viterbii. — Gregorius IX fr.
Wilhelmo) episcopo quondam mutinensi, poenitentiario
papae apostolicae sedis legato in partibus Livoniae, Semigalliae
Curoniae ac Estoniae permittit episcopatus in Revalia et
Wironia unire atque dividere et vel transferre ab uno loco
adalium propter inopiam rerum salvo tamen jure lenden=
sis ecclesiae (był ten legat już w Liwonii III Calend. Septembr.
pontif A° 8° t. j. 1234)

1235, VII Calend. Martii, pontif. A° 9° Viterbii. — Gregorius IX
Wilhelmo episcopo quondam mutinensi apost. sedis legato. . . .
ponieważ episcopus semigallensis (?) skarżył przeciw biskupowi
rygskiemu biskupowi dorpackiemu (tarbatensi) et contra magis=
trum et fratres Militiae Christi in Livonia et contra cives
Rigenses, papież wyznaczył w tej sprawie sędziego fr. Sabinensem
40 episcopum; wskutek którego śledztwa papież nakazuje aby magister
fratrum militiae Christi, oddał munitionem castri Revaliae,
Revaliam, Harriam, Wironiam, Gerwam, aby odbudował zburzone
przez nich w wojnie zamki Aquileti et Goldenboret, aby biskup
ryski oddał biskupowi ozylijskiemu zajęte parafie in Osilia
et Maritima, aby kościoły budowano — nad czem ma czuwać legat
papieski

1237 Pridie Calendas Martii, datum in Maritima. — Fr. Henricus episcopus
Osiliae et Maritimae ogłasza iż zawarł przymierze cum N. ma=
gistro in Livonia et fratribus Domus S. Mariae mocą której ustąpił owym
Krzyżakom 4 tą część in Maritima et 3 uncos super Kilgundis, exceptis
3000 uncis pro fundanda ecclesia cathedrali ex quibus redditus in edificatio
nem castri Stemberch expendantur; magister vero donavit episcopo 4 tam
partem de villis et terris de Mone. Krzyżacy nie śmią bez pozwolenia biskupa
tamże budować zamki.

1237, XI Kalend. Aprilis, pontif. A° 10° Viterbii. – Gregorius IX G(?) (drugi raz pisane W.) (może Wilhelmo) episcopo quondam Mutinensi penitentiario papae apostolicae sedis legato in Livonia .. nakazuje aby odebrał fratribus militiae Christi in Livonia episcopatum Wironensem et Revaliensem i oddał arcybiskupowi lundskiemu, albowiem Król Duński wraz z zmarłym arcybiskupem lundenskim Andrzejem zbrojną ręką podbili Estonią pogańską i nawróciwszy tamże lud, ów Andrzej arcybiskup lundski założył 3 biskupstwa tamże Lealiensem, Wironensem et Revalensem jako swe sufraganie – Tegoż roku nakazuje papież aby królowi duńskiemu oddali Krzyżacy zajęty zamek Rewal

1238. IV Idus Maji, pontif. A° 11°. Viterbii. – Gregorius IX post casum lugubrem in quo a paganis Magister [illegible] et 50 fratres militiae Christi in Livonia occubuerunt, ad preces episcoporum Rigensis Tarbatensis et Osiliensis, fratres militiae Christi in Livonia incorparat et unit fratribus hospitalis S. Mariae Theutonicorum .. de quo W(ilhelmum) episcopum quondam Mutinensem apost. sedis legatum in Livonia certiorem facit.

1238. Król Duński zawiera ugodę z Krzyżakami liwonskiemi ustępując im Rewal, Gerwa, Wironia, Eria.

1243 Innocentius IV confirmat episcopatum et diocesim Osiliae et Maritimae in Livonia quam bonae memoriae Sabinensis episcopus tunc in partibus illis apost. sedis legatus certis terminis limitavit.

1244 Calend. Februar. Pontif. A° 2°. Lugduni. – Innocentius IV Swantopolcum ducem Pomeraniae monet, ut a debellandis fratribus hospitalis S. Mariae Theuton. in terra culmensi et Prussiae desistat, qui Swantopelcus ad exterminium dictorum fratrum Letwinos et Prutenos paganos adduxit – et sub eodem data injungit archiepiscopo gneznensi, ut Swentopolcum si non desisteret excommunicet (II p. 346. 347)

1245. VII Idus Febr. pontificatus Innocentii IV. A° 2° Lugduni. – Wilhelmus Sabinensis episcopus apost. sedis legatus notificat quod olim fratres militiae Christi in Livonia partem Curoniae seu Curlandiae de paganorum manibus eripuerunt et cum bonae memoriae Engeberto episcopo ibidem a nobis constituto dum in Livoniae ac Prussiae partibus legationis officio fungeremur, talem compositionem fecerunt ut eis tertia pars episcopo vero duae partes terrae Curoniae deberentur. Cum vero postea eadem pars Curoniae interfecto episcopo a paganis in pristinam perfidiam laberetur,

et quum fratres hospitalis S. Mariae Theutonicorum nunc ejusdem Curoniae grande spatium armis occupaverunt et ibidem castrum Guldinge modo Ksusbork dictum extruxerunt, permisit papa Innocentius IV ut fratres theuton. duas partes et episcopi in futurum existentes unam tertiam partem de Curonia quae sit pars Prussiae obtinere debent.

1245, IV Idus Januarii Pontif. Ao 3o, Lugduni. – Innocentius IV nuntiat quod... fr.. quondam Armachanum archiepiscopum praefecit in archiepiscopum Prussiae subjicientes ei omnes Prussiae, Livoniae et Estoniae episcopos proprios archiepiscopos non habentes. (To dało powód iż Albert von Sauerber biskup ryski wyjednał sobie iż go 1246 mianowano arcybiskupem liwońskim i pruskim)

1246. V nonas Maji, Pontif Ao 3o, Lugduni. – Innocentius IV (fr. Henricum archiepiscopum Prussiae, Estoniae, Livoniae nominat legatum sedis apost. concedendo ei facultatem ordinandi episcopos. ⌈

⌈ item dispensandi defectum genturae dummodo non sint de adulterino vel incestuoso coitu procreati et tales ordinandi (a. 1247)

1246 V nonas Maji, pontif Ao 3o Lugduni. – Innocentius IV ad supplicationem regis Russiae (t.j Daniela halickiego) personam ejus et regnum ejus utpote plantationem novellam in tutelam b. Petri et papae suscipit. (I pag. 57 No 62) Regi Russiae

" " " (z tąż datą – tenże) ad supplicationem regis Russiae (t.j Daniela) concedit, ut fratres Alexius et... socius ejus qui cum ipso fuit in Bohemia, ordinis Praedicat. penes regem morare possint cum eadem auctoritate quam habent destinati ad Tartaros. (I p. 57 No 63) Regi Russiae.

" " " (z tąż datą tenże) fratri Alexio et socio ejus qui fuit cum ipso in Bohemia ord. praed. mandat ut se ad regem Russiae conferant et penes eum morantur quamdiu sibi placuerit. (I p. 58 No 64)

" " " (z tąż datą tenże) Innocentius IV Joanni regi Russiae (?) ~~[illegible]~~ affectanti redire ad obedientiam apostolicae sedis nuntiat quod fr. archiepiscopum Prussiae et Estoniae apostolicae sedis legatum ad eum mittit, cum quo de intentis contra Tartaros consulere possit. (I p. 58 No 65)

" " " (z tąż datą tenże) Innocentius IV archiepiscopo Prussiae et Estoniae apostolicae sedis legato, ut se ad Russiae partes conferat ubi affectant redire ad obedientiam apostolicae sedis (I p. 59. No 66.)

1247, VI Calend. Septem. Pont. A° 5° Lugduni – Innocentius IV illustribus Danieli Russiae et Wasiliconi Laudemeriae fratri ejus regibus et nato ejusdem Danielis concedit potestatem recuperare possessiones haereditarias (N° 67 p. 61) item ut episcopis et aliis presbyteris de Russia liceat mores suos ex fermentato conficere et alios ritus observare dum ecclesiae catholicae non obviant (N° 68 pag. 61). Item ne Cruciferi aut alii religiosi in terris eorum possessiones acquirere possint absque regis licentia (N° 69 pag. 62) – Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei et B. B. Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. (Ta końcowa formuła powtarza się zawsze w koncessyjach papieskich.)

1247, II Idus Septembr. Pont. A° 5° Lugduni. – Innocentius IV Danieli Russiae, Wasiliconi Laudemeriae regibus et nato Danielis... personas eorum et possessiones in protectionem et tutelam b. Petri suscipit. (N° 74 pag. 65)

1247 Idibus Septembris, Pont. A° 5, Lugduni – Innocentius IV archiepiscopo maguntino mandat ut canoniam et praebendam in conventu S. Theobaldi Metensis conferat clerico Hezelo de Vilstorf qui pro sedis apostolicae nuntiis fideliter laboravit cum nuntiis Danielis regis Russiae: Gregorio abbate de monte Sancti Danielis et fratre H. et A. de ordine fratrum praedicatorum. (I N° 75 pag. 66) (Sigfryd III arcybiskup moguncki 1230+1248)

1247 Nonis Decembris pont. A° 5° Lugduni. – Innocentius IV praebet Wasilisconi Lodemeriae regi dispensam ratione matrimonii cum uxore ejus Dubrauca regina cum qua in tertio consangvinitatis gradu existit. (I N° 76 pag. 67)

1248 X Calend. Febr. Pont. A° 5° Lugduni. – Innocentius IV Alexandro duci Susdaliensi (t. j. Newski.) .... quoniam fr. Johannes de plano Carpino de ord. fratr. minor. protonotarius apost. ad gentem tartaricam destinatus retulit nobis, quod clarae memoriae Jaroslaus pater tuus per Temerum militem consiliarium suum denuntiavit eidem fr. Johanni se obedientiam Romanae ecclesiae praestiturum, quod subsecutum esset nisi praefatus

Jaroslaus tam infeliciter per mortem subductus fuisset. Rogat ergo papa Alexandrum ut romanam ecclesiam recognoscere velit et eidem obedire, oraz aby doniosł fratribus de domo Theutonica in Livonia Prussia jeżeli się dowie, że Tatary z wojskiem przeciw Chrześciaństwu zmierzają, Krzyżacy zaś mają to donieść papieżowi (I. pag. 68 No 78) – Toż samo o Tatarach poleca papież pod tąż datą Danielo Regi Russiae aby doniosł Krzyżakom in Prussia. (I pag. 68 No 77)

1251. V nonas Martii, pontif. Innocentii IV Ao 8o Lugduni – Petrus Albanensis et Guilelmus Sabinensis episcopi ac Johannes tit. S. Laurentii in Lucina presbyter, Cardinales commissarii apost. promulgant ordinationem et reformationem rigensis, semigallensis et curoniensis ecclesiarum. Terram Semigalliae incorporant dioecesi rigensi quia non posset sustinere proprium episcopum, licet bonae memoriae S. maguntinus archiepiscopus fr. Henricum dictum de Luccelburg ord. fratr. minor in Semigaliensem episcopum promovit, nos vero eundem fr. Henricum de Luccelburg ~~[illegible]~~ transtulimus ad dioecesim curoniensem ~~[illegible]~~ in Curonia sive Curlandiae; idem episcopus habebit Curiam in civitate Rigensi, quam bonae memoriae semigalliensis episcopus (Balduinus de Alna?) possidebat; archiepiscopus rigensis possidebit in Curonia 200 uncas videlicet in Dondanger et Thargele; fratres domus S. Mariae Theutonicorum possidebant in Curonia 2 partes, episcopus tertiam. Archiepiscopus rigensis ~~[illegible]~~ uti metropolitanus sedem habebit in Riga. – Acta cum consensu (Alberti de Sauerbeer) Archiepiscopi Livoniae, Prussiae ac Rigensis, Theodorici de Gruvennig (Dietrich von Grüningen) magistri domus S. Mariae Theuton. in Prussia et Livonia, et ~~[illegible]~~ Hezelini canonici S. Theobaldi Metensis procuratoris fratris Henrici (de Lützelburg) quondam Semigalliensis, nunc vero curoniensis episcopi. – Cum confirmatione Innocentii IV dat. Lugduni II Idus Martii, Pontif. Ao 8o – 1251. (I. p. 70 No 80)

1251. Idibus Julii Mediolani, Pontif. A° 9° – Innocentius IV episcopo culmensi mandat ut respectu regis Lithoviae Mindowe nuper conversi rectores ecclesiarum, decimas in regno Lithoviae moderate exigant. (I. p. 73 N° 81)

1251, XVI Calend. Augusti, Pontif. A° 9° – Innocentius IV Mindowum Luthaviae regem nuper ad christiam religionem conversum in protectionem b. Petri suscipit. (I p. 73. N° 82). Item episcopis osiliensi et curoniensi mandat ut omnes molestatores ejusdem regis compescant censuris (I p. 74. N° 83).. Item episcopo culmensi mandat ut accersitis aliquibus praelatis eundem Mindowum in regem coronet (I p. 75 N° 84) ecclesiam cathedralem in Luthovia erigendam curet et aliquem idoneum in episcopum Luthoviae praeficiat qui soli papae subjacere ~~debet~~ atque prius a rege dotationem accipere debet. (I p. 75 N° 85.)

1251, VIII Calend. Augusti, Pontif. A° 9° – Innocentius IV episcopis rigensi, tarbatensi et osiliensi jubet ut regem Luthoviae Mindowe circa conversionem populi sui adjuvent. (I p. 76 N° 86)

1252, VIII Calend. Julii, pont. A° 10° Assisii – Innocentius IV mandat Archiepiscopo Livoniae ac Prussiae, quoniam Mindowe nuper conversus rex Lithoviae cathedralem ecclesiam dotare et erigere sit paratus, quatenus aliquem in episcopum ibidem praeficiat et consecret. (I. p. 77 N° 87)

1253, II Idus Maji Pontif. A° 10° Assisii – Innocentius IV Christifidelibus in Regnis Bohemiae, Moraviae, Sarbiae, Pomoraniae, Russiae crucem contra Tartaros indicit ~~praedicat~~ (quoniam a rege Russiae vicino Tartaris per literas certior factus sit de expeditione Tartarorum contra Christianos;) et abbatem de Mezano mittit ut verbum crucis praedicet. (I p. 78 N° 88)

1254, VI Idus Martii, Pontif. A° 11° Laterani. – Innocentius IV Archiepiscopo Livoniae et Prussiae ... mówi papież iż go wysłał cum legationis officio ad partes Prussiae, Estoniae et Livoniae, skąd potem wrócił do Rzymu i niemogąc w Prusiech do ładu przyjść z urzędu legata podziękował... jednakże papież daje mu teraz powtórnie legationis officium ad Livoniam, Estoniam vel Russiam, Prussia penitus excepta, pomimo iż w liście była mowa tantum de Prussia – zakazując mu aby się w sprawy fratrum hospit. S. Mariae in Livonia, Prussia et Curonia nie mieszał. I p. 79 N° 89)

1254, XII Calend. Octobr. Pontif. Aº 12º Anagniae. – Innocentius IV divisionem terrae Curoniae inter episcopum curoniensem et fratres hospitalis theutonicorum S. Mariae in Livonia factam confirmat. (I. p. 82 Nº 92)

1255 II Nonas Martii, Pontif. Aº 1º Neapoli. – Alexander IV regi Lithuaniae confirmat nonnulas terras quas idem rex decertans contra regnum Russiae sibi subjugaverit. (I. p. 83 Nº 93)

1257. III Idus Febr. Pontif. Aº 3º Laterani. – Alexander IV Episcopo Lubicensi supplicanti quod praedecessores ejus episcopi lubicenses a tempore cujus memoria non existit fuerunt in possessione jurisdictionis super omnes Latinos in Russia, confirmat eandem jurisdictionem licet non possit comode praedictam diocesim visitare. (I. p. 83 Nº 94) (Widać że wtedy zamyślano o erekcyj jakiegoś biskupstwa na Rusi)

1257 Idibus Februarii, Pontif. Aº 3º Laterani – Alexander IV Danieli Regi Russiae ... promisisti juramento obedientiam ecclesiae romanae quae te ad regalis dignitatem imposito diademate per inunctionem oleo sacri crismatis extulit... sed tu postea observare fidem promissam non curasti... monemus te ergo ut obedientiam Romanae ecclesiae observare procures alioquin te contra facientem olomucensi et vratislaviensi episcopis per censuram ecclesiasticam compellere mandavimus (I. p. 84 Nº 95)

1260 d. 8. Octobris. Pragae. – Ottocarus dominus regni Bohemiae dux Austriae et Stiriae et marchio Moraviae nuntiat Alexandro IV papae victoriam suam obtentam de exercitu Belae et ejus filii Stephani Hungariae regum, Danielis regis Russiae et filiorum ejus caeterorumque Ruthenorum et Thartarorum qui in auxilium venerant, Boleslai cracoviensis et Lestkonis juvenis Lanciciae ducum, atque Cumanorum, Hungarorum, Sclavorum diversorum, Siculorum, Walachorum, Bezzerminorum, Ismaelitarum, schismaticorum Graecorum, Bulgarorum, Rascierssium et Bosnensium ad flumen Morawa. – Przyszedłszy nad rzekę Morawę stanąłem z mojemi wojskami koło miasta Haimburg pogranicznego między Austryją a Węgrami; naprzeciw za rzeką stały wojska węgierskie, tak że nas rzeka tylko dzieliła: nakoniec postanowiliśmy się

cofnąć i zawarliśmy z Węgrami zawieszenie broni mające trwać przez cały dzień S. Małgorzaty i połowę następnego. Lecz gdy się połowa mojego wojska do Haimburga przeprawiła, napadli Węgrzy na drugą połowę, i wtedy to zadaliśmy im klęskę tak iż wody Morawy były czerwone od posoki i cała rzeka trupami ludzi i koni co potonęli zasłana. Potem zawarliśmy pokój z królem węgierskim in Posonio za pośrednictwem Comitis Rulandi – który papieżowi posyłamy prosząc o potwierdzenie. (II pag. 348–350.)

1264 II nonas Junii, pontif A° 3° apud Urbem Veterem. – Urbanus IV Ottocarum regem Bohemiae monet… ut contra schismaticos potenti manu procedat, qui Rutheni schismatici et Litvani una cum Tartaris Poloniam frequenter invadunt et fratres S. Mariae Theutonicorum volunt extirpare, conceditquae papa ut terrae armis subjectae Littwanorum et Ruthenorum in ejus possessionem cedant. (II pag. 350 N° 6)

1284 in Leapasellae. – Hermannus episcopus osiliensis innovat statuta pro neophytis suae dioecesis cum consensu canonicorum ecclesiae suae et Commendatoris fratrum domus theuton. in Leal. videlicet: ut solvant decimas, de quolibet unco dabunt 2 marcas cum dimidio, unum pullum, uno die arabunt propriis bobus duobus metent, de qualibet Vitzkatu qui metere potest dabunt 2 plaustratas foeni. de quolibet unco ducent cubitum (Clufter) lignorum raden apellatum, de vino Gordii brazeum facient et dominis suis portabunt, castra ecclesiae et ecclesias aedificabunt, ad expeditionem parati erunt; judicio saeculari parent cum apellatione ad episcopum (I p. 85 N° 96)

1299 XV calend. Aprilis Pontif A° 5° Laterani. – Bonifacius VIII archiepiscopo rigensi atque episcopis tarbatensi et osiliensi jubet ut Erico regi Daciae pro defensione terrae Estoniae contra paganos assistant.

1301 (w oryginale mylnie 1132) sabbato dominicae Trinitatis, apud monasterium Dunemunde. – Isarnus archiepiscopus rigensis compositionem facit inter Conradum episcopum Osiliae et Maritimae ejusque capitulum et inter Godefridum (de Rogga) magistrum fratrum S. Mariae Theutonicorum in Livonia. Finiendo guerras cum episcopo magister restituere debet episcopo castra Scalis et Hapisal et nullum fortalitium de novo in insula Osiliae faciat; reliqua archiepiscopus ad reversionem suam de Curia romana reservat. (I. p. 87 N° 98)

1254 Nonis Septembr. Pontif. A° 12° Anagniae. – Innocentius IV.
Episcopo Nuemburgensi... quoniam archiepiscopo Livoniae
ac Prussiae jussimus ad novam ecclesiam cathedralem per
regem Lithoviae aliquem consecrare, idem archiepiscopus
consecravit in episcopum fr. Christianum tunc fratrem presby=
terum hospitalis S. Mariae Theut. in Livonia ad requisitionem
ejusdem regis et ab eo fidelitatis [illegible] ecclesiae Rigensi
seu metropolitanae juramentum recepit. Quoniam vero
episcopatus Lithoviae soli papae subjacet, mandat ergo ut
episcopus Nuemburgensem a fidelitatis juramento archiepiscopo
Livoniae praestito absolvat episcopum Lithoviae (I p. 81 N° 91)

1304, XIV Calend. Martii. Pontif. A° 1° Laterani – Benedictus XI Wyse=
slaum et Zamburium principes Rugianorum monet, ut
Olavo episcopo roskildensi per Johannem archiepiscopum
lundensem metropolitanum ordinato auxilium praestent.

1308 Urosius rex Rasciae Clementi V papae professionem fidei
catholicae per nuntios suos Marcum Luchari et Trifonem
Michaelis facit et cum toto populo obedientiam papae praesta=
re promittit, ad quem regem papa nuntios suos fr. Egidium
patriarcham gradensem, fr. Lapum ord. praedic. et fr. Arte=
misium ord. fratr. minor. mittit; (II p. 357 –362 N° 8–14)
simulque papa Stephanum quem idem Urosius rex conjugatus
genuit de soluta dispensat a defectu natalium ut posset obtinere
aliquem comitatum, et fratrem Gregorium de Cataro ord. fratr.
minor. pro residente apostol. apud eundem Urosium destinat.

1318, VII Calend. Martii, Pontif. A° 2° Avinionae. – Johannes XXII mandat
Magistro domus Theuton. et praeceptori in Livonia mandat, qua=
tenus archiepiscopo rigensi (Friderico de Banner) restituat abla=
ta: portum rigensem cum castro et monasterio Dunamunde, Torrei=
da, Nabel, Lewisel, Dolen, Kercholme, Lenwerde, Konkenhusen,
Krusebarch, Scelwene, Simdesel, Sotckele, Leboleke, Micoman,
castra Cremun, Ramala, Donagungis (części tych dóbr zagrabił
arcybiskupowi ryskiemu w nieobecności: Florentinus decanus tarbatensis.

1322, X Calend. Novembr. Pontif. A° 6° Joannes XXII fratribus de ordine fratr.
minor. in terras Saracenorum, Paganorum, Grecorum, Bulgarorum, Cuma=
norum, Iberorum, Alanorum, Gazarorum, Gothorum, Scithorum, Ruthenorum,
Jacobitarum, Nubianorum, Nestorianorum, Georgianorum, Armenorum, Indorum
• Moslitorum proficiscentibus varias indulgentias et privilegia confert.)
(I. pag. 92. N° 100.)

1324 Calendis Junii Pontif. A° 8° Avinionae. – Joannes XXII fratrem Bartholomaeum episcopum electensem et Bernardum abbatem monasterii S. Theofredi ordinis S. Benedicti Aniciensis diocesis nuntios apostol. mittit ad Gedeminne Letwinorum et multorum Ruthenorum regem – poleca wszystkim duchownym świeckim i klasztornym papież aby płacili owym posłom codziennie biskupowi po 8 a opatowi po 5 flor. auri gdy będą w ich stronie, ~~[illegible]~~ i aby im dawali podwody – pozwalając nuncyuszom wyklęć nieposłusznych – Gedymin pisał list do papieża że chce przyjąć religią chrześciańską i że się chce ochrzcić, więc papież posyła owych nuncyuszów – prosząc aby papież wysłał w tym celu doniego arcybiskupa ryskiego – i zakazuje Wielkiemu mistrzowi pruskiemu (Wernerowi von Orseln) aby przestał niepokoić Gedymina. – Pozwala papież nuncyuszom przybrać sobie zdolnych tłomaczy z pomiędzy zakonników. – Papież dostał 2 listy od Gedymina w tym celu – Pozwala papież nuncyuszom erygować w Litwie biskupstwa, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ zakładać klasztory, kościoły, nadaje im odpusty (I p. 95–112 N° 101–111.)

1324 Avinionae – Joannes XXII magnifico Gedeminne Letwinorum et multorum Ruthenorum regi. List twój napełnił nas roskoszą piszesz w nim iż praedecessor twój Mindowe z całym królestwem swym był nawrócony wszelako z powodu nieprzyjacielskich krzywd doznanych od Krzyżaków niemieck odpadł; skarżysz się na Krzyżaków iż nie wojujesz Chrześcian abyś ich podbił tylko się broniąc, że masz przy sobie zakonników Dominikanów i Franciszkanów którym pozwoliłeś krzcić i nawracać, prosisz abyci dać obronę od Krzyżaków ~~[illegible]~~ oświadczając swą gotowość nawrócenia się i aby do ciebie przysłać Fryderyka (von Banner) arcybiskupa ryskiego wraz z legatem apostolskim. Wkrótce pisałeś znowu drugi list w którym wyznajesz iż wierzysz w artykuły wiary chrześciańskiej i papieża, posyłamy więc do ciebie naszych nuncyuszów Bartłomieja biskupa i Bernarda opata, mężów uczonych aby cię i kraj wykrzcili – Mistrzowi zaś pruskiemu na którego się w obu listach skarżył zakazaliśmy cię prześladować. (I p. 102–105 N° 108)

1327, XVI Calend. Julii, pontif. A° 11° Avinionae. – Joannes XXII Wladislao regi Poloniae... audivimus, quod Bosilaus dux Russiae pronepostuus (prawnuk?) vult redire ad unitatem Romanae ecclesiae, rogemus te ut eundem ducem adhaec facienda moneas (I p. 111. N° 112)

1327, XVI Calend. Julii, pontif. A° 11 Avinionae. – Joannes XXII Boslao duci Russiae... hortat eum, ut abjurato schismate Graecorum redeat ad unitatem ecclesiae romanae, sicuti ipse vult.

(I p. 111. N° 113)

1328 in die b. Viti, in Raemesholun. – Reimarus Magister fr. Theutoni-
corum per Livoniam mediante Engelberto (von Dälen) tarba-
tensi episcopo compositionem cum Nicolao episcopo osiliensi facit
(w drugim miejscu zowie go Jacobus) vigore cujus fratres ord. theuto-
nici cedunt de quarta parte bonorum feudalium osiliensis eccle-
siae in Maritima ita tamen quod bona, quae Ordo theuton. ante
tempus dicti domini Jacobi episcopi osiliensis possidebat, debet
et ultro possidere. Praesentibus Lantmarscalco et commenda-
toribus in Détrismunde, Wenda, Perona et in Lealis. (I p. 112 No 114)

1347, in die b. Joannis Bapt. in Haphenis. – Waldemarus Danorum
et Sclavorum rex recognoscit quod ejus frater Otto
ingrediens ordinem hospitalis b. Mariae fratr. Theutonicorum
ducatum Estoniae pro 19000 marcis argenti eidem ordini fratrum
Theuton. vendidit. (I. p. 113 No 115)

1351, II Idus Martii, pontif. Ao 9o Avinionae. – Clemens VI archiepis-
copo Upsaliensi, Nidrosiensi et Lundensi eorumque suffraganeis
jubet ut in Norvegia, Svecia et Dania cruciatam contra
Ruthenos schismaticos praedicent qui terras gentium vocatarum
Kareli et Ingri nuper per Magnum regem Sveciae ad fi-
dem Christianam conversorum vastarunt. (I. p. 115 No 116)

1372, II Idus Julii, pontif. Ao 2o Apud Villam Novam Avinionensis
dioecesis – Gregorius XI episcopis gneznensi, cracoviensi et plocensi.
.... intelleximus ex relatione, quod Galienzensis, Primisliensis,
Laudumriensis et Chelmensis ecclesiae cathedrales sint, licet non-
nulli asserunt eas tantum parochiales esse.. mandamus itaque vobis
ut inquiratis, an sint cathedrales et an populum christianum habent
... et informationem vestram quantocitius nobis mittatis. (I p. 116 No 117)

1372, XIV Calend. Augusti, pontif. Ao 2o apud Villam Novam. – Gregorius
XI episcopo cracoviensi... intelleximus quam plures episco-
pos schismaticos in Russiae terra esse, mandamus tibi ut illos ab
eorum episcopatibus amoveas et prives. (I p. 116-117. No 118)

1376, V Nonas Martii, pontif. Ao 6o Avinionae. – Gregorius XI archi-
episcopo gneznensi episcopis cracov. et plocens.... quoniam nuper Ladislaus
dux Opuliensis et Russiae rogavit, ut sedem archiepiscopalem haliciensem
ex civitate Haliciensi sitae in terris ejusdem ducis, sine muris ab aliis
locis remota et incursibus Tartarorum et Lithvanorum patente in locum
Lamburgensem dioecesis haliciensis principalem muris clausum et bene muni-
tum transferre liceret, ideo committimus vobis ut nobis informationem
super hac re mittatis an translatio illa utilis esset. (I pag. 34 No 37
ex Regest. Anni VI pag. 16. – Wydrukowano tu mylnie pod r. 1232 przekre-
ciwszy na Grzegorza IX.)

1514, d. 5 Aprilis in sessione concilii Lateranensis. – De Ruthenorum nationibus eorumque erroribus scriptum Joannis de Lasko archiepiscopi gneznen. et Sigismundi reg. Polon. oratoris in concilio lateranensi productum. (I p. 123-129 (Nr. 123) – Rutheni albi vel Moscovitae habent Magnum Ducem abundant pellibus sicuti sunt pelles sabellinae, mardurinae, lisininae seu variolinae et megalinae, dux eorum habet 200000 equitum; fluvii eorum Tanais dividens Scythiam et Sarmatiam in cujus ostio est arx Turcarum Ozon, et fluvius Ythra influens mare caspicum. – Rutheni Walachii incolunt Moldaviam sive Moesiam, Palatinus eorum seu Wojewoda habet exercitum 40000; idioma habent commune cum rutheno et italico vulgari, fluvii eorum Danubius et Tyras, arces: Moncastrum et Ziotocovium receptae a Turcis. – Rutheni rubei subditi regni Poloniae et Lithvaniae, ubi reges unam metropolim et 7 ecclesias cathedrales fundaverunt; sed multo plures sunt ecclesiae Ruthenorum; fluvii eorum Boristhenes, Tyras. – Scythae tauricani in insula Taurica habent 13 caesares quorum primus possidet 200000 equitum secundus 300000 et sic progressive. Tauricanus in exercitu 90000 armatatorum cum lorica vel cum squammatis anterioribus et posterioribus armis capite et manibus ferro tectis habet, reliqui arcus et sagittas habent pro armis. – Rutheni sunt de fide Graecorum negant ecclesiam romanam caput esse et quod a septima synodo omnia concilia nullius valoris sint, recipiunt panem fermentatum pro sacrificio, quod Spiritus S. non procedit a persona Filii nisi solius Patris sive quod dua sunt principia et duae spirationes; faciunt divortia in matrimoniis et secundae et tertiae nuptiae apud illos sunt illegitimae.

1519 d. 16 Septembr. Romae. – Leo X. audita relatione quod Basilius dux Moschoviae et Russiae ad obedientiam romanae ecclesiae revertere vult mittit ad eum fr. Zachariam episcopum gardiensem, praelatum domesticum papae, referendarium secretum et nuntium apostolicum, ut voluntatem ejus exploret.

1525 d. 8 Junii Cracoviae – Sigismundus I rex Poloniae, Clementi VIII donosi iż superioribus mensibus przejeżdżał przez Polskę ad Moscorum ducem Paulus Centurio Januensis nuntius apost. któremu król dał podwody (equos veredarios). Teraz wraca tenże puntius do Rzymu una cum Moscorum ducis legato ad pontificem (I p. 129)

1525, d. 12 Junii Cracoviae. – Sigismundus I donosi papieżowi Klementowi VII iż zawarł pokój z Turkami, obawiając się aby Moskwa nie sprzysięgła się przeciw niemu z Turkami i widząc że z ligi państw chrześciańskich nic nie będzie (I p. 129 №. 126)

1525 – Opis przyjęcia posła moskiewskiego Demetriusza Gerasimowa w Rzymie, który przyjechał z nuncyjuszem papieskim Pawłem Centurione*) [illegible] mieszczaninem z Genui z Moskwy; poselstwo to do Bazylego W. Księcia Mosk. wysłane było w celu zaproszenia go do ligi przeciw Turkom – pisał o tem list Bazyli do papieża z Moskwy 3 kwietn. R. 7030. (po włosku) (I p. 131 №. 127)

*) ten nuncyjusz był właściwie kupcem wysłanym dla odkrycia nowej drogi do Indyj, miał tylko polecenie od papieża Leona X

1526 – Odpowiedź Zygmunta I Króla pol. dana posłom jadącym do Moskwy od cesarza Karola i Króla Ferdynanda i proszących o wolny przejazd przez Polskę. – Król to niechętnie uczynił albowiem posłowie ci cesarscy, lubo że mówili iż jadą do Moskwy dla ułożenia zgody między Polską a Moskwą, mieli właściwie tajemną instrukcyję, podburzyć Moskwę do wojny z Polską aby Król Zygmunt nie mógł dać pomocy Ludwikowi węgierskiemu synowcowi swemu przeciw Turkom, gdyż Ferdynand spodziewał się łatwo zagrabić Węgry i Czechy jeżeliby Ludwik opuszczony zginął od Turków. (I p. 132 №. 128)

(Franciszko de Potentia) 1526 – Instrukcyja Zygmunta I dana [Episcopo Scarensi legato apostolico ad ducem Moskowiae który odwoził posła moskiewskiego Demetriusza Gerasimowa jadącego z Rzymu przez Polskę. – Król niechętnie daje im wolny przejazd przez Polskę, o zgodzie z Moskwą dotąd wiedzieć nie chce dopoki Moskwa zajętego Smoleńska nie odda. (I p. 133 №. 129)

1550 d. 1 Augusti, in Minden. – Joannes Schlitter ex Germania oriundus wysłany od Iwana Wielkiego Księcia moskiewskiego do Niemiec dla sprowadzenia i najęcia różnych osób sztukmistrzów rzemieślników i wojskowych, osadzony w Lubece za długi uciekłszy z więzienia mianuje Jana Stemberg z Wrocławia swym plenipotentem i Kanclerzem W. Księcia Mosk. (I p. 134. №. 130)

1550: – Conditiones sub quibus papa Magnum ducem Moscovitarum regiis insigniis ornare atque ad unionem cum romana ecclesia recipere vult, per nuntios papae Comitem de Erberstein et Joannem Stemberg datae. – Car Iwan koronowany będzie od arcybiskupa moskiewskiego koroną od papieża przysłaną i poszle do Rzymu posłów z obediencyją, każdego arcybiskupa moskiewskiego potwierdzi papież i przyśle mu paliusz; car zaprowadzi unię i pokój z Polską i Inflantami utwierdzi (I p. 137 №. 131)

1550 d. 1 Augusti. Romae. – Julius III Joanni magno duci Moscoviae ... z radością wyczytaliśmy w listach cesarza Karola V i powzięliśmy relacyję od Jana Stemberga, iż chce przyjąć unię i dostąpić tytułu Króla: dozwolimy tego gdy zawrze pokój z Polską i Liwonią, w tém celu posyłamy ci kondycye przez posłów comitem ab Eberstein et Joannem Stemberg. (I p. 140 No 133)

1553. – Responsio Ferdinandi Romanorum regis data Nicolao Radziwil palatino vilnensi cancellario et supremo mareschalco M.D.Lith. oratori Sigismundi Augusti regis Poloniae de non procurando titulo Magno Duci Moscoviae. (Król wypiera się iż nic nie wie o tém i że go fałszywie pomawiają jakoby forytował cara moskiew. w Rzymie, obiecuje posłać do cesarza i wywiedzieć się o tém) (I pag 141-144 No 134)

1557. Relacyja Foscarina posła weneckiego do Moskwy, o Moskwie Episcarstwa – Moskwa odległa od Wenecyi o 1400 mil – Moskale są średniej postaci lecz krępej – w rzece Wołdze (Rha) jest dużo ryb. Moskwa lubi malwazyją (wino) pochodzące z Kandyi – Car Iwan Wasylewicz zdobył zamek tatarski nad Wołgą zwany Ordan od którego Tatarzy Kazańscy wzięli nazwę. (I p. 144-162 No 135) (po włosku)

1559 Relacya o Moskwie (Discorso di Moscovia) przez Franio Tiepolo posła weneckiego (po włosku) (I p. 162-172 No 136)

1559 d. 16 Septembr. Vilnae. – Sigismundus Augustus rex Polon. oświadcza iż gdy roku zeszłego Moskwa zajęła Inflanty, princeps Guilhelmus archiepiscopus rigensis marchio brandeburgensis et coadjutor ejus electus Christopherus administrator episcopatus ratzeburgensis dux magnopoliensis nec non Capitulum et subditi rigenses poddali się Królowi polskiemu odstąpiwszy Królowi jure obligatorio arces Marienhausen et Lenevardt, praeterea duas curias Labor et Byrsen cum villis. Król zaś obiecuje im obronę, wolne wyznanie religii, jeżeli by Król odebrał Moskwie zagrabione dobra Arcybiskupstwa, tenże Arcybiskup ryski wynagrodzi Króla 100,000 flor. (po 24 grosze litew. w i florenie) – Praesent. Valeriano episc. viln. Joanne Samogitiae, Nicolao Kijów. episc. Romano Sanguszkowicz duce zitomiriensi capitaneo in Merecz et Bobrujsk. (I p. 174-177 No 138)

1561 d. 13 April. Romae. – Pius IV fr. Zachariam episcopum pharensem praelatum, legatum apost. mittit ad Joannem Basilii Magnum Ducem Moscoviae invitando eum ut oratores mittat ad Concilium in Tridento indictum. (I p. 180 No 140)

1561 d. 29 Septembr. Romae. – Instructio Pii IV papae data Johanni Giraldo Venetiano nuntio ad Magnum Ducem Moscoviae ... wzywa go aby wysłał posłów do Trydentu na Koncylium. W tej instrukcyi papież nazywa Wielkiego Księcia Moskiewskiego Królem. (I p. 181–184 № 141 – po włosku)

1561 Vilnae, feria 6o post festum S. Catharinae. – Sigismundus Augustus rex Polon. confirmat jura et immunitates provinciae Livoniae ... pozwala im wyznawać Augustanam confessionem. Ministrów mieć własnych, klasztory mają być na szpitale i zakłady obrócone, pozwala im własne prawa ułożyć mieć w Rydze trybunał – Unus seu mansus agri vulgo Haken habebit 66 funes sive bastas, et quaelibet basta 6 faden (I p. 184–192. № 142) (27 artykułów)

1561 Vilnae d. 28 Novembr. – Sigismundus Augustus rex Polon. pacta cum Gothardo equestris ordinis theutonici in Livonia magistro ratione subjectionis Lithvaniae sancit (w tym celu był wysłany do Inflant Mikołaj Radziwiłł wojew. wileń.) nadając mu tytuł Księcia nadając mu Kurlandyją i Semigallią, i dobra Duneburg, Selburg, Ascherad, Dawske Kongutz, Tukum, Nenburk, Doblen, Candam, Alovangen, Cronden, Hasenpoth, Durben, Vindau, Milhan. – Pro rege cesserunt arces Kircholm, Ascherad, Duneburg, Resiten, Ludzen, Fricaten, Ermis, Helmat, Cartzus, Weissenstein, Fernya, Salura, Pernoxia civitas, Regia Burtnick, Volmaria, Vendena, Wolphart, Arries, Segualich, Knyen, Furgreburck, Nithaw, Lemborgh, Rodenpois, Kerinole, Demdet oraz Księstwo Estonii i biskupstwo Derpatskie zajęte oba przez Moskwę. Biskupowi Kurońskiemu Księciu Holzacyi daje Król w zamian za Honeburg zamek Peal et Mathel. (I p. 192–198 № 143)

1562 d. 10 Septembr. Romae. – Pius IV Sigismundo Augusto regi Polon. .. Georgius orator tuus scribet tibi ex Roma ... Commendoni nuncyusza niechciał przepuścić do Moskwy, się dla czego? Canobium nuncyusza niechciał przepuścić do Moskwy, którego tamże posłaliśmy dla oznajmienia Wielkiemu Księciu moskiewskiemu concilium trydenckiego ... lecz my ubolewamy nad tem (I p. 198 № 144)

1564 Wyjątki z listów włoskich Jana Franciszka Commendoniego nuncyusza w Polsce od 1563–1565 do Kardynała Karola Borromeusza r. 1564. (I p. 199–205. № 145)

1565 Wyjątek z relacyi włoskiej o Polsce przez Paolo Emilio Giovannini audytora przy Kardynale Commendonim (Z rękopisu: Relazioni d'ambasciatori à principi e discorsi di stato – w bibliot: Collegii Romani) (I p. 206 No. 146)

1567 Anthon. Jenkinson poseł angielski do Moskwy i 1570.

1568. Wyjątek z relacyi włoskiej o Polsce złożonej Piusowi V przez Fulvio Ruggieri protonotar. apost. nuncyusza do Polski I p. 207–210 Nr. 148 (z Rękop. Vatic. Ottobon. 2433)

1570. Relatio ~~legatorum~~ internuntiorum Polonorum in Moschoviam a Sigismundo Augusto missorum (I p. 210–212 Nr. 149) (dotyczy Inflant) Posłowie ci byli Jan Szienkowycz, Jan Hayko, Marcin Wołodkiewicz.

1571 Papież Pius V daje nuncyuszowi Vincentio dal Portico instrukcyją aby pobudził Moskwę do wojny przeciw Turkom lecz dla zbytniego okrucieństwa wielk. księcia nie pojechał ów nuncyusz do Moskwy, jak sam pisze w liście do kardynała Rusticani (Nunziatura di Polonia Tom III pag. 159) ~~Datto~~ z Warszawy d. 3 październ. 1571.

1572 d. 12 Sept. – Kardynał Commendoni legat papieski donosi w liście iż jedna partyja Polaków chciała obrać na tron polski drugiego syna Wielkiego Księcia Mosk. lecz sprzeciwiał się temu Chodkiewicz.

1572 List pp. rad litewskich do pp. rad koronnych (podpisany przez Waleryana bisk. wileńsk. Jerzego bisk. żmudzk. Mikołaja Paca bisk. kijow. Jerzego Ossoryka wojew. mścisław. Mik. Radziwiłła wojew. wileń, Stefana Zbaraskiego wojew. trock. i t. d.) z Rudnik d. 25 Sept. 1572 – posyłają listy W. Księcia Moskiew. przywiezione przez gońca polskiego, w których jest odpowiedź na poselstwo Michała Harabury pisarza względem Inflant. (I p. 225–228 Nr. 161)

1572 Słowa Wielkiego Księcia moskiewskiego przy odprawie Fedora Zienkowicza Woropaja gońca stanów litew. i pol. (z doniesieniem o śmierci króla Zygmunta Augusta – Wielki Książe objawia, iż radby był, gdyby go lub którego z synów Królem polskim obrano; powieda że mu Kniaź Kurbski który zbiegł do Litwy wziął żonę a matkę najstarszego syna. (I p. 229–232 Nr. 163)

1572 Wyjątek z rękopisu: Discorso sopra la nuova elettione da farsi del re di Polonia scritto nel 1572 dal abbate Paolo Emilio Giovannini auditore in Polonia col card. Commendone (z rękop. Vatican: Ottobon. 2433) (I p. 232 No. 164)

1573 Joan. Franc. Commendone cardinale legato e Mr. Alberto Bolognetti nunzio in Polonia

1573 Relacya poselstwa Michała Haraburdy posłanego od Rad W. X. Lit do Wielkiego Xięcia Moskiew. (miał audyencyą w Nowogrodzie wielkim d. 23 lutego 1573 gdzie mu Wielki Xiążę oświadczył – jak to już poprzednio przez gońca Woropaja uczynił – aby go na tron polski lub jego drugiego syna Fedora obrano.) (I p. 237–242. Nr. 170)

1573 Excerptum ex diario Comitiorum (polonorum) electionis anni 1573 scripto per Danielem Printz (von Buchau) (Mscr. Vatican Ottobon. Nr. 2223) (I p. 244–247 Nr. 172)

1573 Anton Maria Gratiani (Graziani) secretario del card. Commendone legato in Polonia 1573.

1574 Odpowiedz Iwana Wasilewicza cara mosk. posłom Henryka Króla polsk. ~~[illegible]~~ Bartłomiejowi Zawadzkiemu i Maciejowi Protazowiczowi (z oświadczeniem wstąpienia na tron) ... (Car ubolewa nad tem iż podczas elekcyi nie przyjęto jego posłów Moskiego dworzanina Iwana Chrozkiego, Michała Wasilowicza Kologowa (Czołowowa) i djaka Piotra Lesa (Irsa) Michalowa .. po obraniu na tron posłał gońca swego Fedora Elizarena (Jelizarow) syna Elizaninowa do Króla Henryka, który tymczasem do Francyi wyjechał) (I p. 251–252 Nr 177)

1574 List Iwana Wasilewicza cara moskiewskiego do Henryka Krola pol. (na list przysłany przez posłów B. Zawadzkiego) pisany z Tweru 20 Augusta A. 7082. (I p. 253–255 Nr 178)

1575 Relatione di Moscovia fatta da Giovanni Pernstein mandato ambasciatore a quella corte dal imperatore Massimiliano II (scritta dò Lovitio in Polonia a 27 maggio 1575) (ex Mscr. Biblioth. Coll. Rom: Discorsi di stato p. 325 – Mscr. Vallicellanus L. 16 – Mscr. Archivi Ithalinorum S. Pauli Neapoli) (na tem ostatniem rękopisie stoi r. 1579 i imie Filipo Pernistein mylne) (I p. 255–264 Nr. 179)

1575 ~~1578~~ d. 30 Julii, Varsaviae .... vescovo di Mondevi nuntio di Polonia (Caligari?)

1575 Litterae Johannis Basilidis caesaris Russiae ad consiliarios polonos. In Moskwa 12 Julii A. 7083. (między Konsyliarzami wspomina Nicolaum Maciejowski palat. lublin. capitan. spiosensem, Sigismundum Wolski de Podhajce castellanum czerrensem capit. varsov. – Konsyliarze ci pisali do Cara list o pokoj i posłali przez wracającego internuncyusza moskiewsk. Teodora Eleazar filium Helizaminum – teraz im odpisuje car posyłając Semenum F

F Hliccii Wolodimeri filium Bastoninum (Joannem Hliicz Bastoninum) internuntium. (I p. 268–269 Nr. 183)

1575 Estratto d'una Relazione di Polonia del Girolamo Lippomano ambasciatore della republica di Venezia presso Enrico re di Polonia (Cod. Vatic. Ottobon. 2433. – Mscr. Colleg. Roman.) (I p. 270-271. Nº 184)

1578. 1580. 1581) 1578 Lettere di Mr. [illegible] Giovanni Andrea Caligari vescovo di Bertinoro (episcopus britonoriensis) nuntio apostolico in Polonia al Cardinale di Como (Carolo Boromeo ?) (ex Nunziat. di Polon T. XV.) T. I

1579 List Iwana Wasilowicza cara mosk. pisany do Króla pol. Stefana, z Moskwy 6 Januar. 7088 r. (posyła car list przez powracającego z Moskwy posła polskiego Wacława Łopacińskiego i przez dworzanina moskiew. Jelizara Iwanowicza Błagowa) i odpowiedź króla. (I p. 278-281 Nr 191)

Pius IV posyłał do Moskwy Nuncyusza Canobio – a Klemens VII posłał do Moskwy niejakiego Giovanni Battista razem z posłem cesarskim, ci wyjednali spokój między Moskwą a Zygmuntem I na 5 lat.

1581 d. 27 Martii Romae. – Instruzione segreta data al padre Antonio Possevino destinato in Moscovia (a Paulo IV) (I p. 299-305 Nr 212) (Car pisał o legata apostolskiego, do papieża chcąc pokój z Polską zawrzeć przez niego – papież wysyła Possewina do Moskwy polecając mu aby po drodze wstąpił do Króla polskiego i namówił go do posłania swoich posłów do Moskwy i aby Cara w Moskwie do unii namawiał.

1581, d. 12 Maji Vilnae – Stephanus rex Polon. Antonio Possevino internuntio pontificis et Thomae internuntio Moschorum qui apud papam munere legationis functus est concedit litteras salviconductus per Poloniam et Lithuaniam. (I p. 309-Nº 216) 315.

1581 d. 15 Julii, Dzisnae. – Litterae Alberti Bolognetti episcopi (i z r. 1584 ob. T. II Massanensis nuntii apostol. in Polonia ad Cardinalem Comensem. (Mscr. Nuntiatur. Polon. Tom XVIII.) jest z ego wiele listów, d 3 Novembr. 1581 był już w Warszawie

1581 d. 22 Julii, Vilnae. – Litterae Joannis Andreae Caligari episcopi brittonoriensis, ad Cardinalem Comensem. (d. 11 Novembr. 1581 był już w Wenecyi)

" Fundacyja Collegium Jezuitów w Połocku przez Króla Stefana

" Alemanni mastro del cucina del re Stefano (I. p. 321)

1581 d. 2 Augusti. — Litterae Stephani regis Polon. ad Joannem Basilidem dominum Russiae (I. p. 323–350 №. 225)

... Właśnie powrócił z Moskwy nasz internuncyjusz i dworzanin Krzysztof Dzierżek z listami twemi uszczypliwemi. Gdyśmy na tron polski wstąpili, chcąc wojować z Turkami posłaliśmy do ciebie internuncyuszów i dworzan naszych Jerzego Grudzińskiego i Leona Bukomieckiego, czytes nam i żądałeś aby do ciebie posłów a nie internuncyuszów posłano. Wysłaliśmy więc Stanisława Krzyszkiego (?) wojewodę mazowieckiego posła, ty tymczasem wpadłeś do Inflant i niechciałeś zawrzeć pokoju. Posłaliśmy znowu internuncyusza Jerzego Haraburdę; lecz ty począłeś Wendę oblegać i przysłałeś do nas posełstwe do Krakowa które nas tylko tytułami zbyło. Posłaliśmy znów z Połocka do ciebie Wacława Łopachińskiego wypowiadając ci wojnę przez niego; zdobyliśmy więc Połock, Sokoł, Kosiannę, Krasną, Sithnę, Turowl, Suszę. Przyszedł potem do nas twój nuncyjusz Naszczokin. Zdobyliśmy potem Wieliż, Uświatę, gdzie przybył twój poseł Iwan Wasilowicz. Zdobyliśmy potem Wielkie Łuki, Toropec, Newel, Jezierzyszcza, Zawołocze. Znów do Litwy przybył twój poseł Eustachius Michałowicz Puszkin żądając zgody... Rościsz sobie prawa niesłuszne do Inflant, życzysz beżczelnie i t. d. (satyrycznie)

~~F. inne [illegible] 29 Sept. 1581 (I p. [illegible])~~ 1581, d. 14 Augusti 1581 ex castris ad Woronez — Litterae Stephani regis Pol. ad Vicecancellarium (I p. 351–352 №. 226) ‡‡

i drugi do tegoż ex castris ad Pleskow 13 Septembr. 1581. (I p. 357–358 №. 230)

Kaznodzieja królewski 1581, d. 21 Augusti, Ostroviae. — Litterae p. Laternae S. J. ad rectorem Collegii Vilnensis Soc. Jes. (opisuje zdobycie Ostrowa) (I p. 354–355 №. 228)

" Bekiesz dowódzca wojsk węgierskich zginął od kuli armatniej na murach Pskowa.

" Domenico Rodolfini da Camerino był kapitanem w wojsku polskim pod Pskowem.

1582 Conditiones pacis a duce Moscoviae cum Poloniae rege faciendae per Possevinum transactae. (I p. 373 №. 245)

1582 Christophori Warsevicii ad Stephanum regem Poloniae oratio De pace confecta a Rege Poloniae cum Joanne IV Moscoviae duce (I p. 374–382 №. 246) z dzieła drukowanego: Christophori Varsevicii: Ad Stephanum regem Poloniae Oratio qua cum Joanne Magno Moscorum duce 15 Januarii confectam pacem ad Zapolsciam gratulatur. Vilnae 1582.

1582 d. 23 Februarii, Derpati. – Litterae Cancellarii Magni ad Stephanum regem Poloniae. (I p. 385 Nr. 249)

15~~8~~2 5 d. 14 Octobr. – Papa decrevit Franciscum de Potentia episcopum scarensem mittere ad principem Moscoviae pro unione cum aliis principibus contra Turcos. –

Do Klemensa VII do Rzymu (r. 1525) przybył poseł moskiewski Demetrius od Bazylego Wielkiego Księcia Moskiew. –

1581 był w Rzymie poseł moskiewski: Thomas Cosmingen – Severingen.

1581 d. 29 Februarii miał posłuchanie u papieża poseł moskiewski: Thomas Kosmingen – Severigenus prosząc aby się papież wdał względem pokoju zawarcia między Polską a Moskwą i aby papież posłał do cara nuncyusza. Lecz gdy w tem poselstwie nie było mowy o przyjęciu unij, papież nie posłał ~~[illegible]~~ nuncyusza tylko wraz z owym Tomaszem Antoniego Possewina jezuitę któremu polecono ułożyć pokój między Polską i Moskwą i wpływać na przyjęcie unij. – R. 1582 d. 13 Septembra powrócił Possewin do Rzymu z posłami moskiewskiego: Jakóbem Sieminowiczem, Malmenichowem, sekretarzem Księcia Basilii i tłomaczem Jakobem Walentynowiczem Zaborowskim i d. 16 Septembra miał z niemi posłuchanie u Grzegorza XIII (dziękowali za zawarcie pokoju z Polską) (byli oni wprzód w Wenecyj) – Na to poselstwo ~~[illegible]~~ papież Grzegorz XIII dziękował iż Car Moskiewski pozwolił kupcom rzymskim jeździć do Moskwy – oraz napominał cara aby przyjął unią (Romae d. 1 Octobr. 1582)

1583, 1584 De rebus Livoniae narratio (Opis wizyty kościelnej w Inflanciech po włosku przez wysłanego sekretarza kardynała (może Radziwiłła lub) ~~[illegible]~~ kardynała Bolognetti legata apost.) (I p. 396–399 Nr. 255) ... Autor wyjeżdża z Rygi mając z sobą Leonarda Rubena rektora colleg. rigens. i odwiedza: Pernawę, gdzie był proboszczem Fabianus Quadrantinus biegły w niemieck. polsk. i estońskim języku – Felin gdzie kardynał poświęcał kaplicę – Dorpat z kościoły (jeden Jezuitów dawniej mniszek – drugi parafialny) – Nowogrodek (z kaplicą w zamku) – Marienburg – Adzel – Smittin gdzie proboszczem Andreas Krugerius ex Warmia – Romburg zamek arcybiskupów ryskich z ich portretami – Venda – W końcu spis imienny 24 arcybiskupów ryskich.

Wizyta ta odbyła się zaraz po śmierci wileńskiego biskupa inflanck. za biskupstwa Patrycego Nidec. kiego – Księży sprowadzono z Warmii

1584 Grzegorz XIII papież posyła do nowego cara moskiew. Teodora swego posła Antoniego Possewina (oratorem) (drugie poselstwo)

1584 (Hieronim. Bovio) biskupa Kamerynu ~~[illegible]~~ nuncyjusza w Polsce list do kardynała Rusticucci (Rusticanus) (II p. 7)

1586, d. 20 Novembr. Romae. — Sixtus V papa Theodoro Magno duci Moscoviae commendat Antonium Possevinum oratorem suum (który z Rzymu po trzeci raz do Moskwy jedzie) — z gratulacyją wstąpienia na tron, donosząc ~~[illegible]~~ że papież usłyszawszy że Stefan Batory po skończeniu zawieszenia broni z Moskwą chce na nowo rozpocząć wojnę dla odzyskania reszty księstwa Smoleńskiego, wysłał do niego i do Moskwy Possewina dla powstrzymania wojny. (II p. 9 Nr. 11)

1587 Excerpta ex diario electionis polonicae per Streynium, Severinum, Albertum aliosque confecto 1587. (II p. 13–18 Nr. 15 — ex Mscr. Vatican. Ottobon. Nr. 2642)

" Hannibal Capuanus (Annibal de Capua) archiepiscopus neapolitanus nuntius apost. in Polonia 1587, 1588, 1589 (1586?); ejus litterae ad Cardinalem Montaltum (II p. 25–30 Nr. 19 — Ex Mscr. Nunziat. Polon. Tom XXV.)

1587. Wypisy z dyaryjusza elekcyi Zygmunta III (po polsku) II p. 19–23. Nr. 16 z Mscr. Albertrand.)

(Helena?) Dux Simon Ivanovides Raspolovius post cujus obitem uxorem relictam Alexander rex Polon. et M. Dux Lit. duxit in uxorem. (II p. 25 Nr. 18 z listów Nuncyjatury polskiej z r. 1588 gdzie ~~się~~ też owego księcia zowie: Rapolowski vel Hilkow-Rapostowski.)

1594. Relazione fatta al Imperatore Rudolfo II da Nicolo Warkotsch ambasciatore mandato al Gran Duca di Moscovia. (II p. 32–45 Nr. 25.) Poseł ten był 30 Septembr. w Moskwie

1594 d. 22 Januarii. Romae. — Clemens VIII Theodoro magno duci Moscoviae Alexandrum Camulleum sacerdotem illiricum familiarem suum oratorem, wzywając o pomoc przeciw Turkom i przesyłając mu krzyż szmaragdowy w złoto oprawny (II p. 45–47. Nr. 26) i plenipotencyja dla tegoż 12 April. 1594 Romae.

1600. O przyjeździe posła wielkiego Kniazia moskiewskiego do króla perskiego Aelauya Sefera Ormianina posła króla polskiego do Persyi. (II p. 50–52 Nr 30 „Gdy Kniaża Mosk. poseł przyjechać miał do Elphanu ... człowiekiem być pokazał." – po polsku)

1601 z Mozajska 16 marca – List Leona Sapiehy, Stanisł. Warszyckiego i Eliasza Pielgrzymowskiego kaszt. warsz. (posłów do Moskwy) – do Zygmunta III (II p. 52 – Nr 31)

1605. IV Idus Julii, Romae. – Paulus V Demetrio (Samozwańcowi) Magno Duci Moscoviae gratulatur de recuperatione aviti imperii, hortaturque ut in suscepta catholica religione perseveret (papież posyła z tym listem do Moskwy comitem Alexandrum Rangonium, qui apud suum patruum Claudium Rangoni episcopum regiensem ~~...~~ nuntium in regno Poloniae morabatur. – Podobne listy pisał Paweł V do Mniszcha i Maryny jego córki – pozwala papież bernardynom którzy Dymitra Samozwańca nawrócili rozszerzyć się na wschód; – Dymitr posłał do papieża Andream Lavitium Soc. Jes. papież go odprawił na powrót z Rzymu d. 10 April. 1606. | Dymitr pisał list do Klemensa VIII r. 1604 d. III Calend. Augusti

1605. III Nonas Decembr. Romae. – Paulus V ad Marinam Mniszech cum gratulatione conjugii cum Demetrio (II p. 73 Nr 57) i drugie pismo do tejże X Aprilis 1606, Romae przesłane przez powracającego A. Lavitium S. J. II p. 90 Nr 76.)

1606 Dyaryusz dziejów moskiewskich i legacyi pp. Posłów królewskich Mikołaja Olesnickiego kasztel. małogosk. i Alexandra Korwina Gosiewskiego starosty wieluń. sekr. krol. spisany w Moskwie 1606 („Die 25 April we wtorek wyjechawszy z Orszy do Dombrowna na noc ... Wjazd carowej do Moskwy. Wjeżdżając w zamek stanęli po lewej. Audyjencyja u hospodara. D. 13 jechali Ichmość .... Korona: cya na państwo. D. 14 Maja we czwartek z południa ... Kontrowersyja o miejsce u stołu. D. 19 przypadł dzień wesela ... Bankiet hospodara. Za tym tedy upewnieniem .... Traktaty ichm posłów d. 25 Maja – Ophana się mówił ..... warłować musiał. O zamordowaniu Dymitra 27 maja 1606 mogłby być te zamysły ... powrócić dał P. Bóg – Junius 1606. D. 1 Junii

we czwartek Michajło Iwanowicz.. Był nosi posłów wzamku. D. 6 Junii we wtorek.. Okrucieństwo nad ciałem hospodara. D. 7 Junii we środę ciało.. –.. Cedula posłów do bojar. Od posłów J.K. Mci... Koronacyja Wasyla Iwanowicza. D. 11 Junii w niedzielę... O kościele moskiewskim. Ten naród jako jest.... Michała Tatiszczowa bycie u posłów. D. 15 we czwartek... Po którym odjechaniu wielce smy... wiedzieć nie mogli przez półroka i dalej tam mieszkając co się w ojczyźnie dzieje." (II pag. 92–135 Nr. 77. z Rękopisu Albertrand.) (wydał Raczyński poprzednio w r. 1837. w Wrocławiu z innego rękopisu obacz niżej.) II

przybył do Polski 1607 bawi do 1610)

1606 Instruzione a Mr. Francesco Simonetta vescovo di Foligno (fulginatensis) destinato nunzio apost. in Polonia. Roma li 30 Decembre 1606. (Nuntiatur. Polon. Tom IX.) (II p. 137 Nr. 79) listy jego do kardynała Borghese (T. II)

1609 d. 6 Febr. – Litterae ad Nicolaum Wolski mareschalcum regni Polon. (ex castris) (II p. 140 Nr. 82)

1605–1609 Rzeczy polskich w Moskwie za Dymitra opisanie przez jednego tam obecnego... „Rok 1604 Dymitr Iwanowicz po ojcu swym Iwanie... Rok 1605. Tam gdy jeszcze nasi po potrzebie.. Rok. 1606 D. 3 Stycznia przyjechał car do Krakowa.. D. 9 Maji w tychże namieciech carowa.. D. 29 maja inszego cara kniazia Wasila... November D. i było plotek nazbyt... December d. i dopiero śnieg w tym kraju.... Zatym jakoby car miał posła tego zatrzymać pod wielką strażą dawszy a swego znowu do Polskiej wyprawić." (Urywa na d. i grudnia – I. p. 155–196. Nr. 101. – z rękopis. Albertrandego diariusz nie cały); toż samo wydał Edward Raczyński: Poselstwo od Zygmunta III króla polskiego do Dymitra Iwanowicza cara moskiewskiego (Samozwańca) z okazyi jego zaślubin z Maryną Mniszkówną; wydane z rękopismu. Wrocław 1837. 8° drukiem Frydlendera. Kart 2. str. 143 – wydawca Monumentów miał inny rękopis przepisany – ucz a w raczyńskim mnóstwo błędów n. p. pag. 7 Molejszow (zam: Mokszejów) – str. 8 po słowach „chude były" brakuje w Raczyńskim ustępu: Stacya J.K. Starosćie wieluńskiemu na ludzi 150 i t. d. oraz dni 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. aż do „Kopia listu pisanego od Ofana: seja i t. d. Monum. st. 93–94 z czego widać iż posłowie polscy

słowo łoś = porządek włosów na głowie

ten nie znany w Polsce i to po pierwszy raz druk.

205.

d dostawali ryby: Szczuki, Bieługzyna, Sieńczyna, Strzelczyna, Łososie, Jkrę lakierną, Jkrę pajzną w bludach.. — p. 8. Kopia listu do starosty wieliskiego (zam. wieluńskiego) i t. d. z opuszczenia: mi w texcie w obu listach — p. 12 Kublińsku (zam. Kubińsku) — p. 15 Koni 100 (zam. 300) — p. 20, po turecku (po persku) — p. 27 siedziała w niej P. Tarłowa chorążyna Księżna Koszyrska (brakuje) — pag. 41 po słowach: osoby swej (brakuje ustępu: Potym JMP. starosta wieliski w te słowa mowił i t. d. Monum. pag. 102. 103.) — p. 48 hołoble (brak: i duha) a ksamitem — p. 49 patki (gatki) srebrne — pag. 60 po słowie upatrować (brak ustępu: Hramotyn odpowiedział i. t. d. monum. p. 109.) — p. 61 po słowie ~~[illegible]~~ (brak ustępu: które nie jedno u nas i t. d. monum p. 110. 111) — p. 71 księżna Koszyrska — p. 75 siedzącego na stołku (brak: w ręku miał posoch, około niego) — ~~[illegible]~~ — p. 95 ksiądz Łomarski (zam. Łomaski.) — p. 111. Jan Strzembosz kanclerz — .. p. Łuboszewski, p. Mostowski pisarz carowej .. Czerliński, p. Wysżyński .. Dydyński, p. Dębicki, p. Cyszkiewicz. Ziffel Krakowczyk, Wojciech starosta, p. Łapa żołnierz — p. 113 Herburtowa, Antonius Beati włoch — p. 129 potem usiadł (brak: ustępu: znowu na miejscu i t. d. Monum pag. 128. 129) — p. 132 ruskim pismem (brak ustępu: w te słowa: Caduta it. d. Monum. p. 130. 131.) — p. 136: Romuszka — p. 139: ze corkę p. wojewodziny pojąć, p. wojewodę ratować a ziemię Nowogrod wielki i Pskow jej w dziedzictwo zapisać .. p. 140 Tatyszczowe od p. Małagoskiego (brak ustępu: któremu zapłaciwszy i t. d. Monum. p. 135 — 136 do zniewieściała.
(Początek i koniec w obu wydaniach jednakowy.

p 96. p. Wolski

p. 113 p. Wolski
p. 114 Celary zabity

1610 Vilna d. 4 April. F. vescovo di Foligno (Simonetta.) listy jego II p. 196 No. 102 — p. 203 No. 107. (po włosku)
A. 1610 umiera Rosiński polak dowodca wojska Dymitra samozwańca

1610 Smolensko d. 22 Decembr. 1610. — Litera Sigismundi III ad vicecancellarium de gestis contra Moschovitas (p. 205 No. 110. (po włosku)

1627 Epistola Joannis Bapt. Lancelloti episcopi nolani nuntii apost ad cardinalem Barberini (Nunciat. Polon. Tom XXXVIII.)

1643 Roma d. 3 Novembr. — Urban VIII pisze do Piotra Mohiły namawiając go do unii (p. 215 No. 113)

1643 Romae d. 3 Novembr. – Urbanus VIII Academiae Cracov. donosi iż Methodiusz episkop chełmski założył szkoły dla Rusinów, poleca więc Akademii Krak. opiekę nad tem gimnazyum. (p. 220 No. 113)

Jan Barylewicz (syn Barylego ciemnego) wielki Książe moskiew. miał żonę Marią córkę Michała Księcia twerskiego

1698 Boris Petrowicz Szeremetew) posłuje do Innocentego XII do Rzymu

1707 Boris Kurakin poseł do Klemensa XI wysłany od cara Piotra z Żołkwi d. 18 Januar. 1707.

1708 d. 27 Febr. – Car rossyjski obiecuje puścić z więzienia arcy=biskupa lwowsk. jeżeli Szwedzi puszczą panny córki Ogińskiego starosty żmudzk. wzięte w niewolę

1710. – Rossyjanie w przechodzie do Polski zburzyli cerkiew ka=tedralną i monaster w Połocku, tamże monaster S. Zofii, tamże monaster zakonnic, ~~[illegible]~~ oraz monastery: Hlebo=borysowski, Uszacki, Sudziłowski, Czerstwiadski, Berez=wecki i inne (ob: Relatio P. Laurentii Kaparski superioris coenobii polocensis 1710 pag. 298 No. 132) Żabokrycki epis: Kop łucki był zwolennikiem Stanisława Leszczyńskiego

1308 Urosz car Rassyi wysyła do Klemensa V swych posłów Mar=ka Lukari i Tryfona syna Michałowego obiecując przyjąć unią; papież posyła do niego Egidiusza patriarchę z Grado, Lapus dominikana i Artemisiusa franciszkana swych posłów przez których daje legitymatyją nieprawnemu jego synowi (notho) Stefanowi (genito de conjugato ex soluta) pozwala fran=ciszkanowi Grzegorzowi z Kotoru bawić na dworze serbskim oraz mianuje na biskupstwo zwelzanskie (episcopus suaci=nensis) Benedykta kanonika antybarskiego po zrezygnowa=niu przeszłego biskupa zwelzańskiego Grzegorza franciszkana (z Kotoru?) (Lictavii Calendis Aprilis A° 3°) (p. 353–362 No. 8–14)

1585 Hieronymus Bowes poseł angielski do Moskwy i inni posłowie Jerom Horsleye 1588, John Merick 1592, Richard Lee 1600, Olivier Lisit kupiec 1605

1617 Varsaviae d. 4. Aprilis: Vladislaus Sigismundus Poloniae princeps promittit si solium moschovitici principatus consequutus fuerit, pacem inter Moschoviam et Poloniam tenere, cum libero comercio utriusque partes, avulsa restituere videlicet arcem Smolensensem; Bransk, Starodub, Czernigow, Poczepow, Nowogrodek, Putywl, Rylsk, Kursko, Newel et Siebiez adjungere magni Ducatui Lithvaniae. (pag. 409–411. No XXIV)

1623 d. 2 October. Anthimus patriarcha const. resignavit post illum Cyrillus electus iterum

1639 Relation de la dernière diete de Varsovie (p. 437–440 No 27)

1668 Considérations sur l'élection d'un roy de Pologne (p. 445–448 No 29)

Historia Russiae Monumenta ex antiquis exterarum gentium archivis et bibliothecis deprompta ab A. J. Turgenevio. Petropoli typis Eduardi Pratzi. 1841 i 1842 Tomus I ab a. 1075–1584.
Akty istoryczeskije otnosiaszcziјesia k Rossij izwleczenie iz inostran: nych archiwow i bibliotek
sztuk 255. St XVI 1399. XXII. i

1075 Romae 15 Kalendas Maji Papież Grzegorz VII pisze Demetrio regi Russorum et reginae uxori ejus donosząc iż syn jego był w Rzymie pozwala na ich życzenie de obtinendo regno et nuncios qui sunt legati S. Petri do nich posyła, quorum unus vester est notus amicus p. 1.

1075. Romae 12 Kalend. Maji. Papież Grzegorz VII monet Boleslaum ducem Poloniae ut pecuniam Regi Russorum ablatam reddat p. 2.

1207. Viterbi Nonis Octobris Innocenty III posyła dla przyprowadzenia unii na Rusi do skutku legatum Apostolicae sedis G. tituli sancti Vitalis presbiterum Cardinalem. p. 3.

1224. Laterani II Kalendis Januarii Honorius III ~~posyła~~ mianuje Guillelmum episcopum mutinensem legatum in Livoniam

1227 Laterani XVI Kalendas Februarii Honorius III posyła Guillelmum episcopum mutinensem legatum in Livoniam. był 1237 i 1238 w Livonii

1231 Reate V Kalendis Februarii Gregorius IX posyła O. Sancti Nicolai in carcere tulliano diaconum cardinalem tunc Apostolicae sedis legatum in Livoniam Estoniam i Semigalliam. p. 21.

Władysław xiąże Opolski prosi papieża Grzegorza IX r. 1232 aby stolicę arcybiskupią z Halicza do Lamburgi przeniosł. ? p. 34.
V +

1244. Lugduni Nonis Februarii Innocentius IV posyła Episcopum Sabinensem Apostolicae sedis legatum in Livoniam co do urządzenia hierarchii

1246 Lugduni V Nonas Maji Innocentius IV Henricum Archiepiscopum Prussiae Livoniae et Estoniae legatum sedis Apostolicae constituit ad Joannem regem Russiae o pomoc przeciw Tatarów.

1246 Lugduni V nonas Maji Innocentius IV posyła Regi Russorum apud mansurum penes ipsum Alexium et socium ejus qui fuit in Bohemia ordinis praedicatorum – (bo unije przyjął) p. 57.
V V

1247 Lugduni II Idus Septembris Innocentius IV Danielem regem Russiae
et Wasilconem regem Lodomeriae (cujus uxor erat Dubranca)
in tutelam recepit (Daniel i Medog poddają swe państwa stolicy rzymskiej w opiekę)
gdy Daniel sprzeniewierzył się Rzymowi dał i wskazał Innocenty IV jego ziemie Mendogowi 1255)

1257 Laterani Idibus Februarii Alexander IV napomina Daniela regem
Russiae że odpadł od unii p. 84.

1324 Avinione. Joannes XXII posyła ad regnum Lethwinorum et Ruthenorum Apostolicae Sedis nuncios Bartholomeum episcopum Electensem et Bernardum Abbatem Monasterii S. Theofridi ordinis S. Benedicti Aniciensis dioecesos posłowali do Gedymina

1439. Eugenius IV Florentiae XVI Kal. Septembris Isidorem Kyenu
Russiae Metropolitam in Litvania, Livonia, Russia et Lechia Apostolicae Sedis legatum constituit

1519 Romae 16 Septembr. Leo X ad Basilium magnum ducem cum propositione
amplectendi catholicam fidem mittit Zachariam episcopum Gardiensem
referendarium secretum, nuntium

1525 Cracoviae 8 Junii Zygmunt I donosi Clemensowi VII że przyjął u
siebie Paulum Centurio Januensem legatum papieża ad Magnum
ducem Moscoviae i że mu konie dał do Moskiewskiego i że tenże
już nazad powraca.

1526 Papież posyła do cara Episcopum Scarensem legatum dla pokoju
zawarcia Zygmunt I dał mu instrukcyję

1557 Discorso della Moscovia di Marco Foscarino (orator.)
" " " di Franco Tiepolo "

1559

1561. Pius IV Romae 13 Aprilis posyła Joannem Basilium M. D. Rossiae Petrum
Zachariam episcopum Sharensem Sedis apostolicae legatum zapraszając
go na Koncylium trydentskie

1561 d. 29 Septembr. Romae Instrukcyja Giovanni Giraldo Veneziano, posłowi
Piusa IV do Moskwy z ~~Kondycyjami pod jakiemi mu może dać tytuł
Króla Moskiewskiego~~

1562 Canobius nuntius Pii IV ad M. Ducem Moscoviae utei notam faceret Concilii tridentini
indictionem. Papież z Rzymu 10 Sept. 1562 prosi Króla pol. aby mu podróż ułatwił.

F

z uwzględem tytułu Królewskiego który car zadał od Łapieja
Jan Franciszek
Wyjątki z listów Kardynała Commendoni gdy był Nuncyuszem w Polsce 191
1563–1565. do Kardyn. S. Karola Boromeusza p. 199.
1565 Wyjątek z relacyi o Polsce di Paolo Emilio Giovannini który był audytorem u Kardynała Commendoni w Bibliotece Collegii Romani: Tom I Relazioni d'Ambasciatori Mscr.
1568 Estratto della relazione di Polonia fatta a Pio V da Mr. Fulvio Ruggieri protonotario apostolico ritornato Nunzio di Sua Santità dal Re di Polonia nell anno 1568. (Codex Vatican. inter Ottobonianos 2433.
Vincentio dal
1570 Papież Pius IV daje nuncyuszowi (Portico instrukcyje aby pobudził Moskwę do wojny przeciw Turkom lecz gdy niebezpieczno było Papież mu do Polski pisał aby nie jechał do Moskwy. (Nunziatura di Polonia Tom III 159
1571 Vincentius dal Porticus nuntius Apostolicus pisze z Warszawy 3 oktobra do Kardynała Rusticani iż propter crudelitatem Ducis Moscoviae nie może pojechać do niego (zowie się Dal Portico nunzio sam)

p. 224.
1572 d. 12 Sept. Kardynał Commendone legato in Polonia pisze iż jedna partyja Polaków chciała obrać na tron polski filium Ducis Moscoviae (Nunziatura di Polonia Tom VI. p. 136.
1572 d. 25 Septembra: list od Rad W. X. litewskiego do senatorów koronnych względem poselstwa Haraburdy, Inflant, Sapiehy etc p. 225–228 (Szpalt 6) z ramach
1572 Słowa wielkiego Kśiędza Moskiewskiego (do Senatorów polskich i litewskich) przy odprawie Fedora Zienkowicza Woropaja (posła do polski:) st. 229–232 (Szpalt 6) o wybranie cesarzewicza o zamysłach co do tronu polskiego, o Kniaziu Kubskim że carowi zdradził
1572 Paolo Emilio Giovannini był sekretarzem przy legacie Commendonim w Polsce a r. 1573 Graziani Antonmaria.
Nunziatura di Pol. Tom VII
1573. Commendoni legat w Polsce
1573 d. 8 Januarii Alberto Bolognetti nunzio in Polonia (Nunziatura di Pol. Tom XX)
1573 Relacya poselstwa Haraburdy do Moskwy st 237–242. (Szpalt 12)
Iwan Fedor Nr. 170

1574 Odpowiedź cara Moskiewskiego posłom Henryka króla polsk. p. 251–252.
1574 List " " do Henryka króla pol. p. 253–255.

1575 Relazione di Moscovia fatta da Giovanni Pernstein mandato ambasciatore dall imperatore Massimiliano II

1575 Vescovo di Mondevi nuzio di Polonia (Nunziat. pol. Tom X) 1578

1575 Relazione di Polonia del Girolamo Lippomano ambasciatore della republica di Venezia presso Enrico re di Polonia (Cod Mscr. bibl. Vatican inter Otto bonianos 2433 – et Mscr. Collegii Romani) vescovo di Bertinoro.

1578 Cracovia 8 Decembr. Giovanni Andrea Caligari Episcopus Britonoriensis nuntius apostolicus (Nunziat pol. Tom XV.) 1579. (Tom XVI) 1580. 1581.

1579. Listy 2 wielkiego kniazia moskiewskiego do króla; odpis st. 278–281

1581 Istruzione segreta data al padre Antonio Possevino destinato in Moscovia a Paolo IV. Roma d. 27 Martii 1581. p. 299–305.)
albowiem pisał car o nuncyjusza apostolskiego do Papieża bo chciał pokój z Polską przez niego zawrzeć.

= 1581 Varsavia 27 Julii Bolognetti nuntius apostolicus może tylko postować bo Caligari był w Wilnie 1 Augusta 1581 jeszcze

1581 Litterae Stephani regis Polon ad Joannem Basilidem dominum Moscoviae (obszerny wywód całej sprawy między niemi zatyrzyczny) d. 2 Augusta p. 323–350

1581 Mr. Albertus Bolognetti Episcopus Massanensis (Nunzio in Polonia Vasav. 15 Sept. 1581. Nunziat Pols Tom XVIII Vasav. 3 Novembr. 1581. 1582. 1583.

1581. Mr Joannes Andreas Caligari episcop. Brittonoriensis 11 Novembra 1581 były Nuncyjusz pisze z Wenecji.

1582. Christophori Watsevicii ad Stephanum regem Polon. Oratio de pace confecta a rege Poloniae cum Joanne IV Moscoviae duce. p. 374–382
z dziełka przedrukowane pod tytułem: Christophori Varsavicii ad Stephanum regem Poloniae Oratio qua cum Joanne Magno Moscorum Duce 15 Januarii confectam pacem ad Zapolsciam gratulatur. Vilnae 1582. 4o

1584 Cardinalis Albertus Bolognetti (legatus apostol. wizytuje Inflanty.
Episcopus Massanensis

Poselstwa papieskie do Moskwy: 1525 Franciscus de Potentia episcopus Scarensis w celu ligi przeciw Turkom albowiem wprzód poseł moskiewski był u Klemensa VII 1525
1581 Car posyła do Rzymu posła swego Thomas Kosmingen Severingen (genus) prosząc aby się papież wdał względem pokoju z królem pol. i aby nuncyjusza papież posłał do Cara lecz gdy o przyjęciu unii niebyło mowy więc niechciano posłać nuncyjusza tylko z nim posłano co do pokoju zawarcia ad hoc. Antoniego Possewina wraz z nim – r. 1582 wrócił Possewin do Rzymu z posłem Moskiewskim Jakóbem Sieminowich (tj. syn Symeona) Malmenichow który miał sekretarze Thisuina Basili i Tomasz i Jakoba Walentynowicza Zaborowskiego papież probował przez Possewina nawrócić cara lecz to nie pomogło.

1584 Pernavia w Inflantach proboszczem jest Fabiano Quadrantino uomo letterato znający języki niemiecki, polski i nieco estońskiego

1232 Anagniae VI. Calend. Martii Gregorius IX pisze do Dominikanow polskich i biskupa krakowsk. dowiedziawszy się iż Ruteni gdy się żenią z Katoliczkami takowe na nowo krzczą secundum ritum ipsorum zakazuje slubow miał jeśkich więc między Rutenami a Katoliczkami.

1030 Mathaei Cracoviensis episcopi epistola ad S. Bernardum abbatem Claravallensem namawiając go aby wziął na się nawracanie Rusi (Tom I p. XII mentio ef Łętowski) list ten nie umieszczony ten w całości był w Mscr. Albertrandego)

Tomus II ab a. 1584 – 1719 – st VII. 449. XIII. i.

1584 papież posyła znowu Possewina do Cara
1584 Vescovo di Camerino nunzio in Polonia (Hieronim Bovio)
1587 Hanibal Capuanus pontificius legatus był przy obiorze Zygmunta III
1587 Wypisy z Diariuszu Elekcji Zygmunta III (dotyczące się propozycji obrania cara moskiewskiego na króla polsk.) p. 19 – 23.
~~Stabil~~ Hanibal de Capua archiepiscopus Neapolitanus nuntius in Polonia 1587, 1588, 1589, 1590 (wyjątki z jego listów do Kardynała Montalto st. 25 Nunziat di Polon Tom XV.
1594 Romae 22 Januarii Klemens VIII posyła do cara Fedora Alexandrum Comuleum sacerdotem illyricum [archipresbiter Koscurta S. Hieronima Illyrorum] o pomoc przeciw Turkom: posyła mu krzyż szmaragdowy w złoto oprawny

1600 Oprzyjeździe posła wielkiego Księcia Moskiewskiego do Króla perskiego relacya Sefera Ormianina posła Króla polsk. w Persyi. p. 50–52

Claudius episcop. regiensis
1605 Rangoni nuntio in Polonia 1606.

1605 Paweł V pisze 2 bulle do Dymitra Samozwańca III Idus Julii i XII Calendis Augusti winszując mu tronu i posłał do niego Comitem Alexandrum Rangonium nepotem Rangonii episcopi Regiensis nuntii in Polonia i inne bule papieskie do Samozwańca i do Maryny Mniszech i jej ojca siedział przy Dymitrze Andreas Lavitius jezuita agent rzymski którego Dymitr 1606 posłał do Rzymu.

1606 Diariusz dziejów moskiewskich i legacyi Mikołaja Oleśnickiego Kasszt. małagoskiego i Alexandra Gosiewskiego do Moskwy spisany w Moskwie p. 92–135.

1606 Istruzione a Mr Francisco Simonetta episcopus fulginatensis (destinato Nunzio in Polonia. Rome di 30 Decembre 1606. (Nuntiat. pol. Tom IX) przybył do Polski 1607 Simonetta Vescovo di Foligno był nuncius 1609 w Polsce 1610 (Tom XXXIII)

1609 Rzeczy polskich w Moskwie za Dymitra opisanie przez jednego tam obecnego r. 1605 do r. 1609. p. 155–196.

1627 Joannes Baptista Lancellotti episcopus Nolanus nuntius in Polon. nuntiat. Polon Tom XXXVIII.

1643 Roma 3 novembris Urban VIII pisze do Metropolity Piotra Mohiły namawiając go do unii p. 215.

1698 Boris Petrowicz Seremetew poseł do Rzymu z do Innocentego XII.

1707 dux Boris Kurakin poseł do Klemensa XI

1708 Giulio Arcivescovo (Piazza Julius arhiep. Nazarenus) (pisze 2 Koppau 1708 d. 23 Januara (może Piazza albo Speda?)

1264. Romae apud Urbem veterem II nonas Junii Urbanus IV papa ad Ottocarum Regem Bohemiae ut Polonos defendat adversus Ruthenos schismaticos et litvanos

1308 Urosz rex Serbiae przyjmuje Unije za listy papieża do niego

Index corporis historico-diplomatici Livoniae, Esthoniae, Curoniae; oder Kurzer Auszug aus derjenigen Urkunden Sammlung welche für die Geschichte und das alte Staatsrecht Liv-Ehst- und Kurlands ... aus dem ~~ehe~~ geheimen, ehemaligen Deutsch-Ordens-Archive zu Königsberg zusammen: gebracht worden ist, und wie solche mit einigen Stücken aus inländischen Archiven vermehrt .... aufbewahrt wird. Riga und Dorpat 1833-1835 Eduard Frantzens Buchhandlung. fol.

I Theil vom Jahre 1198 - 1449 (dyplomów nr 1-1815 wyciągi) ~~pp. 375~~
pp. XVI. 375 na przedmowie: Dr C. E. Napiersky

II Theil vom J. 1450 - 1631 (dypl. od nr 1816 - 3714 wyciągi - na końcu spis mistrzów, Biskupów inflantskich - spisy peczęci

1. Land- oder Herrmeister in Livland: Meister des Schwerdt-brüder-Ordens 1202-1236 - Meister des deutschen Ordens in Livland 1237 - 1562 - 2) Landmarschall.
3) Commendatores: Fellin (1330) Wittenstein (zugleich Vogt von Jerwen) (1314), Reval (1276) Goldingen (1347) Dünamünde (1316) Riga (1348) Wenden (1306) Pernau (Perona 1347) Mitau (1323) Windau (1347) Ascheraden (1454) Segewolde (1320) Leal (1320) Doblehn (1532) Dünaburg (1542) Marienburg (1478)
4) Advocati (Vögte): Wenden, Karkus, Rositen, Jerwen, Soneburg, Oberpahlen, Sakkala (Schakle), Wesenberg Wegle (Waigele) Poyde (Peude na wyspie Oesel), Talkhof, Narwa, Neuenschloss, Selburg, Tolsburg, Grobin, Kandau, Bauske
5) Provisor (Pfleger): Papau (Pagnusin in Kurland)

Albert Suerbeer zostat r. 1229 przez arcybiskupa bremeńskiego mianowany biskupem inflantskim lecz nie potwierdzony, – dalej zostat arcybiskupem w Armagh w Irlandyi, administratorem biskupstwa w Lubece i jako taki r. 1244 mianowany od papieża legatem z tytułem arcybiskupa pruskiego, inflantskiego i estońskiego. R. 1240 dat mu papież na lepsze utrzymanie biskupstwo Chiemsee w metropolii salcburskiej i pallium +1272

Izarnus Tacconi obrany arcybiskupem ryżskim 19 Grudn. 1300, z końcem r. 1302 arcybiskupstwo ryżskie ustąpił i oddał Janowi arcybisk. lundskiemu pojechał do Danii jako legat i chciał objąć arcyb. lundskie; lecz Jan niechciał przyjąć arcyb. ryżskiego. Tacconi odjechał do Rzymu 1303.

Kronika Paskona z Giedczyc zwanego Trestka w Mss Biblioteki Ordyn. Zamojskich, mowiąc o zdobyciu Lwowa przez Kazmierza W. r. 1340 pisze:

... „Ubi spolia multa in argento, auro et gemmis,
„thesaurum ducum antiqvorum tollens, inter
„quae erant aliquae cruces aureae, praecipue
„una, in qua magna quantitas de ligno Crucis
„Domini fuit reperta, et duo pretiosissima
„dyademata, et una tunica valde praetiosa,
„nec non et sella auro et gemmis adnata. Hiis ~~Dixi(t)~~
„~~(może: his)~~ omnibus sublatis, ad propria est
„reversus...... Threstko etiam fuit ibidem."

Temi samemi prawie słowy powtarza toż pod r. 1340 (Ed. Lips. I pag. 1058) tylko że zamiast aliquae ma duas)

5361 t. 1.

3.

k. 197-269.

Lites ac res gestae

Lites ac res gestae inter Polonos ordinemque crucife=rorum. Tomus I Continet librum et regestrum Joannis Długosz, senioris canonici cracov. de anno 1479. Ad fidem codicis membran. bibl. Działynianae auctoritate notariali olim comprobati. Posnaniae typis Ludovici Merzbach 1855. fol. K. 6. 354. K. 4. z Portretem Dudleja Stuart ryt. przez A. Olesczyńskiego podł. obrazu Jerzego Hayter. – z sztychowane=mi pieczęciami: a) Konrada xięcia mazow. z r. 1223. konna. b) Kazmierza wielkiego duża z Orłem. c) Kazmierza wielkiego duża tronowa. d) Dwa Faxymilia rękopism Długosza. e) Trzy pieczęcia Ziemowita ~~starego xięcia mazowieckiego~~ [wiskiego Xcia] z czerskiego +1381: (duża z stoją=cą figurą, (mała z smokiem, i mała z orłem) [Ziemowita xięcia czerskiego, Bolesława xięcia wielkiego] Część ta wyjęta z rękopisu ~~przez~~ Jana Długosza ~~[illegible]~~ zebranego i oprawionego (pod ty=tułem: Lites et regestrum regni et regis Poloniae valde utile et ne=„cessarium regno, In quo continentur acta et attestationes excellen=„tium et insignium personarum omni exceptione majorum proban=„tium et declarantium quod terrae Pomeraniae, Chelmensis et Micha=„loviensis spectantant et pertinent spectare, pertinereque debent „ad proprietatem, jus et corpus regni Poloniae. Continet etiam sen=„tentiam diffinitivam per Judices apostolicos videlicet Galhardum „de Carceribus Titulensem praepositum Colocensis diocesis et „Petrum Gervasij canonicum Aniciensem per Benedictum papam „XII specialiter delegatos lata judicialiter cum nulla appellatio=„ne suspensa in rem transivit judicatam, quae appropriat et „adjudicat terras praefatas regi et regno Poloniae et decla=„rat Magistrum et Ordinem Prussiae in dictis terris nullum „jus habuisse nec habere posse. Quod quidem Regestrum ego Jo=„hannes Dlugosch senior canonicus cracoviensis refeci et res=„tauravi et in erarium regni Cracoviae reposui A. D. 1479 „die Lunae duodecimo mensis Julii." – Rękopis ten współczesny z r. 1339 na pergaminie pisany, do którego Długosz tylko tytuł jak się zdaje dodał, zawiera akta sprawy pomiędzy Kazmierzem wielk. Królem polskim a zakonem Krzyżaków r. 1339 oraz protokoły tejże przez komisarzy papieskich odbytej, pisane przez notariuszów komisarskich (Petrus de Montilio clerici Anici=

(Rękopism obejmu=je w tym wydaniu str 1–354 a ~~[illegible]~~ dalej na 3 kartach dodane są 3 dokumenta z oryginałów prze=drukowane)

ënsis et Albertus Cristini clericus cracov. dioeces. notarii publ.)
Actum in villa de Warszow poznan. dioc. A. D. 1339 d. 4. Februarii
in domo domini Advocati villae Warszow praesent: Janislao archi-
ep. gnezn. Johanne episc. posnan. Juone praeposito, Predslao archi-
diacione gneznen. Mgro Theodorico Clementis de Sochaczow clerico poznan.
dioec. notar. publ. Mgro Petro Gondonis alias Vizer clerico Aniciens.
notario et plurimis aliis — Magister Bartholdus de Ratibor procu-
rator Casimiri regis Poloniae praesentavit judicio documentum:
1) Cracoviae in domo Johannis episc. crac. 1339 d. 7 Januarii. —
Kazimirus D. G. Rex Poloniae constituit Magistros Jaroslaum de
Bogoria archidiaconum cracov. Bartholdum de Rathibor vratis-
laviensis dioeces. presentes et Albertum plebanum de Bochnia
ecclesiae cracov. dioeces. absentem, suos legittimos procuratores
et nuntios in causa cum Magistro et fratribus domus B. Mariae Theu-
tonicorum de Prussia super quibusdam terris, incendiis, rapinis,
damnis, injuriis coram Galhardo de Carceribus et Petro Gervasii
apost. sed. nuntiis, cum potestate defendendi et replicandi — Praesenti-
bus: Johanne episcopo crac. Nicolao duce opaviensi, Ottone cancel-
lario Poloniae, Petro dicto Nossal castellano sandomir. Nicolao de
Koszuchow canon. crac. (pag. 4–5) (Akt notarialny plenipoten-
cyi spisany per Albertum Cristini clericum cracov. dioec. notar. publ.
z pieczęcią de cera alba na której imago regia coronata sedens in
cathedra, tenens in manu dextra virgulam cum lilio et in sini-
stra pomum rotundum cum cruce — Z drugiej strony pieczęci była Aqui-
la coronata cum alis et pedibus extensis.)

pars sculpturae forma quasi longa

2) Avinione IV Nonis Maji pontificatus nostri Anno IV — Benedictus
papa ad instantiam Casimiri regis Polon. nominat Galhardum de Car-
ceribus et Petrum Gervasii judices in causa inter regem Polon. et
Ordinem Theutonic. (pag. 6–8) (Ta bulla drukow. w Długoszu
lips. lib. IX p. 1045. i w Dogiel. Tom IV p. 56.)
3) In villa de Wissegrado strigoniens. dioc. 1338 d. 27 Octob. Galhardus
de Carceribus titulensis praepos. et Petrus Gervasii canonicus Anic.
vigore bullae Benedicti XII papae citant pro 4 Febr. proxime ven-
tientis in Warszowiam posnan. dioec. Magistrum domus S. Mariae Theutoni-
corum de Prussia et Comendatorem generalem Advocatum
Culmensem, item Commendatores de Thorun, de Grudencz, Lipawiensem,
Radinensem, Egilpergensem (Engelsburg) qui in polonico dicitur Koprziwni-
cza, Golubensem, Strosburgensem qui in polonico dicitur Brodnicza, Papo-
viensem, Wenczlaviensem ac de Antiquo castro Thorun; item in Kujavia:
Nessoviensem, Orloviensem, Murinensem, Brestensem, Kowalo-
viensem, Radzeoviensem et Advocatum Mosburgensem qui in polonico
dicitur Przedcze; item in terra Pomeraniae: Swecensem, Gdanensem,

Tharsrouiensem (Čarsow?), Camensem; item in terra Prussiae: Marienburgensem, Stumensem, Lessinensem, Elbinensem, Advocatum de Lesk (Lyck) ac Rigensem nec non alios omnes Commendatores ut compareant ad se justificandum. – Praesentibus Stephano Deltruffe can: beneuentano, Mgro Petro Gordonis alias Vizer, Michaele de Temerow clericis Aniciensis et Wratislav. dioec. et Thoma Rodgerij ac Johanne de Wirbna laicis Aniciensis et Wratislav. dioecs. testibus (pag. 9–10. – To wezwanie druk w Długoszu lips. Lib IX p. 1045 i w Dogiéh. T. IV. p. 56)

4) Lanciciae 1338. XV Cal. Decembr. Testimonium Notarii publ. quod Nicolaus praepositus S. Crucis Opoliensis Wratisl. dioec. juxta commissum citavit magistrum et commendatores de Prussia in Lancicia in 3 ecclesiis videlicet in eclesia S. Joannis Bapt. fratr. Ord. Praedicat. in eclesia S. Andreae parochiali et in eclesia S. Alexii collegiata ibidem, prout in loco castro Przedcze per Cruciferos possesso ad 5 milliaria vicino, per 3 vices. ut pro 4 Februarii in Warsovia compareant. – Praesentibus: Wladislao duce lanciciensi, Falcone judice, Mathia subdapifero, Borislao subpincerna nobilibus Curiae ducis praedicti, Hancone Advocato, Theodorico monetario denariorum civibus lanic. (Wspomniany tu: custos, 2 canonici, rector scholarum, subcustos et 5 vicarii eclesiae colleg. S. Alexii in Lancicia)

5) In civitate Plocensi. 1338. III Cal. Decembr. – Simile testimonium notarii publ. quod Nicolaus praep. S. Crucis Opoliensis in eclesia Plocensi cathedrali quae in castro sita est. citavit Cruciferos. – Praesentibus: Petrasio subjudice plocens. Budzislao, Wenczlao, Damaldo militibus.

6) In civitate Plocensi 1338. III Cal. Decembr: Simile testimonium notarii publ. quod praedictus Nicolaus praep. S. Crucis, in plocensi eclesia fratrum Praedicatorum et in plocensi parochiali eclesia S. Michaelis in civitate, citavit Cruciferos in vulgari (po polsku); item quod idem in eclesia parochiali quae sola est in Warszovia posnan. dioec. citavit. Praesent. in Warsovia Stascone capellano ducis Troydeni.

7) In Wladislavia juveni 1338. XIII Cal. Januarii. Simile testimonium notarii publ. quod praedictus Nicolaus praepos. S. Crucis, in oppido Wladislavia Juveni (ultra 2 millia a castro Murzin per cruciferos possesso) in eclesia S. Francisci apud Fratres minores et in eclesia parochiali S. Nicolai ibidem Cruciferos citavit.

8) Propositio (Skarga) Alberti de Ratibor procuratoris Casimiri regis Po:

loniae coram commissariis apostol. contra Theodoricum de Aldenburg magistrum et Cruciferos: quod terras Culmensem, Michaloviensem, Pomeraniae injuste detinent occupatas, quod terras Wladislaviensem, Brestensem et Dobrinensem per Wladislaum regem Polon. posessas invaserunt et occupaverunt cum gravi detrimento sedis apostolicae, cui ex his terris census denarii B. Petri prius solvebatur – petit ergo ut Cruciferi compellantur ad restitutionem dictarum terrarum et solutionem damnorum illatorum ad 194 cum dimidio millia marcarum pol. (194500 grzywien) (pag. 18)

9) In ecclesia parochialis Antiquae Civitatis in Thorun Culmens. dioec. 1338. d. 4 Decembr. – notarius publ. recognoscit quod magnificus et religiosus Theodericus Burgravius de Aldenburg Ord. Hospitalis b. Mariae domus Theotonicorum Jerosolimitani generalis magister de voluntate Ludolfi Magni Commendatoris, Henrici marschalci, Siffridi hospitalarii et commendatoris in Elbingo, Hartungi drapparii et commendatoris in Cristburg, Theodorici thesaurarii, Sanderi commendatoris in Thorun aliorumque officialium tunc Conventum et Capitulum facientium nomine fratrum in terris Prussiae, Culmensi, Pomeraniae, Cujaviae ac Dobrinensi nomine ordinavit in suos procuratores magistros: Jacobum de Arnoldi villa plebanum culmensis dioec. et Bandonem clericum pomesaniensis dioec. ad causam cum Kasimiro rege. Pol. tractandam coram comissariis apostol. (pag. 21)

10) In domo Advocati civitatis Warszoviae 1339. d. 4 Febr. Notarius publ. testificat, quod Magister Martinus canonicus varmiensis ecclesiae, Jacobus plebanus in Arnoldisdorf culm. dioec. et Magister Bando pomezan. dioec. licentiatus in legibus, protestati sunt coram commissariis apost. de nullitate commissionis: 1) Quia Casimirus rex Poloniae erat et est excommunicatus pro eo quod Johannem presbiterum qui dicitur lector Lipsensis violenter capi et per aliquot dies in vinculis detineri fecit. 2) Quia tempore, quo Magister et fratres ordinis cum auxilio Johannis regis Bohemiae qui tunc devotionis causa peregrinando in Prussiam advenerat in terris infidelium paganorum pro publica utilitate fidei catholicae strenue laborando (piękna pobożna pielgrzymka dla zabijania ludzi!) egerunt: Casimirus rex Polon. cum patre suo Wladislao et cum subditis et vasallis Janislai archiep. gnesn. terram culmensem violenter invasit et devastavit violando libertates cruciferis a sede apos-

tolica concessas, quo facto in excommunicationis sententias papae Honorii et Alexandri incurrebat. 3) Quia Kasimirus rex Polon. cum suo patre et cum auxiliis gnesnensis archiepiscopi adjunctis sibi paganis terras fratrum cruciferorum et culmensis episcopi videlicet Culmensem, Lubouiensem et Sossinensem vastarunt cum rapinis et incendiis et innumeros sexus utriusque homines per manus paganorum abduxerunt. 4) Quia Kasimirus rex Polon. in Hungaria coram Carolo Hungariae et Bohemiae rege terris Culmensi, Pomeraniae et Michaloviae in favorem ordinis abdicavit et ipse cum archiepiscopo gnesn. pacem cum Magistro et Ordine fecit promissis litteris renuntiationis. 5) Quia constat quod Ordo terras culmensem Pomeraniae et Lithvaniae justo et legitimo titulo sunt adepti et non per vim occupaverunt et quia rex Poloniae de istis terris renuntiavit praestito juramento Ordini praesente Archiepiscopo gnesnens. Ideo protestantur quod Magister et Ordo injuste sint gravati et citati. – Praesent: Janislao archiep. gnesn. Joanne episc. posnan. Mgro Mathia archidiac. ploren. Nicolao de Strosberg plebano Culmen. dioc. Joanne de Kalis plebano S. Georgii in Warszovia, Johanne de Lademiria presbitero, Bartholomaeo advocato, Hebordo cive ~~...~~ civitatis Varsoviae, Jaroslao archidiac. crac.

11) Rotulus quaerelae Regis Poloniae contra Cruciferos per Magistrum Bartholdum de Ratibor coram commissariis apost. lectae cum specificatione articulorum quos probare vult videlicet: 1) Quod terra Culmensis cum omni districtu et cum civitate Culmensi Thorun a flumine Visla usque ad flumen Ossa pertinet ab antiquo ad regnum Poloniae. 2) Quod homines habitantes in regno Poloniae et nulli alii tenentur Sedi apostolicae ad solvendum annis singulis denarium beati Petri. 3) Quod homines habitantes infra territorium Culmense solvunt papae denarium b. Petri. 4) Quod ducatus et terra Pomeraniae cum suis districtibus: Gdansk, Swiecze, Slupsk, Tharszow, Stalgart, Mewa ad regnum Poloniae pertinebant ab antiquo. 5) Quod totus ducatus Pomeraniae cum suis ecclesiis spectabat ab antiquo ad dioceses gneznen. et vladislav. et quod ad eorum episcopos perceptio decimarum per Pomeraniam spectabat. 6) Quod Wladislaus rex Polon. (pater Casimiri) terram Pomeraniae possidebat. 7) Quod magister et fratres Cruciferi de Prussia cum valido exercitu tem:

pore Wladislai regis ducatum Pomerania occupaverunt factis
damnis ultra 45000 marc. pol. taxatis. 8) Quod ante 16 annos ju:
dices [illegible] Janislaus archiep. gneznen. et Domarathus olim epis:
copus poznan. et Nicolaus abbas monasterii de Mogilno gneznen.
dioec. a papa Joanne XXII deputati per sententiam latam terram
Pomeraniae a Cruciferis Wladislao regi Pol. restituendam fore
cum [illegible] fructibus perceptis et litis expensis ad 33000
marc. taxatis. 9) Quod terra et ducatus Kujaviae cum civitate
Antiqua Wladislavia, oppidis: Breste, Juveni-Wladislavia, Nis:
segrad, Strzelno, Crusuicia, Radzeow, Przipust, Bidgoszcza,
Solecz, Sluzew, Raczansz, Kovale, Gnewkow cum castris et villis
possessa fuerant tanquam patrimonia per Wladislaum regem Polon.
10) Quod magister et Cruciferi, anno 1332 terram Kujaviae per vio:
lentiam cum valido exercitu occupaverunt. 11) Quod per hanc occu:
pationem damna ultra 15000 marc. taxata rex Poloniae passus est.
12) Quod ducatus Dobrinensis cum Ripin et cum [illegible] territoriis et
villis ad regnum Poloniae spectabat. 13) Quod Wladislaus rex
[illegible] (pater Casimiri) ducatum Dobrinensem nomine regni Polon.
possidebat. 14) Quod magister et Cruciferi a. 1329 terram Dobri:
nensem violenter occupaverunt. 15) Quod rex Poloniae propter
hanc occupationem damna ultro 7500 marc. taxata pertulit.
16) Quod terra Michaloviensis cum districtu et lacubus ab antiquo
ad regnum Poloniae spectabat. 17) Quod magister et Cruciferi
terram Michaloviensem a 30 annis citra tenent tantum nomine
pignoris. 18) Quod intra hoc tempus Cruciferi ex fructibus terrae Micha:
loviensis usi sunt ultra 1200 marc. polon. 19) Quod anno 1331 (*) Theo:
dericus de Aldenburg marschalcus cum Ludero de Brunswik comendatore
generali advocato culmen. atque cum commendatoribus de Thorun,
de Grudencz, Lipaviensi, Radinensi, Egilpergensi (Engelsburg) sive
in polonico Koprziwnicza, Golubensi, Strosburgensi sive in polonico
Brodnicza, Papoviensi, Wenczlaviensi, ac de Antiquo Castro Thorun
- item in Cujavia: Nessoviensi, Orloviensi, Marinensi, Bressensi,
Kovaloviensi, Radzeoviensi et Advocato Mosburgensi sive in polo:
nico Przedcze - item in terra Pomeraniae Swecensi, Gdanensi, Tarszo:
viensi, Kamensi - item in terra Prussiae Marienburgensi magni com:
mendatore, Stumensi, Lesinensi, Elbinensi, advocati de Leske et
Rigensi, congregato valido exercitu regnum Poloniae hostiliter intra:
verunt, in Gnezna ac districtu ejus magna damna per cremationem civita:
tis et villarum, captionem pecorum, hominum et stupracionem mulierum intulerunt.

(*) w lipcu miesiącu

20) Quod iidem Cruciferi eodem tempore in Nakel et Zneyna oppidis similia damna intulerunt concremando et spoliando ecclesiam in Nakel. 21) Quod Cruciferi eodem tempore civitatem munitam Lanciciam concremaverunt et villas. 22) Quod eodem tempore opidum Unejow et castrum ejus cremaverunt. 23) Quod eodem tempore oppidum Siradiam et ejus castrum cum ecclesia et monasterio fratrum Praedicatorium cremaverunt. 24) Quod eodem tempore oppida Wartam et Szadek cum ecclesiis item ecclesias in Baldrzikow et Chartholupya cremaverunt et spoliaverunt. 25) Quod eodem tempore omnes villas territorii Kalisiensis concremaverunt. 26) Quod eodem tempore oppidum et castrum Pysdr cum monasterio fratrum minorum, et ecclesia S. Crucis prope oppidum et villas concremaverunt. 27) Quod eodem tempore eodem modo hostiliter oppida Konyn et Slups cum ecclesiis et villis concremaverunt. 28) Quod eodem tempore oppida Szroda, Kleczsk, Pobedisczy cum castro et ecclesia ac Kostrzin in territorio Posnaniensi concremaverunt. 29) Quod eodem tempore ecclesias in Gora, Wlodugewo gneznens. dioc. et in Kaczewo wladislav. dioc. concremaverunt. 30) Quod propter incendia vastaciones hujusmodi eodem tempore rex Poloniae ultra 115000 marc. argent. pol. damnificatus est.

Post lectionem horum Articulorum citati testes: Janislaus archiep. gnesn. Johannes episc. posnan. Ivon praeposit. eccles. gnesn. Predslaus archidiac. gnesn. Petrus cancellar. gnesn. Albertus decanus eccles. plocens. Mathias archidiac. plocens. Guntherus cancellarius ducis Troydeni et canon. plocens. fr. Nicolaus lector ord. praedic. Martinus decanus eccles. lancic. Pankoslaus haeres de Ruffa ecclesia miles, Nicolaus tribunus sirad. miles, Joannes praepositus eccles. kalis. Predslaus canon. eccles. posnan. Paulus de Visoquinis presbyter, Joannes advocatus de Unyeow, Kelczo canon. eccles. gnesn. - super veritate juraverunt.

D. 8 Febr. 1339. Bartholomaeus advocatus villae de Warszow produxit instrumentum procuratorum Magistri cruciferorum. - Praesent. Jaroslao archidiac. cracov. Wrovino plebano de Sandecz cracov. dioec.

11) Avinione V nonis Maji pontificatus nostri Anno IV. - Benedictus papa ad instantiam Casimiri regis Poloniae mandat Galhardo de Carceribus et Petro Gervasii judicibus apost. ut excommunicent Magistrum et fratres Ord. B. Mariae Theutonicorum qui intrando hostiliter terram Magnae Poloniae parochialem ecclesiam S. Laurentii gneznensem ac archiepiscopalem cum domibus canonicorum et civitate gneznensi item oppida Zneyna, Unyeow, Lanciciam, Opacow, cum ecclesiis, item ecclesiam Wladislaviensem item 30 villas spoliaverunt et concremaverunt (pag. 36-38)

D. 16 Febr. 1339 juraverunt testes: Paulus palatinus lanciciensis miles,
Falk judex lancic. Michael subjudex lancic. Predslaus venator
lancic. Urbanus subpincerna lancic. Miroslaus tribunus lancic.
Johannes de Kysselow lancic. Johannes de Chelmnicza lancic.
Albertus filius Thadaei de Mirkow — in Lancicia in domo praepo-
siti lancic.
D. 17 Febr. 1339 juraverunt testes Johannes abbas monasterii in
Ploczk, Stephanus praepositus eccles. plocens. — D. 20 Febr. 1339 ju-
ravit testis: Albertus de Lusscow miles Pomeraniae. eodem die
juraverunt testes: Stephanus palat. sirad. miles, Girandus (Za-
rand?) capitaneus sirad. Wenceslaus pincerna sirad. miles, Sta-
nislaus venator sirad. Nicolaus judex sirad. Jacobus dictus
Ogon de Siradia. tacta cruce juxta morem patriae — in Uneyow.
D. 25 Febr. 1339 juraverunt in Uneyow testes: Johannes de
Plumicow palat. vladislav. miles, Andreas castel. de Rosperz
miles, Mathias castel. de Gnewkow de cujavia miles: — D. 26
Febr. 1339 juraverunt testes coram Petro Gervasii judice in Uny-
eow: Valerianus plebanus de Chartolupya gnesn. dioec. Martinus
subcamerar. lancic. Bogusslaus dictus Lazanka lancic. milites.
et ibidem 27 Febr. Stanisslaus de Wlodzurzowo miles
D. 2 Martii in Unyeow juraverunt testes: Wenceslaus [illegible] plebanus
de Szadek gnesn. dioc. Franciscus advocatus de Szadek, Zelmanus scol-
tetus de Vilamowo item Michael dictus Lazanka de Lancicia nobilis
et alii. — D. 11 Martii 1339 juraverunt in Unyeow testes: Joan-
nes episcopus cracov. Mathias abbas monasterii de Lenda ordin. Cisterc.
fr. Nicolaus celerarius monasterii de Lenda, Gerardus abbas monaste-
rii de Lekno ord. Cisterc. fr. Gerardus celerarius monasterii de Lekno, Sventoslaus
abbas monasterii de Bresko ord. Praemonstr. Martinus de Lizencze,
Bandomirus de Budomow, Thomisslaus de Krauziov vexillifer vladislav.
Bogussa castel. vladisl. Jasco judex vladisl. Chebda castel. brestensis,
Preslrow castel. crusvic. Mathias castel. de Bidgoscza, Dobegneus sub-
camerar. vladisl, Petrus castel. de Radzin, Dobesslaus de Kozizma,
Nassegneus judex brestensis, Vincentius decanus eccles. gnesn. Bod-
zata decanus eccles. cracov. Petrus plebanus de Slupcza, Swentosslaus
palatinus Pomeraniae, Sbilut castel. de Nakel. Nicolaus judex posnan.
Borek de Grodzisck, Wirbeta subcamerar. kalis. miles. Jarosslaus castel.
posnan. dominus Vislaus thesaurarius de Lenda, Dobrogost pincerna kalis.
Johannes gener Tilonis, Kunczo civis cracov. Jacobus custos cracov. eccles.
Nicolaus palatinus posnan. Albertus palatinus bresten. Andreas capitaneus
Poloniae (?) et castel. Kalisien, fr. Mirosslaus gardianus de Sirdr, magister Ni-
colaus medicus civis posnan. Medzslaus camerarius de Radzeow, Nicolaus abbas
monasterii de Vitovia, Thomas praepositus de Swerzincia, Stanisslaus praepositus

de Busko, Henricus praepositus de S. Laurentio prope Kalis, Boguslaus abbas monasterii de Tyncia ordinis S. Benedicti, Raphael abbas monasterii de Mogilno, Boguslaus praepositus de Strelno, fr. Johannes praepositus de Ymramovicz, fr. Petrus praepositus de Krzizanovicz, Benedictus praepositus de Mechovia, Gullelmus abbas monasterii de Suleow et alii — D. 13 martii juraverunt in Unyeow: Strzeskon abbas monasterii de Secechow, Johannes abbas monasterii de Calvomonte, Paulus plebanus de Radlow et canonicus vislic. — D. 15 martii: Rosdzal miles subjudex lanicc, Antonius filius Andreae de Lugavā miles. — D. 19 martii: Thomas de Zageniczkow, nobilis Peregrinus de Zageniczkow, Ziboto dictus de Plessova civis calisss. — D. 10 Aprilis in Gnezna: Dobroslaus Sdislai presbit. Nicolaus dictus Skopek, Albertus dictus Skopo, Sandiwoj dictus Sancek oppidani de Kleczk. — D. 14 April. in Gnezna: Sbilut castel. de Uscze. — D. 15 April. 51
in Siradia: Bogumilus vicarius ecclesiae S. Nicolai de Siradia, Paulus Apuetarius oppidanus de Siradia, fr. Joannes Romka ord. praed. et alii. — D. 19. April. in Gnezna: Pribislaus thesaurarius ecclesiae gneznen., Gnevomirus castellanus de Czarnkov miles. — D. 22 April. in Gnesna: Albertus de Rissow gladifer Poloniae, Bogussa castellanus vladisl. Meczlaus de Komeczko dapifer bressens., Neomirus de Scitnik nobilis. — D. 27 April 1339 coram Galhardo de Carceribus in Cracovia juraverunt: dominus Lesko dux vladisl. Petrus custos sandomir. Jacobus plebanus et canon. sandomir. (praesent. magistro Johanne de Spina cive cracov. Nicolaus filius quondam Richalini clericus cracov. — Die ultima Aprilis in Cracovia juraverunt: Pribislaus subjudex cracov. Strzezon vexillifer cracov. Wirchoslaus decanus vislic. et canonic. crac. Nicolaus pensator, Gisko de Sandecz, Thomas rasor pannorum, Nicolaus de Thessin et Johannes Winrici cives cracov. (Praesent: Jacobo custode cracov. Stephano Deltruffe canon. beneuentano, Petro de Montilio cler. aniciensi.)

D. 10 maji 1339 in Cracovia Mgr. Bartholdus procurator regis Polon. petivit commissarium apost. Galhardum de Carceribus ut apperiantur attestationes testium — item lectum est sequens documentum:

12) (1320) Avinione III Idus Septembr. Pontificatus Ann. IV. — Johannes (XXII) papa nominat (Janislaum) archiep. gnezn. (Domarathum) episc. posnan. et (Nicolaum) abbatem monasterii S. Benedicti de Mogilno gneznens dioec. commissarios in causa ratione occupationis Pomeraniae per Cruciferos, ad instantiam Wladislai ducis Polon. (pag. 55-56 — Druk w Dogiel Codex T. IV p. 43.) i w Długosz lib. IX. p. 978)

13) 1320 in Sandomiria X Calend. Aprilis: ~~Janislaus gneznen. archiep. Domarathus posnan. episc. et fr. Nicolaus abbas de Mogilno ord. Bened. publicantes in transsumpta bullam Johannis XXII papae dat. Avinione III Idus Septembr. pontif. anno IV (ob. Nr. 12)~~ Vladislaus rex Poloniae in causa cum cruciferis super terra Pomeraniae constituit suos procuratores Philippum cancellarium nostrum in regno Poloniae, Sbisconem subcancellarium et Johannem can: rudensem* capellanos nostros. Praesent: Nankero electo episc. crac. Yvano cantore gnesn. Prandotha archid. cracov. Gunthero decano sandom. Nawogio castellano cracov. Thomislao palatino sandom. (pag. 56)

*(był to Joannes de Brocka r. 1339 officialis et scholasticus gneznens. jak widać z str. 158. T. I)

14) 1320. IV Idus Aprilis (sine loco) – Fredericus (Friedrich von Wildenburg) praeceptor (Landmeister) et Magister fratrum Theutonicorum domus S. Mariae per Prussiam et Pomeraniam nomine suo et Commendatorum domorum in Gdansk in ~~[illegible]~~ Gmeva et in Swecze destinat procuratorem suum Siffridum de Lapow (fratrem ordinis nostri sacerdotem – in causa cum rege Poloniae ratione Pomeraniae

(Tu brakuje przywileju który się znajduje w Voigt: Codex diplom. prussicus. Königsberg 1842. 4º Tom II pag. 115–118 jako to: A. D. 1320 in Bresicze XIII Calend. Maji: Janislaus archiep. gnesn. Domaratus episcopus posnan. et Nicolaus abbas de Mogilno nuntiant papae Johanni XXII quod in causa Regis Polon. cum ordine crucif. ratione Pomeraniae, fr. Syfridus de Lapow procurator ordinis Theuton. appellavit ad sedem apostolicam quia comissarii apostol. nimis brevem terminum Magistro ordin. general. crucif. ad ~~[illegible]~~ feriam 2am post dominicam misericordiae in Juveni Vladislavia ~~[illegible]~~ assignaverunt, dum Magister sine deliberatione Capituli generali ordinis quod in die Exaltatione S. Crucis celebratur nihil agere potest. — Ob: Voigt: Geschichte IV. 339)

Tu brak dokumentów:
a) Philippus cancellar. polon. et reliqui procuratores Vladislai regis Polon. intendunt probare quod rex Poloniae posidebat Pomeraniam quod Casimirus et Premislius ~~[illegible]~~ duces cujav. tenebant Pomeraniam nomine regis Vladislai, quod Cruciferi ejecerunt regem Vladislaum de posessione castri Gdansk, Trschewicam, Swecze, quod omnibus de hissit notum.
b) Depositiones 25 testium ex parte regis Poloniae.
(oba te dokumenta druków. w ~~[illegible]~~

15) 1321 in ecclesia S. Nicolai in Juveni-Vladislavia vladislav. dioec. post missam. IV Idus Februar. Janisslaus gneznensis archiep. Domarathus posnan. episc. et fr. Nicolaus abbas de Mogilno ord. S. Benedict. publicantes in transsumptis bullam Johannis XXII (ob Nr. 12) plenipotentiam Vladislai regis Polon. (ob. Nr. 13) et plenipotentiam Frederici Praeceptori ord. Crucif. (ob Nr. 14) ferunt sententiam: quia constat Pomeraniam esse partem regni Poloniae et per Vladislaum adhuc ducem et nunc regem item per principes Premislium et Casimirum posessam fuisse, et quod fratres ord. theutonicae terram illam per potentiam Vladislao regi abstraxerunt: ideo Magistrum et ordinem ad restituendam terram et ad solvendas damnas item litis expensa ~~[illegible]~~ ad 30,000 marcar. polon. item litis expensas ad 150 marc. gross. prag. taxatas condemnant. – Praesent: Nicolao decan.

Gorlibo scholastico gnesn.[1] Johanne archidiac. posn.[(*)] Petro cantore vladisl. Michaele praeposito crusvic. Venceslao kalis. Potentiano Unyeow ecclesiarum archidiac: Vincentio, Alberto gnesnen. Woy: slao posnan. Johanne ploc. eclesiar. canonicis, fr. Francisco priore posnan. ord. praed. Wirthoslao custode provinc. Michaele gardiano vladislav. ord. fratr. Minor. Scripta per notarios Boguslaum de Sandomiria canon. gneznen. Nicolaum filium Ludovici dicti de Strigonio cleric poznan. (Przytem opis pieczęci: a) Oblongum cum archiepiscopo sedente in cathedra habente mitram in capite et tenente crosam in manu sinistra cum epigraphe: S. Janislai dei gracia archiepiscopi gneznensis. 2) Quasi oblongum cum episcopo stante habente mitram in capite et crosam in sinistra manu, signante vero manu dextra, cum epigraphe: + S. domarati. dei. gracia. episco: pi eclesie poznaniensis. 3) Quasi oblongum minus imago stans cum crosa in manu sinistra. Literae non poterant legi quia erant quasi deletae et depressae). (pag. 54–59) (Przywilej ten druk. w Dogiel Tom IV pag. 43-46 i w Długoszu w skróceniu: Lib IX pag. 977.)

de cera antiqua

1) w innym miejscu Gerlinus

(*) później był bis: kupem poznan.

202

D. ultima Maji 1339 in Cracovia infra ecclesiam S. Crucis, coram Galhardo de Carceribus Albertus plebanus ecclesiae de Bochna cracov. dioec. procurator regius petiit ut sibi terminus hodie finiens ad 14 dies prorogetur. Praesent. Joanne Magistro domus S. Spiritus et fr. Petro praedicatore dictae ecclesiae. S. Spiritus 60.

D. 17 Junii 1339 in Cracovia: Galhardus de Carceribus judex apostolicus destinavit diem ultimam Julii ad audiendum in hac causa definitivam sententiam in Warszovia.

D. ultima Julii 1339 in Cracovia. Galhardus de Carceribus statuit alium terminum pro die 15 Septembris in Warszovia. Praesent: Petro scolastico cracov. Petro praeposito S. Floriani extra muros cracov. Michaele canonico cracov.

D. 19 Junii 1339 Cracoviae. Galhardus de Carceribus mandat abbati monasterii de Wanzowzcha ordinis Cistertien. et praeposito Opoliens. vratisl. dioec. ut Magistrum et fratres ord. theuton. notificent de futuro termino in Warszovia pro die 15 Septembr.

D. 9 Septembr. 1339 in villa de Opatow cracov. dioec. in domo Stephani episcopi lubucensis, coram Galhardo de Carceribus et Petro Gervasii judicibus apostol. comparens Casimirus rex Poloniae juravit se esse damnificatum per Cruciferos in 194500 marcis polon. prout in libello pro parte sua in praesenti causa exhibito per Joannem episcop. cracov. in vulgari exposito describitur. — Praesentib: Jaroslao archidiacono cracov.

Johanne episcopo cracov. Stephano episcopo lubucensi; Nicolao
cantore vislicensi; Prandota praeposito scarbimiriensi; Johanne
castellano de Lublin.

D. 15 Septembris 1339 in Warszow posnan. dioec. infra ecclesiam paro=
chialem S. Johannis Bapt. Galhardus de Carceribus et Petrus Ger=
vasii judices apost. ad requisitionem magistri Bertholdi de Rathibor
procurat. reg. pol. petentis absentes Cruciferos pro contumaces
declarari, ~~tts~~ pronuntiaverunt ultimam definitivam senten=
tiam redactam in forma instrumenti publici, et illico post com=
parens Mgr. Bando clericus pomezan. dioec. procurator Magis=
tri et commendator. Ordinis Crucif. ab hac sententia contra Magis=
trum et Cruciferos latam tanquam ab iniqua ut dixit ad papam
appellavit et apostolos (odpis?) sibi dari petiit. Et judices ap=
pellanti responderunt quod praesentem appellationem non ad=
mittebant tanquam frivolam et frustatoriam; copiam vero to=
tius processus dicto Magistro Bandoni dederunt. - Praesent.
Janislao archiep. gnesn. Clemente episc. ploc. Stephano episc. lubu=
censi; Johanne episcop. posnan. Guilelmo abbate de Suleow, Jo=
anne abbate de Mogila, Nicolao ~~p~~ agriensis et Gregorio
Czosnensis, dioec. zagrabiensis praepositis

~~Ex~~ Cracoviae d. 19 Julii 1339: Galhardus de Carceribus
et Petrus Gervasii nuntii sedis apost. mandant Abbati de Calvo=
monte et praepositoque de Czepla ord. S. Benedicti dioec. cracov.
et (Predslao) archidiacono gneznensi ut pro assignato termino ad 15 Septem=
bris in Warszovia appareant. (pag. 65)

~~Ex~~ 1339 d. VII et VIII Idus Junii: Theodoricus Clementis de Sochaczow
clericus poznan. dioec. recognoscit quod Nicolaus abbas de Wanchoc=
ko monasterii ordin. cisterc. cracov. dioec. et Nicolaus praepositus
opoliens. vratislav. dioec. executores nominati Magistrum
et Cruciferos ad audiendam diffinitivam sententiam citarent. - Prae=
sentib: Thoma vexillifero, Thomasio Gase .... ducis Lancic, Milis=
borio dapifero ducis Troydeni de Mazovia, Stephano plebano ecclesiae
Warschov. Hynkone rectore scholae ibidem, Nicolao aurifabro cive.

A. 1339 d. ultima Julii Warschoviae Johannes Nicolai de Unyeow notarius publicus
recognoscit quod Abbas de Calvomonte et praepositus de Czepla ordin.
S. Benedicti et Predslaus archidiacon. gnesnensis executores ad proferren=
dam (odczytanie) sententiam, fideliter mandatum eis injunctum exe=
cuti fuerunt. Praesent: Nicolao capellano ducis Troydeni, Petro
dicto Bando de terra Cruciferorum, Hankone magistro scholae
Johanne scriptore advocati warsov. Swentoslao capellano archidiac.
gneznensis.

16) Anno Dom. 1339 Indict. VII pontificatus Benedicti XII anno V die 15 Septembr. in Warszow. infra ecclesiam parochialem S. Joannis Bapt. Galhardus de Carceribus praepositus Titul. Coloc. dioc. et Petrus Gervasii canonic. Aniciens: ecclesiarum transsumentes documenta (No 2, No 1. No 9. No 8) ferunt sententiam definitivam inter Kazimirum regem Polon. atque ordinem vigore cujus Cruciferos pro combustione ecclesiarum denuntiaverunt excommunicatos, terram Pomeraniae, Wladislav. Brestens. Dobrinen. Culmens. Michaloviens per Cruciferos occupatas regni Poloniae adjudicaverunt et ad refartionem damnorum ad 194500 marc. polon. taxatorum [illegible] solvendarum et ad restitutionem litis expensarum ad 1600 marc. taxatarum Cruciferos damnant. Praesent: Janislao archiep. gnesn. Clemente episcopo plocens. Johanne episc. posnan. Stephano episc. lubuc. fr. Gulelmo de Sulecow, fr. Johanne de Mogila abbatibus, Nicolao agriensis, Gregorio Czosnensis zagrabiensis dioc. et Petro Canticiens. praepositis; cum subscriptione notariorum public: Petri de Montilio cleric. Anicien. et Alberto Cristini Cleric. Cracov. dioec. (pag. 66–71) (druk. w Dogiel Codex. Tom IV pag. 56–66 i Długosz Libr. IX pag. 1045–1054 w skróceniu)

17) Bando clericus pomesan. dioc. procurator Cruciferor. ab hac (sic) sententia velut iniqua ad Benedictum XII papam appellat. (pag. 71)

18) Depositiones testium (No 1–123) examinatorum coram judicibus apostolic. in causa Kasimiri regis Poloniae cum magistro et ordine hospitalis B. Mariae Theutonicorum in Prussia. (pag. 72–354)

1. Guntherus natus in civitate Brest. in Kujav. cancellarius ducis Troydeni de Mazovia et plebanus ecclesiae de Tharczino, deposuit, quod cum fuisset missus in ambasiata per ducem Troydenum de Mazovia ad Magistrum generalem dictum de Brunswik, audivisset ab eodem Magistro, quod alleviati sint a papa a solutione restitutione ex terra culmensi denarii Beati Petri (qui tantum solvitur in regno Poloniae et non in aliis regnis vicinis nec in Hungaria, nec in Bohemia) (opłacany poi denarze rognie)

2. Johannes episcopus posnan. testis*) deposuit esse notorium omnia a fluvio Ossa usque ad flumen Wisla esse de Regno Poloniae; quod juxta pactum terram Culmensem Cruciferi [illegible] subjectis Ruthenis paganis debuerant Conrado duci restituere; quod terram Pomeraniae dux Mistivogius carens prole masculina contulit Premislao regi Poloniae quo „prodicionaliter" interfecto nobiles regni Poloniae et Pomeraniae elege-

*) r. 1321 był archidyakon. poznan.

runt in dominum ducem Wladislaum: quia vero multa damna et spo=
lia fiebant et Wladislaus nolebat illos corrigere, totius populus Po=
loniae et Pomeraniae ejecerunt Wladislaum et receperunt in domi=
num Wenceslaum regem Boemiae, quo mortuo et filio suo post
mortem suam paulo post interfecto incepit Wladislaus iterum terras
Poloniae et Pomeraniae recuperare, cui omnes nobiles obedie=
bant excepto Petro filio palatini Pomeraniae dicto Swanza
qui dicebatur cancellarius terrae Pomeraniae et qui conabatur
introducere in Pomeraniam Marchionem Brandeburgensem.
Wladislaus autem rex dictum Petrum longo tempore tenuit in
vinculis et gubernationem terrae Pomeraniae commisit ju=
dici suo Pomeran: dicto Bogussa (sororio supra scripti testis
Johannis episcopi posnan.) qui Bogussa judex Pomeraniae
advocatis cruciferis in auxilium (na pomoc Łokietkowi)
dedit ipsis ad tenendum medietatem castri Gdansk. Cruciferi vero
captivando Bogussam ipsum de castro Gdansk expulerunt
Wladislao vero Cruciferi dederunt assecurationem scriptam se
de castro Gdansk si eis de factis expensis satisfecerit, cessu=
ros fore. Post haec occupaverunt Cruciferi castrum Swecz (vallan=
do illud per 7 septimanas et corrupto tandem uno de custodibus
castri dicto Czadrowicz per promissionem pecuniae, qui omnes
balistas clam et occulte fregit et cordas ballistarum scidit, per
insultum factum potiti sunt.). Quae omnia idem testis a nepotibus
suis filiis illius Bogussae judicis Pomeraniae audivit. Dixit
autem Wladislaum (Łokiet) Pomeraniam ab a 1296 ad 1300 posse=
disse, et quod a. 1306 Cruciferi castro Gdansk potiti sunt.

videlicet a nepote suo Pribignewo audivit.

3. Presdrew (Preslaus) canonicus posnan. (filius Bogussae judi=
cis Pomeran. et frater Pribignevii) testis natus in castro Gdansk
deposuit quod pater ipsius Bogussa judex et capitaneus totius
Pomeraniae scripsit ad Wladislaum ducem tunc Kujav. Polon. ut sibi subveni=
ret in expensis pro defensione castri Gdansk contra inimicos
(malkontenci pomożcy); Wladislaus autem rescripsit, ut sibi ju=
varet meliori modo quo posset et si non posset aliter invenire sub=
sidium invocatis Cruciferis Magistro et Ordini castrum Gdansk assig=
naret. Bogussa receptis litteris Magistri qui se profitebatur se quo=
cunque tempore castrum Gdansk Wladislao duci restituturum si tan=
tum illi de expensis pro custodia ipsius castri satisfecerit. Postea Cru=
ciferi tantas expensas computaverunt quas Wladislaus rex solvere non
valuit. Terra Pomeraniae autem abundans est hambro (ambra t.j. bursztyn) (?), crystallo
et allecibus (śledzie) et habet diversos portus marinos.

Cruciferis Gdansk tradidit, prius

4. Mathias archidiaconus plocensis testis deposuit: quod praesens fuit in Thorun quando episcopus wladislaviens. et plebanus dicti loci contendebant cum civibus quis eorum deberet portare denarium b. Petri nuntiis et Collectoribus sedis Apostolicae in Regni Poloniae videlicet Petro de Alverina et Andreae de Verulis. 97

5. Albertus decanus plocensis deposuit: se praesentem fuisse in ecclesia sua parochiali Bogolswalt plocens. dioc. quando parochiani denarium b. Petri solvebant pro quolibet capite unum denarium: quod sic solvitur per totum regnum Poloniae per habitatores. Item quod Wladislaus nunc dux Lanciciae dominus quondam terrae Dobrinensis, permutavit ducatum et terram Dobrinensem cum Wladislao rege Polon. patruo suo pro ducatu Lanciciae, antequam Cruciferi eam terram Dobrinensem occupaverunt. Item quod terra dobrinensis solvit censum ad decanatum plocensem. Item quod episcopus plocensis est dioecesanus in terra Michaloviensi. Item quod ante possessionem per Cruciferos tenuit dux Lestko Polonus terram Michaloviensem.

6. Andreas cancellarius ecclesiae Posnaniensis deposuit: quod duces Poloniae qui possederunt terram culmensem, tradiderunt et concesserunt eam Cruciferis de Prussia ad resistendum Lithvanis et Pruthenis, qui erant in circuitu terrae Culmensis. Cruciferi semel adeo devicti fuerunt per Lithvanos et Pruthenos, ut duci Wladislao domino terrae culmensis et regi Poloniae post ⊕ (qui tradiderat dictam terram Culmensem Cruciferis) obtulerunt claves castrorum terrae culmensis, asserentes quod non poterant illam a Lithvanis et Pruthenis defendere. Item habitatores terrae culmensis excommunicati fuerunt per Johannem XXII papam, quia non solvebant denarium beat. Petri. Item quod decimae pro episcopo wladislaviensi in terra Pomeraniae colliguntur. Item quod terram Michaloviensem Cruciferi pignoris nomine tenebant.

7. Paulus palatinus lanciciensis miles deposuit: quod duces Conradus et Kazimirus (avus regis Kazimiri) domini terrae Culmensis concesserant terram culmensem Cruciferis de Prussia pro expugnatione Pruthenorum et aliorum infidelium in circuitu, quibus subjugatis debuerunt restituere terram culmensem dictis ducibus aut suis successoribus et super hoc dederunt literas suas bulla plumbea bullatas: nunc autem terram illam restituere recusant. Item deposuit testis quod cum fratre suo fuit officialis in terra Pomeraniae et dictam terram rexit nomine Wladislai regis tempore Gerwardi episcopi wladislav.

Paweł z Spicimierza herbu Ogończyk wojewoda łęczycki 1329–1339 (nieś) dictus Ogon capitaneus dobrin.

et Jacobi olim archiepisc. gnesnen. Item quod episcopus wladislaviensis habet majorem, archiepiscopus gnesnensis minorem partem suae dioecesis in terra Pomeraniae. Item quod ipse testis vidit quando Cruciferi cum exercitu terram Pomeraniae expugnaverunt et quod illo tempore commendator qui tenebat partem castri Gdansk manu sua propria occidit sibi duos patruellos suos et generum suum. Item quod Cruciferi per tres vias ad occupandam terram Kujaviae intraverunt et occupaverunt ~~[illegible]~~ Brest civitatem. Item quod ipse testis tempore occupationis ducatus dobrinensis fuit capitaneus pro rege wladislao in tota terra dobrinensi. Item dixit quod vidit duces Lestkonem, Kazimirum et Premisliium noviter mortuum fratres dominari in terra Michaloviensi; et quod dux Lestko et Kazimirus terram Michaloviensem Magistro Cruciferorum pro 300 marcis impignoraverunt. Item dixit: „quod vidit in Unyeow virgi-„nes et mulieres alias lacrimantes et clamantes post eos, quod „deturpassent eas et violenter opressissent" (t.j. Krzyżacy. – pag. 111) Item quod ipse testis habebat unum castrum suum proprium dictum Spicimir prope Unyeow quod cruciferi projecto igne cremaverunt (quia non voluit se tradere). „Dixit etiam quod vidit ipse testis quam „plurimas mulieres totas nudas in quadam villa Gaaz sedentes „in cimiterio quia ecclesia per dictum magistrum commendatores „et fratres et eorum exercitum cremata erat et combusta, quae „clamabant et dicebant, quod dicti fratres Cruciferi eas vi oppres-„serunt et stupraverant virgines ibidem" (pag. 112) Item dixit quod tantum damnum et tale Cruciferi intulerunt, quod Rex Franciae qui est dives rex non posset solvere dictum damnum, quia inestimabile est. (Zdaje się iż ten Paweł wojewoda łęczycki który miał zamek Spicymierz koło Uniejowa, był albo bratem albo krewnym Bogussy.)

8. Fal judex lanciciensis miles deposuit quod 7 anni sunt quod Cruciferi terram Kujaviae occupaverunt; quod terra Kujaviensis et terra dobrinensis fuit una haereditas et unum dominium quod postea filii dimiserunt. Quod dux Lestko qui nunc vivit (patruelis wladislai quondam regis Poloniae) impignoravit ante 30 annis Cruciferis terram Michaloviensem pro 350 marcis monetae thorunensis. Item quod ecclesiam in villa ipsius testis dicta Zichlin gnezuen. dioc. cremaverunt ubi familiares Cruciferorum Pruthem acceperunt corporalia de altari et circumdederunt capita sua cum eis ridentibus Cruciferis habentibus vexilla cum cruce nigra in albo (et una crux erat deaurata quam portavit magister Ordinis)

9. Michael subjudex lancic. miles deposuit: quod 7 anni erunt in festo Paschae quando Cruciferi intraverunt Kujaviam et in die Veneris sancta venerunt ante Brest et fuerunt ibidem usque ad diem Paschae qua die expugnaverunt eam civitatem. Item quod post tergum Cruciferorum (qui Regnum Poloniae invaserunt et Zneynam, Nakel cremaverant) insequebantur Paulus palatinus lancic et Fal judex lancic. et quam plures alii de terra Cracov. et Lancic ad capiendum aliquos cruciferos

10. Stephanus praepositus plocensis deposuit quod Cruciferi (dominus) occupando terram Pomeraniae, occupaverunt castra Sthatsow Swecz et totam terram, item ~~[illegible]~~ civitatem Gdansk quae se opposuerat contra Wladislaum regem Poloniae (tam się bronit Bogusza i wezwał Krzyżaków?). Item quod cum Mathia nunc episcopo wladislav. fuit in terra Pomeraniae. Item quod in terra dobrinensi quae est de dioces. plocensi vidit dominari ducem Semovitum (fratrem Wladislai olim regis Poloniae) item Wladislaum post regem Poloniae.

11. ~~[illegible]~~ Johannes abbas monasterii S. Adalberti in Plozk ordin. (reverendus) S. Benedicti [deposuit sibi esse notum et audivisse dici quod Cruciferi [(natus in terra cujav.) occupando Pomeraniam castrum Swecz occupaverunt violenter sub duce Premislio quod illud tenebat nomine Wladislai quondam regis Poloniae patrui sui. Item quod Cruciferi expugnaverunt castrum Dobrin cum rege Bohemiae. Item dixit se audivisse quod Otto de Luterberg provincialis culmensis cum Cruciferis intravit regnum Poloniae et multas villas cum ecclesiis circa Gnezna cremavit.

12. Urbanus subpincerna lanciciensis deposuit: quod ipse testis tenuit in terra Pomeraniae castrum Swecz pro duce Premislio patruele Wladislai regis Polon. et quod cruciferi steterant 8 septimanis cum exercitu ante castrum Swecz illud vallando et cum 8 machinis percutiebant supra castrum donec expugnaverunt. In castro autem cum teste erat Otto dictus Lexik gener episcopi wladislaviens. et alii plures stipendiarii. Cruciferi autem ante Swecz castrum erigebant duo patibula minantes omnes nisi se redderent suspendere. Post haec testis cum Ottone dicto Lexik et aliis ex castro Swecz fuere expulsi. Item dixit quod vidit in terra dobrinensi dominari Wladislaum nunc ducem Lanciciae (consanguineum Kazimiri regis Polon.). Item quod tempore occupationis ~~[illegible]~~ per Cruciferos ante 10 annos terrae dobrinensis terram illam nomine Wladislai regis Poloniae tenebat miles quidam

dictus Pelka Swank

13. Joannes de Kysselew miles deposuit quod villani sui solvunt denarium b. Petri. Item quod vidit tenere terram dobrinensem duces Lestkonem, Wladislaum et Boleslaum fratres nomine regni Poloniae; et quod dux Wladislaus F(filius ducis Semoviti) nunc dux lancic. terram dobrinensem quam non poterat regere nec defenderet dedit Wladislao regi Poloniae patruo suo et ipse rex dedit illi terram Lanciciensem quam nunc possidet. Dux Wladislaus nunc lanciciensis percipiebat de terra dobrinensi quando illam tenebat bene 800 marcas singulis annis exceptis aliis militibus, nobilibus, et episcopo possessoribus. Item quod ~~[illegible]~~ testis tempore invasionis regni Poloniae per fr. Theodoricum, circavit circa villam U Plewcz (Płowce?) cum cruciferis ubi vulneratus erat super brachium et ubi vidit comendatorem de Balga dictum Rus et alios galeatos.

(incipiente guerra Wladislai regis cum Cruciferis)

14. Boguslaus cantor lancic. (eccles. S. Alexii) et canonicus gnesnens. deposuit, quod ante 16 vel 17 annos in Juveni Wladislavia tanquam notarius publicus et scriba redegit sententiam latam contra Cruciferos per Janislaum nunc archiep. gnesn. Domaratum quondam episc. posnan. fr. Nicolaum olim abbatem de Mogilno ord. S. Benedicti; praesentibus Johanne nunc officiali gneznensi; Mathia officiali cracoviensi; magistro Garlibo Scholastico gneznensi et Sbiscone nunc praeposito cracoviensi.

15. Albertus filius quondam ~~Item~~ Shadeci miles deposuit: quod testis vidit quando familiares Cruciferorum in Przipust unum clericum de ecclesia extrahebant et in ostio ecclesiae sibi ambos pedes amputaverunt (pag. 141)

146

16. Ywo praepositus gneznensis ecclesiae deposuit se vidisse quando Semovitus dux dominus terrae dobrinensis (frater quondam Wladislai regis) et Wladislaus nunc dux lanciciensis (filius ducis Semoviti) post patrem suum tenuerunt terram dobrinensem sicut principes de Polonia. Item quod Paulus (nunc palatinus Lanciciae (dictus Ogon pag. 192) erat capitaneus castri dobrinensis pro rege Wladislao, quando illud castrum occupaverunt Cruciferi.

17. Stephanus palatinus siradiensis miles literatus testis.

18 Girandus capitaneus siradiensis miles testis illiteratus (t. j. że nieumiał po łacinie) dixit quod tempore irruptionis Cruciferorum vidit in Konyn et Radzeow mulieres et virgines plorantes et clamantes quod deturpatae fuerunt per Cruciferos et aliquas

vidit (nudas) omnino sicut digitum in manu et aliquas habentes camisias (koszule ?) tantum.

(20) 19. Albertus de Luskowo miles [testis deposuit, quod vidit in terra Pomeraniae ducem Mistiwoyum (qui erat patruus Premislii olim regis Poloniae) qui sine prole masculina decessit. Item dixit quod quando causa inter regem Wladislaum et Cruciferos agitabatur in Juveni-Wladislavia (wroku 1321) advocatus regis erat Johannes dictus Brocka officialis et scolasticus gneznensis (w urzędowym dekrecie zaś pisany: Gorlibus vel Guerlinus scolasticus gneznensis) może inny a może ten Jan był wtedy tylko kanonikiem rudzkim i kapelanem królewskim ?) [familiaris Janislai arhiep. gnesn.

(21) 20. Wenceslaus subpincerna siradiensis miles, super articulis sibi vulgarisatis (t.j. przełożone po polsku) deposuit, quod ante 10 annos quando cruciferi terram dobrinensem occupaverunt, volebant etiam occupare terram plocensem, sed ipse testis cum aliis terrae plocensis obviaverunt eis et resisterunt et ceperunt omnia bona quae habebant in navibus eorum et non permiserunt eos venire usque in Ploczk.

21. Nicolaus tribunus siradiensis miles deposuit quod ipse vidit ante 8 annos quando cruciferi castrum de Unyeow plancatum, vallis seu fossatis circumdatum item ecclesiam cremaverunt et interfectis 26 hominibus dicti loci mulieres quam plurimas et virgines stupraverunt. Cruciferi illo tempore omnes galeati non poterant cognosci, sed habebant (super arma) vestem superiorem albam cum nigra cruce et in vexillis eorum erat crux nigra in albo panno. Sequenti die cruciferi egressi de Unyeow cremaverunt castrum Spicimir ubi nonnulli Poloni habuerunt conflictum cum cruciferis

23. Predslaus venator lanciciensis miles testis deposuit quod nepotes Wladislai regis Poloniae dux Wladislaus et dux Boleslaus qui mortuus est fratres terram dobrinensem quam non potuerant defendere a cruciferis permutaverunt cum Wladislao rege patruo suo pro terra lanciciensi.

24. Johannes de Plumikow palatinus vladislaviensis miles testis deposuit quod ultra flumen Ossa non solvitur denarius b. Petri quia est extra metas regni Poloniae. Item quod dux terrae Pomeranie Mistiwojus non habens prolem legitimam masculinam recepit Jan z Płomykowa herbu Leszczyc wojew. brzeskokujaw. 1304.

in filium adoptivum Premislium (postea regem Polon.) sub tali
conditione, quod quicunque eorum prius moreretur sine
prole legitima unus alteri succederet in ducatibus eorum
subsequuto juramento militum et nobilium terrae Pome=
raniae qui consenserunt tali successioni. Item quod post mortem
regis Premislii milites et nobiles Pomeraniae elegerunt in suum
dominum Wladislaum postea regem Poloniae qui eam terram
Pomeraniae dedit ad gubernandum nepoti suo duci Premislio.
Item quod ipse testis erat tunc palatinus Kujaviae quando Cru=
ciferi videlicet Hyneza de Ploczk magister generalis locum
tenens et Siffridus commendator de Mewa occupaverunt
terram Pomeraniae et castrum Swecz expugnabant. Item
quod erunt in octavis Paschae 8 anni quando Cruciferi in=
trando hostiliter terram Kujaviae occupaverunt castrum
Wladislaviense et ipsum testem tunc palatinum cujaviens eje=
cerunt de civitate, aliis autem civibus et nobilibus qui nollent
remanere in civitate dabant securitatem usque ad 8 dies
infra quos haberent recedere secure (t. j. kazali się wynosić
tym którzy ich nie uznali państwa). Item quod ipse testis
cum duce Lestkone impignoravit terram Michalov. in Grudencz magistro crucife=
rorum Zak et altero provinciali Gunthero pro 180 marcis; postea
autem dux Lestko recepit majorem summam a cruciferis. Frat=
res autem ipsius Lestkonis videlicet Kasimirus et Premislius
obtulerunt pecuniam Cruciferis volentes recuperare terram Mi=
chaloviensem; sed Cruciferi recusabant.

25. Mathias castellanus de Gnewkow miles de Kujavia
testis deposuit quod Wladislaus rex Poloniae habebat ~~[illegible]~~ (neptem) domini
Premislai regis in uxorem ~~[illegible]~~ quae adhuc vivit (pag.
173). Item quod duces Premislius et Kazimirus fratres quibus
Wladislaus rex Polon. terram Pomeraniae gubernandam tra=
didit fugierant de castro Tarszow quando Cruciferi intrando
Pomeraniam Gdansk occupaverunt et ipse testis fugiit de castro
Swecz. Item quod dux Lestko sine scitu aliorum fratrum Cruciferis
impignoravit terram Michaloviensem et quod dicti fratres Premislius
et Kazimirus duces inhibuerint Cruciferis quod non acciperent
terram Michaloviensem in pignore a fratre Lestkone qui eam non
potest obligare sine scitu reliquorum fratrum

26. Andreas castellanus de Rosperz miles testis deposuit quod ex una parte Pomeraniae obediebatur Jacobo quondam archiep. gneznen. ex altera vero Wislao et Gerwardo episcopis vladislav. sicut dioecesanis eorum. Item quod Wladislaus rex Poloniae eo tempore quando Cruciferi Pomeraniam expugnarent occupatus magnis negotiis circa terram Cracoviae, misit ipsum testem cum quibusdam aliis in subsidium Kazimiri ducis nepotis sui qui regebat terram Pomeraniae nomine Wladislai regis, et quod ipse testis videns quod terra occupata sit et Tarszow castrum occupatum reversus fuit retro. Item quod Cruciferi intrando cum exercitu terram Kujaviensem civitatem Brestensem expugnabant percutientes eam quatuor machinis.

28. Petrus praepositus lanciciensis testis.

29. Martinus decanus lanciciensis testis: deposuit quod tempore publicationis sententiae inter Wladislaum regem Poloniae et Cruciferos in Juvenivladislavia in ecclesia S. Nicolai in medio fori (a. 1321) erant notarii Boguslaus nunc cantor lancic: et Mgr. Nicolaus dictus de Svin qui est modo in curia romana; testes autem: Gyrlipus tunc officialis gneznensis, Mgr. Petrus cantor vladislav. Nicolaus decanus gneznen. Wincentius tunc canonicus gneznen. nunc vero decanus; procurator vero regis Wladislai erat Johannes tunc Budensis (może Rudensis?) canonicus nunc vero scolasticus et officialis gneznen.

30. Martinus subcamerarius lanciciensis [cujus avunculus erat Gerwardus quondam episcopus vladislav.] testis deposuit quod dux Conradus vocando Cruciferos ad se concessit illis terram culmensem cum tali conditione ut quidquid possent acquirere ultra flumen Ossa super Prutbenos totum esset eorum et Pruthenis subjugatis debuerant restituere terram culmensem duci Conrado vel suis successoribus. Item quod capto duce Semovito per Lithvanos terram dobrinensem rexit Wladislaus postea rex polon. Mortuo autem duce Semovito successit illi in terra dobrinensi filius suus nunc Wladislaus dux lancic.

31. Boguslaus Lazanka miles lanciciensis [cujus patruus erat Wislaus quondam episc. vladislav.] testis deposuit quod dux terrae Culmensis (Conradus) vocavit duos cruciferos primo ad illam

terram pro expugnatione infidelium, ad locum dictum Ribich
retro Wislam et ibi edificaverunt curiam et unam turrim et
tradidit eis terram culmensem quam expugnatis infidelibus debe=
bant restituere. Item quod in festo Paschae erunt 3 anni quando
Otto ~~[illegible]~~ commendator provincialis, frater Theodericus (qui modo
est magister) tunc marschalcus et frater Johannes commen=
dator dobrinensis intraverunt hostiliter terram Kujaviae. – Item
quod testis cum filio suo Johanne vidit quando ante 8 annos
frater Theodericus (nunc magister generalis) tunc marsalcus
Otto provincialis, juvenis Zigardus commendator Egilpergen=
sis et frater Johannes commendator dobrinensis intraverant
hostiliter regnum Poloniae et civitatem Gneznam spoliaverant,
et quod Otto provincialis Theodericusque de Aldenburg marschalcus
miserunt 600 galeatos ad spoliandum terram Siradiae qui cas=
trum Siradiae cremaverant. Item quod eo tempore testis in exercitu
cruciferico militabat.

p. 196. 32. Frater Nicolaus inquisitor haereticae pravitatis in Magna
Polonia et prior conventus praedicatorum de Siradia testis
deposuit se fuisse lectorem in civitate Culmensi in conventu Praedi=
catorum quando legatus a latere Papae ~~[illegible]~~ in terram Prussiae ultra
flumen Ossa jacentem ~~[illegible]~~ proficiscens per terram culmensem
ad Poloniam ivit. Item quod ipsi testi (magister Cruciferorum Carolus — (tunc priori in Elbingo
mostrabat privilegium de concessione terrae Culmensis Crucife=
ris cum conditione quod terra culmensis expugnatis infidelibus
Pruthenis debet ducibus Poloniae restitui. Item quod denarius
S. Petri exigebatur in Wratislavia et in regno Poloniae et terra
culmensi tantum. Item quod tempore occupationis Pomeraniae per
Cruciferos erat in Culmine ~~[illegible]~~ in conventu praedicatorum lector
et vidit ecclesias ordinis sui in Gdansk et in Tarszow destructa
et cremata per Cruciferos. Item quod ipse testis natus in terra Cuja=
viensi tempore Wladislai regis Poloniae tunc domini istius terrae
continuavit scolas in castro Brestensi. Item quod tempore agressio=
nis oppidi Siradiae per Cruciferos ipse testis flendo processit et
(r. 1331) prostravit se ad pedes Commendatoris de Elbingo quem noverat et ro=
gavit eum ut parceret propter Deum dicto loco de Siradia, qui res=
pondit sibi in Pruthenico: Nenrest, idest non intelligo; post vero
assumptis ex conventu sacris vestibus, calicibus, cruce argentea deaurata,
fratis omnibus istis captis bonis et hominibus civitatem et castrum
cremare jussit. Ipse testis celebrabat tunc missam in ecclesia et dedit
benedictionem in fine missae quum Cruciferi intraverunt ecclesiam
mulieres ibidem ante altare spoliaverunt et denudaverunt sicut

digitum in manu, ipsum testem et fratres conventus spoliave:
runt cappis eorum et aliis vestibus quas potuerant invenire in
cellis eorum, atque recepta ex custodia corporis Christi una bur:
sa de serico ex excusso ex ea Corpore Domini super altare
dictam bursam secum asportarunt. Item quod in eodem loco
Siradia multos homines interfecerunt. Item quod in districtu
Siradiensi fuerunt crematae per Cruciferos bene 16 ecclesiae
cum villis eorum.

33. Stanislaus de Mlodzurowo miles testis super articulis
sibi lectis vulgarizatis quia illiteratus erat deposuit quod ante 7
annos cruciferi ~~[illegible]~~ intrantes Cujaviam expugnaverunt civita:
tem Brestensem (quod est magis provincialis locus totius terrae
Cujavensis) postquam fregissent murum civitatis cum machinis
et per illa foramina intraverunt in die Paschae, et aliquos inter:
fecerunt.

38. Arnaldus sartor oppidanus de Szadek testis deposuit se vidisse
quando Cruciferi intrantes in Szadek primum in ecclesia fregerunt
arcas et cistas omnes, acceptis rebus omnibus, spoliatis altaribus
ornamentis suis incenderunt et cremaverunt ecclesiam et campa:
nile cum campanis occisis etiam in limine ecclesiae duobus homi:
nibus. Item quod Cruciferi mulieres denudaverunt et traxerunt violenter
uxorem cujusdam militis de Polonia ad tentoria eorum prope
Unyeow quae mortua fuit post tres dies et dictus miles mor:
tuus fuit etiam prae dolore postea. Item quod in Szadek in
ecclesia cremata fuit quaedam imago Virginis Mariae quae con:
stiterat 5 marcas

39. Goczwinus Rikalicz opidanus de Szadek literatus testis
dixit quod recordetur quod mater Wladislai quondam regis fuit se:
pulta in civitate Brestensi. Item quod Cruciferi oppugnantes civitatem
Brestensem habebant in exercitu duas machinas et unum Instru:
mentum dictum Tumlar ad destruendum muros civitatis; In Pa:
rasceve, in crastino in Vigilia Paschae oppugnaverunt Cruciferi civita:
tem Brestensem et in die Paschae de sero factis foraminibus in
Muris expugnaverunt civitatem, quo tempore quaedam virgo fuit
interfecta cum lapide machinae quando ibat ad ecclesiam in civitate.
Item quod ipse testis militando in exercitu Cruciferorum praesens fuit
quando Otto provincialis et Theodoricus marschalcus seu vexillarius cum
Cruciferis intrantes Poloniam cremaverunt ecclesiam in Nakel et multos
homines interfecerunt ibidem

40. Nobilis vir Michael dictus Lazanka de Lancicia testis illiteratus deposuit se in exercitu cruciferico militasse quando id Poloniam hostiliter intravit.

41. Predslaus archidiaconus ecclesiae gnesnensis testis deposuit: quod regnum Poloniae extenditur usque ad flumen Osa quod dividit regnum Poloniae a Prussia, et quod terra Culmensis est citra illud flumen Ossa infra regnum Poloniae. Dixit etiam se legisse in Cronicis Polonorum, quod quidam dux nomine „Conradus, attavus istius domini regis Poloniae domini Ca„simiri dictam terram Culmensem concessit et tradidit Cru„ciferis pro defensione dictae terrae et Christianorum contra „Lithvanos et Pruthenos." (pag. 215) Item quod dicta terra Culmensis fuit de diocesi Plocensi sed postea procurantibus Cruciferis est factus et creatus de novo episcopatus culmensis. Item quod Galhardus de Carceribus nuntius apostolicus collector denarii b. Petri in regno Poloniae recepit ipsum denarium etiam in terra Culmensi. Item quod pater ipsius testis erat palatinus Cujaviensis cum Wladislao quondam rege Polon. et cum exercitu ibat ad terram Pomeraniae ex qua adduxerant quendam Petrum dictum Cancellarium captivum in Brest qui contradixerit Wladislao regi in Pomerania. Item quod Cruciferi intrantes cum valido exercitu in terram Cujaviae miserunt quendam Grimislaum ad capitaneum civitatis Brest et totius terrae Cujav. pro treugis faciendis cum eo qui respondit ei quod non habebat potestatem faciendi treugas a Wladislao rege Polon. (nato ibidem in terra Cujav.) quo audito Cruciferi totam terram cremaverunt et occupaverunt, in qua terra sola telonea valent quolibet anno circa 4000 marcarum praeter alios proventus. Item quod Wladislaus quondam rex Poloniae possedit terram dobrinensem sed postea eam dedit pro parte contingente in divisione fratri suo duci Semovito cujus filius Wladislaus nunc Lanciciae dux terram dobrinensem tradidit Wladislao regi patruo suo pro terra lanciciensi.

F (prius archidiaconus cujaviensis) canonicus vladislaviens. oriundus de terra Cujaviae qui habuit bona in terra dobrinensi

42. Kazimirus dux Cujaviae literatus (t. j. umiejący po łacinie) testis deposuit quod attavus ipsius dux Conradus terram Culmensem concessit Cruciferis de Prussia pro expugnatione infidelium Cruciferorum sub conditione quod devictis Pruthenis terram Culmensem restituere tenerentur eodem duci vel successoribus suis. Item quod quatuor fuerunt principes fratres qui tenuerunt terram Pomeraniae sicut principes Poloniae quorum unus dictus Samborius erat avus videlicet pater matris ipsius testis, quo mortuo mater ipsius testis successit eidem

in parte sibi contingente in divisione dicta Tharszow, et quod aliis duobus principibus mortuis dux Mistiwoius expulit matrem suam (idest testis) de parte sua et accepit et possedit totam terram Pomeraniae usque ad mortem suam. – Item quod Wladis=laus quondam rex Poloniae electus ab omnibus militibus et ba=ronibus totius terrae Pomeraniae in dominum, tradidit terram Pomeraniae ad gubernandam nomine suo ipso testi (hoc est Ka=simiro) et fratribus suis qui possederunt eam per 4 annos do=nec a Cruciferis occupata Pomerania ejecti et spoliati sunt. Ipse autem testis eodem tempore fuit in castro Swecze quando Cru=ciferi venerunt cum exercitu percutientes cum 4 mechinis castrum Swecze, quo obsesso et expugnato per 4 septimanas, ipse testis et frater ejus Premislius (qui tenebat castrum Swecze et totam terram Pomeraniae) nomine regis Wladislai fugam dediti sunt de castro Swecze insequentibus eos Cruciferis per duo milliaria ad capiendum eos et interficiendum. Conquisito castro Swecze Cruciferi occupaverunt violenter castrum Gdansk et interfecerunt ibi omnes Polonos in magna multitudine. Ex occupatione terrae Pomeraniae damnificatus est rex Poloniae usque ad 45000 mar=carum quoniam solum de portu maris circa Gdansk Cruciferi habuerunt in uno anno 9000 marcarum. – Item deposuit quod tempore occupationis terrae Cujaviensis per Cruciferos ipse testis fuit in dicta terra in castro suo Gnewkow cum matre et uxore et pueris suis; obsessus per Cruciferos coactus fuit dare Cruciferis filium suum in captivitatem ad tenendum eum quousque ipse testis castrum Gnewkow non destruxisset. Tunc Cru=ciferi interfecerant multos homines, mulieres et cremabant pue-ros, mulieres et homines infra domos eorum, combusserunt eccle=sias et ipse vidit quando de una ecclesia extraxerunt 9 homines et eos interfecerunt. Hoc autem evenit ante 8 annos in festo Paschae. – Item deposuit quod ipse testis praesens fuit quando cruciferi ante 10 annos obsederunt castrum Dobrin principale in terra Dobrinensi et occupato eo, totam terram dobrinensem occupaverunt. – Item deposuit quod terram Michaloviensem habebant in patrimonium pro indiviso fratres ipsius dux Lestko et Premislius de novo mor=tuus, quam terram Michaloviensem contra voluntatem ipsius testis frater suus Lestko impignoravit cruciferis. Ipse autem testis obtu=lit se cruciferis redimere terram Michaloviensem patrimonium suum et pecuniam praesentavit: sed Cruciferi noluerunt recipere nec terram restituere. – Hoc autem deposuit testis quia veritatem non odio, amore, timore, commodo vel incommodo alicujus inductus, et juravit ea dixisse in veritate. (pag. 219–223)

43. Wladisslaus dux lanciciensis testis juratus illitera-
tus super articulis vulgarizatis deposuit: quod Wladis-
laus rex Poloniae et frater ipsius (pater vero testis) dominabantur sicut
in patrimonio in terra et ducatu Cujaviae quam Cruciferi hos-
tiliter occupaverunt, quo tempore ipse testis sicut dux misit
armatam militiam suam pro defensione terrae Cujaviae contra
Cruciferos. — Item deposuit quod ipse testis tenebat terram dobri-
nensem sicut patrimonium suum, timens autem de Cruciferis
tradidit dictam terram dobrinensem patruo suo regi Wladislao
ad defendendam; et quod ipse testis fuit praesens in terra do-
brinensi quando Cruciferi eam occupaverant, fugatus et expul-
sus per Cruciferos. — Item deposuit quod advenientibus Cruciferis
et aggredientibus civitatem sive oppidum suum Lanciciam
ipse testis videns multitudinem exercitus fugiit de dicto
oppido et misit post dictos Cruciferos gentes suas ut no-
cerent eis si possent, qui reversi ad eum ipsum testem addu-
xerunt unum captivum de exercitu Cruciferorum vocatum
Nicolaum de Timowa armigerum de terra Culmensi. (pag. 223-225.)

44. Reverendus in Christo pater Johannes episcopus craco-
viensis testis, deposuit: quod 15 anni sunt transacti quando
ipse testis in minoribus constitutus erat cancellarius Cujavi-
ensis in civitate brestensi pro Wladislao rege Poloniae ad quem
magister generalis Cruciferorum miserat fratrem dicti ordinis
Zigardum de Swarczburg pro habendo tractatu pacis cum Wla-
dislao rege super terra Culmensi et Pomeraniae quas idem Wladis-
laus rex petebat a Cruciferis quia suae erant ratione regni sui.
Tum Wladislaus rex dicto Zigardo ostendebat et legebat scriptum pac-
tum avi sui (t. j. Konrada) cum Cruciferis secundum quod Cruciferi
terram Culmensem precario illis concessam subjugatis Pruthenis
debuerant restituere: hanc litteram sive pactum ipse testis vidit.
— Item deposuit quod ipse testis denarium b. Petri collegit infra
regnum Poloniae pro domino Andrea de Verulis quondam et
Galhardo de Carceribus nunc nuntiis et collectoribus papae
sicuti subcollector. — Item deposuit se fuisse praesentem quando Cruci-
feri pro terra Pomeraniae Wladislao regi offerebant 10000 marcarum
puri argenti cum quibusdam possessionibus in terra Cujaviae, insuper
volebant construere et dotare monasterium de 18 fratribus qui perpetuo
pro remedio animae dicti Wladislai regis et parentum suorum deberent deser-
vire, insuper offerebant se servituros regi Wladislao in omni necessitate
cum certo numero militum armatorum. — Item deposuit quod praesens

fuit, quando Wladislaus rex Poloniae terram Pomeraniae com=
misit gubernandam nepotibus suis Casimiro et Premislio
ducibus quia Cruciferis de ipsa terra Pomeraniae violenter
expulsi et ejecti sunt. — Item deposuit quia ipse testis a Wladislao
rege Polon. fuit missus ad episcopum plocensem pro relaxatione
interdicti impositi terrae et ducatui dobrinensi propter non
solutione decimarum et aliorum censuum.

45. Vincentius decanus gneznensis testis deposuit, quod
a. 1321 existens scriptor Janislai archiepisc. gnesn. fuit praesens
latae sententiae contra Cruciferos in Juveni Wladislavia, quo
tempore missi sunt ad citandum Cruciferos: Johannes nunc epis=
copus poznan. et Potentianus archidiaconus gneznen. Sen=
tentia autem in ecclesia quae est in medio fori lecta fuit per notarium
Boguslaum nunc cantorem lancic. et per Abbatem de Mogil=
no. Procuratores autem regii tunc erant: Sbisco nunc praepo=
situs cracov. Philippus olim cancellarius Poloniae et Jo=
annes olim scholasticus et officialis gnesnens.

46. Paulus plebanus ecclesiae de Radlow testis deposuit
quod cum Praemislao rege Polon. fuit pluries in terra Po=
meraniae, et quod ipse testis bene per 30 annos servivit Jacobo
olim archiepisc. gnesnen.

47. Dominus Rosdzal miles subjudex siradiensis testis.

48. Antonius filius quondam Andreae de Cujavia miles testis
deposuit quod mortuo rege Premislio sine prole masculina successit
Wladislaus tunc dux Cujaviae (qui habebat sororem dicti Praemislii
in uxorem) quem omnes nobiles regni Poloniae et Pomeraniae
in regem elegerunt et dominium Pomeraniae tanquam magis propin=
quum ipsi mortuo regi Premislio. Wladislaus ergo accepit terram
Pomeraniae et fugavit ab ea ducem Lestkonem (qui occupaverat dic=
tam terram Pomeraniae post mortem regis Premislai) et tradidit illam
ad gubernandam nepotibus suis Casimiro et Premislio ducibus
Ipse autem testis erat tum praesens in castro Sharsow cum duce
Kazimiro sicut familiaris ejus quando Cruciferi intrassent Pome=
raniam: et dux Kazimirus (frater Premislii) audito nuntio quod
Cruciferi cepissent de nocte civitatem Gdansk quia cives theutonici
civitatem fraude tradiderunt ubi multos homines interfecerunt quia nulli
Polono pepercerunt nec pueris nec adultis, tunc ipse dux Casimirus
una cum teste et duobus aliis iverunt ad exercitum Cruciferorum in cam=

pis stantem et cum venissent, audita missa quae
tunc peragebatur cum Magistro, Kasimirus dux flexis genibus et
junctis manibus supplicavit coram Magistro ut desisteret
a captione et crematione terrae Pomeraniae juxta promissum
(quod magister dedit Wladislao regi Polon. se non inquietaturum
ipsum in Pomeraniae). Magister autem noluit hoc facere quia
ipse volebat habere terram quam unus alius magis potens; de-
dit autem duci Kazimiro libertatem exire cum hominibus suis
salvis personis et bonis de terra Pomeraniae quam citis-
sime. Invitatus a Magistro ad prandium commedit cum eo dux
Kazimirus et post prandium revertens ad castrum Sharszow inve-
nit jam vexilla Cruciferorum infra civitatem et exercitum eorum
retro castrum. Misit ergo dux Kasimirus testem ad Magistrum ut servaret
sibi promissum quod posset recedere salvis personis; Magister
autem respondit ipso testi: „Credis tu et dominus dux quod nos
„dormiamus, certe credatis quod nolumus dormire sed laborare
„et ideo redeas ad eum et dicas sibi quod exeat dictum castrum
„et recedat vel defendat se." Et tunc exiverunt cum duce Kasi-
miro castrum Sharszow (quod Cruciferi cremaverunt) et iverunt
ad castrum Swecze. Tractu temporis obsederunt etiam Cruciferi
castrum Swecze et 10 septimanis steterunt ante illud, et fecerunt
12 patibula ante ipsum ad terrorem in quibus quolibet die suspen-
debant duos vel tres pauperes. Cruciferi fecerunt etiam tur-
res ligneas in circuitu ut melius possent capere castrum. Tunc ob-
236. sessi in castro fecerunt treugas cum Cruciferis ejusmodi quod nisi Wla-
dislaus dux (postea rex Poloniae) veniret, castrum Swecze defenderet
et Cruciferos infra 4 septimanas vinceret in campo, post hujus-
modi tempus Cruciferis castrum Swecze tradituros. Cum autem
Wladislaus (postea rex) non venisset in adjutorium obsessis dede-
runt se Magistro Cruciferorum vocato Plocensi, et cum duce Ka-
simiro expulsi sunt ex Pomerania. „Dixit etiam quod cum eo
„(Magistro Plocensi vocato) erat in dicto (crucifero) exercitu qui-
„dam commendator nomine Ziffridus de Gmeva qui quando
„exiebat de statione eorum equitando onerabat equum suum cum
„chordis et nunquam volebat comedere nec bibere, quousque sus-
„pendebat Polonos quotquot poterat invenire, quamdiu durabant
„sibi illae cordae et ipse testis qui loquitur vidit eum et inter
„omnes pro majori parte dicti exercitus ipsum cognoscebat (ut
„dixit), sed Deus punivit illum Commendatorem quia diabolus dum

„esset ad ignem calefaciendo se, fregit sibi collum et prostravit
„eum super ignem et ita fuit inventus in igne." (pag. 236)
—Item dixit quod vidit ducem Semovitum (fratrem Wladislai regis
Poloniae) dominari in terra dobrinensi, post Semovitum autem suos
filios ducem Wladislaum (ducem nunc lanciciensem) et ducem Boles=
laum qui mortuus est; et quod Wladislaus rex mortuo Se=
movito duce tanquam tutor horum nepotum suorum qui juvenes
adhuc erant tenuit terram dobrinensem. — Item quod dux
Lestko dominus terrae Michaloviensis eandem terram Michalo=
viensem Cruciferis pro 300 marcis monetae thoruniensis (może
turoniensis t.j. złoto) invitis aliis fratribus quia terra debuit
esse indivisa, impignoravit. Postmodum autem capto duce Lestko=
ne in Ungaria fratres sui miserunt ad Cruciferos et volebant
eis solvere pecuniam pro redemptione terrae; sed Cruciferi
pecuniam recipere nolebant dicentes se terram Michaloviensem
non ab eis sed a duce Lestkone habere cui etiam illam si eandem
redimere vellet sint tradituri et nemini alio. — Item quod ipse
testis vidit exercitum Cruciferorum ante Juvenem-Wladislaviam
(facientem expeditionem contra Gnesnam) quando iverat ad
eos pro faciendis treugis ut non transirent ad castrum Kruswicga
quod ipse testis tenebat pro duce Kasimiro; et tunc commendatores
Thoruniensis et Nessoviensis dederunt ipsi testi pacem pro castro
Kruswicia. Nihilominus tamen ante castrum Kruswiciam interfece=
runt Cruciferi 5 domicellos domini sui ducis Kasimiri videli=
cet Wischoslaum, Janussium, Wenceslaum, Florianum et
quendam quintum; duci autem Kasimiro praeter equos et anima=
lia rapuerunt 700 oves; et ipse testis vidit de nocte de castro
Cruswiciae fumum et ignem in circuitu in villis quae Cruciferi
incenderant. Marschalcus autem Cruciferorum erat tunc Theoderi=
cus (postea Magister).

49. Chebda castellanus brestensis miles testis deposuit
quod ipse vidit infra civitatem Brestensem in terra Cujaviensi
quando Cruciferi obsederunt et expugnaverunt eam civitatem cum
machinis jactando infra eam magna vasa plena de pino et pice
cum igne infra incenso; cum autem Cruciferi 2 septimanis ante civi=
tatem stetissent tandem feria 2da post festum Paschae intraverunt
et occupaverunt eam multis hominibus virginibus et puellis in=
terfectis cum lapidibus de machinis. — Item quod Semovitus dux
dobrinensis (frater regis Wladislai) reliquit filios Boleslaum et Wla=
dislaum nunc ducem lanciciensem; et quod nomine Wladislai (regis)

terram dobrinensem regebat tunc capitaneus suus Pelka
dictus Swank. – Item quod ipse testis cum Vladislao rege
insecutus erat exercitum cruciferorum circa Konyn usque
ad illum locum ubi habuerunt particulare bellum et conflic-
tum cum eis circa Konyn et aliquos Cruciferos occiderunt
aliquosque mutilaverunt. (było to przedbitwą pod Płowcami)

50. Thomas de Zagenczkow miles testis dixit se audivis-
se a progenitoribus suis quod Cruciferi dum intrassent de
novo terram culmensem invenerunt unam pulchram et mag-
nam arborem prope Thorun per unum milliare ubi fece-
runt de supra unam turrim et in pede in circuitu unam
curiam ubi tenebant sua peccora. Sed Pruteni et infideles
qui erant in circuitu totum accipiebant et Cruciferi iverunt
ad duces cujavienses rogantes eos ut darent illis unum pratum
ubi possent tenere animalia sua: et in illo prato fecerunt Cru-
ciferi Curiam postmodum et castrum circa pratum et sic
paulatim intraverunt terram Culmensem. – Item quod
ipse testis in terra culmensi quando illa excommunicata fuit
propter denegatum denarium b. Petri et tunc uxor sua mor-
tua sepulta fuit extra cimiterium. – Item quod ipse testis
vidit post mortem Mściwoji ducis dominari in terra Pomera-
niae Wladislaum regem Poloniae et tunc Petrus dictus Cancel-
larius filius Swanczae qui tenebat pro dicto Wladislao rege
Gdansk, Tharszow et 9 castra in terra Pomeraniae insurre-
xit contra Wladislaum regem, rebellavit contra eum et adhae-
sit Marchioni Magdeburgensi et tunc Cruciferi ad adju-
vandum Wladislaum regem intraverunt terram Pomeraniae
fraudulenter et omnes homines qui tenebant castrum Gdansk
pro Wladislao rege expulerunt et postmodum dixerunt regi
Wladislao ut ipsum castrum Gdansk venderet eis et totam terram
Pomeraniae, Quum Wladislaus rex hoc facere noluit occupave-
runt Cruciferi violenter castrum Swecze, castrum Nowe, Tharszow
civitatem Gdansk quae castra interfectis ibidem multis cremave-
runt; et ipse testis tunc militavit in exercitu crucifero. Quum au-
tem Wladislaus rex cruciferis respondit se Pomeraniam vendere
nolle, iverunt Cruciferi ad Marchionem Magdeburgensem et eme-
runt ab eo pro 8000 marcarum terram Pomeraniae, quam pecuniam
ipse testis marchioni portavit et eam juvit ponderari, quae pe-
cunia solvebatur Marchionis hominibus dictis Peczko de Lessow
et Ludko de Wel in Slupsk in Pomerania a Magistro Cruciferorum
Carolo. – Item dixit testis quod terram dobrinensem ante 10 annos

occupavit Magister cruciferorum Werner de Orzel (qui postmodum fuit interfectus per unum cruciferum) pulso ex ipsa terra Wladislao duce lanciciensi – Item quod exercitus Crucifericus duce Theodorico quando intravit Poloniam cremavit et spoliavit castrum Sirdz cum monasterio fratrum minorum et tunc ipse testis cum aliis nobilibus de Polonia habuerunt conflictum et bellum particulare cum Cruciferis circa Sirdz, et tunc ceperunt Cruciferi filium ipsius testis infra ecclesiam parochialem in Sirdz quem absconderat uxor advocati subtus mantellum suum de pellibus, et adhuc tenent eum captivum. Et tunc „quidam Crucifer presbyter propria manu incendebat domos „et ponebat ignem in eis in dicto loco Sirdz, dictus Jacobus „et extunc vocatus est per omnes Brinar quod dicitur la= „tine incendiarius." (pag. 248) Hoc autem fuit ante 8 annis. (Brinar)

51. Peregrinus de Zagenczkow domicellus [struck through] (t. j. panicz) testis deposuit quod terram Dobrinensem occupavit Magister generalis ordinis Cruciferorum Otto de Luterberg provincialis tunc. – Item quod ipse testis militavit in exercitu crucifero quando frater Theodoricus [marschalcus] intravit hostiliter Poloniam, et ipse testis fuit in oppido Znegna cum cruciferis: tunc etiam quando Cruciferi cremaverunt circa Gneznam, viderunt plures in villa Pobedisz quando ecclesia ibidem cremaretur lapideam imaginem cujusdam sancti in ecclesia plorari. (pag. 251)

Lanciciam ita cremaverunt ut unus palus aut aliquod lignum non remansit in eo loco.

52. Petrmannus advocatus de Slavessino et civis Kalissiensis litteratus testis deposuit quod ipse cum aliis concivibus defenderunt civitatem Kalis cum balistis et aliis armis contra Cruciferos ex quorum exercitu Advocatus de Radzeow venerat ad pontem juxta Kalis ad loquendum cum civibus sed cives timentes fraudem noluerunt sibi loqui. Tunc Cruciferi cremaverunt allodia ante Kalis et villam Slavessino ita ut sola ecclesia remansit.

– Johannes pellificis consul civitatis Kalissiensis litteratus testis.

53. Zibota de Plessowa civis Kalissiensis testis dixit quod exercitus crucifericus 3 diebus stetit ante civitatem Kalis habens in scutis et super arma crucem nigram; et dum civitatem occupare non poterant recesserunt cremando et spoliando omnes villas, allodia, molendina territorii Kalissiensis

54. Arnaldus scultetus de Clekina civis Kalissiensis testis

deposuit quod quando Cruciferi ante civitatem Kalis stetissent
venerat tunc ad dictam civitatem pro parte Wladislai Poloniae
regis quidam miles Krivesand qui voluit loqui cum Cruciferis;
et obtenta libertate a civibus fuerunt missi ad cruciferos cum
milite Krivesand ipse testis et Johannes pellificis concivis
locuti tamen sunt ante civitatem in medio pontis cum
Commendatore Papoviensi et cum Joanne de Noschen nobi-
li armigero cruciferorum et cum advocato de Radzeow.
Hoc autem [illegible] quando fuit erunt 8 anni postquam veniet
festum B. Mathaei ante festum b. Michaelis

55. Jacobus de Plessow civis Kalisiensis testis deposuit
quod Cruciferi Sabbato venerunt ante Kalisiensem civitatem
et secunda feria recesserunt quia non potuerant intrare civi-
tatem.

56. Nicolaus judex posnaniensis miles testis depo-
suit quod ipse cum Vincentio palatino et capitaneo Poloniae
[illegible] et pluribus aliis insequebatur Cruciferos postquam
illi opidum Pisdr ejus castrum, monasterium cum ecclesia fra-
trum minorum et ecclesiam S. Crucis spoliaverunt et crema-
verunt.

57. Mathias abbas monasterii de Lenda ordinis cistercien-
sis gneznens. dioec. testis deposuit quod Cruciferi circa Pisdr
cremaverunt molendinum (monasterii de Lenda super flumen
Wartam subtus castrum in Pisdr jacens) cum 2 rotis et curiam
monasterii dictam Drechtino.

58. Frater Nicolaus cellararius monasterii de Lenda ord. cister.
testis deposuit quod Cruciferi cremaverunt in Pisdr oppidum castrum
monasterium fratrum Minorum et ecclesiam S. Crucis prope oppidum ita
ut solum ecclesia parochialis remansit; Magnus Commendator vocabatur
Kesselhut.

59. Mathias institor et opidanus seu civis in Pisdr testis
deposuit quod una mulier vidua fuit rapta violenter (tempore invasionis)
in opido Pisdr per quendam armigerum dictorum Cruciferorum nomine
Nicolaum Noschen qui illam viduam tenuit in Prussia donec per
[(submersus-pag 263) Cruciferos dominos suos fuit interfectus [que post ipsius mortem re-
versa est ad Pisdr. Et post festum S. Jacobi 3a die erunt 8 anni quando
Cruciferi Pisdr cremaverunt. Pisdr erat tunc plancatum cum castro
et erant plures mercatores in eo, Kremi mercimoniorum, praetorium
in medio fori et mensae seu camerae carnificum et totum crematum est
et interfecti sunt ibidem 12 homines.

3 213

60. Petrus dictus Srodar oppidanus seu civis de Pisdr testis deposuit quod tempore quando Cruciferi oppidum Pisdr obsederunt cives dicti oppidi cum milite regis Poloniae dicto Krivosand exierunt per unum ostium oppidi et iverunt ad stationes Cruciferorum volentes cum iisdem loqui: interim Cruciferi per aliam portam intraverunt fraudulenter in oppidum Pisdr; tunc omnes cives fugierunt ad cymitherium. Cruciferi vero rapuerunt ornamenta et imagines de ecclesia et specialiter imaginem Virginis gloriosae et secum asportarunt, omnia item ex oppido aufuerunt. Permiserant autem aliquas mulieres exire extra oppidum cum aliquibus rebus quas potuerant portare et demum captis et secum asportatis omnibus rebus incenderunt oppidum ut nil remansit nisi sola ecclesia parochialis. Et interfecti sunt ibi bene 20 vel 30 homines prater vulneratos.

62. Johannes Advocatus seu judex de Sroda poznan. dioc. testis.

63. Sulislaus magister consulum de Sroda testis deposuit quod cives de Sroda propter metum mortis a Cruciferis aufugerunt in Poznaniam: remanserat tantum in Sroda quidam presbyter Johannes cum duobus antiquis mulieribus: et Cruciferi intrantes civitatem Sroda spoliatis omnibus Srodam igne apposito combusserunt praeter ecclesiam.

64. Sbiluch castellanus de Nakel miles testis deposuit quod cum avunculo suo Gervardo olim episcopo vladislaviensi fuit pluries in terra Pomeraniae et quod frater ipsius testis dictus Swentoslaus erat castellanus in terra Pomeraniae in castro Tharsow quod tenebat nomine Wladislai regis Poloniae. — Item quod tempore occupationis terrae Kujaviae per Cruciferos ipse testis stabat pro custodia in castro Racenz ex quo a Cruciferis pulsus est et fugatus. — Item quod tempore irruptionis Cruciferorum in Poloniam patruus ipsius testis dictus Henricus palatinus kalisiensis captus fuit per cruciferos in castro Nakel. Ipse testis autem cum Wladislao rege et aliis de Polonia insequebantur Cruciferos et habuerunt conflictum particularem cum eis ante opidum Konyn.

65. Andreas capitaneus Poznaniensis miles literatus testis deposuit quod tempore occupationis terrae Cujaviensis per Cruciferos ipse testis cum aliis militibus de Polonia fecerunt convocationem 268.

in Gnezna pro eundo in terram Cujaviae in adjutorium obsesso-
rum in Brestensi civitate, sed cum fuissent prope Brest non po-
terunt dare adjutorium propter multitudinem Cruciferorum et re-
versi sunt. – Item dixit se audivisse ab uno hospite in Thorun
quod pro solo theloneo dobrinensi dedit Cruciferis in uno anno
1700 marcarum. – Item dixit se vidisse tempore irruptionis Crucife-
rorum in Poloniam et Gnesnam: fr. Theodoricum Marschalcum,
Ottonem de Vanscos magnum commendatorem qui fuit tunc oc-
cisus et commendatorem de Thorun qui etiam eo tempore fuit
interfectus (pod Płowcami ?). Item quod circa Lisdr rex Wladislaus
~~[illegible]~~ cum aliis habuerunt conflictum cum Cruciferis, in quo con-
flictu ipse testis 8 equos amisit.

66. Jaroslaus castellanus seu comes poznaniensis miles
nieznany Niesieckiemu testis dixit quod tempore occupationis terrae Cujaviensis per Cru-
ciferos ipse testis cum aliis nobilibus de Polonia venissent
usque Gnesnam eundo in adjutorium obsessis in civitate Brestensi;
sed postquam unus famulus veniens in Gneznam nuntiavit
quod Cruciferi civitate et castro Brestensi potiti sint, ipse
testis et alii reversi sunt.

67. Nicolaus palatinus poznaniensis ~~[illegible]~~ miles testis
(nieznany Niesieckiemu) deposuit quod ipse testis cum aliis militibus et nobilibus ive-
runt in Wladislaviam de mandato regis Wladislai, quando Cru-
ciferi intraverunt Poloniam et Gneznam cremaverunt. „Dixit
„(testis) etiam quod duas nobiles mulieres duorum fratrum
„illo tunc rapuerunt et oppresserunt.... Dixit etiam quod ho-
„mines multos interfecerunt et spoliarunt sicut pagani et
„homines extra fidem."

68. Wirbanta subcamerarius kalisiensis miles testis depo-
suit quod tempore occupationis terrae Cujaviae per Cruciferos
unum fratrem suum dictum Domaratum interfecerunt Cruci-
feri capto Brest civitate. – Item dixit quod tempore irruptionis
in Poloniam Cruciferi pernoctantes in civitate gneznensi eam et
castrum spoliaverunt et cremaverunt, et unum hominem interfece-
runt et 3 monachos spoliaverunt sicut digitum in manu sed dati
erant eis sacci cum quibus cooperiebant se, et ipse testis veniens
in crastinum post recessum Cruciferorum vidit quod mulieres et vir-
gines plorabant et tristabantur quia fuerant oppressae et viola-
tae. Item dixit quod vidit in Zneyne unam mulierem interfectam
et alios 5 homines. Item quod rex Wladislaus cum suis militibus et no-
bilibus habuerunt conflictum cum Cruciferis in Kujavia, in quo
ipse testis praesens erat.

69. Borek de Grodiscz castellanus seu comes de Miedzirzecz miles testis

70. Dobrogost pincerna kalissiensis miles testis deposuit se vidisse quando Cruciferi tempore irruptionis in Poloniam spoliaverunt oppidum Kleczsk cum ecclesia concremando

71. Petrus comes seu castellanus de Radzin miles testis deposuit quod mater ipsius testis quae eum nutrivit et portavit fuit de Pomerania filia cujusdam palatini nomine Swenza de Pomerania data in uxorem tempore Mistiwoji ducis Pomeraniae „qui lingva et moribus ac legibus se tenebant tanquam Polonus" (pag. 239) et mater ipsius testis adhuc vivit. – Item quod Cruciferi de Prussia captivaverunt Paulum procuratorem Gerwardi episcopi vladislaviensis pro eo quod idem episcopus Cruciferos impugnabat apud sedem apostolicam quia ipsum impediebant in perceptione decimalium episcopalium, et tenuerunt ipsum Paulum in compedibus donec pro 300 marcis redemptus fuit. – Item dixit quod Cruciferi post occupatam Pomeraniam imposuerunt ibidem exactionem ut quisque habitans in terra 2 scotos pro marca qualibet solvat, ex qua exactione in uno anno collegerunt 30,000 marcar. et nihilominus in uno anno habuerunt de naufragiis bene 40,000 marcar. (t.j. kaperstwo i brzegne Strandrecht). – Item dixit testis se nescire latinum. – Item dixit quod tempore occupationis Kujaviae per Cruciferos Vincentius palatinus Poloniae vocavit omnes milites de Polonia et cum fuissent congregati 60 de melioribus totius terrae Poloniae iverunt ad terram Kujaviae pro adjutorio sed videntes civitatem Brestensem et totam terram jam occupatam esse per Cruciferos, reversi sunt. – Item dixit quod pater ipsius testis fuit subcamerarius terrae dobrinensis tempore olim Semoviti ducis (fratris regis Vladislai) – et quod Vladislaus nunc dux lanciciensis cum matre sua intelligentes quod non poterant defendere terram dobrinensem, tradiderunt eam regi Wladislao. Item quod ante 10 annos quando Cruciferi terram dobrinensem occupaverunt, Vladislaus rex Poloniae qui erat tunc in Kujavia misit ipsum testem cum aliis nobilibus ad capiendum naves cruciferorum in quibus portabantur expensae dictis Cruciferis in terram dobrinensem; et tunc ipse testis accepit naves per vim quodquod in aqua potuit invenire.

72. Johannes plebanus ecclesiae parochialis in Pisdr presbyter
testis quod ante 8 annos circa festum b. Jacobi Cruciferi vastantes
Pisdr receperunt de ecclesia parochiali ibidem libros, ima-
gines, casulas, vestimenta sacerdotalia, cortinas, ornamenta
ecclesiae et praeter alias imaginem solempnem imaginem Virgi-
nis gloriosae quae valebat bene 10 marcis et quam parochiani non
dedissent etiam pro 15 marcis. Ex Cruciferis cognovit provincialem Ottonem
de Lutrberg et Marklonem de Swarberg comendatorem thorun.

77. Albertus presbyter et vicarius seu altarista ecclesiae gnes-
nensis testis deposuit quod Theodoricus marschalcus Crucifero-
rum primus intravit cum exercitu in civitatem Gneznensem. Tunc
ipse testis suplicavit eum ne incenderent aliquas domos pro-
pe ecclesiam gneznensem jacentes, quia ex hoc ecclesia posset
cremari ex quo apud sedem apostolicam plurimum diffama-
rentur, pro quo obligavit se ipsis testis dicere 30 missas. Dimi-
serunt itaque Cruciferi aliquas domos prope ecclesiam, sed nihil-
ominus domum archiepiscopi domos omnium canonicorum
cum civitate gneznensi ac suburbio et ecclesia parochiali S.
Laurentii incenderunt et cremaverunt ita ut non nisi qua-
dam particula in civitate a parte fratrum minorum et mo-
nialium ibidem remansit. Ante cremationem autem et ante
ignem posuissent spoliabant prius omnes domos cunctis bonis
frumentis, peccoribus ornamentis et tota cerevisia, opresse-
runt mulieres et stupraverunt virgines. Ipsum testem autem
frater Lipoldus comendator de Kunsberg invitaverat ad cenan-
dum cum Cruciferis in statione eorum. Hoc autem evenit ante
8 annos infra octavas S. Jacobi feria quarta. Tunc etiam Cru-
ciferi omnes villas circumjacentes cremaverunt. Homines civi-
tatis Gneznensis eo tempore fugierant ad ecclesiam fratrum mi-
norum et monialium ibidem.

78. Albertus palatinus brestensis miles testis dixit
quod pater ipsius et ipse habuerunt villam Celanta in confinibus
terrae culmensis inter terram culmensem et Michaloviensem.
– Item deposuit quod Mistiwojus dux Pomeraniae dum adhuc vi-
veret et prolem non haberet vocavit ad se Premislium regem Polo-
niae, cui dixit: „Domine recipiatis terram istam quia vestra est
„et timeo quod post mortem meam haberetis brigam cum Theutonicis
„et aliis habitatoribus dictae terrae, quia forsan nollent vos reci-
„pere post mortem meam." Sed Premislius rex terram Pomeraniae non
accepit duce Mistiwojo vivente sed post mortem ipsius ipsam
recepit. – Item dixit quod Jacobus Swinka archiepisc. gnesn. possedit

Wojciech z Kościelca herbu Ogończyk

villam Groczno et Gerwardus episcopus vladisl. villas Mlewandz et Sokkow. in terra Pomeraniae. – Item quod frater ipsius testis dictus Bogumilus (może to oś Bogusza ?) fuit factus capitaneus in terra Pomeraniae pro rege Wladislao antequam per Cruciferos occupata fuit. – Item dixit quod Wladislaus quondam rex Poloniae fuit natus in Kujavia et quod idem rex dedit ipsi testi palatiam Brestensem et ipse tunc palatinus praesens fuit in civitate Brest quando Cruciferi illa expugnabant et quod antequam Cruciferi civitatem cepissent quolibet die habebant duellum cum eis. Ceperunt autem civitatem Brest: marschalcus ordinis (nunc Magister generalis) et Markel commendator de Thorun. – Item dixit quod Wladislaus rex habuit duos fratres Semovitum et Kazimirum qui inter se diviserunt haereditatem paternam ita ut [illegible] unus habuit Lanciciam, Semovitus vero terram dobrinensem. Mortuus Semovitus dimisit pueros juvenes qui quoniam per Cruciferos infestabantur terram dobrinensem Wladislao regi tradiderunt et Wladislaus rex viceversa assignavit eis terram lanciciensem quae vacaverat per mortem alterius fratris sui. – Item dixit quod Cruciferi sub ductore Ottone provinciali occupaverunt terram dobrinensem pro cujus defensione ipse testis cum aliis militibus a Vladislao rege missus fuit et habuit aliquoties bis in die conflictum cum cruciferis. – Item quod ipse testis habet duas villas Celanta et Swirtini in terra Michaloviensi, quam terram dux Lestko antiquior inter fratres contradicentibus fratribus oppignoravit cruciferis pro 500 marcis monetae thoruniensis (dukaty z Tours złote) – Item dixit quod terra michaloviensis parva tantum 4 milliaria a qualibet parte durabat (miliaria autem sunt ejusmodi quod 7 miliaria vix unus homo potest ire in una die, et quod 7 miliaria faciunt unam dietam – jutrynia ?): sederat bona terra quia ibidem sunt multae bonae villae teutonicales et censuales.

79. Jasko judex vladislaviensis miles testis deposuit quod cruciferi sub ductore provinciali Ottone de Luterberg occupaverunt terram Pomeraniae

80. Presdrew castellanus crusviciensis miles (frater Gerwardi quondam episcopi vladislaviensis) testis (modernus episcopus vladisl. est nepos ipsius testis).

81. Thomislaus de Granzcow vexillifer vladislaviensis
miles testis
82. Dobegneus subcamerarius vladislaviensis miles testis
deposuit quod Cruciferi post occupationem civitatis Brestensis
vallaverunt civitatem Vladislaviensem quae videns se non pos-
se resistere eis dedita fuit, ubi eo tempore testis praesens erat.
83. Mathias castellanus de Bidgocza miles testis
84. Dobroslaus Sdislai presbyter testis deposuit se tunc
fuisse in Nakel villa plancata cum castro quando illam
Cruciferi spoliaverunt et cremaverunt cum ecclesia. In ecclesia autem
302. frangebant cistas quae erant in ea depositae per parochianos, et
quod erat in eis rapuerunt, homines ex ecclesia extraxerunt in
cimiterio decollaverunt et interfecerunt 66 homines, et ipsum testem
cujus curae erat tunc ecclesia commendata ~~[illegible]~~ voluerunt decollare
nisi duo milites de exercitu cruciferorum Janussius Jankonis
et Orlko filii advocati de Radzeow ipsi bene noti servaverint
vitam ejus. Cruciferi asportatis secum 2 campanis, 2 calicibus,
7 libris et 3 ornamentis sacerdotalibus cremaverunt ecclesiam.
Item vidit quod receperunt unam mulierem uxorem cujusdam
decapitati et eam posuerunt violenter ad currum et secum as-
portarunt. Ipsi testi spoliaverunt 4 equos, 30 porcos, 100 oves, 5 vac-
cas. Erant tunc in exercitu cruciferio commendatores Thorunen-
sis, Nessoviensis, Orloviensis, Novicastri et Swecensis.
85. Nicolaus dictus Skopek oppidanus seu civis de Kleczk tes-
tis deposuit, quod Cruciferi intrantes oppidum Kleczk plancatum una
cum castro et ecclesia, expugnato castro ubi 26 nobiles interfecerunt
totum locum cum ecclesia et castro cremaverunt. Ipse autem testis
volens vitam salvare posuit se in navicula inter arundines pisci-
nae. Nobiles interfecti sepulti sunt in Gnezna quia Kleczk crema-
tum erat.
85. Sandziwoy dictus Sancek opidanus seu civis de Kleczk
testis deposuit quod Cruciferi ante 8 annos spoliaverunt et cre-
maverunt Kleczk non solum illa vice sed et altera vice ante 14 vel
15 annos idem fecerunt in Kleczk spoliato et cremato toto loco
cum ecclesia et castro, abductis secum campanis imaginibus
et ornamentis ecclesiae.
88. Nicolaus dictus Zlezanin oppidanus de Kleczk testis

89. Jacobus dictus Rich oppidanus seu civis de Lobedisez testis deposuit quod Cruciferi oppidum Lobedisez castrum et ecclesiam ante 8 annos spoliaverunt et cremaverunt prout et oppida Kleczk et Kostrin. Ipse testis aufugiens in sylvam vidit hoc.

90. Johannes gener Tylonis oppidanus de Lobedisez testis litteratus deposuit quod Cruciferi totum Lobedisez cremaverunt ita ut nonnisi scolae puerorum remanserunt, vidit tunc etiam duas villas in propinquio oppidi Lomorzinovicz et Polska wes per cruciferos crematas ante 6 annos tempore ante messes

91. Frater Gerardus cellarius monasterii de Lekno gneznen. dioec. ord. cisterc. testis deposuit quod Wladislaus rex Poloniae rediens de terra Pomeraniae ad Poloniam fuit cum baronibus et militibus terrae Pomeraniae in monasterio de Lekno. Item quod vidit in castro Swecze duces Premislaum et Kazimirum fratres de Kujaviae nepotes Vladislai regis qui gubernabant terram Pomeraniae pro rege Vladislao qui regimen castri Tharszow militi Swentoslao et eum fecit ibidem capitaneum (Swiecza ?)

92. Milost de Klodzino miles testis deposuit quod dux Mistiwoyus qui erat patruus regis Premislai dedit terram Pomeraniae Praemislao convocatis omnibus militibus et nobilibus terrae Pomeraniae qui juraverunt et promiserunt Premislaum regem recipere in dominum post mortem ducis Mistiwoji, quod ipse testis vidit et novit ducem Mistiwojum qui erat et fuit Polonus.

93. Hermannus plebanus ecclesiae de Lobedisez testis deposuit quod Cruciferi cum exercitu venerunt ad Lobedisez feria 2a de mane et cremato oppido pernoctaverunt extra oppidum. Ipse testis ascendens equum fugit ad sylvam, ubi ex quodam monte vidit omnia. Oppidum non erat plancatum sed castrum tantum. Occupatio et spoliatio haec fuit ante 8 annos post festum S. Jacobi:

94. Rev. Janislaus archiepiscopus gneznensis testis deposuit quod regnum Poloniae extenditur se usque ad flumen Ossa et terra culmensis est de regno Poloniae. Item quod vidit apud Wankonem ducem plocensem (qui erat nepos ducis Conradi) literas protestatorias

ipsius ducis Conradi in quibus dux Conradus protestabatur et
notum faciebat se Cruciferis terram Culmensem pro expugnatione
infidelium Pruthenorum tantum concessisse, quibus expugnatis
debebant dictam terram restituere sibi vel suis haeredibus
– Item dixit quod archiepiscopi gneznensis ponebant in terra Pome=
raniae archidiaconum qui vocabatur Archidiaconus Pomera=
[et ipse testis novit Johannem dictum Skoczek et Boxam archidiaconos Pomeraniae.
niae [et ipse testis recordatur quod frater Dominicus Metellensis
episcopus et frater Paulus episcopus Stolpensis tenebant
terram Pomeraniae nomine archiepiscopi gneznensis sicut
vicarii; nunc autem per Cruciferos spoliata est ecclesia
gneznensis in posessione exceptis 4 ecclesiis et aliquibus
de novo fundatis. Episcopus autem vladislaviensis est in
posessione suae partis. – Item quod ipse testis cum esset in
minoribus gubernavit terram Cujaviae pro Vladislao rege
et fuit suus capitaneus aliquo tempore in terra Cujaviae. –
Item „quod dominus rex Poloniae est dominus omnium terra=
„rum infra regnum Poloniae consistentium et dat cui vult,
„et cui vult aufert." (p. 313)

95. Bogumilus vicarius ecclesiae S. Nicolai de Siradia testis
deposuit quod cum vidisset exercitum cruciferorum venientem
in oppidum Siradiae, ipse testis intravit ecclesiam Omnium Sancto=
rum quae est infra oppidum ad quam confugerant quam plurimae
mulieres, induit albam et stolam, recepit Corpus dominicum in
manibus suis et stetit ante altare. Tunc intraverunt Cruciferi
ecclesiam, mulieres vestibus suis exspoliaverunt et aliquas sicut
digitum in manu denudaverunt, cistas et archas (depositas infra
ecclesiam per homines loci) fregerunt res omnes rapuerunt, et in=
terfectis 6 hominibus oppidum Siradiam cum claustro Praedica=
torum et castro igne incineraverunt ita quod nihil remansit
nisi 12 tuguria, ecclesia Praedicatorum et ecclesia Omnium Sancto=
rum.

96. Paulus monetarius civis seu oppidanus de Siradia testis
deposuit quod Cruciferi omnes villas in circuitu Siradiae crema=
verunt item villam Chartolupia cum ecclesia.

97. Ceslaus Woyasse domicellus de Siradia testis deposuit:
quando Cruciferi erant prope oppidum Siradiam ipse testis cum aliis 14.
nobilibus domicellis obviaverunt eis ante oppidum in campo et vi=
dentes multitudinem eorum fugierant. Cruciferi intraverunt mox
castrum fugientibus custodibus ex illo et receptis prius armis et bonis

omnibus castrum incenderunt et demum oppidum. Ipse testis vi:
dit, post recessum Cruciferorum dum ad extingvendum ignem in domo
sua veniret, mulieres in claustro Praedicatorum denudatas omnino
inter quas fuit uxor ipsius testis. Et sunt 6 homines in oppido
interfecti. Item dixit quod ecclesia in Siradia fuisset cremata
nisi fuissent mulieres quae defenderunt eam ab igne.
98. Frater Petrus dictus de Natura de ordine Praedicatorum
testis quod ipse erat tunc prior in conventu Praedicatorum
in Brest quando Cruciferi feria 5a ante Ramos venerunt ante
civitatem Brestensem, eam usque ad festum Paschae valla:
verunt et in crastinum festi eam occupaverunt violenter et
sagittabant ita firmiter antequam civitatem occupassent quod
videbatur quod caderet pluvia. Ipse testis vidit ecclesiam cathed:
ralem Wladislaviensem, ecclesiam S. Nicolai ante civitatem
Brest. et ecclesiam S. Egidii in Casim (ubi presbyterum inter:
fecerunt) crematas per Cruciferos qui portabant crucem nig:
ram in albo in scutis et in galeis.
99. Frater Guilelmus lector plocensis de ordine Praedicatorum
testis deposuit quod ipse testis qui tunc erat prior in conventu
praedicatorum in Gdansk vidit quando ibidem clerus et populus
terrae Pomeraniae cum processione solemni receperunt ad
civitatem Wladislaum regem Polon. ipsum in castrum introduxe:
runt ubi milites et nobiles fecerunt ipsi homagium, in qua
processione ipse testis praesens fuit cum suo conventu. Tenuit
autem Wladislaus rex terram Pomeraniae circa 10 annos donec
se Petrus dictus Cancellarius nobilis terrae Pomeraniae regi
opposuit cum civitate Gdansk regi Vladislao et ejus gentibus con:
sistentibus in castro (facta rebellione civium). Et tunc ad manda:
tum regis Wladislai gentes in castro gdanensi vocaverunt Crucife:
ros in adjutorium. Hoc evenit ante 31 annos.
100. Frater Wenceslaus Ambrosii de Siradia de ordine Prae:
dicatorum testis deposuit quod Cruciferi capta Siradia cremaverunt
etiam villas Chartolupya, Sakkow, Baldrzikow cum ecclesiis.
101. Frater Johannes Romka de ordine Praedicatorum testis de:
posuit tempore occupationis Syradiae per Cruciferos ipse testis
fugit ad sylvam et ascendens unam altam arborem vidit castrum
et oppidum Siradiam cremari ubi Cruciferi fracta sacristia et cellis
in ecclesia praedicatorum ornamenta ecclesiae et unum calicem deauratum se:
cum portaverunt.

102. Dominus Lestko dux vladislaviensis literatus et miles
testis juratus deposuit quod dux Conradus concessit terram cul:
mensem ad tempus Cruciferis pro expugnatione Pruthenorum et
Lithvanorum qui erant ultra flumen Ossa et eis expugnatis
debebant restituere terram culmensem dicto Conrado duci seu
ejus successori. Ipse testis vidit et legit privilegium quod fuit
factum de dicta concessione terrae culmensis quod erat sigil:
latum sigillo Magistri generalis qui vocabatur Papo; et ipse
testis pluries vidit et tenuit dictum privilegium ante 20 annos,
et dux Boleslaus patruus suus de Mazovia monstravit sibi
illud privilegium quod ipsi habebant jus in terra Culmensi usque
ad flumen Ossa, et si non possent eam recuperare quod recorda:
rentur saltim post mortem suam ut eam recuperarent si possent.
-Item quod habitatores terrae Culmensis per 17 annos fuerunt
in interdicto propter denegatum denarium b. Petri donec eos re:
laxavit Galhardus de Carceribus nuntius apost sedis et judex.—
Item quod ipse testis et fratres sui Premislius et Kazimirus tenue:
runt terram Pomeraniam pacifice per 3 annos, donec eam re:
signaverunt Wladislao regi qui eam possedit pacifice per 4 annos
donec Cruciferi illam occupaverunt violenter; et quando cruciferi
terram Pomeraniae occupabant, tenebant nomine Wladislai regis
terram Pomeraniae fratres ipsius testis qui fuerunt ex illa
expulsi per Cruciferos et vix quod non fuerunt interfecti.
Dux autem Mistiwojus patruus ipsius testis possedit ad mor:
tem suam ante 50 annos terram Pomeraniae, et semper eam
tenuerunt Principes Poloniae sicut terram quae est infra reg:
num Poloniae, et ipse testis tradidit Wladislao regi claves
civitatis et castri Gdansk quod est caput totius Pomeraniae
321. et deinde eam possedit pacifice bene per 4 annos.— Item quod
ipse testis praesens fuit in Juveni-Vladislavia quando sententia
contra Cruciferos lata fuit, et quod ideo excommunicati sunt.—
Item quod ipse testis impignoravit terram Michaloviensem Cru:
ciferis ad redimendum se de captivitate in qua fuerat et steterat
in Ungaria per regem Boemiae; obligavit autem hanc terram Cru:
ciferis ita ut soluta pecunia dictam terram ei restituere tenerentur,
pro 280 marcis monetae thoruniensis Magistro Lak ante 30 annos.
Valet autem terra Michaloviensis Cruciferis quolibet anno 300 marcas.
103. Petrus scolasticus sandomiriensis testis deposuit quod ante
11. annos dum serviebat Vladislao regi et dum procurator regis

Andreas plebanus brestensis mortuus fuit, fuit portata quae=
dam cista sua in praesentia Vladislai regis ubi erant plura pri=
vilegia et tunc Vladislaus rex recepit unum privilegium
et dixit quod istud erat quomodo Cruciferi tenebant terram
Culmensem quod quam cito possent aquirere aliquid ultra
flumen Ossa contra Lithvanos seu Pruthenos tenerentur
terram culmensem restituere haeredibus illius ducis qui
eis concessit eandem. – Item quod ipse testis recordatur quando
ad Vladislaum regem venerunt in Sandomiriam duo milites de
terra Pomeraniae ⌈ conquerendo sibi quod Saxones infestabant
eos in terra Pomeraniae et quod ipsi in dicta terra non sufficie=
bant pro defensione terrae nec habebant expensas. Tunc Wladis=
laus rex voluit personaliter ire ad dictam terram sed consultum
sibi fuit quod vocarentur Cruciferi pro defensione castri Gdansk.
Cruciferi autem promiserunt regi se castrum Gdansk per unum
annum propriis sumptibus defensuros et post annum computaret
eis rex expensas. Post unum annum ivit Vladislaus rex et ipse
testis qui scriptor regius tunc erat cum eo ad terram Pomera=
niae et cum vellet intrare castrum Gdansk, Cruciferi noluerunt
eum intromittere.

⌈ videlicet Bogus judex Pomeraniae et Nemuza,

104. Jacobus canonicus et plebanus sandomiriensis testis
deposuit se fuisse olim notarium Vladislai regis et scripsisse
jussu regis plura privilegia terrigenis de Pomerania. – Item
quod ad regem Vladislaum in Sandomiriam venerunt de terra
Pomeraniae duo milites Bogus et Nemurus, quia Theutonici
rebellaverunt se contra Vladislaum regem in Pomerania ad in=
stigationem cujusdam Petri filii Swenczae. Rex consilio habito
mandavit quod vocarentur Cruciferi ad defendendum castrum Gdansk.

105. Swentoslaus abbas monasterii de Bresko ord. prae=
monstr. cracov. dioec. testis deposuit quod dum adhuc fuit sco=
laris in Gnezna vidit quomodo nobiles de Pomeraniae servie=
bant duci Premislao postmodum regi Poloniae in castro gneznensi;
serviebant ad mensam et faciebant de nocte custodiam ad castrum.
Item quod mortuo rege Premislao successit rex Vladislaus ratio=
ne uxoris suae quae erat consobrina regis Premislii

106. Pribislaus subjudex cracoviensis miles testis deposuit
quod vidit dominari in terra Pomeraniae regem Wladislaum qui rece=
dens de dicta terra constituit in ea unum capitaneum Bronissium

militem de Cujavia ante 30 annos.

107. Dirsko vexillifer cracoviensis testis deposuit quod cum Wladislao rege Poloniae fuit in terra Pomeraniae ubi rex captivavit unum militem nomine Petrum Swence quia non obediebat sibi nec volebat restituere sibi castra quae tenebat a rege in terra Pomeraniae. Et post recessum Vladislai regis constituit idem rex ibidem in Pomerania unum capitaneum dictum Dobronisium militem qui eam tenebat donec Cruciferi terram illam occupaverunt.

108. Dominus Gisko de Sandecz civis cracov. testis deposuit quod vidit magistrum et Cruciferos ante castrum Swecze cum vexillis erectis quod castrum expugnabant: et ipse testis fuit spoliatus tunc per Cruciferos omnibus mercimoniis suis, sed ea rehabuit tantum stetit erga magistrum post 8 dies. Et ipse testis veniebat (cum mercibus) tunc de Flandria Cracoviam.

109. Nicolaus Pensator civis cracov. testis litteratus deposuit quod ipse cum domino Thoma de Swenco milite per Wladislaum regem pro treugis faciendis missus fuit ad Magistrum Cruciferorum qui ipsis dixit quod terra Pomeraniae bene spectabat ad regem Poloniae. — Item quod ipse testis ante 30 annos fuit scolaris in civitate Culm: quando Cruciferi circa festum S. Jacobi Apost. occupaverunt Swecze.

dictum de Brunswik
in venatione circa Marienburg ante 8 annos

110. Dominus Johannes Vinirici civis cracov. testis litteratus deposuit (pag. 330) quod ante 28 annos vidit homines Vladislai Poloniae regis in castro Swecze et capitaneus castri vocabatur Klimo; et ipse testis tunc veniebat de Flandria cum aliis mercatoribus de Cracovia et habebant naves suas in flumine Visla quae circumdat castrum Swecze quod est in Pomerania; et ipse testis vidit quomodo exercitus Cruciferorum cum vexillis et machinis vallavit et occupavit castrum Swecze; et mercimonia ipsorum testium erant arrestata per Cruciferos, sed quando castrum ceperunt dimiserunt eos (testes) ire vias. et erat tunc in castro Swecze castellanus pro rege Vladislao quidam dictus Kleno; hoc autem fuit ante 27 annos circa festum S. Michaelis; et ipse testis vidit tunc Pruthenos transire per Vislam quando ibant ad exercitum Cruciferorum.

111. Dominus Nicolaus de Thessin civis cracov. testis deposuit quod ipse vidit tempore occupationis castri Swecze castellanum ipsius castri vocatum Klemo pro parte regis Poloniae: et tunc ante

27 annos ipse testis veniebat de Flandria cum mercimoniis suis et navibus et fuit in flumine Wisla cum aliis mercatoribus per 8 dies arrestatus per Cruciferos, qui postmodum eum et alios mercatores dimiserunt

112. Jacobus custos ecclesiae cracov. testis oriundus de terra Kujaviae deposuit quod Vladislaus antequam rex esset vocabatur dux Kujaviae et ipse testis anno 1332 cum rege Wladislao insequebatur Cruciferos videns ipsos circa Radzeow primo et postmodum in Plovecz et ante Brest: et hoc erat a 1332 circa festum b. Michaelis feria 6a et tunc ipse testis evasit mortem ab eis. — Item quod Wladislaus rex redimendo captivos per Cruciferos in terra Kujaviae captivatos solvit Cruciferis bene 15000 marcarum et ultra. — Item quod ducatum dobrinensem tenebant Vladislaus rex Poloniae et frater ejus dux Semowitus et filii ducis Semoviti duo: Wladislaus nunc dux lanciciensis et Bolko frater suus qui mortuus est. — Item quod circa 1318 annum in Quadragesima ceperunt Cruciferi castrum Dobrin in quo pro Wladislao rege tunc erat castellanus Paulus nunc palatinus lanciciensis. Est autem terra dobrinensis bona, fertilis habet infinitos pisces, ferinas et mella.

113. Swentoslaus palatinus quondam Pomeraniae miles testis deposuit quod ipse fuit palatinus in terra Pomeraniae pro rege Wladislao bene tribus annis donec Cruciferi ante 30 annos eam occupaverunt: attamen rex Bohemiae prius receperat terram (Wacław?) Pomeraniae sed Wladislaus rex eam recuperavit sicut verus dominus et eam tenuit et tunc ipse testis factus est palatinus in Tharszovia. Possedit Vladislaus rex Pomeraniam 3 annis donec eam Cruciferi occupaverunt. — Item quod duci Mistivojo domino Pomeraniae successit rex Premislius qui fuit nepos ducis Mistivoji filius fratris sui, quia dictus dux non habuit pueros masculinos. Premislao regi successit autem Vladislaus rex qui sororem uterinam ipsius Premislai regis habebat in uxorem. — Item quando crevissent inimici in terra Pomeraniae et Boemi et Saxoni devastassent totam terram et cives de Gdansk rebelassent contra Wladislaum regem: tunc illi qui castrum tenebant vocaverunt in adjutorium Cruciferos qui erant amici Wladislai regis. Cum itaque Cruciferi fugassent omnes Saxones et cum sibi civitatem Gdansk quae erat rebellis subjugassent, convenerunt postmodum cum Wladislao rege in terra Kujaviae in villa Grabe praesente Gerwardo episcopo vla-

dislaviensi et ipso teste qui erat tunc dapifer Wladislai regis
et tunc Cruciferi computaverunt Wladislao regi tot et tantas
expensas pro defensione et custodia castri Gdansk, ut si Wla=
dislaus rex vendisset terram Pomeraniae, non posset eas sol=
vere. Cruciferi videntes quod Vladislaus rex nolebat satisfacere
eis ad voluntatem occupaverunt totam terram Pomeraniae, om:
nia castra et villas successive interficiendo milites Wladislai regis
Tenebat autem tunc castrum Gdansk (quando fuit traditum ad
custodiendum Cruciferis) Bogussa judex Pomeraniae (de
cujus manibus Cruciferi castrum receperunt) et alter ibidem
erat Albertus castellanus castri Gdansk et quidam Stepha=
nus de Pruscz de quorum manibus ante 30 annos Cruciferi
castrum Gdansk ad custodiendum receperunt.

114. Petrus praepositus S. Floriani et canonicus cracov.
testis deposuit quod ipse crevit a pueritia in terra Kujavi=
ensi et postquam venit de studio de Italia fuit factus vice=
cancellarius regis Vladislai in terra Kujaviensi et dabat
privilegia et litteras nomine Wladislai regis. – Item quo ad
336. terram Kujaviae dixit: quod cum Wladislaus rex cepisset bene 30
captivos a [illegible] Cruciferis et dicti fratres vellent tractare pacem cum
eo: ipse testis una cum duce Premislio fuit missus per Regem Wladislaum
ad faciendum treugas cum Cruciferis: dum autem venissent ad Juveni-
Wladislaviam, Cruciferi dixerunt ut Consiliarii regis Poloniae recederent:
et Cruciferi cum exercitu tunc terram Kujaviae occupaverunt. Ipse tes=
tis nuntiato hoc dicto exivit feria 2a post Judica et ivit in Brest; de
Brest exivit feria 3a in crepusculo certificatus quod Cruciferi para=
verunt exercitum qui exercitus feria 5a post Judica vallavit Brest
ante 7 annos. Erat autem tunc magister Cruciferorum dictus de Brunsvik.

115. Sbiluth castellanus de Uscze miles testis deposuit, quod
Mistiwoyus dux Pomeraniae nepoti suo Premislio regi Poloniae
remisit approbantibus militibus Pomeraniae et quod Premislius rex suc=
cessit in Pomerania Mistiwoyo patruo suo. Item quod ipse testis au=
divit a Bogumilo milite qui castrum Swecze tenebat nomine Wladislai
regis Poloniae et qui pro custodia castri Swecze per duces Premis=
lium et Kazimirum (nepotes Wladislai regis fuerat deputatus:
quod Cruciferi de Prussia tenuerunt nomine Wladislai regis cum Nobilibus
Poloniae vicissim castrum Gdansk sed postea Cruciferi cum civibus de
Gdansk convenerunt quod si Cruciferos in civitatem Gdansk intromitterent
Cruciferi omnes milites et nobiles Polonos in eadem civitate existentes inter=
ficerent: quod fecerunt civitatem et castrum Gdansk occuparunt dein castrum
Tharszow, Swecze et totam terram Pomeraniae expugnaverunt.

116. Pribislaus thezaurarius ecclesiae gneznensis testis
deposuit quod in villis Malobandze et Sobkow in terra Pomeraniae
vidit quando Gerwardus quondam episcopus wladislaviensis exerce=
bat jura episcopalia

117. Johannes plebanus ecclesiae de Znegno testis depo=
suit quod ipse fuit plebanus in terra Pomeraniae in villa Groczno
quae est de diocesi vladislav. Item quod fluvius Dbra dividit in
terra Pomeraniae dioceses vladislaviensem et gneznensem ita ut (Granice dyje=cezyi)
quod est ex ista parte illius fluminis versus Gnezno pertinet ad
diocesim gneznensem, quod vero ex altera parte ad diocesim vladis=
laviensem. Villa Groczno fuit archiepiscopalis sed in diocesi vladisla=
viensi. Modernus archiepiscopus non exercet jam jura episcopalia
in sua parte quia Cruciferi hanc partem Pomeraniae tenent indebite
occupatam. – Item quod post mortem regis Premislii terra Pomeraniae
fuit occupata et capta per Woyslaum capitaneum Pomeraniae no=
mine Vladislai regis tanquam veri haeredis. Tempore ejusdem Vladislai
regis fuerunt duo palatini in terra Pomeraniae unus Urbanus
nomine palatinus in Swecze; alter vocatus Swencza palatinus
in Gdansk. Postea vero hanc terram Pomeraniae Cruciferi occu=
pabant. – Item quod eo tempore quando sententia in Juveni-Vladisla=
via contra Cruciferos lata est mandabatur omnibus Plebanis terrae
Pomeraniae ut ad perhibendum testimonium in Juveni-Vladis=
lavia compareant, sed non auderent perhibere testimonium prop=
ter metum Cruciferorum.

118. Gnevomirus de ~~[illegible]~~ Czaruchow miles testis
deposuit quod ipse cum aliis militibus nomine wladislai regis tenuit
castrum Swecze in Pomerania

119. Albertus de Rissow gladifer Poloniae miles testis depo=
suit quod ipse novit ducem Mistiwojum dominum Pomeraniae
qui fuit de regno Poloniae princeps. – Item quod procuratores
archiepiscopi gneznensis vidit in Cirekwicza in terra Pomeraniae.
Item quod Wladislavia a terra Pomeraniae distat per unam parvam
aquam.

120. Bogussa castellanus seu comes Wladislaviensis miles
testis deposuit quod castrum Gdansk pertinebat ad diocesim vladislav.
Ipse testis non fuit praesens in terra Pomeraniae quando illam Cruciferi
occupaverunt; quia ipse testis tunc exiverat de terra Pomeraniae et fuit
in terra Kujaviae. – Item quod Cruciferi occupantes terram Kujaviae expugna=
verunt primum Brest et dein civitatem Wladislaviam cum machinis ante 7 annos

infra festum Paschae. - Idem quod ipse testis praesens fuit quando dux Less-
ko dominus terrae Michaloviensis obligando terram Michaloviensem
Cruciferis recepit in castro Nessow 100 marcas in parva moneta thoru-
niensi a quodam commendatore, et in castro Murzin unum equum
nigrum a commendatore Murzinensi.
121. Martinus de Krzebcze miles testis deposuit quod Gdansk,
Sobkow, Bulgardzew et alia loca in terra Pomeraniae pertine-
bant ad dioecesim vladislav. - Item quod ipse testis fuit in castro Schar-
szow ubi a [struck out] Kazimiro duce Kujaviae fuit missus ad eos qui cus-
todiebant castrum Gdansk pro rege Wladislao ut fideliter et diligen-
ter custodirent, ubi in Gdansk castro responderunt ei: quod si fu-
rent, quod cras decapitarentur nihilominus castrum custodirent pro
rege Wladislao. Postea Cruciferi fraudulenter Gdansk occupaverunt.
122. Meczslaus de Komeczsko dapifer brestensis miles tes-
tis deposuit quod audivit a multis senioribus quod terra Pomeraniae
fuit ab antiquo tempore de regno Poloniae et infra metas regni Polo-
niae constituta et ipse testis vidit quod omnes habitantes in terra
Pomeraniae erant Poloni et quod se tenebant de regno Poloniae.
Item dixit quod Janislaum archiepiscopum gneznensem et Skoczkonem
custodem gneznensem vidit in villa Grocyno in terra pomeraniensi
et quod ibidem in villa Soponino vidit Panczslaum procurato-
rem Gerwardi olim episcopi vladislav.
123. Neomirus de Scitnik nobilis testis deposuit quod dux
Mistiwojus dominus terrae Pomeraniae qui fuit Polonus
et qui semper se tenuit ad regnum Poloniae tanquam prin-
ceps de regno Poloniae decessit absque haerede, cui successit
Premislius rex.
Expliciunt depositiones testium productorum per regem Poloniae
contra Magistrum et Cruciferos de Prussia examinatorum coram
Galhardo de Carceribus, Petro Gervasii judicibus et Petro de Montilio
clerico anic. et Alberto Cristini clerico cracov. dioec. notariis publicis
Ego Albertus Cristini clericus Cracov. dioec. publicus notarius
omnia fideliter transscripsi in praesentibus 89 foliis de per-
gameno fideliter transsumpsi et cum originali regestro aus-
cultavi in publicam formam redegi et signo meo consueto
signavi
Ego Petrus de Montilio clericus anic. dioc publicus notarius
facta diligenti collatione [cum meo regestro] praesentes 89 folia in formam publici
instrumenti scripta concordare inveni, hic me subscripsi et
signum meum apposui. Pieczęci 2 Galharda de Carceribus i Piotra
Gerwazego brakuje.

Dodatki: 1) Anno 1343 die S. Margarethae Virg. In Rawa: Semovithus dominus wyznensis, Semovithus dominus cirnensis et Boleslaus dominus plocensis duces Mazoviae cupientes concordiam inter Casimirum regem Poloniae et fratres hospitalis b. Mariae domus theutonicae Jerosolimitanae inchoatam consummari, omni juri et dominio in terris Pomoraniae, Culmensi et Michaloviensi renuntiant. – Praesentibus Venceslao palatino Sasino judice cirnensibus, Andrea castellano, Warsio judice de Rawa, Andrea castellano, Domaratone judice plocensibus. (przedruk z oryginału znajdującego się w zbiorze Działyńskiego z 3 pieczęciami woskowemi których wyobrażenie dodane tu wszystkim.)

(Drukowane wprzód już z transumptu w Voigt Joh: Codex diplomaticus prussicus. 1848. Bd. III. Bd. St. 55–56. Ob: Voigt. Geschichte Preuss. V Bd. p. 41)

2) In Marienburg 1349 in vigilia b. Joannis Baptistae: frater Heinricus Teusmer magister generalis Ord. fratr. hospitalis b. Mariae domus theotonicae Jerosolimitani ordinat cum Kasimiro rege Poloniae inter terras Kujaviae et Poloniae parte ab una et inter terras Culmensem et Pomoraniam parte ex altera granities: Incipiendo ab granitia districtus nostri Neszowiensis descendendo Wyslam usque ad villam Bozindorf ad abbatem de Byschovia pertinentem ubi granicies terrae Pomeraniae incipiunt per medium Vislae. Limites Kujaviae et Pomeraniae sunt hii: villae Vransseez, Wloky, Czeczrzew, Senno, Mroczyno, Neczyssovo, Wodzyno, Glynky, Welenie, Lachowo (quae villae pertinent ad Kujaviam) usque ad fluvium Debra, deinde rivulum Kamona ascendendo usque ad fluvium curvum qui intrat in rivulum Kamona deinde descendendo cum fluvio Nemonicz ad lacum Sukow et per lacum ad fluvium Dobirnicza usque ad locum ubi intrat fluvium Gwda. Villae Bosindorf, magna Suppanyn, Szambowa, Nebescyn, Slotko, Prusk, Magna Lowin, Bresin, Schroczk, Jessenicz, Dambogora (nunc deserta ad abbatem in Byschovia pertinens) Lubechors (ad plebanum de Schroczk pertinens) Szucha, et Klonowo pertinent ad Pomoraniam. Super contentiones debet utraque pars discordias sopire seu disbrigare. – Praesent. Winrico de Knyprode magno commendatore, Hermanno Kudorfer magno hospitalario, Ludevico de Wolkinburg summo trappario, Johanne Notkaft in Thorun, Henrico de Bouenthin in Grudencz, Erwino de Stockheim in Golluba, Alberto Schaf in Swezeza, Conrado Vullekopf in Tuchola, Breckone in Schonse commendatoribus, Joanne capellano, Joanne de Rollant et Eckardo de [redacted] Bucheim famulis, Johanne de Klement et Bertholdo de Teschow militibus et aliis

(w traktacie ratyfikowanym przez króla Kazimierza r. 1349 – obacz poniżej w Pars II nr. 38) są też same granice, tylko nazwy nieco odmienne: Bezendorf

Drukowane wprzód w Dogiel: Codex diplom. Polon. Tom. II p. 91–92 lecz z pomyłkami mnion.

3) In fluvio Wisla prope castrum Raczans vladislav. diocesis A. 1404 fer. 5a prox. ante festum S. Trinitatis. — Fr. Conradus de Jungingen magister generalis ordinis theut. cum Wladislao rege Poloniae concordiam init ratione limitum inter Litvaniam Russiamque et possessiones ordinis. Limites sunt incipiendo in insula Sallyn in fluvio Memla habente sub se insulam Romeywerder, ad fluvium Nowesze sub silva Heylgenwalt, fluvium sequendo usque in Wiswilten ulterius ad lapidem magnum dictum Roda jacentem in fluvio A ulterius super stagnum Smarden, lacum Apeythensehe, viam Brengelissche weg, Nenemithen, mericem die Heyde, solitudinem Wiltnisse ubi fluvius Egloffe habet usque ad gades de Ploskow: hi omnes termini sunt versus Livoniam. Versus Prussiam autem termini sunt incipiendo ab insula Sallyn ad ortum fluvii Suppe, super fluvium Methenflys (qui effluit a lacu Methensehe) fluvium Beber, fluvium Nare. Insuper renuntiamus de magno Nowgarden et caet. — Praesent: Arnoldus episcopus culmensis, Johannes episcopus pomezaniensis, fr. Conradus de Lichtensteyn magnus Commendator, Wernherus de Tettingen supremus Marschalcus, Johannes de Rumpenheym supr. hospitalarius et commendator in Elbingo, Borkardus de Wobeke supr. trappirius et commendator de Christpurg, Arnoldus de Hecken thesaurarius, Fridericus de Wenden commendator de Thorun, Johannes Rimanni decretorum doctor et Johannes de Rogetteln canonici ecclesiarum pomezaniensis et Warmiensis.

(r. 1398 Tylose)

(Drukowane wprzódy w Dogielu Tom IV pag. 79–81, gdzie imiona poprzekręcane i koniec oraz świadkowie opuszczeni)

(Też same granice r. 1398 d. 12 Octobr. w Traktacie z Konradem de Jungingen ustanowił: gdzie nazwane jest stagnum Appencensche, Neveunten, Tylose

Lites ac res gestae inter Polonos ordinemque Crucifero=
rum. Tomi primi pars altera. Continet privilegia et alia
producta pro parte fratrum de Prussia, de anno 1421.
Posnaniae typis Ludovici Merzbach. 1855. fol. Kart 3.
ff. 102. k. 2. (herb Działyńskiego i Errata) z sztychowanemi
pieczęciami: a) Władysława Jagiełły duża tronowa sztych.
przez Kielisińskiego. b) Witolda xięcia litew. duża tronowa
sztych przez Kielisińskiego c) na tytule: Konrada Księcia mazo:
wieck. i Kujaw. z r. 1228 d) dwa faxymilia rękopisu.
Część ta pisana na pergaminie w zbiorze Działyńskiego zawiera
transsumpta różnych dokumentów i ma tytuł: „Incipit Reges:
„trum seu tabula privilegiorum et aliorum productorum pro
„parte fratrum de Prussia coram reverendissimo patre do:
„mino cardinali S. Marci sub A. D. 1421 de mense Februarii" (dalej
idą różne dokumenta produkowane przez biskupa pomezańskiego
i koniec podpisany ~~[illegible]~~ Romae 1424 d. 10 Januarii per
Johannem Martineti de Noviano clericum remensis dioecesis
Mgrum in Artibus et Notarium item per Johannem Poweleti
clericum cathalaunensem notarium) – Szereg dokumentów:
1) Romae 1424 d. 10 Januarii: Guillermus tit. S. Marci eccles.
presbyter cardinalis notum facit quod Romae apud S. Petrum
in palatio apostolico d. 13 Martii 1421 papa Martinus V tradidit
ipsi supplicationem Wladislai regis Poloniae inferius descriptam
et commisit ut super controversiis inter regem Poloniae et Ordinem
Theuton producenda ab utraque parte recipiat sine figura ju:
dicii et papae fidelem faciat relationem. Nos fecimus registra:
ri ~~omnia~~ producta in duobus registris uno pro parte regis
Poloniae altero pro parte Cruciferorum. Et quia Mgr Paulus
Wladimiri decretorum doctor custos ecclesiae cracov. procu:
rator regis Poloniae petiit a nobis ut ipsi copiam registri
productorum pro parte ~~[illegible]~~ Cruciferorum traderemus, nos
itaque ipsi copiam hanc transscribi fecimus (pag. 1)
2) Quaerela et Propositio nomine Wladislai regis Poloniae facta
per procuratorem regis Poloniae Romae coram papa, contra
Magistrum et Cruciferos ~~[illegible]~~ propositas (pag. 2–5)
Skarży tu Król iż Krzyżacy acz kolwiek w regule swej na ubóstwo przy:
sięgają wezwani przez Książąt polskich dla walczenia przeciw poga:
nom wzrośli w dostatki, zagarnęli najprzód ziemię Chełmiń:

ską a potem Księstwo pomorskie. Pozwał ich o to do stolicy apos=
tolskiej Król Władysław Łokietek a papież Jan XXII wyznaczył Ko=
misją która nakazała Krzyżakom aby zwrócili ziemię Pomorską
oraz 30,000 grzywien szkody i 150 grzywien kosztów procesu, dubo
przez niewypełnienie tego wyroku zapadła na Krzyżaków exko=
munikacyja i interdykt kościelny; wszelakoż oni niedbając
na to zagarnęli ziemię Dobrzyńską i ziemię Kujawską (mającą
w sobie dwa powiaty: Włocławski i Brzeski) zagarnęli. Smutek
z tej grabieży wpędził go do grobu Króla Władysława Łokietka
a syn jego Król Kazimierz Wielki znowu zaskarżył Krzyżaków
przed Benedyktem XII. Wyznaczeni Komisarze skazali Krzyżaków
na zwrot ziemi: Dobrzyńskiej, Chełmińskiej, Pomorskiej, Włoc=
ławskiej, Brzeskiej i Michałowskiej, zapłacenia wyrządzo=
nej szkody 194500 grzywien srebr. i kosztów procesu 1600
grzyw. srebr. i w razie nie wypełnienia dekretu exkomunikacją
zagrozili: – Niedbając i tą razą Krzyżacy na wyrok już za
teraźniejszego Króla wpadłszy do Polski porwali wielką
szkodę kościołom, tak iż sama Katedra płocka do 100,000
czerw. złot. straciła. – Skarżył się Król Władysław Jagiełło
przed papieżem Marcinem V w Florencyi, a papież nakazał
obu stronom dowody swe piśmienne i rejestr krzywd na ter=
min Bożego Narodzenia złożyć. Król przesławszy owe piśmienne
dowody uprasza papieża, aby pod cenzurami kościelnemi naka=
zał Krzyżakom oddać zabrane ziemie, a ponieważ
i nowszemi czasy Krzyżacy wyłudziwszy od Króla Władysława
Jagiełły 2,000 kop szerokich groszów praskich i 50,000 czerw. złot.
węgiersk. za zwrot Księstwa Dobrzyńskiego, mimo tego wpadli
do owego Księstwa i na kilka 100,000 grzywien srebr. szkody uczy=
nili: uprasza Król polski aby papież wyznaczył Komisarzy
do otaksowania tej szkody i polecenia jej zapłacenia)

III.) Articuli 34 propositi pro intentione Magistri et Fratrum Cruci=
ferorum de Prussia per Sindicum et procuratorem Magistri et Ordinis
coram papa Martino V ad informationem contrae injustas praeten=
siones regis Poloniae (pag. 5 – 13.) — Były to następne artykuły
obronne które Krzyżacy przedłożonemi dowodami piśmienne=
mi poprzeć się obowięzywali: 1) Przed r. 1226 było w Polsce wiele
udzielnych książąt: Księstwa mazowieckie, łęczyckie i dobrzyńskie
były odrębne i każde samodzielne. 2) Wpośród zaś było uprawdzie
Królestwo Polskie mające swe granice. 3) Jest zakon zwany Ordo
hospitalis b. Mariae Theutonicorum Jerozolimitanorum posiadający
własną regułę oraz Mistrza przełożonego a pod nim Komendato=

rów i braci, których zadaniem walczyć bezustannie przeciw niewiernym. 4) Zakon ten dostał różne przywileje od papieży i Cesarzów w których przywilejach między innemi pozwolono jest zakonowi temu przyjmować w posiadłość ziemie darowane od Xiążąt i takowe posiadać. 5) Ziemia Chełmińska w dawnych czasach zawojowaną została przez pogan Prusaków i zabraną Xiążę=tom Mazowsza i Kujaw. 6) Gdy zaś Prusacy owi poganie po zawo=jowaniu ziemi Chełmińskiej wpadali do Xięstwa Mazowiec=kiego i Kujawskiego i znaczną część tychże Xięstw zagarnęli Konrad Książe mazowiecki „nullum regem nisi caesa=rem superiorem habens" (pag. 6) wezwał Hermanna magis=tra generalnego Krzyżaków bawiącego wtedy w Niemczech, darował mu ziemię chełmińską i pas pograniczny (terra in=ter marchiam nostram et confinia Pruthenorum situata) z wszel=kiemi prawami. Mistrz Herman nie chciał zrazu przyjąć tej darowizny, dopóki by mu Fryderyk II cesarz nie dał na to poz=wolenia. 7) Cesarz Fryderyk II roku 1226 dowiedziawszy się od Mistrza Krzyżaków, iż ziemia chełmińska należała do cesarstwa (sub monarchia imperii situata) pozwolił Krzyżakom na jej objęcie w posiadłość. 8) Konrad Xiążę Mazowiecki i Kujaw=ski z żoną swą Agafiją i synami Bolesławem, Kazimierzem, Ziemowitem oraz za naradą biskupów i szlachty swej ziemi r. 1230 ziemię Chełmińską zajętą przez pogan Prusaków nadał Krzyżakom dla bronienia Chrześcian w Polsce. 9) Darowizna powyższa Konrada Xięcia potwierdzoną została przez syna jego Kazimierza oraz przez papieży Grzegorza IX i Ale=xandra IV. 10) Krzyżacy poczęwszy od r. 1260 odebrali poganom Prusakom ziemię Chełmińską, podbili ich i nawrócili i jako od owego czasu ową ziemię posiadają. 11) Marchią brandeburską z Xięstwem pomorskiem dał w lenne posiadanie cesarz Fryderyk II margra=biemu Albertowi a potem jego synom Janowi i Ottonowi margrabiom brandeburskim. 12) Ów Jan margrabia Bran=deburski posiadał Marchią Brandeburską i Xięstwo Pomor=skie. 13) Woldemar margrabia brandeburski, łużycki i landes=burgski, jako opiekun owego Jana margrabi brandeburskiego sprzedał r. 1311 za pewną summę Krzyżakom część ziemi Pomorskiej to jest zamki i miast: Gdańsk, Dirschaw i Swiecię z ziemiami. 15) Owa sprzedaż potwierdzoną została następnie przez Jana Margrabiego brandeburskiego (syna Alberta) gdy przyszedł do pełnoletności i przez Henryka cesarza rzymskiego.

16) Roku 1329 Jan król czeski i żona jego Elżbieta którzy pre=
tendowała mieć prawo do Księstwa pomorskiego, darowali
Krzyżakom wszelką część ziemi Pomorskiej która na nich
przypaść powinna. 17) Powyższą darowiznę Jana króla czeskie=
go i polskiego potwierdził syn jego pierworodny Karol margra=
bia morawski i królowa Elżbieta osobnym przywilejem. 18)
Roku 1230 Konrad Książe mazowiecki darował Krzyżakom
zamek Nesaw (Nieszawę) z dworami (curiis) Orłow ~~Gotl~~ (~~Gotlob~~)
et Marijn Newdorf (Murzynowo) osobnym przywilejem.
19) Roku 1317 Kupili Krzyżacy ziemię Michałowską od
Leszkona Księcia kujawskiego, inowłocławskiego, na co
mają dokument pisany. 20) Wyrok wydany przez delegatów
papieża Jana XXII na Krzyżaków, jeżeli istniał, to był nie=
prawny, bo nie zachowano porządku sądowego i nie przywo-
łano do sprawy Krzyżaków, tylko ich zaocznie skazano.
21) Powyższy wyrok nieważny wydany został w ziemi prze=
ciwników, to jest w Krakowie, gdzie wtedy żaden z Krzyża=
ków nie mógł przyjść dla obrony. 22) Od czasu owego pierw=
szego wyroku upłynęło wiele czasu i zaszło przedawnienie
(prescriptio). 23) Krzyżacy którzy ziemię polską obronili
od napaści pogan Prusaków, w posiadłościach swych wystawili
dużo zamków miast i wsi; na co patrząc król Władysław Łokie=
tek zazdrośnie i chcąc Krzyżaków wypędzić z ich własności
podniósł przeciw nim wojnę, w której wojnie zakon zdobył
Księstwa dobrzyńskie, włocławskie i kujawskie i w nich
wiele zamków i twierdz wystawił, posiadając je przez wiele
lat. 24) Po śmierci króla Władysława Łokietka syn jego Kazimierz
wielki chcąc przyjść do jakowejś zgody z Krzyżakami o zie=
mię chełmińską, dobrzyńską, kujawską, pomorską i toruńską
zgodził się na kompromis. R. 1335 więc Karol król czeski i Jan
król węgierski kompromissarze w zamku Wyszegrad w Węgrzech
orzekli w przytomności króla Kazimierza i niektórych komen=
datorów krzyżackich, iż król Kazimierz posiadać ma ziemię kujaws=
ką i dobrzyńską; wszelakoż pewne dobra i posiadłości które Krzy=
żacy przed wojnami w tychże ziemiach posiadali, mają nale=
żeć do Krzyżaków; ziemia pomorska, chełmińska i michałowska
oraz zamek Nesaw i wsie Marijn, Orłow i t. d. jednak mają
się zostać przy Krzyżakach, wszelkie pretensie o szkody ma=
ją być umorzone. 25) Krzyżacy stosując się do owego wyroku

kompromisarskiego oddali Królowi Kazimierzowi ziemię Kujawską z księstwami włocławskim, brzeskim i dobrzyńskim. 26) Wyrok wydany na zakon krzyżacki przez nuncjuszów i delegatów papieża Benedykta XII jest nieważny, bo go ogłoszono już po zawarciu pokoju z Królem Kazimierzem, zresztą cały proces odbywał się w miejscu niepewnem bez wiedzy Mistrza krzyżackiego którego nie wzywano. 27) Papież Benedykt XII widząc, iż delegaci jego wyrok tylko za naleganiem króla Kazimierza wydali, pisał do biskupów w Prusiech, aby się starali Wielkiego mistrza nakłonić do zgody z Królem polskim; Mistrz wielki chciał więc zawrzeć nowy traktat jednak pod warunkiem, aby go Król w obec prałatów, magnatów posłów miejskich, opatów zaprzysiągł. 28) Król Kazimierz zawarł więc pokoj z zakonem krzyżackim na wieczne czasy i traktat zaprzysiągł, mocą którego zrzekł się wszelkich roszczeń do zakonu, przyznał iż ziemia pomorska, chełmińska i Michałowska oraz zamek Nesaw, Morijn i Orłow do Krzyżaków należeć mają i obiecał tytuł księcia pomorskiego z pieczęci swej większej wymazać i takowego nieużywać więcej. pieczęć 29) Tę zgodę approbowali wszyscy prałaci, magnaci, miasta, opactwa, książęta Królestwa polskiego. 30) Po tej zgodzie Król polski i prałaci osobnym pismem skassowali wyrok delegatów papieskich wydany na Wielkiego mistrza i zakon Krzyżacki. 31) Powyższą zgodę potwierdził Król Władysław Jagiełło po śmierci Kazimierza osobną ratyfikacyją. 32) Po ostatniej wojnie w której Władysław Jagiełło zakon pokonał i zamki ziemi chełmińskiej zajął, zawarł tenże król w Toruniu r. 1411 traktat pokoju wieczystego z Krzyżakami, mocą którego wyznał, iż ziemie pomorska, Michałowska, Chełmińska oraz Nesaw, Murzynow i Orłow mają należeć do Krzyżaków. Traktat ten opatrzony jest 38 pieczęciami: Króla, księcia Witołda, prałatów i magnatów Królestwa polskiego i księstwa litewskiego. 33) Wskutek nowych poróżnień zgodziły się obie strony znów na Kompromis Zygmunta Króla rzymskiego i węgierskiego, który wyrokiem polubownym zatwierdził powyższy traktat pokoju. 34) Potem wszystkiem Król polski z wielkiem wojskiem Chrześcian i Pogan wtargnął do ziem Krzyżackich i niezliczone szkody dobrom zakonu Krzyżackiego i biskupów poczynił. Po takiej wojnie, która 6 lat trwała, zgodzono się po raz ostatni

znowu na kompromis króla Zygmunta, który i tą razą traktat zawarty w Toruniu potwierdził oraz Krzyżakom posiadanie ziemi pomorskiej, chełmińskiej, michałowskiej i zamku Nessaw przysądził. Król Władysław aprobował ten wyrok kompromisarski dozwoliwszy kupcom pruskim wolnego przejazdu przez swe ziemie, oddawszy Krzyżakom zamek Jesenicz, odebrawszy od Krzyżaków przysądzone sobie pieniądze według pokwitowania, prosząc tylko o zburzenie zamku Lubicz.) Uprasza więc z tych powodów syndyk i prokurator zakonu krzyżackiego aby uznano, iż król Władysław nie zachowywał pokoju, aby wzięto w opiekę zakon krzyżacki przed roszczeniami tegoż króla i aby królowi wieczne milczenie nakazano.

IV) Series privilegiorum et aliorum pro parte fratrum de Prussia productorum per transsumptum D. Episcopi [pomezaniensis coram Cardinali S. Marci A. 1421 in Februario; videlicet:

[fr. Gerardi episc. pomezaniensis)

1) Fridericus II roman. imper. ad preces fr. Hermanni (de Salza) magistri Sacrae domus hospitales S. Mariae theutonicorum in Jerusalem confirmat Conradi ducis Masoviae et Cujaviae donationem terrae Culmensis et aliae terrae inter Marchiam suam et confinia Prutheorum oblatam ordini Cruciferorum, cum potestate terram Prussiae invadendi et acquirendi atque cum collatione omnium regalium in illis terris videlicet: „passagia et thelonea ordinare, nundinas „et fora statuere, monetam cudere, taliam et alia jura taxare „directorium per terram, in fluminibus et in mari stabilire, fodinas, mineras auri, argenti ferri ac aliorum metallorum ac salis, quae invenientur in ipsis terris possidere „judices et rectores creare. Dat. Ariminae 1226 mense Martii, Quarta decima Indictione. (pag. 13 – 15) (Druków. w Dogielu IV pag. 3. gdzie mylki w świadkach n.p. zamiast: Curensis archiep. Turinensis (Tortosanus źle) Cesenas (Cesanus źle episcopi) Leneranberg, i.t.p. — druk: w Dreger pag. 117 No 65 — Druk: w Lünig Spicileg. ecles. contin. Tom I p. 5 — Druk: w Gustermann Kurtze Geschichte Preussens pag. 153.)

sól regale

2) Alexander IV papa confirmat donationem terrae Culmensis ordini theutonico a Conrado duce Mazoviae factam omnesque possessiones ejusdem ordinis in protectionem sedis Apostolicae suscipit (cum insertione privilegii donat. Conradi ducis Masoviae 1230 in Kruswica) Viterbii VII Calend. Augusti, pontif Anno III (1257) (pag. 15–18) (Druk: w Dogielu Tom IV p. 27. gdzie mylnie praedecess. nostri J. (powinno być B.) — druk w Dreger pag. 407 No 296)

3) Conradus dux Mazoviae, Cujaviae (Acta in Cruswicz ante (u Dregera: in Cristburg)
pontes 1230 mense Junii, indictione 3a) cum consensu uxoris A=
gasia (Dogiel ma Agafia) et filiis Boleslao, Kasimiro, Semovito (Theiner ma: Agafia)
confert hospitali S. Mariae domus Theutonicorum et fratribus (Dreger ma: Agasia)
ejusdem domus totum territorium Culmense ab eo loco ubi fluvius
Drvancza egreditur terminos Prussiae usque in Wislam (Działyński (Wizlam – Theiner)
ma mylnie Wrolam) et in descensu Vislae usque ad Ossam et per ascen= Wizlam – ~~Theiner~~ Dreger)
sum Ossae usque ad terminos Prussiae cum omnibus jurisdictio=
nibus, regaliis „cum omni ... fructu quae ... fuerint inventa ... sive
„aurum, sive argentum vel alia quaecunque species eris vel me=
„tallorum aut gemmarum fontes vel venae salis" (pag. 8 Dogiel)
„et quidquid omnino in terra inventum fuerit" cum castoribus,
venationibus, piscationibus, naviguis, passaguis, pontibus, molen=
dinis, castris, oppidis, molendinis, granguis, foris, monetis, pe=
daguis, teloneis terrarum et aquarum..... nihil juris successori=
bus meis reservando. – Testes Guntherus episc. Mazoviae, Michael
episc. cujav. Cristianus episc. Prussiae, Bermildus (u Dogiela Barvol= [u Dregera: Arnoldus] (Berwoldus – Theiner)
dus) praepositus, Vilhelmus decanus, Pozteslaus (u Dogiela [u Dregera] Lacoslaus) (Lacoslaus – Theiner)
senior, Lacoslaus junior comes Dresnensis (u Dogiela: Dirsho= (Comes Dirsizyn – Theiner)
viensis), Nicolaus cancellarius, magister Johannes cancellarius (comes Dirsou = Dreger)
Gregorius subcancellarius (pag. 16–18) (Druk w Dogiel (F u Dregera: Georgius)
Tom IV pag 7. – Dreger pag. 138 No 80 – Duellius pag. 12. – Leib=
nitz Prodrom ad Cod. jur. gent. T. I. – Lünig R. A. P. spec. pag. 4. –
Acta Boruss. Bd. I p. 66–72 – Baczko I Bd. pag. 237. – Gusterman
Gesch. Preuss pag. 143) (Theiner monum. Polon. I p. 19 No 40)

4) Gregorius IX papa (Anagniae II Idus Septembr. pontificatus
Anno IV – t. j. 1230 (Dogiel ma mylnie IV Idus Septembr.) confir=
mat donationem castri Culmen factam per ducem (Conradum) Mazo=
viae magistro et fratribus hospitales Theutonicorum in Jerusalem.
pag. 18–19) (Druk w Dogiel IV p. 11. – Dreger pag. 145 No 85 –
Acta Boruss I pag. 415.)

5) Fredericus II Romanorum Imperator (Ravennae 1231 men=
sis Decembris 5a indictione, Anno imperii XII, regni Jerosolimitani VII,
Siciliae XXIV anno) marchiam Brandenburgensem et ducatum Pome= [et ~~[illegible]~~ Oddoni]
raniae concedit in feudum [fratribus] Johanni [et] marchioni[bus] de Brandeburg quae quon=
dam Albertus marchio Brandenburgensis pater [eorum] ~~ejus~~ de manu imperii
possidebat (pag. 19–20) (podany nie w oryginale lecz tylko w [notarialnym] transsum=
pcie w r. 1335 sporządzonym na rozkaz Theodorici de Oldemburg genera=
lis magistri) (Dreger I No 87 pag. 149)

6) Woldemarus Brandenburgensis, Lusacensis et Landesbergensis
Marchio tutor Johannis Brandenburgensis Marchionis (Datum
in curia Brodensi 1311 in vigilia b. Jacobi apost.) vendit Ordini Theu=

tonico pro 10,000 marcis brandeburg. argenti partem terrae Pomeraniae videlicet castra et civitates Dantzik, Dersoviam atque Swetzam cum ~~omni~~ terra circumjacente et promittit a Henrico Roman. rege item a Marchione Johanne dum ad annos legitime deputatos pervenerit litteras confirmationis se impetraturum. – Testes Henricus de Reghensteyn... Hasso de Wedele (Działyński ma mylnie Wedeke), Bernhardus de Plozzek .. de Halvensleve... de Crachen... de Stegelen... de Werben.. de Graudzon... Slatcko ~~[illegible]~~ (pag 20-22) (Druk w Dogiel IV pag. 39. – w Długoszu Lib IX pag. 940-942.) (podług transsumptu notarialnego z r. 1335)

7) Johan Markgreve zu Brandenburg unde zu Lösith (zu Wachauen 1315 am S. Jurgen tage = tusent drehundert onftegeden Jar) verspricht zu halten den Brief welchen Marckgraf Woldemer Fürst von Brandeburg sein Schwager gegeben hat den Deutschen Brüdern von Prüsen auf das Lant zu Pommern. (pag. 22)

8) Henricus (VII) Romanorum imperator (In Castro ante Brixiam IV Idus Julii, IX Indictione 1311) confirmat omnia bona in terra Pomeraniae empta vel acquisita per Ordinem S. Mariae Theutonicorum ~~[illegible]~~ (pag. 22-23) (Druk w Dogiel. IV p. 38 – Preussische Lieferungen I Bd. p. 628-630.)

9) Johannes rex Bohemiae et Poloniae ac Lucenburgensis comes et conthoralis sua Elisabeth regina (Datum Thorun, dominica Invocavit 1329) ad preces Vernheri de Orzela magistri generalis, terram Pomeraniae „quidquid in ea nobis Bohemiae et Poloniae regibus competit" donat cum omnibus regalibus „mineris vel metallis, auri, argenti, cupri, stanni, plumbi, ferri, lapidibus sale vel aliis" Ordini theutonico (ponieważ ta część Pomorza należała do jego żony Elżbiety, wdowy po Wacławie Królu czeskim i polskim) – Praesent: Ulrico domino in Hanaw, Petro de Rosemburgh, Vilhelmo de Lantsteyn, Thimone de Colnicz (pewnie Koldiz) (pag. 23-25) (Druk. w Dogiel pag. 47. – Długosz I pag. 996-999 – Baczko II Bd. p. 137-138)

10) Carolus marchio Moraviae primogenitus Johannis regis Bohemiae et Comitis Lucemburgensis (Actum in Leslavie 1337 dominica Esto mihi) confirmat donationem terrae Pomeraniae factam magistro generali Cruciferorum de Prussia per Johannem regem Bohemiae et matrem nostram olim Elisabeth reginam (pag. 25)

(in Ladislavia)

11) Elisabeth regina Bohemiae et Poloniae comitissa Lucemburgensis (Datum Pragae d. 1 Octobris 1330) consentit sigillumque suum prae-

bet ad venditionem terrae Pomeraniae factam Ordini cruciferorum de Prussia per conthoralem maritum Johannem Bohemiae et Poloniae regem comitem Lucemburgensem (pag. 25-26) (z transsumptu)

12) Curadus dux Mazoviae et Cujaviae (Datum 123?) confert fratribus de domo theutonica castrum Wissne cum 4 villis: Ozthothino, Wissne, Wisneta, Occola cum omnibus juribus. Pro hac donatione fratres isti spoponderunt omni tempore se militaturos una nobiscum contra paganos. Testes: Michael episcopus Cujaviae, Christianus episcopus... magistri Johannes cancellarius de Krakow Gregorius subcancellarius, frater Henricus sacerdos. (pag. 26) (z transsumptu — Dokument nieznany Voigtowi) (w Lites T. III p. 15 ten dokument ma datę 1330 i nazwy te: Ozthaczyno, Visne, Visneta, Attola) podług Homaczeń Krzyżackich ma to oznaczać nieszawę)

(Ten sam przywilej jest w Dogielu IV p. 10 lecz nosi datę r. 1230 i opiewa na castrum Nieszowa cum 4 villis Oszchotyno, Wysne, Wisnete, Okrola — świadkowie ciż sami — widocznie przywilej krzyżacki sfałszowany, co już na boku Kodexu zapisano)

13) Carolus rex Ungariae et Johannes rex Bohemiae (Datum in Wyschegrad in Ungaria 1305 dominica proxima post festum S. Elisabeth — mylna data powinno być r. 1335) ferunt sententiam arbitralem inter Kazimirum regem Poloniae et Ordinem cruciferorum vigore cujus sententiae terra Pomeraniae, [illegible] ordini, terrae Cujaviae et Dobrinensis regi Poloniae adjudicatur. (pag. 26-28) (Druk: w Dogiel IV pag. 54 — Dlugoss. I pag. 1033 — Acta Boruss. III pag. 545 — Baczko II Bd. pag. 141 — Fejér Codex dipl. hungar. Katona — w rękopiśie Działyńskiego następne różnice nazwisk: fr. Henrico Ratheno provinciale (co złe) Marcardo de Spareenbergh; Cunrado de Bruneyshen.. praesentibus Canadrio strigoniensi... Villermo Drugeth palatino... Thoma Woywoda... Comite de Zemmuk, Myech Bano Slavoniensi Comite Paulo judice — reszta świadków opuszczona.) Długosz

14) Casimirus rex Poloniae (Datum Kalis die b. Kiliani martyris 1343) pacem et concordiam cum fr. Ludolpho Kunygh magistro general. Cruciferorum init vigore cujus rex Poloniae omni praetensioni ad terram Culmensem castrum Nesaw curia Orlow et Murin (Dogiel ma mylnie Ogorin) et terram Michaloviensem abrenuntiat una cum conthorali sua Hadelheydis regina Poloniae. — Testes: Jaroslaus archiep. gnesn. Nicolaus palat. Janusius castellanus calisiensis, Ivo praepos. gnesn. Zarandus capitaneus, Venceslaus castellanus siradiensis. (p. 28-29) (z transsumptu) (Druk w Dogiel IV pag. 68 — Acta Boruss. III Bd. p. 553 — Preuss. Sammlung III Bd. pag. 292. Baczko Preuss. Gesch. Bd. II p. 143. — Równocześnie Król Kazimierz wydał dnia tego w Kaliszu 6 innych przywilejów Krzyżakom

któremi się zobowiązał dać amnestyję zbiegłym swym do Prus podda-
nym, wyjednać od króla węgierskiego i jego żony zrzeczenie się pretensyj
do ziemi Chełmińskiej i Nieszawy, bronić zakon od wszelkich pretensyj
króla węgiersk. wyjednać u stanów koronnych zrzeczenia się pretensyj
za szkody zdziałane przez Krzyżaków, wypuścić wszelkich pojmanych
jeńców krzyżackich, niepomagać poganom przeciw Krzyżakom.
Traktat ten ratyfikowali biskupi polscy, senat, miasta Kraków, Sandomierz
i Sandecz, książęta Mazowieccy, Bogusław xiąże pomorski, Kazi-
mierz książe gniewkowski, Władysław xiążę łęczycki) [illegible]

15) Kazimirus gnevkoviensis et Wladislaus lanciciensis
et dobrinensis duces (Actum Lanciciae in die b. Margarethae Virg. 1343)
promittunt se pacem regis Poloniae cum Ludolpho magistro gene-
rali Cruciferorum initam servaturos, confirmant donationem
terrae culmensis, castri Nesaw, curiarum Orlow et Morijn item
posessionem terrae Michaloviensis ordinis Cruciferorum. Et quidem
spondet Wladislaus dux lanciciensis cum conthorali uxore sua
Anna specialiter. – Praesentibus: [illegible]
Fulcone (Voigt ma Salone – lecz to pewnie Falone) palatino, Flo-
riano cancellario, Michaele pincerna, Samborio thesaura-
rio, Dominico subjudice, Mathia subpincerna lanciciens. (pag.
29–31.) (Druk. w Voigt Codex Pruss III pag. 53 – Preuss. Samm-
lung III Bd. pag. 737)

15) Semovitus dominus Wyznensis, Semovitus dominus Czir-
nensis et Boleslaus dominus plocensis duces Mazoviae ([illegible]
Dat. in Rava die S. Margarethae Virg. 1343) confirmando con-
cordiam inter regem Poloniae et Cruciferos, abrenuntiant omni
juri ad terras Pomoraniae, Culmensem et Michaloviensem (pag. 31–32) (Druko-
wane już raz powyżej z oryginału w Lites [illegible] Tom I pars I pag. 355
– Voigt Codex pruss III Bd. p. 55

16) Jaroslaus archiep. gnesn. Mathias vladislav. Johannes posnan.
et Clemens plocens. episcopi (Actum die quo supra et loco 1343 t.j.
in Juveni Vladislavia [illegible]) testificantur quod interfuerant personaliter in Juveni
Vladislavia in crastino b. Mariae Magdalenae quando Casimirus
rex Polon. pacem cum Ludolpho Kunigh magistro gener. Cruciferorum
celebravit et praestito corporali juramento terris Pomeraniae [illegible]
Culmensi et Michaloviensi abrenuntiavit. (pag. 32)
[illegible] – Druk w Dogiel. IV pag. 69. i Acta Boruss III p. 559)

17) Spitimirus castellanus ..... palatinus cracovienses, Mstengius
palat. Petrus castel. sandomirienses, Andreas Wislicensis, Warcius
wanciensis (?) castellani (Cracoviae in die divisionis Apostolorum
1343) spondent quod rex Casimirus pacem cum Ludolpho Kunigh
magistro generali cruciferorum initam servaturus sit (pag. 32–33)
(Dokument nieznany Voigtowi i Dogielowi)

18) Jaroslaus posnaniensis, Nicolaus Kalisiensis, Albertus
Brestensis et Johannes vladislaviensis palatini, Andreas posna=
niensis, Thomislaus gneznensis, Janussius Kalisiensis, Maczko (u Dogiela Marko)
landensis, Sbiluth naklensis castellani, Nicolaus posnaniensis
Dobeslaus Kalisiensis judices (Act. Kalis in die b. Kiliani
1343.) spondent se manutenturos concordiam inter regem Polo=
niae et Ludolphum Kunigh magistrum gener. Crucif. pactam
et declarant quod nemini nec regi ipso assistent si occasione ter=
rarum Pomeraniae, Culmensis et Michaloviensis bellum contra
Cruciferos movere vellet. (pag. 33) (Druk w Dogiel IV pag.
70 – Acta Boruss III Bd. p. 560 – Baczko Gesch. Preuss. II Bd.
pag. 144.)

19) Cives et universitas civium civitatum Cracoviensis, (głowniejsze miasta - różnica)
Sandomiriensis et Sandecensis (Actum Cracoviis in die
divisionis apostolor. 1343) spondent (toż samo co wyżej pod
Nr. 18) (pag. 33–34.) (Druk w Voigt Codex Pruss. III pag. 56 –
Preuss. Samlung. III. 742.)

20) Cives et universitas civium Poznaniensis, Kalisiensis,
Wladislaviensis et Brestensis civitatum (Datum Kalis die
b. Kiliani 1343 spondent (toż samo co wyżej pod Nr. 18)
(pag. 34) (nieznany Voigtowi dokument)

21) Wladislaus rex Poloniae, Lithuaniae (Datum in Raczansz
fer. 6a proxima ante fest. S. Trinitatis 1404) confirmat concordiam Kasi=
miri regis Poloniae cum Cruciferis. (pag. 34–35) (Druk w
Dogiel. IV p. 78)

22) Wladislaus rex Poloniae et Lithvaniae una cum Alexan=
dro alias Witowdo M. Duce Lithvaniae (Actum in Thorun die
dominica in Vigilia Purificationis S. Mariae Virg. 1411) pacem
et concordiam cum Cruciferis init includendo in eandem omnes
adjutores nostros videlicet Johannem et Semovitum Maso=
viae et Boguslaum Stolpensem duces sub his conditionibus
(pod następnemi warunkami: mają ustać wszelkie niepokoje, jeń=
cy mają być puszczeni wolno, zamki i miasta zdobyte oddane bez
szkody, ziemia Żmudzka ma zostać przy królu; Ziemowit książę ma=
zowiecki ma dostać ziemię Zawkrze którą zastawił Krzyżakom;
ziemia Dobrzyńska ma należeć do Polski, ziemia zaś pomorska, micha=
łowska chełmińska z zamkami Nessaw, Morzenow i Orlow do Krzy=
żaków; spór o posiadłość zamków Drezdno i Santok, o granice między
księstwem mazowieckiem i stolpenskim, o wyspy koło Salecz o brzegi
Wisły i Drewantzy mają rozstrzygnąć wybrani na to 12 polubowni

sędziowie; dobra biskupstw gnieźnieńskiego i kujawskiego leżące w kraju pruskiem oraz biskupstw leżące w Polsce mają być nietknięte; dozwala się wolny handel w obu państwach; sprawy mają rozstrzygać 12 wybranych sędziów polubownych a w ostatniej instancyi papież; niewierni poganie mają być w obu państwach nawróceni; Krzyżacy dadzą salvum conductum biskupowi warmijskiemu aby na swą

bisk. warm.

stolicę powrócił i nic mu przykrego nie uczynią. Do tego pokoju ma także należeć Zygmunt Król Węgierski.) Appensa sunt sigilla praelatorum: Nicolai archiep. gnesn. Petri cracov. Alberti posnan. episcoporum, Joannis et Semoviti ducum Mazoviae, Symeonis alias Lingwen, Sigismundi fratris germani ducis Witawdi, Stenconis filii Jamnuch Lithvaniae ducum. Cristini castel. cracov. Sandivogii posnan. Mathiae calis. Joannis cracov. Nicolai de Michalow Sandomir. Jacobi siradien. Krystai bresten. Mathiae vladislav. palatinorum, Michaelis Sandomir. Johannis de Tolis(z)kow kalisien. Nicolai de Błociszow San... [illegible] castellanorum, Sbigneï marschalci regni Polon. Petri Schaffraniec succamerarii cracov. et Nicolai de Czarnkow judicis posnen. Alberti alias Moniwid capitanei visnensis, Stanislai alias Czupurna marsalci terrae Lithvaniae, Hedigoldi pridem Woywoda Kijoviensis, Christini alias Oscig Radiwilonis, Rumpoldi Sungelonis et Johannes Nemer baronum Lithvaniae nec non Cracoviens. Sandomirien. Poznanien. Kalisien. Bresten. et Wladislavien. civitatum sigillis. Datum per manus Nicolai Archiepiscop. haliciens. Vicecancellar. regni Polon. (pag. 35–38) (niema w Dogielu gdzie tylko IV pag. 84

(u Raczyńskiego Jamunth)

jest ratyfikacyja Krzyżacka z podobną treścią. (Drukowany zaś w Raczyńskiego: Kodex dypl. Litwy str. 129–133 jednak oszpecony mnóstwem pomyłek)

p. 38. Voigt

23) Semovitus dux ravensis, Droydinus dux cirnensis duces Mazoviae et Florianus episcopus plocensis (In Plocsk in crastino b. Bartholomaei 1325) petunt papam ut pacem et treugas ~~[illegible]~~ pacis inter regem Lithvanorum et fratres hospitalis S. Mariae terrae Prusiae pactas atque per nuntios sedis apostolicae Bartholomaeum elycensem (u Działyńskiego mylnie Elicrine) et Bernardum abbatem monasterii S. Theofredi aniciensis (u Działyńskiego Anituensis) dioecesis approbatas (in quibus se Lithvani ad decursum 4 annorum religionem christianam recipere spoponderunt) cassare et revocare dignetur et ordini impugnationem Lithvanorum atque defensionem ecclesiarum plocensis dioecesis injungere velit: quia Lithvani dolose tantum treugas fecerunt et nuper in vigilia b. Ceciliae princeps infidelis nomine David regi Lithvanorum subjectus 80 villas ducales et 37 villas episcopi plocensis spoliavit et cum ecclesiis igne cremavit, item paulo ante illas treugas terram dobrinensem expugnato et in fa=

et plus quam 2000 Christianorum utriusque sexus in servitutem secum abduxit.

villam redacto opido munito Dobrin devastavit, et ad impugnandos Christianos iterum oppidum suum lithvanicum Grodno fortificat. (pag. 38-39) (Druk w Voigt Codex Prussiae II pag. 152-153 poprawniej z księgi będącej w archiwum Królewieckim: Copiae omnium privilegiorum et productorum contra regem Poloniae ex parte cruciferorum in romana curia coram papa)

24) Myndowe rex Lethoviae (Anno 1255 mense octobri) post obtentam gratiam baptismatis et coronationem suam (magistro et fratribus domus S. Mariae Theutonicorum in Livonia, terram Selen, Wedene, Polone Maley (Raczyński ma mylnie Waleysina) sive Torraxe donat. (pag. 39-40) (druk w Raczyński: Kodex dypl. Litwy str. 11 z błędami) (Oryginał tego dokumentu ma być w Krolewcu. Pieczęć woskowa wyobrażała siedzącego króla trzymającego w prawej berło a w lewej jabłko z krzyżem z napisem dokoła: + Myndowe dei gratia rex litowie) (Druk w Dreger Cod. diplom. Pomer. № 271. pag. 382)

25) Alexander IV papa (Viterbii III Idus Julii pontificatus anno III 1257) confirmat literas Mindove regis Lethoviae (A. 1255 mensis Octobris) in quibus donat Cruciferis in Livonia terram Selen, Meddene, Polone, Maley sive Touraxe. (pag. 40-41.) druk w Raczyński Kodex dypl. Litw. p. 13-14) w Dreger Cod. d. Pom. № 270 pag. 381. lecz tylko list Mindowsa bez dołączenia

26.) Myndowe rex Lethoviae (A. 1257) post obtentam gratiam baptismatis tempore Innocentii IV, Cruciferis in Livonia donat terras Rasseyne, medietatem Lonkowe, medietatem Betegelle, medietatem Ergawe medietatem ~~[illegible]~~ Deynowe, medietatem Wamemene (Raczyński ma lepiej Pamemene) medietatem Kulene (u Raczyńskiego: Kulene) totum Carstwe (u Raczyńsk: Carsowe) Crase, Siderove, Wenzze (u Raczyńsk: Weyzze) Wanghe. (pag. 41) (Druk w Raczyński Kodex dypl. Litw. pag. 12-13.) w Dreger Cod. d. Pom. № 298 pag. 410. – Acta Boruss. t. III. p. 238.)

27) Innocentius IV papa (Assisii XII Calend. Septembr. Pontificatus anno XI = 1254) confirmat possesionem terrarum: Wanghen et Carstwe et medietatis Dainowe et Kasiowe quas Myndowe rex Lethoviae Cruciferis in Livonia donavit. (pag. 41-42) Druk w Raczyńsk: Kodex dypl. Litwy pag. 7) Druk w Dreger: Cod. dipl. Pomer. № 252 pag. 368.)

28) Myndowe rex Lethowie donat (A. 1259. VII Idus Augusti) ordini Cruciferorum in Livonia terras Denowe quam Jetwes=cut (u Raczyńsk: Jetwesen) vocant exceptis terrulis Salicz (u Raczyńsk. lepiej: Scilicet) Sencawe, Derne, Oresme et villa Gribunice (u Raczyńsk: Sentane, Dernen, Cresmen et villa Gribi=niten, Gubiniten) cum 3 villis in Welzowe, item donavit terras: Schalowon, Semencen (u Raczyń: Seymeyten) bonis in Seiimeta exceptis quae Lethowie episcopo contulimus. (pag. 42) (Druk w Raczyńsk. Kod. Litw. pag. 15–16; w Dreger: Cod. d. Pomer. № 312 p. 424 – Acta Boruss. T. III p. 739 – Kotzebue: Geschichte Preuss. T. II p. 291–293.)

29) Myndowe rex Lethowie (Datum Lethoviae in curia nostra 1260 in medio mensis Junii) donat ordini in Livonia totum reg=num suum si sine legitimis haeredibus decesserit. – Testes epis=copus Culmensis et Mgr. Andreas Fratrum Praedicatorum ac fra=tres sui: Sanguinus sororius noster, Dijgeyke Schawe, Bixe, Bune ~~[illegible]~~ nostri, ~~[illegible]~~ Parbusse de Vere (u Raczyń: Tere) Gerdine de Nulfewege, Uesegele (u Raczyń: de Nailse, Vege, Vesegele, fr. Sinderamus ord. praed. fr. Adol=phus ord. minor. (p. 42–43) (Druk. w Raczyńsk: Kodex dypl. Litw. str. 19–20.; w Dreger: Cod. dipl. Pomer. № 327. p. 438. – Acta Boruss. T. III p. 742.)

30) Fredericus II Romanorum imperator (Veronae 1245 mense ~~[illegible]~~ Junio III Indictione) ad petitionem fr. Henrici de Hohenloch magistri domus S. Mariae Theutonicorum confirmat possessionem terrarum omnium cum jurisdictione in Curlandia, Lettovia, Samagittia quas ordo Cruciferorum conquisiturus est. (pag. 43–45) (Druk: w Lucas David II Bd. pag. 127–131 = Reichsfama Tom XXIII pag. 449)

31.) Wladislaus rex Poloniae et Lithvan. (Actum in insula su=per fluvio Wisla prope castrum Raczansinense 1404 feria 6a proxima ante festum S. Trinitatis) approbat concordiam factam per Alexandrum alias Witholdum ducem Lithwaniae super fluvium Memla in insula dicta Sallin. 12o Octobr. 1398 cum ordine cruciferorum de Prussia (cały przywilej jest w środku) ratione granicierum. – Praesent: (1404 ci wszyscy jak w Raczyńsk. pag. 85 prócz tego dodani:) Johannes vladislav. Jacobus plocens. episcop. Jo=hannes et Semovitus duces Masoviae, Jacobus sirad. Johannes Liganza lancic. Kreslaus bresten. Mathias Maczuda vladislav. palatini; Kristino de Ostrow sandomir. Michaele lublin. Cristinus sandec. Martinus sirad. Moscziczius posnan. Johannes gneznen. Johannes kalis. Albertus bresten. castellani; Bernhardus Werusch judex velunen. (pag. 45–50)

31b) Alexander alias Witholdus supremus dux Lithvaniae et Russiae (Datum super fluvium Memla in insula dicta Sawyn (t.j Sallyn) XII Octobr. 1398) cum Conrado de Jungingen magistro generali Ord. crucifer. de Prussia treugas pacis concludit cum designatione limitum (też same granice co w traktacie r. 1404): item quod si Semovitus dux Masoviae castrum Wyesse ab ordine redimeret, debemus nos certos limites inter terras nostras et Masoviae facere. Si dominia Ruthenorum de Plescow cum Ordine aquisiverimus, solus ordo eadem possidebit. – Praesent: Woldimirus principis Witholdi patruus, Sigismundus principis Witholdi frater, dux Jurge de Pinsko, dux Michael de Salsa (zasławski?), dux Alexander de Starodup, dux Jjwan de Gloscha, dux Jjwan de Drusko, Jamindus de Kleczko, Minigael capitaneus in Aschim Maniwid etc. dom. Henrico, Andrea, Hunrico varmiens. sambiens. et vilnens. episcop. (pag. 46–49.) (Tłomaczenie niemieckie w Lucas David Bd. VIII p. 33–38, 39–44.

32) Wladislaus rex Polon. Litho. (Datum in ~~[illegible]~~ insula fluminis Wisla prope castrum Raczens, feria 6a infra octavas Penthecostes 1404) cum Conrado de Jungingen magistro gener. Cruciferorum concordiam facit ~~[illegible]~~ vigore cujus Alexander alias Withaudus dux Lithvaniae promissit Ordini usque ad festum Nativitatis S. Joannis Bapt. restituere terram Samagittarum et prohibere ne ulterius de terris Litvaniae et Russiae pro usu Samagittarum sal, frumenta, ferra deducantur. (pag. 50–51.) (Druk w Raczyński: Kodex dypl. Lit. p. 88–90).

33) Alexander alias Withawdus dux magnus Lithwaniae (Datum super flumen Wisla in insula prope castrum Raczansz feria 5a Octavarum Penthecostes 1404) recognoscit quod cum ordine cruciferorum pacem primo super fluvium Nemel in insula Sawyn in die S. Michaelis 1398 fecit, deinde altera vice habito conventu super fluvium Thobis in die Nativit. B. V. Mariae 1403 cum Cruciferis pacem fecit, quam pacem nunc se servaturum spondet. – Praesent. Jacobus episc. vilnens. Gregorius episcop. lodomiriensis et barones: Mimigail, Gastold, Brochoscha, Monowid, Czupurna marschalcus, Gastold Nemerga Oscyk et Ramboldus. (pag. 51–52)

34) Ludovicus Romanorum imperator (Datum: Franthofurg d. 22 Julii 1308, regni nostri 24 imperii 11 anno) scribit Dedrico de Oldinburgh magistro generali ordinis crucif. theuton. audito nuntio quod Kasimirus qui se nominat regem Poloniae terras ab Imperatoribus et regibus romanorum Cruciferis collatas et ab infidelibus evictas, cum exercitu invaserit: monet magistrum ne Ordo ejus institutus et dotatus pro defensione imperii et fidei christianae, bona permutare audeat, spondetque auxilium ordini laturum. (pag 52-53.)

35.) Sigismundus Romanorum Hungariae et Bohemiae rex (Wratislaviae d. 6 Januarii 1420. sententiam arbitralem inter Wladislaum regem Polon. Withaudum M. D. Lithv. Joan=
53. nem et Semovitum duces Masoviae ex una atque Michaelem Kochmeister magistr. general. ord. crucif. ex altera parte pronuntiat vigore cujus pax et foedus ante Thorun cum cruciferis initum confirmantur, limites terrarum juxta concordiam factam per Carolum regem Hungar. et Joannem regem Bohem. designantur, castrum Lubicz per ordinem demoliendum esse, confinia inter ducatus Masoviae et Prussiam juxta literam Ludolphi Koenig magistri generalis et Semoviti ducis Masoviae de a. 1343 observanda esse, captivi liberentur, castrum Zes[nar] [etnicz] cruciferis restituatur. — Praesentibus Jacobo Spoletano et Ferdinando lucensi episcopis nuntiis papae Martini V, Joanne Stokes legum doctore ambasiatore Henrici Franciae regis, Joanne de

Rodaw, Schuderland Gewken.

Ratibor, Przemkone de Troppau, Ludovico de Brega et de Lignicz, Joanne de Münsterberg, Rumpoldo de Glogovia majori, Conrado dicto Kantner de Olsna et Ruperto ac Wenceslao de Luben ducibus, Ludovico comite de Oettingen et aliis. — Cum insertione sequentium documentorum:

a) Wladislaus rex Polon. cum Withaudo (Dat. Caschoviae d. 8 Maji 1419) dant consensum in terminum ad festum S. Michaelis ferendae per Sigismundum romanorum regem sententiae arbitralis.

b) Michael Kochmeister magister gener. crucif. dat consensum in eundem terminum. (In suburbio castri Grudentz culmens. dioec. d. 19 Julii 1419)

c) Wladislaus rex Polon. (Leopoli d. 26 Septembr. 1419) permittit ad dilationem termini usque ad festum Epiphaniae.

d) Michael Kochmeister Magister gener. (In Thorun d. 24 Septembr. 1419) consentit in eandem dilationem.
e) Ludolphus Kunig Magister generalis crucif. cum Semovito duce Masoviae et visnensi (Datum sabbato proximo ante diem b. Martini confes. 1343) designant limites inter Masoviam et posessiones Ordinis videlicet: incipiendo a vado in prutenico Singubrast in polonico Szigerz nominato per fluvium Orritz ad sylvam Raduka, ad fluvium Vincenta ubi influit Pissam deinde per majorem rivulum ejusdem fluvii ad originem rivuli Choyna, ad vadum Likke ad fluvium Bobra ubi ortum habet. (pag. 53–62)
(druk cały jednak bez daty w Dogiel: Tom IV p. 101–108. – druk. w skróceniu w Dlugos. Hist. Lib. XI pag. 412–414)
(w Działyńskim: zowią się rzeki Redan, Memel, terra Suderlande alias Jetnen – w Dogielu zas Rodaw, Memel, Schuderland, Gewken)
(Prywilej zas Ludolfa König z r. 1343 nieznany jest Voigtowi, tylko jest u Dogiela. IV. p. 107
w Działyńskim są w nim imiona: Singubrast, Szigersz, Orzicz, silva Raduka, Vincenta, Pissa, rivulus Coyna, Likke, Bebra
– Voigt Codex dipl. III p. 61 ma tenże sam prywilej lecz wydany przez Semovithus dux Masoviae et dominus wiznensis Datum in curia Bratian 1343 sabbato ante diem b. Martini episc. Praesent. filiolo nostro Boleslao duce Mazoviae et domino plocensi – miejsca zowią się tu Singurbrast in polonico Egers, fluvius Oricz, silva Raduka, Wincento, Pissa, Choyna, Likke, Bebra. – tenże sam prywilej jest druk: w Preuss. Sammlung. II Bd. p. 648 i III Bd. p. 750)
Drugi podobny prywilej z temiż granicami i z dodatkiem granic od płockiego księstwa druk w Voigt Codex. III p. 62: Boleslaus dux Masoviae dominus plocensis (Datum in Curia Bratyan magistri generalis tertio sabbato ante diem b. Martini ep. 1343) designat limites inter Prussiam: incipiendo in loco ubi fluvius Wosoka influit fluvium Nyda ad fossatum inter paludes Flokumpelk et Namyumpelk ad fluvium Oritz, vadum Singurbrast vel Egersk, – Praesentibus Nynogneo castellano Wiznensi, Paulo dicto Warda castel. ciechonoviensi; Dadzibogone subcamerario plocens. Arnoldo judice, Domaratho judice plocensi, Nnogneo vexillifero et Gunoldo subpincerna masoviensi.)

36) Vladislaus rex Poloniae (In Thorun sabbato die b. Bartholomei apost. 1420) recognoscit quod 12500 florenos ungaricales et ducatos de Venetiis mixtum (pro medietate 25000 flor. quae nobis Sigismundus Roman. rex per sententiam d. 6 Januarii Vratislaviae latam adjudicavit a cruciferis) Janusius palat. junivladislav. et capitan. dobrinens. item Petrus de Nanecz canonicus posnan. Nicolaus in Schadek, Nicolaus Baran in Gnewkow ecclesiarum rectores, Petrus Madulanski thesaurarius regius levaverunt et acceperunt ab ordine cruciferorum de manibus Francisci decretor. doctor praepositi varmien. fr. Nicolai Meyneko: nis plebani in antiqua Thorun et Nicolai Nynkericz vicecomen; datorsis in Thorun (i kwituje z połowy odebranej summy) (pag. 62-63)
(W Raczyńskiego Kodex Litwy pag. 266 jest plenipotencyja wydana przez Władysława Jagiełłę in Radoschicze in vigilia S. Laurentii 1420 dana Johanni de Koszczelecz palat. vladisl. Petro de Noneez canon. posnan. Nicolao Bruchrink de Schadek Nicolao Baran de Gnewkow plebanis, Petro Mediolansky custodi thesauri reg. do odebrania 12500 zł. od Krzyżaków)
37) Sigismundus rex Romanorum et Hungariae (In aula regia castri Budensis d. 24 Augusti 1412) pronuntiat sententiam arbitralem inter Wladislaum regem Poloniae, Withaudum M. D. Lithvan. Joannem et Semovitum duces Masoviae, Boguslaum ducem stolpensem ex una parte et Henricum de Plawen magistrum generalem ord. theuton. ex altera parte, vigore
63 cujus decimae episcopo vladislaviensi debent restitui atque res ablatae ex arabus episcopi: Sobkowo, Komorsa et Millobancz, Henricus episcopus varmiensis restituatur per cruciferos ad ecclesiam suam et habeat a magistro salvum conductum, rex cum Withaudo ad decursum unius anni debent dare magistro literas super terra Samagitarum (juxta tenorem pacis in Thorun), omnes captivi libere dimittentur item rex Poloniae omnes captivos de Thamow et Nerwolechen dimittere debet, Cruciferi a solutione 10000 sexagenerarum et Rex cum Vitholdo a solutione 105.0 flor. ratione expensarum bellicarum sint liberi; pax (in Thorun 1411 in Februario) facta observetur Effectus propositorum articulorum omnium partium remittitur ad determinationem deputatorum comissariorum; duci Withaudo prohibitum sit nova castra in limitibus magistri edificare. Lata fuit haec sententia ad instantiam procuratorum regis Poloniae Andreae Laskaris praepositi vladislav. et Michaelis Blida canonici poznan. decret. doctorum et procuratorum Johannis

archiepiscopi rigensis, fr. Henrici senioris de Plawen [illegible] fr.
Frederici de Celle supremi trapiarii, Ebrardi de Wallenseu com=
mendatoris in Cristburg, Johannis Abezaker decret. doctor. praepo:
siti varmiens. in aula regia castri Budensis d. 24 Augusti 1412
praesent. domino Branda tit. S. Clementis cardinali praesbitero
placentinensi, Apost. sedis in regno Hungariae Legato a Latere,
Simone abbate S. Joannis Sancensis decret. doct. [illegible] domino
Munaldo Stephani de Magalectis de Urbe veteri, Mgro Bene=
dicto de Macra legum doctoribus, Philippo de Lictavia milite
domine Arceriano etc. (pag. 63-81) (w Dogielu IV p. 88-92
jednakże wiele tu brakuje [illegible] blisko połowy które są w
exemplarzu krzyżackim.) W tem dekrecie są następne transsumpta:

a) Vladislaus rex Poloniae (Budae ipso die Nativitat. Joan.
Bapt. 1412) consentit in sententiam Budae per Sigismundum
regem ferendam. (pag. 63-65) (jest w Dogiel. IV p. 88-89. druk)

b) fr. Henricus de Plawen magister generalis (In Mariem=
burg pomezanien. dioces. d. 18 Maji 1412) dat consensum in
sententiam Budae ferendam (pag. 65-67.) (jest w Dogiel IV p. 90-91)

c) Articuli et propositiones [illegible] Budae coram Sigismundo
rege contra ordinem Cruciferorum producti (in Nro 1-81) pro parte
regis Poloniae (pag. 71-75 – niemasz ich w Dogielu): Głów:
niejsze: Krzyżacy robili zdrady w dokończeniu traktatu toruns:
kiego r. 1411. zabierali Polakom towary, pod Toruniem zajęli 20 beczek
piwa, 2 beczki miodu, 18 koni i 150 grzywien kupcom polskim wbrew:
sy cło fałszywe, więzili 6 niewiast polskich, zajęli wyspę polską Poter:
werder – że Krzyżacy siostrę ochrzczoną króla Jagiełły oddali w za: 75.
mężcie Bazylemu wielkiemu kięciu schizmatyków wbrew woli
Króla (art. 63) że zabili brata królewskiego Kazmierza tworząc pośmie:
wisko z uciętej głowy jego (art. 62) („Quod Cruciferi sororem domini
regis Poloniae baptisatam tradiderunt nuptui Basilio magno duci
schismaticorum... praeter volumtatem regis. pag. 74.) – że trzymają za:
jęte ziemię dobrzyńską, złotowską i zamek Drezdno – że w miejscu
Fordan poniszczyli okręty obywateli polskich – że zajęli 60 łasztów
zboża królewskiego – że Komtur krzyżacki wasala królewskiego Ri=
narzeckiego wywlókł z kościoła miasteczka Kamień – że zajęli wsie
Berwałd i Orzechów w ziemi chełmińskiej należące do biskupa
płockiego i. t. p.

d) Articuli et propositiones producti pro parte ducis Mazoviae (Nº 1-25) (pag. 75-77.) (nie ma w Dogielu.) Główniejsze: Że Krzyżacy pomimo ugody pokoju zajęli ziemię księstwa mazowieckiego do 4 mil koło rzek Orzicz i Nidy, spalili zamek mazowiecki Novigrad – że Krzyżacy wpadłszy do Mazowsza gdy Ziemowit książę budował basztę Lachoria zwaną, pojmali go i więzili oraz że wiele wsi napadali zabijając, znieważając niewiasty, tu: pięć kupców – że książęta mazowieccy Jan i Ziemowit pretendują szkody 180.000 kop. i t. d.

e) Articuli et propositiones pro parte (Boguslai) ducis stolpensis. (Nº 1-16) (pag. 77-78 – nie ma w Dogielu:) Główniejsze: Że Krzyżacy zajęli część księstwa stolpeńskiego aż do Wisły, zamek Bütow przyczem pfleger zakonny zabito niejakiego Putkamera i Jeroslawa szlachciców – że Baldewin Scaal advokat (wójt) krzyżacki w Nowej Marchii, zrabował wsie książęce Koldarz i Nemmen – że Krzyżacy niechcą observować rozgraniczenia za czasów księcia Swanthobera zrobionego, że wójt krzyżacki zamku Lowenburgh wyłupał i zrabował kościół w wsi Budissin, że Krzyżacy wielką szkodę księciu pomorskiemu zrobili. i t. d.

f) Articuli et propositiones pro parte Cruciferorum producti: (Nº 1-43) (pag. 78-80 – nie ma w Dogielu:) Główniejsze: Że Król polski trzyma 196 więźniów krzyżackich, że niechce trzymać traktatu zawartego w Moren, że zamiarem Polaków jest wytępić Krzyżaków i t. d. podobne nieprawdy i ogólniki.

38) Kazimirus rex Poloniae (Datum in Transacz XVIII ~~calen~~ calendas Julii 1349.) init pactum cum Henrico Theusemero magistro generali cruciferorum vigore cujus limites inter terras Kujaviae Poloniaeque et terras Culmensem et Pomeranie ordinis cruciferorum statuuntur: Limites inter Pomeraniam et Kujaviam: incipiendo a villa Bezendorf abbatiç de Bisovia ad villas Zuppanino, Zambowo, Nebserin, Slotow, Prusk, Lewin, Brzezin Schroczk, Wessenicz, Dambagora, Lubekorz, Sucha, Klonow ad fluvium Dbra, ascendendo per eum ubi influunt Kamona, Turwus ad villam Grunew ad fluvium Nemonicz, latum Bukow, descendendo fluvium Gwda (quorum lacuum et fluviorum medietas ad Poloniam spectabit)

Contentiones inter villas praedictas ordinis et villas regales: Trausacz, Wloky, Czeczezow, Semko, Mroczzijno, Neczirsowo, Wadzyno, Glinky, Wolenie et Brachovo utraque pars debet sopire. – Praesent: Jaroslao archiep. gnesn. Alberto epist. posnan. Nicolao palat. calis. ~~[illegible]~~ Maczko palat. posnan. Jarandus capitan. sirad. Preczlaus capitan. kalis. Nicolaus judex posnan. Doboslaus judex calis. (Cały dokument nieznany – tylko ratyfikacyja Krzyżacka nieco odmienna druk. w Dogiel IV p. 71-72 i w Lites Pars I przy końcu)

39) Ludovicus (IV) imperator Romanorum (Dat. monacii feria 6a ante Luciae virgin. prox. 1337) ad preces Theodorici Burggrafii de Aldemburg magistri generalis Ordin. Theuton. donat Ordini Theut. terram infidelium Lithoanorum videlicet Ouchsteten, Samayte, Karsete, Kuzzer caeterasque partes. (pag. 83) (Druk w Acta Boruss. III p. 549. Ludewig Reliq. Manuscr. T. I p. 336, Lünig: Reichs-Archiv Pars spec. Tom V p. 6. – Voigt: Gesch. Preuss. IV Bd. p. 559 – lecz z inną datą: Monacii VI nonas Decembr. 1338 (i w Raczyńskiego Kodex Litwy, p. 44-45)

40) Alexander IV papa (Anagniae X Calend. Augusti Indictione IIa pontificatus a. 5o A.D. 1259) suscipit in protectionem suam Ordinem Hospitalis S. Mariae Theutonicorum Jerosolimitani, eximit ab jurisdictione saeculari et regulam confirmat. (pag. 84-87) (ten przywilej nosi w Tom. III p. 32 datę 1258)

41) Carolus IV Romanorum imperator Bolemiae rex (Datum Nuremburgh IV nonis Januarii 1354) ad petitionem religiosi Cristiani de Vinsuelt commendatoris domus in Confluentis ordinis Hospitalis S. Mariae domus Theuthonicorum Jerosolimitani nuntium confirmat ejusdem ordinis libertates et specialiter privilegium: Friderici II romanor. imperatoris datum Talenti, mense Aprilis 1221 (przytoczony w transsumpcie) ad preces Hermanni magistri domus hospitalis ejusdem ordinis. (pag. 87-90 – nie należy do Krzyżaków w Prusiech)

42) Martinus V. papa (Florentiae Calendas Septembris pontificatus anno 3o 1420.), Regis pacifici...) monet Wladislaum regem Polon. Withaudum ducem Lithvan. et Cruciferos ut arma deponant et treugas incepturas in festo S. Michaelis archang. duraturas ad fest. S. Margarethae observent. (pag. 90-92)

43) Martinus V papa (Datum Florentiae Calendas Septembris, pontificatus anno 3o. 1420 „Injunctum nos..") scri: bit fr. Michaeli Kochmeister magistro generali ut treugas cum rege Polonorum Wladislao et Withaudo M. D. L. ad termi: num praescriptum observet. (p. 92-93)

44) Michael Kochmeister Magister generalis Crucifer: (In suburbio castri Elbing varmien. dioeces. d. 11 Febr. 1421) in plenipotentes suos et ordinis in Curia romana constituit Cas: parum Osiliensis ecclesiae episcopum et Joannem Tyrgate de Danczk ad producendum jura ordinis coram papa in lite cum Wladislao rege Polonorum (pag. 93-96)

45) Articuli propositi per procuratorem et syndicum ordi: nis super terris Samogitarum et Sudorum pro parte Cru: ciferorum (No 1-24) (pag. 96-100) – Główniejsze ziemie tę darował 1255 Krol Mindowe Krzyżakom – rzeka Memel była granicą pomiędzy Prusami a Żmudzią. – zamek Memla zwany nale: żał do biskupa kurońskiego który przed 40 laty zamienił z Krzyżakami tenże zamek Memel za inny zamek Nuhus zwa: ny – Krzyżacy ów zamek Memel należący do nich wzięli jako swój własny a nie zagrabili jak strona podaje przeciwna – Król polski niewłaściwie rości sobie prawo do ziemi Sudów która nale: ży do Prus i t. d.

(Polacy dowodzili iż to był fałszywy dokument i miał fałszywą pieczęć Lites T. III p. 8)

46) Casimirus dux Cujaviae et Lanciciae (In Strele in epiphania 1233 in caminata patris nostri) confirmat donatio: nes omnes patris sui Conradi ducis Masoviae factas magistro et fratribus hospitalis S. Mariae videlicet donationem terrae Culmen: sis et villae Rognze quae adjacet Wladislaviae juniori. – Testes Hermannus Baltho, Benedictus Conradus fratres domus theuton. Bo: gus palatinus, magister Joannes Wenczlaus, Joannes de Cruswitia, Zodlaus judex (pag. 100) (Druk w Dreger Cod. dipl. Pomer. pag. 157. i w Acta Boruss. Pars I p. 420-422 gdzie: Datum in Strelz in caminata...)

47) Consilium Collegii doctorum Paduanorum contra sententiam arbitralem Wratislaviensem Romanorum regis Sigismundi. (Tego dokumentu niebyło wcale ~~w~~ exemplarzu – tylko tytuł; przeto też nie znajduje się w dziele Działyńskiego.)

Lites ac res gestae inter Polonos ordinemque Cruciferorum Tomus secundus. Ad fidem Codicis membran. bibl. Dzialynicianae auctoritate notariali olim comprobati. Posnaniae Typis Ludovici Merzbachii 1855. fol. Kart 3. str. 316. k. 1 (errata) z 6 tabl. pieczęci sztychow. i 1 tabl. (facsymile manuskrypt.) prócz tego na tytule 1 pieczęć sztychowana.

Znajdują się tu pieczęcie sztychowane [illegible] przez Stanisława Łukomskiego poznańczyka podług rysunków [illegible] K. W. Kielisińskiego: A) na tytule: Pieczęć większa [illegible] Władysława księcia płockiego na której tarcza herbowa z orłem i napisem.

B.) Tab I: 1) Pieczęć Mestwina księcia pomorsk. czyli Mistywoja z r. 1273 wyobrażająca stojącego rycerza z oszczepem i tarczą. 2) Pieczęć mniejsza nieoznaczona jak się zdaje (żony Salomei Ziemomysła księcia kujaw. a córki Sambora II księcia pomorsk. z r. 1288 (jest w Vosberg: Siegel Tabl. XXI. n° 80) wyobrażająca na tronie siedzącą osobę ze złożonemi rękami. Vossb. T. XXI. N° 80

Tab. II: 1) Pieczęć Władysława Łokietka księcia sieradzk. z r. 1299 przedstawiająca pół orła i pół lwa pod koroną. 2) Pieczęć Przemysława II pogrobowca księcia wielkopolsk. z r. 1284 przedstawiająca męża zbrojnego stojącego z proporczykiem i tarczą koło 2 wież na których trębacze. (trąbiami w Vosberg Siegel Tab. IV) – Tab III) 1) Pieczęć duża Władysława Łokietka księcia krakow. (z r. 1315?) wyobrażająca księcia stojącego w mitrze z proporcem na którym orzeł, po bokach 2 herby polski i kujawsk. (taż sama w Vosberg: Siegel Tab. VI) 2) Pieczęć mała sekretna Władysława Łokietka księcia krak. z orłem w koronie. – Tab. IV: 1) Pieczęć Kazimierza księcia łęczyckiego i kujawsk. wyobrażająca rycerza przebijającego lwa wspiętego; w tyle na zamku trębacz 2) Takaż sama pieczęć bez napisu; tylko w tyle na zamku chorągiewka bez trębacza. – Tab. V: 1) Pieczęć duża Bolesława księcia mazow. (z r. 1297) przedstawiająca rycerza klęczącego przed siedzącą P. Maria. [illegible] (taż sama w Vossberg: Siegel. Tab. XVI) 2) Pieczęć duża Przemysława księcia kujawsk. (z r. 1307) przedstawiająca rycerza trzymającego zdjęty szyszak miecz i tarczę (taż sama w Vossberg: Siegel: Tab. XVIII.) 3) Pieczęć mniejsza sekretna tegoż Przemysława przedstawiająca tarczę kujawską herbową pod hełmem. – Tab. VI. 1) Pieczęć duża: Zemomislii ducis Vladislaviae junioris wyobrażającego rycerza zbrojnego przebijającego lwa, a za nim zamek.

Vossb. T. XVIII. N° 67

+
+
+
+

+ 2) Pieczęć mniejsza Władysława Księcia Kujawskiego z tarczą herbową Kujawską. 3) Pieczęć mniejsza Leszka Księcia Kujaw-
+ skiego z tarczą herbową Kujawską.

Hic est liber seu Regestrum eorum quae gesta sunt et acta in causa que vertitur inter Serenissimum Principem et d.d. Wladislaum regem Pol. ex una et Magistrum ac fratres Ord. B. Mariae Theutonicorum de Prussia partibus ex altera coram vener. et egreg. Decret. Doct. [canonico patracensi] d. Antonio Zeno referendario et nuntio apostolico per Martinum papam V delegato per me Nicolaum Michaelis de Lassotky clericus plocens. dioeces. notarium) et alium (Mgr Gabrielem Antonii de Bossis notar. clericum mediolanens. dioeces.) notarios inferius descriptos inchoatum a. 1422.

I) Martinus V papa (Romae VIII Calend Decembr. Pontif. anno 5o) committit Antonio Zeno Decr. Dri canonico patracensi referendario suo inquirendam causam litis inter regem Pol. Vladislaum et Cruciferos in loco Glogoviae magnae Vratisl. dioec. ubi pars utraque in Calendas Januarii proxime venturas cum omnibus munimentis comparere debet usque ad festum Resurectionis domini, quae munimenta Anton. Zeno transscribi et partes examinari faciat. (pag. 1.)

II) Comissio peracta d. 17 Junii in civitate Gneznensi in domo Alberti archidiaconi varsoviensis et canonici gneznensis in qua delegatus apostol. residebat

a) Vladislaus rex Polon. (In domo Nicolai gneznens. archiep. d. 17 Junii 1422) coram notario publ. constituit procuratores suos: Nicolaum Kyczka archidiaconum et referendarium papae, Wladislaum de Oporow canonicum gneznen. decret. doctores, Nicolaum praepositum S. Johannis extra muros gneznen. et Petrum Pyeschijk canonic. crusvic. in causa cum cruciferis coram delegato apostolico. (pag. 4)

b) Sindicus et procurator regis Polon. (Mgr Pieschijk) coram delegato apostol. nomine regis Poloniae querelam contra cruciferos proponit (libellum) scriptam (p. 5) że Krzyżacy niesłusznie r. 1306 opanowali i zajęli xięstwo pomorskie, że zajęli ziemię Michałowską, że zajęli ziemię chełmińską i michałowską z zamkiem Nessaw i wsiami Orłów i Murzynów należącemi do Księstwa Kujawskiego i niechcą oddać, że r. 1331 wpadli do Królestwa polskiego i Kościoły zrabowali, że r. 1332 zajęli Księstwo Kujawskie mające w sobie 2 ziemie włocławską i brzeską a lubo poźniej oddali jednak zamki Nessaw i wsie Orłów i Murzynów oddać nie chcą, że gdy Król Władysław Jagiełło chcąc ukarać swego lennika za przestępstwa (demerita) wysłał swoje wojsko aby mu odjęło Księstwo dobrzyńskie, Krzyżacy pożyczywszy pieniędzy Władysławowi xięciu opolskiemu wtargnęli w Księstwo dobrzyńskie i wojska polskie dobywające

zamku Bobrowniki w owym Księstwie poraziły i Księstwo do:
brzyńskie zajęły przez 12 lat trzymały i dopiero [illegible]
po spłaceniu pożyczonej summy Krzyżakom przez Króla polsk.
[illegible] t.j. 2000 Kop groszy czeskich i 50,000 dukatów węgier. oddały
niewróciwszy dochodów przez 12 lat pobieranych, - że Krzyżacy
wpadłszy do Mazowsza pojmali Jana Księcia mazowieckiego i
swoją zawszy mu ręce wiązali, że Krzyżacy po r. 1404 i przed r. 1410
protegując Ulryka de Eest wasalla Królewskiego który podniósł
bunt przeciw Królowi, wzięli go w obronę i [illegible] zamek Drezen
należący do Korony polskiej - że Krzyżacy Króla w pismach haŕbili;
Księstwo dobrzyńskie po raz trzeci gwałcąc niewiasty (i inne zamki) opanowali
i kilka lat trzymali - że znowu po czwarty raz r. 1411 po Gromnicach
Krzyżacy Księstwo dobrzyńskie opanowali paląc wsie i rabując -
że r. 1411 o tymże czasie Krzyżacy wiele wsi spalili w Księstwie ma:
zowieckim, Kujawskim w ziemi Nakielskiej czyli Skrajna zwa:
nej i w ziemi bydgoskiej - że Krzyżacy r. 1412 w tychże samych miejs:
cach znowu wpadłszy wsie popalili i bydła zrabowali, oraz kupcom
polskim na Pomorzu wszelkie towary zagrabili - że Krzyżacy zro:
biwszy inne koryto dla rzeki Drwęcza zagarnęli miasto Brod:
nicę należące do Księstwa dobrzyńskiego czyli ziemi michałowskiej diec. płock.
a do dyjecezyj płockiej a do ziemi chełmińskiej przyłączyli i do
dyecezyj chełmińskiej - Prosi więc Król aby byli Krzyżacy skazani
do oddania zagrabionych ziem i miejsc i na zapłacenie szkody.
c) Syndicus et procurator regis Poloniae (Mgr. Zieschyk) coram
delegato apostolico nomine Alexandri magni Ducis Lithwaniae
querelam contra cruciferos proponit (pag. 10) - że Krzyżacy
niesłusznie zajęli Żmudź (terram Samajtarum) i ziemię Sudów
(terra Sudoris) należące do Księstwa litewskiego; prosi więc o zwrot.
d) Antonius Zeno nuntius apost. (In civitate Gneznensi d. 17
Junii 1422) citat Paulum de Rusdorff magistrum generalem
Cruců ut infra 16 dies a data praesentationis hujusce citationis
compareat in Glogovia magna, quam citationem [illegible] ei simul cum
libello querelae regis Poloniae mittit per suos nuntios Fran:
ciscum de Crivellis civem mediolanensem et Nicolaum de Tar:
novia cracov. dioec. ad deferundum ipsi ad locum Thorun (p. 10)
(wprzody tych posłów zaprzysiężono iż oddadzą ową cytacyję - jakoż
istotnie oddali w Toruniu wice Komendatorowi
e) Antonius Zeno (Gneznae d. 17 Junii 1422.) Paulo de Rusdorf vel ejus
procuratoribus confert salvum conductum ad comparendum in loco

comissionis etc. in Glogovia magna (pag. 12)
f) Antonius Zeno scribit epistolam Paulo de Rusdorf carpendo eum ut treugas observet. (In Gnezna d. 17 Junii 1422) (pag. 12)
III Acta in loco Frauinstad posnan. dioeces. per nuntium apost. in transitu versus Glogoviam. (3 mil od Głogowy)
a) Antonius Zeno (In Frauinstad d. 3 Julii 1422) avisat Bolchonem ducem Tecenensem, Henricum Juniorem dominos Magnae Glogoviae, capitaneos eorum et consules, de suo futuro adventu pro comissione in Glogovia majori, petitque sibi salvum conductum dari (pag. 13)
b) Heinrich der ältere Herzog zu Glogaw (Zu Glogaw am Freitag nach Visitationis Mariae 1422) schreibt einen Brief dem Antonio Zeno Domherren zu Patras dass er den salvum conductum nicht geben kann, weil er nicht der alleinige Herr von Gross Glogau ist (pag. 14)
c) Brief des Niklos Lijke hauptman zu Glogaw und zu Gor (Zu Glogau am Sonnabend nach Visitationis Mariae 1422) an Antonio Zeno, dass er erst seinen Herrer fragen will. (pag. 14)
d) Brief des Niklos Lijke hauptman (Zu Glogau am Sonntage nach Visitationis Mariae 1422) an Antonio Zeno welcher im drohete, dass er den Hauptmann fals er binnen 30 Stunden ihm keinen Geleit senden wird, in den päbstlichen Bann thun wird. — Er sie nicht schuldig, er könne nicht allein thun sondern müsse die Antwort seines Herren des Königs welcher 40 Meilen entfernt ist abwarten (pag. 14)
e) Antonius Zeno (in Froustad d. 4 Julii 1422) monet ducem capitaneum et consules Magnae Glogoviae videlicet duces Bolkonem et Henricum seniorem ut sibi et ambabus partibus salvum conductum salvamque guardiam infra 30 horas mittant ad accedendum Glogoviam magnam sub poena excommunicationis (pag. 15)
f.) Antonius Zeno (in Fraustat in domo hospitis Johannis Herman die 3 Julii 1422) protestatur contra duces, capitaneum et consules magnae Glogoviae quod sibi atque praesentibus procuratoribus regis Poloniae Nicolai archidiac. gnezn. et Wladislai de Oporow scholastici wladislav. literas salvi conductus denegarunt (pag. 17) Praesente Johanne de Ridzin capitaneo in Fraustad.
g) Bolko et Henricus senior duces Slesiae, Nicolaus Lijke et Joannes Sotajix capitanei et castellani praefatorum ducum item proconsules

civitatis Glogoviae magnae (In Glogovia magna d. 4 Julii 1422) coram notario consistorii glogoviensis Michaele Gola protestantur contra Antonium Zeno ratione fulminati interdicti in civitatem (pag. 18) (odesłali to nuncyuszowi)

(Była tu kolegiata o 2 prałat. i 2. kanon. Collegiata S. Mariae Glogoviensis)

h) Nicolaus archidiaconus gneznens. sindicus regis Poloniae (In Fraustad d. 5 Julii 1422) protestatur coram notario contra cives Magnae Glogoviae pro eo quod in sua protestatione diffamaverunt regem Poloniae dicendo: quod Polonis denegandus sit salvus conductus quia suspecti sint (pag. 21)

i) Antonius Zeno nuntius apost. (In Frauinstad d. 6 Julii 1422) citat procuratores ordinis Crucifer. quatenus die crastina in vesperis coram nuntio apost. in Frauinstad compareant quia ipsi introitus ad Glogoviam magnam denegatus est. (pag. 21) (Wskutku tego rajcy miasta Głogowy wielkiej wydali 3 salvos conductus dla nuncyusza, dla plenipotentów polskich i dla Jana Doringh plenipotenta krzyżackiego.)

k.) Antonius Zeno (In Fraustad poznan. dioces. d. 6 Julii 1422) procuratoribus Pauli de Russdorf magistri generalis ord. theuton. dat salvum conductum transeundi de magna Glogovia ad locum Fraustad. (pag. 22)

l) Nicolaus de Kiky archidiac. gneσn. et Wladislaus de Opporow scholasticus vladislav. et canonicus gneznen. procuratores regni Poloniae (In Fraustad d. 6. Julii 1422) nomine regis Poloniae dant procuratoribus magistri generalis ord. theuton. salvam guardiam transeundi per territoria regni Poloniae ad civitatem Fraustad. (pag. 23)

m) Positiones seu articuli contra et adversus magistrum generalem ord. S. Mariae de domo theutonica et fratres ipsius de Prussia nomine Vladislai regis Poloniae per Nicolaum archidiaconum gnesnensem syndicum producta coram Antonio Zeno delegato apost. sedente pro tribunali super banco sub porticu habitationis Johannis Hermanni hospitis in civitate Fraustad. d. 7 Julii 1422 (№ 1–114) (pag. 24–54)

1) Od wieków istniało królestwo polskie mające rozległe posiadłości (tenimentum) i granice ustalone. 2) W tem że królestwie bywały księstwa czyli ziemie: łęczyckie, dobrzyńskie, sieradzkie, sandomierskie, krakowskie, kujawskie, mazowieckie, oraz należały do tego ziemie chełmińska, michałowska i pomorska. 3) O tem wszyscy wiedzą dobrze. 4) W temże królestwie i w ziemiach chełmińskiej, pomorskiej, michałowskiej, płacono przed r. 1226 świętopietrze (census romanae ecclesiae vocatus Denarius S. Petri) którego

w żadnym innym kraju nie płacono. 5) W ziemiach chełmińskiej, po=
morskiej i michałowskiej płacono corocznie Swięto Pietrze, zczego
widać iż do Polski należą. 6) O tém wszyscy w Krolestwie dobrze
wiedzą. 7) Katedry gnieznieńska metropolitalna i włocławska
mają swe dyjecezyje tylko w Polsce. 8) Ziemia pomorska należała
do dyecezyi ~~[illegible]~~ gnieznieńskiej i włocławskiej której bis=
kupi pobierają także dziesięcinę. 9) O tém wszyscy wiedzą. 10) Zie=
mia pomorska z miastami zamkami: Gdansk, Katschow, Stalgart,
Mnewa, Thuchol, Swecze, Slupsko, Słothow należała do Krolestwa
polskiego sięgając aż do morza i granicząc z Danią przed zaborem
pruskim. 11) Granice Krolestwa polskiego od najdawniejszych czasów
od Prus były następujące. Od ujścia rzeki Ossy do Wisły począwszy
wzdłuż Wisły i Nugatu aż do wielkiego jeziora które się styka
z morzem; cały kraj między Nogatem a morzem należał do Pomorza
polskiego, jak to widać z prywileju produkowanego przez Krzyża=
ków, w którym Krzyżacy niby dowodzą iż ten kraj kupili od Kazmie=
rza Księcia kujawsk. 12) Rzeka Ossa dzieliła ziemię chełmińską
polską od prowincyi pruskiej. 13) Ziemia chełmińska była z dawna
lenną częścią Polski. 14) Granice ziemi chełmińsko-polskiej były
następne: Począwszy gdzie rzeka Drwancza wychodzi z granic prus=
kich, wzdłuż tej rzeki i Wisły aż do ujścia rzeki Ossy, potem
wzdłuż Ossy aż do granic pruskich. 15) Rzeka Ossa dzieliła dwa
narody różniące się nawet językiem: narody mieszkające za Ossą
mają odmienny język pruski (idioma vulgare pruthenicum) któ=
rego Niemiec i Polak nie rozumie; narody zaś mieszkające
w Księstwie chełmińskim mówią zaś po polsku podobnie jak
innych Księstwach Polski; lecz Prusacy opanowawszy ziemię cheł=
mińską zniemczyli znacznie takową ("quod a tempore occu=
" pationis dicti fratres induxerunt idioma proprium, sic quod
" jam pro magna parte loquuntur idioma theutonicum" pag. 28)
16) O tem wszystkim wiadomo. 17) Ziemia kujawska będąca częścią Pols=
ki miała zawsze też swe granice. 18) Granice Księstwa kujaws=
kiego były od ziemi chełmińskiej te: rzeka Wisła której środkiem szła
granica; Krzyżacy zaś zajęli całą rzekę Wisłę i zabrali od 35 lat
miasto Toruń należące do dyecezyi chełmińskiej które czyniło Koronie
polskiej rocznego dochodu 2000 grzywien polsk. 19) Zamek Nes=
sowa z wsiami Orlow i Murzinow należał do Księstwa kujawskiego
i dyecezyi włocławskiej, lecz go Krzyżacy zagrabili. 20) O tem wiado=
mo wszystkim. 21) Ziemia dobrzyńska należała do Polski jako część
(feudum) i miała też swe granice z dawna. 22) Granica Księstwa

dobrzyńskiego od ziemi chełmińskiej była rzeka Drwencza której oba brzegi Krzyżacy zagrabili. 23) Ziemia Michałowska leżąca nad Drwenczą w części księstwa dobrzyńskiego należała do Polski i miała swe granice. 24.) Miasto Brodnicza leżało w księstwie dobrzyńskiem w ziemi michałowskiej dyecezyi płockiej; lecz Krzyżacy zrobiwszy nowe koryto dla rzeki Drwancy takową pod Brodnicę spro: wadzili, Brodnicę zajęli, od dyecezyi płockiej oderwali i do dyecezyi chełmińskiej przyłączyli. 25) O tém wiadomo. 26) Od naj: dawniejszych czasów było w użyciu iż ile razy książe który polski bez potomka płci męskiej zmierał, tyle razy księstwo jego spadało na Królestwo polskie do którego tym sposobem przyłączono ziemie: dobrzyńską, sieradzką, sandomierską, krakowską, łęczycką, kujaw: ską. 27) O czem wiadomo. 28) Ziemia pomorska po śmierci Księcia Świstywoja zmarłego bez prawego potomka męskiego, przypadła przed r. 1306 na Przemysława króla polskiego, posiadał ją król Władysław („dictus Loketko) ojciec króla Kazimierza prawnie. 29) R. 1306 Krzyżacy zajęli ziemię pomorską należącą do króla Łokietka. 30) O czém wiadomo. 31) R. 1326 i przedtém panowali w Polsce właśni królowie przetoż niemógł tam cesarz Fryderyk II i Ludwik IV mieć jurysdykcyi. 32) Dochody z ziemi pomorskiej przed zajęciem przez Krzyżaków stanowiły 5tą część dochodów całego państwa polskiego i wynosiły rocznie 10000 grzywien srebr. brandeburskich. 33) O tém wiadomo. 34) Konrad książe mazowiecki posiadał r. 1230 księstwo cheł: mińskie i pomorskie z zamkiem Nessowa i wsiami Orłow i Murzy: now jako lennik Królestwa polskiego. 35) Konrad książe Mazowiecki uznawał Koronę polską za zwierzchnią (bez której zezwolenia nic dziać się niemogło) a siebie za lennika. 36) Dotąd jest jeszcze prawo starodawne w Polsce iż spadek po zmarłej bezdzietnej osobie w Królestwie należy do Korony. 37) Jest też prawo starodawne iż nikomu bez zezwolenia Króla niewolno zbywać lub zamieniać posiadłości ziemskich leżących w Koronie – więc też darowizna ziemi chełmińskiej i zamku Nessowa (na którą się Krzyżacy odwołują) jest nieważna. 38) Zresztą książe Konrad miał syna Kazimierza a ten Władysława zwanego Lokethek, ten zaś króla Kazimierza zmarłego przed 48 latami, więc owe ziemie przypadły do Korony słusznie. 39) Książęta mazowieccy: nieboszczyk Ziemowit książe wiz: nieński, drugi Ziemowit czerski i Bolesław płocki książe r. 1343 w

dzień S. Małgorzaty w Rawie zrzekli się pretensyi dziedzicznych do ziemi Chełmińskiej na rzecz Korony polskiej. 40) O tem wiadomo. 41) Leszko Xiąże Kujawski zastawił Krzyżakom ziemię Michałowską r. 1304 in die Calixti Papae (?) za 300 grzywien denarów toruńskich pod warunkiem, iż jeżeli tejże ziemi on lub jego bracia Przemysław i Kazimierz, od Bożego Narodzenia począwszy nie wykupią w przeciągu dwóch lat, taż ziemia ma wiecznie należeć Krzyżakom. Od tego czasu Krzyżacy trzymając ową ziemię już przeszło 77 razy z dochodów owej ziemi pożyczone pieniądze wybrali. 42) Bracia owego Xięcia Leszka nie tylko że nie zezwolili na zastaw ziemi michałowskiej, lecz przeciwko tej bezprawnej zastawie protestowali. 43) Ciż bracia w przeciągu 2 lat, chcieli wrócić Krzyżakom pieniądze, lecz ci niechcieli ich przyjąć ani zastawionej ziemi zwrócić. 44) Owi wszyscy Xiążęta zmarli bezpotomnie więc dziedzictwo ziemi michałowskiej należało do Xięstwa dobrzyńskiego i do Polski. 45) O czem wiadomo. 46) Krzyżaków biednych w małej liczbie przyjął Konrad Xiąże mazowiecki mając litość nad niemi: Xiążęta polscy dopomogli im do zawojowania Prus; lecz Krzyżacy zamiast wdzięczności zajęli przemocą ziemię chełmińską, michałowską i pomorską w których zamiast uznawać Króla polskiego za prawego Pana nadęci pychą szarpnęli granice Polski i wojowali potomków owego dobroczynnego Xięcia Konrada. 47) O czem w Polsce i w pogranicznych Krajach dobrze wiadomo. 48) Delegaci wyznaczeni od papieża Jana XXII skazali wyrokiem wydanym w Włocławku r. 1321 zakon Krzyżacki na zwrót zabranej ziemi pomorskiej, zapłacenie 33000 grzyw. srebra szkody i 150 grzyw. kosztów processu. 49) Miasto Włocławek dostępne było podczas owego processu Krzyżakom, których posiadłości mianowicie Orłow, Murzinow, Newdorf przytykały aż do granic miasta Włocławka i Nieszawy. 50) Sędziowie delegowani exkomunikowali wtedy Krzyżaków bo niechcieli słuchać wyroku. 51) O tem wiedzą wszyscy. 52) Krzyżacy niedbając na wyroki i interdykt r. 1329 wpadli do Polski i zajęli ziemię dobrzyńską. 53) Znowu r. 1331 wpadli do Polski i popalili kościoły. 54) Wtedy to zniszczyli i spalili miasto Gniezno, Żnin, Nakło, Łęczycę, Uniejów, Sieradz, Wartę, Szadek, Baldrzychów, Chartołupią, Pyzdry, Konin, Słupczę, Środę, Klecko, Pobiedziska zrabowawszy kościoły i ludzi oraz popaliwszy mnóstwo wsi, pozabijawszy znaczną liczbę ludzi.

55) Nie sżu tem, Krzyżacy r. 1332 zajęli Kujawy mające
w sobie 2 ziemie włocławską i kujawską należące do Polski,
jakoż dotąd od owego czasu trzymają Nieszawę, przewozą na Wisle
wsie Orlow i Murzinowo niesłusznie. 56) Władysław wnuk
Konrada Księcia Kujawskiego i Mazowieckiego obrany został
na Królestwo polskie przed zajęciem ziemi pomorskiej
przez Krzyżaków, był więc prawym dziedzicem Kujaw.
57) O tem wszyscy wiedzą. 58) Król Kazmierz zaskarżył o ten
zabór Krzyżaków przed papieżem Benedyktem XII zwłaszcza
że Kościół rzymski utracił przez zabór krzyżacki część docho=
du z świętopietrza; wskutek czego papież wyznaczył sędziów
tej sprawy. 59) Sędziowie delegowani skazali Krzyżaków na
zwrócenie ziem zagrabionych, odbudowanie Kościołów spa=
lonych, zapłacenie 194500 grzywien srebr. szkody i 1600 grzywien
sr. kosztów procesu – pod zagrożeniem interdyktu ~~osobnym wyrokiem~~. 60) Wiedzą wszyscy
o tem, bo to było przed 80 latmi. 61) Wyrok ów był urzędowy
i prawomocny. 62) Wyrok ten spisany przez 2 notariuszów
urzędowych. 63) Wyrok ten ogłoszono w Warszawie mieście
znakomitem i ludnem. 64) Wyrok ogłoszono w Warszawie
miejscu bliskiem i przystępnem dla Krzyżaków jakoteż 65)
w miejscu pewnem, 66) obronnem murami. 67) O tem wiedzą
wszyscy. 68) Krzyżacy nic nie dbali na ów wyrok sędziów pa=
pieskich i nie zwrócili nic. 69) R. 1343 Krzyżacy zajęli i zniszczy=
czyli ogniem ziemie, łęczycką, sieradzką i tak dokuczyli Kró=
lowi Kazmierzowi iż ten ~~zawarł~~ przedpisywał już musiał przystać na wszystko
czego Krzyżacy zażądają. 70) Chociaż Król Kazmierz Wielki ode=
brał Krzyżakom jak mógł Księstwa dobrzyńskie i Księstwo
kujawskie (które miało w sobie 2 ziemie włocławską i brzeską)
z wyjątkiem zamku Nessow i wsiami jego, wszelakoż Krzyżacy
r. 1343 jakoteż i przed r. 1404 gdy król Władysław Jagełło
posłał wojska swe dla ukarania swego lennika księcia Władysła=
wa (Ladislaum) opolskiego do Księstwa dobrzyńskiego i gdy owe
wojsko zająwszy połowę Księstwa dobrzyńskiego oblęgało zamek
Bobrowniki: Krzyżacy pożyczywszy podstępnie owemu Księciu pie=
niędzy, z wojskiem wkroczyli w Księstwo dobrzyńskie, wojowników

polskich z pod Bobrownik spędzili i zajęwszy Bobrowniki ta:
kowe przez 12 lat trzymali. 71) Ugoda zawarta w dzień Św. Ki:
liana 1343 pomiędzy Królem Kazmierzem a Krzyżakami jest
nieważna bo była gwałtem wymuszona jak to widać z produ:
kowanego 69 i 70 artykułu, – zresztą Krzyżacy za odstąpienie
przemocą zajętej ziemi pomorskiej obiecali płacić rocznego ha:
raczu 80 grzyw. srebrn. konie postawy sukna i axamitu na znak
hołdu Królowi Kazmierzowi i obiecali mu zawsze pomagać
i oddali zabrane księstwa dobrzyńskie, brzeskie i włocławskie; ja:
koż Krzyżacy płacili ów haracz co rocznie aż do śmierci Króla
Kazmierza którego miasta pomorskie za pana swego uzna:
wały. 72) Po śmierci Króla Kazmierza zaprzestali Krzyżacy
płacić ów haracz. 73) O tem wszyscy wiedzą. 74) Król Władysław
chcąc wykupić niesłusznie zastawione księstwa – lubo
Krzyżacy dawno już z zysków ziemi całą pożyczoną summę
odebrali – dla świętej zgody zapłacił Krzyżakom 2000 kop
groszy czeskich i 50000 dukatów złotych węgierskich. 75)
Krzyżacy przed r. 1404 napadając często księstwo mazowiec:
kie pojmali raz z domu własnego Księcia Jana starszego
i związawszy ręce więzili u siebie. 76) O tem wiedzą. 77) Krzy:
żacy aż do piątku (feria 6a) przed Św. Trójcą (1404;) 1344 prześladowali
Króla polskiego i jego rodziców; gdy już Król ochrzczony
został niszczyli Krzyżacy przez 18 lat Litwę ochrzczoną naj:
mniej 2 razy do roku paląc kościoły. Ścięli Krzyżacy pojmanego
brata Królewskiego Kazmierza ochrzczonego i głowę jego
zatkniętą na włóczni obnosili przed wojskiem; Król niemo:
gąc znieść tych przykrości, zmuszony był r. 1404 w piątek
przed S. Trójcą zawrzeć z niemi traktat z szkodą własną. 78)
Po r. 1404 i przed r. 1409 wzięli Krzyżacy w swą protekcyję zbun:
towanego przeciw Królowi lennika polskiego Ulryka de Ost
z zamkiem Drzezen. Po śmierci owego Ulryka zagarnęli Krzy:
żacy zamek Drzezen leżący w granicach Polski. Podobnież
zbuntowali przeciw Królowi księcia Bolesława czyli Swertregal
zwanego dając mu protekcyję. 79) Krzyżacy Królowi Władysła:
wowi przez pisma wypowiedzieli wojnę (diffidaverunt) i ze:
nim nadesłali wypowiedzenie zajęli księstwo dobrzyńskie rabu:
jąc, zabijając, paląc i gwałcąc w takowem. Które to księstwo
po trzeci raz zajęte kilka lat trzymali. 80) O tem wiadomo.

238

81) W Krótce przed r. 1411 gdy Król Władysław pokonawszy w
boju Krzyżaków i odebrawszy miasta w ziemi chełmińskiej
i pomorskiej, do Polski powrócił z powodu Węgrów którzy
wtedy do Polski wtargnęli, wtedy Krzyżacy znówu zebrawszy
siły miasta owe odebrane na nowo zajęli: Król więc ze
szkodą swego państwa będąc między dwoma nieprzyjaciół:
mi Krzyżakami i Węgrami w obrocie musiał zawrzeć pokój:
82) Pomimo iż Król Władysław wtedy wykupił powtórnie księstwo
dobrzyńskie: Krzyżacy przed sierpniem 1411 [wpadli do Polski [czyli raczej r. 1414 po pokoju zawar: tem w Toruniu.
z wojskiem i spalili w księstwie dobrzyńskiem: Ciechocin z dwo:
rem biskupa kujawsk. wieś Ossek, miasto Gorzno z zamkiem
biskupa płock. 83) Tegoż roku spalili oni w Mazowieckiem
księstwie wsie: Szambowo Mroczkonis, Szczepankowo,
Wasznewo, Brelalwij, Grobsk, Chmelewo, Janowo, Wo:
czwna, Bandzisław, — także 5 wsi: Króle zwanych, Leszne:
wa, Kuklino — także podwójne Uneschkowo, Sallkogora,
Chlusszewo, Rossarzewo, Schidlowo, Frezanka, Gedina,
Molendinino, Gorzna, Modla, Pijetranewo, Ligwijno,
Thurza, Krampa, Cancewo, Necz Dalki Romala,
Lyppoweij, Negoczijno, Choijnowo, miasteczka, Krucz:
borg, Zelonna, Goszczyska, Gnoijno, Delethkowo,
Bogonicze, i Nyjczszko. 84) W księstwie kujawskiem
spalili wtedy miasta Raczans, Grewkow, Slusszewo,
z wsiami. 85) w obwodzie nakielskim zwanym zwykle
Skraijna należącym do Korony spalili miasto Leburga
zwane z innemi miastami i wsiami. 86) W obwodzie byd:
goskim spalili klasztor cystersów w mieście Koronowo
(dyecez. włocław.) z 24 wsiami tegoż klasztoru; odbudo:
wany klasztor znów powtórnie spalili. 87) O tem wiadomo.
88) Po r. 1412 po miesiącu sierpniu wpadli Krzyżacy powtórnie
w dobrzyńskie, mazow. kujaw. bydgosk. i jeszcze nieodbudowane
całkiem wsie spalili zrabowawszy bydła. 89) Po tym roku zabili [najwięcej z Pozna: nia, Kostrzynia, mazowsza, Wschowy
Paweł Kontrym (z Gniewa) poznański
Krzyżacy wielu kupców (przebywających z żonami i dziećmi w
Prusiech, zagrabiwszy ich towary i pieniądze. 90) O tem wiadomo. (jedno dziecię ssące powiesili też na drzewie, za: biwszy matkę)

91) Napaści te i wojny Krzyżacy owi synowie złości podjęli przeciw Królowi polskiemu bez wszelkiej słusznej przyczyny, wbrew chrześciańskim zwyczajom. 92.) Król Władysław Jagiełło jako człowiek spokojny tylko odpornie się przeciw Krzyżakom zachowywał. 93.) Szkody od ostatniego wypowiedzenia wojny zdziałane Krzyżakom Polske przenoszą 800,000 grzywien polsk. 94) Drugie 800,000 grzywien pol. musiał Król polski wydać na uzbrojenie wojska dla obrony. 95) O tem wiadomo. 96) Ziemie chełmińska, pomorska, michałowska [illegible] przed r. 1335 zagrabione przez Krzyżaków stanowią 1/3 lub przynajmniej 1/4 część całego Królestwa polskiego. 97) Dochody tych ziem roczne wartają letko rachując rocznie 80,000 czerw. złot. węgier. co wynosi 1/3 część dochodów rocznych całego królestwa. 98) O tem wiadomo. 99) Każdy Król polski podczas koronacyi przysięga iż starać się będzie odzyskać oderwane niesłusznie posiadłości królestwa polskiego. 100) Krzyżacy jako zakon podległy samemu papieżowi bez zezwolenia papieża nabywał posiadłości, co im niewolno. 101) O tem wyrok kompromisarski r. 1419 w Wrocławiu wiadomo. 102) Wyrok kompromisarski ogłoszony jest przez Zygmunta Króla rzymskiego ogłoszony jest nieważny, bo Zygmunt nie chciał słuchać wcale skarg polskich. 103) Zygmunt Król przystał później bowiem po zapozew*) na ów Bożego Narodzenia (Epiphania) w nocy pozew na ów sąd kompromisarski Królowi polskiemu. 104) Gdy posłowie polscy prosili Zygmunta aby dla zbyt krótkiego terminu raczył przewlec ogłoszenie wyroku, niechciał tego uczynić. 105) Król Zygmunt ogłaszając wyrok te tylko punkta przywilejów czytać kazał które za Krzyżakami mówiły, Polaków wcale niechciał słuchać. 106) Zygmunt wydał wyrok stronniczy. 107) Ziemia żmudzka należy do Jagiełły i Witołda dziedzicznie, nie ma więc Król Zygmunt prawa dysponować nią na korzyść Krzyżaków. 108) Już po r. 1420 Krzyżacy obrabowali i więzą kilku kupców polskich u siebie którzy dla handlu do Prus przyjechali. 109) Po r. 1420 pojmali Krzyżacy kilku szlachty

*) Zygmunt przyjechał później w nocy w wilię Epifanii do Wrocławia i zaraz nazajutrz wydał wyrok - posłowie zaś polscy już od 2 tygodni wprzód do Wrocławia przybyli i czekali (pag. 130)

których król dla strzeżenia granic wysłał, między innemi
pojmali krewnego szlachcica Jana Puchały i powiesili go w
lesie. 110) O tem wszyscy wiedzą. 111) R. 1422 Krzyżacy
pojmali kupców jadących z towarami z Gniewkowa do
Torunia, jednego z nich w koło wpletli a resztę zabili; choć
byli poddani królewscy. 112) O tem wszystkim wiadomo.
113) Król Władysław Jagiełło jeżeli oddał Krzyżakom
zamek Jassznecz, to uczynił dla świętej zgody, nie zaś
dla tego aby tem niejako aprobował (intentione omollo=
gandi - omologare) wyrok kompromisarski Zygmunta.
114) Wszystkie tu przytoczone artykuły są prawdziwe i
mieszkańcom Królestwa polskiego dobrze znane. —
Upraszą więc król polski papieża Marcina V aby ra=
czył ogłosić wyrok i nakazać Krzyżakom oddać Polsce
Księstwo pomorskie z 33000 grzywien należących się z docho=
dów przysądzonych wyrokiem delegatów Jana XXII — aby
wyrok przez delegatów Benedykta XII potwierdził — aby
Księstwa ~~[illegible]~~ i ziemię chełmińską, pomorską, micha=
łowską przysądzono Polsce, aby zamek Nessaw z wsiami
Orłow, Murzinow, Nowawieś czyli Nesdorf oddano Księstwu
Kujawskiemu — aby rzekę Drwęcę uznano za granicę
między ziemiami dobrzyńską a chełmińską i zwrócono
miasto Brodnicę — aby uznano zamek Drzezen za należą=
cy do Korony — aby Krzyżacy oddali Polsce wyduszone nie=
prawnie za Księstwo dobrzyńskie 2000 kop groszy prask. i
50,000 dukat. węg. — aby Krzyżaków na zapłacenie summy
800,000 grzyw. za wyrządzone szkody i drugie 800,000 za koszta
wojenne skazano — i koszta procesu im zapłacić nakazano.
= Gdy d. 14 lipca syndyk polski Mikołaj archidyak. gniezn. do=
magał się aby Krzyżaków nuncyusz skazał per contumaciam
d. 17 lipca zapozwał nuncyusz świadków z Poznania aby się
na 20 lipca stawili do przesłuchania jako to: Andrzeja biskupa
poznan. Piotra dziekana, Jana Kantora, Bartłomieja kanonika
Klemensa altarystę poznańskich, Mikołaja Załuka burmistrza
Henryka Buchwald rajcę, Niczeke Liehwin, Przeczchus
Falkowski, Szymon Stoyan, Nicolaus Sacchowische, Piotr

Awe, Piotr Calderen, Hannus Lydaden, Egidius Georgius
zwerbyl pisarza miejskiego, Andrzeja wojta i Wierzbiętę
instygatora poznańskich – którym to świadkom wydał
w Poznaniu d. 17 Julii 1422 datowany pozew Jan Stan=
guald nuntius delegatus per Antonium Zeno, i dnia
20 lipca 1422 przesłuchał ich przysięgę. – D. 30 lipca nuncius
Zeno mianował dziekana poznańskiego za urzędowego sło=
marza i przesłuchał go przysięgi, a d. 21 lipca sam słuchał
w Poznaniu przysięgi świadka biskupa a d. 22 lipca zaś
Piotra de Lamburga scholast. gnezn. i Stefana Boemus Mgra
Sacr. Paginae, collectorem Camerae apostolicae in par=
tibus Poloniae. – D. 1 Augusta trutynował delegat papieski
w Poznaniu przełożone mu polskie dokumenta i przy=
wileje, d. 14 Augusti przeglądał delegat w Gnieźnie przeło=
żone mu dokumenta, d. 18 Augusta examinował świadka
Czesthona dziedzica Dambnczy – D. 27 Augusta nun=
cius słuchał w Łęczycy zeznań i przysięgi cytowanych: Mi=
kołaja arcyb. gniezn. Jakuba płock. Jana kujawsk. bis=
kupów. Alberta scholastyka gniezn. – Cytowano oraz do prze=
słuchania świadków. Piotra Klukę kanonika, Mikołaja
z Witowa wikarego kujaw. Sobota z Roszkowa szlachcica
dobrzyńskiego (armigerum) Macieja kantora płock. Jana
Officiata płock. Mroschona kanonika płock. Stanisława
Taccha i Mikołaja Luba wikaryuszy płockich na dzień
22 Septemb. do ~~[illegible]~~ Łęczycy
– D. 1 Octobris w Łęczycy prokuratorowie polscy przedłożyli
nuncjuszowi akta procesu spisane przez Galharda de
Carceribus i protokół zeznań (Komisyi z r. 1339) do akt niniej szych wcielono
π) Johannes Doring presbyter ord. Theutonic. Dr. Decret. procurator
(In Glogovia majo=
ri Pauli de Rusdorf magistri gener. ord. Theut.
ri d. 7 Julii 1422) protestatur coram notario publico contra comissio=
nem Antonii Zeno nuntii: quoniam omnes lites inter Polonos et cruci=
feros extinctae sunt per arbitralem sententiam Sigismundi Roma=
norum regis, Wratislaviae d. 6 Januarii 1420 latam, quoniam
procuratorem ordinis citavit venire pro 7 Julii in Frawinstad locum
non securum et in dominio partis adversae situm asserens se ad tran=

p. 78.

situm per Prussiam tantum 14 equis usum fuisse, et ad Glogoviam majorem cum 100 equitibus pro securitate venisse – appelat ergo et provocat ad Sedem apostolicam contra Citationem Antonii Zeno praesertim cum Comissio haec per literas Martini papae (quas produxit) emanatas ex dispositione Sigismundi Romanorum regis revocata sit:

o) Martinus papa (Romae V Calend. April. Pontificatus Anno 5°.) praecipit nuntio suo M^gro Antonio Zeno ut comissionem revocet et tollat, quia Sigismundus Romanorum rex scripsit se habere amicabiles [illegible] vias ad pacem cum Pruthenis per quam partes ad concordiam perpetuae pacis deducentur, et ideo comissionem contra regis Romanorum sententiam et honorem [illegible] institutam tollendam esse. (pag. 79.)

D. 16 Octobr. w Kaliszu Jan Stanqualdus urzędnik nuncyusza słuchał zeznań świadków: Joannem castellanum Arripinensem. – Mikołaj archidyakon gnieźnieński odjeżdżając dla ważnych spraw zostawił na swe miejsce przy komissyi nuncyusza plenipotentów: Stanislaum de Scarbimiria, M^grum Jacobum de Zabonowo decret. doctores, Joannem Rudconis canonicum cracov. et Jacobum de Paranessijno Mediolanensis dioecesis.

baijlia = wyrokowanie wyłsądzenie

D. 18 Novembris Nuncyusz Zeno we wsi Nepołomicze w dworze króla Władysława i w izbie Mikołaja arcyb. gniezn. słuchał zeznań świadków Alberta biskupa Krak. Jana biskupa chełmskiego, Krystyna Kasztelana, Jana z Tarnowa wojewodę Krak. Mikołaja z Michałowa sandom. Jakuba z Koniecpola sieradzk. wojewodów, Michała sandomir. Jana kalisk. Krystyna sandeck. i Dobiesława wojnick. kasztelanów, Zbigniewa marszałka Koron. Zbigniewa protonotariusza apostol. i Stanisława Ciołka kantora Krakowsk.

D. 28 novembra Jakób de Paranessijno delegat nuncyusza w przytomności notariuszów i świadków (Nerio Leonardo civibus florentinis, Isidore de Annono cive mediolanensi) przeglądał podane przez Magistra Stanisława D^ra Dekretów i kanonika krak. dokumenta dotyczące zamku Drezen oraz Pomorza

D. 26 Januarii 1423 po skończonej Komissyi wydał [illegible] delegat nuncyusza Jacobus de Paranessino mediolanens. dioec. w Krakowie, Stanisławowi prokuratorowi polskiemu kopię całej Komissyi i zeznań świadków protokoł urzędownie spisaną przez notariuszów M^rum Nicolaum Michaelis de Lassotkij florens. dioec. clericum et M^rum Gabrielem Antonii de Bossis clericum mediolanensis dioecesis.

Lites
Tomus II

IV Copiae instrumentorum et privilegiorum actis adicatorum atque productorum per procuratores Regni Poloniae in causa contra Ordinem theutonicum anno. 1422.

najpewniej z r. [illegible] 1236 (podł. Script. rer. pruss.) bo indykcya IX na ten rok przypada.

1) Swentopleus D. G. dux Pomoraniae (Datum in Slupsk Anno geniturae [illegible] MCLXXXI = 1181 mylnie (lecz pewnie MCCXXXI cy: li 1231) indiccione IXa in die b. Joannis evang.) recognoscit: quod „cum castellania Sulpensis ducibus Poloniae in temporalibus et „Gnezdnensi archiepiscopo in spiritualibus videlicet in decimis „a multis retro annis pertinuisset, illustri principi seniori „Wladislao duci Poloniae in eadem castellania Sulpensi sicut et „in Polonia dominanti per ejusdem incuram seu negligentiam „rex Daciae Waldemarus asserens se sicut verum fuit per „aviam suam de stirpe principum Poloniae processisse, „sulpensem castellaniam occupavit et pluribus annis tenuit „occupatam, quod videntes barones et alii nobiles sulpenses „ne genti externae linguae ignotae ac haeredi non suo „subesse deberent per quod in posterum in servitutem redigi „potuissent, nos in dominum sibi eligentes ad dictam castella: „niam vocaverunt venerabili patre Heijnrico Ketlic gnezde „nensi archiepiscopo tertio*) anno suae consecrationis ca: „thedrae archiepiscopali praesidente. Nos illuc venientes „invenimus ibidem Rudolfum presbiterum senio confectum „rectorem ecclesiae sulpensis"... a quo in praesentia totius militiae recepimus ecclesiam ad gnezdnensem archiepiscopatum pertinere. Ideo damus id testimonium (pag. 65-66) = Przyłem wisiała pieczęć okrągła woskowa biała (rotundum de cera communi dependens in cordulis sericeis rubei croceique coloris) wyobrażająca jeźdźca z proporcem z napisem + S. domini. swentoplei de danzke.

(władysław Odonicz)

Około r. 1209 zajął Waldemar II król duński (który miał za żonę Richitzę córkę wło: dzimierza zięcia halick.) kasztelanię słupską która należała do dyec. gnieźnieńsk. i osobny archidyakonat (sufraga.) miał tworzyła.

*) błędzie deximotertio t. j. r. 1212) Henryk Kietlicz arcyb. gniezn.

2) Swentopleus dux Pomoranorum (Acta in Dansk 1236 Idus Maji) visis donationibus progenitorum nostrorum ecclesiae S. Adalberti ad quercum factis tempore abbatis Paulini ipsi et fratribus ipsius de Mogilno villis ipsorum ad dictam ecclesiam pertinentium videlicet: Gora Pelasewo, Trubki, Cominino et curiae ipsorum cum taberna in civitate Dansk et ecclesiae ipsorum in Slona hanc concedimus libertatem, ut statutus ab ipsis dominis videlicet abbate judex judicetur omnes causas parvas et magnas in villis, publicis stra: tis vel inter homines, etiam homicidia, furta castrorum et armorum vulnera (podobno te większe sprawy sobie książe do sądzenia wyłącza)

Liberat insuper (a conductu, incolas earum villarum ab omni solutione, theoloneo et exac: tione, a powoz et a custodia castri - sed tantum ad generalem nos: trae terrae defensionem cum hominibus nostris sub vexillo nostro se praesentare debebunt. Confirmamus eisdem fratribus de tabernis quae sunt in ipsa civitate Dansk, 5 scotos dena= riorum accipiendos singulis ebdomadibus per annum. Item donamus unum sturionem de mensa nostra annuatim, omnes clausuras quae fieri possunt in utraque parte fluminis Ka= cza, liberam capturam allecum et sturionum in utroque mari tam in navi propria quam in conventa vel in cujuscunque societate. - Praesentibus fratribus meis duce Samborio duce Retiborio, Mistawojo filio nostro, Jaraco abbate de Oliwa, Gnewomiro palatino, Woinone tribuno, Wenceslao subcamerario, Bertholomeo pincerna, Possado judice, Sulen= ko thesaurario, Johanne castellane de Slupsko et Beser= dzado tribuno (pag. 70-71) (Pieczęć opisana taka sama jak w No 1)

3) Swentopleus dux Pomoraniae (Datum in Slupsk 1237 d. VII Calend. Januarii videlicet in die b. Stephani prothomartiris) ob reverentiam beati Adalberti martyris et ob favorem patris Fulconis gneznensis archiepiscopi, confert gneznensi ecclesiae villas in terminis sui (Swentoplei) dominii sitas Guiseno videlicet Mothle ac Orel cum omnibus utilitatibus, lacubus piscationibus, venationibus possidendas. Gades earundem villarum sic denominantur: Mosthk Palite bloto, Gori Sorave bloto Cololens Kamonamiam. Coloni earundem villarum liberi erint ab omni servitute, exactione ducali, aedificatione castrorum et expeditione et a nemine judicabuntur praeter ipsum archiepiscopum vel cui eos archiepiscopus commiserit judicandos. (pag. 66-67) (Pieczęć jak w No 1 in filis sericeis nigri coloris appensum)

4) Clemens IV papa (Viterbii XV Calend. Aprilis, Pontificatus anno 4o) ad praeces archiepiscopi gneznensis confirmat dona: tionem villarum Crasano, Mothle ac Orel quam quondam Swentopleus dux Pomoraniae fecit ecclesiae et praedecessori tuo bonae memoriae Fulconi archiepiscopo. (pag. 67) (Cum bulla plumbea in filis sericeis rubei croceique coloris pendente)

5) Boleslaus d. g. dux Poloniae (Datum in Poznania infra octavas b. Apost. Petri et Pauli 1252) inspectis fidelibus servitiis comitis Raczononis „quae nobis ostendit dum castra quae „a Theutonicis quondam fuerunt occupata Cluzin videlicet „et Drezen per ipsius fidele servitium sunt nobis acqui: „sita" haereditatem ejus quae a nomine Raczon memorati comitis Raczononiczi nuncupatur et quam ei contulimus liberat a citatione cujuslibet castri et castellani, ab edifi: catione castri, a conductu ab expeditione, pouoz, stro: za, naraz, a septuaginta, a nastane, poduorone, opole, a bove, vacca annali, a poradlne quod ipse super homines suos accipiet, et si duo homines sui invicem se occiderint ipse poenam capitis accipiet, et ut a nullo kamerario nisi annulo ducis homines ejus citentur. — Praesentibus Boguslao episcopo poznan. Petrico praeposito, Petro decano ejusdem ecclesiae, comite Boguslao palatino, Joanne filio Albrechti palatino Kalisiensi, [redacted] Przetpelkone castellano poznaniensi; Dirsicraijo castellano gneznensi; Archambol: do castellano calisien. (pag. 85-86) (Pieczęć okrągła woskowa na sznurkach jedwabnych wisząca przedstawiała męża zbroj: nego z tarczą który smoka (serpentem) przebijał mieczem; z prawej strony była wieża z trzema basztami(?): napis do koła: + S. boleslai dei gracia ducis Poloniae.

6) Mystinoius D. G. dux Pomoraniae (Datum in Suece 1273) respectis fidelibus servitiis comitis Nicolai Janko: wicz confert ei haereditatem Crambcowske quam „ab omni exactione polonica" et solutione ab opole, citatione castri, vacca, bove, urna, melis, strosa, naras, pouos, poduorze, pouoleue, falconem nec custodiant nec solvant, nec ferinam ducant nec tentorium ducis, item liberat ab omni jure et solu: tione, a solutione annonae, ab eo qui stauonik dicitur quem [illegible] recipiunt, nec ducant, Homicidiorum inter ipsos incolas factorum ipse et ejus posteritas percipiat solutionem „ si vero actor „unus fuerit in onere alicujus vel alterius insimul solu: „tionem ex integro ipse et posteritas sua percipiet, judicium „et solutionem 60 marcharum. Item potest judicare in dicta

haereditate pugiles qualescunque sive gladii sive quod
vulgariter apellatur Kijg, sive ferrum sive examen aquae
liberum damus. Incolae vero a nullo judice ~~ab~~ palatino
vel castellano citentur. Potest etiam illam haereditatem loca=
re jure teutonico vel polonico, vendere, commutare. — Testes:
comes Waijsil palatinus gdanensis, comes Andreas castellanus
gdanensis, comes Paulus castellanus svecensis, comes Vnesla=
us subcamerarius gdanensis, Theodatus plebanus suecensis.
(pag. 59-60) — Pieczęć okrągła woskowa (appensum in filis se=
riceis moreli coloris) przedstawiała zbrojną osobę stojącą w bramie
z włócznią i tarczą. Napis: + S. dni Mijstijuoii ducis Pomo=
raniae.
7) Mistiwogius Pomoraniae dux (Datum in Suecze 1283 in
crastino b. Jacobi Apost.) donat Alberto episcopo vladislavien=
si et ejus capitulo portum maris qui Stzore nuncupatur
cum omnibus utilitatibus et villas nostras: Brod cum
Golgolevo integraliter sicut Michael tenuit, Suarissero
Sopcovo cum Sulcze sicut Wilten possedit, Mestyno ter=
tium Wispno quod Cridlovo dicitur Levino Vicemino
cum Sugrino sicut Glabuna pincerna noster tenuit, Porsto=
lono insinctum villae de Milobanie, medietatem villae de
Ceczenwo quam capellanus et culeria nostra de Purik
antea possidebat et Mrestijnam justa Milorslovo vil=
lam eorum sitam cum clausura nostra ibidem super
Siadam posita et cum castoribus sicut dux Poloniae
Premislius ad tempus ex nostra concessione tenuit quam
concessionem et privilegium eidem duci per nos datum revo=
camus, resignantes portum et villas ipsam (quas ab omni
exactione et jurisdictione liberamus) episcopo et capitulo
vladislavien. ~~(pag. 91-92)~~ Praesentibus: Vaijsilone palatino,
Paulo castellano de Svecze, Ludero cancellario, Andrea
castellano gdanensi Vneslao subcamerario, Theodrico,
Jimislao, Lamberto capelanis curiae nostrae. (pag. 91-92.)
8) Mistiwogius dux Pomoraniae (Actum in Nakel in colloquio
Anno 1284 Indictione XII 3 dies Septembris) ad petitiones Jacobi
archiepiscopi gnezdnensis confirmat donationem haereditatis

zrothle et sortium adjacentium Orel et Crusano [illegible] per illustrem principem dominum Swentopleum felicis recordationis quondam ducem Pomoraniae patrem nostrum factam venerabili patri Fulconi bonae memoriae archiepiscopo. Et quia dictam villam Stephano nostro militi filio Pholimiri, minus certi de prima collatione, jure haereditario dederamus, nunc deam donationem nostram contra deum et justitiam factam revocamus. Praesentem paginam sigillis illustrissimi principis Premizolonis D. G. ducis Poloniae filioli nostri et nostro duximus confirmandam. - Praesentibus comite Paulo palatino de Suece, comite Nicolao castellano de Sciecn, comite Stanislao castellano de Suece - et quia hoc actum in Nakel in colloquio ubi multi convenerant in testimonium etiam barones Poloniae duximus admovendos comitem Preczlaum castellanum gnezdnensem, comitem Sibilutorem castellanum de Nakel, comitem Vitum pincernam gnezdnensem. (pag. 67-68) Przytem wisiały 2 okrągłe woskowe pieczęcie na sznurkach jedwabnych (filis sericeis rubei et viridi coloris), pierwsza Mistywoja taka sama jak pod Nrm 6; a druga przedstawiała rycerza z proporcem i tarczą (na której był lew) st ojącego koło wieży na której był trębacz; z boku zaś wystawała ręka Opatrzności; do koła napis: + S. Premislonis dei gracia ducis Poloniae.

9) Mistiwoijus dux Pomoraniae (Datum publice in colloquio in Wiszegrad in octava Ascensionis Domini 1288 Indiccione prima) cum abbate et conventu de Bissouia cisterciensis ordinis talem facit commutationem: pro haereditate conventus vocata Schulpino in Cujavia quam illustri dominae Sifrosinae conjugi nostrae dedimus inter nos et ipsam divortio nunc celebrato, damus conventui haereditatem nostram Slawosz supra Vislam fluvium cum piscationibus in Visla et cum castoribus eximentes villam Slawosz ab omnibus juribus polonicalibus et servitiis videlicet a censu, a podvozove, a stroza, a collectionibus strossze, a constitutione castrorum, a custodia, a pozada, ab exceptionibus, a quolibet prevod super terram et aquam, a podvodz et vinoz a vinrod et naraz, a podvoda, a targoue, a pomoztoue, et ab omnibus aliis solutionibus quae ad nos pertinent et ab omnibus exactionibus a stan, vacca, onopo, wolowe, poradlne, a perticariis a statu equorum, a reparatione pontium et ab omnibus angariis; hominesque illius villae nec ad palatinorum, castellanorum

aut judicium citentur praesentiam „nisi per litteram nostro annulo sigillatam." Solutiones poenarum sive pro capite, sive pro furto, mutilatione, vulneribus, plagis aut causis quibuscunque ipse abbas aut ejus nuntius percipiet. – Praesentibus in colloquio Jacobo archiepiscopo gneznensi, Wislao episcopo cujaviensi, palatino Swecensi Paulo, Nicolao palatino de Trisew, Sciboro castellano de Luzk, Domeslao castellano de Wisegrad, Stanislao castellano de Sroska et aliis nobilibus clericis et lajcis. Sigilla nostrum ac Premislonis duci Poloniae appendi jussimus. (pag. 95-96)

10) Mistiwogius dux Pomoraniae (Actum in Gnezdna A.D. 1290 indictione 3a.) de consensu principis filioli nostri Premislii secundi D.G. ducis Poloniae et Cracoviae vendidimus Jacobo secundo gneznensi archiepiscopo pro 300 marcis argenti torunensis monetae duas villas nostras in castellania nostra de Suece Grozno videlicet cum jure patronatus et cum toto suo districtu de Kozole cum vinea et pomariis similiter cum suo districtu eximentes illas villas ab omnibus exactionibus, praeter dum expeditio pro defensione terrae facta fuerit, atque liberantes homines ab reparatione castrorum dum tota castellania eorum ad reparationem vel aedificationem compulsa fuerit, cedentes archiepiscopo jus dominii nostri in illis villis. – Praesentibus: Nicolao Kalisiensi, Suanca slupensi, Paulo suecensi, Nicolao de Livoro palatinis, Bodzeta lendensi et Sbiluto de Nakel castellanis et aliis baronibus terrae Poloniae et Pomoraniae. Sigilla nostrum ac filioli nostri Premislai ducis Poloniae et Cracoviae appendi jussimus. (pag. 68-69) (z 2 pieczęciami temi samemi co przy Nrze 8 wyż.)

11) Mistiwogius dux Pomoraniae (Datum in Sweeze in die S. Michaelis 1292) haereditatem Slawe appellatam super Vislam in districtu Swecensi quam a nobis noster capellanus Tomislaus temporaliter tenuit, quam in colloquio Vissegrodensi nobis resignavit libere coram baronibus nostris et quam haereditatem Slabeth vocatam nos conventui fratrum de Biesowia cisterciens. ord. pro commutatione haereditatis Scopsino tradidimus, et nunc tradimus possidendam jure haereditario theutonico quod Maideburgense vocatur, dantes facultatem ibidem forum faciendi cum omni jure fori ac per scultetum

„et scabinos omne judicium pro causa qualibet exercendi in
„gladio, igne, rota, ferro, suspendio, pugna, juramento et
„alioquocunque modo secundum jus theutonicum pro latro=
„cinio, furto, homicidio, mulierum seu virginum oppressione
„mutilatione membrorum, vulneribus, plagis, effusione
„sanguinis et in aliis quibuslibet causis magnis sive parvis
„et pro hiis omnibus redimendis in solutione pecuniaria nullum
„nobis jus seu portionem et nostris judicibus vel lanthwoijtho=
„nibus reservamus sive oficialibus." Liberamus ipsam villam et
habitatores ejus in libertate theutonica ab omnibus juribus
solutionibus ac servitiis videlicet a podvod, a ponov et
vivor, poduoda wimot, nastava wesura (vectura?) a na=
raz mortue poradlne poloue poduorove sciora a sakol
acanibus, castorum captoribus, a septuaginta, a quinquagin=
ta, a quindecim, et ab aliis juribus omnibus antiquis, a vacca,
a bove et a stan, castra et pontes non edificabunt nec emen=
dabunt, nec alicui jurisdictioni palatinorum, castellano=
rum, judicum, officialium ac camerariorum nec eorum ju=
dicies subjacebunt nec ad eos citabuntur, tantum ad nos per
nostram litteram evocati in jure theutonico respondebunt,
quod autem fieri non debet nisi prius coram abbate vel ejus
vicario justitia fuerit quaerulantibus denegata; et quidquid
tunc in nostra praesentia judicatum fuerit in poenarum so=
lutione, abbas tollat. – Testes: comes Paulus palatinus, Sta=
nislaus castellanus swetzenses, Menera castellanus de Wis=
segrod, Nazalus castellanus de Sroz, Palus subcamerarius
swecensis; datum per manus Andatiani notarii nostrae curiae.
(pag. 93–94)

12) Boristouogius dux Pomoraniae (Actum in Słupsk 1294)
haereditatem dictam de Lesono (deducta parte ejusdem quam
prius nostris dedimus militibus) conferimus Jacobo secundo
archiepiscopo gnezdnensi; liberantes incolas ob reverentiam b. Ma=
riae et b. Adalberti ab omnibus juribus ducalibus, angariis et
perangariis, solutionibus et exactionibus, salvo jure custodiae
castri nostri Sulpensis dum exercitus noster terram nostram egreditur
et quod ad defensionem terrae dum exercitus hostium ipsam invaserit
teneantur; archiepiscopus autem aut sui judices ipsos homines villae ju=
dicabunt. – Praesentibus comitibus Suanoza palatino de Gdansk, Laurentio
castellano sulpensi, Witga subcamerario ibidem, Pomorzone subdapifero, Ma=
thia subcamerario slauensi et domino praeposito ordinis sancti Vincentii (pag. 70)
(Pieczęć jak pod Nrem 6.)

13) Thomislaus illustris principis ducis Pomoraniae subcancellarius (Acta in Swecze 1294) recognoscit: quod haereditatem Slabes dictam ~~[illegible]~~ resignavit duci Pomoraniae qui eandem dedit abbati et fratribus de Bissowia accipiens abeis per commutationem haereditatem Scalpino in Cuiavia prope Brest sitam, et notificat declarando quod nullum privilegium super Slabes ~~[illegible]~~ habuit et quod ideo si post mortem domini ducis super Slabes aliquod privilegium praeter illud quod fratres de Bissovia possident ostensum fuerit illud irritum sit et inane. – Praesentibus: comite Paulo palatino Swecensi, comite Stanislao castellano ibidem, comite Naslao castellano de Sijrozk, comite Paulo subcamerario Swecensi, Dalesio fratre ejus, comite Danieslao dicto Crozslicz. (pag. 93) (Z pieczęcią woskową wiszącą okrągłą dużą – de cera gilua in zona sericea – przedstawiającego księcia trzymającego w prawej włócznie, w lewej tarczę z orłem. – jak pod Nr. 6 – pieczęć księcia)

14) Premislaus secundus dux Poloniae et Pomoraniae (Datum in castro Swecensi 4a feria post diem divinae Resurrectionis 1295) recognosit quod cum inter Wislaum episcopum vladislav. ex una parte et Nicolaum, Georgium et Rudolphum filios Michaelis, generosque ipsorum videlicet Andream subcamerarium de Gersendo et Albertum dictum Sivijc ex altera parte exorta esset quaestio super villa Sopcow: nos viso instrumento felicis memoriae Mistiwoji ducis quondam Pomoraniae patrui nostri non cancellato, non oblito nec vitiato: jussimus comiti Boguslao judici gnezdnensi et calisiensi ut inter litigantes diffinitivam sententiam promulgeret, qui proprietatem villae Sobcowo episcopo adjudicavit; quam sententiam confirmamus. – Testes: comites terrarum palatinus posnaniensis Vincenta, palatinus gdanensis Nicolaus palatinus et Adim castellanus gnezdnenses, Stanislaus castellanus Tharsouiensis, dominus Stephanus archidiaconus Pomoraniae, Paulus subcamerarius, Przeslaus subpincerna svecensis, Vneslaus subcamerarius gdanensis, Julianus pincerna, Paulus canonicus plocensis et plebanus de Celense et alii quam plurimi clerici et lajici fide digni. Datum per manus Jasconis curiae nostrae notarii. (pag. 92–93.)

15) Wladislaus dux regni Poloniae et dominus Pomora:
niae et Cujaviae, Lanciciae et Sijradiae (Datum Poznaniae
1296 in Vigilia Ascensionis Domini) confert jure haereditario
pro fidelibus obsequiis Nicolao palatino de Pomorania filio
Jankonis villas: Gostogewo et Olsewa Straka quarum vil:
larum incolas „ab omnibus solutionibus polonicalibus
„quae nostro dominio dinoscuntur pertinere videlicet
„a naraz, pouoz, prewod, poradlne, poneuolne, opole,
„straza, a bove, porco, vacca, ove“, a palatino et castri
citatione. Ipse vero Nicolaus habeat liberum arbitrium eas:
dem villas transferrendi in jus theutonicum cum omni
jure Novi fori, secundum quod omnes villae militum
in terra Poloniae sunt locatae. — Praesentibus comite
Benijamin palatino poznan. comite Alberto dicto Gaska
haerede de Sewolna, Dominico scriptore curiae nostrae
(pag. 61.) — z pieczęcią z wosku zwyczajnego – de cera communi
– wisząca na jedwabnych niciach czerwonych – rubei coloris –
przedstawiającą: pół lwa i (stojącego) pół orła z napisem: + S. Wladislai
dei gracia ducis Cujavie et Sijradie.
16) Wladislaus dux regni Poloniae et dominus Pomo:
raniae, Cujaviae, Lanciciae et Siradiae (Datum Poznaniae
1296 infra Octavas Dominici confessoris) recognoscit: quo:
niam amicus noster felicis recordationis Premislius secun:
dus rex Poloniae attendens fidelia obsequia comitis Nico:
lai palatini de Pomorania filii Jankonis, contulit ipsi
villam Sokolniczky, nos eandem donationem confirmamus.
— Praesentibus (comite Barwoldo castelano calisiensi, com:
te Bogusslao judice gnesdnensi; Dominico scriptore curiae nos:
trae. (pag. 62) (Pieczęć woskowa jak pod Nr. 15)
17) Wladislaus dux regni Poloniae, Pomoraniae, Cujā:
viae, Lanciciae et Siradiae (Acta in civitate nostra Kalis 1298
infra octavas B. Luciae Virg.) recognoscit quod fideli comiti Nico:
lao Jankonis palatino Pomoraniae civitatem Sirdniki cum
tribus villis adjacentibus videlicet: Obczanowo et Senkoradi utra: (et etiam pro alia hae:reditate sita in terra Pomoraniae)
que villa pro commutatione haereditatis suae Komorowo donavit
maturo super hoc consilio baronum plenius accedente.

AH

Villas hasce donatas liberat[mus] ab omnibus solutionibus poloni=
calibus videlicet a naraz, pouoz, prewod, a bove, vacca,
a poramb, a sztan ab urna mellis provincialis, a falco=
nibus, a venatoribus et a canibus ducalibus, a poradlne
ab opole, et a castri citatione. Omnia judicia majora vel
minora polonicalia vel theatonicalia ipse comes Nico=
laus habeat judicare et poenas judicatas recipere. –
Praesentibus: comite Alexio de Lekinsteijn castellano gru=
densi, comite Petro Scozonis castellano de Nououm,
domino Petro notario curiae nostrae. (pag. 62–63) (Pie=
częć taż sama co przy Nrze 15)

18) Wladislaus D.G. dux regni Poloniae, Pomoranie,
Cujaviae, Lanziciae et Sijradiae (Acta in civitate et clau=
stro de Strelna, feria 5ª proxima ante dominicam Oculi
1299) confirmat venditionem haereditatis Slup sitae su=
per aquam Luchijnam, quam constitutus in nostra nostro=
rumque baronum [confessus est se] fidelis noster comes Albertus dictus
Stanska (de assensu filiorum suorum vendidisse comiti
Nicolao Jacovicz palatino calisiensi et resignasse. Hanc
haereditatem absolvimus ab omni naraz a pouoz, a pre=
wod, a podworowe, a stroza, a boue, a vacca, a porco,
a pna, a stan, a poradlne, ab opole et ab omnibus so=
lutionibus et ab omnium palatinorum, castellanorum
et suppanariorum vel eorum judicum vel officialium (snać to był komor=nik przy judex)
jurisdictione ita quod incolae citati per ministeriales
minime respondere teneantur sed nostra littera sub sigillo
legitime tantum provocati; judicia vero majora vel mi=
nora et omnia alia quae se ad poenas manus vel capitis
habent extendere comes Nicolaus habeat judicare sine
nostro assessore et poenas per se recipere. Admittimus
etiam ut ipsam haereditatem jure theutonico collocet. – Prae=
sentibus comitibus: Mathia judice Cujaviae, Alexio de Lekin=
steijn capitaneo calisiensi, Woneslao subcamerario Cujaviae
Datum per manus Pauli clerici curiae nostrae sub anno
geniturae Domini 1299. (pag. 63–64) – (Pieczęć taż sama
co przy Nrze 15)

19) Wladislaus D.G. dux regni Poloniae, Pomoraniae, Cujaviae, Lanziciae et Sijradiae (Datum in civitate Gnezdna in die b. Johannis Baptistae 1299) ratione fidelium servitiorum quae nobis fidelis et dilectus comes Nicolaus Jankowicz palatinus califsiensis exhibuit, damus eidem haereditarie possidenda omnia judicia quae in districtu
„vel castellania de Racenze ad nostrum dominium spectare
„videntur et triginta urnas mellis in mellificiis nostris
„in eodem districtu Castellaniam vero in Scicen cum domi=
„nio quod ad nos spectat et palaciam in terra Zaborensi,
„salvo tamen jure aliorum supanariorum nostrorum
„qui in praenominatis castellaniis aliquas hapent su=
„pas vel officia quibus per hoc ratione hujusmodi
„donationis in proventibus suorum officiorum nolumus
„aliquid praejudicium gravari. – Praesentibus comite Alexio de Lekuinsceijn castellano rudensi, domino Andrea Kopidlowicz archidiacono stolpensi. Datum per manus Pauli clerici curiae nostrae. (pag. 60) – Pieczęć taż sama co przy Nr. 15 – sigillum rotundum de cera communi)

20) Wladislaus D.G. terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Poloniae, (Wielkapolska?) Pomoraniae, Cujaviae, Lanciciae, Siradiae dux (Datum in Bissouia infra octauas b. Andreae Apostoli 1306) notumfacit quod Malcha, Budiwagius, Johannes et Vojimirus filii quondam Martini et Wojimiri haereditatem suam in territorio Naklensi sitam quae Manthonarsco dicitur vendidissent Barstholdo abbati de Bijssouia et toto conventui ibidem pro 54 marcis monetae thorunensis. Quam venditionem confirmantes, damus potestatem locandi eam jure theutonico quod Maideburgense dicitur, cum omni jure ducatus nostri. – Praesentibus comite Troijano castellano de Nakel, comite Henrico filio Swanthoslai et fratre ejus Sandziwoijo, Polikone filio Boczache Przeslao filio Przeczslai. (pag. 96)

21) Friczko dictus de Schachowicz gubernator regni Poloniae et ducatuum Cujaviae et Pomoraniae

(Datum in Swecze 1304) notificat quod venientes coram
nobis Martinus Chzosla et Mathias filii quondam
Domazlai dicti Chzoslis recognoverunt quod pater ipso=
rum haereditatem Zeschnia cum sorte sibi adjacente
Vicouo quam suo servitio fideli et pecunia apud Mis=
tiwoijum ducem Pomoraniae comparavit, fratribus in
Bissowia contulit, praesentibus Alberto castel=
lano swecensi, Preslao castellano ibidem, Paulo subca=
merario, Gotschalco Wenceslao dicto Butka. Similiter
veniens rusticus Shdam nomine filius Sodlkonis co=
ram nobis affirmabat supra memoratam haereditatem
esse suam et patrem suum ipsam multo tempore pose=
disse, sed se una cum patre et fratre per ducem Mis=
tiwoijum fuisse ejectum, et abrenuntians omni jure fra=
tribus de Bissovia resignavit. — Praesentibus Harthu=
go castellano dirsowiensi, Lupo judice ejusdem cas=
tellani, Cyijatho judice in Garschna. (pag. 94-95)

22) Frater Conradus Saccus magister fratrum
domus Theutonicorum per Prussiam (Datum in Thorun
1304 die Kalixti papae et martyris) recognoscit quod
principi Leskoni duci Cujaviae et domino Juvenis Wla=
dislaviae ad instantiam ipsius 180 marcas thoruniensium
denariorum, ac demum 120 marchas denariorum eorun=
dem mutuassemus ipse nobis pro eadem pecunia territo=
rium suum Michalow cum omnibus terminis suis pigno=
ris nomine obligavit, ita quod si a proximo festo Nativi=
tatis Jesu Christi infra biennium per ipsum aut fratres suos
Premislaum et Kazimirum (cum nullus alius exsolve=
re debeat) pecunia soluta non fuerit territorium Michalow ad nos et
ordinem nostrum possidenda perpetuo devolvetur. Si autem infra
biennium dux Lesko aut fratres ejus pecuniam supradic=
tam solverint nos tenebimur ipsis territorium reddere. Pro=
mittimus etiam quod interim quo ad teneamus nomine pig=
noris praedictum territorium in eo contra voluntatem ducis Les=
konis nullam faciemus munitionem neque sumptus aliquos
ad quorum solutionem faciendam ipsum postmodum compellere deberemus.

-Testes fr. Guntherus de Swartzenburgh provincialis ter:
rae culmensis, fr. Henricus de Dubin comendator in Thorun,
fr. Otto commendator in Schonense, fr. Henrich de Wedert
commendator in Nessow, fr. Gozwinus vicecommendator,
fr. Petrus commendator in Redino. (pag. 97)

23) Frater Henricus dictus de Plock Magister genera:
lis terrae Prussiae ord. S. Mariae de domo Theutonicorum
(Datum in Thorun in die apostolorum Philippi et Jacobi
1309) recognoscit quod accedens princeps Premislius dux
Cujaviae dominus Wladislaviae ostendit in servitio pa:
trui sui incliti principis Wladislai ducis Cracoviae
4000 marcarum argenti damni se percepisse in terra
Pomoraniae, quam sibi idem princeps Wladislaus com:
miserat gubernandam, praeter id quod ratione debito=
rum quae in dicti patrui sui existens servitio con:
traxerat (piscaturam?) piscariam et bona seu villas inter Noga:
tum et recens mare sitas, quae ad ingenuam domi:
nam Poloniae (wydrukowano błędnie: Salomee) ducissam
Cujaviae praefatae matrem ipsius ex paterna succes:
sione pertinebant, nobis et ordini nostro vendere eum
opportebat. Nos istud testimonium veritati reddere tenea:
mur protestandum. In cujus rei sigillum nostrum et
sigilla fratrum nostrorum sunt appensa, videlicet Gunthe:
ri dicti de Swartzenburg provincialis terrae culmensis
et Heberhardi (de?) Werenburg commendatoris de Cnus:
burgh. (pag. 96-97)

24) Fr. Luderus ordinis hospitalis b. Mariae et do:
mus Theutunicorum jerosolimitani generalis magister
dei gratia natus dux Brunsuicensis una cum conprae:
ceptoribus nobis assistentibus (Data in Marienburg domo
nostra et principali 1334 in vigilia beatorum Philippi et
Jacobi apostorum) ~~prorogat treugas~~ cum Kazimiro rege
Poloniae usque ad instans festum Pentecostes duraturas statu:
tas treugas prorogat ad festum b. Joannis Bapt. ad unius anni
spatium prout in litteris super treugarum observantia cum Kazimi
ro rege Polon. statutarum in Thorun 1333 dominica Misericordia

Domini confectis plenius continetur inclusis etiam principi:
bus Johanne rege Bohemiae ac comite Lucijnburgensi et
Sijmuito et Troijdano ducibus Masoviae. Spon:
demus etiam castrum Brest cum civitate et terram ipsius
cum villis, theoloniis (theoloneo in Redeo excepto quod pro
nobis ad custodiam viarum reservamus) tradere Sijmuito
duci Masoviae vel eo nolente Mathiae wladislaviensi
episcopo habitis tamen primo litteris Kazimiri regis Polo:
niae super treugarum innovatione huic tenori responsis
ac super promissione de castri et civitatis praedictorum
restitutione ac conservatione qualitatis a parte ipsius
conficiendis et nobis transmittendis, omni dolo abjectis:
cum tali tamen conditione quod idem dux vel episcopus
nobis et non alteri quatuor septimanis ante treugarum
expirationem reddere teneantur, si inter regem Poloniae
et nos pax perpetua per Johannem Bohemiae et Carolum
reges non fuerit ordinata. Si vero rex Hungariae nunc
restitutionem castri et civitatis Brestensis non proba:
verit, ex tunc Semovitus dux Masoviae vel episcopus
tenentur illud nobis reddere treugis nihilominus dura:
turis. In quorum evidentiam sigilla nostra et conpraecepto
rum nostrorum sunt appensa videlicet: fr. Conradi Keschel=
hinc magni commendatoris et provincialis culmensis, fr.
Siffridi hospitalarii ac commendatoris Elbinghensis, fr.
Guntheri de Swarczburk trapparii et commendatoris
Kynsburgensis, fr Lutolfi Konyngh thesaurarii, fr.
Segeardi de Swarzburc commendatoris de Grudens et
fr. Rutheri commendatoris in Mewa. (pag. 86-87) –
(Z 7. okrągłemi pieczęciami woskowemi – de caera communi – +
na tasmach pergaminowych – in listis pergameni – :1)
Większa od innych z wosku czarnego, na niej: imago b. Mariae
sedentis in kathedra cauerzata filium suum tenentis in
ulnis suis, cum litteris: + S. Magistri generalis hospitalis
sancte Marie Theutonicorum Jerosolimitan. 2) mniejsza
z wosku czarnego, na której były duae imagines Dei patris

a parte dextra et b. V. Mariae a parte sinistra super uno
tribunali sedentium; manus Dei patris recta extendebat
se ad caput B. Mariae ambas manus orando tenentis,
cum inscriptione: + S. preceptoris domus theutonicorum.
3) mata: cum imagine Christi sedentis a parte dextra
ante vas aquae et S. Petri lavantis cum genibus flexis
a parte sinistra pedes Christi; cum inscriptione: + S. hospi=
talarij domus theutonicorum. 4) mata - cum imagine
erecti Christi vestientis pauperem, cum inscriptione:
+ s. trapparij domus theutonicorum. 5) mata: - cum ima=
gine brachii tenentis clavem, cum inscriptione: + S. the=
saurarij fratrum theutonicorum. 6) mata: Caput bo=
vis inter cornua crucem habentis: + S. Commendatoris
in Grudencz. 7) mata: Lilium cum duobus avibus desuper
et duobus avibus subtus idem lilium: + S. commendato=
ris domus de Mewa.)

25) Fr. Henricus Teusmer magister generalis Ord.
fratr. hospitalis b. Mariae domus teotonicae Jerosoli=
mitani (In Marienburg in vigilia b. Joannis Bapt.
1349) cum Casimiro rege Poloniae limites inter terras
Kujaviam atque terram Culmensem et Pomoraniam or=
dinat. (Ten sam w dodatku do Tomu I Pars I: Lites)

26) Dobrogost una cum fratribus suis Arnoldo, Hol=
rico et Bartholdo comites de Drezen (Datum Cracoviae
in die b. Mariae Magdalenae 1365) considerantes qualiter
progenitores nostri cum castris Drezen et Santhok ad Coro=
nam regni Poloniae ab olim pertinebant, quae castra cum
territoriis eis junctis intra limites regni Poloniae sunt
inclusa: castra eadem Drezen et Santhok cum adjacentiis
ipsorum ex nunc a Kazimiro rege Poloniae in feudum
verum recepimus facientes Coronae homagium de iis=
dem castris, promittentes regem contra quemlibet defensare
et nusquam deserere, spondentes gentes regis ad castra nostra
intromittere et contra hostes sub rege vel capitaneo suo servire.
- Praesentibus: Wenceslao Lemodlinensi, Henrico zaganensi,
principibus, Joanne cracoviensi, Floriano lanciciensi cancellariis

Andrea palatino cracov. Wierzbantha poznan. Sandziwo=
gio naklensi castellanis, Nicolao dicto Strala de Grzandzen,
Predborio de Brzesze. (pag. 88) (Z 4 małemi okrągłemi pie=
częciami z wosku zwyczajnego, z których pierwsza na sznurku
– ~~[illegible]~~ cordula sericea – z jedwabiu zielonego, reszta
~~[illegible]~~ na sznurkach z jedwabiu czerwonego wisiały: 1) In scuto
imago unius clavis a parte sinistra quatuor virgulas
in modum radiorum habentis cum inscriptione: + S. Do=
brolgost de Ost. (in cera rubea cum cordula viridi coloris)
2) Tria sigilla de cera communi cum eadem imagine sicut
primum et inscriptione nominum Arnoldi, Ulrici et Bar=
tholdi fratrum dicti Dobrolgost de Ost: + S. . . . . de Ost.)

27) Ulricus haeres de Drezeno (Actum in Raczensz
feria 5a prox. die Corporis Christi 1402) de consilio ge=
nitricis suae Wladislaum regem Poloniae in dominum
suum recipit et ipsi ac regno Poloniae cum castro nostro
Drezeno perpetue homagialiter adhaerere velut subditus
et regnicola promittit. Si autem nos sine ~~vel prole nostra~~ prole mori con=
tigerit, castrum Drezeno ad regem Poloniae devolvatur
et ad Coronam pertinebit. Promissionem super fidelitate et
obedientia praestabit regi Poloniae burgravius noster
una cum consorte et genitrice nostris ad manus San=
dziwogij de Ostrorogh. Spondemus etiam castrum nostrum
Drezeno ad repellendum hostem regi Poloniae quoties opus
fuerit aperire et concedere. – Praesentibus Nicolao de
Kurow archiepisc. gnesn. Joanne vladislav. Alberto posnan:
et Jacobo plocensi episcopis, Sandziwogio Swidwa pos=
nan. et Sandziwogio de Schuwino calisien. palatinis.
(pag. 89-90) – Z pieczęcią małą okrągłą – de cera communi viridi
in lista pergameni appenso, in cujus medio erat imago
clavis magnae in scuto habens a parte recta tres vir=
gulas in modum radiorum se erigentium cum litteris:
+ S. Ulrici de Ostrorog (pag. 90)

V Depositiones testium (Nr 1–29) per Antonium Zeno
judicem delegatum receptorum in causa inter Wladislaum
regem Polon. et Magistrum Ordinis b. Mariae Theutonico:
rum, a die 20 Julii 1422 incipiendo. (pag. 99–315)

1. Dominus Petrus de Kobilino decanus posnaniensis
aetatis 60 annorum et ultra testis productus, citatus
et juratus respondit: quod regnum Poloniae fuit creatum cum
ducatibus et feudis a 300 annis et ultra „quia sic continetur
„in Cronicis antiquis de quibus habetur in vita S. Stanislai
„quas ipse legit." (pag. 99) Fines regni sunt ab una parte du:
catus Slesiae quos dividit a regno Poloniae fluvius Baricz
et alius Odra; ex alia parte versus Saxoniam seu Marchiam
Braniburgensem fines regni dividit fluvius Odra conjunctus
cum fluviis Albia et Wartha; versus Ungariam fluvius
vocatus Minor Danubius; versus Prussiam plures fluvii
in una parte fluvius Drwancza in aliqua parte Wisla, in
alia parte videlicet inter terram Culmensem et terras Pru:
thenorum dividit fluvius Ossa. Ipse testis fuit in omnibus
finibus praeterquam in finibus versus Saxoniam. Regnum Polo:
niae autem fuit privatum corona sive diademate regali „quia
„sic continetur in Vita beati Stanislai quam ipse bene le:
„git," propter occisionem S. Stanislai per regem Boleslaum. Dictum
regnum Poloniae fuit restitutum per ecclesiam in personam
Kazimiri professi (subdiaconi) in monasterio Cluniacensi cum certis one:
ribus, quorum primum fuit denarius S. Petri qui adhuc solvitur
in toto regno, et quod singuli nobiles de regno portarent
unum album pannum ad collum loco stolae (pag. 100) et vidit ipse tes:
tis a multis dictum pannum portare. „Regnum" Poloniae fuit au
tem restitutum ad dignitatem regalem ante 130 annos; prius
autem vocabatur haec dignitas ducatus. – Testis fuerat in
Studiis extra regnum et in curia romana (in civitate Zizana). – Wisla et Nogathus sunt
idem fluvius usque prope Marienburg et dividuntur circa Gdansk
per 7 milliaria; fluvius Wisla est artatus (pag. 101) et ductus
ex alveo proprio. – Commune vulgare theutonici est ultra Ossa et
poloni citra Ossa. – Generalis consvetudo sic se habet in regno Poloniae
quod decendentibus ducibus vasallis sine masculina prole ipsi du:
catus et feoda devolvuntur ad regem. Sic ducatus Dobrinensis post
decessum ducis Albi devolutus est ad regnum sicuti et ducatus Lanci:
ciensis – Super articulum 53 quod Cruciferi anno 1331 Poloniam invaserunt

ubi habebant in com: missis negotia episco: pi cracov.

deponit testis sic se „legisse in antiquis libris et Cronicis"
(pag. 105). — Quidam affinis ipsius testis fuit missus per regem Wladis:
laum contra Ladislaum ducem opoliensem regi rebellem in castrum
Bobrowniky in terra dobrinensi; Ladislaus dux videns se non
posse resistere potestati regis obligavit Cruciferis terram do:
brinensem cum fortalitiis in 80000 flor. Cruciferi congregato exer:
citu insurrexerunt contra capitaneum exercitus regis et fu:
gaverunt eum occupantes ducatum dobrinensem; et ipse testis
fuit in campis tempore gwerrae cum patre suo

2. D. Joannes cantor poznaniensis nationis de Slesia testis (pag. 108)
aetatis 60 annorum et ultra, deposuit „quod et ipse legit in
antiquis Cronicis (pag. 108) quod Otto III imperator qui venit
ad visitandum corpus b. Adalberti in Gnezdnam dedit initium
regno Poloniae, quod tunc regebatur nomine ducatus. Erant
autem in regno Poloniae multi ducatus devoluti ad mensam
regis, nunc autem habet tantum duos ducatus Mazoviae,
de jure tamen plures deberet habere sicut ducatum Sle:
siae, Pomoraniae etc. Regnum Poloniae habet confines Mar:
chiam Brandeburgensem, ducatum Stolpensem, Lusaciam,
regnum Bohemiae et terram Prussiae, regnum Hungariae. —
Testi retulit modernus episcopus culmensis quod terra culmen:
sis fuit assignata in dotem ecclesiae culmensis per ducem Ma:
soviae, et quod super hoc haberet privilegia. Ab episcopo vladisla:
viensi defuncto audivit testis quod quidam rex Wreschko fuit
in possessione ducatus Pomoraniae. Territorium inter Nogathum
et salsum mare pertinet ad regnum Poloniae; terra culmensis
non fuit autem ducatus per se, sed fuit pars Masoviae. — Ipse
testis ante 30 annos cum esset scholasticus vladislav. ~~fuit cum~~ duobus aliis ambasiator episco:
pi vladislaviensis ad magistrum Prussiae ad exponendum quae:
relam de usurpatione Wislae et habuit in responso a magistro
quod ripa ex parte regni erat Polonorum sed fluvius et pisces
erant Cruciferorum. Castrum Neschow cum villis in eo contentes
est aedificatum in ducatu Cujaviae. — Testis ipse vidit ducem duca:
tus dobrinensis nomine Kazimirum alias Album ante 40 annos;
et vidit ibidem duos duces successive quorum unus decessit sine
prole masculina et ob hoc devolutus fuit ducatus dobrinensis
ad regem Hungariae et Poloniae qui hunc ducatum donavit altero
duci Ladislao, post cujus mortem, quia erat sine prole masculina du:
catus dobrinensis devolutus est ad regnum Poloniae. — Ecclesia vla:

dislaviensis habuit multas litteras donationis factas per Swistiwoquum ducem Pomoraniae. — Ludovicus rex Poloniae et Hungariae donavit seu investivit in feodum ducatum dobrinensem Ladislao duci oppoliensi qui eundem ducatum pro 50000 flor. Cruciferis obligavit quam pecuniam in Thorun nomine Ladislai ducis quidam canonicus opoliensis Bernardus a magistro cruciferorum recepit, ex post anno 1404 Cruciferi occupabant ducatum dobrinensem. — Ipse testis erat in Pomoraniae terra cum episcopo vladislaviensi quem Magister ordinis Cruciferorum diligebat et saepius eidem episcopo scribebat de irruptionibus Cruciferorum factis in terras Lithwaniae.

(Andreas Laskary de Gosławice + 1426.) 3. Reverendus pater D. Andreas episcopus posnaniensis, testis aetatis 60 annorum (pag. 116) deposuit quod: „recordatur ab antiquo „ante 40 annos familiaris quidam suus cantabat quandam can„tilenam quae communiter per alios cantabatur quae con„tinebat ita verba in substantia: Tu rex Kazimire nunquam „habeas pacem cum Pruthenis, donec recuperes Gdansk, „dest terram Pomoraniae." (pag. 117) Ipse testis audivit multa a canonico gneznensi antiquo Laurentio alias Lorko, qui fuit familiaris Jaroslai archiep. gnesn. et inter alia quod pater Kazimiri regis circa finem vitae suae mandavit filio suo Kazimiro ut ducatum Pomoraniae recuperet. Monasterium ord. cisterc. Pelplin dioc. vladisl. fuit in magna parte dotatum per Swistiwoquum ducem Pomeraniae; tempore regis Kazimiri gubernabatur iste ducatus Pomeraniae per dignitates et officia secundum mores regni Poloniae videlicet per palatinos, castellanos, camerarios. — Ipse testis vidit instrumentum in quo legebatur quod quidam dux Mazoviae distinxit diocesim culmensem incipiendo versus Prussiam ubi flumen Ossa influit Wislam et sursum a flumine usque in Thorun et ad eum lacum in quo flumen Drwancza fluit in flumen Wisla et ascendendo a flumine Drwancza usque in Brodnicza et ultra, et hodie tenentur illi limites pro diocesi culmensi ita tamen quod usque ad fluvium Brodicza quod influit Drwancza prope Gorzno oppidum plocensis episcopi; adhuc credit diocesis culmensis. — Ipse testis fuit quondam electus vladislaviensis et tunc audivit commissum fuisse bellum inter regem Wladislaum et fratres Cruciferorum in loco Plowcze dioces. vladislav. propter occupationem ducatus Pomoraniae.

Confines terrae Pomoraniae dividentes ipsam a terra Prus=
siae incipiunt in flumine Wisla ultra castrum Swecz: flumen
Ossa dividit diocesim Culmensem a dioecesi pomezaniensi. – Duca=
tus Masoviae est intra ipsum regnum Poloniae, quia duces Ma=
soviae sunt de consangvinitate regum Poloniae et „utuntur eis=
„dem armis quibus ipsum regnum" (pag. 120) et duces Masovie
serviunt cum quantitate certa gentium armatorum in expe=
ditionibus regis Poloniae. Rex Kazimirus tenuit civitatem et
castrum capitale Ploczsko quod tenuit avunculus ipsius testis
nomine regis Poloniae. – Ipse testis vidit in aliquibus locis
ultra fluvium Ossa esse villas in quibus sunt homines
alterius lingwagii quod non intelligunt Polonos nec
Theutonicos. Fluvius Wisla est communis limes inter terram
Cujaviae et Culmensem incipiendo infra Thorun et descendendo
usque ad villam Transacz monasterii de Corunowo ord. cisterc.
ascendendo ab eodem loco usque in Thorun et a Thorun usque
in Slotoriam per unum milliare totus fluvius Wisla possi=
detur per ordinem (incertum est utrum de jure aut de facto)
Ab eo loco in quo influit Drwancza Wislam sursum totus fluvius
est regis Poloniae dividens ducatum Cujaviae et Dobri=
nensem. Villae Orlow et Murzinow sunt in ducatu Cujaviae
castrum vero Neschow super litus Wislae per medium milliare
distans a Thorun descendendo per fluvium Wislae, edificatum
post aquisitionem dictarum villarum per Cruciferos est in
posessione eorum. Fluvius Drwancza dividit ducatum dobri=
nensem a terra culmensi et circa locum Brodnicza (ubi testis
erat in scolis) stat antiqvus alveus vocatus antiquum Drwan=
cza qui alveus dividebat ducatum dobrinensem a terra culmen=
si. Cruciferi autem fecerunt novum alveum et subtraxerunt
ducatui dobrinensi civitatem Brodniczam quam terrae culmensi
adjunxerunt. Cum autem dux dictus Garbacz dux ducatus dobri= (pag. 122)
nensis defunctus est sine prole masculina, ducatus dobrinensis
devolutus est hodie mensae regali. Idem dux (quem Nicolaus decanus
vladislav. filius palatini lanciciensis bene novit) edificavit castrum
notabilius hujus ducatus dictum Bobrownyky super ripam Wislae.
Quidam dux Albus dux vladislaviensis et gnewkoviensis ingressus
religionem est, per quem ingressum ducatus (dobrinensis ?) devolutus

est ad mensam regalem. — Mistiwogius sive Msciwogius dux Pomoraniae, quem illa patria appellat Mestwinum dotavit monasterium Pelplin in ducatu Pomoraniae; ecclesiae autem vladislaviensi dedit Swanthopelk (quod est nomen polonicum) multa privilegia) — „Nullus nobilis regni Poloniae potest alienare
123. „bona existentia intra confines Regni in personam maxime non „subditam domino regi Poloniae sine ipsius consensu." (pag. 123) — Fratres S. Mariae de Prussia fuerunt adducti per Conradum ducem Cujaviae et Mazoviae et auxilio principum Poloniae acquisiverunt sibi dominium Prussiae. Varsovia „locus ille „notabilis est et insignis et notabilius oppidum quolibet alio „in illis partibus habens Collegium Canonicorum, et credit „sic fuisse ab antiquo locum insignem et hoc maxime „quia sic apparet ex aedificiis et muris antiquis et quia „publica vox et fama est et communis reputatio inter „incolas illarum partium et etiam in regno Poloniae." (pag. 125) — Ipse testis fuit in tractatu cum Sandziwogia capitaneo Majoris Poloniae ut impignoratio ducatus Dobriniensis per Ladislaum ducem opoliensem Cruciferis locum non haberet: et ob hanc causam accessit prope Thorun ad unam dietam ut possit tractare cum duce Ladislao quod non traderet ducatum dobriniensem in possessionem Cruciferis. — Tempore captivationis ducis Joannis senioris Masoviae per Cruciferos ante a. 1404 fuit testis Pragae in studio et vidit filium praefati ducis cum Cancellario venientem Pragam causa deponendi quaerelam de captivitate praedicta coram Wenceslao Romanorum rege. — Ante a. 1409 Albertus episcopus poznan. ivit ad obsidionem castri Drzen. — Cruciferi ante occupationem ducatus dobriniensis fecerunt diffidationem Vladislao Jagielloni regi ~~et~~ et infra 2 vel 3 diem antequam litterae diffidationis pervenissent ad regem fecerunt invasionem, depopulabant ducatum dobriniensem, multas villas incenderunt, fecerunt rapinas oppressiones mulierum et stupraciones virginum in ipso die Assumptionis: in villa Nowogroth receperunt vas aereum baptismi. — Ipse testis scit, „dominum regem esse hominem pacificum et vitantem gwerras."

4) D. Stephanus Palecz prof. S. Theol. natione Bohemus archidiaconus calisiens. aetatis 50 annorum testis deposuit quod Sigismundus rex a. 1419 in medio noctis praecedentis festum Epiphaniae domini

applicuit Wratislaviam et in ipso die Epiphaniae ante prandium protulit Sententiam inter regem Poloniae et Cruciferos nulla deliberatione facta et non auditis ambasiatoribus regni Poloniae videlicet episcopo plocensi et posnaniensi. Sigismundus rex excusavit se tunc quod fuerat in partibus Moraviae valde occupatus et ideo non potuerat venire juxta promissa. Petivit autem Sigismundus rex ambasiatores polonos terminum prorogari ad aliquot dies in Wratislavia et dixit se sententiam proferre velle in Kalis in praesentia regis Poloniae. Sed hoc dixit Sigismundus dolose et fraudulenter quia scivit ambasiatores polonos non habuisse auctoritatem prorogandi terminum.

<u>5. D. Petrus de Lamburga licentiatus in decretis, scholasticus gnesnensis, collector fructuum Camerae Apostolicae,</u> aetatis 50 annorum, testis deposuit: quod denarius S. Petri solvitur in regno Poloniae exceptis Russia, Lithwania et aliis partibus noviter regno incorporatis (pag. 132) – „Durum est judicare de mentibus hominum, solius Dei est" (p. 133)

<u>6. D. Clemens altarista ecclesiae posnan. et rector eccles. paroch. in Wischoczsko,</u> aetatis 80 annorum testis deposuit super primo articulo ita esse „ex eo quod legit in <u>Cronicis</u> antiquis regni" (pag. 134). Avus testis habuit 140 annos, pater vero 60 annos et patruus 80 annos. – Testis novit Johannem Suchiwilk archiep. gnesn. – Archidiaconus calisiensis habuit in suo archidiaconatu 87 ecclesias in quibus colligebat denarium S. Petri nomine Collectoris Sedis Apostolicae. – Tempore regis Kasimiri (Magni) Cruciferi singulis annis ratione arendae terrae Pomoraniae solvebant regi tributum videlicet certam pecuniam et certam quantitatem panni lanei item 24 massas (vasas ?) allecum et ficus et olivas. – Frater ipsius testis (testis qui fuit prius archidiaconus calisiensis) erat burgrabius calisiensis. – Post mortem regis Casimiri solvebant Cruciferi adhuc tributum de Pomorania Sendziwogio palatino qui fuit capitaneus totius regni. – Ipse testis erat capellanus Ladislai ducis opoliensis et ipse cum notario ejusdem ducis dicto Passek recepit ex Wratislavia pecuniam solutam ex pacto per Cruciferos pro impignoratione ducatus dobrinensis et pecuniam hanc conduxit de Wratislavia in Opoliam

et praesentavit eas uxori Ladislai ducis. - Ob causam redemtionis ducatus dobrinensis a Cruciferis, fuit indicta Collecta nobilibus regni Poloniae - de quantitate autem exbursata (wydare) pecuniae nescit testis.

7) Georgius Merkil notarius civitatis poznaniensis aetatis 46 annorum testis natione Polonus deposuit quod Wladislaus dictus Lokethko possidebat ducatus Culmensem, Michaloviensem et Pomoraniae. Fluvius Wisla est limes regni Poloniae praecipue autem Nogathus qui per totum suum decursum (per 2 miliaria versus Marienburg et ex inde per 4 miliaria versus Helbing, ex inde ad lacum magnum et de laco magno in mare) dividit regnum Poloniae a terra Prussiae; territorium autem inter Nogatum et fluvium Wislae vocatum Zolawa pertinet ad regnum Poloniae. Ipse testis fuit patronus navigii per octo dies dum rex Wladislaus Jagiello teneret terram Thorun, et ipse testis percepit in illis 8 diebus pro commoditate dicti navigii 60 marcas et civitas totidem. - De Premislio rege Polonorum audivit testis a quodam Barthosio 150 annorum et a nobili dicto Parzisch aetatis 130 annorum. - Ipse testis audivit a patre suo quod regnante rege Wladislao Lokethko tres fratres satis potentes moverunt gwerram adversus regem et perturbabant terram Pomoraniae quam rex Wladislaus tunc possidebat. Unus ex fratribus major natu captus aliquo tempore in Cracovia tenebatur, sed postquam dedit alios duos fratres obsides, liberatus est. In processu temporis et illi duo fratres per fugam evaserunt, et tunc omnes 3 fratres congregata potentia ceperunt Pomeraniam perturbare. Rex occupatus circa aliam gwerram recommendavit Pomoraniam magistro Prussiae ad defensionem (p. 142) ex consilio cujusdam ducis Cujaviae qui erat magistro junctus affinitate habens unam sororem suam in uxorem. Magister vero officialibus regis partim ejectis partim interfectis, possessionem Pomeraniae sibi retinuit. Quum rex possessionem Pomeraniae a magistro repetebat, venit ad bellum et tandem quaedam pacta inita sunt eo modo ut Pomeria remaneret ordini soluto certo censu regi Poloniae; a quo censu cruciferi postea cessaverunt. Idem testis dixit quod dum in anno elapso fuisset in Gdansk quidam sacerdos pruthenus de cancellaria magistri

+

narravit ei quod dum multocies recurrisset privilegia ordinis
in cancellaria: non invenit quo titulo Cruciferi Pomeraniam possi=
derent; rogans ipsum testem quod ei revelata secrete teneret;
quia si ad notitiam magistri vel fratrum deveniret, statim pro=
iceretur ad aquas. — Item dixit se audivisse a patre suo quod
creato regno Poloniae, contigit papam expelli de sede sua: tunc
rex Boleslaus Chabri congregata potentia sua papam sedi
suae restitui curavit, ob cujus meritum papa effecit quod
regnum Poloniae ab omni superitate esset exemptum, „et
„ita videntur sonare Cronice et epitaphium scriptum in
sepulcro praedicti regis sculptum in lapide marmoreo." (pag 143)
" — Multa audivit de Cruciferis testis a Sandziwogio generali
capitaneo majoris Poloniae et palatino calissiensi. — Cruciferi
de terra Pomeraniae solvebant Kazimiro regi Poloniae tribu=
tum 18000 marcarum et falcones. — Ipse testis praesens fuit
quando pro redemptione ducatus dobrinensis a Cruciferis (per
Ladislaum ducem oppoliensem impignorati) nomine Vladislai
Jagellonis regis numerata fuit per Nicolaum Bachnar in
Thorun fratribus Prussiae 50000 florenorum partim in
auro partim in argento. — Ulricus qui tenebat castrum Drzen erat
vassallus regis Poloniae, sed dum ob commissum homicidium unius
presbiteri [ex nobilibus regni Poloniae rex contra Ulricum ad [Sbiluti plebani
debitam punitionem procedere voluisset, Ulricus submisit se
protectioni fratrum Prussiae
8) Henricus Buchwald consul civitatis posnan. aetatis 70 an=
norum natus in terra culmensi testis deposuit quod ducatus Pome=
raniae habuit suos confines versus Marchiam novam quendam
fluvium parvum et cumulos terrae qui fluvius etiam mediat
ducatum Pomeraniae a ducatu Stolpensi usque ad mare. Duca=
tus Culmensis habet specialia jura, constitutiones et ordinationes
~~[illegible]~~ diversas ab aliis terris per fratres Prussiae possessis.
— Utilitates provenientes ~~ex~~ ex fluvio Wisla quas Cruciferi regi Poloniae
ademerunt ascendunt ad 6000 flor. inter alia navigium juxta opidum
Thorun. — Ipse testis audivit quod Wladislaus Lokethko rex Polo=
niae habens guerras versus partes Hungariae ac versus partes
Pomoraniae cum quibusdam ducibus Saxoniae, commendavit fidei
magistri Prussiae Pomeraniam ut eam defenderet. Magister defen=
debat Pomeraniam et eam ad requisitionem regis Wladislai restituit.

Post triennium vero Magister requisivit Pomoraniam a rege oferens se velle solvere pensionem, quod cum rex facere denegaret Magister fabricavit falsas litteras et decepit Swantoslaum ca: pitaneum generalem terrae Pomeraniae residentem in castro oppidi Gdansk, ut illum in castrum intromisisset, quem capitaneum cum omnibus Polonis Magister postea gladio interemit. Haec audivit testis in oppido Gdansk. De quo „sunt communes cantilenae inter „vulgares" (pag. 154) – Dux Mazoviae et Cujaviae Conradus fundavit episcopatum culmensem. – Testis hoc etiam legit in Cronicis antiquis" (pag. 155) quod fratres Cruciferi fuerunt introducti ad regnum Poloniae per ducem Conradum. – Post a. 1331 Cruciferi in occupa: tis terris Poloniae fecerunt 4 commendatores: in Brest, Crusch: vicza, Konyn, Wladislavia. – Cruciferi dicebant regi Casimiro: Restituas nobis prius ducatum Cujaviae secundum pacta et inscriptiones per patrem tuum factas, et postea dabimus tibi de guerris satis quantum volueris; si non quieveris et nos inquie: taris queremus te usque in Cracoviam cum gladiis nostris. – Ladislaus dux opoliensis obligavit ducatum dobrinensem ~~re~~ frat: ribus Cruciferis mediante quodam capitaneo vocato Schari pro 80000 marcarum latorum grossorum quod est 160000 ducatorum quos pecunia numerata est mercatoribus vratislaviensibus pro par: te ducis. – Per exercitum cruciferorum fuerunt interfecti 3 fratres regis Wladislai Jagellonis quorum duo fuerunt pagani tertius vero christianus; unus eorum paganus fuit interfectus juxta castrum Kowno. Cruciferi (interficientes mercatores polonos circa Gdansk dixe: runt hoc non esse malum; quia si justi sunt qui interficiuntur sal: vi sunt et martires, si autem peccatores receperunt mercedem suam. Antequam rex Vladislaus Jagello movit gladium Cruciferi cremaverunt et vastaverunt 37 oppida et civitates et 700 villas notabiles.

exbursare (wydać)

(praecipue quidem [illegible] praeceptor ordinis qui prius fuerat captivus in Posnania in bello magni conflictus captus agressus est illos mercatores in via in terra Pomeraniae et eos interfecit.)

9) Nicolaus Paluka proconsul civitatis posnan. ~~testis~~ aetatis 70 annorum testis deposuit se vidisse „quod de oppido Thorun quod „est in terra culmensi pro suis judiciis seu consiliis judicorum suorum „recurrebant ad civitatem Posnaniae .... et judicabant secundum jus „polonicum." (pag. 162) – Cruciferi solvebant de terra Pomeraniae tributum regi Kazimiro et adhuc regi Ludovico, sed dum rex Ludovicus se trans: tulit ad partes Hungariae Cruciferi cessaverunt a solutione tributi. – Mercatores interfecti per cruciferos in Pomerania et suspensi erant de Poznania, Bobrowniki; Kostan: nomina eorum Bijenko, Andreas Prassol et alii.

parlamentum (sejm)
feodum –
vallare (oblegać)
diffidatio (wypowiedzenie wojny)

10. Nicolaus Schatkowskij civis posnaniensis aetatis 150
annorum testis deposuit quod pater illius qui vixit prope 200 annos
novit duos duces quorum unus fuit mistivogius ~~pater quondam~~ ducis Albi et
alter germanus ipsius, teneri 3 ducatus culmensem, michaloviensem
et Pomoraniae, quorum ducum unus decessit sine prole masculi-
na et alter successit ei. Wladislaus Lokethko dedit quondam
duci Albo ducatum Cujaviae in cambium pro ducatu Pomora-
niae ~~[illegible]~~ sed hoc incertum est. Regnante Premislio rege ipse
testis erat in terris Russiae et Podoliae in confinibus Turcorum.
– Testis ipse vidit quod Cruciferi regi Kasimiro singulis annis
adducebant censum de Pomorania videlicet monetam argenteam
in duobus vasis ad modum tunnae et in tertio parvo vasculo mo-
netam auri et 16 equos magnos coopertos panno sericeo, 17
falcones et 24 valtres id est canes venaticos, quem censum
etiam regi Ludovico solvebant.

11. Nobilis dominus Nicolaus de Srzebnagorka, aetatis
90 annorum et ultra testis deposuit se recordari quod quidam
dux Albus dux Cujaviae quem ipse bene novit possidebat terram
Michaloviensem, postea vero idem dux Albus volens se trans-
ferre ad peregrinandum ad partes Italiae recepta pecunia
a rege Kasimiro reliquit ipsi terram Michaloviensem cum parte
ducatus Cujaviae. – Quidam Boguscha fuit per Wladislaum olim
regem factus capitaneus ad regendum ducatum Pomoraniae.
Sed Petrus (Swenca?) vasallus regis rebellatus est collecto exer-
citu contra regem. Tandem captus ille Petrus et diu in vinculis
detentus obtinuit libertatem intercedentibus amicis et datis
duobus suis fratris obsidibus pro se, qui in processu temporis
fugam arripuerunt transferrentes se in Thorun. Tunc Petrus
continuata rebellione collectis gentibus de Saxonia cepit mo-
lestare regem qui tunc magistrum et fratres Prussiae pro sub-
sidio ~~[illegible]~~ in Pomoraniam.

12. Albertus de Byelawi scolasticus lanciciensis aetatis 80 an-
norum testis deposuit quod: „ hoc sit ex antiquis Cronicis quod
„quidam Otto imperator Romae existens infirmus pro sua
„liberatione volens visitare corpus b. Adalberti, transivit ad partes
„Poloniae ... ubi per quendam tunc ducem Poloniae gloriose susceptus
„est, cui duci idem imperator in recognitionem accepti beneficii
„dignitatem contulit regalem faciens eum exemptum a jurisdiccio-
„ne imperiali.“ (pag. 175.)

(Nicolaus Trąba +1422)

13. Reverendiss. pater d. Nicolaus D. G. Sanctae Gneznensis ecclesiae archiepiscopus et primas, aetatis 64 annorum testis dixit omnia vera esse „et hoc scit ex Cronicis antiquis quas ipse le=„git et ex vita b. Adalberti et ex notorietate facti" (pag. 177). Quo ad subtractionem terrae Pomeraniae (regi per tradimentum Wladisslao „ hujus „rei notitiam ultra auditum et famam dixit ipse testis se sci=„re ex Cronicis quibusdam" (pag. 180) – Dixit se scire tamen ex „eo quod continetur in legenda et vita b. Adalberti in qua men=„tio habetur de coronatione facta per . Ottonem imperatorem „in personam quondam Boleslai qui primus fuit coronatus „in regem Poloniae per dictum imperatorem in qua Coronatio=„ne idem imperator videtur regem Poloniae eximere ab impe=„riali jurisdiccione" (pag. 180) „Ipse rex Poloniae recipit „coronam de manibus archiepiscopi gneznensis cum consensu „et voluntate aliorum principum et baronum ipsius regni et „eidem praestat juramentum quod erit fidelis primo Deo omni=„potenti deinde romano pontifici et de conservandis juribus „regni ut moris est." (pag. 181) – Ipse testis fuit vicecancellarius regni.* – De vocatione Cruciferorum per ducem Conradum „scit quia „sic continetur in antiquis Cronicis quas ipse testis perlegit „et adhuc apud se habet in quodam castro suo dicto Uneow" (pag. 182) – Rex Wladislaus modernus dum de ipsius baptismo age=retur per suos ambasiatores rogavit Magistrum Ordinis Prussiae Conradum Czolner ut eum de sacro fonte levaret, ipse vero ma=gister recusavit et post haec regi scripsit literas quarum ti=tulus erat: Inclito viro Jagelloni se gerenti pro rege Polo=niae, appellans eum nomine infidelitatis cum jam baptisatus fuerat. Postquam autem rex incolas in terris Lithwaniae et Samogitarum baptisari fecit invaserunt Cruciferi dictas terras et neophitas crudelissime trucidarent licet misericordiam implorantes Christianos se dicerent quibus illi responderunt: Et ego te confirmo cum gladio. (pag. 185) – A. 1414 Cruciferi facta irruptione in Poloniam oppidum Lobsenica in territorio Naclensi cremaverunt (licet concordia in Thorun cum Cruciferis pacta fuisset) – Cruciferi magistrum Henricum de Plawin depo=suerunt a magistratu quia voluit regi satisfacere pro damnis. – Ipse testis erat in Concilio Constantiensi et in Wratisslavia dum sententia per Sigismundum regem Romanorum ferebatur in die Epiphaniae 1420 praesentibus episcopis poznan. ploczens. cracov. palatinis poznan. et cracov. archidiacono et scholastico gneznensibus, mgr. Paulo custode cracov. Jacobo de campo spoletano et Jermando lucensi episcopis.

14. Reverendus p. d. Johannes vladisslaviensis episcopus, aetatis 50 annorum et ultra testis deposuit quod „scit ex Legenda et „passione b. Adalberti in qua continetur, quando quidam imperator „Otto nomine dum venisset in Gnezdnam visitare limina b. Adal„berti duce Boleslao tunc existente in ducatu Poloniae propter „magnificentiam praefati Boleslai ducis regnum Poloniae con„stituit" (pag. 190) – Ipse testis audivit a Zarando centore crusvi-ciensi iam ante 12 annos defuncto multum antiquo homine: quod fratres Prussiae Pomoraniam manu violenta receperunt habito prius tractatu cum capitaneo de Gdansk et civitatem ipso die S. Dominici tempore fori annualis, quo minor cura de custodia habebatur; primo occuparunt civitatem Gdansk et consequenter invitatis multis notabilibus digni-tariis terrae Pomeraniae ipsos facto prandio decollaverunt et demum alia castra receperunt. – Quoad Varsoviam testis „hoc scit quia vidit locum bene muratum et populosum haben„tem copiam peritorum" (pag. 195) (Joannes Pella de Niewiesz +1427)

15. Rev. p. d. Jacobus episcopus plocensis aetatis 70 annorum vel circa testis, deposuit de regno Poloniae „ et hoc scit quia „sic vidit contineri in antiquis Cronicis in Vita b. Adalberti „ubi dictus testis dixit se legisse quod quidam Otto III im„perator dum venisset ad Poloniam ad visitandum limina b. „Adalberti regnum tunc erexit cum omnibus pertinentiis." (pag. 199) – „Est vulgare proverbium in regno: Theutunici ultra Ossam et Poloni citra Ossam" (pag. 200) – Per circum ductionem aquae fluvii Drwancza civitas Brodnicza subtracta est a diocesi plocensi ita ut nunc diocesis extendit se usque ad portas civitatis Brodnicza. – Testis „legit Cronicas in „quibus continebatur quod regnum Poloniae est exemptum „a jurisdiccione imperii." (pag. 202) – Testis fuit in Constantia. – „Locus Warsovia fuit et hodie est locus insignis notabilis muro „circumdatus et populosus habens copiam victualium et securus „veniendi cuilibet libere et sine aliquo impedimento in eundem" (pag. 203) (Jacobus de Kurdwanow +1425)

16. D. Petrus Cluca canonicus vladisslaviensis natione Polonus aetatis 70 annorum, testis „dixit se scire quia legit in Cronicis „antiquis, quod dum in regno Poloniae deficeret successor regni .. „supplicatum fuit papae ut dignaretur cum illo monacho dispensare „quod posset in regem assumi et ~~[illegible]~~ uxorari. Quorum votis

"papa annuit imponens regnicolis onus solutionis denarii S. Pe-
„tri" (pag. 208). – Fluvius Wisla dividit terram Pomoraniae a
provincia Prussiae incipiendo a castro Gniewo usque ad
Gdansk et de Gdansk usque ad mare per 3 milliaria. Fluvius
Drwancza autem dividit terram Dobrinensem a terra culmensi
usque ad locum ubi influit Wislam et ab eodem loco Wisla
usque ad locum ubi Ossa ingreditur Wislam, ab illo loco per
ascensum fluvii Ossa usque in locum ubi idem fluvius egreditur.
– Ipse testis qui fuit prius archidiaconus vladislaviensis vidit
Kasimirum ducem dobrinensem et ducem Album Cujaviae
sine prole masculina decedere. „Testis legit in antiquis Cronicis
„regnum Poloniae esse exemptum ab imperiali jurisdictione".
(pag. 211)

<u>17. D. Mathias cantor plocensis</u> aetatis 60 annorum vel cir-
ca testis natus in ducatu Mazoviae deposuit se audivisse quod
fratres Prussiae fuerunt introducti in partes Poloniae per
Conradum ducem et Gunterum episcopum plocensem.

<u>18. D. Mroczko canonicus plocensis</u>, aetatis 70 annorum
vel citra, testis.

Jan Kretkowski herbu Dołęga kaszt. rypińsk. 1422 – postąpił na kaszt. dobrzyńską

<u>19. Strenuus d. Johannes de Krethkowo castellanus ripi-
nensis</u>, aet. 60 annorum vel circa testis

<u>20. Reverendus p. d. Sbigneus de Oleschnicza</u> sedis apost.
protonotarius aetatis 33 annorum testis. De regno Poloniae
„dixit se scire ex contentis in quam pluribus Cronicis quas
„ipse testis legit maxime in Vita S. Adalberti olim episcopi
„pragensis et in Vita S. Stanislai episcopi Cracoviensis et in
„Cronica Vincenciana" (pag. 223) quod Otto III imperator
coronavit regem Poloniae qui obiit A. D. 1025. – „Item testis
„legit in aliquibus scripturis autenticis quod Swiesti vogius
„dux Pomoraniae dum esset sine prole masculina accessit
„ad Premislium regem Poloniae ut ducatum Pomoraniae tan-
„quam ad regnum Poloniae pertinentem caperet... hoc legit
„in depositionibus aliquorum testium in causa quae fuit inter
„regem et fratres" (pag. 224) – Ipse in aliquibus scripturis anti-
„quis legit quod Conradus dux Masoviae et Cujaviae inductus
„a quibusdam Almannis concessit terram Culmensem fratribus
„Prussiae (pag. 224) precario tamen concedens eis tantum in ipsa

terra habitaculum ut ipsi essent contra Ruthenos. — Ipse legit
„in antiquis Cronicis quondam regem Boleslaum Poloniae ha-
„buisse filium quendam Meslonem... qui Boleslaus defunctus
„est ejus uxore et Mescone filio suo relictis in saeculo. Dum
„autem dicta ejus uxor regno dominaretur et in regimine non
„bene se haberet expulsa fuit de regno cum filio suo, ob quam
„expulsionem contigit Mesconem fieri monachum in monaste-
„rio Cluniacensi (pag. 224). Cum autem regnum vacaret suppli-
catum fuit Papae ut cum ipso Mescone dignaretur dispensa-
re, quod admissum fuit per papam cum onere solutionis denarii
S. Petri „qui denarius solvitur in Slesia et in terra Lipcensi
„sed dicit illas terras aliquando fuisse pertinentes ad regnum
„Poloniae" (pag. 225) — Ipse testis est canonicus ecclesiae gnezd-
nensis et fuit in confiniis terrae Stolpensis et vidit illud mare
quod dividit regnum Poloniae a regno Daciae. „Sta etiam
„legit in quibusdam Cronicis antiquis" (pag. 226) — Ipse vidit 226. 15.
et audivit habitantes ultra fluvium Ossa loqui idioma pruthenicum
et citra loqui idioma polonicum etiam nunc ultra fluvium Ossa
sunt multi Poloni. (p. 226). — Ipse legit multas litteras ex quibus
comprehendit terram Pomeraniae fuisse ducis Mistiwogii — „Le-
„git in quadam Cronica quod quondam imperator Otto III qui pri-
„mum regem Poloniae coronavit Christianum, quod ipse Otto
„praestans non esse dignum regem subesse imperio, voluit
„ipsum regem esse exemptum ab imperio." (pag. 228) — Ipse tes-
tis fuit Secretarius regis Poloniae. — „Legit in quibusdam
„Cronicis, quod quondam dux Conradus..... habuit duos filios
„videlicet Kasimirum et Semovitum, quos dimisit in successo-
„res bonorum suorum dans et tradens Kazimiro terram Cuja-
„viae, Semovito terram Mazoviae ex quo Semovito descen-
„derunt moderni duces Mazoviae et ex Kazimiro descendit
„Wladislaus (rex) ex quo natus est alius Kazimirus immedia-
„tus praedecessor moderni regis." (pag. 229) — Ipse legit litteras
Magistri ordinis fratrum Prussiae in quibus continetur obligatio-
nem terrae Michaloviensis fuisse factam per Lestkonem pro
300 marcis denariorum thoruniensium, et credit ipsos fratres
potuisse de fructibus terrae Michaloviensis percepisse septies et
septuagesies septies pecunias concessas Lestkoni. — (Dziwna iż z
czasów Kazimierza Wielkiego nie ma wzmianki o Kronikach pisanych.)

Testis dixit se manu propria scripsisse multas litteras ad Romanum pontificem et ad electores imperii in quibus continebatur querela regis Poloniae de occupatione ducatus dobrinensis per fratres de Prusia. Tandem rex redemit illum ducatum pro 40000 flor. et 10000 sexagenarum latorum gross. ~~[illegible]~~ — Pater ipsius testis eo tempore quando Cruciferi molestabant regem Poloniae in partibus Lithuaniae erat capitaneus ducatus Lithuaniae et vidit decollari in castro civitatis Wilnae Kasimirum fratrem regis Poloniae per Cruciferos. Dum Cruciferi expugnarent civitatem Wilnam ceperunt unum castrum ejusdem civitatis quod vocatur castrum Curwin in quo castro comprehenderant 14000 milia personarum quas omnes gladio interemerunt partim etiam captivaverunt et idem castrum succenderunt et multos combusserunt, et abscindebant mamillas mulierum proicientes illas versus murum alterius castri in quo erant Poloni dicentes: Defendite Poloni vestros Christianos! (pag 232) Haec audivit testis a suo patruo et patre. — Ipse testis praesens fuit quando episcopi varmiensis, culmensis et cives ac Nobiles in Prusia fecerunt homagium regi Poloniae. — Ipse testis vidit litteras diffidationis regis Hungariae transmissas regi Wladislao per manus palatini Hungariae vidit et Stiborium alium palatinum et multas villas exustas per Hungeros in regno Poloniae juxta Sandecz. — Anno 1413 cum esset magna pestis in regno Poloniae et rex evitando pestem transtulisset se ad silvas, Cruciferi invaserunt Masoviam

novin (nowina)

Dobiesław z Sienna Oleśnicki kasztel. wojnicki 1413-1433.

21. Strenuus miles d. Dobeslaus castellanus wojnicensis aetat. 53 annorum. testis. „Addidit ~~ipse~~ etiam testis se vidisse Cronicas „antiquas, in quibus ipse maxime delectatur, quas fecit sibi „legi ad plenum intellectum et audivit in ipsis contineri, quod „dicti ducatus (culmensis, pomoriensis, michalov.) sunt situati intra „regnum Poloniae ... et quod posessi fuerunt in pacifica posses„sione per Wladislaum patrem quondam Kasimiri regis Poloniae" (pag. 237). — „In Cronicis etiam legit quod rege Wladislao .... existen„te in pacifica posessione terrae Pomoraniae, magistri et fratres (de „Prusia) ... data pecunia cuidam castellano qui unum de potioribus „castris illius terrae Pomoraniae tenebat, ipsum castrum dicto regi sub„traxerunt per tradimentum; reliquam vero partem totius terrae Pomo„raniae per violentiam subtraxerunt" (pag. 239). — Ipse testis praesens

fuit in expeditione regis quando rex expugnabat Ladislaum (ducem oppoliensem) in ducatu dobrinensi; Ladislaus autem refugit ad fratres et accepta pecunia obligavit eis ducatum dobrinensem quem nomine regis Poloniae gubernabat tanquam capitaneus. – Ipse testis vidit Johannem ducem Masoviae stantem genibus flexis coram rege Poloniae et petentem ultionem injuriae sibi illatae per fratres de Prussia. – Ipse testis habuit plures fratres in gwerra cum Cruciferis pro defensione regis – Ipse testis damna sustulit a Hungaris tempore invasionis eorum.

22. D. Jacobus palatinus siradiensis aetatis 60 annorum vel citra testis deposuit quod ducatus Culmensis fuit possessus a patre quondam Wladislai Lokethek regis et quod tunc temporis erat in ipso ducatu una villa quae vocabatur Thorun quae postea nobilius aedificata mutavit nomen in oppidum, et ista villa primo fuit fundata de clenodio Labandz de regno Poloniae. Ipse testis vidit litteras fundationis istius villae de licentia regis; ipsis fratribus de Prussia fuit tantum una pars ducatus culmensis concessa precario pro expugnandis infidelibus Prutheṅis per ducem Masoviae, sed fratres postea de beneficio ingrati per violentiam usurpaverunt totum illum ducatum cum villa Thorun. (pag. 245) – Nunc sunt duo territoria quorum unum vocatur minor Solawa et spectat ad terram Prussiae, aliud vero Solawa major spectat ad ducatum Pomeraniae et per consequens ad regnum Poloniae. – Ipsemet testis fuit capitaneus Cujaviae et est nunc consiliarius regis. (Jacobus de Koniecpole +1430)

23. Strenuus ac magnificus d. Sbigneus marsalcus regni Poloniae aetatis 50 annorum citra et ultra, testis deposuit: Fines regni Poloniae ex parte regni Hungariae sunt quadam via in monte quae tendit versus civitatem Lubowla. – Ipse testis erat per aliquod tempus capitaneus in ducatu dobrinensi. – Ladislaus (dux opoliensis tenebat ducatum dobrinensem in feodum a rege Poloniae, sed dum contra mores regni unum castrum ipsius ducatus nominatum Slothoria pignori obligasset fratribus de Prussia rex mandavit eidem oblata sibi pecunia ut ipsum castrum exemeret. Sed Ladislaus parvi pendens mandatum regis et ideo rex diffidavit Ladislaum ducem misso exercitu qui partem ducatus dobrinensis occupavit. Postea venerunt fratres de Prussia et expulerunt exercitum regis tenueruntque ducatum dobrinensem occupatum ultra 12 annis donec rex exbursata summa 50,000 flor. auri et 2000 marcarum ducatum redemit. – Ulricus qui tenebat castrum (Zbigneus de Brzezie +1425)

Drzen ~~[struck word]~~ a. 1404 fuit familiaris continuus domini regis
et ipse testis illi ministravit digeria tanquam familiari regis
secundum mores curiae regalis. Sed postquam idem Ulricus unum
sacerdotem nobilem fecit submergi in aquis, rex volens eum
castigare, citari fecit, sed ille comparere contempsit refugiens
ad fratres Prussiae.

(Albertus Jastrzębiec +1436

24. Reverendus in Christo p. d. Albertus episcopus cracoviensis
regni Poloniae cancellarius aetatis 60 annorum vel circa
testis dixit se scire: „quia sic continetur in pluribus Cronicis
„et Legendis quas ipse testis legit et vidit et maxime in Vita
„b. Adalberti videlicet quod regnum Poloniae fuit creatum reg-
„num a quadringentis annis per Ottonem III in persona Boleslai
„quondam primi regis Poloniae quem Boleslaum ... ipse Otto
„III creavit in regem Poloniae et consortem imperii, dicens propter
„ejus munificentias non esse dignum esse subditum imperio
„sed potius consortem, et ex hoc faciens eum exemptum et soli-
„tarium dominum in regno suo. Ita dixit ipse testis se legisse
„in quam pluribus Cronicis et maxime in vita b. Adalberti
„... dixit ipse testis se legisse: Regnum Poloniae latiores fines
„tunc habuit quam modo habeat, sed propter occisionem b.
„Stanislai occisi mandato alterius regis Boleslai regnum ipsum
„Poloniae passum est divisionem.. atque diminutionem usque ad
„renovationem ipsius regni ... in persona Wladislai patris
„Kasimiri olim regis Poloniae." (pag. 266) — Fines regni Poloniae
ex parte Hungariae sunt montes Lubowla ascendentes versus
Russiam — Testis scit quod populus Ruthenicus intra fluvium Ossa
est pro parte adhuc non baptisatus ~~[struck word]~~ est quod sustinetur per
fratres de Prussia, ut habeant ipsos in servos. — Pater ipsius testis
fuit in bello cum rege Wladislao pro terrae Pomoraniae occupatione
per Cruciferos item et avunculus ipsius testis ... „testis legit in
Cronicis et antiquis gestis ipsius regni ita fuisse" (pag. 270 t.j.
wojna prowadzona przez Łokietka przeciw Krzyżakom o Pomorze)
270. 31 — „Dixit se scire quia legit in antiquis Cronicis quod quondam
„Otto III imperator creavit regem Poloniae." (pag. 270) — Duces prin-
cipes et barones obediunt regi Poloniae in expeditionibus cum suis ban-
neriis equis et armaturis; duces Masoviae sunt vasalli regni Po-
loniae. — „Legit (ipse) in antiquis Cronicis et gestis ipsius regni
„quendam ducem Conradum fuisse ducem Masoviae" (pag 272) — „Dixit
„ipse testis se legisse in quibusdam antiquis scripturis in ecclesia

„posnaniensi" (pag. 272) quod Conradus dux Masoviae fuit primus introductor fratrum de Prussia in regnum Poloniae et eisdem concessit terram ~~[illegible]~~ Culmensem ad expugnationem infidelium Pruthenorum. — Testis legit sententiam latam per Judices apostol. contra Cruciferos, legit et processum habitum in Masovia. Dixit: „locum Warschoviae esse tutum securum insignem et
„esse oppidum notabile populosum forti muro circumdatum
„habens copiam jurisperitorum et Collegium Canonicorum,
„ibidem est communiter sedes episcopi posnaniensis aut ejus
„officialis" (pag. 273.)

25. Magnificus vir dominus Nicolaus de Michalow palatinus sandomir. et capitaneus cracov. aetatis 52 annorum vel circa testis (productus d. 18 Januarii 1423): „Regnum Poloniae habet magnum latum tenimentum (obszar?) et amplos ac latos fines et limites inter Regnum Hungariae, regnum Bohemiae, Ducatum Saxoniae et ~~[illegible]~~ terras fratrum de Prussia. Fratres de Prussia usurpant sibi utrumque limitem Wislae et omnes utilitates incipiendo ubi fluvius Drwencza influit fluvium Wislae usque ad oppidum Solecz. — Testis audivit terram Michaloviensem pervenisse ad manus fratrum de Prussia per pactum pignorationis per quandam ducissam ipsius ducatus ac ducem gnewcoviensem qui erat vasallus regis Poloniae. — Ipse testis erat capitaneus in Brodnicza priusquam ante illam civitatem Cruciferi subtraxerunt. — Ipse testis „vidit in antiquis Gestis ipsius regni quod frat-
„res Prussiae fuerunt primo introducti in regnum Polo-
„niae per ducem Conradum et quod ipsius ducis et aliorum
„Polonorum auxilio multa bona acquisiverunt et ma-
„xime dominium Prussiae." (pag. 283) — Wladislaus dux oppo-
„liensis feloniam commisit contra Regem Poloniae ex eo quod
„castrum Slotoria pertinens ad ducatum dobrinensem (a niewolno było podług praw polskich bez pozwolenia króla sprzedać lub zastawić osobom obcym dobra w królestwie) obligaverat fratribus Prussiae contra juramentum fidelitatis. Rex volens ipsum castigare misit exercitum suum in modica quantitate. Sed fratres de Prussia data pecunia Wladislao totum ducatum dobrinensem occupaverunt. Cruciferi Joannem ducem Masoviae sine aliqua causa ligatis pedibus

sub ventre equi non sellati ignominiose captivum abduxerunt. — Rex compulsus timore gwerrae motae ab uno latere per regem Hungariae et alterius gwerrae per fratres de Prussia venit ad compositionem cum ipsis fratribus in Thorun; hoc fuit testis tanquam consiliarius regis Poloniae.

26. Venerabilis d. Stanislaus Czolko cantor cracoviensis aetatis 40 annorum vel circa, testis productus (d. 20 Januarii 1423) dixit se scire quia legit in multis Cronicis et antiquis historiis „videlicet quod regnum Poloniae .... fuit creatum regnum .... etiam „dixit se legisse in Legenda b. Adalberti et multa privilegia an„tiqua vidisse in quibus relegebatur sub nomine regum Poloniae „.... dixit se legisse multa et varia privilegia antiqua ducum „Pomoraniae, in quibus relegebentur omnes dignitates et offi„cia in regno Poloniae fieri consueta hucusque videlicet pala„tini, castellani, camerarii, venatores etc." (pag. 287) .... „Vidit in quibusdam Cronicis antiquis Polonorum quod cum... „Wladislaus pater Kazimiri de regno suo per quosdam cives craco„vienses expulsus fuerat .... commendavit castrum Gdansk „in terra Pomoraniae cuidam Jaschkoni nobili de regno ac „fratri suo Swanthoslao. Ipse autem Jaschko et Swanthoslaus „dictum castrum et civitatem Gdansk tradidit fratribus de Prus„sia receptis ab eis 800 marcis... Demum ipsi fratres alia „castra et civitates per violentiam occupaverunt .... et totam „terram sive ducatum Pomoraniae detinent." (pag. 288) — Territorium quod est inter Nogatum et Salsum Mare pertinet ad Regnum vel saltem ad terram Pomoraniae; dixit etiam „se legisse in „quadam Cronica ubi tractabatur de finibus regni, quod dictus „fluvius Ossa est limes communis regni Poloniae a parte „Prussiae." (pag. 289) — Testis audivit Pruthenos loqui suum idioma extraneum quos nec Polonus nec Theutonicus intelligere potest. — Ipse testis „videt et legit saepe et saepius in antiquis Gestis et „Cronicis ipsius regni quod fratres Prussiae fuerint primo intro„ducti in regnum Poloniae per Conradum." (pag. 292) — Testis in multis Cronicis legit ipsas invasiones (do Polski) descriptas in arti„culos fuisse factas per fratres de Prussia." (pag. 292 — Więc miał pod ręką kroniki z czasów ~~[illegible]~~ Łokietka.) — Testis vidit Instrumentum sententiae latae per Judices Apostol. in Warschovia. — (Czasach Kazmierza wielkiego zaś mówi że: audivit a senioribus) — Quoad redemptionem ducatus dobrinensis per regem Vladislaum testis ipse „vidit in quibusdam scripturis quondam Vicecancellarii „d. regis Poloniae qui praedicta omnia conscripserat in certis libris „quos libros ipse testis legit et vidit" jest tu mowa ~~[illegible]~~ pewnie o Janie

(videlicet a. 1329, 1331 1332)

Jan z Czarnkowa podkanclerzy 1368.

+ (pag. 294)

z Czarnkowa [archidyak. gniezn.] – bo się to dotyczy artyk. 73 i 74 gdzie mowa iż Krzyżacy
~~[illegible]~~ po śmierci Kazimierza W. zaprzestali płacić haracz Polsce
z Pomorza i o wykupnie Księstwa Dobrzyńskiego.)

<u>27. Magnificus d. Johannes de Tarnow palatinus cracov.</u> (Joannes de Tarnow + 1433)
aetatis 45 annorum testis (d. 1 Februarii 1423), „dixit se scire
„quia sic vidit contineri in antiquis Gestis, Libris, Historiis
„et Cronicis videlicet quod regnum Poloniae a tanto tempore
„in articulo (1) nominato fuit creatum regnum." (pag. 297)
„ita etiam audivit ipse testis a suis progenitoribus." (p. 298)
(więc Tarnowscy ~~[illegible]~~ pochodzili z Polski i znali dobrze dzieje
początkowe królestwa) item [illegible] audivit a patre suo quod Wladislaus
pater Kasimiri regis Poloniae possedit terram Pomoraniae paci-
fice. (pag. 298). – Testis erat capitaneus et audivit a suis progenito-
ribus quod terra Pomoraniae devoluta est ad regnum Poloniae
per decessum Mistiwogii in personam Wladislai patris Kasimiri
sed nescit testis si mediante rege Premislao. (pag 300) – Ipse testis
fuit in terra Michaloviensi: „Testis – semper audivit a suis
„progenitoribus et aliis majoribus regni ac etiam legit in mul-
„tis Cronicis quod regnum Poloniae est exemptum a juris-
„dictione imperiali" (pag. 300) (Również progenitores jego
uczyli go praw i zwyczajów polskich iż osoba mająca dobra
ziemskie w Królestwie polskiem nie mogła ich „alienare sine
consensu regis". pag. 301) – „Respondit se audivisse Kasimirum
fuisse patrem Wladislai Lokethkonis et etiam secundum Ka-
zimirum esse filium Wladislai (regis)" (pag. 301) – Ipse testis
vidit literas [originales] obligationis terrae Michaloviensis ducis Lestkonis
fratribus Prussiae in 300 marcis monetae thorunensis; prae-
fatus Lestko habuit duos fratres qui obligationi minime con-
senserunt imo praefatas 300 marcas restituere voluerunt;
hoc audivit dici a progenitoribus suis (pag. 302) (może spokrew-
nienie z Książętami mazowieckiemi Spicymira przez Gertrude po-
dobne do prawdy i może Tarnowscy pochodzą z Tarnowa mazo-
wieckiego? – lubo Toruń posiadali herbu Łabędź mający) – Jego
rodzice (progenitores) opowiadali mu o napadach Krzyżaków na
Kujawy r. 1329, 1331 i 1332 i na Polskę (pag. 302) – Testis fuit in
Warsovia – et vidit sententiam per judices apostol. prius ibi latam. –
Pater ipsius testis fuit cum aliis nobilibus in Lithwania quando Vladislaus
assumptus in regem Poloniae Magister Prussiae multa nepharia in
partibus Lithvaniae perpetravit. – Testis unus de ambasiatoribus regis Poloniae fuit
praesens sententiae latae in Wratislavia per regem Sigismundum et vidit

praetensa privilegia partis adversae non fuisse autentica sed eorum copiae et ipse solus rex Sigismundus demonstrabat puncta. (pag. 306)

(Christinus de Ostrow castel. crac. + 1431)

28. Magnificus vir Cristinus comes Cracoviensis aetatis 70 vel plus annorum, testis dixit se fuisse in terra Culmensi et in Cujavia, etiam se fuisse domini regis capitaneum ducatus dobrinensis. Ipse testis fuit capitaneus gentium (t. j. hetman) in obsidione castri Bobrowniki (za czasów zastawy ziemi dobrzyńskiej przez Władysława Ks. Opolsk. Krzyżakom) et fuit postea per fratres de Prussia repulsus manu violenta ex ducatu dobrinensi (pag. 311). Ipse testis est unus de majoribus Consilii regis, qui semper assistit personae regis.

Joannes de Opatowice

29. Reverendus in Christo pater Johannes episcopus chelmensis aetatis 46 annorum vel circa testis juratus, dixit se scire quia legit in antiquis Cronicis quod regnum Poloniae fuit regnum constitutum per Ottonem III „imperatorem" (pag. 313) „etiam legit in multis Cronicis et „scripturis antiquis ita esse" quod videlicet ducatus Culmensis Mihaloviensis et Pomoraniae ~~[illegible]~~ pertinent ad regnum. (pag. 313) — Testis fuit in ducatu Pomeraniae vidit Novgatum, Latum, fluvium Ossa et Wislam; fuit etiam in terra Dobrinensi.

Et ego Gabriel Antonii de Bossis clericus mediolanensis dioecesis publ. apost. et imperiali autoritate notarius una cum Magistro Nicolao Mihaelis de Lassothky clerico plocens. dioces. publ. apost. et imp. aut. notar. praesentis causae connotario et testibus conscriptis coram Antonio Zeno canonico patracensi sedis apost. nuntio et praesentis causae judice delegato interfui examinationi testium eaque omnia in praesentibus scriptis foliis de pergameno manu diversorum fideliter transscripta de meo regestro facta diligenti collatione in hanc formam publici instrumenti redegi atque manu me et signum meum in fine cujuslibet quaterni sive quintern. subscripsi cum appensione sigilli praefati Antonii Zeno, quascunque rasuras, correctiones et additiones si quae sunt in aliquo ~~[illegible]~~ foliorum concordantes approbans. (pag. 316) — Finis Tomi secundi.

Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum. Tomus tertius: Liber Rev. Patris Dom. Sbignei olim Cardinalis et Epis. Cracoviensis munimenta varia, articulos et questiones regis Poloniae contra Magistr. Prussie in se continens. Posnaniae typis Ludovici Merzbachii 1856. fol. k. 2. str. 356. k. 3 indexu sztych: tytuł i 3 tablic pieczęci: a) Pieczęć Zbigniewa Oleśnickiego duża owalna: Brama gotycka z 3 otworami i 3 wieżyczkami gotyckiemi: W środkowym otworze siedzi biskup święty w polu kratkowanem z rozetami w prawej trzyma pastorał w lewej księgę – w otworze po prawej stoi święta z gołą głową trzymająca w prawicy różczkę palmową – w otworze po lewej stoi król w mitrze książęcej trzymający w prawej halabardę a w lewej jabłko z krzyżem. Pod biskupem brama mała gotycka z daszkiem w niej klęczy biskup z złożonemi rękami, po prawej i po lewej tejże małej bramy 2 tarcze herbowe nakryte kapeluszem kardynalskim z herbem Dębno. Dokoła napis gotycki: s. sbignei. tt. sce. prisce. pbri. = cardinalis. et. epi. cracovien. (M. Jaworzyński 1855 sculp.). Tab. I: a) Pieczęć okrągła wielkości dużego talara: W środku siedzi święty biskup prawicą błogosławiąc a lewicą trzymając pastorał, pod nogami biskupa tarcza duża herbowa z herbem Dębno. Po prawej biskupa stoi św. Król w mitrze i z tarczą w lewej trzyma proporzec z orłem polskim w prawej tarczę z orłem polsk. Pod tem królem obok herbu klęczy biskup z pastorałem. Po lewej siedzącego biskupa stoi rycerz uzbrojony z gołą głową i nimbem w zbroi i płaszczu w lewej trzyma włócznię w prawej tarczę z krzyżem napis dokoła gotycki na wstędze: sigillum. sbignei. dei. et. apostolice. sedis. gracia. epi. cracovien. eps. +. b) Pieczęć mała wielkości półrubla okrągła w środku w czterech okrągłych perłowatych łukach tarcza z herbem Dębno nakryta kapeluszem kardynalskim z którego spływają sznury dokoła napis łaciński: s. d. sbignei. . . . cardilis. c) Pieczęć mała wielkości półrubla okrągła w środku w 4 łukach okrągłych stoi święty biskup prawą błogosławiąc lewą trzymając pastorał. Od kolan zakrywa go tarcza z herbem Dębno. Napis gotycki: + s. sbignei. dei = gra. epi. cracovie. (del. W. K. sculp. S. L. 1855. – Tabl II (oznaczona Nr. 5 jest w Vossbergu): a) Duża pieczęć Przemysława II który w kolczudze stoi na smoku w lewej trzyma tarczę z orłem polskim, w prawej proporzec z orłem. Po bokach 2 wieże z ~~trębaczami~~ w górze ręka wystająca z obłoku w nimbie błogosławiąca: napis łaciński + sigillum. premislonis. secundi. dei. gra. ducis. polonie. = w środku na wstędze napis: et crux.

hełm ma spiczasty nad nim 3 łuki gotyckie w środkowym duch święty czyli raczej ptak trzyma jego dziobem hełm.

z r. 1290
b) Tegoż pieczęć duża (w środku stoi Przemysław II w koleździe i w
kierznie bez miecza w prawej ma dzidę z proporczykiem o 2 strzępkach
w lewej tarczę z orłem polskim małą, hełm ma okrągły na kształt mied=
nicy; po bokach 2 wieże z trębaczami w górze z lewej ręka wystające
z obłoku błogosławiąc. Napis łaciński: + sigillum. premislonis.
secundi. dei. gra. ducis. Polonie. c) Pieczątka mała wielkości du=
kata: Orzeł polski bez korony z głową ku lewej zwróconą; napis
łaciński: *+. II premizl. (Te tablice sztychował Kielisiński.)
Tab. III: a) Pieczęć duża w kształcie talerza okrągła na krześle
tronowym który ma poręcze gałkowate zakończone w kwiat
siedzi młody mężczyzna z lokowaną gołą głową suknię ma u
szyi wyciętą V bramowaną wstęgami z różyczkami i z takiejże
wstęgi pas, rękawy wąskie płaszcz na ramionach spięty na pier=
siach podobną wstęgą. W prawej trzyma długi miecz prosty do góry
wzniesiony lewą trzyma się o wstęgę płaszcza na piersi; lewej
strony koło tronu tarcza herbowa z lwem czeskim. Napis łaciń=
ski w 2 wierszach. Na górnem: wencezlaus. s. ... dv. ... dei.
boty: ⊔ gra.... otakari. r...... Na środkowem: lius. dominus.
et eres. regn. dem. ie. (Del. W. K. sculp. S. L. 1855.)
Część ta pisana na pergaminie ma tytuł: Liber Reverendi pa=
tris d. Sbignei olim cardinalis et ep. crac. munimenta varia
articulos et questiones Regis Polonie contra Magistrum
Prussie in se continens, quem ego Johannes Dlugosch
Senior Canonicus Cracoviensis, Executor prefati domini
Cardinalis in erarium Ecclesie Cracoviensis reposui A. D.
1479. — Początek: Privilegiorum et aliorum pro parte Cru=
ciferorum coram reverendissimo patre domino Cardinali
S. Marci comissario apostolico A. D. 1421 productorum im=
pugnatio per procuratorem regium (Są to rozbiory i recenzyje,
uwagi krytyczne nad dokumentami ~~pruskiemi~~ krzyżackiemi) Szereg ich:
Spisane per Mgr. Joannem procuratorem Wladislai reg. Pol. I) Contra munimenta Cruciferorum que praecesserunt senten=
tiam exceptionis: a) Contra literas Friderici imperat. de a. 1226
(cesarz ów był wyklęty przez papieży Honoriusza III i Grzegorza IX)
b) Contra literas Conradi ducis Masoviae d. a. 1230 mense Junii (Prusacy
niebyli wtedy już Poganami bo mieli biskupa Chrystiana - niemógł robić
Konrad darowizny bo był wasallem Polski) c) Contra literas Casimiri
ducis Cujaviae a. d. 1233 in Epifania Domini in Strele (był to syn Konrada
średni, starszym był Bolesław, a młodszym z nich Ziemowit. pag. 7)

d) Contra confirmationem Gregorii IX papae Anagniae II Idus Septembr. (1230) (nie ma tu wymienionego księcia) e) Contra confirmationem Alexandri IV papae Viterbii VII Calend. Aug. (1257) f) Contra literas Friderici imper. Ravennae 1231 mense Decembri (nie ma wyrażonego jakie Pomorze, bo ~~[illegible]~~ duces Stolpenses, Stetinenses także swe kraje zowią Pomorzem.) g) Contra literas Woldemari march. Brandeburg. de a. 1311 in vigil. b. Jacobi. h) Contra literas Johannis march. brandeb. de dato 1350 (mylnie powinno być 1315) h) Contra confirmationem Henrici VII imper. 1311. IV Idus Julii. h) Contra ~~[illegible]~~ donationem Johannis Bohem. et Polon. reg. 1329 in dominica Invocavit (nie był królem polskim i nie miał pieczęci polskiej) i) Contra literas Caroli march. morav. 1337 (miejsce daty Wladislavia jest podejrzane) k) Contra literas Elisabeth reg. Bohem. 1330 d. 1 Octobr. l) Contra literas Conradi ducis Cujaviae d. a. 1330. m) Contra literas Caroli et Joannis regum Hung. et Boh. in Wyschegrad 1305 continentes arbitramentum seu laudum inter regem Poloniae et Cruciferos.

II) Contra alia praetensa munimenta praedictorum fratrum quae emanarunt post sententiam diffinitivam: a) Contra concordiam Casimiri regis 1343 b) contra concordiam in Racięż a. 1404. c) contra concordiam thorunensem a. 1411. d) Contra compromissum budense a. 1412. e) Contra compromissum secundum a. 1419. f) Contra quietantiam Wladislai regis a. 1420. (nº 36) p. 17.

III) Contra privilegia Cruciferorum quae concernunt terram Samagitarum et Sudorum exceptiones. a) Contra literas Frederici imperatoris a. 1245 (nº 30) b) Contra literas regis Myndowe a. 1255 (nº 24) a. 1257 (nº 26) a. 1259 (nº 28) a. 1260 (nº 29) (Jagiełło i Witold są dziedzicami i naturalnemi sukcessorami Mindowy. pag. 32) Contra literas pp. Alexandri IV a. 1257 (nº 25) et Innocentii IV a. 1254 (nº 27) d) Contra literas Alexandri IV a. 1259 (nº 40) e) Contra literas Ludovici imperat. a. 1337. (nº 39) f.) Contra literas Caroli imp. 1354 (nº 41)

IV) Articuli super terris Samagittarum et Sudorum pleni et correcti (odpowiedź na nr 45) („Samagita ... quod sonat in idiomate litvanico Inferior Litvania" pag. 40) (R. 1411 Benedictus de Macra licentiatus in utroque jure et miles wysłany od króla rzymskiego do Kowna gdzie słuchał skargi Litwinów przeciw Krzyżakom Krzyżacy posunąwszy się pod Wilno, kościół Ś. Maryi wspaniały przed miastem zburzyli i z drzewa tegoż kościoła most przez rzekę zrobili; zabili tam do 2000 ochrzczonych Litwinów, pojmali Kazimierza księcia litewskiego brata Jagiełły, ścięli go, i głowę jego na włóczni

wpośród szeregów wojennych obnosili (pag. 46) – Krzyżacy napadli Litwę i Żmudź r. 1398 ipso die S. Michaelis, 1398 d. 12 Octobr., 1404 feria 6a ante festum S. Trinitatis, 1411 die dominica in vigilia purificat. B. Mariae Virg. glorios. (pag. 47) – Przed bitwą grunwaldską Krzyżacy posłali 2 miecze Jagielle i Witołdowi z słowami „nolite in silvis „latitare sed accipiatis istos duos gladios vobis in subsidium „et eligatis vobis campum in quo stare volueritis, quia hodie „non poteritis bellum et conflictum nobiscum evitare." w tej bitwie zginęło 80,000 Krzyżaków „armatorum et ultra" (pag. 48) – ~~R~~ a. 1411 Krzyżacy zabili 280 żołnierzy litewskich w mieście Holland podstępnie przy stole, w łaźni, w sypialniach, gdy ci żołnierze za ubespieczeniem (salvus conductus) Krzyżaków wracali z Elbląga do Litwy (pag. 49)

V) a) Articuli accusationis contra Cruciferos ex parte Polonorum Sigismundo Roman. imp. missi circa a. 1413. (N° 1–20) (pag. 52–55) (Prośba pinecin Krzyżakom względem Litwy, oddania zamków Drezdno, Santok, Nieszawa) b) Responsum Cruciferorum (p. 55–59) c) Responsum Polonorum ad superius dicta (pag. 59–66.)

VI) Causa inter reges Poloniae et Cruciferos coram concilio constantiense ex parte Polonorum dicta a. 1416 (p. 66– (Dowodzą Polacy iż przywileje krzyżackie są fałszywe, i że Krzyżacy niesłusznie dobra posiadają – bo są na to utworzeni aby w szpitalach chorych pielęgnowali. Rozprawa mnóstwem cytat z prawa kanonicznego, dekretów rzymskich i ojców świętych ubarwiona. – Na końcu rozbiór przywilejów z uwagami nad nimi jako to:

p. 106. a) Alexandri IV papae Anagniae. VIII Calend. Febr. pontificatus A° 6° a. 1260 (pag. 107–129 = druk w Dogieli T. IV. p. 29–) Suscipit omnes terras in Prussia et Livonia a paganis debellatas per Cruciferos in protectionem. ~~F~~

b) Clemens IV papa Perusii II Calend. Junii. Pontificatus A° 1. = 1265 (tejże samej treści i temi samemi słowami co powyższa bulla Alexandra IV tylko treść przytoczona pag. 129 – nieznana Voigtowi i Dogielowi)

d) Fridericus II imperator Veronae in Junio 1245 confirmat possessionem terrarum in Curlandia, Lettovia, Samagitia Cruciferis (pag. 142–~~1~~ 147 druk w Lites I pars II pag. 43–45 ob N° 30)

~~[illegible]~~

c ~~d~~) Fridericus II imperator s. l. mensis maji 1245 ad petitionem Henrici de Hohenloch magistri domus hospitalis S. Mariae theutonicorum confirmat possessionem terrarum in Curlandia, Lettovia, Samagitia Cruciferis (pag. 131–142 – podobnej treści co N° 30 Lites I pars II pag. 43 lecz wcześniejszy i nieznany dotąd.)

e) Ludovicus IV imperator. Monac. XVII nonas Decembr. 1337 ad preces Theodorici de Aldemburg magistri generalis Ord. Theut. donat ordini S. Mariae Theut. terras Litwaniae, Samagittae, Karsaw vel Russiae et concedit in fundationem ecclesiae archiepiscopalis metropolitanae in castro capitali totius Litwaniae quod Henricus dux Bavariae erexit. (pag. 144–146 – druk w Raczyńskiego Kodex Litwy pag. 42–44.)

f.) Carolus IV imperator. In Nurenberg XIII Calend. Januar. 1355 confirmat privilegia ordinis S. Mariae Theutor. (pag. 147 tylko treść – druk w Duellius: Histor. Ordin. Teut. selecta privil. p. 20 gdzie inna data: Nurenberg XV Calend. Januar. 1355)

g) Wenceslaus romanor. Imperator. In Sassinhuss prope Frankford in curia dominorum Theutonicorum VIII Cal. Novembr. 1383 confirmat literas Caroli IV imp. et Friderici II datas ordini theutonic (p. 147 tylko treść – druk w Duellius: Histor. Ord. Teut. p. 19 gdzie data: Nürnberg XVI Cal. Novembr. – Druk też w Lünig Deutsch. Reichs Archiv P. Spec. Contin I p. 15–16.)

h) Articuli ex parte Cruciferorum per Casper procuratorem magistri generalis coram egregio Benedicto de Macra domino de Czuthz comissario et executore a Sigismundo roman. rege deputato (de Chuch? licent. juris) in causa inter Regem Poloniae Wladislaum et Magistrum generalem Henricum de Plawen ratione castri de Veluna (aedificati in Litwania) propositi d. 13 Januarii (1412 in Kowno?) (pag. 147–151.) (Art No 1–22) 147

Krzyżacy skarżą iż Witold r. 1412 na gruncie krzyżackim w Litwie zbudował zamek Velune, który to grunt darowany przez króla litewskiego Myndowe Krzyżakom rozciągał się „a metis Samagitarum quae vulgariter Samaytenhayne apellantur usque ad fluvium Memla et usque ad granicies Litwanorum" gdzie zmarły Henryk książę Bawarski zamek Bayeren zbudował ćwierć mili odległy od zamku Velune który to Henryk zdobył na poganach ów zamek Velune; również zakon krzyżacki wystawił na Litwie zamki Jorgimberg, Marieberg, Gotiswerder, Natterswerder na owej ziemi darowanej od Myndowsa, a nawet sam Jagiełło pomagał Krzyżakom do zbudowania zamku Dobesse in ascensu fluvii Memla super aream castri Velune." Krzyżacy zdobyli na Litwinach zamek Velune który podług twierdzenia Jagiełły nie leżał na Żmudzi tylko w Litwie, „et distabat 4 miliaribus a metis Samagitarum Samaytenhayne dictis, quae sunt quaedam nemora ubi sub poena capitis nunquam venari licebat."

samagitis qui commendatoribus de Ragnet et de Memel pensionem unius marcae pruthenicalis solvebant, permissum fuit venari extra dictis nemoribus et in territorio ordinis et tali vocabantur dy fryede Leyte, id est homines pacis. (pag. 150)

VII) Puncta accusationis ex parte Polonorum contra Cruciferos coram Concilio Constanciense a. (Nº 1–26 = pag. 151–162)

151 Krzyżacy wpadłszy pod Wilno oblegali zamek Wileński mający w sobie 3 castra: infimum, medium et supremum, i zdobywszy castrum infimum w którym się bronił Kazimierz brat królewski; potem w swym obozie takowego ścięli. – Gdy Litwini z zamku Elbląga po oddaniu takowego Krzyżakom znowu wracali mając literas salvi conductus do Litwy, napadli na nich nieprzysposobionych zdradziecko Krzyżacy w mieście Reslas dyec. warmij. i 280 żołnierzy z nich w łaźniach i w domach ubili.

VIII) Fragmentum accusationum ex parte Cruciferorum coram Concilio Constantiense (p. 162–173)

Krzyżacy zajęli obwód słochowski pomyślny od Landek aż do miejsca Staw, a z obwodu świeckiego powiaty Drisen i Santhok

IX) Replicationes fiendae contra proposita Cruciferorum coram concilio constantiense (Nº 1–21 p. 173.–184.

Regina Hedvigis „existens infantula per... Ludovicum regem Hungar. ...duci Wilhelmo Austriae filio ducis Leopoldi etiam infantulo fuerat desponsata ... defuncto Lodovico rege Elisabeth relicta Wladislao regi Polon. copulavit. „quibus omnibus ad sedem apostolicam delatis fuit autoritate apostolica declaratum praedictam „principem serenissimam nullo modo esse matrimonii vinculo „eidem domino Wilhelmo astrictam et libere cum alia contra„here matrimonium” (p. 177) – Krzyżacy rzucali hańbiące wieści o Annie żona Witolda. – Witowdus constituit filium Thaktamijsch in caesarem Tartarorum seniorem juniori filio praeferens”..... „In nullis cronicis inveniri potest quod Mindow fuisset ita potens „quod terras Litwaniae integraliter posedisset, quia stirps horum „principum fuit semper magis notabilis inter omnes principes Li„thuaniae, quorum progenitores a longis temporibus fuerunt fau„tores fidei et contrahebant parentelas cum principibus christianis „de quorum stirpe fuit Mater hujus serenissimi principis regis. „Mindow fuit unus de principibus minoribus, volens supremum „principatum obtinere ad Cruciferos confugerat.-- Nec aliquis episco„pus unquam fuit in Litvania praeter istos qui tempore .. hujus

regis cathedram episcopalem possederunt, quorum quatuor fue= Andreas Waszlo +1399
runt in numero: primus dominus Andreas Czeretensis ad eandem Jakób Plichta +1407
Wilnensem in Litwania primitivam translatus. Item Andreae Nicolaus
successit Jacobus, Jacobo Nicolaus et Nicolao Petrus mo=
dernus" (pag. 183) Lettonia vocatur in Litwania Latiholij et est
magna differentia inter Litwanos et Latiholos. – Mindow
a Lettis circumventus et privatus terris apostatavit, nec 187. r.
scitur quo devenit

X) Samagittarum contra Cruciferos accusationes coram concilio constantiensi. (p. 184–190) Vir quidem (rector de baronibus terrae nostrae Kirensis nomine habens filiam elegantissimam per fratres Cruciferos violenter privatus fuit dicta filia – filius ejus frater autem virginis quendam ex Cruciferis circa sororem suam in eam stupri vim exercentem transfixum gladio interemit. Item quendam baronem Vissignum cum consorte et liberis perimerunt, villas nobilis Swalkon cremaverunt, minus notabilem Smigalo captum occiderunt. – Prosza aby Jan arcybiskup lwowski i Piotr biskup wileński zjechali na Żmudź i tam założyli katedrę.

XI) Coram Constantiensi consilio ex parte episcoporum de baptismate Samagittarum relatio. (p. 191 – 192) Gdy śmy przyjechali na Żmudź przyjął nas uprzejmie marszałek W. Księcia Witolda oraz starostowie ziem żmudzkich, zostawiliśmy venerab. Mathiam Mgr. Art. propositum vilnensem Lithvanum ydiomate Samagitico plenissime eruditum męża zacnego na biskupstwie miednickim którego śmy poświęcili na biskupstwo owe za wolą Króla i Witolda. Król uposażył to biskupstwo miednickie i przy nim kanonie.

XII) Allegationes pro parte regis Poloniae coram Sigismundo imper. a. 1420. p. 192–215) (Wypis z procesu za Kazimierza W. w Warszawie r. 1339 i stan sprawy oraz dowody i wywody prawne.

XIII) Apellatio contra sententiam iniquam regis Romanorum in Wratislavia 1420 d. 10 Januar per Jacobum episc. plocensem procuratorem regis Polon. coram notariis imp. facta. (p. 215–218)

XIV) Regis Poloniae ad Summum pontificem litterae credentiales pro Mgro Paulo Wladimiri doctore decretalium custode cracov. strenuo Petro de Wydawa judice siradiensi et Jacobo de Paraszino familiari

regis ambasiatoribus et nuntiis in legatione contra Cruciferos et iniquam regis Romanor. sententiam (sine data) (pag. 218–219)
Samagitenses nuperrime ad fidem sunt conversi ... opus sanctissimum circa reductionem Grecorum ad gremium S. Matris Ecclesiae et Sedis apost. obedientiam cum tanta aviditate et fervore a me ceptum pro cujus confectione ille Antistes Gregorius Trewerensis apud S. V. et S. Constantiense consilium ~~[illegible]~~ instigatione mea laboravit, abortum ex hoc (t. j. ex iniqua sententia pro parte Cruciferorum) poterit sentire. In qua etiam re nuper mei ambasiatores et nuntii solempnes Imperatoris Graecorum et demum quidem duo nobiles milites, qui apud S. V. fuerant constituti accesserunt et hactenus mecum commorantur, et magna solicitudine hortantur me, ut illud reduccionis compendium prosequi non cessarem." (p. 219)
XV) Impugnatio Justificationum regis Romanorum pro parte Regis Poloniae (post sententiam Wratislaviensem) (p. 219–224. Brulion listu do Zygmunta z refutacyją powodowzęgo)
XVI) Consilium d. Dominici de S. Gemiano concernens ~~pro~~ ~~[illegible]~~ partem sententiam regis Romanorum (p. 219–247.)
Zdanie o sprawie z Krzyżakami prawnicze Dominici de S. Gemiano Decret. doctoris ordinarie legentis in studio florent.
XVII) In quaestione vertente inter regem Polon. et Ordinem Prutenorum ex ocasione laudi per Regem Romanor. lati revocatio in dubium: Quis sit judex competens in causa supradicta? (p. 247–283) Rozprawa prawnicza Joannis de Miles advocati.
XVIII) Pro Magno Duce Lithv. allegationes in materia terrae Samagitarum Johanis de Miles advocati (p. 263–265)
Zdanie prawnicze o całej sprawie
XIX) Allegationes pro parte regis Poloniae factae per legum Drm d. Gasparem de Perusio advocatum consistorialem contra ordinem Pruthenorum (p. 265–276) Zdanie prawnicze.
XX) Consilia collegii doctorum paduanorum florentinorum et senensium. Actum Paduae 14 Martii 1421 (p. 276–293) Zdanie prawnicze doktorów padewskich (Raphael Fulgosius Dr U. J. Raphael de Raymundis J.-U. Dr. Prosdocimus de Comitibus de Padua J. U. Dr. doctores juris collegii paduanensis, ~~[illegible]~~ nicolaus de Onetariis de Padua legum Dr. prior sacri collegii paduanensis) Andriolus filius

[et Dominicus de S. Gemiano Decret. Dr. spisane urzędownie przez notariusza]

quondam S. Martini de Burgo Cliuate ducatus Mediolani habitor notarius — Oraz zdanie prawne doktora seneńskiego: Franchinus de Castillione Jur. U. Dr actu Senis legens o procesie i sprawie króla polskiego z Krzyżakami.

XXI) Scriptum Mgri Pauli Decretor. Doctor. Custod. Cracov. procuratoris regis Poloniae ad impugnandum privilegia Cruciferorum (p. 294–337) (Właściwie do str. 348) Memoriał pisany r. 1421 poparty dowodami czerpanemi z ksiąg prawnych różnych. „Sunt ergo magis verisimilia quae habentur in Cronicis et in libris Polonorum imo „in scriptis ipsorum authenticis quod... dux Conradus... volens „istorum fratrum ordinem promovere, locavit conventum eorum „de aliquibus personis in eadem (culmensi) terra" (p. 299)
Cytuje Klementyny, b. Thomam, f. Card. Flor. notae in Clement. Innoc. Osti Summa de Sindico, Cronica martiniana, Vincentii Speculum historiale (p. 308) Martinus in Cronica vel in Historia nova ecclesiastica Lib XXI cap. 28. Vincentius in Historia Lib XXII cap. 5. – Zabellius Card. flor. Notat.... „secundum ipsum quam (monarchiam) „compilavit Dante poeta florentinus et quia fuit Gibellinus in„tendebat ostendere quod imperium in nullo dependeret a papa „et propter illum tractatum fuit prope combustus tanquam „haereticus." (p. 322) – Petri de Vineis libellus apollogeticus, Anton. de Butri, Oldra, Jus naturale gentium, Barthol. Extravagant. Daje ciekawy pogląd na wysoki stan studium prawnego u nas. Autor zbija historycznemi i prawnemi dowodami autentyczność przywilejów pruskich.

XXII) In causa regis Poloniae (p. 338–342) Dalszy ciąg poważnej rozprawy prawnej Pawła z Włodzimierza, podobnie jak i następny ~~[illegible]~~ artykuł ~~[illegible]~~ z jednego pióra wyszły.

XXIII) Allegationes breves pro rege Poloniae contra Pruthenos. (p. 342–348)

XXIV) Articuli ex parte procuratoris regii contra Articulos Cruciferorum. (p. 348–356) Są to artykuły (Nº 1–35) impugnujące zakon i regułę Krzyżaków pruskich w ogóle.

=

265

Lites ac Res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum. Supplementum quo continetur causa inter Wladislaum regem Poloniae, et Cruciferos an= no 1320 acta. Ad fidem autographi Archivi Regii Regiomontani. Posnaniae, sumptibus Bibliothecae Kornicensis 1880. (Typis J. I. Kraszewski (Dr. W. Le= biński) Posnaniae. fol. k. 2. str. 43. /: Wydał Dr. Si= gismundus Celichowski. – Rozpoczął druk ś.p. Tytus Działyński, chcąc wydać jako IV^ty Tom dzieła Lites i wydrukował już str. 1–40; Koniec i tytuł dodrukował Celichowski. :/

Mszczug II książe pomorski i adopcyja Przemysława II księcia wielkopolskiego.

═

Po śmierci Świętopełka II księcia Pomorza wschodniego d. 11 Stycznia 1266 [illegible] jego synowie [illegible] podzielili się państwem. Mestwin II jako starszy panował nad zachodnią częścią i miał zwierzchnictwo nad całym Pomorzem (w przywileju z d. 2 Stycznia 1274 pisze się Pomeranorum dux et dominus (przywilej nadawczy dla klasztoru Pelplina mscr. w Królewcu cf. Scriptores pruss. I p. 689) toż samo d. 20 Marca 1266 w darowiznie w obwodzie świeckim: Mestwi dux totius Pomeraniae (Script I p. 800) – podczas gdy za życia ojca d. 24 Septembra 1264 Mestwi dux Szwecensis krewnemu swemu Barnimowi duci Slavorum nadaje powiat Świecie cf. Dreger Cod. Pom. 368.) za życia ojca jeszcze dostał Świecie a brat jego młodszy Warcisław Gdańsk (dux gdanensis). Około r. 1269–1271 rozpoczęły się niesnaski między braćmi zazdrosnemi o supremacyję, Mestwin (Mszczug) zajął bratu Gdańsk chcąc go wyzuć z państwa, lecz Warcisław brat młodszy r. 1271 pojmał brata swego starszego Mestwina i w zamku Reetz (w Chronicon Oliv. Script I p. 689 stoi Redzk – Hirsch mniema, że to Raciąż) więził i dopiero za zwróceniem Gdańska wypuścił (Baszko 78 pod r. 1271) Mestwin [illegible] szukał pomocy przeciw bratu u brandeburskich margrabiów Jana Ottona i Konrada, którym się oświadczył być lennikiem i jeżeli mu [illegible] udzielą pomoc dać im miasto Gdańsk (Riedel Codex dipl II i N° 144). Za pomocą posiłkowego wojska brandeburskiego którym margrabia Konrad dowodził wyparty został Warcisław z swych posiadłości i uszedł do Krzyżaków do Elbląga, skąd nową na brata zamierzył wyprawę, lecz zaledwie przybywszy do granicznej fortecy Wyszegród (przy Fordonie) wtedy przez Polaków osadzonej, rozchorzał się i zmarł r. 1271 pochowany w Franciszkanów w Inowrocławiu. [illegible] (Annales w edyc. gdańsk. Kadłubka p. 33–43 ad a. 1271). Mestwin chciał tedy zająć Gdańsk miasto, lecz mieszczanie gdańscy Arnoldi Jakob z krewnemi oraz ze szlachtą z Skrobotowa i Witomina zrobili

Mewa = Wangke

spisek przeciw Mestwinowi, niechcieli go wpuscić do miasta Gdańska które z zamkiem Konradowi margrabiemu brandenburskiemu oddali (Rzyszczewski Codex II. 3. No 641.) Wezwał wtedy Mestwin [illegible] do pomocy Bolesława pobożnego Księcia wielkopolskiego swego stryja frater amitalis (urodzonego z Jadwigi siostry Swiętopełka) i z jego pomocą zdobył na siebie Gdańsk w Styczniu (r. 1272, wycięwszy załogę z wyjątkiem tych którzy się schronili na wieżę zamkową (Annales ap. Somersberg II. 83 — giet medit. Gedanens. Kadłubronis f. 33–43 ad ann. 1272). Wszelakoż Mestwin pogodził się w krótce z Brandeburczykami, od których margrabiów (na zjeździe nad mostem Dragi d. 3 Septembra 1273 otrzymał na powrót (w lenne posiadania obwody Schlawe i Stolpe które im na własność puścił (cf. Riedel: Cod. diplom. II. 1. No 158) które później po Mestwinie miały przypaść dziedzictwem na Barnima Księcia Pomorza zachodniego i które od (r. 1270 Wizlaw II Książe rujański (wnuk Swiętopełka) przez niejakiś czas trzymał. — Poprzednio już przywilejem danym w Camin d. 24 Sept. 1264 (cf. Dreger Codex dipl. 368) nadał Mestwin dux swecensis jeszcze za życia ojca Barnimo duci Slavorum suo consanguineo expektatywę na sukcessyę po sobie, w razie gdyby bezdzietnie umarł. Wszelako d. 23 Novembra 1287 nastąpił w Stolpe układ pomiędzy Mestwinem, Bogusławem xięciem zachodniego Pomorza i Przemysławem II pogrobowcem (unionis et pacis concordia — cf. Scriptores rer. Prus. I p. 693) jak się zdaje układ, w którym expektatywa przeszła na Przemysława. Mestwin odtąd sprzyja Polsce protegując biskupów polskich, nadaje szlachcie polskiej dobra w Pomerelii, pomaga Bolesławowi Księciu Wielkopolskiemu w wyprawie przeciw Brandeburczykom r. 1279 i adoptuje Przemysława II za syna. D. 26 Augusta 1288 będąc w Stolp na weselu pomorskiego księcia nadaje comiti Faloni castellano de Czarnkow posiadłości w swym kraju za to iż mu pierwszy przyniósł wieszczą wiadomość iż „nasz ukochany syn „Przemysł Książe polski puszczony został z więzienia xięcia wrocławskiego." (Script. Prus. I p. 694) Odtąd pisał Mestwin w przywilejach: de consilio et „consensu filioli Premyslonis (Röpel pag. 555 Not. 36) Z przywilejów wydawać iż już za życia Mestwina Przemysław rządził w Pomorzu wydawał przywileje, a r. 1339 świadczy Jan z Łomykowa iż szlachta pomorska (r. 1290) potwierdziła adopcyę i następstwo Przemysława (Działyński Lites I testis 24) (mylnie) Mestwin umarł 25 grudnia 1295 (VIII Calend. Januarii 1295, Chronicon oliv. in Scriptor. Prussi I p. 694) bezdzietnie pochowany w Oliwie, był to stryj Przemysława. (Jest przywilej z d. 30 Marca 1295 w którym Przemysław II mówi o Mestwinie: felicis memoriae domini quondam ducis Pomoraniae patrui nostri: Rzyszczewski II. 3 No 403 Działyński Lites II. 92 — który rok

mylny, bo sa przywileje Mestwina z d. 25 Julii 1295 cf Scriptores I p. 694.)

Mestwin rozwiódł się z swą żoną Eufrozyną r. 1288 (jak to widać z przywileja danego w Wissegrod d. 13 Mai 1288, którym wioskę Schulpino w Kujawach nabytą od klasztoru Bissow tejże nadaje „inter nos et ipsam divortio nunc celebrato" - przywilej w archiw. prezyd. w Poznaniu cf. Scriptores I p. 693). Jego synowie „pueri" ~~...~~ które wspomina w przywileju datowanym w Arnswalde d. 1 Kwietn 1269 i w drugim danym przy moście nad Dragą d. 3 Sept. 1273 cf. Riedel Cod. brand. II. 1 No. 136 et 158) pewnie poprzednio młodo zmarli; a jego córka Katarzyna została jeszcze r. 1269 przez marggrabiów brandenburskich zaślubioną Przybysławowi (+1315) księciu wendyjskiemu synowi wygnanemu z Meklenburga księcia Przybysława starszego z Parchima (Quandt: Ostpomern §.6 i §.37) ~~...~~

Drugą żoną Mestwina podług przywileju gdańskiego z r. 1292 była „Sulislava dilecta conjux" (cf Script I p. 693) lubo Kronika: De prima ~~...~~ fundatione monasterii Olivae (Script I p. 693) mówi: „Mistiwigium vero, quod illegitime vixit, et „sponsam Christi sanctimonialem de coenobio Stolpensi (norbertanek fund. 1281 przez Mestwina w Stolp). Fulcam nomine, suo „commercio adoptavit, ~~sui seminis~~ Deus privavit legittimo successore tan„quam indignum privavit."

~~Ze~~ Przed śmiercią Mestwina obejmuje Przemysław II rządy Pomeranii; w przywileju wydanym d. 30 Marca 1295 (ob wyżej) pisze się po raz pierwszy dux Pomeraniae. Zamiast ogłoszenia się za króla Polski miał pierwej, bo lubo podług Kronik w Gnieźnie d. 26 Czerwca (1295) został koronowany uroczyście, jednak wprzódy pisał się Królem jak to widać z ~~...~~ aktu niezdawnego ~~...~~ klasztoru Bukow na Pomorzu d. 2-9 Febr. infra Octavam Purificationis B. Mariae) 1295 wspomniany jest „coram domino Primislao rege Poloniae et duce Pomeraniae" (Jahresbericht der Gesellsch. für Pommer. Gesch 1859 pag. 19.)

Król Przemysław II podług Kronik zabity został na początku lutego 1296 w Rogoźnie w pobliżu Poznania; która to data dnia w Kronikach jest rozmaita: Bo gdy jedne piszą że zginął w dzień S. Doroty

nie jest rok mylny bo Przemysł II r. 1295 koronował się będąc księciem Pomeranii: Mestwin + 25 grud. 1294 (data Kroniki oliwskiej mylna)

267

(6 Febr.) VI Idus Febr. inni że in vigilia S. Apoloniae (8 Febr) a inni że w środę popielcową (17 Febr. bo r. 1296 był przestępny) Kronika oliwska (Script. I p. 965) pisze o nim: „Qui post haec coronam „regni Poloniae ab apostolica sede consecutus est, et uno anno „supervixit et captus per satellites Woldemiri marchionis „de Brandeburg occisus est in ultionem sanctae Lucardis „conjugis suae, quam ipse male suspectam habens fecerat jugulari"

Ludgarda (Lucarthis) była to córka Henryka zwanego Pielgrzymem księcia meklenburskiego (1264–1301) i Anastazyi siostry Bogusława IV księcia szczecińskiego (Annal. Lubicens. ap. Pertz Mon. XVI fol. 417) a córki Barnima I. Gdy Przemysław II na Pomorzu starał się o jej rękę r. 1273 zostawał jej ojciec wtedy w Babylonie (t.j. Kairo) w niewoli Saracenów którzy go r. 1271 jadącego do ziemi świętej na morzu pochwycili i dopiero po 26 latach puścili na wolność r. 1297. Tymczasem prowadziła jego żona Anastazyja rządy pod kontrolą i opieką braci swego męża to jest Mikołaja proboszcza kollegiaty w Schwerinie i Jana kanonika kapituły hildesheimskiej których uchwała stanów meklemburskich r. 1275 jako współopiekunów ogłosiła (Burmeister: Wismarische Chronik in den Meklenburg. Jahrb. III. 41) Z tąd to pochodzić może iż Kronikarze polscy owę Ludgardę mylnie córką Mikołaja księcia Kassubów zowią. — R. 1273 w lutym przywieziono Ludgardę do Poznania gdzie wspaniale przyjęta zaślubiona została szesnastoletniemu Przemysławowi II. Po dziesięcioletniem pożyciu małżeńskim, zginęła d. 10 listopada 1283 tajemną śmiercią zamordowana pozyskawszy sobie sławę cudotwórczyni i świętej. Za czasów Długosza jeszcze (Długosz ad a. 1283 fol. 831) śpiewano o niej w Polsce starożytną pieśń opisującą jak Ludgarda za naprawą męża swego, o którego złych zamiarach wiedziała, zamordowaną została przez swe sługi. Kronika rymowa niemiecka Ernst'a von Kirchberg (rycerza meklenburskiego żyjącego około r. 1380) napisana r. 1378 której oryginalny rękopis (Ernst von Kirchberg's: Meklenburgische Reimchronik) znajduje się w wielkoksiążęcym archiwum w Schwerinie

(ob: Lisch in den Jahrbüchern des Vereins für Mecklenburgische Geschichte VI. 171) a która wydrukowaną została w v. Westphalen: Monumenta inedita ~~[illegible]~~ Lipsiae 1745 Tom IV fol. 595 i następ. (gdzie się ustęp Cap. 136 fol. 781 ustęp o śmierci Ludgardy znajduje) — oraz Kronika franciszkańskiego lektora Detmara (ed. Grautoff p. 152) opisują śmierć Ludgardy. — (w rymowanych wierszach średnioniemieckich – mittelhochdeutsch)

Niemieckie, czeskie i prawie wszystkie polskie kroniki mówią ~~[illegible]~~, iż głównemi sprawcami zabójstwa Przemysława byli possey szlachcicy Zarembowie, inni znów twierdzą, iż zamordowany został przez nasłanych ludzi margrabiego brandeburskiego; podług jednych przyczyną była zawiść z powodu Koronacyi Przemysława II na króla (co pewniejsze) podług drugich zemsta za śmierć Ludgardy (co niepewne, bo margrabiowie brandeburscy niebędąc spokrewnieni z Ludgardą wcale nie mieli przyczyny zemsty)

Długosz (Lib VIII p. 877) pisze iż Przemysław za naradą stryja swego Bolesława pobożnego pojął Ryxę córkę króla szwedzkiego.

Po śmierci Przemysława książęta kujawscy bracia: Leszek, Przemysław i Kazmierz synowie Ziemowita i Salomei córki Sambora II (która nawet wyprawę swą miała wyznaczoną przez Mestwina na dobrach pomerelskich nad Wisłą) mieli najbliższe prawo do Pomeranii. Leszek w przywileju którym klasztorowi oliwskiemu poświadcza posiadanie Radostowa dat. Gdańsk d. 25 maja 1296 pisze się: „dei miseratione dux Pomeraniae ... i dalej: annus primus principatus nostri in Pomerania." lubo w zeznaniu jako świadek r. 1320 mówi iż Pomorze w imieniu Władysława Łokietka zawiadował (Scriptores I p. 696.) zresztą Andrzej z Kujaw zeznaje r. 1339 (Dzialyński Lites I. 234) iż „Władysław Łokietek wygnał z Pomorza księcia Leszka który po „śmierci króla Przemysława zajął Pomorze." — Drugim pretendentem do Pomorza był Wisław II książę rugijski (+ 29 Decembr. 1302) syn Jaromira II księcia rugijskiego (1249 + przy końcu 1260) i Eufemii ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ (+ 1270 w kwietniu) córki Swiętopełka księcia pomorskiego, który na mocy prawa do spadku po dziadku Swiętopełku już od r. 1270 posiadał obwód Schlawe (Slawena + Slowin) ~~[illegible]~~ (ob: Fabricius: Urkunden von Rügen No. 150) i który d. 26 kwietnia 1289 robi w Prenzlau układ z Ottonem i Konradem margrabiami brandeburskiemi mocą którego obowiązuje się w razie gdyby Pomerania po śmierci Mestwina bądź orężem bądź układami

dostał, to podzieli się nią z margrabiami którzy mu do odzyskania tego kraju pomagać mają (Fabricius: Urkunden No. 326). Później jeszcze r. 1302 pisze się Wisław II Księciem Rujanów i Pomorza (Fabricius Urkunden No. 484) dopiero r. 1310 d. 12 kwietnia zrzekł się Wisław III Książe Rujański praw do tej Pomorza części którą jego wujowie Waldemar i Jan margrabiowie brandeburscy ustąpili książętom niemieckim (Fabricius Urkund: IV No. 390). — Trzecim pretendentem do Pomorza był Wacław król czeski który po śmierci pierwszej swej żony Guta zwanej (+18 Juni 1297) córki niemieckiego króla Rudolfa z Habsburga pojął r. 1300 Ryxę czyli Elżbietę córkę Przemysława II i Ryxy szwedzkiej księżniczki. — Czwartym pretendentem był Władysław Łokietek. Już w przywileju d. 10 marca 1296 zowie się obranym przez baronów Królem i Księciem Pomorza nadaje Henrykowi Księciu głogowskiemu (który jako krewny Przemysława II do jego sukcesyi miał także prawo) część Wielkopolski z expektatywą na całe Królestwo gdyby bezdzietnie sam umarł (Worbs: neues Archiv für die Gesch. Schlesiens II. 124). R. 1296 wydaje przywileje dla Pomorzan, osadza swego krewnego Księcia Przemysława Kujawskiego r. 1297 jako swego rządcę na Pomorzu, r. 1298 w styczniu ~~bawi~~ sam w Tczewie i Gdańsku, oraz 1299 w kwietniu, maju i czerwcu w Gdańsku R. 1300 został zegnany z Pomorza (ob Lites & Annales). — Równocześnie Henryk Książe głogowski d. 24 czerwca 1298 bawiąc w Kościanie mianuje się dux Poloniae et Pomeranie (Ryszczewski II No. 168). — Wacław Król polski sam nie był w Pomorzu lecz w jego imieniu rządzi r. 1300 comes Maroca na Pomorzu, a w styczniu r. 1303 Tassa de Wiesenburg capitaneus Cujaviae et Pomoraniae (+1304); r. 1303 w grudniu Frisco de Scassowe capitaneus Cujaviae et Pomoraniae (Szlązak) oraz 1303 w wrześniu Ulricus de Boskowitz capitaneus Poloniae.

Po śmierci Wacława III (+ 1306 d. 4 Augusti zabity w Ołomuńcu) zjechał 1306 Władysław Łokietek do klasztoru Koronowskiego Byszow; tu w grudniu 1306 przybyła do niego szlachta z Pomorza Piotr z Polnowa, Jaśko ze Sławy i Wawrzyniec z Rugenwalde (potomkowie Święcy) i inni hołdując mu z Pomorza (Chronicon Oliv. in Script I p. 700); d. 17 Grudnia 1306 Łokietek był już w Gdańsku, wygnawszy Czechów z Pomorza złożył z urzędu administratora

Piotra von Neuenburg, a na jego miejsce książąt kujawskich Kazimierza i Przemysława mianował gubernatorami Tczewa (Dirschau) i Świecia; kasztelanię gdańską oddał Albertowi, kasztelanię pucką Wojsławowi; w kwietniu 1307 wrócił Łokietek do Krakowa.

Najmożniejsza familia na Pomorzu była wtedy Swenców. Już r. 1259 w dyplomatach przychodzi Swentza de Slave podkomorzy słupski. R. 1274 widzimy na dworze książąt pomorskich 2 braci: Swencę i Wawrzyńca. Z tych Wawrzyniec młodszy już r. 1284 podkomorzy, a 1286–1299 kasztelan słupski; zostawił synów: a) Swenca 1306–1313 zostawił syna Wawrzyńca 1335 b) Chozymir de Tuchom 1329–1335. — Swenca (starszy brat Wawrzyńca) 1274 podkomorzy słupski; 1275–1285 kasztelan słupski; 1286–1308 wojewoda gdański i słupski posiadał dobra koło Koszalina i Gdańska za Wacława czeskiego i Łokietka zostawił córkę wydaną za podkomorzego dobryńskiego, [illegible] oraz 3 synów: a) Piotr najprzód proboszcz kaliski i kanclerz pomorski 1299 (ob: Preuss: Dirschaus historische Denkwürdigkeiten 1860) porzuciwszy stan duchowny zostaje 1301 poplecznikiem króla Wacława II r. 1305 pojmuje córkę Teodoryka Spaczman; r. 1301 nadaje mu Wacław II miasto Neuenburg z wsiami Zbiszaw i Cieckin oraz Stargard; prócz tego posiadał Rügenwalde, Schlawe, Polnow, Tuchel. R. 1307 łączy się zdradziecko z margrabiami brandeburskiemi; Łokietek osadza go w więzieniu w Brześciu, skąd w wrześniu 1310 wypuszczony żyje do 1325 w Pomeranii zachodniej (zwany Petrus de Neuenburg) zostawił synów: α) Petrus de Polnow [illegible] [illegible] 2) Jan (Jaśko) dziedzic Sławy i Rügenwalde. 3) [illegible] Wawrzyniec

Co do panowania Łokietka na Pomorzu te z dokumentów wynikają daty: 1306 w grudniu zajmuje Pomorze, 1306 do 10 maja 1307 wygania z tamtąd Czechów i krewnych Swency, osadza nowych urzędników i powraca do Krakowa; w czerwcu lipca 1307 Piotr de Neuenburg spiskuje z margrabiami brandeburskiemi; 1308 biorą go Polacy do więzienia; r. 1308 w sierpniu margrabiowie z wojskiem zajęli okolicę koło Oliwy i Lubieszowa, Bogusza kasztelan gdański szuka pomocy w Krakowie u Krzyżaków; 1308 d. 14 listopada Krzyżacy zajmują Gdańsk wypędzają Polaków i zabierają Tczew (Dirschau), oraz w wrześniu 1309 Świecie i kupują podstępnie 1309 d. 13 września od margrabiów brandeburskich ziemię gdańską tczewską i świecką (do której na mocy nadawczego lennego przywileju danego im przez cesarza Fryderyka II w Rawennie w grudniu 1231 prawo sobie rościli:

(pisano go Pan Swenca)

5361 t. 1.

4.

k. 270–348.

Magyar történelmi tár. A' történeti kútfők' ismeretének elömozditására kiadja a' Magyar tudományos academia' történelmi bizottmánya. Pesten (Ungarisches Historisches Magazin. zur Erleichterung des Studiums historischer Quellen herausgegeben von der historischen Commission der ungarischen Academie der Wissenschaften.) 8°.

I (Elsö) Kötet: 1855. (2 f. 10 kr)

Połowców narod i ich Kronika podług źródeł ruskich i węgierskich przez Jerney Janos p. 1–68.

Kumani czyli Połowcy, Chuni, Pieczyngi po niemiecku Valven Fahlen, Falones, Parthi, po węgiersku Palóz; u pisarzy bizantyńskich Komani (Stepow mieszkańcy: od tureckiego słowa Kum = step) byli to Tatarzy z Kipczaków czyli perekopscy jak Miechowita (Chronic. Pol. Lib. III cap. 32) twierdzi, przez Bajazeta cesarza tureckiego r. 1486 podbici i wygubieni. W historyj ruskiej pojawiają się od r. 1061 do r. 1229.

– R. 1242 wódz Kumanów Kuthen zwany za pozwoleniem Beli IV osiadł w Węgrzech z Kumanami (Rogerii: Miserabile Carmen cap. II ap. Schwandtner Script. rer. hung. T. I p. 295 w którym są także miesci Thuroczi Chron. Hung.

– Elzbieta żona Stefana V (syna Beli) króla węgierskiego pisała się r. 1273: filia imperatoris Cumanorum. – Nazwy Połowców są tatarskie.

Endlicher: Rerum hungaricarum Monumenta Arpadiana. S. Galli 1849 – Chronicon Budense. Budae 1478.

Kelenföldnek (Kesenfeldre) mons apud Budam

Andreas III rex Hungar + Budae d. 14 Januar 1301 (in festo S. Felicis in Pincis)

L. Gronzky de Grondi nobilis poloni: Epitome praecipuarum rerum ab infelici clade Mohacsiana, seu ab anno 1526 usque annum 1663 in Hungaria et Transylvania gestarum. (Mscr. w bibl. hrab. Józefa Kemeny)

Podróż Jerzego Rakoczego Xięcia Siedmiogrodzkiego z wojskiem pod wodzą jenerała Janos Kemény: r. 1657 d. 30 Januar. Skole, d. 31 Synowudzko wyższe, d. 1 Lutego Konieczów, d. 2 Lut. Stryj; d. 14 Lut. Sambor.; d. 21 Lut. Torki, Przemyśl.; d. 23 Lut. Walawa; d. 24 Lut. Malumina; d. 26 Lut. Przeworsk; d. 8 marca Łańcut; d. 20 marca Mielec; d. 23 marca Tarnów; d. 27 marca Pleszów; d. 28 marca Kraków (wjazd.) d. 30 marca wyjazd z Krakowa; d. 31 marca Wiślica; d. 4 Kwietnia Staszow; d. 5 Kwietn. Bogoria; d. 6 Kwiet. Opatowiec; d. 10 Kwiet. Ćmielów; d. 14 Kwiet. Zawichost; d. 27 Kwiet. Stoczek. d. 29 Kwietn. Węgrów; d. 30 Kwiet. Grodek; d. 14 Maja Brześć; d. 13 Czerwca Zakroczym; d. 14 Czerwca Warszawa; d. 23 Czerwca Warka; d. 29 Czerwca Sandomierz; d. 2 Lipca Zawichost; d. 6 Lipca Turobin; d. 7 Lipca Zamość; d. 10 Lipca Żołkiew; d. 14 Lipca Złoczów; d. 16 lipca Tarnopol (Diariusz hrab. Rhédei Władysława pag. 211)

Georgius Blandrata Saluciensis physicus Isabellae Hungariae reginae 1553.

II (Masodik) kötet. 1855. (2 f. 10 kr)

O pieczęciach kapituł i klasztorow węgierskich przez Jerney Janos p. 1-166 (z 100 sztych. pieczęciami)

Ordalia (używanie ferri candentis) w Węgrzech już r. 1229 jako dawne wspomniane w dyplomatach. Ob: Ritus explorandae veritatis, seu judicium ferri candentis, quo in dirimendis controversiis gens Hungara olim utebatur - ap. Bel Math: Adparatus ad historiam Hungariae. Posoniae 1735 fol. Dec. I Num. V. pag. 263. §. 347.)

Schwarz Gotfridus: Cerographia Hungariae, seu notitia de insignibus et sigillis. Tyrnaviae 1738. 8° cum tabulis

Schwartner Mart. Introductio in rem diplomaticam medii aevi praecipue hungaricam. Editio 2a Budae 1802. 8° pp. 180.

Pray: Syntagma histor[icum] de sigillis [regum et reginarum Hungariae] Budae 1805. 4º cum tab.
Perger: Bevezetés a' Diplomatikába. Pest 8º 1821. 8º cum tab. et sigillis

Palatinus (Nádor) regni Hungariae, Banus Croatiae (Horvátorszagi ban) Woywoda transylvanus (Erdelyi vajda) magister tavernicorum (Tarnokmester)

III (Harmadik) Kötet 1857. (1 f. 40 kr.) (Nandorfejérvar = castrum
IV (Negyedik) Kötet 1857. (1 f. 40 kr.) Nandoralbense = Belgrad
V (Ötödik) Kötet 1858. (1 f. 40 kr.)
VI (Hatodik) Kötet 1859 (1 f. 60 kr.)

Andreae Dudith ab Horechowitza Dn. in Smigla episcopi tunc Tinniensis Orationes quinque in concilio Tridentino habitae, quarum posteriores duae nunc primum e MSt prodeunt;... praefatus est ac dissertationem de vita et scriptis ill. auctoris historicocriticam adjecit Godofr. Schwarz. Halae Magdeb. 1742.

VII (Hetedik) Kötet. 1860. (1 f. 60 kr.)
Dr. Lacomblet Theod. J.: Urkundenbuch für die Geschichte des Niederrheins III Bd (między innemi i do historyi handlu w Kolonii z Polską)

VIII (Nyolczadik) Kötet. 1861. (1 f. 60 kr.)
Báthori István Lengyel király levelei 1576–1585 a Gyulafehérvári levéltárban levö eredetiek szerint közli Dr. Ötvös Ágoston lt. pag. 211–244. (Listy Stefana Batorego Króla pol. od 1576–1585 – pisane do Alexandra Kendi de Lóna radcy siedmiogrodzkiego największej części po węgiersku i po łacinie, do Krysztofa Batorego, Kaspra Magochy, Jana Iffiu, Jana Géczi i innych radców siedmiogrodzkich; między innemi pag. 221 Responsum S. R. M. ad Magnum Ducem Moscorum, dat. Grodnae d. 17 Martii 1580 – list tajny do Jana Wasylewicza w odpowiedzi 54

na 2 listy przesłane przez posła Eleasara Iwanowicza Blagovius proszące o zawarcie pokoju. Pisze Król iż stosownie do życzenia jego posłał swoich posłów do Wielkiego Księcia, którzy tenże z niczem zbył: gdy jednakże senatorowie nalegają na pokój, daje więc kredytywę posłowi moskiewskiemu Leonowi Stromonchovio, aby Iwan Wasylewicz przysłał posłów. Co do żądania aby wypuścił jeńców, tego z powodu nieprzyjacielskich stosunków uczynić nie może „secimus „tamen, quod principem Christianum decet, ut eos christiano „more haberi juberemus, ita ut nullam calamitatem sen„tiant." – List Amurata Sultana do Stefana Batorego z Konstantynopola d. 15 Grudnia 1580 w odpowiedzi na poselstwo Jana Tomasza Drohojowskiego. p. 222. – List Anny Królowej do Krzysztofa Batorego wojewody siedmiogrodzk. z Warszawy d. 20 Marca 1581 dziękując za przysłane dary. (po łacinie) pag. 223. (Przytem facsymile własnoręcznego listu Stefana Batorego do Krzysztofa Batorego z Warszawy d. 18 Grudn. 1579 po węgiersku.)

– 1549 Eustachius Feledi dworzanin Ferdynanda Króla węgier.

IX (Kilenczedik) Kötet 1861. (1 f. 38 kr)

Regesta węgierskie z archiwum wiedeńskiego od r. 1118 do r. 1608 zebrał Horwath Michał (Nr 1-230)

Regesta węgierskie z archiwów: Spiskiej Kapituły, Klasztorów w Jaszo i Lelesz, miast Koszyc i Soprona od r. 1228 - 1643 zebrał Horwath Michał (Nr 1-181. (od r. 1228 do r. 1490) pierwszy oddział.

X (Tizedik) Kötet 1861. (1 f. 60 kr)

Rivulus Dominarum (Rozszczony Lataka) sive Nagy-Banya. (w tym tomie facsymile przywileju Andrzeja II Króla węg. z r. 1222 i pieczęć jego majestatyczna i sekretna)

XI (Tizenegyedik) Kötet 1862. (1 f. 38 kr)

Regesta węgierskie z archiwów Spiskiej Kapituły i t. d. (drugi oddział od r. 1490 – 1643 czyli Nr 182 – 264)

1491. - Korlath Lazarus

Opis Bitwy pod Warną z historyka tureckiego Chodża Sad Eddin. p. 209 – 213.

XII (Tizenkettedik) Kötet 1863. (1 f. 90 kr)

Mittheilungen aus dem Gebiete der Geschichte Liv-, Est- und Kurlands, herausgegeben von der Gesellschaft für Geschichte und Alterthumskunde der Ostsee-Provinzen Russlands. XII. Bandes 1. Heft. Riga (Nicolai Kymmel's Buchhandlung) 1875. 8°. pp. 1–219. 1 Thl. 24 Sgr. (Tom I–XI każdy po 3 zeszyty = 24 Thl. 22½ Ngr.)

między innemi mieści:

Der Bergmannsche Codex der livländischen Reimchronik, von G. Berkholz p. 33–71 mit Faximile.

Pierwszą kronikę inflantską napisał Henryk Łotwak po łacinie około r. 1226. Wydana: Origines Livoniae sacrae et civilis seu Chronicon Livoniae vetus; recensuit J. Dan. Gruber Francofurti et Lipsiae 1740 fol. – 2ª ed. Hansen, w Scriptores rerum Livonicarum. I Tom. Rigae et Lipsiae 1853. 8° maj. i osobno: Riga 1857. 8° (2½ Rubl.) z tłomaczeniem niemieck. przedruków. z Joh. Gottfr. Arndt: Der Liefländischen Chronik I Theil. Halle 1747. fol. – Nowe tłomaczenie: Pabst Ed: Heinrichs von Lettland livländische Chronik aus dem latein. Reval 1867. 8. – R. 1862 odkrył Bielowski w Bibliotece Zamojskich w Warszawie pergaminowy rękop. tej kroniki z XIII lub XIV w. in 4to. Ob. Schirren C. Der Codex Zamoscianus, beschrieben. Dorpat 1865. 4°.

Drugą kroniką inflantską jest tak zwana rymowana niemiecka: Livländische Reimchronik. Rękopis jej pergaminowy 4to kart 86 w 2 kolumnach, ma na końcu dopis stary: „Geschriben in der kumentur zu Revel durch den Ditleb von Alnpeke im M°CClxxxxvj iar." (1296 (?)), na ostatniej karcie są dopiski świadczące iż ten rękopis w XVI w. był własnością rodziny Tyzenhauzów mianowicie Fromholda i Reynolda von Tysenhusen r. 1539, na okładzinach nowszych napis: „Laus Deo semper. Der Riterlichen meister vnd Bruder zu nieflant geschicht, wie sie von wegn des Christen glaubens, vom tusent hundirt vnd dri vizig iar an, bisz vf tusent zwey hundirt neunzig iar mitt den heiden gott zur ere, inen zur selen selikeit gefochten haben. Joannis Alnpechi Coss Leopoliens et chame

posteritatis. Reformatus A°. 1625. A. S. – Rękopis ten r. 1797 pastor Liborius Bergmann kupił od Bretschneidera bibliotekarza we Lwowie. Dziś znajduje się w Rydze (Ritterschaftsbibliothek) nabyty przez Stany szlacheckie inflanckie od sukcesorów nadpastora Frey. Ten Jan Alnpech jak widać z listu Aug. Bielowskiego skreślił opis Lwowa do dzieła: Georg Braun czyli Bruin Civitates orbis terrarum. Coloniae 1572 – 1616. Tomus VI po polsku w Pamiętniku lwowsk. 1816. Starowolski dedykował mu swoje Penu historicum. Venetiis 1620; zostawał w związkach z Justem Lipsiuszem. Syn jego Fryderyk wydał Xeniolum 1619 i Quaestio de authoritate infallibili ecclesiae catholicae. Crac. 1634; córkę zaś wydał za Stanisława Bryknera 1624. – O Janie Alnpechu podaje też wiadomość Neue Dörptsche Zeitung vom 30 Juli 1871 prof. L. Meyer, z którego się pokazuje że Jan Alnpech był burmistrzem lwowskim r. 1614, 1622, 1627, 1628 i że ta rodzina około r. 1567 z Freiberg w Saxonii przybyła osiadła w Lwowie, lubo Bielowski pisze że pochodzą z Belgii. Pomiędzy listami Justi Lipsii Epistolarum select. Antverpiae 1602 p. 68 i Opera omnia. Vesaliae 1675 Tom II p. 716 jest jeden list pisany do Alnpecha Jana przez Lipsiusa r. 1601. (O Alnpechach freiburgskich ob. Script. rer. Livon. I. 502 i Bülau: Geheime Geschichten und räthselhafte Menschen. 2 Aufl. Leipz. 1864. XII Bd p. 404) – Berkholz mniema że kodex kroniki rymowanej pisany dopiero około r. 1350, że dopis na końcu z r. 1296 jest fałszywy, i że rękopis jest kopią z XIV wieku[-] i że Dietlieb von Alnpeke wcale nie istniał; brakuje w nim w środku 10 kart. – Drugi rękopis jest w Heidelbergu (Pfälzer Handschrift, Codex Palatinus) z XV w. pergam. 4to

Wydania: 1) Fragment einer Urkunde der ältesten livländischen Geschichte in Versen von Dr. L. Bergmann. Riga 1817. 4to. – 2) Ditleb von Alnpeke. Ergänzung des von Dr. L. Bergmann herausgegebenen Fragments... nach der Heidelberger Handschrift mit einem Facsimile herausg. von C. E. Napiersky. Riga u. Leipzig 1844. 4o. – 3) Ditleb von Alnpeke herausgeg. von Franz Pfeiffer Stuttgart 1844. 8o (Bibl. d. lit. Vereins zu Stuttgart VII Bd.) – 4) Ditleb's von Alnpeke Livländische Reimchronik (herausg. v. C. E. Napiersky) w Script. rer. Livon. Riga u. Leipzig 1853. 8o. Tom I i osobne odbicie: Riga 1857. 8o. – Tłomaczenie: Meyer E. Livländische Reimchronik von Ditlieb von Alnpeke in das Hochdeutsche übertragen. Reval 1848. 8o.

3. Archivstudien zur livländischen Geschichte. I Livonica im polnischen Reichsarchiv von Richard Hausmann p. 72 jest tu ciekawa wiadomość o archiwum Koronnem polskiem. R. 1759 zaczął wydawać Dogiel swój Kodex. Najciekawsze dzieje Archiwum Koronnego są w dziele Kniga posolskaja Metriki Welikago Knjażestwa Litowskago, izdana po poruczeniju Imperatorskago Moskowskago Obszczestwa Istorii i Drewnostej Rossijskich Kn. M. Obolenskim i Prof. J. Daniłowiczem Moskwa 1843. Tom I. 4º (od r. 1545-1572) - Tom II... izdana Professorom M. Pogodynym i Magistrom D. Dubenskym Moskwa 1843. 4º (od r. 1573-1580). - Metryka dzieliła się na koronną i litewską, każda zaś na większą (pod nadzorem kanclerza) i mniejszą (pod nadzorem podkanclerza). Archiwum dzieliło się na: 1) państwowe czyli tajne na zamku Krak. w którem składano oryginały i 2) na zadworne pod podkanclerzem w którym się mieściły kopie nadeszłych i wydawanych pism i depeszy dyplomatycznych. Tu prowadzono od czasów króla Alexandra Libri legationum, osobne księgi poselskie. - R. 1765 przewieziono Archiwum państwowe z zamku Krak. do Warszawy. R. 1794 zabrane wraz z Biblioteką Załuskich przez Suworowa do Petersburga. R. 1798 podzielono archiwum polskie, część dotyczącą stosunków zewnętrznych jako to dyplomatyczne i polityczne korrespondencyje oddano do Kollegium spraw zagranicznych, a z tamtąd przewieziono później do wielkiego Archiwum Cesarstwa Rossyjsk. w Moskwie. Część druga obejmująca stosunki wewnętrzne i sądownictwo oraz nadania i przywileje osobom została złożona w Senacie w Petersburgu. R. 1805 wydzielono znaczną ilość rękopisów i aktów i oddano z Senatu do Biblioteki cesarskiej, gdzie się znajduje między rękopismami. Teraz ma być i reszta z Senatu do Biblioteki oddana.

(w Tomie I p. 327 - 418 jest Inwentarz archiwum Koronn. w Petersburgu

Metryka litewska (Ob: K. W. Schneider: Swjedjenija o Metrykje sostojaszczej przy Iym otdjeleniï 3go departamenta prawitelstwujuszczago Senata, sobrany w 1870 godu) obejmuje 1059 tomów in fol. 473 dokumentów, rodowodów i mapp, 54 dzieł drukowanych. Stanisław August r. 1786 kazał poprawiać i przepisać. Pomiędzy 1059 tomami tworzą 800 tomów metrykę litewską pisaną po białorusku – reszta dotyczy Korony. Libri legationum jest 40 tomów należały do Koronnej metryki.

Monumenta Hungariae
historica

Monumenta Hungariae historica – Magyar Történ=elmi emlékek. Kiadja a Magyar tudományos aka=demia. I Osztály 1252.

Codex diplomaticus Arpadianus continuatus – Arpád=kori új okmánytár. A M. Tud. Akademia tört. bizottmá=nya megbizásából közzé teszi Wenzel Gusztav.
Pest 1860 8º. I (1001–1235) (215 dokumentów) pp. 405.

1001 Sancti Stephani regis Decretorum liber I et II (p. 1–14)

1006 Sancti Brunonis Epistola ad Henricum II imperatorem roman. p. 15–21 (drukowane najprzód w Ruskaja Be=sjeda. Moskwa 1856 I: Hilferding: Neizdannoje swidje=telstwo sowremennika o Wladimirje swiatom i Boles=ławje Chrobrom p. 1–34 z rękopisu w Kassel – drugi raz w Miklosich F: Slawische Bibliothek II Bd. Wien 1858 pag. 307 przez Filipa Jaffé – trzeci raz w Wilh: Giesebrecht: Geschichte der Kaiserzeit. II te Auflage. I Bd.) O Brunonie: „Dominus Bruno apud Bulizlavum consolationem non in=„veniens, ad sororem suam Ungaricam reginam confugit, „et etiam semet ipsum recognoscens, intercessionem ejus „imploravit." (Pertz Monumenta Germaniae historica Scriptores IV p. 691 Chronicon Adalboldi)

1125 Epistola Henrici IV imperatoris ad Almum ducem..... „Nam cum velles contra Graecos ire, et cum dux Poloniae „tuus et amicus et consanguineus auxilium tuum contra „hostes suos peteret, propter nos, sicutt amicus fidelissi=„mus remansisti" (Eccardus: Corpus historicum medii aevi II p. 211)

1135 Bela II Hungariae, Dalmatiae, Croatiae rex.

1152 Geisa II rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, et Ramae.

1185 Bela III rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae et Ramae.

1197 Emericus rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae et Serviae.

1207 Andreas II rex Hungariae, Dalmatiae, Ramae, Serviae et Galliciae. (I p. 93 Nr. 52)

1208 Andreas II rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Servicae, Galiciae et Lodomeriae. (I p. 97 Nr. 55)

1227 Gregorius IX confirmat posessiones episcopatus zagrabiensis „usque ad sepulturas Sclavorum, inde per silvam ad rivum Lesenica." (I p. 237)

1228 Colomanus rex Ruthenorum et dux totius Sclavoniae (I p. 256)

1001 Stefanos christianos kral pasis Uggrias (przywilej grecki dla biskupstwa w Weszprymie) (I p. 347 ~~p~~ Nr. 216)

Monumenta Hungariae historica . . . . . 1552.
Codex diplomaticus Arpadianus continuatus . . . . . .
Pest 1862. 8º. III (1261-1272) (179 dokum.) pp. 363.
(na końcu węgierska rozprawa o włoskich archiwach i o regestach papieskich p. 297-363) i o formułach bull - ważne

1263 Bela, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Cumaniaeque rex

1266 in Insula Beatae Virginis, Indict. IX Nono die Martio exeunte. - Bela rex Ungariae cum filio suo Stephano concordiam facit ... „idem rex carissimus filius noster promisit, „quod nec ipse nec sui cognati vel amici, nos, dominam „reginam consortem nostram carissimam matrem suam, „ducem Belam filium nostrum praedilectum fratrem „suum, dominam Annam ducissam sororem suam, ducem „Belam filium ejusdem, regem Boemorum generum ipsius et nostrum, Bolizlaum Cracoviae, Bolyzlaum Gnezdensem, Lynzngk filium ducis Cazmerii, duces, nec „terras ipsorum vel homines ad eos spectantes et quoslibet alios nobis adhaerentes molestabit, turbabit „vel aliquatenus impugnabit." (Theiner I p. 284. - Wenzel. III p. 130 Nº. 88 et p. 92 Nr. 138)

1267 Literae Kunegundis (Kingae) uxoris Boleslai ducis Cracov. ad Kunegundim consortem Premislai Ottakari regis Bohemiae, quatenus maritum suum monitis inducat ad succurrendum in armato brachio, patri Belae regi Hungariae contra temeritatem filii (Stephani) qui patrem suum in aetate matura de solio pepulit... „maxime cum dilectus „dominus et maritus noster carissimus (Boleslaus), non parcendo personis, laboribus aut expensis, id ipsum faciendo omnes „vires suas fideliter exponere sit paratus" (Palacky Franz: Über Formelbücher. Prag 1842. II p. 279. - Wenzel. III p. 161 Nr. 105)

1267 Kunegunda (żona Przemysła Ottokara króla czeskiego) pisze list do Jolanty (Jlona) żony Bolesława Księcia Kaliskiego, aby się wstawiła do swej siostry Kunegundy żony Bolesława Księcia Krakow. i wyjednała u niej pozwolenie dla widzenia się jej z Gryffiną siostrą swą (Palacky: Über Formelbücher p. 285 – Wenzel III p. 166 N° 110)

– Gemayne Statrecht und Perckrecht der Stat Schebnitz (Schemnitz) gegeben von Bela IV König zu Hungern (po niemiecku – prawo miejskie w 40 artyk. – prawo górnicze w 19 artyk. – Kachelmann Joh: Geschichte der ungar. Bergstädte und ihrer Umgebung. Schemnitz 1855. II Hft p. 177–192 – Wenzel. III p. 206–228 N° 136. jest to właściwie wilkierz mieszczan. – Art. 3 Żona może urzędownie wstrzymać męża od pielgrzymki do Rzymu, do Kompostelli lub gdzie indziej; lecz od pielgrzymki do Jerozolimy i Grobu świętego niemoże go wstrzymać. i. t. d.

1652. Monumenta Hungariae historica –
Codex diplomaticus Arpadianus continuatus . . . . .
Pest 1862. 8° IV (1272–1290) (246 dokum.) (pp. 414)

1272 Brunonis episcopi olumicensis Epistola ad Gregorium X papam (de statu regni Hungariae) . . . „Ecce ipsa regina „Ungariae est Cumana, proximi parentes ejus gentiles „sunt et fuerunt. Duae filiae regis Ungariae Ruthenis, „qui sunt scismatici, desponsatae fuerunt. Soror juvenis „hujus regis Vathatio est tradita, Culericae inimico." (Theiner I. 306. – Wenzel. ~~III~~ IV p. 13) (mowa tu o Królu Stefanie V)

(jeszcze r. 1276 o to trwały negocyacye

1274 Ladislaus IV rex Hungariae Epistolam mittit ad Rudolphum I regem Romanorum ~~lator~~ ratione ineundi matrimonii inter filiam ejus (Rudolphi I) et Andream ducem Slavoniae et Croatiae "infra octavum annum constitutum" (fratrem Ladislai IV) (Wenzel. I p. 42) (w tym celu Król Władysław IV wysłał do Rudolfa I krewnego swego Meinharda hrab. Tyrolu i Gorycyi.)

1285 Maria filia regis Hungariae (Stephani V) princi=
pissa Salernitana uxor (Caroli II claudi)
(cf: Rymer Thomas et Sanderson Robert: Foedera, con=
ventiones, litterae et cujuscunque generis acta publica
inter reges Angliae et alios quosvis imperatores, reges,
pontifices, principes vel communitates: London 1816
T. I p. 660 wydał Clarke Adam et Holbrooke.)

1286 Indict. XIV in ecclesia S. Johannis de Duyno d. 6 Junii. –
Albertus comes Goritiae cum Albertino Maurocено de
Venetia avunculo et nuntio Andreae ducis Sclavoniae
contractum facit vigore cujus idem Albertus comes
filiam suam Claram promittit dare in uxorem Andreae
duci Sclavoniae. (Wenzel. III p. 285)

1280 Zakon Vinodolski (po chorwacku z archiwum Kapituły
modruskiej w 76 artyk. przedrukowany z pisma: Kolo. Zagreb
1843. Zesz. III str. 50 gdzie go Ant. Mažuranić wydał z tło=
maczeniem nowszem podług oryginału glagolickiego.. —
Tu przedruk. z tłomaczeniem węgierskiem p. 384–410 №. 247)

284

321. 348. 357. 361. 367. 373.

505½. Monumenta Hungariae historica. – Magyar Törte-
nelmi Emlékek. – Magyar Diplomacziai Emlékek az Anjou-
Korból.... bizottsaga... Wenzel Gusztav. – I Elsö Kötet.
Buda Pest 1874. 8vo str. XXX. 423 (401 dokumentów od r. 1268–1342)

1326 Testamentum Mariae Ungariae Reginae (~~...~~ córka Stefana żona Karola umarła 25 Mart. 1323) (pag. 229–262 –)
(Ciekawy inwentarz rzeczy i materyj, robót złotniczych, po Taunie)
1334 in festo Pentecostes, Cracoviae. – Casimirus rex Poloniae, Pomo-
raniaeque dominus cum baronibus Spicimiro castellano Cracov.,
Mstujo palatino Sandomir., Nicolao de Bogoria palatino Cracov.,
Nicolao palatino Posnan., Jaroslao castellano Posnan., Sando-
ne castellano Sandomir, Czrzywosando subcamerario Cracov.
quo ad dissensiones super terras inter regem Poloniae et Prin-
cipem fratrem Luderum Magistrum generalem Ordinis Hospitalis
S. Mariae domus Theutonicorum, Ducem Brunsvicensem consen-
tit in Karolum nostrum generum Regem Hungariae ex parte
nostra et Johannem Regem Bohemiae ex parte fratris
Luderi compromissores et petit destinari locum ad consilium
compromissorum. (pag. 321 Nr. 327 – z archiwum Królewieckiego)
1337 Calendis Februarii, Avinione. – Johannes XXII papa Magister
Galhardus de Carceribus clericus Caturcensis diöcesis Licentiatus
in Legibus Apost. Sedis Nuntius adiungitur Petro de Alvernia
Nuntio Apostolico in partibus Poloniae. – Benedictus XII confir-
mat eundem nuntium Galhardum de Carceribus. Avinione, III nones
Martii 1335, Anno 1º et commendat eundem Galhardum de Carceribus
Praepositum ecclesiae Titulensis Colocensis diocesis, Apost. Sedis Nuntium
in partibus Poloniae, Kazimiro regi Polon. Avinione, V. Idus Augusti
Pontificatus Anno 2º (pag. 348 Nr. 343)
1337 Indictione V. in Civitate Wladislaviensi iuniore. – Kazimirus
rex Poloniae concordiam facit cum Magistro generali Ordinis

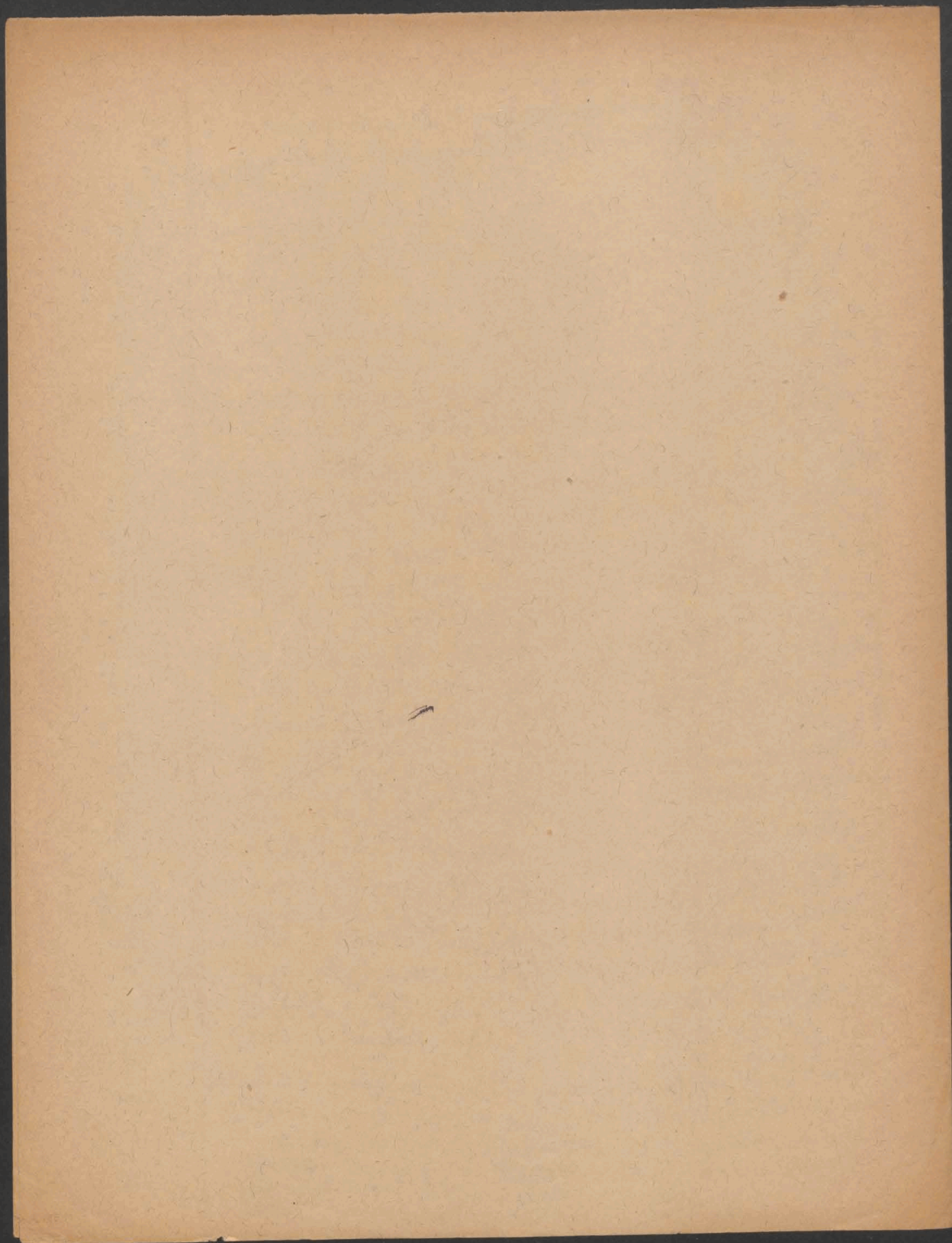
Hospitalis S. Mariae Theutonicorum – et pacem vigore cujus approbat donationem terrae Culmensis, Castri Nessow et curiarum Orlow et Morin aut bonis Michaloviensis et terrae Pomeraniae per progenitores suos factam ante motam guerram inter olim Wladislaum Polon. Regem et Ordinem. Karolus rex Ungariae et eius conthoralis Elizabeth regina confirmant hanc concordiam et approbant renuntiationem eandem in eventum mortis regis Kasimiri – Ordinator hujus negotii fuit Johannes rex Bohemiae – Subscriptio: Wilako (Wilczko?) quondam Johannis de Wrocimowicz Cracov. dioc. publ. Imp. autoritate Notarius) (pag. 357 Nr. 354 – archiw. Krolewieck.)

1338. IV Nonis Maii, Avinione, Pontificatus Anno 4°. – Benedictus XII Papa Magistris Galhardo de Carceribus, Praeposito Titulensi Colocensis dioecesis et Petro Gervasii Canonico Aniciensi Nuntiis Apostolicae Sedis confert plenipotentiam decidendi causam inter Kaziminum Regem Polon. et fratres domus B. M. Theutonicorum. (pag. 361 Nr. 358 – toż samo druk. w Działyńskiego Lites et Res gestae I p. 6 gdzie mylnie Joannes episcopus Porticuensis zamiast: Portuensis)

1339 Indict. VII d. 4 Febr. Warszhoviae. – Jacobus plebanus in Arnoldisdorf Culmens. dioc. procurator Theoderici de Aldenburg Magistri generalis, coram Galhardo de Carceribus et Petro Gervasii proponit (querelam Ordinis) contra Kaziminum regem Polon. – Praesentibus Janizlao archiep. Gnesn. Johanne episcopo Posnan. Jaroslao archidiacono Cracov. (pag. 367–373 Nr. 361. – z Królewieck. archiwum)

1339 Indict. VII d. 15 Septembr. in Warszow. – Galhardus de Carceribus et Petrus Gervasii Apost. Sedis Nuntii et Judices – ferunt sententiam in causa inter Kaziminum regem Pol. et Ordinem domus B. M. Theutonicorum. – Praesent. Janislao archiep. gnesn. Clemente episc. Plocensi, Joanne episc. Posnan., Stephano episc. Lubucens. Johanne de Mogila abbate... (pag. 373–379 Nr. 362) (drukowane podobno w Działyński: Lites.

1326 Platelum magnum cum pede de argento deaurato cum certis smaltis pro targea – Arbor una de argento cum 7 linguis serpentum – Ydria una cum aspersorio de argento – Justa una de argento cum coperculo et Buzale – Nappus de argento – Platelli – Scutellae – Bacile – Coclearea Dossale – Cendatum – Catafinirus rubeus – Tobaleae de seta – Velutum mollatum – Robba – Surcotum de veluto infoderatum cendato – Frontale – Bancale – Ycona –

Monumenta Hungariae historica. – Magyar Történelmi emlékek. Kiadja a Magyar tudományos akademia, Történelmi bizottsága. I Osztály. Okmánytar.
Codex diplomaticus Hungaricus Andegavensis. – Anjoukori okmánytar. A M. Tud. Akademia tört. bizottsága megbizásábol szerkesztette Nagy Imre M. Akad. lev. tag. I. Elsö kötet (1301–1321). Buda Pest 1878. 8vo (590 dokumentów) pag. 678.
8 Mark

1301, III Kal. Augusti. – Jacobus episcopus scepusiensis. (p. 14)
1301, Idibus Decembris (13 Decembr.). Pragae – Wenceslaus rex Boemiae et Poloniae, Jordano de Gargo (Görgey) comiti Saxonum donat 2 villas in terra Sandecensi: Gnezna et Luble. (pag. 19. No 15)
1302, pridie Calendas Martii (28 Febr.) – Ladislaus rex Ungariae nobili Mathaeo palatino, filio Petri quondam palatini de genere Chak, ob servitia patri nostro Wenczlao Boemiae et Poloniae regi praestita, et qui dum essemus in Boemia procuravit, ut eligeremur in regem Ungariae, donat omnia castra regalia per eum acquisita, et comitatum Nytriensem. (pag. 26, No 22) (Csak)
1302 Ladislaus et Franch fratres uterini, nepotes Jacobi episcopi Scepusiensis haeredes de villa Farcassii et in Rokus. (p. 34, No 32)
1303 in Octavis Epiphaniae Domini. – Paulus praepositus Scepusiensis concedit comiti Johanni de ~~Gello~~ Gargov, ut in villa sua Thoporych capellam lapideam in honorem b. Jacobi Apost. construere valeat. (pag. 50, No 45)
1312. IV Idus Aprilis – Carolus rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Comaniae, Bulgariaeque rex, Magistro Petro filio Pethunye qui pro nostra majestate viriliter cum inimicis nostris videlicet Magistro Joanne et Nicolao, David et Ladislao filiis Omodei palatini, item cum Dyonisio et Nicolao filiis Irozlow, Ladislao et Nicolao filiis Nicolai jam dicti, Lucach et Dominico filiis Ute, circa Potok dimicavit, item cum nos cum baronibus castrum nostrum de Saarus res-

titui petivissemus, in quo se filii Iroslou, filii Nicolai ac filii Ute, una cum Magistro Henrico filio Rykoffi includentes, contra nostram excellentiam astiterunt, idem Petrus servitia fidelia nobis exhibuit, donamus ipsi possessionem Pyhuke, filiis Iroslai pro infidelitatibus ablatam. (pag. 254 Nr. 237)

1312 fer. 3a ante f. Penthecostes, sub castro Sarus. – Carolus rex Hungariae significat, quod cum fidelis noster Kopoz palatinus congregationem generalem cum nobilibus et ignobilibus in comitatibus de Wywar et Zemlyn ex precepto nostro primo subtus Cassam, secundo sub castro Sarus celebrasset, Petrus et Lucas filii Petri, nec personaliter venerunt, nec aliquem pro se destinarunt, quare ipsos sub nota infidelitatis nostrae, ad amissionem possessionum eorum deputamus. (pag. 256 No. 238)

1312 in Octavis Nativitatis b. Johannis Bapt., in Potok (Sarospatak). – Karolus rex Hungariae magistris Nicolao et Petro filiis Merse qui nobis fidelitatis suae opera demonstrarunt, cum nos castrum nostrum Sarus, quod magister Demetrius filius Nicolai contra nostram detinebat majestatem, oppugnaremus, et demum cum filii Omodei palatini et magister Demetrius idem potentiam Mathaei palatini super nos adduxissent et nos cum eisdem in Ruzgun habuissemus conflictum... ideo ipsis donavimus possessionem Kayata (w Komitacie abaujwar.). (pag. 259 No. 241)

1312 in Octavis Apostolorum Petri et Pauli, in Potok. – Karolus rex Hungariae magistro Alexandro filio comitis Alexandri de Nekche qui fideliter dimicavit, dum rex Bohemiae regnum nostrum adierat hostiliter, et dum contra infidelem Demetrium filium Nicolai et multitudinem exercitus Mathei de Trynchun item contra Johannem et Nicolaum, caeterosque filios Omodei infideles prope Cassam conflictum habuissemus, ubi victoriam obtinuimus.... donat possessionem Gradna circa fluvium Harnad in comitatu de Uyvar ademptam Johanni filio Cosmae propter infidelitatem. (pag. 261 No. 243)

1312. IV Calend. Augusti. – Karolus rex Hungariae magistro Nicolao filio Thomae de genere Chanad, qui viriliter dimicavit, quando cum infideli Matheo de Trinchinio circa fluvium Tarcha prope civitatem Cassa pugnam comisissemus, permittit in villa sua Thelegd in comitatu Bihariensi theloneum cum exactione tributi erigere. (pag. 263 No. 245)

1312 Theza Rutenus, juvenis aulae Mariae reginae Hungariae (consortis Caroli I Roberti Regis Hungar.). (pag. 281 No 257)

1313 Magister Kokos cum fratre Johanne filii quondam comitis Rycolphi, haeredes in villa Farkassii in Scepus. (pag. 285 No 261)

1313 Thomas filius Farkasii castellanus de Lyblou dimicavit pro rege Carolo cum Matheo de Trinchinio prope civitatem Cassa. (pag. 290 No 265)

1313 Tydricus filius olim Comitis Fridrici piae memoriae de Sancto Quirino, cum filio suo Goblino inscribit censum unius fertonis argenti fini de possessione Biztria ad cenobium lapidis refugii ordinis Carthusiensis, et Johanni plebano de villa Baldinazi (Baldocz). (pag. 293 No 268)

1315 in festo Exaltationis S. Crucis, in Zeghedino. – Karolus rex Hung. significat quod Chabanka, Nicolaus filius Gurk et Felicianus filius Zaah (Záh) cum Matheo de Trenchen infideli nostro, contra nostram Majestatem processerunt, ideo ipsorum ~~[illegible]~~ possessiones confiscatae. (pag. 385 No 349)

1316 sabbato post Octavas Nativitatis B. V. – Capitulum ecclesiae b. Martini de Scepus significat quod comes Johannes de Gargou (Görgey) in lecto egritudinis decumbens, testamentum in praesentia comitum Stephani et Arnoldi filiorum quondam Heliae et comitis Gula condidit in quo quartam partem villae suae Krig legavit tribus filiabus sororis suae Margarethae quondam consortis Herrici civis de Kassa, scilicet dominae Margaritae, Hyrumtrud et Catherinae consortibus civium de Kassa. (pag. 401 No 362)

1317 Karolus rex Hung. confiscat quasdam possessiones in comitatu Zemplyn Petri filii Pethena, qui cum infideli Kopoz quondam palatino, magistro ~~[illegible]~~ Mychk filio Michaelis, comiti et castellano nostro de Sarus multa damna irrogavit. (pag. 411 Nr. 372)

1317 nobilis domina Kyngus (Kunegundis ?) relicta comitis Ju=le filii Baldini de genere Ratholth. (pag. ~~417~~ 417 N° 377)

1317 lorica cum omnibus apparamentis praeter Banbusium – ~~[illegible]~~ falerae de cindato pro duobus equis – tegumentum loricae unius personae insignum (?) factum – arma suevica pro per=sona unius hominis – pallium et tunica sine manicis her=mellinis pellibus subductae – tunica manicata – pallium et tunica sine manicis pellibus de vario subductae et tunica manicata – tunica sine manicis de cindato et tunica cum manicis – pallium et tunica de Ipri hermellinis pellibus subducta, Comitis Nicolai – tres balthei sive cinguli de ar=gento deaurati – crux de ligno domini de puro auro – pec=carium argenteum cum coopertorio – unus cipus de Mazalino habens pedem argenteum – equus non castratus valoris 15 mar=carum – duae tapete. (Res olim comitis Nicolai filii Pauli de generatione Pápa, possessionati circa Jaurinum) (pag 431)

1317. III Nonas Novembris. – Carolus rex Hungariae nobili ma=gistro Philippo oriundo de Apulya comiti de Scepus et de Wyuar, qui cum castrum de Sarus obsedissemus et expugnari faceremus, dimicando duobus lethalibus vulneribus extitit sau=ciatus et contra Mattheum dictum de Trenchen rebellantem ~~[illegible]~~ strenue dimicavit – donat possessionem nostram Palocha nominatam in confinibus Poloniae cum castro lapideo simi=liter Palouchа vocato, quam possessionem quondam rex An=dreas in concambium seu permutationem terrae Suap voca=tae in comitatu Zypisiensi, a comite Arnoldo filio Detrici et filiis suis habuerat, et tandem nos ab eisdem simili modo recepimus. (pag. 445 N° 401)

/: Ten Filipp syn Mikołaja Drugetti z Salerno dworzanina Króla Karola II Króla Sycylii r. 1271 – wraz z bratem Janem przybyli z Karolem I Robertem około r. 1309 do Węgier i stali się protoplastami rodziny węgierskiej Drughet de Homonna. :/

1317 compede salicea inapatus /: dyby – Kara :/ (pag. 450.)

1318 datum in Quindenis Epiphaniarum Domini.

1318 Carolus Rex Hungar confiscat propter infidelitatem possessiones in comitatu Zemlynio (Zemplén) Johannis, Ladislai et Omodei filiorum quondam Omodei (Omode) palatini. (pag. 460 №. 413).

1318 pro calumniae vitio, more regni consueto, per facies concremandus – sed redemit. (miał być kluczem piętnowany, lecz się okupił królowi pieniędzmi) (pag. 467)

1318 una pecia panni boni dornitici pro 5 marcis – una pecia panni de Ipry pro 10 marcis. (pag. 483)

1320 domina Jolenth filia Comitis Lorandi relicta comitis Pauli filii Swnk. (pag. 566)

1321 magister Kokos, Joannes, Rycolphus et olim comes Henricus, filii quondam comitis Rytolphi (brania) (pag. 607)

1321 Magister Desen, Leustachius, Rolandus et Stephanus filii quondam Rolandi palatini de genere Ratolth permittunt comitibus Helbrando et Eliae filiis quondam comitis Helbrandi de generatione Ztoyani de terra Zepsiensi locare hospites et villas circa castrum Muran (w Gömerskiem żupaństwie – dziś wsie Lehota, Podmurany, Dluha Luka nad rzeką Murany wpadającą do Jolsva i Sajo) in laneis inter possessiones ad occidentem Kwy (Kövi – własnością była Benedykta syna Dětrykowego – Bebek?), ad meridiem Ryma Zumbath archiepiscopi, inter metas Liptoviae, terrae Zepsiensis et inter possessionem Chethnek (Čsetnek) (ogromna przestrzeń, gdzie dziś Telgart, N. Rócze czyli Rauschenbach, Jólsva czyli Eltsch i Ratko)... ubi quadraginta mansiones convenerint ibi iidem locatores duas curias liberas habebunt, omnia molendina, brasiatoria; omnes causas ipsarum villarum usque unum fertonem villicus ipsorum iudicabit, causas potiores super rebus iudicabunt ipsi comites locatores, item furtum, homicidium, sanguinis effusionem et violentiam, de quibus duae partes cedent nobis, tertia vero locatoribus.

Iidem comites (locatores) et haeredes ipsorum super eisdem possessionibus atque villis debent esse officiales seu comites nostri perpetui, et omnia iura nostra item terragium admi= nistrabunt. Item de fodinis repertis ~~ae~~ habebunt tertiam par= tem iuris nostri. Hospites habebunt libertatem 16 annorum, qua elapsa a quolibet laneo unum fertonem argenti cum lapi= de Budensi pro terragio singulis annis in festo Annuntiationis B.V. nobis solvere debent. De venatione nostra ferarum habe= bunt iidem comites tertiam partem, item debent esse rectores castri Muran. Decimas villarum percipiet sacerdos. (pag. 643 No 588)

1321 in Octava beat. Philippi et Jacobi Apost. – Petrus procurator Nicolai abbatis monasterii S. Martini de sacro monte Pannoniae requi= rit villam Uyhel quae aliter Regia villa nuncupatur cum portu super fluvio Vag et tributo fori, villam Lubow cum portu in fluvio Vag, villas Zeredahel (Szerdaheli, w nitrzańsk.), Pathvarich nec non terram Debrethe et villam Stara in comitatibus Poso= niensi et Nitriensi quas olim magnificus Magister Matheus de Trenchinio occupavit, nunc vero quia idem Matheus, Deo volen= te naturae debitum persolvisset. (pag 613 No 559 – d. 8 Maji) (Mateusz z Trenczyna – Csák Mate – umarł jak widać d. 18 Marca 1321, a nie zaś d. 9 Septembr. 1319 jak węgiersci historycy podają.

Monumenta Hungariae Historica - Magyar történelmi okmánytár a Brüsseli országos leveltárból és a Burgundi Könyvtárból; összeszedte s lemásolta Hatvani Mihály. Pest 1857. I (1441-1538) II (1538-1553)

1490 Joannes Corvinus de Hunyad Sclavoniae, Lipthoviae ac Oppaviae dux montana, fodinas cupri et argenti, villas et omnes possessiones suas Johanni Thurso consuli cracov. et ejus filio Georgio contulit in possessionem cum domo in civitate Bistriciensi.

1526 Ludovicus rex Hungariae dominis Fukariis tradit montana in arendam ad 15 annos. (Fuggierowie pożyczyli Ludwikowi 50000 flor. - a ten im w zastaw puścił kopalnie; na czele tej dzierżawy stali Antoni Fugger i Alexy Thurzo de Bethlenfalva. - Srebro oddawali skarbowi który im grzywnę srebra po 7 flor. płacił.) (Fugierowie wywozili miedź z srebrem pomieszaną za granicę i tam przetapiali).

(Tom pierwszy dokumentów z archiwum bruxelskiego historyi węgierskiej dotyczących mieści korrespondencyje od 1522-1538 między temi i Hieronima Łaskiego, po łacinie, włosku, hiszpańsku, niemiecku, węgiersku

Monumenta Hungariae historica. – Magyar történelmi okmánytár, Londoni Könyv. és levéltarakból; összeszedte s lemásolta Simonyi Ernö. 1521–1717. Pest 1859. 8º 10 sz.

1527 Alexius Thurzo de Bethlenffalva de societate Fukaronum, favore cujusdam episcopi (Wesprimiensis?) cujus consangvineam duxerat in uxorem, duobus vel tribus antea annis inter barones computatus (tempore Ludovici regis.)

1528 d. 18 Novembr. in Lubnicze – Epistola Joannis a Lasko Lubniczensis praepositi ad Antonium Rynkon consiliarium regis Galliarum... nuntiat ipsi quod Joannes Zapolia rex Hungar. relicta Polonia, d. 3 Novembris ingressus est Hungariam (per bona domini Homonnai. (p. 170)

1593 d. 6 Septembr. Heilsbergae – et 1593 d. 11 Septembr. Albae Juliae – Epistolae duae Andreae Cardinalis Bathory, prima ad reginam Angliae Elisabeth – secunda ad Joannem Pokering consiliarium reginae Angliae. – tertia Mechoviae d. 19 Januarii 1596 ad Elisabeth reginam Angliae. p. 189–193.

1714 (Memoires complets et authentiques du duc de Saint Simon. Paris 1829. 16 Vol. – Memoires de Marquis de Dangeau (de la cour de Louis XIV commençant 1684–1720)

Monumenta Lubensia

. Monumenta Lubensia, herausgegeben von Dr. W. Wattenbach, Königl. Provinzial-Archivar, Mitglied der Akademien zu Wien und München. Breslau (Jos. Max) 1861. 4º. kart. 4. ft. 63. 1. (24 Sgr.)

I Chronica Lubensis. – Rękopis biblioteki Św. Marka w Wenecyi (Classis X Lat. Cod. 188 chart. in fol. saec. XV) który Palacky (Ital. Reise str. 77) opisuje, pisany in fol. częścią na papierze, częścią na pergaminie w XV wieku obejmujący rozmaite traktaty religijne i historyczne różnych autorów, obejmuje między innemi dwa odpisy Chronicon Martini Poloni (jeden odpis z r. 1378), Tractatus de longaevo scismate Ludolfi abbatis saganensis, oraz [redacted] Latopismo: Notabilia facta sub diversis contingentiis temporum fol. 142–146. Odpisał to Latopismo Dr. Jaffé; z powodu iż zawierało wiele wiadomości o Szląsku nazwał je Chronica Lubensis, i udzielił je Dr. Wattenbach, który je tu str. 8–19 wydrukował. Rękopism sam był około r. 1466 własnością magistri Nicolai Tempelfelt de Brega sacrae theol. prof. cantoris ecclesiae vratisl. (który jako przeciwnik Króla Jerzego z Podiebradu umarł około r. 1471. Latopismo owe czyli raczej kompilacyja składa się z tych części:

a) Wyciągi z Annałów od r. 1099–1305 (str. 8–9) bez wartości, błędne obejmują wyjęte daty z Kronik turyngijskich i żadnego szczegółu do historyi polskiej nie dostarczają.

b) Annales Silesiae ab a. 1241–1315 (str. 9–10) pisane jak się Jaffé domyśla w klasztorze lubiąskim kilka szacownych zawierają notat tylko do dziejów szląskich (tylko 7 dat): (druk w Pertz XIX p. 549 z Annales Lubenses)

A. 1267 (d. 25 Augusti) translata est b. Hedwigis in Trebnitz.

A. 1270 (mylnie powinno być 1277) XII Cal. Martii (d. 18 Febr.) dux Henricus vratisl. captivatur et patruo suo duci Boleslao traditur,

a quo captivus in Leen 22 septimanis detinetur.
Interim ex utraque parte exercitus adunatur in quo dux poznaniensis (Przemysław) loco captivi cum dicto Boleslao congreditur (bitwa ta była 24 April. 1278 między Stolz i Protzan koło Frankenstein) .. ab ipso tamen Boleslao victoria obtinetur.
Sequenti anno ... circa Nativitatem Domini Boleslaus moritur et in Legenitz apud Praedicatores sepelitur. (Podług Długosza + 1278, podług Pohla d. 17 Januar. – Podług Annałów klasztoru Grüssau + 1280. Jest przywilej w którym ten Bolesław na łożu śmiertelnym w dzień S. Szczepana t.j. 26 Grudn. 1278 poleca opiekę klasztoru Trzebnickiego swym synom – z czego się pokazuje iż dzień śmierci mylnie podany może XVII kal. Januarii ?) – Szczegółów do Polski prawie żadnych.

c) Katalog biskupów wrocławskich od r. 1051–1319 (str. 10–13) Wszystkie szląskie katalogi biskupów wrocławskich podają [illegible] iż biskupstwo w Wrocławiu założył r. 1051 Kazmierz mnich, co pewniejsze; jeden tylko Długosz w katalogu biskupów wrocławskich (który to katalog z oryginału z dedykacyą autora Rudolfowi biskupowi Lawantu ogłosił wiernie w pierwotnej formie sekretarz biskupi Jos. Lipf przy Wrocławskim Schematismie 1847) posuwa dalej fundacyą aż do r. 966 mówiąc iż Mieczysław pierwszy monarcha polski kraj cały na 9 biskupstw podzielił i wymienia 6 włoskich biskupów którzy przed r. 1051 siedzieli w Smogorzewie (Schmograu) i Ryczynie (Ritschen). Długosz nigdzie niewymienia źródła z którego swą wiadomość czerpał; widocznie chodziło mu tylko aby związek Szląska z Polską w wybitniejszym ukazać świetle. Przeciw podaniom Długosza, jako też i przeciw katalogom szląskim mówi z drugiej strony miejsce w Kronice Dytmara Merseburskiego, wspominające pod r. 1000 wrocławskiego biskupa Jana którego Długosz nie zna wcale. W dyplomacie z r. 1209

biskup Piotr sam się zowie 8mym biskupem wrocławskim. Stenzel pierwszy wyświecił ciemny początek biskupstwa wrocławskiego. Dotychczas ogłoszono 6 katalogów biskupów wrocławskich: a) Initium ordinationis vratislaviensis ecclesiae episcoporum – do r. 1232 druk: w Stenzel: Gründungsbuch von Heinrichau str. 123–128. b) Catalogus Lubensis do r. 1319. c) Series episcoporum do r. 1382; ogłoszone przez Kafflera w Zeitschrift des hist. Vereins I. 224. d) De institutione ecclesiae vratislaviensis do r. 1382; druk w Chronicon principum Poloniae apud Stenzel: Scriptores rer. siles. I p. 156–166. e) Cathalogus do Jodoka (z rękopisu Liber niger kapituły wrocławskiej druk w Stenzel: Scriptores rer. siles. II p. 133. f) Cathalogus w księdze przywilejów klasztoru w Grüssau – widocznie przepisany z e); przeto też podaje warianty z niego Stenzel II p. 133. – Lata i dnie zejścia biskupów wrocławskich nie mają żadnej podstawy historycznej. Szereg biskupów wrocławskich z rękopisu weneckiego, następny.

A. 1051 (Ms. a) ma 1046. Ms. d) ma 1052) ordinatus Jeronimus I ep. vrat. et obiit a. 1062 (podł. Ms. a) + 1063; podług Annal. Cracov. + 1065)

A. 1062 (Ms. a) 1066; Ms. c. e. f.) 1063) ord. Johannes II ep. vrat. et obiit a. 1072 (podł. Ms. e. f) + 1071

A. 1074 (tak samo i w Annal. Crac.) ord. Petrus III ep. vrat. et ob. a. 1111. (podł. Msc. a) + 1102; podł. Annal. Crac. + 1110)

A. 1112 (podł. Ms. e. 1111.) ord. Sirozlaus IV ep. vrat. ob. a. 1120 (Marcin Gallus dedykował mu kronikę)

A. 1120 ord. Heymo V ep. vrat. ob. 1126 (tak samo i w Annal. Crac.)

A. 1127 ord. Robertus VI ep. vrat. ob. a. 1140 (podł. Ms. a i d) i podł. Annal. crac. przeniesiony 1142 lub 1143 na biskupstwo do Krakowa gdzie + 1143. – Podług Necrolog. bohem. w Dobner: Monument III (p. 11): 13 Aprilis obiit Robertus ep. vratislav. – Podług Dlugos. i Necrol. Leubus. + 12 April. 1143)

Nota ~~[illegible]~~ quod secundum Cronicas dicitur quidam episcopus fuisse in Wratislavia nomine Magnus ante Janicum, quod etiam monstrant ibi banni vacantes tempore Wladislai patris Bolezlai curvi. Iste ergo fuit unus in numero. (Tego biskupa wspomina Ms. d) i Długosz. – Stenzel mniema że to błąd i że zamiast episcopus powinno stać comes Magnus, albowiem Władysław ojciec Bolesława panował 1079–1102)

A. 1146 (podł. Ms. a) 1141; podł. Mscr. c. e) 1147) ordin. Janicus VIII ep. vrat. qui translatus fuit in archiepiscopum. (Został dopiero po r. 1149 arcybiskupem gnieźnień. – albowiem papież Eugen III w bulli d. 3 marca 1149 (Jaffé: Reg. Pontif. rom. Nr 6476) wspomina niedawno zmarłego arcybiskupa gnieźnień. (Jakoba) – a dyplomat poświęcenia klasztoru S. Wincentego w Wrocławiu z r. 1149 mówi jeszcze o Janiku jako biskupie wrocław.)

A. 1148 (podł. Msc. a) 1146 – podł Mscr. f) 1147 – podł. dyplomatu po r. 1149) ord. Waltherus IX ep. vrat. ob. 1169 (podł Msc. a) 1159). VI Cal. Febr. (27 Jan.) Officium Laudunense (dyecezyja Laon, gdzie leżał klasztor Prémontré) cum cantu ab eo est in ecclesia S. Joannis vrat. institutum

A. 1170 (podł. Msc. a) 1171) ord Cyrizlaus X ep. vrat. ob. 1180 III Non. April. (3 April – Podł Msc. b i d) + 1181; podł Msc. a) + 1198)

A. 1181 ord. Franco (podł Msc. c. e. f. Swantko) XI ep. vrat. ob. 1198 (podł. Necrol. + 19 Januar.)

A. 1199 (podł Msc. f) 1190 ord. Jarozlaus XII ep. vrat. dux de Opol, mortuus a. 1201 X Cal. Febr. (d. 23 Januar) ante patrem. (Podł. Annales Crac. umarł Władysław książe opolski 7 Decembr. 1201, a syn jego Jarosław biskup + 1201.

Ciprianus lubusensis episcopus qui prius fuerat abbas albi ordinis ad S. Vincentium in Vratislavia, XIII ep. vrat. ob: 1207 XI Calend. Decembr. (21 Novembr.) (Podług necrolog. Leubus + XVI Cal. Decembr. – podług Necrol: Czarnowanz + d. 23 Octobr. – podł. Długosza + VI Cal. Decembr.)

A. 1207 ord. Laurentius XIV ep. vrat. ob. 1232. VII Idus Julii (d. 9 Julii) ex odoratu novarum rosarum in Pzichaw (Preichau, dobra biskupie – podług Msc. f) + 1231 – podług Necrolog: Leubus, Kamenz. Heinrich. i podług Długos. + 7 Julii – podług Necrol. Czernowanz + 9 Junii – podł. Kroniki Długosza + VII Idus Julii.

A. 1232 ord. Thomas XV ep. vrat. ob. 1267. III Cal. Junii (30 Maji) (Podł. Msc. a) + 1268 co pewniejsze – Podł. Necrol. Leubus + 30 Maji 1268; podł. Msc. c. f. + Calend. Junii.)

Vacaverat duobus annis, quia dux Wlodizlaus factus archiepiscopus Salczburgensis (+ 27 April 1270) impetravit a papa istum episcopatum in subsidium per sexennium.

A. 1270 (data prawdziwa podług dyplom.) ord. Thomas secundus filius sororis (episcopi Thomae I) XVI ep. vrat. ob. 1292. (Podł. Długosza, Necrol. Leubus. Camenz. Heinrich + 15 Martii 1292 – podł. Necrol. Czarnowanz + 16 Martii – podł. Msc. d) + II Idus Martii)

A. 1292 ord. Johannes dictus Romca XVII ep. vrat. ob. 1301 Podł. Długosza i Msc. d) + XIII Cal. Decembr. – Podł. Necrol. Leubus + 1 Januarii)

A. 1302 (podł. Msc. c. d. e. f.) 1301) ord. Heynricus de Wirbna XVIII ep. vrat. (na pieczęci oryginalnej pisze się sam ten biskup: XVII ep. vrat.) ob. 1319 (Podł. Mscr. d) i Necrol. Camenz. + IX Cal. Octobr. t. j. 23 Sept. – Podł. Msc. f.) + Cal. Octobr.)

d) Versus (pag. 14–15) Historia w 47 wierszach łacińskich opisująca założenie klasztoru w Leubus, pisana w XV wieku. Wiersze te opowiadają iż w miejscu gdzie później stanął klasztor, miał obóz Juliusz Cezar (toż samo opowiada Długosz podług Kadłubka i Szląskiej Chronica Polonorum), że Kazmierz mnich r. 1000 osadził tam Benedyktynów (monachos nigros). Dopiero Bolesław wysoki r. 1131 osadził tu Cystersów z Pforty. Najpewniejsze jednak wiadomości podają Annal. Cracov. które piszą iż r. 1163 Bolesław z bratem Mieczysławem wrócił do Szląska i wtedy zbudowano klasztor Leubus. Potwierdza to przywilej Wawrzyńca bisk. wrocł. z r. 1235 wspominający nadania temu klasztorowi przez Waltera bisk. wrocł. który umarł r. 1169.

W końcu pisze autor: Pellitur exilio fundator tempore
bino; – Exilii causa fuit haec, quam dissero prosa,
– Sicut de cronica transscripsi Cracoviana. (pag. 15)
Na tém urywa autor i nie podaje miejsca z owej nieznanej
Kroniki Krakowskiej.

(druk w Pertz IX p. 550–552) e) Epitaphia ducum Slesiae (pag. 15–19) Są to za=
piski dat zgonu Książąt Szląskich, w tymże samym rękopisie.
A. 1201. VII Idus Decembr. (7 Decemb.) obiit dux Boleslaus altus
fundator coenobii Lubensis. (Tęsamą datę ma wizerunek na=
grobka w Thebesius Liegn. Jahrbücher 2. 31) sepultus in
Lubens in choro ante summum altare.
IX Calend. Martii obiit domina Cristina uxor ejusdem funda=
toris secunda. (+ 21 Febr. – Wydawca sądzi że to mylka: że po=
łożono imie matki Bolesława, zamiast imienia żony która
podług historyi była Adelheid von Sulzbach siostra żony
Króla Konrada III)
IV Nonas Junii (2 Junii) obiit Wladislaus Cracoviae, Gnezdnae
Syrazie, Kalisiae et Slezie dominus (podług Röpel: Gesch. Pol.
I. 362 + 1162) pater fundatoris Boleslai.
VIII Calend. Septemb. (25 August.) obiit domina Adilheidis uxor
ejus filia imperatoris Henrici IV. (Podług Chron. Pol. pag. 14
Henryk IV cesarz (jako Król V) dał Księciu Władysławowi swą
córkę Krystynę za żonę. Podług nowszych badań była to Agniesz=
ka kuzynka (Richtr) Henryka V a siostra przyrodnia (Binf=
Schonstar) Króla Konrada III – Ta mniemana Krystyna pocho=
wana w klasztorze Pforta.
~~[illegible]~~ XVI Cal. Febr. (17 Januar.) obiit Con=
radus dux Glogoviae filius Wladislai frater fundatoris.
XV Cal. Aug. (18 Jul.) obiit Boleslaus filius secundus Boleslai fun=
datoris
III Non. Julii (5 Julii) obiit Conradus tertius filius fundatoris (Pod=
ług necrolog Leubus. był kanonikiem proboszczem w Wrocławiu –
Podług Długosza + III Nonas Junii – Podług Sommersberga I. 314
był biskupem w Bambergu, co podobno mylnie)

VI Idus Martii (10 Martii) obiit Johannes infans, quartus filius fundatoris et in Porta sepultus

V Calend. Julii (27 Junii) obiit domicella Obliga nuptura, prima filia fundatoris (Podł. Necrol. Lub. Olga – podług innych Alga.)

V Idus Aprilis (d. 9 April 1241) occubuit Boleslaus in proelio Tartarorum, filius dominae Adelheidis filiae fundatoris et marchionis Moraviae Dypoldi, qui jacet sepultus in choro conversorum in Lubens. (Toż samo piszą Boguchał i Długosz – Theobald III prawnuk Władysława I księcia czeskiego żył jako wygnaniec na Szląsku)

XV Cal. Sept. (18 August. 1231) obiit Wlodislaus dux gneznensis et posnaniensis, filius Mesichonis monarchae Cracoviae primogenitus, frater Odonis.

A. 1237. XIV Cal. April (19 Marca 1238) obiit Henricus I cum barba dux Slezie, Cracoviae, Posnaniae, Zantochiae et Lubusiae. (Necrol. Czarnowanz mówi że + d. 18 Martii; podł necrol. Heinrich. + 21 Martii; podł. Necrol. Leubus + XIV Cal. Maji – które to daty mylne)

A. 1241. V Idus April (d. 9 April.) occubuit dux Henricus II occisus a Thartaris in Wolotat prope Legniz, sepultus in Vratislavia

A. 1243 VII Idus Octobr. (9 Octobr.) mortua beata Hedvigis. (Podług Legendy w Stenzel Scriptores II. 53 + 15 Octobr. co raczej będzie dzień pogrzebu. – Podług Sommersberga, Pohla i nowszego nagrobku + 9 Octobr. – Podług Necrolog. w Diessen + 13 Octobr.)

A. 1266. VIII Cal. Decembr. (24 Novembr.) fuit canonisata b. Hedvigis per Clementem IV (Podług Legendy w Stenzel Script. kanonizowana 15 Octobr. 1267, a podług innego rękopisu XVIII Cal. Decemb. 1267 – Bulla kanonizacyjna wydana 26 Martii 1267)

X Calend. April (23 Mart.) obiit domicella Sophia filia ducis Henrici cum barba – V. Idus Maji (d. 11 Maji) obiit domicella Agnes secunda filia – IV Idus Sept. (d. 10 Sept.) obiit domicellus Boleslaus primogenitus filius – II Nonas Sept. (d. 4 Sept.) obiit Cunradus tertius filius (Podług Legendy – wszystkie te dzieci zmarły przed ojcem – ten Konrad podług Necrol. Lub. był księciem głogowskim) – VIII Idus Decemb. (d. 6 Decemb.) obiit domina Gertrudis abbatissa in Trebnitz tertia filia

(Przychodzi ona w dyplomatach jako ksieni trzebnicka 1232–1268)

A – (d. 13 Januar. 1279 podług ~~[illegible]~~ Dlugoss. i Pohl) obiit Boleslaus ~~[illegible]~~ calvus sive mirabilis, filius Henrici occisi a Thartaris, sepultus apud Praedicatores in Legnicz – A. 1259. XII cal. Januar. (21 Decembr.) obiit Hedvigis uxor ducis Boleslai calvi filia comitis de Anhalt (Podług Dlugoss i Pohl. umarła 1275)

A – … Nonas Decembris obiit veneno Henricus III dux Vratislaviensis. (Wlasciwie + 5 Decembr. 1266 – Podług zapisu w klasztorze S. Klary w Wrocławiu w Hoffmanns Monathsschrift I. 243: obiit in crastino S. Andreae to jest d. 1 Decemb. – Podług księgi Pauper Henricus w Cod. Dipl. Siles III. 94 + III Nonas Decembr. t. j. 3 Decemb. – Podług Necrol. Leubus + 5 Decembr.)

A. 1290. XI cal. Augusti obiit Henricus IV dictus probus dux vratisl. veneno interemptus, sepultus Vratislaviae ad S. Crucem, sine liberis (Podł. nagrobku, Necrolog Leubus. i Breve Chronicon w Stenzel Scriptor I. 35 oraz Annales Grissav w Zeitschrift des Vereins I. 203. 220 + 1290 in vigilia S. Johannis Bapt. – Chronicon princ. Pol. pisze iż + 22 Julii, co mylne bo dyplomat z d. 26 Junii w Stenzel Bisthums Urkunden pag. 260 mówi o nim jako o zmarłym – więc umarł 23 Czerwca 1290)

A. 1296. VIII cal. Martii (22 Febr.) obiit Henricus V dictus ventrosus dux Legnic. et postea vratisl. filius Boleslai calvi.

A. (podł. Chron. princ. pol. pag. 130 + 1335 d. 24 Novem.) obiit Henricus VI dux vratisl. filius Henrici V ventrosi.

A. 1352. XI cal. Maji (d. 21 April.) obiit Boleslaus dux legnic. et brigens. filius Heinrici ventrosi, sepultus in Lubens in capella quam fundavit. (Podł. Nagrobka i Necrolog. Lubus. + IX cal. Maji – podł. Chron. princ. pol. pag. 139 + XI cal. Maji 1352) A. 1322 VI Idus April (d. 8 April.) obiit Margaretha uxor ejus filia Wenceslai regis Bohem.

A. – (1273) obiit Cunradus dux Glogoviae filius Henrici II occisi a Thartaris, uxorem habuit Salomeam filiam ducis Poloniae, sepultus est in Summo (Kościół kollegiaty w Legnicy, Wrocławiu, Lübeck, Speier zwie się też Summum – równie i w Poznaniu) prope Glogaw; uxor vero sepulta est ibidem apud Praedicatores.

„A. 1279 (mylnie – powinno być może 1289) IV Calend. Martii (pag 18
„(d. 26 Febr.) occubuit illustris princeps dominus dux Pre=
„mizl Stinaviensis, filius Cunradi dux Glogoviae ter=
„tius in bello in Seuer, opido episcopi Cracoviae juxta
„Bytom, ubi eum revertentem de Cracovia cum exercitu
„Heynrici ducis probi vratislaviensis Poloni Calis=
„sienses sucdatum et spoliatum armis, stantem coram
„ipsis, juvenculum, ut agnum gladiis et hastis crude=
„liter peremerunt. Iste processurus ad eundem in=
„fortunatum eventum, tamquam praesentiens ipsum
„sacramentis ecclesiasticis se preparavit, testamen=
„tumque ordinans, duas villas Lossossewitz et Syr=
„cow (Lossowitz, Vürchen) in Lubens contulit et ibi se=
„pulturam elegit." (Tak samo i z tą samą datą pisze Chron. princ. Pol. pag. 146. 148 nazywając Przemysława dux Sprottaviensis – Röpel I. 544 zgadza się na datę r. 1289 – co mylne bo powinno być 1290)

A. 1304. V Idus Octob. (d. 11 Octob.) ob. Cunradus dux Slesiae dominus Sagani, praepositus S. Johannis in Wratislavia, Kobirlin dictus, sepultus in Lubens filius Cunradi I ducis Glogov.

A. 1309 V Idus Decemb. (d. 9 Decemb.) ob. Henricus dux Glogoviae filius Cunradi; hic habuit uxorem Mechtildam filiam ducis de Brunzwik; ambo sepulti in Lubens.

A. – ob. Heynricus dux Saganensis dictus fidelis filius Henrici ducis glogov. sepultus in Sagano apud regulares canonicos; uxorem habuit Mechtildam filiam Marchionis brandenburg. (Podł. Chron. princ. pol. pag. 150 umarł 1342 – Podług necrol. Lubus. i Catal. abb. Sagan. w Stenzel Script. I. 196 obiit in die S. Vincentii Levitae t.j. 22 Januarii)

II Liber fratris Johannis de Bartpha (pag 20–34) W archiwum wrocławskim jest rękopis z r. 1480 pisany przez cystersa w klasztorze lubuskim Jana syna Antoniego Schwarz z Bardyjowa. Rękopis ten obejmuje rozmaite notaty, odpisy, wiersze: z których kilka ciekawszych wyjątków tu udzielono:

a) Annales Lubenses (jest tu 13 dat od r. 1175–1474 zapisanych, dotyczących dziejów klasztoru) pag. 22–23.
A. D. 1191 fundatum est monasterium nostrum (mylnie powinno być 1175) – A. 1200. XXI kal. Aprilis obiit Jarazlaus episcopus vratisl. (mylnie, powinno być + 23 Januar. 1201) – A. 1266. VIII kal. Sept. (mylnie, powino być 1267 d. 25 August.) translata est S. Hedvigis in Trebnicz. – A. 1472. IV. non. April (d. 2 April.) obiit pater Nicolaus studens Cracoviae jam bacalareus in Clara tumba sepultus.

b) Dolus mundi (pag. 26–29) poemat w wierszach leoninach z XIII wieku na zepsucie świata

c) Planctus S. Bernardi Clarevallensis abbatis (pag. 29–31) Poemat leoninami.

d) Poemata tacinskie leoninami o stanie klasztoru w Leubus (pag. 31–32.)

e) Poemat podobny o zniszczeniu klasztoru w Kamenz (p. 32–33.)

f) Poemat o własnościach rozmych krajow (pag. 33–34.) (przez mikołaja de Bibera w. 1282)

III Necrologium Lubense. (pag. 35–59.) W bibliotece uniwersytetu wrocław. jest rękopis in fol. necrologium klasztoru lubuskiego r. 1615 przez opata Mathaeus Rudolphus Henersdorfensis z dawniejszych katalogów d. 11 Junii 1615 przepisany.
Januarius: d. 1 ob. Margaretha mater d. Laurentii episcopi, Drogmirus abbas in Wankoz; A. 1301 ob. Joannes tertius Romka dictus ep. vrat. (podł. Długosza + 1301 d. 19 Novemb.) – d. 2. ob. Casimirus dux de Boeuten. – d. 4. ob. Hieronymus primus ep. vrat. anno 1062 – d. 10 ob. Wiltzek qui dedit Wilczinow. – d. 11 ob. dux Przimko glogoviensis qui dedit monasterio villam Quaricz. (Umarł 1331, albowiem

tegoż samego roku potwierdził Bolko książę fürstenberg d. 25 Julii 1331 darowiznę Quaritz) – d. 13 ob. Tilo pictor familiaris noster; ob. Vladislaus dux legnicensis sepultus ante aspersorium (może to Władysław wygnany przez brata Bolesława III, który żył jeszcze 1327) – d. 14 ob. pater Kilianus prior in Trebnicz ibidem sepultus 1524 qui multa in monasterio depinxit sua arte. – d. 15 ob. Arnoldus ep. Posnan. qui dedit villam (podł. Długosza + 15 Januar. 1186) – d. 17 anno 1165 ob. Joannes II (właściwie I) ep. vratisl. vir s. Bernardo familiarissimus. – d. 19 ob. Francko XVII ep. vrat. anno 1198. – d. 22 ob. Henricus dux Saganensis ibique sepultus (+1342) – d. 23 a. 1201 ob. Jaroslaus I epist. vrat. dux Siles. – d. 27. an. 1176 ob Waltherus XV ep. vratisl. Boleslai alti ducis cancellarius; item ob. dux Wladislaus frater ducis Boleslai (drugi dux Vladislaus zapisany pod d. 13 Januar.) – d. 29 ob. Petrus ep. vratisl. anno 1091.

Februarius. d. 4 op. Zyroslaus epist. vrat. X anno 1120 – d. 5. ob. Conradus cancellarius qui dedit villam. – d. 6 anno 1459 ob. fr. Martinus Brengebier mon. et sacerdos de Andriszhofe (Jędrzejów?) – d. 7 ob. Joannes dictus Muscata ep. cracov. (podł. Długosza + 7 Febr. 1320) – d. 10 ann. 1126 ob. Heymo alias Zmislaus ep. vrat. hic Glogoviae majoris Collegium primo fundavit. – d. 16 ob. dux Mesicho Rateburgensis (raciborski) frater fundatoris nostri. (Podług Annal Crac. + 1211; podł. Pohla i Necrolog Czarnowanz + 16 Maji) item Ludomilla uxor ejus. (podł. Necrol. Czarnowanz + 20 Octob.) – d. 21 ann. 1146 ob. Magnus XIII ep. vrat. (Podług wydawcy jest to fikcyjny biskup, o którym wiadomość wzięta z Długosza) – d. 22 ob. Henricus dux vrat. (Henryk V + 1296) item Polcho et Bernhardus duces fratres ejus. – d. 24 ob. Petrus qui dedit Jablonam (w poznańskim, wieś tę klasztor r. 1304 zamienił.) – „d. 26. ob. Premko dux in Stinavia qui dedit Lossowicz et Syrchaw." (pag. 40) (podług wydawcy + 1289) – d. 28 ob. dux Henricus dictus Sperling in Sagano sepultus (Podł. Długosza Henryk VIII + 28 Febr. 1397 – podł. Catal. abb. sagan pag. 241 + 14 Martii)

Martius d. 4. ob. Wladislaus rex Poloniae (Podług Dłu=
gosza + 2 Mart. 1333 - podług Calend. Cracov. + 7 Mart.) -
d. 6 ob. Gneomirus de Lozariz qui dedit Ugazd, (darowiz=
nę tę potwierdził xiąże Henryk 1202) Yngrammus, Paulus
filii ejus. - d. 9 ob. Laurentius ep. Lubucensis et mon Luben=
sis. (Podł. Wohlbrück: Gesch. Lebus I. 64 + 1233). - d 10 ob. Jo=
annes filius fundatoris, Olga filia ejusdem. - d. 12 ob. Anna
regina Poloniae. (Anna hr. Cilli druga żona Władysława Ja=
giełły, podł. Długosza + 21 Mart. 1416) item Anna uxor Wy=
toldi ducis Lithvaniae (podł. Długosza + 1 August. 1418), item
Catherina ducissa Oppaviae. - d. 13 ob. Godeck qui dedit
Godcow (darowizna potwierdzona 1202) - d. 15 an. 1292 ob. Tho=
mas II ep. vratisl. - d. 21 ob. Eufemia ducissa de Valkinberg
(może córka Henryka VI księcia wrocł. żona Bolesława księcia
Falkenberg.) - d. 23 ob. Boleslaus (podł. innych wiadomości
+ 10 Sept.) Sophia et Agnes (podł. innych wiadomości + 11 Mai)
S. Hedvigis filii. Item ob. herczog Johannes conv. Lub. -
d. 30 ob. Albertus mon. qui fuit abbas in Obra.
Aprilis. d. 3. an. 1181 ob. Zyroslaus II ep. vrat. - d. 7. ob. Ag=
nes abbatissa in Trebnicz (Agnieszka II podł. Bacha + 2 maj 1362)
- d. 9 ob. Boleslaus marchio Moraviae, hic jacet in choro con=
versorum. Item occubuit dux Henricus filius S. Hedvigis
a Tartaris. - d. 10 ann. 1340 ob. Nankerus ep. vrat. qui conse=
cravit monasterium lubense (właściwie + 1341). - d. 12 an. 1143
ob. Robertus ep. vrat. - d. 18 ob. dux Henricus barbatus (+ XIV
Cal. April. 1238 właściwie). - d. 22 ob. Joannes episc. posnan. -
d. 23 ob. Boleslaus dux dominus legnic. et bregen. sepultus in ca=
pella monast. lubens. quam aedificavit (Bolesław III + 1352) -
d. 24 ob. Bogdanus qui dedit Novam Curiam (wieś Bogdanowo Dłu=
gosz potwierdzona r. 1201) - d. 25 ob. Alardus abbas S. Vincentii vratisl.
(r. 1218 przychodzi jako świadek w przywileju - Kronika Klasztoru S. Win=
centego zowie go Albertus.) - d. 30 ob. Jo. de Bancz abbas de Orla=
via ord. S. Benedicti

Majus. d. 5. ob. Bogomilus, Petrus, Boguphal milites. – d. 10 ob. Margaretha abbatissa in Trebnicz (Małgorzata I córka Konrada III Księcia oleśnickiego + 1466 podł. Bacha) – d. 11 ob. Wolvelinus, Herburdus, Henricus conversi lubenses. – d. 13 ob. dux Casimirus (Książe opolski + 1228 lub 1229 lub 1230 ob. Stenzel: Bericht der schles. Ges. 1837). Item Wenzlawa uxor ejus (podług Sommersberga i Cod. dipl. Sil. I. 6 zwała się Viola – podług Długosza: Wenceslawa – mąż jej Kazmierz podł. Długosza + 6 Maja 1236) – d. 14 ob. Agnes quondam abbatissa in Trebnicz soror Boleslai ducis (córka Henryka II żyła jeszcze 1273). Item Anna abatissa ibidem, filia ejusdem. (wątpliwa ob. Bach: Trebnitz pag. 55) – d. 19 ob. Eufrosina abbatissa in Trebnicz (córka Przemysława I Księcia poznań. prychodzi w dyplom. 1287–1297) et d. Anna (była abbatissą w Owinsku ob. Stenzel Script. Sil. II p. 113) sorores regis Poloniae (Przemysława II) – d. 30 ann. 1268 ob. Thomas I ep. vratisl. (podł. Długosza + 1267). Item ob. Jo. Abschacz major in Ollebog ibique sepultus.

Junius. d. 2. ob Wladislaus pater fundatoris, Adelheydis mater ejusdem (+ 25 August.). – d. 7 ann. 1233 ob. Laurentius I vratisl. ep. hic in monasterio sepultus (w Łaszowie + 1232) – d. 11 ob. Dorothea Viskowna monialis in Olobok. – d. 18 ob. Nicolaus de Nissa qui comparavit lumen in cimiterio pro defunctis nocturno tempore. – d. 19 ob. Ivo episc. cracov. fundator Clarae tumbae (podług Długosza i Calend. cracov. + 21 Julii 1229) – d. 20 ob. Benedicta abbatissa in Olebok. – d. 23 ob. Henricus IV dux vratisl. dictus probus. (+ 1290) – d. 25 ob. Fulco episc. gnesnensis (podł. Długosza + 5 April. 1258).

Julius. d. 2. ob. Paulus episc. posnan. (podł. Długosza + 31 Marca 1242) – d. 5 ob. Conradus filius fundatoris, praepositus apud S. Johannem Vratisl. sed hic ante summum altare tumulatus. – d. 7 ob. Sidilmanus canonicus soldinensis. – d. 16 ob. Conradus niger dux Slesiae dominus Olsnensis (podł. Pohla + 15 August. 1471) – d. 17 ob. Hedwigis haeres Ungariae regina Cracoviae, dedit monasterio lacum Domnik, Jadwiga + 1390. – Jezioro wielkie koło Domnik w powiecie

ufsichowskim darowat 1261 Bolesław Książe wielkopolski Klasztorowi lubusk.) quem conventus per 40 annos non possederat, restituit.
Augustus: d. 6 ob. Dirzizlaus castellanus de Schidelow (Ksiąsko nad Odrą) qui dedit Rampiez. – d. 8 ob. Constantia abbatissa in Trebnicz anno 1331. – d. 12 ann. 1397 Conradus III dominus olsnensis et in Kosel contulit monasterio lubensi integrum ornatum. – d. 15 ob. Jo. de Wirbna pater Henrici vratisl. XXIV episcopi. Item ob. Elisabeth monialis in Owenzko. – d. 20 ob. Hermannus mon. qui fuit abbas in Clara tumba. – d. 26 ob. Bartholdus dux pater S. Hedwigis. (Bertold xiąże meranii + 1204 podł. Nectolog Diessen. + 11 August.). Item a. 1706 ob. Michael Leopoldus Willman Pruthено-Regiomontanus expletis fere 76 aetatis annis, pictor excellens, ultra 40 annos incola lubensis.
September. d. 4 ob. dux Conradus Glogoviensis (syn Henryka I) – d. 10 ob. Theodericus, Matthias, Gregorius fratres Joannis Romke episc. vratisl. – d. 23 ann. 1310 ob. Henricus de Wirbna XXIV episc. vratisl. – d. 26 ob. Beata monialis in Olbok. – d. 30 ob. Hogneuus castellanus de Legnicz, Zirsierayus frater ejus: hi dederunt Bogenow. (bracia Hogniewa, synowie Dzierzykraja darowali 1177 Bogenau)
October. d. 7 ob. dux Johannes dominus Gorensis sepultus ante presbyterium ubi epistola legitur (żył jeszcze 1361 ob. Chron. princ. pol. pag. 148–151) Item a. 1770 ob. Josephus de Luizcitzky praepositus strzelnensis. – d. 9 ann. 1483 ob. Simon monach. lubensis studens in Cracovia ibidem mortuus et in Clara tumba sepultus. – d. 11 ob. dux Conradus Sagani, qui dedit Tymmendorf (+ 1304) – d. 13 ob. d. 12 ob. Sulislaus, Pribislaus, Sdislaus fratres milites. – d. 13 ob. Anna et Clara moniales apud S. Catherinam Vrat. – d. 14 ob. Vizlaus, Miloslaus, Wrozlaus milites. – d. 20 ob. Swantoslaus, Colomase, Conradus, Martinus milites. – d. 21 ob. dux Mesecho de Ratebor (Mieczysław II Książe raciborski podług: Weltzel: Gesch. von Ratibor pag. 28 + 1246 – Podł. Necrol. Czarnowanz. + 18 Octobr.) Item ob. Hedwigis ducissa legnicensis et goltbergensis (Matka Fryderyka I + 1471). – d. 25 ob. Sara

priorissa in Crenczko. — d. 28 ob. Mrocota Rospancowicz Sulis-
laus milites. — d. 29 ob. Janislaus, Janus, Vrocis milites. — d.
30 ob. Michora qui dotavit ecclesiam S. Petri Vrat. et ibidem
dedit macellum (Kaplica w Tumie założona r. 1175 później Kościół
SS. Piotra i Pawła). — d. 31 ob. Thadeo, Arnoldus, Secech milites.
November. d. 4. ob. Jaroslaus, Bogdanus, Dirsek milites. — d. 7
ob. Joannes, Bogdanus, Dobes milites. — d. 12 ob. Rudigerus monach.
et sacerd. lubens. qui fuit abbas in Clara tumba. — d. 13 ob. Wla-
dislaus dux opoliensis (+1281–1283) Item Boleslaus dux filius
ejus (+1313). — d. 16 an. 1207 ob. Cyprianus episc. vratisl. sepultus
in monast. lubens. (Podług Długosza + VI Calend.). — d. 23 ob. validus
Georgius Gelhorn in servitus principis Kaschko de Teschen cadens
ex equo fregit collum. — d. 25 ob. Stogneus et Rosek frater ejus de Calis.
December. d. 5 ob. Henricus III dux vratisl. (+1266). — d. 6 ob. Ger-
trudis abbatissa Trebnicensis (córka Henryka I). Item ob. Agnes abba-
tissa in Crenczko. — d. 7 ob. Boleslaus altus fundator lubensis
coenobii. Christina uxor ejus. Item dux Conradus frater ejus.
Item ob. Henricus dux Glogoviae (+1309). — d. 21 ob. Hedvigis
ducissa de Legnicz ante summum altare jacet. (+1259 żona Bolesła-
wa Łysego). Item a. 1431–1434 Hussitae combusserunt monas-
terium. — d. 24 anno 1707 Carolina ducissa Slesvici nata ducissa Lig-
nicensis ultima e Piasteo sangvine. — d. 27 ob. Ulricus pictor
familiaris noster. — d. 30 ob. Dessota castellanus de Legnicz (żył
1245), item Dessota et Jacobus filii ejus. — d. 31 ob. Peregrinus qui
dedit mansos et lacum Wilkzin

IV. Epilogus: (pag. 60–63) są to notaty pod tytułem: Ista accepta sunt
de cronicis Polonorum (pag. 62–63.) wyjęte z Necrologium
Klasztoru Kamenz, który się znajduje w bibliotece uniwersyt. wroc-
ławs. (Msc. Bibl. Univ. et IV. fol. 216) na ostatniej pergaminowej karcie
tegoż Necrologium pisanego r. 1406 przez frat. Henricus de Schmalkalden.
Kronika polska z której te wypisy czerpane dotąd nieznana. Zgadza-
ją one się w wielu miejscach z Annales cracov. które wydał Łętowski
1853 Tom IV. data 965. 997. 1003. 1015 (w Annales Cracov. 1016) 1067
(w Annal. Crac. 1065), 1071. 1072. 1074. 1079. 1142. 1165 zgadzają się zu-

(drugi raz odrukowane w Pertz Monum. Germ. Scriptor. Tom XIX. (a 1866) pag. 580–582.

pełnie z Annałami Krakowskiemi. Nawet pierwsza wiadomość o Koronie węgierskiej i o Gejzie powtórzona jest prawie do=słownie w Annałach Krakow. pag. 11 gdzie stoi pod r. 978. Wattenbach twierdzi iż ta mylna wiadomość o Koronie wę=gierskiej czerpana jest z Kroniki węgierskiej, którą najprzód Kownacki w Warszawie r. 1823 a potem Endlicher w Monu=menta Arpad. I pag. 60–82 ogłosili. Kronika ta węgierska podług Wattenbacha jest tylko przerobieniem Hartwici Vita Stephani regis Hungariae z dodaniem różnych bajek. Poda=nia Hartwika mają być mylne: bo Gejzę nie polska księżnicz=ka, lecz niemiecka Gisela miała nawrócić: a papież Sylwe=ster, o którym Hartwik pisze (Kronika Kownackiego i wydanie En=dlichera zamiast Sylwestra mówią o jakimś papieżu Leonie któ=ry nie istniał) rządził r. 999–1003 podczas gdy Mieszek r. 992 umarł. Kronika węgierska pisze, że S. Wojciech współczesny bisku=powi Ottonowi (który daleko później bo r. 1103–1139 żył) apostołowi pomorskiemu, nawracał w Węgrzech; że Lambert biskup Krakow. który miał żyć r. 995–1071 posłował o koronę dla Polski do Rzymu. Tymczasem podług Annałów został Lambert dopiero r. 1061 biskupem Krakow.*) (Długosz dla pogodzenia zrobił aże dwóch Lambertów!) a Friese i Roepell (Gesch. Polens I. 639) dowiedli zupełnie iż przed r. 999 w którym Bolesław zdobył Kraków o biskupstwie tamże i mowy być nie może, zwłaszcza gdy Thietmar Merseburgski pod r. 1000 wspomina Poppona jako pierwszego biskupa Krakow. — Miklosich (Die Bildung der slav. Personen-Namen pag. 82) powiada że Mieszko a Mieczysław są to dwa odmienne imiona i odrębne: co jednak mylnie, bo już Martinus Gallus I p. 20. 21 zowie ~~[illegible]~~ Mieszka już Meczslavus.

*) podł. Annal. cracov. compilat. został nim r. 982 – podług Annal. Polon I zaś r. 995.

Mosbach A. : Wiadomości do
dziejów polskich

Wiadomości do dziejów polskich z archiwum prowin:cyi szląskiej zebrał August Mosbach. Wrocław, nakładem autora (Ostrów nakładem J. Przibatscha) 1860. 8°. st. L. k. 1. st. 403. Bm.

1206 Fulco episcopus cracov. dat Gerardo abbati ecclesiae S. Vincentii (in Vratislavia) villam Campino in episcopatu vratisl. cum decima et ascriptitiis in eadem: Vserad, Bogumil, Golub, Boz, Milouan, Nerad, Zwk, Nonosodl, Nedas, Dubek, Golec, Boguzlau, per commutationem pro villa Laurencic in cracov. episcopatu cum foro et attinentiis; superaddidit episcopus etiam decimam de villa Uoznici. – Testes Janus cracov. eccl. archidiaconus, Bogusalus praepositus, Benedictus magister, Henricus cantor, Laurentius custos, Stephanus, Nicholaus, Blasius et caet. canonici cracov. (pag. 1–2)

1177. V kal. Maji in metropoli Knizen. – Misico dux totius Poloniae confirmat monasterio Lubensi concambium quod cum consensu Boleslawi Slesiae ducis fecit monasterium cum Conrado et Woyćo Stogneui fratribus dans villas Bogunowo et Dobrogoztouo pro loco Zlup. Testes Bolezlaus dux, Kazemirus dux, Misico junior dux, Lizstek dux, hii duces Polonorum, Bogezlaus dux Pomeraniae, Zisdek (t.j. Zdzisław – Büsching Urkunden des Klosters Leubus. Breslau 1821 I p. 17 czyta mylnie Lisdek) archiepiscopus knizenensis, Lupus mazovensis episcopus, Cirolaus episcopus wieslaviensis, Lodimirus, Sira etc. (pag. 1)

1208 Henricus dux Slesiae confirmat suum privilegium et donationem a. 1203 monasterio trebnicensi factam. – Ducatus mei anno VII, archiepiscopatus d. Henrici dei et b. Adalberti gratia Poloniae archiepiscopi anno IX; d. Laurentii miseratione dei et b. Joannis vratislaviensis episcopi episcopatus anno I. (p. 2) (Sommersb. I. p. 823)

1209 in Glagou in natali Domini tempore quo baptizavit
dux Wladislaus filium ducis Henrici. – Wladizlaus
Odonis filius dux de Kalis ecclesiae b. Bartholomei
in Trebnich donat villas Lyschino et Bratostouo cum
suis haeredibus duobus filiis Lische: Setremil, Kwatek
et duobus filius [illegible] Lutuyonis: Nicolao et Lantyno
et eorum vitrico Jacobo ut sint piscatores ecclesiae,
insuper donat aquam usque ad Syrcham fluvium cum
castoribus, ubi magnam intrat aquam. – [illegible] Praesentes:
dux Poloniae Wladizlaus (laskonogi?), dux Zlesie Hen-
ricus, Conradus Henrici filius, Dypoltus (Dypolt?) Sby-
zlaue filius (Theobald syn może Sobiesława czeskiego), Sby-
zlana (może Bożysława córka Przemysława I króla czesk. podług
Mosbacha), Lucia uxor Wladislai (laskonogiego?), Hedwiga
uxor Henrici, Henricus Poloniae archiepiscopus, Arnol-
dus poznaniensis episcopus (Długosz pisze że † 1186?), Lauren-
tius Zlezie episcopus, Gunterus abbas de Lubess, Wincen-
tius cancellarius, Sandiwoy frater ejus, Jar Jantonich,
Potrek Cesslanich, Stephanus de Legnich castellanus,
Chanstobor, Stephanus Ondreyouich, Gebardus castel. de
Glagou, Iuan Sechezlanich, Boguzlau Iuanouich,
Dirzicray tribunus de Kalis. (pag. 4)

1209 in Glogou in natali Domini tempore quo baptizavit
dux Wladislaus filium ducis Henrici. – Wladislaus
Odonis filius dux de Kalis ecclesiae b. Mariae in Lu-
bens sub abbate Gunthero donat villam Lubogosch et
ejus haeredem Wrotis cum duobus ejus filiis ut sint mellifi-
ces monasterii insuper addit lacum Thuchno et medietatem
lacus (loci?) Radichouo ad villam praedictam pertinentis
.. – Praesentes (ciż sami jak wyżej)... Conradus Henrici
filius et Henricus ejusdem Henrici junior filius, Dypoldus
.... Arnoldus poznan. episc. Laurentius Zlezie episc. Lauren-
tius lubusensis episcop. Vincentius cancellarius Wla(dislai) San-
diwoy frater ejus... Gerardus castel. de Glagou... (pag. 5)

(1225) – W(ladislaus) dux Poloniae ducis quondam Odonis felicis memoriae filius ecclesiae in Lubens cisterc. ordinis vratislav. dioecesis donat desertum quoddam juxta Nakel cum facultate homines locandi jure theutonico cum hac conditione ut Polonus allocutus a Theutonico respondeat jure polonico in propinquiori castro coram advocato et Theutonicus viceversa jure theutonico. (pag. 6)

in castro Nakel –
1225. VI Nonas Octobr. – Wladislaus junior ducis Odonis felicis recordationis filius dux Poloniae significat, quod decrevit in territorio de Nakel locare habitatores theutonicos sive alios hospites. Territorii autem termini hii sunt: a meridie Conawi, ab aquilone Bruchowniza, ab oriente via quae vadit de Thanino usque in Camena, ab occidente via magna quae vadit in Zlawno, istud autem territorium contuli monasterio in Lubens diec. vratisl. et filiae ejusdem coenobii quae construenda est in patrimonio d. Nicholai ducis Slesiae; ad monasterium in Lubens spectabit primum sive minus Pezachne (Piaseczno?) et infra versus Nakel usque ad Cunawi (Xinowo?) ubi civitas construatur; ad filiam vero spectabit terra: secundum Pezachne usque ad rivulum dictum Bruchowniu juxta quem sunt loca dicta Belenese item habebit territorium suum cum lacubus qui in ipso continentur id est tria sicore cum terris et pratis. In civitate construenda jus theutonicale servandum est, „ita ut nullis „angariis seu perangariis vel podwodis vel aliis polonicis consvetudinibus graventur, sicut est de vestigiis „fugitivorum indagandis et de prewod et similibus, quae „a jure theutonico sunt aliena. – Praesentes monachi Petrus videlicet de Sichem, Egidius et Alexander de Lubes, Arnoldus capellanus noster, Conradus et Alexander milites. (pag 6-7)

1225 in die Omnium Sanctorum, in Gnezno. – W(incenty) archiepiscopus Poloniae in possessionibus in territorio de Nakel, quas Wladis-laus) dux de Usce donavit monasterio in Lubens et ejus filiae construendae videlicet: a Cunavi usque ad minus Pezachne et a secundo Pezachne usque ad rivulum Bruchownicia, jus decimationis in praedicto deserto concedit monasterio de Lubens. (pag. 8)

1228. VIII Calend. Maji (25 April.). — Wlodizlaus felicis memoriae ducis quondam Odonis filius ob salutem animarum patris, matris, uxoris et omnium parentum nostrorum confert monasterio de Lubens ord. cisterc. vratisl. dioces. 3000 mansorum in uno ambitu in territorio Wellensi (Wieleń?) circa Lupzesko (Lubosin) et Bytin jure theutonicali tali quale est circa Aureum Montem Henrici ducis Zlesiae; cum facultate locandi ibidem 3 civitates forenses cum moneta speciali et proventu ex eadem moneta; colonos omnes abbatis lubensis intrantes terram nostram per 12 annos liberamus a solutione thelonei; post 12 annos solvere debent dimidium totius thelonei prout Crosnenses in terra Henrici ducis Slezie fratris nostri. (pag. 8-9)

1233 — Fulco archiepiscopus gneznensis monasterio de Lubens vratisl. dioces. donat jus decimationis in possessionibus territorii de Nakel quas bonae memoriae W(ladislaus) dux Poloniae ipsis contulit cum terminis a meridie Cunawi, ab aquilone Bruchovniza, ab oriente via quae vadit de Tha-nino usque in Camena, ab occidente via quae vadit in Zlauno.

1233. — W(ladislaus) dux Poloniae felicis memoriae ducis quondam Odonis filius colonos deserti circa Nakel quod territorium contulimus monasterio in Lubens liberat per 10 annos a solutione thelonei. (pag. 10)

1233 in Santoch — Wlodizlaus ducis Odonis felicis recordationis filius post mortem patrui mei ducis W. pro anima ipsius et pro peccatis meis, uxoris meae, meorumque puerorum contuli monasterio Lubensi 3000 mansorum circa Lupzesko quod adjacet castro nostro in Willehn, cum omni jure, libertate in castoribus, piscariis, moneta, judiciis. — Praesentes Paulus posnan. episcopus, Ceslaus praepositus ejusdem castri, Petrus archidiaconus posnan. Stephanus cancell. Zarostius castel. de Banzin (Zbąszyń?), Wisech subcamerario — Eodem anno recapitulata sunt haec in Poznan in Choro secunda feria post diem Paschae praesente memorato episcopo et capitulo posnan. (pag. 11)

Grzegorz IX w potwierdzeniu 1235 zowie go: Wlodislaus dux gneznicensis.

1233. II nonas Julii (d. 6 lipca) actum in sinodo episcoporum in Zsevor (w drugim exempl. Seuor) — Ludfridus dei gratia de Tinecia, Boguszlavus de Calvomonte et Nicholaus de Mogilno abbates ordinis S. Benedicti in causa cenobii S. Vincentii in Vratizlavia per multos annos vertente, renovata iterum causa committunt illam decidendam arbitrio Thomae vratisl. episcopi, Gregorio S. Floriani in Cracovia decano et magistro Reginaldo (w drug. exempl: Rinaldo) archidiacono de Opol. — (Z 4 pieczęci zostały 2 na paskach pergam: pierwsza mała okrągła biała przedstawia osobę siedzącą z pastoratem w prawicy z napisem do koła: s. abbatis. s. petri. de. tinçia. — Druga tejże wielkości przedstawia figurę stojącą koło której po boku $\frac{s}{p}\frac{t}{r}$ e ... u s do koła napis w otoku: S. capituli. sci. petri. de. tincia. — O tem zdarzeniu opowiada: Gesta abbatum monasterii S. Vincentii — w Stenzel: Script. rer. sil. II p. 135 „dux Boleslaus IV, Petrus „Wlodimirus (Wlodimiri? Włodek? Wlast?) comes cum aliis no: „bilibus tanquam fundatores monasterii S. Vincentii expu: „lerunt nigros monachos ordinis S. Benedicti propter suos „enormes excessus et dilapidationem bonorum ... et fra: „tres ordinis Praemonstratensis inde locaverunt, quod Cele: „stinus papa III postmodum confirmavit.... Hic (t. j. Albert „prior) venerabilis pater circa a. d. 1218 habuit maximas „contentiones ultra 20 annos continuando litigando pro loco „cum nigris monachis ord. S. Benedicti qui ejecti fuerunt „de monasterio S. Vincentii ... Quas lites inter illos compo: „suerunt arbitri a. 1234. VIII Idus Februarii taliter, ut Kalis „ecclesia S. Laurentii cum duobus pagis, calice et ornatu „ecclesiae Benedictinis, S. Vincentius vero cum sua fundatio: „ne Praemonstratensibus caederet, quod arbitrium appro: „bavit Honorius III (?) Alatri (Veletri?) XIV Calend. Junii „pontificatus sui anno VI°. — Honorius III + 1227 d. 17 marca — O synodzie w Sievierzu wspomina Klose: Briefe 1784. I p. 226) (pag. 11–12)

1233. XII Cal. Augusti (21 lipca) — Wlodizlaus ducis quondam Odonis felicis memoriae filius dux Polonorum deserto in territorio de Nakel circa Cunavi, Poruchouniza, Thanino et Zlauno, quod monasterio ord. cister. in Lubens contulit, confert jus theutonicum pro locatoribus; liberat illos

ab expeditionibus extra terram, tantum hi qui mansos
in feodo receperunt ad defensionem terre tenentur ad:
esse. Judicium capitis et quaelibet magna quaestio abbati
lubensi cedat, monetam specialem habeat civitas. Insuper pro
anima patrui mei domini lubensi donamus domui lubensi
in memorato deserto 2000 mansorum theutonico jure lo:
candorum. – Acta haec secundario in castro nostro in Ka:
lis; testes Paulus episc. posnan. Servatius castellanus
de Nakel, Martinus tribunus, Peregrinus procurator
ducis, Heinricus abbas de Lucno (Lękno), Dome:
ratus castellanus de Usce, Bozata subpincerna ducis,
Everardus et Alexander milites. (pag. 13–14)
1234, Indictione VII d. X Calend. Junii (23 maji) – Fulco gneznensis
archiepiscopus decimationes in parte territorii de Nakel
confert pro bonae memoriae W. duce Poloniae, monasterio
de Lubens ordinis cist. dioc. prout laudabilis memoriae W. an:
tecessor noster fecit. – (p. 14–15.)
1239 in die beati Marci evang, in Gneznensi civitate. – W(la:
dislaus) dux Poloniae felicis memoriae ducis quondam
Odonis filius homines incolentes 3000 mansorum franconi:
corum in deserto de Welen circa Lubzesko et Bityn quos
mansos monasterio in Lubens contulimus, per 12 annos
ab exactione thelonei liberat, post 12 transactos annos solvent
tantum medium theloneum sicut Crozienses. (pag. 15)
1238. XVI Cal. Septembr. (17 sierp.) in octava b. Laurentii in capitulo posnaniensi. – Paulus
divina miseratione posnaniensis episcopus, ad petitionem
Henrici illustris principis D. G. ducis Slesiae, Cracoviae et Po:
loniae decimam haereditatis Chociule (Autschlau) circa Olo:
bok (Mühlbock bei Züllichau) vocatae confert conventui Treb:
nicensi ita sicut ~~ut~~ de quolibet manso flamingico 3 mensurae Croz:
nenses videlicet 2 siliginis et 1 avenae mihi solvebantur excep:
tis feodalibus mansis. – (Z 5 pieczęciami 1) Osoba duchowna, dokoła:
+ s. petri. archidiaconi. poznaniensis. – 2) Święty, dokoła + s. capi:
tuli. poznan. ecle. (wiszka) – 3) Biskup z pastorałem: + sigillum.
pauli. poznanien. epi. (wiszka) 4) W środku stoi osoba przed ołtarzem
na którym kielich, nad nim duchowny trzyma ręce złożone: + s. vitoslavi. decani.
poznan. (mała) 5) Osoba siedząca, pod nią druga osoba klęczy: + s. bogufali. cantoris.
poznan. (mała) – wosk czarny, bliska biała wosknowa, nitki jedwabne (p. 15–16.)

Swiebodzin (Schwiebus) Chocicle (Rutschlau) Obobok (wies Mühlbock) w XVI wieku od poznańskiej dyecezyi oderwano do Wrocławskiej.

1248 pridie Calendas Maji (30 Maji) actum in Gnezn. — Premizl dei gratia dux Poloniae confirmat posessiones conventus de Trebnicia per bonae memoriae Wladizlaum quondam ducem Poloniae patrem nostrum concessas cum facultate locandi villas circa Holobohc (Mühlbock), ita quod de judiciis manifestis videlicet vulneribus et furtis et de condemnationibus nos 2 denarios et conventus tertium denarium percipiat. — Actum intercedentibus nostra matre seniori ducissa Poloniae, Bogusalo episcopo poznan. Henrico priore trebnicensi et Conrado camerario. Praesentibus: Dirsieragio palatino gnezn. Bogumilo palatino posnan. Domarado judice curiae nostrae, Pretpelcone castellano gnizn. et Henrico procuratore. — (Pieczęć biała na czerwonych sznurkach jedwabnych. Książe konno w zbroi, nad pancerzem sukmia po kolana, szyszak zamknięty z kratą przedobliczną, w prawej miecz podniesiony w lewej tarcza trójkątna po bokach zaokrąglona na bezsri przedzielona 3 pręgami. Napis: s. premislonis. di. gra. ducis. polonie.) (p. 13)

1207. V Idus Julii in Olobok. — Ego Henricus Dei et beati Johannis patrisque mei Boleslai ducis gratia Slezye dux.. confero monasterio de Trebnicia meum opidum Olobok alio nomine Melbok cum meis villis: Koczule alio nomine Koczul, Rudgerzowicze alio nomine Rudgersdorff, Darnawa alias Darnau, Radoschino alias Renczeyn (Rautschen), Scampey alias Scamp (Skampe), Lanke alias Lank, Meczylesse alias Metwald (Mitwalde), Rogytnicze alias Schonwald, Wangryniecze alias Olbrachczdorff, Crzyzowa alias Lichtenwald, Podlagora alias Heynbach (bei Schwiebus) et libero ~~...~~ a nazez przewoz conferendum jus theutonicum — (Z pieczęcią okrągłą z płowego wosku na długim czerwonym jedwabnym sznurku poplątanym wszetki.) (p. 18 — wszystko podrobiony może w XVI wieku, lubo Stenzel: Urkundensamlung 1832 pag. 120 cytuje go za autentyczny)

1248 datum anno gratiae. – Premizl D.G. dux Poloniae ad pe=
tionem venerabilis dominae Gertrudis (córka Henryka I)
abbatissae de Trebniz et neptis ipsius dominae Agnetis
(córka Henryka II i Anny – † 1272) omnes in Zarnowo
manentes ab omni servitio liberat. – (Z pieczęcią dużą okrąg=
łą białą na jedwabnych żółtych i czerwonych niciach. Książę zbroj=
ny na koniu trzyma w prawej kopię w lewej zasłaniającą piersi
tarczę nad której lilia. Pod koniem smok; po boku 2 gwiazdy.
Napis + s. premislonis. dei. gra. ducis. polonie.) Testes:
Domaradus judex, Predpolco castellanus de Gnezne, Peraz
castellanus de Binin (Bnin?), Hector castellanus de Scher=
necow (Czarnkow), Swentozlaus pincerna, Gneomir castella=
nus de Rogozne, Stedricus, Johannes dapifer, Nemir
subpincerna. (pag. 18–19)

1223. VI nonas Julii, in Virdelou. – Henricus D.G. dux Zle=
siae contuli monasterio in Trebnic villam Lanke addens
latum Mednad in provincia Croscensi; praeterea comes
Pribizlaus redemit villam Zarnouo quam frater suus
Dirzek filius Gozlavi domino Vitozlavo decano
poznaniensi vendiderat, cujus mediam partem monasterio
in Trebnic dedit, pro reliqua vero parte commutationem
recepit scilicet villam Johannis filii Martini in Pouidl=
sco. Utilitates ergo ex villis Lanko et Zarnouo meis
expensis locandis item proventus ex argento, annona,
mele, lacubus confero monasterio pro duabus refectio=
nibus et pro vestitu sanctimonialium; confero etiam
utilitates villae Arbrachtsdorf. Sub testimonio:
L. wrat. episcopi, L. lubucen. episc. C. prutenorum
episcopi, Henrici de Legnic, Nicholai, Crizai notariis
meis, Nazlai, Nankeri capellanis meis, Stephani de Chelm,
Jarozlai de Recen, Predzlavi de Glogou, Stephani de Bi=
tom, Pribizlavi de Sudouel, Conradi de Croscen, Peregrini
de Bardo castellanorum, Boguzlai judicis curiae, Pred=
nogii pincernae, Moiconis dapiferi, Nicholai agazonis, Jacobi
vexilliferi – (Pieczęć z zielonego wosku okrągła na niej
Książę stojący. Nici żółte, niebieskie, czerwone z jedwabiu)
(pag. 19)

1252 (M.CC.LII. septimo nonas Novembris id
est octavo decimo die post introitum conventus domi:
narum in ipsum locum) (data mylna; klasztor w Owińsku
założył Premysław 1242) — Nos Premisl et Boleslaus
duces Poloniae significamus, quod pater noster felicis
recordationis inclytus dux Vlodizlaus olim habuit
juxta Srem sortem Lang vocatam super Vartam flu:
vium sitam in qua ex antiquo erant duo kmetones pro:
prii mei patris venatores castorum vocati Pista et
Lutuin; quibus mortuis pater noster praefatam villam
cum castoribus contulit monasterio Trebnicensi. Postea
monasterium dedit hanc sortem cuidam converso nominato
Bratos ad posidendum, hunc patre nostro viam
universae carnis ingresso per violentiam expulit Johannes
frater Thomae qui tunc castellanatum in Srem tenebat.
Post aliquod tempus Blizborius filius Petri credens hanc
sortem Lang esse vacuam, illam sibi usurpavit. Quia vero
hoc contra justitiam factum sit, nos hanc sortem Lang
iterum monasterio trebnicensi ad petitionem dominae
Gertrudis abatissae addicimus — Hujus donationis reno:
vatio acta est in Owenzk A.D. M.CC.LII. septimo Nonas (?)
Novembris id est octavo decimo die post introitum
conventus Dominarum in ipsum locum. Praesente:
Herkemboldo castellano calis. Lacoslao venatore, An:
drea pincerna, Bogussa subcamerario, Henrico procuratore.
(Z 2 pieczęciami białemi na zielono-czerwonych sznurkach:
1) okrągła Xiążę na koniu zbrojno, w prawej ma kopią z
proporcem w lewej tarczę z orłem: sigillum. boleslavi.
dei. gracia. ducis. polonie. 2) Xiążę stojący w szyszaku,
pancerzu i sukni po kolana w prawej trzyma proporczyk
w lewej tarczę na której lew; po obu stronach wieże z trze:
basztami: sigillum premi.... a. ducis. polonie.) (pag. 20-21.)

1252 (d. 2 Novembr. in die Animarum post ingressum conventus domi:
narum in Owensk. — Premislaus I dux Poloniae ad preces
abbatis in Heinrichow confirmat privilegia monasterii in Heinrichow.
(Menzel: Liber fundationis claustri S. Mariae V. in Heinrichow, oder
Gründungsbuch des Klosters Heinrichau. Breslau 1854. 4°.)

1255 in festo b. Michaelis, acta in Poznan. — Premizl D. G. dux Poloniae cum consensu fratris nostri ducis Bolezlaui et omnium terrae nostrae baronum renovat donationem haereditatis Chocicule quam ad instantiam venerabilis dominae G(ertrudis) nostrae materterae in Trebniz abatissae contulimus monasterio Trebnizensi. — Testes: Boguhualus episcopus poznanien. Petricus praepositus, Johannes scolasticus ejusdem ecclesiae, comes Boguhvalus castellanus poznan. Henncricus Vlodarius, Drogomilus subpincerna. (p. 21–22)

1257. III Calend. Octobris in festivitatibus b. Francisci et b. Antonii (29 wrześn.) — Frater Vitus dei gratia episcopus quondam litouiensis (wyśw. 1253 przez Fulkona arcyb. gnieźn.) de ordine fratrum praedicatorum Capellae minorum fratrum in Claz a nobis consecratae tribuit indulgentias 40 diebus omnibus visitantibus illam dedicationis die. (2 pieczęcia na lnianych niciach: Biskup stojący i napis — owal) (pag. 22.)

1261 datum Poznaniae. — Boly-slaus dux Poloniae majoris monasterio in Trebniz donat lacus Dominicz et Luthowo in districtu premancensi (Premet) — Testes: Johannes cancell: comes Predpolko pal. pozn. comes Boguphalus cast. pozn. comes Janko cast. Kal. comes Andreas judex curiae, comes Bozata cast. de Chancin. (p. 22–23 w wyjątku z transsumptu r. 1396 d. 31 Januar. per capitulum vratislav.)

(1262) XII Calend. Junii (21 Maja) pontificatus A°. I. Viterbii — Urbanus IV priori provinciali fratrum praedicatorum in Polonia [redacted] significat se indulgentiam 40 vel 100 dierum impensurum esse omnibus crucesignatis ex terra Poloniae, qui pro recuperatione imperii Romaniae a Michaele Paleologo capti post expulsionem Latinorum ituri sint. (p. 23–24 w wyjątkach)

(1262) X Calend. Junii, pontif. A°. I. Viterbii. — Urbanus IV priori provinciali fratrum praedicatorum in Polonia significat że nada odpusty tym którzyby się przyczynili do odzyskania ziemi świętej z rąk niewiernych. (pag. 24)

1262. VII Idus Junii (Czerwca) acta in colloquio habito per duces Boleslaum ducem cracov. et Henricum vratislav. et Wladislaum de Opol in loco contra Dancou in litore Lystuarte. — Boleslaus dux Poloniae majoris adpeticionem venerabilis domine K. (Kunegundy ?) ducissae cracoviensis matris (materterae ?) nostrae dulcissimae nec non ob reverentiam dominae Agnetis filiae felicis memoriae ducis Henrici Zlezie, sororis de Trebnichia civitatem nostram Sarnou et omnes villas adjacentes eidem in districtu nostri dominii constitutas, pertinentes coenobio de Trebnichia absolvimus per decennium ab omnibus juribus nostris videlicet a solutione annali vulgo poradlne, ab edificatione castrorum et civitatum nostrarum et ab omnibus angariis. — Datum per manus Sobezlai canonici sand. — (Z 2 pieczęciami z białego wosku na pergam. paskach: 1) okrągła — książe przebija mieczem gryfa, z tyłu wieża z trębaczem; napis: Bo... gracia. dei. ducis. polonie. — 2) Podłużna, z napisem: s. Kunegundis. ducisse. cr..... e. sando.....) (pag. 25.)

1263 feria 3a Pentec. (22 maja) in Boleslawicz (Bunzlau). — Conradus dux Poloniae confirmat privilegia monasterio sanctimonialium Mariae Magdalenae data per fratres H. et B. in Nuenberc (Naumburg). (pag. 25 w treści — ma to być Konrad II książe głogowski syn Henryka II — klasztor siostr Maryi Magdaleny pokutnicy reguły S. Bernarda w mieście Naumburg nad rzeką Queis f. 1217 Henryk I zakonnice sprowadzone z Marsylii)

1265 in crastino bb. Petri et Pauli apost. (30 junii) in Trebniz. — Wolimirus ecclesiae vladislaviensis episcopus cum assensu Thomae vratislav. episcopi omnibus in die b. Viti mart. visitantibus ecclesiam de Sadlno (Zerdnl) indulgentiam 40 dierum concedit. (pag. 26)

1268 pridie calendas martii (28 lut.) In Vladislavia Juveni. — Zemomislius dux Cuiaviae homines villarum Maruleno (Marulewy) Dalcoco (Dalkowo), Swirepsco (Szrubsk) quas villas hospitali S. Spiritus in Juvene Wladislavia fratrum Cruciferorum stellatorum ordinis S. Augustini contulit, confert jus theutonicum et „jus proprietatis"

-tenentur tantum ad defensionem terrae si fines terrae ipso= rum hostis invaserit; villani coram suo magistro et tantum in magnis causis coram nobis respondebunt, & collectam nobis solvebunt secundum morem villarum theutonicarum et singulis annis 3 fertones argenti nobis dabunt. — Testes: dominus dux Samborius, Wolimirus episcopus vladisla= viensis, Johannes praepositus crusvicensis, Jacobus can= cellarius, Virchozlaus judex curiae, Miroslaus dapi= fer, Jaroslaus subdapifer, Martinus subagazo, capella= nus Vogzlaus, Nicholaus, Andrees, Petrus thesaurarius, Wenzeslaus vicethesaurarius. — (Pieczęć okrągła biała na czerwon. jedwab. nitkach: Książe stojący w zbroi trzyma w prawej proporczyk, w lewej tarczę spuszczoną, po prawej stronie więcej napis: s.... zemomislii...) (pag. 26-27.)

(Zakon Krzyżaków gwiazdzistych noszący na habicie czer: wony krzyż z gwiazdą [redacted] powstali w Pradze około r. 1235; w Wrocławiu fund. 1253 Anna żona Henryka III, skąd osiedli w Włocławku i Brześciu Kujawskiem i należeli do mistrza w Wroc= ławiu ~~okolasko~~ XV wieku oderwali się od Szlaska, istnieli jeszcze 1617 lecz r. 1706 w Polsce niebyło ich - pewnie w XVI wieku zaginęli. Klasztor i szpital inowrocławski supprymował 1593 Hiero= nim Rozrażewski bisk. kujaw. dla złego życia Krzyżaków)

(Dokument ten w Codex dipl. Polon. et Litw. Rzyszczewski. Tom I str. 29 drukow. mylnie - położono rok 1223 zamiast 1268 mylnie oraz Bathkowo mylnie zamiast Dalkowo - a w nocie I p. 29 № 1) mylnie ten przywilej przypisuje Ziemomysłowi + 1242 synowi Konrada mazow.)

1269 in die b. Galli confess. In Payentcza (Pajęczno). — Janussius gnezn. ecclesiae archiepiscopus omnibus visitantibus ecclesiam in Trebnicia in die translationis et nativitatis b. Hedvigis, 40 dies de injuncta poenitentia relaxat. (pag. 29 w wyjątku)

1269 in die b. Galli confess. In [redacted] Pagenczina. — Petrus epis= copus mazoviensis nadaje temuż kościołowi takiż odpust. — (Pieczęć owal. z wosku biał. na żółto czerwonych jedwabnych niciach. Biskup stojący napis wokoło: s. petri. dei. gra. ploenensis. episcopi.) (pag. 29)

1270 in die b. Stanislai episcopi et mart. In Cracovia. — Wolymirus ecclesiae wladislaviensis episcopus, nadaje temuż kościołowi, takiż odpust. (p. 29 w wyjątku)

1273. XI Calend. Septemb. In haereditate cruciferorum quae dici-
tur Simanouici. – Boleslaus et Premizlon duces Polo-
niae recognoscunt, quod in colloquio per illos convocato
in eorum praesentia domina Viszlaua filia Jactoris
(Hektora?) uxor quondam comitis Pribconis filii Pribiz-
laij aliquando castellani de Lubus, villas Ladce et Parva-
villa que ratione patrimonii jure haereditario sibi obvenerant,
contulit unicae tantum filiae suae Jarozlaue uxori co-
mitis Gunteri filio quondam domini Rudolfi de Beuer-
sten (Biberstein?) retento tantum sibi usufructu ad dies
vitae suae. – Praesentibus: com. Predpelco palatino pozna-
niensi, com. Jancone castelano calisiensi, d. Petro cancella-
rio gnesnen. com. Martino venatore pozn. com. Johanne
cast. bechowiensi, com. Voyzlao cast ksesensi. (pag. 31) (w powiecie Konin-
skim?)

1277. VII Idus Maji, In Cracovia – Paulus cracoviensis epis-
copus – udziela 40 dni odpustu zwiedzającym kościół w Trzebnicy
w dzień przenosin S. Jadwigi (pag. 32. w wyjątku)

1294, pridie Calend. Maji, Indictione 7a in Praga. – Wenceslaus
D. G. rex Boemiae dux Cracoviae et Sandomiriae
marchioque Moraviae monasterio b. Mariae V. in Camenz ordin.
cisterc. confert civitatem Mittelwalde. Datum per manus ma-
gistri Petri prothonotarii nostri canon. prag. vratisl. et wisse-
grad. (Pieczęć duża majestatyczna biała na żółto-czerwon. jed-
wabn. sznurach. Z jednej strony: król na tronie trzymający miecz
w prawej; po lewej stronie tarcza ze lwem czeskim. Napis w 2 wier-
szach: wenceslaus. secundus. dei. gracia. otakari. regis. filius.
dominus. et. eres. regni. Boemie. – Z drugiej strony contrasigillum:
Rycerz na koniu trzyma proporzec na którym lew i tarczę z orłem
hełm z kitą spuszczony na kratkę. Napis w 2 wierszach .... zlaus. se-
cundus. dei. gra. otakari...... Da .... filius. dominus. e. he-
res. marchionatus. moravie.) (pag. 32 w wyjątku.)

1294 in Kathedra b. Petri, datum in Bresche. – Wladyslaus dux Cujaviae
et Syradiae (Łokietek) permittit Jacobo procuratori hospitalis de S. Spiri-
tu construere in Bresche ante civitatem in fine pontis in strata publica, hospi-
tale S. Spiritus pro egenis et egris, et donat illo hospitali dux 4 mansos et
promittit hospitale a fratrum praedicatorum strepitibus defensare. Praesent.
com. Cristino palatino, Fulcone cancellario, Alberto, Gazca, Mathia judice, Andrea procu-
ratore, Clemente venatore. (pag. 33) Pieczęć pod orła: pod lwa podkorona z napisem: s. wladislai.
dei. gra. ducis. cuiavie. et. siradie. + jedwab zielony.)

(drukow: w Ryszczewsk. Codex II p. 124 gdzie brak dnia – wariant: Alberto Gąsca. – Był to szpital krzyżaków gwiazdzistych.)

1295, Indictione VIII^a: in die b. Bartholomei apost. Apud Bresce. – Wladislaus d.g. dux Cujaviae, Lanciciae ac Siradiae permittit Johanni civi de Thorun construere hospitale ante civitatem nostram Brestensem pro infirmis ex qua: cumque parte venientibus; praeterea dedit dux hospitali eodem 2 mansos liberos in villa nostra Socolouo et idem Joannes debet redimere alios 2 mansos in eadem villa; permittit dux edificare molendinum in antiqua civitate sumptibus nostris per medium cum illo Johanne, permittit infirmis ter in septimana tractus facere in Wandalo (Wisła) cum retibus pertinentibus ad capiendos pisces parvu: los. – Testes: dominus Johannes cancellarius cujaviensis, comes Mathias judex cujav. d. Andreas rector ecclesiae brescensis et procurator cujav. Thilo vineator, Martinus carnifex, Jannusius sutor cives brescenses. Scriptum per Johannem notarium ducis. (pag. 34) (Sznurki czerwone)

1297. VII Calend. Junii, sub fratre Ditrico commendatore regente sepedictam domum hospitalis lesslaviensis. – L(estko) d.g. dux Cuiaviae dominusque Lesslawiae cum fratribus Premislo et Kasimiro recognoscunt, quod miles Bozarchus haereditatem Nimiow (Niemojew) pro qua contenderat, nunc facta concordia resignavit commendatori domus hos: pitalis lesslaviensis. Testes Bronissius palatinus cuja: vien. Woychech castellanus lesslavien. Barthos judex curiae, Barthos thezaurarius, Jaroslaus de Plomocow castellanus de Slonz, Jesco subcamerarius, Gerko scultetus lesslaviensis Gerwinus de Zusel, Petrus Mancus. Datum per d. Martinum cancellarium cujavien. (pag. 35.)

1297 in die b. Thomae apost. In Breste. – Wladislaus d.g. dux regni Polo: niae et dominus Pomoraniae, Cujaviae, Lanciciae ac Syradiae villam Kante in terra Cujaviensi quam Rathyborius dictus Wysczal pro multis excessibus videlicet latrociniis, furtis perpetualiter perdidit, confert hospitali et ibidem Deo deservientibus ante civitatem nostram Brestensem cum libertate extruendi molendinum in praefata villa ubi fluvius Bachora intrat fluvium Sgowentkam. Praesent. comite Mathia judice cujav. d. Joanne praeposito plocensi d. Andrea procuratore brestensi, Johanne scriptore curiae nostrae. (pag. 36.)

1297 in die b. Thomae apost. In Breste. – Wladislaus d. g.
dux regni Poloniae et dominus Pomoraniae, Cujaviae, Lanciciae,
ac Syradiae, villam Kante confiscatam Rathyboris dicto Wyczsal
pro excessibus et donatam hospitali quod adjacet prope
civitatem nostram Brestensem, liberat ab omnibus exactio-
nibus, a naraz, a powoz, a prewod, a podworowe, a poradl-
ne, a stroza, ab obole (opole?) a bove, a vacca, a por-
co, ab ove, ab jurisdictione palatini et castellani. Praesent.
comite Pretslao castellano, com. Mathia judice cujavien-
sibus, dns Johanne praeposito plocensi, d. Andrea procu-
ratore brestensi, Johanne scriptore curiae nostrae. (Pieczęć
biała: herb kujawski: s. wladislai. dei. gra. ducis. cuiavie.
et. siradie. – Nitki białe i ciemnoczerwone jedwabne
(pag. 37 – Druk także w Rzyszczewski Codex II p. 142)

1308 in crastino S. Trinitatis (d. 10 czerwca) In Cracovia. – Wladis-
laus D. G. dux Cracoviae, Sandomiriae, Syradiae, Lanciciae,
Cujaviae, Pomoraniae ac haeres regni Poloniae confert
capellam nostram Brestensem religiosis viris fratribus et domui
hospitali ibidem in Bresczc ordinis S. Augustini de domo Wratis-
laviensi crucem super stellam portantibus post obitum domini
Andreae plebani ecclesiae praedictae. Si vero aliquis ex praedictis
fratribus nobis displicuerit vel contrarius extiterit aut noci-
vus terrae et militibus nostris, ipsum de terris et de finibus
dominii nostri licentiam omnimodam habebimus expellendi. Prae-
sent. Prandota sandomir., Clemente syradien. castellanis, Woycecho-
ne dicto Nozdrak dapifero cracov. Floriano cracov. Nanogio
sandomirien. subcamerariis, Cristino subpincerna sandomir. (Pieczęć
wielka czerwona w białej woskow. puszce na grubych jasnozółtych sznur-
kach jedwabnych: W polu szachowanem gwiazdeczkami trójkątna tarcza, ma-
jąca pół orła i pół lwa: + s. vlad. dei. gra. ducis. craco. et. sand.) (pag. 38.)

1313 in vigilia b. Martini (10 listop.) In Bresczc. – Wladislaus dux regni Polo-
niae, dominus Cracoviae, Sandomiriae, Syradiae, Lanciciae et Cujaviae
ecclesiam beati Petri parochialem in civitate Bresthensi ad nostram
collationem pertinentem confert fratribus ordinis stelliferorum et
domui hospitalis S. Spiritus in suburbio civitatis Brestensis post obitum
Andreae plebani ecclesiae supradictae cum conditione ut fratres nobis fideles
sint. „Praeterea volumus quod hii quidem fratres nullum theutonicum ordi-
„natum vel laicum in domo vel ecclesia praedicta tenere debent et servare
sub cassatione donationis. Praesent. Gerwardo episcopo cujaviensi, Petro capitaneo,

Miclone palatino cujaviensibus, Ubislao castellano brestensi, Thilone advocato, Cuncone de Grocam et Nicolao sculteto de Socolow civibus brestens. Datum per manus d. Johannis cancellarii nostri cujavien. et praepositi S. Michaelis in castro cracov. (Z pieczęcią wielką miejską na zielonych sznurkach: Sigillum. burge. de. Bres.... i contrasigillum male) (pag. 39.)

1327. Johannes XXII omnibus episcopis significat quod magister Johannes de Polliaco Sacr. Theol. Dr. in quibusdam articulis sacramentum poenitentiae tangentibus perperam sapiebat docens publice in praedicationibus et in scholis hos articulos erroneos esse, ideo papa hos articulos damnat nam ipse Johannes de Polliaco promisit se revocaturum esse suam doctrinam in scholis parisiensibus (Chrumbnisten). Datum Avinioni IV Calend. Augusti Pontificatus Anno 5º. — Janislaus gneznensis ecclesiae archiepiscopus significat, quod nuper in provinciali concilio in Uneyow praesentibus Nankero cracov. Floriano plocens. Mathia vladislavien, Johanne posnan. episcopis et procuratoribus ecclesiae vratislaviensis et lubucensis, Johannes prior et Johannes lector ord. frats. praedicat. in Vratislavia praesentaverunt litteras Johannis XXII datas Avinioni IV. Calend. Aug. (to z samo co powyżej) damnantes errores Johannis de Polliaco.. ideo archiepiscopus sinodali jussione litteras papae in ecclesiis publicare mandat. Datum in Uneyow X Calendas Martii (19 lutego) 1326. — Henricus Decret. Dr. archidiaconus ecclesiae vratislav. mandat Nicolao praedicatori ecclesiae parochialis in Rychenbach ut in sua ecclesia parochiali litteras Janislai archiep. gnesn. et bullam Johannis XXII damnantem errores Johannis de Polliaco publicare curet „materna seu vulgari lingva exponendo." Vratislaviae XVII Calend. Majii (15 kwiet.) 1327. (pag. 40-43)

1327. Calend. April. Avinioni. — Johannes XXII mandat archiepiscopo gneznensi et ejus sufraganeis ut eligant idoneos fratres ordinis praedicat. qui verbis suis expellant irreptam in regnum Poloniae haeresim de partibus Alamaniae et Boemiae (była to nauka wikleffistyczna Jana de Polliaco przeciw spowiedzi ustnej.) (pag. 40 w wyjątku — całe druk w Bullarium Dominic. Tom II)

(circa 1354 – 1364) Casimirus rex Poloniae rogat papam, quatenus nonnullas minus justas ordinationes et concordias, quas in praejudicium sui regni et sedis apostolicae super nonnullis principatibus ducatibus et terris facere coactus erat, pro irritas declaret et homagia hujusmodi principatuum juramentis vallata cassare dignetur. – Papa (Innocenty VI lub Urban V) dat. Avinionii XII Calend. Maji Pontif. A°. 2°. super hac materia bullam facere jubet mittendam Johanni clarae memoriae quondam regi Bohemiae et Karolo suo primogenito de ducatibus vratislaviensi totius Silesiae, svidnicensi, jaworensi, legnicensi, bregensi et Glogoviae, sagan. olsnecens. et opoliensi, strelinensi, nemodlinensi, rathibor. teschinen. in vratislaviensi necnon osswecimensi, bythomiensi et cossensi in cracoviensi dioecesibus. Item magistro et fratribus militiae hospitalis S. Mariae Hierolymitanae de domo theutonica super terris Pomeraniae, Culmen. alias Chelmen. et Michaloviem. Item infidelibus Olgerdo magno principi, Kerstuto, Lubardo et caeteris principibus Lithwanorum super ducatu Wlodimiriensi, Brestensi, Chelmensi cum reliquis civitatibus et castris ad terram wlodimiriensem ab antiquo pertinentibus. (pag. 43–44)

1365. dominico die quo in ecclesia Reminiscere cantatur (9 marca?) actum in Bobrownikij. – Casimirus rex Polon. monasterio sororum ordinis S. Clarae in civitate Vratislaviensi inscribit 10 mensuras salis minuti et unam bancam quae in vulgari Balwan nuncupatur singulis Quatuortemporibus percipiendas in Bochna et Weliczka zuppis nostris salis in terra cracov. cum conditione ut singulis septimanis vigilias novem lectionum dominico die peractis vesperis et in crastino missam pro anima patris nostri et feria quinta iterum similes lectiones et in crastino missam pro anima matris nostrae voce sonora decantare teneantur. Praesentibus principibus Henrico Glogoviae (Henryk V żelazny? + 1369) Georgio Lywoniae Geru

narymuntowicz księże litewsko-belski) ducibus, Johanne sandomir. Moscicz gnewcoviensi palatinis, Johanne cracov. Floriano lancicien. cancellarius - Scriptum per Jacobum de Bſoowa notarium curiae nostrae. (pag. 45-46.)

1365 Supenarii (żupnicy?) Peczko Winrici et Adam (in Wratislav. actis) - Preczlaus notarius regis Poloniae.

1367 feria 5a post diem b. Mathei apost. et evang. (23 września) in Kalysz. - Wyszbentha Poloniae capitaneus generalis (w 1363 był jego bratem Leutold de Pilchowic w księstwie raciborsk.) recognoscit quod domina Elyzabet socrus nostri nepotis Petirlini omnia quaeque cum eo disposuit adimplevit. (do ~~[illegible]~~ Szląska - pag. 47)

1369 dominica infra Octavam Nativ. Christi (30 grudn.) datum Chodecz. - Casimirus rex Poloniae respondet Ludowico duci bregensi quaerulanti, quod Sbigneus capitaneus welunensi molendinum ducis bregensis incendio destruxit duobus equis receptis - capitaneum illum bene fecisse quoniam nulla molendinorum structura in fluviis circa littus regni Poloniae admittenda est, ex quo limites regni Poloniae usque in Borek extenduntur. (pag. 47)

1369 vel 1370 dominica die post diem b. Francisci, Cracoviae. - Casimirus rex Poloniae, Ludovico duci bregensi quaerulanti contra Sbigneum capitaneum velunensem propter destructionem aggerum respondit: Aggeres destructi per Sbigneum erant juncti ad nostrum littus, nos haec toleravimus vivente Bolkone duce swidnicz (+ 28 lipc. 1368) et ipso jam decedente amplius tolerare non volumus quia occupatis bona nostra et Byczinam et Kruczeburg et equos in castro Bolezslawicz arrestastis. (pag. 47-48)

1372 feria 5a die s. Tiburtii (14 kwietn.) in Pysdri. - Otto de Pilczia capitaneus Poloniae generalis. respondit: damnum quod actum est ad Glogoviam - starać się będzie wyśledzić i aby raptores pod karą gardła szkodę zwrócili - jussi uno civi Glogoviensi cui majus damnum impenderunt et seu eidem pro omnibus raptoribus astare coram me. (pag. 48)

1403 actum in Brest in domo hospitalis praefati. — Nos Stano et Bratumyl protunc magistri nec non tota fraternitas pistorum in Brest recognoscunt, quoniam Andreas prior hospitalis apud S. Spiritum in Brest pistores ascribi in fraternitatem fratrum ordinis cruciferorum cum stella fecit, se de qualibet pistatura unum panem hospitali daturos dum panes pistare occurrerit, et funes cujuscunque ex confratribus ad hospitale deportare procuraturos; prior vero in ecclesia hospitalis brestensis singulis quatuortemporibus anni unum psalterium cum vigiliis novem lectionum et missam pro defunctis adimplebit. De hac conventione certiores reddunt pistores reverendum et religiosum Franciscum de Szyphlat magistrum sive praeceptorem hospitalis S. Mathiae Vratislaviensis ordinis praeallegati, nec non Bernardum de Legnicz priorem ibidem. (Pieczęć woskowa okrągła czarna w puszce białej; w środku kukiełka opasana kółkiem, dokoła: + s. pistorum + de. [illegible] brest.) (pag. 48-49.)

1409 sabbato proximo ante dominicam Rogationum in Brzesce. — Wladislaus rex Poloniae, Lithuaniaque princeps, pro salute nostrarum consortum Hedwigis divae memoriae et Annae modernae Poloniae reginarum ac Hedwigis filiae nostrae Infirmariae et hospitali extra muros civitatis nostrae Brzescze in terra Cujaviae apud S. Spiritum ac fratribus ordinis Cruciferorum cum stella hospitalis ejusdem donat decimas duarum nostrarum araturarum in villis nostris Kruschwicza ab una et Lagewniki ab alia parte castro nostro Kruschwicza adjacentibus, cum conditione ut numerum infirmorum et pauperum in hospitali augeant et fratres quolibet die unam missam pro dictarum consortum nostrarum salute legant. Praesent. Nicolao archiep. gnezn. Jacobo de Konyeczpolye siradien. Kresslao brestensi palatinis, Johanne de Tolischkow calisien. Johanne de Grabye cruschvicensi castellanis, Petro Schafranecz subcamerario cracov. Datum per Nicolaum praepositum S. Floriani regni Polon. vicecancellarium. (pag. 50-51)

1560 d. 4 Junii in Jazłowiec. – Georg. Jazłowiecki z Buczacza starosta czerwonogrod. posyła Jerzemu Księciu lignick. dwie krowy podolskie czabanskie w podarunku dziękując za dobre przyjęcie swoich synow w Brzegu gdy na nauki do szkoły w Goldberg jechali (za rok: torstwa Henryka Lapmanna D^ra^ med. (pag. 63)

1576 d. 24 Marca; z Grodka – Mikołaj Mielecki wojew. podol. Mikołaj Herburt kaszt. lwow. Jan Herburt kaszt. sanock. starosta premys. przepraszają Króla Stefana Batorego iż byli przy elekcyi partyzantami i wotantami S. Caesareae Majestatis. (pag. 112) i obiecują wierność.

1576 d. 17 Kwietnia Stefan Batory przybywa z Sniatyna do klasztoru w Mogile; d. 1 Maji biskup Chełminski daje slub Batoremu z Anną; d. 1 Maji koronacya Króla (opis pag. 121) d. 2 Maji turnieje; d. 3 Maji hołd na rynku Stanisław hr. Tarnowski kasztelan czchowski partyzant cesarza. – D. 22 Maja poddała się Lanckorona po bombardowaniu z wszystkich dział (ktore aż do Krakowa słyszano) wystrzelano kul 300, dobywali Lanckorony: Stanisław z Górki wojew. pozn. i Bamphi, wzięto na zamku 74 osob i chorągiew, osadą dowodzili Gorecki capitaneus i włoch jeden, obleżeńcy byli Niemcy, Węgry i Polacy

1578 Samuel Zborowski jedzie do Kozaków po wzięciu tegoż roku Podkowy

1581. Wolski czesnik cesarski bawi na dworze cesarza (p. 167) Albert Łaski przeprasza Krola Stefana.

1584 Andrzej z Gorki kaszt. miedzyrzeck. umiera – Andrzej Czarnkowski pojmuje córkę Stanisława Latalskiego starosty słuchowskiego i Księżniczki pomorskiej – alb. Łaski wojew. sieradzki wraca z Anglii.

1585 w Lipcu Król Stefan bawi w Niepołomicach gdzie admi: nistrator zamku (podobno Kettler (Ketwicz)) miał ładną córkę której Król 2 dzieci spłodził (p. 208) – D. 20 lipca 1585 poseł turecki w 30 koni przejeżdza do Krakowa.

1587 Samuel Lasotha von Steblaw hetman raciborski

1588 d. 23 maja pogrzeb Króla Stefana, ciało w trumnie cynowej, za 30 marami kuchmistrz Król. konno w soboley szacie i w kapeluszu króla z piórem żórawim (p. 219)

1594. w lipcu Tatarzy palą Halicz, Doline, Śniatyn, Obertyn, Tyśmienicę, Czeszybiesy z którego zamku Jakób Potocki d. 6 Julii ledwie samotrzeć uszedł, zamek w Haliczu obronił Włodek. Za wsią Tyśmieniczką spalili mo: nastyr i pozabijali czerńców

1607 d. 18 Febr. Cracoviae. – Sigismundus III wstawia się do biskupa wrocławskiego i stanów szlązkich za uwięzionym w Wrocławiu nobilis Scipio Kazanowski subditus nos: ter. Był on szlachcic włoski w młodości służył wojskowo w Malcie potem u Króla Stefana przeciw Moskwie. Zyg: munt III nadał mu indygenat; r. 1606 jeździł do Turcyi w sprawach handlowych Stanisława Żołkiewskiego. Gdy przy nim znaleziono wbrew zakazu holenderskie talary przytrzymano go w Wrocławiu i zabrano mu 10,000 tal. holend. wywołanych – był obywatelem i kupcem lwowskim (pag. 242–244)

1619 Janusz ks. Ostrogski kaszt. Krak. obiecuje pomagać Ce: sarzowi jeśli mu zwrócone zostaną jego dobra poło: żone w Czechach. (Propozycye podane przez Zygmunta III Adamowi bar. Wolkenstein wysłanego do Polski od Króla Ferdynanda dla zaciągu Lisowczyków r. 1619) (pag. 263.)

313

1620 Wyjątki z zeznań Krzysztofa Rykalskiego szlachcica polsk. więzionego w Wrocławiu: „D. 14 lutego „zeznał Rykalski iż Komorowskiemu 10 lat służył; „że Komorowski przed 7 laty poprzestał bić pieniędzy, bo „mincarz jego Kaspar Roth więzionym został w Morawach. Bito grosze z popiersiem króla pol.; wybijał „także czeskie grosze z popiersiem księcia cieszyńsk. stąd „się z nim poswarzył. Także z bratem swoim Alexandrem „pokłócił się Komorowski z powodu bicia fałszywej „monety. – Komorowski miał kilku mincarzy. Zkąd „Komorowski brał srebro i pagament? niewiadomo „mu, bo Komorowski tail się z tem. Gdy pewien „Grocholski wyjawił tę tajemnicę, kazał go Komorowski na mękach rozciągać i wyprzęgać póty, póki „ducha nie wyzionął. Fałszywemi groszami płacono „żołnierzy. Kaspar Roth tę monetę woził do Morawo „i Węgier." (p. 275)

1620 Cracoviae d. 23 Martii – Nicolaus Zebrzydowski wojewkrak. pisze do Jana Chrystyana najwyższego hetmana szląsk.: Mikołaj Komorowski żali się, iż pan Suineg dziedzic Bielska pojmał kilku jego dworzan których męczy i więzi w Karnowie – prosząc więc o ich puszczenie. (pag. 277)

Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae. Pars II. Annorum 1253–1310. Opera Josephi Emler. Sumptibus regiae scientiarum societatis Bohemiae. Pragae (typis Gregerianis) 1882. 4to K.n. 4 str. 1483 i 5 (Omylek) Nr. 1–2825.

1291. XVI Cal. Febr. (17 Januar) in Olmuce. – Mesco et Boleslaus fratres duces Opolienses contra quemlibet principem juvare promittunt. (pag. 658 Nr. 1530 ex Fiedler: Böhm. Herschaft in Polen)

1291. VII Idus Febr. (7 Febr.) in Brunna. – Henricus de Woschow burgravius castri Scala sive Steyn in ducatu Cracoviensi recipit in feudum a rege Wenceslao castrum Scala sive Steyn et castrum novum circa Zlancoviam et alia castra, quas a duce quondam Wratislaviae Henrico in terra Cracov. tenuit (pag. 659 Nr. 1531 ex Fiedler: Böhm. Hersch.) p. 688.

1297. IV Non. Augusti (2 August.) in Ostravia – Mesco dux Tessinensis et dominus Oswenimensis conventionem factam cum Theodorico episcopo Olomuc. de Metis Poloniae et Moraviae ratificat. Praesent. comite Nicholao castellano Oswentimensi. (pag. 758 Nr. 1763 ex Boczek Cod. Morav. V. 94) – item (pag. 757 Nr. 1762)

1299 fluvius Ostravia est terminus sive meta inter bona episcopalia Olomucen. et ducis Meskonis de Tessyn (1299. 21 Octobr.) (pag. 794 No 1847 ex Boczek Cod. V. 118)

1304 d. 23 Maii. Brunae – Wenczeslaus Boemiae et Poloniae rex, regnorum Boemiae anno 8vo, Poloniae vero 4to.

1306 d. 25 Januar. – Premislius dux Cuiaviae et dominus Wladislaviae facit ordinationem cum Paulo de Panelsteyn capitaneo regni Poloniae pro teloneo de Radzeyow. (pag. 897 Nr. 2078 ex Rzyszczewski Codex I. 177)

1307 d. 27 Januar, Brunae. Rudolfus Boemiae et Poloniae rex (primogenitus Alberti Roman. regis) (pag. 915)

1307 d. 27 Augusti Pragae. – Henricus Boemiae et Poloniae rex, dux Karinthiae et dominus Tirolis, comes Goriciae. (pag. 921)

1310 d. 19 Decembr. Pragae. — Johannes Bohemiae et Poloniae rex, Luxelinburgensis comes. (pag. 972)

?(1285) Ladislaus (Stephanus?) rex Hungariae in causa cum Othakaro rege Boemiae compromittit in arbitros videlicet in Elisabetham ducissam Cracoviae„ sororem nostram." (pag. 983 Nr. 2264 ex Codice Zdenkonis de Trebecz) — datum in Ungaricali Broda 1273 (sic) VII Kal. Novembr.

(1277 vel 1278?) Boleslaus dux Cracoviae promittit castra Habchenstein et Lubechowitz, que sunt assignata et obligata nobis pro recompensatione dampnorum Bolkoni Duci Majoris Poloniae per homines Slesiae illatorum, restituere Ottokari regi Bohemiae aut Heinrico Duci Wratislaviae nepoti nostro, cum primum pecunia quae per nostrum et W. ducis Opuliae arbitrium taxabitur, fuerit exsoluta. Promittimus etiam, quia nos et et d. Bolko dux Maioris Poloniae dabimus operam, ut d. dux Wratislaviae qui a Bolkone Zlezie et H. duce de Jawer filio ejus captivatus detinetur, debeat liberari a vinculis. (pag. 992 Nr. 2289 ex Codice Zdenkonis de Trebecz)

Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae. Pars III. Annorum 1311–1333. Opera Josephi Emler. Pragae, typis Gregerianis, (1884–1890) 1890. 4to K. n. IV. str. 952. 2 (Omyl) Nr. 1–2076.

1317 d. 6 Junii, Avinione. – Johannes XXII papa assignat salarium Magistro Gabrieli de Fabriano archipresbytero de S. Archangelo Olomucensis et Ariminensis diocesium, salarium (pag. 154 Nº 375)

1318 Kal. Maii (1 Maii) Avinione. – Joannes papa XXII constituit in partibus regni Bohemiae et Poloniae Nicolaum Hyspodinet in Cracovia Minorum et Peregrinum Oppoliensem Praedicatorum Ordinum fratres, inquisitores haereseos – et mandat episcopo Cracoviensi, quia in civitate et dioecesi Cracoviensi patenter haereticae infidelitatis error invaluit, ut inquisitoribus assistat. (pag. 178 et 179 Nr. [illegible] 438 et 439.) [item duci Cracoviensi]

1312. VI Idus Octobr. (10 Octobr.) Pragae. – Johannes Bohemiae rex permittit solvere 20 sexagenas denariorum grossi. prag. pro debitis regis Wenceslai Paulo civi de Cracovia [illegible] promittit. (pag. 45 Nr. 107)

1319. XIII Cal. Sept. (20 Augusti) Avinione. – Johannes papa XXII archiepiscopo Gnesnensi significat, quod Geribardus (Gerard herbu Leszczyc) episcopus Wladislaviensis et alii legati Polonorum protulerunt ut consensum Sedis Apostolicae ad ornandum Wladislaum Ducem (Łokietek) regio diademate accipiant; – sed nuntii regis Bohemiae supplicaverunt, ut cum Regi Bohemiae jus in Poloniae regno competeret, Papa a promotione Ducis Poloniae abstineret; – nos volentes unicuique jura sua reservari, ab hac promotione petita ad praesens providimus abstinendum. pag. 211 Nr. 515 ex Rainaldi Annales eccl. XV. 188. 189)

1329. dominica Invocavit (12 Mart.) in Thorun. – Johannes Bo-
hemiae et Poloniae rex ac Lucenburg. comes attendendo
laboriosi certaminis cursum quem fr. Wernherus de Orzela
generalis fratrum domus Theutunicae Magister, ipsique fratres
ordinis terrae Pruzziae domini a Lythwanis et a Wladislao
Cracoviae rege ipsorum Lithuanorum fautore quotidie susti-
nent, init foedus cum ordine domus Theutonicae contra
Wladislaum regem Cracoviae. (pag. 600 Nr. 1533 ex Kodex
dypl. Wielkopolski II p. 430)

1329. V. Calend. April. (d. 28 Mart.) Avinione. – Johannes papa XXII
regi Bohemiae Johanni mandat, ut restituat episcopo Cra-
coviensi oppidum Staucome (Sławków?) occupatum per eum.
pag. 601 Nr. 1535 ex Dudik. Iter Rom. II. 112)

1333 fer. 2a post fest. b. Petri et Pauli Apost. (5 Julii) in Freueroyde. –
Praepositus, Magistra, Priorissa totusque conventus ecclesiae
S. Mariae in Freueroyde (Frido) notificat quod cum d. Elizabeth
bis regina Bohemiae cum Angneta filia sua ducissa Polo-
niae devocionis causa reliquias Sanctorum nostrae ecclesiae duxe-
rit visitandas nos eisdem unum vas vitreum impletum de sacro
oleo S. Katherinae quod de ossibus ejusdem minutis profluxit,
duximus largiendum (pag. 786 Nr. 2021) ex Chytil Cod. dipl.
Morav. VI. 352.)

królewskiem
1327 d. 18 Febr. Kazmierz xiążę cieszyński poddając się Otry-
mując w lenności terram Teschinensem cum civitatibus et castris
Thesschyn civitate cum castro, Freyenstat et Belitz civitatibus,
Zchotschow et Jennicz oppidis, Ostravia castro – toż samo Bolko
dux Opuliae et dominus in Walchenberg, terram Walcherg cum civitati-
bus Valchenberg, Glogovia minor, Czulcz, oppidum Strelicz et
munitionem Pramsyn; – d. 19 Febr. Wladislaus dux Kozlensis
terram Kozlensem cum civitatibus Kosla, Peysenchreschin et castris
Tost et Slabatyn; – Lesko dux Ratiboriae terram Ratibor cum civitate
Ratibor cum castro, civitates Kosla, Sor et Plesna, civitatem Klewicz,
castrum Ribinek.; d. 24 Febr. in Boutung: Johannes dux Oswiecen-
sis et canonicus Cracoviensis terram Ossvicensem, civitatem Osvi-
censem cum castro, civitatem Zator, oppida Kant, Zipscha, Wadowicz et
Spikowicz – easdemque terras a Joanne rege Bohemiae et Poloniae
in feudum recipiunt. (pag. 498–502.)

Regesta episcopatus vratislaviensis. Urkunden des Bisthums Breslau in Auszügen; herausgegeben von Dr. Colmar Grünhagen Königl. Provinzialarchivar und Privatdozenten und Dr. Georg Korn Archivssekretär. I Theil bis zum Jahre 1302. Breslau (Ferdinand Hirt.) 1864. 4º. XII. 120.

Regesta Imperii

J. F. Böhmer Regesta Imperii. VIII. – Die Regesten des Kaiserreichs unter Kaiser Karl IV. 1346–1378. Aus dem Nachlasse Johann Friedrich Böhmer's herausgegeben und ergänzt von Alfons Huber. Innsbruck (Wagner'sche Universitäts-Buchhandlung) 1874. 4° I Lieferung (1316–1355) pag. 1–160. 3 fl. öW.
II Lief. (1355–1363) p. 161–320.

Karol IV urodził się d. 14 Maja 1316 w Pradze z ojca Jana Luxenburgskiego króla czeskiego i Elżbiety królewny czeskiej. Na chrzcie d. 30 Maja 1316 otrzymał imię Wacław – r. 1324 zaślubił Małgorzatę (Blanca) de Valois, siostrę francuskiego króla Filipa – d. 13 April 1343 jest jeszcze Brunae

1343 d. 23 April. Cracoviae. – Carolus, obiecuje Kazimierzowi królowi polsk. zapłacić pożyczoną mu w najwyższej potrzebie summę; w razie niezapłacenia ma przeciw niemu Kazimierzowi pomagać Ludwik król węgierski. (Ludewig Reliq. 5, 510 – Cod. Mor. 7, 341)
Naruszewicz Histor. T. VI (oryg.) p. 129 cytuje podobnoś ten dokument dat. Cracoviae, d. S. Georgii 1343.
d. 16 Maja wydaje Karol już dokument: Pragae.

1345 d. ~~[illegible]~~ 11 Junii bawi Karol jeszcze w Pradze. Wkrótce robi z ojcem swym Janem Luxemburgskiem ślepym i z bratem swym wyprawę wojenną do Polski przeciw Kazmierzowi W. który broniąc wuja swego Bolesława Xięcia Swidnickiego, wpadł do krajów Xięcia Opawskiego. (Vita 267. Beness 287.)

1345 d. 29 Julii in Campis inter Vreinstat (Freistadt w Szląsku austr.) et Ladislaviam (Loslau w Szląsku prusk.) – Karol obiecuje Burchardowi burgrabiemu Magdeburskiemu, Potowi z Czastolowic i Beneszowi z Mezerzyc oraz innym, którzy z nim robią wyprawę do Polski; wynagrodzić wszelkie szkody. (Cod. Mor. 7, 446)

1345 d. 12 Jul. ante Cracoviam. – Karol z ojcem Janem przyciągnąwszy pod Kraków, dobywa takowy i pali przedmieścia. Broni się odważnie w Krakowie Kazmierz pojmawszy poprzednio Zdenka z Lipy który się z Czechami zbyt odważnie aż do miasta zapędził. Karol z ojcem przez 2 dni stoją obozem pod Czyrzynami (in Czernin ante Cracoviam); lecz dla braku żywności zmuszeni zostali Czesi po 3 dniach z pod Krakowa odciągnąć. Karol zawiera zawieszenie broni aż do Ś. Marcina. W niewolę polską dostali się Hinko z Duby, Zając, Ptaczek, Aloš z Sternberga i inni. (Vita 268 – Beness de Weytmil 288. 337 – Franciscus

Karol z Janem bawią od 12–15 Lipca 1345 pod Krakowem. – d. 25 Lipca byli już w Gliwicach a d. 4 Sierpnia w Wrocławiu.

ap. Dobner 6, 294 – Annales S. Crucis polonici in Monum. Germ. SS. 19, 684 podług których Czesi 8 dni pod Krakowem stali. – Joh. Vitoduranus 229 – Raynald ad a. 1345 §. 14–16 – Anon. Archidiac. Gnesn. ap. Sommersberg p. 80. – Długosz pag. 1074 który pisze że Czesi ciągli pod Kraków przez Księstwa Opawskie, Cieszyńskie, Oświecimskie.)

1345 d. 5 Augusti Pragae wydaje już Karol przywileje.

1346 d. 26 Augusti Jan Luxemburgski ślepy poległ w bitwie pod Crecy w Pikardyi.

1348 d. 7 April. Pragae. – Karol IV zakłada w Pradze Uniwersytet

1348 d. 22 Nov. Namisloviae (in Silesia) – Karol IV zawiera z Kazimierzem W. traktat. (Cod. dipl. Morav. VII. ~~...~~) ~~...~~ r. 1356.

1349 funduje klasztor sławiański (Glagolitów) S. Hieronima w Pradze na Nowym mieście. (Pelzel U.B. I, 97.)

1350 d. 18 Julii. Pragae. – Carolus IV poleca urzędom miejskim w Pradze, Wrocławiu, Kutnejhorze, Ołomuńcu, Bernie, Glatz i Neustadt w Morawii oraz inszych miast w Cesarstwie Rzymskiem, aby wypędzali przyjeżdżających z towarami kupców z Krakowa i innych polskich miast, ponieważ w Polsce zabraniają kupcom z Czech i Morawy jeździć z towarami do Rossyi i Prus przez Polskę. (Pelzel U.B. I, 84 – Cod. Mor. VIII. 8, 19)

1355 d. 16 Septembr. Pragae. – Karol IV nadaje klasztorowi sławiańskiemu S. Hieronima w Pradze posiadłości mianowicie 8 jatek mięsnych. – Pomiędzy świadkami Kazimierz X. Cieszyński, Jan X. Oświecimski. (Pelzel U.B. II, 382.) który bawi także jeszcze 6 Octobr.

1355 d. 4 Octobr. ~~Septemb.~~ Pragae. – Karol IV daje w sprawie pomiędzy Konradem Oleśnickim, Kazimierzem Cieszyńskim z jednej strony, a Bolkiem Opolskim, Bolkiem Falkenbergskim, Albertem Strelitzkim i Janem Oświecimskim Xiążętami o Xięstwa Koźle i Bytom wyrok, mocą którego przysądza Książętom Oleśnickiemu i Cieszyńskiemu toż samo prawo do tych Xięstw jakie Bolko Xiążę Kozla posiadał. (Sommersberg Script. rer. Siles. I, 837)

J. F. Böhmer, Regesta Imperii. VIII. – Die Regesten des Kaiserreichs unter Kaiser Karl IV. 1346–1378. Aus dem Nachlasse Johann Friedrich Böhmers herausgegeben und ergänzt von Alfons Huber. Innsbruck (Verlag der Wagner'schen Univ. Buchhandl.) 1877. 4to

Karol IV (syn Jana Luxemburgskiego króla czeskiego 1310 + 26 August 1346 i ~~Beatryxi~~ Elżbiety córki ~~Kazimierza~~ Wacława II króla czeskiego ~~(Bawarskiego)~~) urodz. 14 Maja 1316, król czeski od 26 Augusst. 1346, cesarz niemiecki od 5 Kwietn. 1355 + 29 Novemb. 1378.

1337 d. 6 Januar. Karol IV bawi z ojcem w Wrocławiu, w Styczniu wyjeżdża na Krucyatę do Litwy z swoim ojcem i szwagrem Henrykiem ks. bawarskim, d. 28 Febr. bawi w Toruniu, d. 2 Marca jest już na Szląsku z powrotem. 4.

1341 d. 24 Septemb. bawi w Wrocławiu, d. 00 Octobr. bawi w Toruniu gdzie godzi Dietricha von Altenburg wielkiego mistrza Krzyżaków z Królem polskim. Dietrich umiera d. 6 Octobr., Karol IV wraca i już d. 28 Octobr. jest w Głogowie.

1343 d. 13 April. Karol IV bawi w Bernie na Morawii, d. 23 April. jest w Krakowie, gdzie obiecuje Królowi polskiemu dług zapłacić. (Ludewig: Reliq. 5, 510 – Cod. Mor. VII. 341) – d. 16 Maii jest już w Pradze.

1344 d. 5 Decembr. Karol IV jest w Bernie na Morawii.

1345 d. 00 Stycznia. Z swym ojcem Janem, i z swym zięciem Ludwikiem Królem węgierskim oraz innymi Karol IV jedzie na Krucyatę przeciw ~~Litwinom~~; dotarli aż do zamków Belyn (Welona) i Pyest za Niemnem. Z powodu odwilży i na wiadomość, że Litwini z wielkiem wojskiem wpadli do Sambii, zaprzestali dalszej Krucyaty (Aeltere Chronik von Oliva w SS. R. Pruss I. 721 – Wigand z Marburga. ibid. II. 504. – Vita Karoli apud Böhmer I. 264 – Beness Krabice de Weitmühl apud Pelzel et Dobrowsky Script. rer. Bohem. II. 287. 335. – Johannes archidiac. de Kikullew apud Schwandtner Script. rer. Hung. I. 176 –

Matth. Neoburg. 217 apud Böhmer: Fontes IV. 217)

1345 d. 00 Stycznia. – W powrocie z Krucyaty pojmał w Kaliszu król polski zdradziecko Karola IV, który z więzienia ucieka. Król polski z zemsty oblęga na Szląsku miasto Stynawę i zdobywa. (Vita Karoli 265.)

" " d. 1 Febr. Karol IV w Pradze.

" " d. 00 Aprilis. Król Jan z synem Karolem IV oblegają miasto Świdnicę na Szląsku i palą okoliczne wioski z zemsty ponieważ Książę Świdnicki pomagał Polsce przy pojmaniu Karola IV w Kaliszu. (Vita 266 – Beness 287.) d. 27 Aprilis jest jeszcze Karol IV in castris ante Swidnitz; po dziesięciotygodniowem niszczeniu księstwa Świdnickiego, był już d. 6 Czerwca Karol IV na Morawie. Król Kazimierz W. wuj Księcia Świdnickiego robi napad na kraje Księcia Opawskiego. – D. 29 April. Karol IV robi wyprawę wojenną do Polski i w obozie pomiędzy miastami Freistadt (w austryjack. Szląsku) a Loslau (Ladislavia, w pruskim Szląsku) obiecuje Burchardowi burgrabiemu magdeburskiemu, Łotorowi z Czastolowic i Benessowi z Meżeriz wynagrodzić wszelkie wydatki i szkody poniesione w tej wyprawie (Cod. Mor. VII. 446) – d. 12 Julii, ante Cracoviam. Karol IV oblęga Kraków i pali przedmieścia; jednakże po 3 dniach musieli się Czesi dla braku żywności cofnąć, poczem zawieszenie broni aż do S. Marcina (Vita 267. – Beness 288. 337 – Franciscus apud Dobner VI. 294 – Annales S. Crucis Polon apud Monum. Germ. Scriptores XIX. 684 podług których Czesi 8 dni bawili pod Krakowem – Joh. Vitoduranus (von Winterthur, franciszkan) apud Eccard Corpus hist I. i osobno ed. G. v. Wyss. Zürich 1856 pag. 229 – Raynald ad a. 1345 §. 14-16.) – d. 5 Augusti Karol IV był już w Pradze.

1346 d. 26 Augusti. Jan Luxemburski król czeski ginie w bitwie pod Crecy w Pikardyi przeciwko Anglikom pomagając Filipowi VI Królowi francuskiemu. Syn jego Karol został ranny w tej walce.

1360 d. 13 Junii Pragae. – Karol IV wydymuje wyrok przez niektórych z książąt i Panów na dworze król ogłoszony w skutek skargi Krakowskiego mieszczana Wersing przeciw mieszczanom Kutnohorskim Thomelin i Hauer, którzy go przy oddaniu kawałów srebra ukrzywdzili. (Böhmer Regest. p. 260 N° 3179. apud Glafey p. 212)

Jan Książe Oświecimski wieszał się u dworu cesarza
Karola IV i tak był
1353 d. 16 Septembr. Pragae. Na przywileju Karola IV
którym dotuje klasztor sławiański S. Hieronima w Pradze
są świadkami: Mikołaj xiążę Münsterberg., Bolko Książe
Falkenberg, Konrad ks. Oels, Bolko ks. Opolski, Ka=
zimierz ks. Cieszyński, Johannes książe Oświecimski
(Böhmer: Reg. pag. 181. Nr 2242)
1355 d. 6 Octobr. Pragae. - Karol IV Rudolfowi staremu
księciu saskiemu i jego synom nadaje prawo do sukcesyi
Lüneburga. Świadkowie ciż sami i Jan książe Oświecimski.
(Böhmer Reg. pag. 183. Nr 2263. 2266.)
1358 d. 21 April. Pragae. Karol IV potwierdza posiadłości
klasztoru S. Anny w Pradze. Świadkowie: Jan książe Oświe=
cimski, Ludwik ks. Lignicki, Bolko ks. Opolski, Przemysław
ks. Cieszyński: (Böhmer Reg. pag. 226 Nr 2769.)
1358 d. 1 Maii. Pragae. — Karol IV nadaje Arnoštowi arcy=
biskupowi praskiemu prawo kreowania notariuszów.
Świadkowie: Bolko ks. Opolski; Przemysław ks. Cieszyński;
Bolko ks. Świdnicki, Konrad ks Oleśnicki (Oels); Ludwik ks.
Lignicki, Jan ks. Oświecimski, Bolko ks. Falkenbergski.
(Böhmer: Reg. pag. 226 Nr 2773)
1358 d. 4 Maii Pragae. - Karol IV potwierdza posiadłości klaszto=
rowi Frauenau w Bawaryi. Świadkowie ciż sami z dodaniem
Wacław ks. Lignicki; Jan ks. Stynawski, Jan ks. Opawski
Jan ks. Oświecimski (Böhmer Reg. pag. 227 Nr 2778 2886
1359 d. 19 Januarii Wratislaviae. — Karol IV potwierdza Ko= 1359
legiacie S. Bartłomieja dawne przywileje. Świadkowie:
Kazimierz Król Polski, Arnošt arcybisk. praski,
Jan bisk. litomyslicki kanclerz nadwor., biskupi: Jan ołomuniecki,
Przecław wrocławski, Henryk lubuski, Książęta Bolko świd=
nicki, bracia Wacław i Ludwik ligniccy, Konrad oleśnicki (v. Oels),
Jan oświecimski, Henryk głogowski, Bolko opolski, Bolko
falkenbergski, Przemysław cieszyński, Wilhelm margrabia Miśni
i inni. (Böhmer Reg. pag. 236 Nr 2888)

3969

Jan książe oświęcimski bawił na dworze Karola IV [illegible] w Pradze 136[illegible] d. 9 Junii do 16 Junii, 21 Junii, od 3 Julii 1369 w Karlsztei-nie z dworem, tamże d. 8 Julii 1369

1363 d. 25 Julii. Francofurti ad Oderam. – Karol IV potwierdza przywileje miastom Werben ~~[illegible]~~ Eberswalde, Salzwedel, Stendal, Osterburg, Königsberg w Marchii Bran-deburskiej. – Świadkowie: Rudolf książe Saski, Dietrich arcy-bisk. magdeburg., Piotr biskup z Volterra legat papieski; Jan biskup ołomuniecki, Jan biskup litomyślicki, Kanclerz nadworny, Henryk biskup lubuski; Książęta: Bolko świdnicki i jaworski, Przymko cieszyński, Bolko opolski, Henryk brzegski, Jan oświęcimski, Kazmierz i drugi Kazmierz stryjowie szczecińscy i t. d. (Böhmer: Regest. pag. 322 Nr. 3969 – 3975. – Riedel Cod. dipl. Brandenburg. I. 6. – 407. = I. 12 – 303. = I. 14. – 130; = I. 15 – 159; = I. 16 – 329; = I. 19 – 241)) = ciż sami świadkowie byli z Karolem IV w Berlinie d. 31 Julii 1363.

1355 d. 27 Septembris, Pragae – Karol IV potwierdza przywi-leje klasztorowi Königssaal. Świadkowie: Arnest arcybis-kup praski; Fryderyk bisk. regensburski, Jan bisk. oło-muniecki; Przecław bisk. wrocławski, Jan bisk. litomyślicki, Henryk bisk. lubuski, Teodoryk bisk. mindeński; ksią-żęta: Konrad oleśnicki, Kazimierz cieszyński, Bolko fal-kenberski, Bolko opolski, Jan oświęcimski i inni. (Böh-mer: Regest. p. 617 Nr. 6157.)

Karol IV bawił w Krakowie 1343 d. 23 April – 1345 d. 12 Julii – 1363 (mai)

1358 w Lipcu przybyło do cesarza Karola IV do Norymbergi po-selstwo od króla litewskiego (pogańskiego) w którem obiecywał z całym swym krajem przyjąć religiję chrześcijańską. Cesarz posyła do króla litewskiego w poselstwie Arnosta arcybiskupa praskiego i Mistrza Niemieckiego zakonu w Alamanii, którym Król Litwy obiecał iż się wychrzci i na Boże Narodzenie przybędzie do Wrocławia. Lecz Król litewski nie przybył na oznaczony czas do Wrocławia tylko odpisał iż się dotąd nie wychrzci, dopóki Zakon niemiecki nie zwróci krajów zabranych jemu i jego przodkom. (Henrici Rebdorfen-sis Annales imperatorum apud Böhmer: Fontes IV. pag. 544 et apud Freher Script. rer. Germ. I) (Böhmer: Regest. pag. 229 Nr. 2810a)

1360 d. 26 Julii Norimbergae. – Karol IV odstępuje w darze Księstwo Płockie Ludwikowi Królowi węgiersk. i Kazimierzowi Królowi polsk. i ich sukcessorom. (Glafey 288 – Ludewig 10,317 (VI Calend. 1360) – Lünig Cod. Germ I, 1238 – Fejer IX c. 163)

1360 d. 26 Julii Nuremberg. – Karol IV. obiecuje Kazimierzowi Królowi pol. iż on ani jego następcy Królowie czescy nie będą u papieża robić starań o oderwanie dyecezyi wrocławskiej od metropolii Gnieznieńskiej (Dogiel. Cod. Pol. I, 583.)

1363 (10–20) Maji Cracoviae. – Karol IV zaślubia Elżbietę córkę Bogusława Księcia pomorskiego a wnuczkę Kazmierza W. Króla pol. (była to już 4ta żona). – Kazmierz W. sprawia sute wesele w Krakowie, na którym Karol IV cesarz, Ludwik Król węgierski, Wacław Król czeski, Król Cypru, Otto Książe bawarski, Bolek Książe świdnicki, Władysław opolski, Ziemowit mazowiecki Książęta. (Annales S. Crucis Polonici w Monumenta Germ. Script. 19, XIX, 684)

1366 d. 5 Decembris, Romae. – Urban V papież oświadcza iż z powodu zamierzonego ślubu Wacława Króla czeskiego (syna cesarza Karola IV) z jedną z córek Kazmierza W. Króla polsk. Anną lub Kunegundą, takowe córki urodzone w nieślubnem małżeństwie legitymował, i z przyczyny pokrewieństwa w 4tym stopniu dał im dyspensę, że przez to nie chciał szkodzić Królowi Ludwikowi i Królowej Elżbiecie węgierskim co do praw ich w następstwie na tron polski. (Theiner Vet. Mon. Hungar. II, 89)

1348 Novembr. – W Niemczech rozpoczyna się wielkie prześladowanie Żydów, zabijanie ich i palenie: albowiem posądzano ich iż przez zatrucie studzien spowodowali zarazę morową.

1353 d. 22 Maji, Budae. – Ludwik Król węgier. ofiaruje w darze miasta Bouthen i Kreuzenberg Królowi Karolowi IV Luxemburskiemu, za to iż na rzecz Ludwika i Kazimierza Króla polsk. zrezygnował na Księstwo Płockie. (Lünig Cod. Germ. I. 1087)

Toż samo Kazimierz Król pol. Pragae d. 1 Maji 1356 (Lünig Cod. Germ 313)

1356 d. 1 Maji, Pragae. – Kazmierz Król pol. odnawia traktat zawarty (Namisloviae d. 22 Novembr. 1348) z Karolem IV. mianowicie: przeciwko Zakonowi niemieckiemu, Bawarczykom lub Brandeburczykom dla odzyskania granic polskich ma mu Karol IV lub Jan margrabia morawski osobiście pomagać pierwszy raz z 600 ludźmi, drugi raz z 500 ludźmi pomagać – toż samo Kazmierz Król pol. ma cesarzowi Karolowi IV pomagać przeciw nieprzyjaciołom, wyjąwszy przeciw Ludwikowi Królowi węgiersk. (Lünig Cod. Germ. I. 389)

1356 d. 1 Maji. Pragae. – Kazmierz Król pol. odstępuje Karolowi IV i Królestwu Czeskiemu Księstwa Świdnicy i Jawor. (Somersberg I. 865)

1356 d. 3 Maji Pragae – Kazmierz Król pol. stosownie do prywileju Karola IV (d. 8 vel 1 Maji 1356 Pragae) obiecuje iż landgrafa heskiego skłoni do zwrócenia summy zadatkowanej na posag (wiano) i zwrócenia cesarzowi obligu dłużnego wystawionego. (Lünig Cod. Germ. I. 391)

1361 d. 31 Decembr. Posonii. – Rudolf, Fryderyk, Albrecht i Leopold Książęta austryjac. bracia, Meinhard Książę Wyższej Bawaryi hrabia Tyrolu, Ludwik Król węgier. i Kazmierz Król. pol. obiecują pomagać na wypadek wojny przeciw Karolowi IV i jego synowi Janowi margrab. morawsk. (Dogiel Cod. I. 152) /: Powodem do tych uzbrojeń były szyderstwa Karola IV. wygłoszone przeciw niemoralnemu życiu wdowy Królowej węgierskiej matki Ludwika a siostry Kazmierza. – Obacz w tym względzie list Ludwika do Karola IV i Odpowiedz w Kurz: Oesterreich unter Rudolf IV. pag. 377. – Długosz Hist. pol. Lib. IX. col. 1134)

1363 d. 12 Decembr. Cracoviae. – Kazmierz Król polsk. i Bolko Książę swidnicki jako sędziowie polubowni wybrani orzekają w sprawie nieporozumień pomiędzy Karolem IV i Janem margrabią morawsk. a Ludwikiem Królem węgier., aby odtąd zgoda i dobra przyjaźń między obiema stronami panowała. (Fejer Cod. Hung. IX c.: 353).

1368 d. 15 Febr. Budae. – Ludwik Król węgier. oswiadcza iż wczasie zjazdu w Budzie z Kazmierzem Królem polsk. odnowił wszelkie z nim zawarte traktaty, mianowicie wszelką pomoc przeciwko Karolowi IV. i że jeden bez drugiego żadnych traktatów zawierać nie będzie. (Dogiel I. 39)

1327 d. 19 Febr. Opaviae. Jan Luxemburski Król czeski oswiadcza iż Lestko Książe raciborski swoje Księstwa oddał pod władzę Korony czeskiej i złożywszy przysięgę manństwa otrzymał takowe na powrót z dodatkiem iż Król na wypadek śmierci Księcia wyznaczy następców. (Cod. dipl. Silesiae VI. 179)

1360 d. 13 Junii Pragae. – Karol IV Cesarz rozstrzyga sprawę krakowskiego mieszczanina Wersing, który zaskarżył Thomelina i Hauera mieszczan z Kutnejhory, ponieważ go przy przesyłce srebra ukrzywdzili. (Glafey p. 213. Böhmer Regest. II Hft N° 3179.

1363 inter 10–30 Maii, Cracoviae. – Wesele Karola IV z Elżbietą córką Bogusława Xięcia Pomorskiego, wnuczką Kazimierza Wielkiego. – Pewną wiadomość o tém dają Annales S. Crucis Polonici (Monumenta Germaniae Scriptores ed. Pertz XIX. p. 684) i Jan z Czarnkowa (Somersberg II p. 99. – Bielowski Monumenta II p. 630). – Długosz (lib IX col. 1138) obszernie opisuje to wesele tempore Carnisprivii 1363, co być nie może, bo Cesarz Karol IV bawił wtedy w Norymberdze. Caro (Gesch. Polens II p. 326) fakt ten odsyła do 12 Grudnia 1363, co także mylnie: bo Elżbieta już 18 Junii 1363 była jako Królowa czeska koronowana, jak widać z dokumentu Ludwika Króla węgier. 13 Decembr. 1363 Budae (Fejér: Cod. Hung. IX. c. p. 358). – Król duński jednak niemógł w Maju 1363 być w Krakowie, bo dopiero w Jesieni 1363 opuścił Danią; w Paździerńiku 1363 bawi w Wolgaście, a d. 13 Grudnia 1363 w Krakowie z Kazmierzem W. zawiera traktat (Reg. Dan. I 2978 f.) – /: Zdaje się iż to wesele odbyło się w lutym 1364 w Krakowie, po zaślubieniu w r. 1363 :/

1349 Morowa zaraza z Chin i Indyi r. 1346 przyniesiona (opis Regesta IV Hft. p. 334 N° 67 a. Reichssachen.)

1360 Morowa zaraza (IV. Reichssachen p. 566 No 346. a)

1363 Morowa zaraza (Pestilenza dell' anguinaia) we włoszech w Lipcu (IV Reichssachen p. 571 No 390. a)

/: główne źródło M. Villani – Boccaccio Decamerone Hecker: Der schwarze Tod. Berlin 1832 – dessen Volks-Krankheiten des Mittelalters herausg. v. Hirsch. Berlin 1865 – Haeser: Geschichte der epidem. Krankheiten. 2e Aufl. Jena 1865. :/

324

Böhmer Joh. Friedr.: Regesta chronologica-diplomatica Karolorum. Frankfurt 1833. 4° str. 200. Hist. Germ 5510.

" " " — Regum a Conrado I ad Henricum VII. (911–1313). Frankfurt 1831. 4° str. 284. Hist. G. 5507.

" " " — Imperii ab a. 1314–1347 (Ludwig der Bayer u. Johann v. Böhmen.) Frankfurt 1839. 4° str. 268. Hist. G. 5508.

" " " — Imperii: VIII (Band) · Karl IV. 1346–1378 v. Huber. Insbruck 1874–1875. 4° I u. II Liefer. str. 320. Hist. G. 5511.

" " " — " Additamentum I. (1314–1348) Frankfurt. 1841. 4° str. ad 269–316. Hist. G. 5511.

brak Additamentum II.

" " " — " Additamentum III (1314–1347) Insbruck 1865 str. 349–445.

~~" " " — " Additamentum I (1314–1348). Frankfurt 1841. 4° ad str. 269–~~

" " — Imperii VIII (Band) Karl. IV. (1346–1378) v. Huber. Insbruck 1874–1877. 4° I–V Lieferung str. 1–683. Hist. G. 7314.

" " — " VIII (Band) Karl IV. (1346–1378) von Huber. Insbruck ~~1884~~ 1889. I Ergänzungs-heft (1346–1378). 4° Hist. G. 7314.

— — Regesta Imperii ab a. 1198 – 1254. Stuttgart 1849. 4º str. 392. Bibl. G. 7314

— — " " V (Band) ab a. 1198 – 1272. Inßbruck 1879. I Lieferung. str. 320 Bibl. G. 7314.

— — " " V (Band) ab a. 1198 – 1272 von Ficker. Inßbruck, 1881. II Liefer. str. od 321 – 692. – III Lieferung. Inßbruck 1882. 4º. str. od 693 – 1053.

— — " " " Dritte Abtheilung Inßbruck 1892. Lief. 1 – 2. (IV – V). 4º. str. od 1055 – 1579.

— — " " " Vierte Abtheilung Ins: bruck 1892 – 1894. 4º Lief. I. II. 4º.

— — Regesta Imperii I (Band) Karolin: ger (752 – 915) von E. Mühlbacher. Inßbruck 1880. 4º ~~Liefer~~. I – II – III – IV.

Muratorius Ludov. Anton.: Rerum italicarum Scriptores. Tomus VII. Mediolani 1725 fol.

Godefridi Viterbiensis Notarii Conradi III regis: Pantheon seu memoria seculorum ad tempora usque Urbani III. (żył r. 1186.)

pag. 439–440: In principio regni sui (Conradi) Dux Polonorum Boleslaus, quem praedecessor suus Henricus noviter regno subjecerat, per seipsum Rex vocari intendit, et ab Imperio dividi omnino proponit; qui cum morte propositum praevenisset, Misiconem filium suum, successorem reliquit. (Dalej pisze iż Mieszek wypędził brata swego Ottona, Konrad zaś chcąc Ottona owego na tronie osadzić wtargnął do Polski. Mieszek sam schronił się do Ulryka księcia czeskiego, lecz później poddał się Konradowi) Misico autem accepto a Rege Ducatu Poloniae, coronam, quam pater eius sibi imponere contra Imperium cogitaverat, Conrado resignavit, seque ditioni suae supposuit: Ipse vero Misico post haec a suo armigero occisus est."

Tomus VI. Mediolani 1725 (Ottonis Frisingensis et Radevici

326

Scriptores rerum prussicarum

Scriptores rerum prussicarum. Die Geschichtsquellen (oder) der Preussischen Vorzeit bis zum Untergange der Ordensherrschaft, herausgegeben von Dr. Theodor Hirsch, Dr. Max Töppen und Dr. Ernst Strehlke. Leipzig Verlag von S. Hirzel 1861 (Druck von Breitkopf & Härtel.) + 8º. Ir Band. str. XIV. 818. (Fq)

(cf Scriptores rerum Livonicarum, Riga und Leipzig 1853. 8º. T. I

Całej publikacyi która ma obejmować oryginalnych źródłowych pisarzy historyi Prus do r. 1525 oraz wyjątki z podobnych zagranicznych pisarzy Prus dotyczące wyjdzie 5 tomów. Tom pierwszy obejmuje:

(ma być 4 tomy, czwarty ma mieć kroniki gdańskie)

1) Chronicon terrae Prussiae von Peter von Dusburg herausgegeben von M. Toeppen str. 3–253. Dusburg używał jako źródełko czwartej części kroniki Ptolomeusza (jakgo zowią) czyli (Bartłomieja de Fiadonibus przeora dominikańskiego w Lucce biskupa torcellańskiego i bibliotekarza Jana XXII zmarłego r. 1327. Annales ab a. 1060–1303 (świeckie) i Historia ecclesiastica usque ad a. 1313 (druk. w Muratori Rerum italicarum script. Tom XI – oraz 3/ Marcina Polaka (Strepy) z Opawy dominikana kapelana papieskiego nominata na arcybiskupstwo gnieźnieńskie 1278 + 1278: Compendium historiae usque ad a. 1277 edit. opera Suffridi Leovardiensis. Antverpiae 1574. (Ob: Wattenbach: Deutschlands Geschichtsquellen) item edit. opera Heroldi. Basileae 1559 fol. F – Wydawca ostatni Dusburga mówi w przedmowie o jego źródłach, dyplomatach, wiarogodności, pewności podań, stanowisku kapłańskiem, z którego się na dzieje zapatruje, jednostronności w osądzaniu faktów, (tłomaczeniu niemieckiem rymowem przez Jeroschina. – Do wydania i warjantów użyto 4/ rękopisów: biblioteki król. w Królewcu z r. 1540 fol. biblioteki magistratualnej w Toruniu z XVII wieku. biblioteki król. w Berlinie z XVI wieku fol. biblioteki nadwornej w Wiedniu z XVII wieku. oraz edycyi Hartknocha z r. 1679. 4º. (w której nie potrzebnie poprawiona łacina i mylne interpunkcyje [ ]. Przytaczamy tu niektóre warjanty i uwagi. Zamek pruskich rycerzy Nessau zburzony r. 1435 przez Polaków leżał naprzeciw Torunia, na jego miejscu zbudowano zamek Dybów, który leżał najprzód pół mili od Dybowa we wsi dzisiejszej Gross-Nischewken (dziś ryjny) a potem do dzisiejszego Dybowa przeniesiony; był to [illegible] drugi zamek zbudowany zaraz po przyjściu przez Krzyżaków, równie jak pierwszy Vogelsang, który leżał przy Toruniu, gdzie później most przez Wisłę zbudowano. (Praetorius-Wernicke: Beschreibung von Thorn 1832. 8º.)

Fergli w tak zwanych Incidenciach albo marginatach wspominających daty z historyi powszechnej

F Te wypisy z owych kronik dotyczące obcych zdarzeń stanowią tak zwane Incidentia (Stundbemerkun[illegible]) w księdze III edyc. Hartknocha rozsiane; po marginatach – tu z nich utworzył wydawca Księgę IV i dodał Suplementum z edycyi Hartknocha.

[oraz opuszczone miejsca niektóre i największa przekręcone.

oraz: Toeppen: Historisch-comparative Geographie von Preussen 1858. 8°.) – Wilhelm najprzód podkanclerz Honoriusza III, od r. 1222 biskup Modeny, od 1244 kardynał i biskup Sabiny (+1251 w Lyonie) podzielił 1243 bawiąc w Anagni d. 4 Lutego Prussy na 4 dyecezyje. (Raynald – Ughelli). – Wiadomość o wzięciu Nakła i o zawarciu pokoju przez Świętopełka z Krzyżakami pod r. 1243 w Długoszu I p. 696 wzięta widocznie z Diesburga, gdzie nawet też same imiona mylne Wimarus (t.j. Gniewomir) burgrabius et Woyac (Wojach, Wojciech) dux przychodzą (Düsburg ed. Hartkn. p. 136-138). – Reusin (Dług. I. 200) a u Disburga: Rens, jest to dzisiejsze Rondsen koło Grudziądza (Dusb. p. 139) – Zanthir zamek na wyspie między Wisłą a Nogatem (Marienwerder) – Leuca ma 1500 kroków. – Jadzwingi byli to Litwini z Sudawii, sięgający po za rzekę Łyck do Rajgrodu (Ob: Sjögren: Ueber die Wohnsitze der Jatwägen. Petersb. 1858). – Carsovia była to część Żmudzi, gdzie nad Niemnem zbudowali Krzyżacy Georgenburg. – Albrecht margrabia brandenb. fundował 1290 klasztor Wancik czyli Wanzka w okręgu Stargardt na Pomorzu w Hawelbergskiej dyecezyi. (Riedel. Codex brandenb. II). – Zamek Onkaym na Litwie, tamże Junigeda (Welun nad Niemnem – Dług. I. 961) – Dowódcy Litwinów: Drayke, Swirtil. (Dług. I p. 908. Dusb. cap. 290)

Beilagen: I) De primordiis ordinis theutonici narratio. (z rękopisu bibl. papiesk. w Rzymie z r. 1241 przedrukowane tu z B. Dudik des deutschen [illegible] Ritterordens Münzsamlung. Wien 1858 fol.) p. 220-225 (Opis założenia szpitala i niemieckich rycerzy w Akkonie r. 1190 [1] – niedotyczy Prus) – Bulla Coelestini III papae data Laterani XII Calend. Januarii, Indict. XV anno 1196 confirmans possessiones fratrum hospitalis S. Mariae Alemannorum Jerosolimitani. [illegible] (ex Mscpto) p. 225-227.

[1] przez Fryderyka xiącia Szwabii.

II) De passione S. Adalberti narrationes III: a) Excerptum ex Vita S. Adalberti episcopi auctore Joanne Canapario (przedruk z Pertz: Monumenta Germ. hist. SS. IV p. 574 – napisane koło 999 podług Pertza przez Jana Canaparius współczesnego opata klasztoru SS. Bonifacego i Alexego na Awentynie w którym S. Wojciech bawił – podług Voigta: Gesch. Preuss. I p. 653 napisany przez Gaudencyjusza brata S. Wojciecha) b) Excerptum ex vita S. Adalberti auctore archiepiscopo Brunone

(przedruk z Pertza: Monumenta Tom IV – napisane około r. 1004 przez arcybiskupa Brunona z podań towarzyszy S. Wojciecha t.j Gaudencjusza brata i Benedykta – obacz: W. Giesebrecht: Brun-Bonifacius. i L. Giesebrecht: Wendische Geschichten.) – c) Passio S. Adalberti martyris (pisane w XI wieku około r. 999–1000 w klasztorze wielkopolskim w Międzyrzeczu, jak mniema W. Giesebrecht, który ten pomnik najprzód z rękopisu biblioteki monachijskiej przedrukował w Neue Preuss. Prov. Blätter 1860. T. I p. 55–74 z krytycznym wstępem – tu przedruk p. 235–237) pag. 227–237.

Rozpoczyna się: „Sanctus Adalpertus primis Sclavorum natalibus, Slawinikc patre et Adilburc matre editus, practicae virtuti .. (koniec:) virtutum in dies floret signis."

III) Auszüge Preussen betreffend, aus niederdeutschen Chroniken: Annales Quedlinburgenses (z r. 1025*) Chronicon Thietmari episcopi merseburg. (+1018) (tu pisze iż Bolesław chrobry zaślubił swą siostrę Sigrydę Storråda Henrico regi Sveonum VII c. 28) Chronicon Slavorum Helmoldi (z r. 1172 – druk w Leibnitz: Script. rer. brunsvic. T. II), Chronographus Saxo vel Annales Magdeburgenses (do r. 1188 w Pertz SS. XVI) Historia regum terrae Sanctae Oliverii scholastici coloniensis (+1225) (apud Eccard: Corp. hist. medii aevi) Chronicon Alberici (zakonnik w Neuf Montier koło Huy nad rzeką Maas – do 1241 w Leibnitz Access. histor. II) Chronicon Montis Sereni (klasztoru Lauterberg lub Petersberg koło Halli od 1124–1225 w Mencken: Script. rer. saxon T. II p. 165–312 i osobno: J. Mader w Helmstädt 1665 oraz Eckstein, Halle 1856) Zeitbuch des Eike von Repgow (z XIII wieku ed. Massman: Stutgard 1857 i Eccard: Corp. hist. medii aevi T. I) Niedersächsische Reimchronik (z r. 1279 ed. Scheller 1826 i Leibnitz: Script. rer. Brunsvic. I) Annales lubecenses (od 1264–1324 ed. Pertz SS. XVI.) Henrici de Hervordia liber de rebus memorabibus (+1370 ed. Potthast, Göttingen 1859.)

*) podług nich zabity S. Bruno VII Idus Martii 1009 in confiniis Rusciae et Lituae. (Ob: List Brunona do cesarza Henryka II w którym chce go pogodzić z Bolesławem Chrobrym i przez to rozerwać przyjazne stosunki Niemiec z pogańskiemi Lutykami Giesebrecht Gesch. der deutschen Kaiserzeit. II Aufl. I Bd. p. 600 i W. Giesebrecht: Uber Brun: Neue preuss. Prov. Blätter 1859. I Bd. p. 9)

IV) Auszüge aus thüringischen Chroniken: Chronicon erphordiense 1220–1254 (ed: Boehmer: Fontes rerum germanicarum T. II et Pertz XVI) Siffridi presbyteri Annales (do 1307 apud Pistorium I) Annales Reinhardsbrunnenses (1335–1349 ed. Wegele: Thüringische Geschichtsquellen. Jena 1854. I.) Chronicon Sampetrinum (do 1355 apud Mencken Script. rer. sax. III

V) Auszüge aus böhmischen und schlesischen Chroniken: Cosmae Chronicon Bohemiae (1125) cum continuatione canonici wisse=gradiensis ad a. 1142 et Monachi sazaviensis ad a. 1162 (ed. Pertz SS. IX) Annales pragenses 1196-1278 (ed. Pertz SS. IX) Annales Otta=kariani 1254-1278 (ed. Pertz SS. IX) Przibikonis Pulkavae De gestis regni Bohemiae ad a. 1330 (ed. Dobner Monumenta histor. boemiae. 1774. III) Chronicon Aulae regiae Petri abbatis 1260-1338 (ed. Dobner V) Breve chronicon Silesiae 970-1410 (Stenzel: Script. rer. Siles. T. V)

VI) Auszüge aus österreichischen Annalen: Annales lambacenses (do 1283) Annales Sancrucienses (do 1266) Zwettenses (do 1329) Vindobonenses (do 1283 ed Pertz IX) Ottokars Reimchronik (1250-1309 ed Petz: Scriptores rerum austriac. Ratisbonae 1745. II)

VII) Auszüge aus oberdeutschen Chroniken: Chronicon Joannis Victoriensis (Johann von Victring in Kärnthen + przed 1348) ad a. 1243 (ed. Boehmer: Fontes I) Annales S. Rudberti Salisburgenses ad 1286 cum continuatione ad a. 1327 (ed. Pertz SS. IX) Chronicon Hermanni abbatis Altahensis 1152-1273 (ed. Boehmer: Fontes II) Annales Henrici monachi in Rebdorf 1295-1363 (ed. Freher: Rerum germ. script. I) Annales Wormatienses ad a. 1278 (ed. Boehmer: Fontes II) Annales Colmarienses ad a. 1305 (ed Boehmer: Fontes II) Chronicon Alberti Argentinensis ad. 1378 (ed. Urstisius: Germaniae historicorum II)

VIII) Exkurs über die Verschreibungen des Ordens für Stammpreussen im XIII Jahrhundert (O prywilejach nadanych pojedynczym Prusakom przez Krzyżaków, i o obowiązkach jakie za to pełnić musieli) p. 254-~~[illegible]~~ 270.

2) Annales Pelplinenses (z rękopisu królewieckiego XIV wieku, po niemiecku, są to krótkie notatki, którego roku jakie miasto pruskie założone zostało - bez wartości) p. ~~[illegible]~~ 271-272 (herausgegeben von Max Töppen) (po raz pierwszy)

(druk w Pertz XIX p. 694-695. B.)

3) Canonici sambiensis Epitome gestorum Prussiae (heraus gegeben von M. Toeppen) p. 272-290 (krótkie notaty chronologiczne do r. 1352 doprowadzone - wydane najpierwsze z rękopisu królewieckiego z XIV wieku w Neue preussische Provinzialblätter 1853 T. II - teraz zupełniej.)

(druk w Pertz XIX p. 696-708)

4) Di Kronike von Pruzinlant des Nicolaus von Jeroschin (herausgegeben von Ernst Strehlke.) pag. 291–624. Jest to przerobione i rozszerzone tłomaczenie kroniki Piotra von Dusburg w 27738 rymowych wierszach średnioniemieckich (mittelhochdeutsch) Do wydania które pierwszy raz wychodzi użyto rękopisów a) biblioteki król. w Stuttgardzie z XIV wieku b) biblioteki król. w Królewcu z XIV wieku c) biblioteki miejskiej w Gdańsku z r. 1557. d) biblioteki uniwersyteck. w Heidelbergu z XV w. e) biblioteki król. w Dreźnie z XV w. f) bibl. prywatnej w Edelfingen w würtemberg. z r. 1601. g) 1 bibl. król. w Monachium z r. 1702. W tajnem archiwum w Królewcu jest rękopis: „Cronica vetus extracta „e cronica cruciferorum ordinis theutonicorum; per Nicolaum Jeroschin „confecta est hujusmodi Cronica. – Finis Cronice de latino in theutonicum „transsumpte, denuo in latinum reducta... dalej następuje Cronica nova t. j. tłomaczenie łacińskie rymowanej kroniki niemieckiej Wiganda z Marburga, gdzie tłomacz mówi iż tego tłomaczenia dokonał dla Długosza. Rękopis ten pochodzi z Torunia f. (Widocznie Długosz nie znał Dusburga w oryginale łacińskim ani w tłomaczeniu niemieckiem – tylko w tém powtórnem przekładzie.) Oppidum Fordan antiquitus Wisse-grod nominatum (privil. 1566)

(Obejmuje najprzód łacińskie tłomaczenie Jeroschina, dalej: Terra Pomorania quomodo subjecta est – a w końcu tłomaczenie Wiganda kroniki)

Beilagen: I) Auszüge aus der livländischen Reimchronik p. 625–645. Kronika ta pisana r. 1296 przez Ditleba von Alnpeke w Rewalu obejmuje 12017 wierszy rymowanych średnio niemieckich (mittelhochdeutsch). Wydana: a) Liborius Bergmann: Fragment einer Urkunde der ältesten livländischen Geschichte in Versen. Riga 1817. 4º. b) Franz Pfeiffer: Livländische Reimchronik. Stuttgart. 1844. 8º. c) Kallmeyer w: Scriptores rerum livonicarum 1853. T. I (wydanie najlepsze z notami)

II) Auszüge aus verschiedenen deutschen Dichtwerken p. 645–648 (Wyjątki z parafraz rymowych pisma św. które pisali Krzyżacy.) Ob: W. Wackernagel: Geschichte der deutschen Litteratur. Basel 1848) (Ob: Ein schoen und anmuetig Gedicht wie ein heidescher Küng genannt der Littower wunderbarlich bekert und in Prüssenland getouft werd. Vor mer den fünfhundert Jaren durch Bruder Hugen von Langenstein, tütsch Ordens Komturen uf der Maygenowe im Bodensee also in Reimen gebracht und jetzt zum erstemal ans Licht gestellt durch Meister Seppen von Eppishusen. Constanz 1826. 12º. właściwy autor tego poematu jest Martin Schondoch w pierwszej połowie XIV wieku,

wydał zaś pseudonime baron Jos. von Lassberg podług starego rę=
kopisu biblioteki uniwersyteckiej w Bazylei; opiewa zaś krzest
pogańskiego króla litewskiego w Toruniu.) (Ob.! Riesenkampf N. G.:
Der deutsche Hof zu Nowgorod. Dorpat 1854

5) Die ältere Chronik von Oliva und die Schrifttafeln von
Oliva, herausgegeben von Theodor Hirsch. p. 649.

W królewskiém tajnem archiwum w Królewcu jest z zniesionego klasztoru
w Oliwie pochodzący rękopis pod tytułem: „Annalium primae monas=
„terii B. Mariae de Oliva fundationis Tomus I collectus partim
„ex antiquissimis ejusdem ecclesiae Olivensis tabulis partim vetus=
„tissimis MSS. codicibus per venerabiles patres monasterii B.
„M. de Colbacz et [redacted] fratres Olivenses conscriptis qui.... abiis qui
„contemporanei fuere, sese audisse contestati sunt." Rękopis ten in
4to zawiera dzieje klasztoru od r. 1170 aż do r. 1545. Kopię drugą tego rękopi=
su z XVII wieku posiada toż samo archiwum, trzecią zaś biblioteka Joa=
chimstalskiego gimnazyum w Berlinie (z XVIII wieku). Dalszy ciąg tych
dziejów klasztoru do r. 1656 doprowadzonych jest w rękopisie w Królewcu
w 2 tomach. – Rękopis ten zawiera w sobie: Annales t. j. dzieje klasz=
torne od początku aż do r. 1548 z różnych pisarzy na początku XVII wie=
ku zebrane, w które włączono: a) Chronicon t. j. Kronikę oliwską
spisaną przez jakiegoś mnicha z Oliwy**) około r. 1350 podług dyploma=
tów (De prima fundatione monasterii Olivae
w tej edycyi pierwszy raz ta Kronika drukowana: str. 668–726.)
i b) Tabulae [redacted] (Schrift=
tafeln – vonOliva Tabulae fundatorum et benefactorum) t. j. Napisy
starodawne obejmujące dzieje klasztoru, które to [redacted] napisy prze=
pisano z starożytnych obrazów na drzewie malowanych wyobraża=
jących fundatorów wiszących w kościele oliwskim aż do r. 1613 w któ=
rym takowe zdjęto*) i nowemi obrazami innemi zastąpiono. Ręko=
pis tych to napisów (Tabulae) z rękopisu powyższego wyszedł po
raz pierwszy pod tytułem: Chronicon Olivense, w Simonetti:
Sammlung vermischter Beiträge zum Dienste der Wahrheit,
Vernunft, Freiheit und Religion. B. III. Frankfurt a. d. Oder 1751;
powtórnie z wypuszczeniami w Lieberkühn's: Miscellaneen. I Stück
Stettin 1777; po trzeci raz zupełnie w tej edycyi str. 727–731.) –
Z Kroniki oliwskiej (Chronicon) czerpali i wypisywali: Piotr Dusburg (ra=
czej ta Kronika z Dusburga wyciągnięta) Wigand z Marburga i inni

**) Podług domysłu Hirscha (p. 655) spisana przez Gerhar=
da von Braunswalde przeora oliwskiego 1337–1350.

*) Podług tych dawnych obrazów rytowano wizerunki Książąt
pomorskich: Sobiesława, Sam=bora, Mestwina I i Święto=
pełka, znajdujące się w Oel=riss Anhang zu Dregers
Codex diplom. Pomeraniae Berlin 1768 fol.

późniejsi mianowicie Długosz Jan który bawiąc w Prusach 1464–1466 ja=
ko poseł do zawarcia pokoju trzynastoletniej wojny szperał za dyploma=
tami pruskiemi i kronikami, korzystając z tej kroniki, z Dusburga i z Wi=
ganda na jego polecenie potajnie przełożonego. Świadczy o tém w archiwum
miejskiem gdańskiem (Schuflad. 53. 6202) przechowane pismo trzech
gdańskich woznych radzieckich Reinholda Niderhof, Jana Meyde=
burg i Jana Angermünde, do rajców gdańskich (datowane: Thorn
30 Juni 1464) w którym między innemi donoszą: „Ersamen leven (pag. 665)
„heren, de Polnische doctores laten juw (brybrm büs) hochliken
„bidden, dar is eyne Cronica tom [illegible] swarten monneken
„bynnen juwer stadt up erer liberarien, de inneholt-van
„velen olden gescheffften vnd is up eynem blade latinsch,
„up dem andern blade duthsch geschreven, dat gy en dee
„wolden overhofet her bestellen. Ok zo hebben de monneke
„tho Polpelyn privilegia van Polnischen forsten up de
„stifftinge eres closters, dat gy wall welden doen vnd
„schikken darvan copien, dee worden en in dissen
„saken der deygedinge zere nutte." Voigt (Gesch. Preuss.
VIII. 655) pisze iż pomiędzy polskiemi komisarzami bawiącemi
wtedy w Toruniu był także Długosz. Z archiwum gdańskiego
widać też iż r. 1465 iż Długosz z Jakóbem z Szadka Dr. Decret.
kanonikiem krak. bawił w Malborgu, prosząc Gdańszczan o rych=
łe wyjaśnienie sprawy dla której z polecenia króla już bły
tydzień bawi w Malborgu. (Scriptores I p. 665). Długosz zna datę
przywileju erekcyjnego klasztoru Oliwy, co do zdarzeń 1226–1256
widocznie korzystał z kroniki Oliwskiej, jednak podaje fałszy=
wy rok i datę d. 14 lipca 1268 Świętopełka i braci jego Sambora i
Racibora mylnie synami nazywa. Wojnę pomiędzy braćmi Mestwinem
II a Warcisławem pod r. 1271 widocznie podług Annałów według Kadłubka
Gdańskiej z rękopisu heilsberg. opisał. Zdarzenia z r. 1320–1339 widocz=
nie podług aktów processu i zeznań świadków (r. 1320 druk. w Scriptores I
a r. 1339 druk. w Działyńskiego Lites) skreślił, jednak mylnie bo (I p. 916)
z dwoch synów Święcy Piotra i Wawrzyńca robi czterech, dodając Piotra von
Polnow i Wawrzyńca von Rügenwalde, chociaż to wszyscy 4 byli tylko 2 osobami

Wiadomość o fałszywym Waldemarze (Fol. 1033. I) i o pożarze Oliwy widocznie Długosz wyjął z Kroniki oliwskiej. Hirsch niesłusznie karci Długosza mówiąc: Die Kontrolle .... bietet so viele Beweise „seines leichtfertigen Urtheils, seiner Unkenntniss der Verhält„nisse, und seiner frei waltenden Phantasie dar, dass man die„jenigen seiner Notizen .... unbedenklich in das Reich der Er„dichtungen versetzen darf." (Script. I p. 666)

a) De prima fundatione monasterii Olivae (Kronika Oliwska) pag. 669–726. (od r. 1170 – do 25 marca 1350)

Pierwszym fundatorem klasztoru w Oliwie był r. 1170 Subislaus dux Pomeraniae. Pierwszy przywilej nadał 18 marca 1178 dux Sambor cystersom darując im Oliwę i wsi, lubo Roczniki szleswickiego klasztoru cystersów Rye wspominają, iż dopiero 1186 posłano zakonników ~~[illegible]~~ do Oliwy; zakonnicy ci przyszli z duńskiego klasztoru Esserum w Seelandyi. (Ob: Quandt: Ostpommern, seine Fürsten, fürstliche Landestheilungen und Districte. w Baltische Studien XVI Jahrg.) a podług innych z Kolbatz (?).

b) Tabulae fundatorum et benefactorum monasterii Olivae (Die Schrifttafeln von Oliva) pag. 727–731 (od r. 1170 – 4 decem 1433)

Beilagen: I) Wulfstan's Reisebericht über Preussen (Relacyja Wulfstana von Hydaby (t. j. ze Szleswiku) z jego podróży po morzu baltyckiem znajduje się jako epizod wtrącona w anglosaxoński przekład historyi powszechnej Orosiusza który król Alfred wielki około r. 887–901 kazał sporządzić. Najlepsze krytyczne wydanie przez: Joseph Bosworth: Orosius. London 1851) p. 732–735.

II) (Auszüge) aus Scandinavischen Chroniken: 1. Saxo Grammaticus (z Zelandyi żyjący na dworze Absolona biskupa Roskildu jako pisarz † 1204): Historia danica edit. Müller et Velschow. Hafniae 1839–1858. 2–13 Pomniejsze duńskie kroniki: Langebek: Scriptores rerum Danicar. T. I–VII. (pag. 735–738.

Kraj Wanzka był to Gniew (Mewe)
Klasztor Augustianów eremitów Swornegatz w gniewieńskiej dyecezyi fund. 1295 Mestwin książę pomorski z żoną Eufrozyną.
Konin, Bordzichowo (Krangensee) jeziora koło klasztoru Pölplin i rzeki Persanty.

Beilage III) Berichte der älteren polnischen Chroniken bis zur Mitte des 14 Jahrhunderts über Ostpreussen und Preussen; nebst einem Anhange ~~[illegible]~~: Nachrichten aus pommerischen Klöstern. ~~[illegible]~~ A) Die grösseren Geschichtswerke pag. 739–762

Kroniki te są: 1) Chronicon Polonorum mylnie Marcinowi Gallus przypisywana – napisana ~~[illegible]~~ (podług zdania Köpkego i J. Szlachtowskiego) przez jakiegoś Włocha kapelana Bolesława III w Polsce zmarłego po r. 1113 na którym kronikę zakończył. Podług domysłu Franc. Michałowskiego (Gazeta codzienna 1856 No. 81) najprawdopodobniej napisał tę kronikę Prejectus benedyktyn z klasztoru St. Gilles francuz, kapelan Bolesława III Krzywoustego, a od r. 1139 opat tyniecki (+ 1151. V Calend. Augusti): Edycyje: Lengnicha Gedani 1749 fol. (z mylkami z rękop. Szamotulskiego) Mizler: Historiarum Collectio. Varsav. 1769. fol. Tom III (przedruk z Lengnicha). J. W. Bandtke. Varsaviae 1824. 8º. (podług rękopisu Sandka z Czechla), Köpke i Szlachtowski w Pertz: Scriptores rerum germ. 1851 T. IX (in fol. XI?) p. 418–478 (najlepsza podług rękopisu biblioteki Zamojskich. – Tłomaczenia: Kownacki: Historia Bolesława III Warszawa 1821. 8º. M. Gliszczyński Rozmaitości naukowe. 1860. Galla Kronika idzie od 825–1118. – Martinus Gallicus którego Długosz fol. 65 wspomina jest inny bo się ten fakt nie znajduje w Gallu, tylko w innym bezimiennym roczniku rękopiśmiennym.

2) Kronika Wincentego syna Kadłubka biskupa krak. 1208–1218 i potem cystersa w Jędrzejowie + 8 marca 1223. – pisana w kształcie rozmowy między Janem i Mateuszem od początku do r. 1182 w związku a odtąd do r. 1203 fragmentaryczni. Edycyje: Herburta. Dobromili 1612 12º. (z komentarzem mylnie Janowi Dąbrowie przypisywanym) – Hyssena przy Długoszu Lipsiae 1711. fol. Tom II (przedruk Herburta z komentarzem) – J. W. Bandtke: Varsaviae 1824. 8º. (bez komentarza z Kroniką Dzierzwy) – Przeździeckiego: Cracoviae 1861. 4º (z najdawniejszego rękopisu urzędowskiego z XIII wieku bez komentarza). Tłomaczenia: F. Czajkowskiego Łowicz 1803. 8º. w skróceniu. Ossoliński, Linde, Bielowski w wyjątkach.

3) Kronika Dzirzwy czyli Dzierzwy zawiera treść kroniki Kadłubka bez rozmów z dodatkami i rozszerzeniami; niewiedzieć czy starsza lub poźniejsza od kroniki Kadłubka (co tylko rękopisma rozstrzygnąć mogą) Kronika Dzierzwy sięga do r. 1198. Edycyje: Lengnicha: Gedani 1749 fol. 1–30 (nazwana mylnie Kadłubkiem) – Mizler: Historiarum Collectio Varsav. 1769 fol. T. III (przedruk z Lengnicha) – J. W. Bandtke: Varsaviae 1824. 8º. (razem z Kadłubkiem, z rękopisu Kurpatnickiego) – Tłomaczenia: Hipol. Kownackiego: Kronika polska Dzierzwy. Warszawa 1823 (z rękopisu z Annałami Krakows.) 8º.

II herbu Róża

(excerpował Dzierzwę albo Kadłubka – w Sommersberg[u] księga jego Kronika do r. 1206 czyli pag 2–57) potem idzie Baszko)

4) Kronika Bogufała (biskupa poznańsk. ([illegible] 1242 + 1253) kona obejmuje dzieje od początku do r. 1250. (a podług rękopisu Krakowskiego Baszkona wie tylko do r. 1205.) Edycye: Sommersberg Script. siles. [illegible] Lipsiae 1730 Tom II – Jabłonowski: Varsav. 1752. 4º (przedruk z Sommersberga) – Mizler: Historiarum 1769. T. III (przedruk z Sommersberga) – Tłomaczenia: Hipol. Kownackiego. Warszawa 1822. W Scriptores rer. Prusic. I. są niektóre miejsca z Bogufała z wariantami poprawione podług rękopisu królewieckiego.

4a) Godzisław Baszko kustosz poznański pisał Kontinuacyą Kroniki Bogufała podług jednych od 1257 do r. 1271 (a podług rękopisu krakowsk. od. 1200 – 1300.) Edycye: Sommersberg II (Jabłonowski: Varsav. 1752. 4º (przedruk) – Mizler: Histor 1769. T. III (przedruk) – Tłomaczenie Hipol. Kownackiego. Warszawa 1822. (z Bogufałem) – W Scriptores rer. Prusic. I są niektóre miejsca z Baszkona poprawione z wariantami podług rękopisu królewieckiego.

5) Chronica Polonorum pisana na początku XIV wieku na Szląsku: obejmuje dzieje od początku do r. 1278 wypisane z innych mianowicie z Kadłubka. – Edycye Sommersberg Scriptores I p. 1–13 – G. A. Stenzel: Scriptores rerum Silesiacar. 1835. 4º T. I p. 1–32 (poprawniej z rękopisu)

B) Die Annalen. pag. 763 – 771.

Chronicon Polon: (Miklosicz: Beyträge zur slavischen Philologie II T. p. 150) jest niedokładną kompilacyą z końca XV wieku z innych polskich Chronik (ob. Kronikę Wawrzyńca Blumenau pruską w Scr.)

Są to chronologiczne notaty stojące zwykle przed, w środku lub w końcu większych Kronik (np Kadłubka, Dzierzwy, Bogufała) Dotąd jeszcze nie są krytycznie rozklasyfikowane ani też, czas w którym pisane oznaczony co utrudza ich użycie. Przed ostatnią połową XIV wieku spisane zostały następujące Latopisma (tu w wyjątkach podane):

1) Notaty chronologiczne na karcie pergaminowej w rękopisie z XII wieku z dodatkami z XIII wieku (udzielone przez Dra Jaffé Profesorowi Röpell – niewydane)

2) Annales 955–1248 z wiadomością z r. 1279 (tak zwane Annales Poloniae vetustissimi) druk: w Sommersberg: Script. II p. 81–82.

3) Annales (cathedrales cracov:) a) Pierwszy od r. 965 do r. 1291 i z dodatkami 1312, 1331 druk: w Łętowski: Katalog 1853 IV Dodatk. p. 18–45. b) Drugi mniejszy i krótki od r. 966–1241 druk w Łętowski Katalog IV Dodat. 1853 pag. 9–15.

4) Annales (cracovienses) od r. 1142 – 1282 (czyli raczej do r. 1296) druk. w Sommersberg II p. 82–83.

5) Annales (cracovienses majores) od r. 1194–1288 (czyli raczej od r. 1205–1288) druk: w Lengnich: Kadłubek. Gedani 1749 (p. 33–?); Mizler: Histor T. III

6) Annales ab 1071 ad a. 1290 (w rękopisie u prof. Röpell – dotąd nie wydane.)

7) Annales (cujavienses) ab a. 994 – 1309 (właściwie od 1249 – 1309 Kontynuacya Baszkona) druk. Sommersberg II p. 83–91. (Drugi rękopis z dodatkami królewiecki po kronice Bogufała od str. 223 następuje – Trzeci krakowski po kronice Bogufała i Baszkona)

8) Annales (polonici) od r. 899–1327 z dodatkiem roku 1378 druk w Lengnich: Kadłubek. Gedani 1749 fol. pag. 33–43; Mizler: Histor Tom III.

9) Annales ab 899–1350 z dodatkiem r. 1466 w rękopisie: Chronica pruthenica nova (t. j. łaciński przekład Wiganda z Marburga) przy końcu w archiwum królewieckim ~~[illegible]~~ B. 28 – dotąd nie wydana.

10) Cracoviae brevior Chronica, od r. 965–1366 (właściwie od 1323–1346) druk w Sommersberg II p. 78–81

11) Res gestae Polonorum (Annales gnesnenses) od r. 1092–1376 druk: Sommersberg II pag. 91–94.

12) Res gestae Polonorum (Joannis de Czarnkow archidiaconi gneson.) od r. 965–1370 (właściwie od r. 1279–1386) druk. w Sommersberg II. pag. 94–99 czyli raczej do str. 154.

Wypis dla próby z Rękopisu Królewieckiego (ob. № 7) A. 1255 Eodem anno „dux Msczuy filius ducis Swantopolci Pomoranie in nocte beati Michae-„lis per traditionem cujusdam balistarii castrum firmissimum Nakel „quod est clavis totius Poloniae occupavit et cum cito ..... Pomorani „fuerunt occisi et alii vulnerati. A. 1256 dux Premisl cum exercitu suo „et cum militibus fratris Boleslai... et rebus propter timorem Polonorum. „1256 Dux Swantopelcus cum filiis suis et cum fratre suo collecto.... „recessit confusus. Item eodem anno post Rogationes... propter prolixita-„tem hic non notemus. Anno itaque eodem in vigilia b. Jacobi Ap. convene-„runt nobilis vir dux Premisl.... Slewicz, Sandzisey, Sbiluthowicz" (Ob. Somersb. p. 67–68)

W kodexie Krolewieckim kroniki (Nr. 7.) po słowach „celebrare officia" (Ob. Somersb. II p. 91) następuje dodatek: „ „Item sub Anno D.
„1300 Poloni videntes inconstantiam ducis Wladislai predicti, voca-
„verunt Wenceslaum regem Poloniae et in dominum sibi receperunt,
„fugato Wladislao de omnibus terris etiam propriis; sub quo rege
„Wenceslao maxima pax et justitia viguit in Polonia. Idemque
„rex accepit sibi in uxorem Richezam filiam regis Poloniae
„Premislonis; mortuus vero est A. D. 1305. Cui successit filius
„Wenceslaus; sed modico tempore regnavit vix anno et medio et
„interfectus est a quodam de familia sua in Olmucz civitate sua
„et in domo decani infra dormicionem infra meridiem; hic enim
„inconstans fuit et proprie voluntatis." (Z czego widać iż rękopis Krolewiecki Baszkona z Kontynuatora zgadza się zupełnie z Krakowskim.) — Że Przemysław II r. 1296 zabity został przez swoich mowią kroniki czeskie Pulkawy (u Dobnera III. 253) i Chronicon Aulae regiae (u Dobnera VI. 101) ~~[illegible]~~ piszące „ brevi vivens tempo-
„re occiditur a suis." Chronicon Detmara ~~[illegible]~~ które franciszkańskiego (ed. Grautoff pag. 152) który pisze: „1274 By der tyd do
„ghaf Anastasia von Mekelenborch, nach rade eres vaders her-
„toghen Barrem van Stetyn, ere dochter Lutghart hertoghen
„Primslave van Gnesen in Polenen, de wile dat ere here was
„in der vengnisse des soldanes van Babilonien. Desse bose
„hertoghe Primslaf worghede de erliken vrowen Lutgharde
„in sunte Martinus avende, in der tyd, do he se neghen iar
„hadde ghehad in den echte. Men wil dat ze grote teken (glat) (zeichen)
„dede na ereme dode." — a dalej pisze tenże pod r. 1297 „ By
„der tyd wart ghedodet de Koning van Polonien to Rogozna
„van sinen eghenen ridderen." (ed. Grautoff pag. 170)

Anhang: Die älteren deutschen Berichte über den Tod der Lucarthis 1) Ernst von Kirchbergs Reimchronik Cap. 136 (v. Westphalen monumenta inedita. Lips. 1745. T. IV. 781) pag. 771-772.
2) Chronica Detmars (ed. Grautoff. pag. 152) pag. 773.

C) Aufzeichnungen Pommerischer Klöster über die Geschichte des XIII Jahrhunderts von Bugenhagen in seiner Pomerania aufbehalten pag. 773. (Krotkie cytaty z kronik)

Beilage IV) Die Besitznahme der Kastellanei Stolpe durch die Dänen und deren Vertreibung durch Herzog Swantopolk von Ostpommern. pag 773–778. Rozprawka dowodząca że aż do r. 1309 t. j. do czasu okupacyi Pomorza przez Krzyżaków odpadły od arhidecezyi gnieznieńskiej 2 arhidiakonaty [illegible] leżące za Brahą, z których jeden arhidiakonat nazywał się biskupem Stolpenskim czyli Słupskim (Działyński Lites, t. ostis 29) r. 1299 Andrzej Kopidłowicz był arhidiakonem Stolpeńskim pod arcybiskupstwem gnieznień, a Jakob II biskup gnieznieński potwierdzając 3 marca 1294 fundacyją klasztoru norbertanek fundowanego w mieście Stolpe przez Mestwina, mówi wyraźnie że tam ma prawo prezentowania do kościołów. Biskup kamiński nie miał tu jeszcze wtedy juryzdykcyi, którą dopiero od r. 1309 nabył bezprawnie posiadawszy sam swój arhidyakonat w Krainie Lecipania odpadły i przyłączony do biskupstwa Schwerin przez książąt Meklenburskich r. 1235 (od Pomorza oderwany. – Dopiero biskup kamiński Jaromar r. 1294 robi układ z swym ojcem Wicławem II księciem rujanskim i margrabią brandeburskim iż ci obydwa na przypadek śmierci Mestwina II kraje pomorskie poddadzą pod władzę dyecezalną kamińską (Fabricius Urkunden von Rügen No 374) dopiero po wygnaniu Polaków z Stolpe przez margrabiów brandeburskich za Łokietka r. 1311 biskup kamiński ten arhidiakonat zagarnął. – R. 1205 Waldemar II król duński (syn Richentzy żony księcia Władimira halickiego, (?) wnuk Bolesława III księcia polsk. zmarły 28 marca 1241) zrobiwszy wyprawę do Pomorza r. 1205 zajął Kasztelanią Stolpską i zmusił Mestwina (ojca Świętopełka) r. 1209 do hołdu, dopiero r. 1212 wygnał Świętopełk Duńczyków. Potwierdza to przywilej Świętopełka (druk w Lites. T. Liber II pag. 60) gdzie zamiast MCCXXXVII indictione 9a in die b. Joannis evangel. (to jest 27 Decembr. 1236) wydrukowano mylnie MCLXXXI albowiem 9ta indykcyja przypada tylko na lata 1191, 1206, 1221, 1236

Beilage V) Zeugenaussagen über die Besitzname Pomerellens durch den deutschen Orden. a) Aus einem Zeugenverhöre vom J. 1320. pag. 778–787. Odpis z aktu notarialnego w archiwum Królewieckiego, obejmującego zeznania 25 świadków słuchanych pomiędzy 19 kwietn. i 1 październ. 1320 przez wyznaczonych od papieża Jana XXII komisarzy Janisława arcyb. gniezn. Domarata bisk. pozn. i Mikołaja opata benedyk. z Mogilna w Inowrocławiu (tu pierwszy raz oddrukowane, mają zaś wyjść w 4tym tomie Działyńskiego Lites pod redakcyją prof. Röpell.) Świadkowie ci są następni: 1. Gerwardus vladislav. episcopus 2. Florianus episcopus plocensis „frater meus germanus Bogumilus

tenuit Swece producibus Cujaviae". 3. princeps Lesthko dux Cujaviae et dominus Vladislaviae. 4. princeps Premislius dux Cujaviae et dominus de Wyschegrod. 5 princeps Wenceslaus dux Masoviae et dominus Plocensis filius ducis Boleslai. 6. Stanislaus praepositus vladislav. 7. Mathias decanus vladislav. „germanus meus comes Sventoslaus tenuit castrum regis Troschow". 8. Shyra miles haeres de Crupocin districtus Swecensis „fui vulneratus per Cruciferos dum occuparent Swece d. 29 September. ante 10 annos per Henricum de Plotzk". 9. Nasegneus judex Cujaviae. 10. Petrus miles haeres de Szydno. 11. comes Petrus dictus Drogoslawicz judex posnan. 12 comes Thomislaus sandomir. palatinus „fui praesens ordinationi Vladislai Loctici quando castri Gdansk pars „commissa fuit causa subsidii propter Saxones invadentes et fui ibidem." 13. Michael judex sandomir. „fui cum Vladislao Loctico in Pomerania". 14. Vincentius miles de Polonia dictus Boschydam. 15. Guntherus decanus sandomir. „habui praebendam in Gdansk". 16. Petrus scolasticus sandomir. „habui praebendam in Swecze". 17. Czeslaus custos sandomir „fui parochus in Gdansk". 18. dominus Dobroslaus de Jeschow 19. Thylo civis brestensis vladislav. dioc. 20. Henricus plebanus de Mylovantz vladisl. dioc. „Vladislaus Locticus captivavit Petrum Sventitz". 21. magister Petrus cantor vladislav. „fui cum Vladislao Loctico in Bysschow in metis Pomeraniae et Petrus Sventze rex signavit castra". 22. Thylo advocatus brestensis. 23. Clemens canonicus posnan. „fui plebanus in Glowotitz in Pomerania". 24. Michael miles quondam castellanus de Swecze „ante 10 annos". 25 comes Johannes palatinus Cujaviae – Testes hi examinati in Bresze et in Juvem Vladislavia.

B) Aus einem Zeugenverhöre vom Jahre 1339 pag. 782 – 795 (wyjątki z zeznań drukowanych w Działyńskiego: Lites 1855 t. I)

Beilage XVI) A) Genealogie der urkundlich bekannten Herzoge von Ostpommern. pag. 796. (Tablica genealogiczna idąca od Swiętbora I + 1220)

B) Die Fürsten von Ostpommern bis 1295 und ihre urkundlich beglaubigten Regierungshandlungen. pag. 797 – 805. (Krótkie regesta przywilejów czerpane z: 1) Cod. Pomeraniae diplomatic. von Hasselbach und Kosegarten. 2) Działyński: Lites ac res gestae inter Polonos ordinemque Cruciferorum. 3) Hennig's Ausgabe der Preuss. Chronik von Lucas David. 4) Hirsch: Pomerelische Studien I Heft. 5) Dreger: Cod. diplom. Pomeraniae. 6) Codex diplom. Warmiensis. 7) Przyszewsk.

et Muczkowski: Cod. diplom. Poloniae. 8) Voigt: Cod. diplom. Prussiae. 9) Dogiel: Cod. diplom. Poloniae. 10) Riedel: Cod. diplom. Brandenburg. 11) Archiwa w Królewcu, Poznaniu, Berlinie i t. d. — Najdawniejszy dokument: 1178 d. 18 Martii in castro Gdanzk. Sambor princeps Pomoranorum Monasterio Olivae donat; druk. w Hasselbach Codex — drugi: 1198 d. 11 Novembr. in Zvece: Grimislav unus de principibus Pomoraniae donat Stargard Cruciferis Johanitis; druk. w Hasselbach Codex — trzeci: Mestwina I z r. 1210 darowizna dla klasztora w Żukowie; 1227 Święto pełk funduje klasztor dominikanów w Gdańsku — 1258 d. 10 Julii in Dirsove: Sambor dux Pomeraniae monasterium Samburia (Pölplin) ord. cisterc. fundat. (vocatum etiam Mons Mariae anno 1260 et Neu Doberan anno 1260 — 1275 Mstiyvuy dux Pomeraniae cum conjuge Effrosina donationem monasterio in Swornigatz ord. heremit. S. Augustini facit. — 1278 in Swecze, Mestwinus dux Pomeraniae monaster. ord. praedicatorum in Stolp fundat. — 1279 d. 30 Junii in Dantzk: Mestwinus dux Pomer. monasterium in Zarnowitz dotat. — 1279 Mestwinus dux Pom. monasterium Lynde (Ledwaldes) dotat. — 1281 Mestwinus dux Pom. monasterium ord. praemonstr. in Stolp fundat. — 1281 datum in monasterio Lubin dioeces. posnan. Mestwinus dux Pom. judici posnaniensi villas donat (przywilej w królewieckim archiwie) zaraz potem 1282 d. 18 Maja bawi Mestwin w Miliczu na Szląsku, gdzie wydaje przywilej — 1284 d. 2 Sept. in castro nostro Nakel, Mestiwoj dux Pomer. confirmat donationem patris sui archiepiscopo gneznensi factam anno 1236. — 1285 in Gnesna. Mistug dux Pomer. monasterio S. Clarae in Gnezna ubi affinis sua Jolanthe vidua post Boleslaum ducem Polon. intravit, villas certas donat. — 1286 d. 20 Martii, in Bissovia, Mestwinus dux Pomer. monasterio S. Mariae in Bissovia (Koronowo) villas donat. — 1287 d. 23 Novembr. in Stolp, Mestwinus dux Pomer. tempore quo pax perpetua cum Premislao duce Poloniae et Boguslao duce Slavia pacta est, confirmat privilegia monasterii Bukow. — 1288 d. 12 Maji, Premysl II dux Pol. recognoscit quod Mistiwojo duci pomer. villam Serm in terra Sandomir. pro castro Wyszegrod (Zaborzyński Archiwum tech. 1836. 2. III). — 1288 d. 26 August. in Slupeche (in Polonia), Mestwinus dux pom. Faloni castellano de Czarnkow, qui ei nuntium attulit quod ejus dilectus filius Premysl dux Polon. a captivitate Henrici ducis vratislav. liberatus sit, donat villam; tempore nuptiarum ducis Pomeraniae. — 1289 d. 26 Febr. in Bissovia; Mestwinus dux Pomer. monasterio Bissoviensi in Felicem vallim translato donationes facit. — 1289 d. 6 mai in Schwetz, Mestwinus dux Pomer. monasterium ord. praedicat. in Dirschau fundat. — 1290 d. 23 Octobr. in Gnesna Mestwinus dux Pomer. cum consilio filii sui Premislai ~~[illegible]~~ Nicolao palatino calisi. donationem facit. — 1290 in Gnesna, Mistivojus dux Pomer. Jacobo archiepiscopo gneznensi vendit duas villas in castellania schwecensi. — 1291 Premysl

dux Poloniae cum Wiscewugio duce Pomeranie confirmat privilegia monaste=
riorum Olivae et Zarnowitz. — 1294 d. 15 Junii in Stolp, Mestwinus dux
Pomeraniae de consilio filioli Premyslonis facit donationem capitulo
posnaniensi (Röpell: Gesch. Pol. I p. 554) — 1294 d. 14 Octobr. in Danzich, Pre=
misl dux majoris Poloniae confirmat privilegium per patruum suum
Mestwinum datum civitati Elbing, pro libero commercio (Cod. dipl. Warm.
94) — 1294 in Swecze, Premisl confirmat donationem patrui sui Mestwini
monasterio Sworinagacz factam (Ledebur Archiv. I p. 230) — 1294 Mest=
winus dux Pomer. testatur et confirmat donationem coram se factam per
suam nurum Jolantham relictam Boleslai ducis Pol. capitulo gnesnensi —
(?) 1295 d. 30 Mart. in Swece, Premislius II dux Polon. et Pomeraniae dijudi=
cat causam Vislai Episcopi vladislav. ratione privilegii Mestwini ducis quondam
Pomeraniae bonae memoriae patrui nostri (Lites II p. 92) — (?) 1295 d. 25 Julii
in Swecza, Mestwin dux Pomer. confirmat emptionem [illegible] per monaste=
rium bisdoviense villae in districtu swecensi — (ostatni przywilej jednak
co do roku nie pewny) (Wogóle przed XIV wiekiem nie fałszowano przywilejów)
VI 6) Terra Pomerania quomodo subjecta est ordini fratrum theu=
tonicorum herausgeg. von Theod. Hirsch. p. 806–808. (Krótki ułamek
który się znajduje przy rękopisie tłomaczenia kroniki Wiganda; poczyna
się: „Pomerani ut testatur Isidorus, originem habent.... Koniec „a
„nativitate Christi 1309 opidum Gdanum victum est. Post hoc secundo anno
:.. Pomerania empta est a marchione Waldemaro soluta, sigillata et lib=
rata." — bez wartości.)
7) Monumentorum fundationis monasterii Polplinensis frag=
mentum, herausgeg. von Th. Hirsch. pag 809–812. (Z rękopisu per=
gaminowego z XVI wieku historia fundacyi — jest ona także w rękopisie
Annales monasterii Polplinensis ad a. 1588 w archiwum królewieckim. —
Polplin klasztor (Samboriensis ecclesia) fundowany 1258 d. 20 Junii
przez Sambora księcia pomor. który cystersów z Doberan sprowadził.
Nowy ten klasztor założony we wsi Pogotkowo zwał się pierwotnie
Samburia, Mons Mariae, a Novum Doberan od r. 1274 po przeniesieniu do
wsi Polplin; zaś od początku XIV wieku zwano ten klasztor Polplin. — Fundacyja
odbyła się w ten sposób, iż podczas mszy w czasie ofertorium wziął przez ręcznik
(palla) wraz z żoną i dziećmi kielich mszalny z ołtarza i takowy oddał opatowi
który fundacyję przyjął i ogłosił wziąwszy do ręki pastorał (virga)
a) Übersicht der über das Kloster Neu-Doberan (seit 1274 Polplin)
bis 1312 vorhandenen urkundlichen Notitzen. pag. 812–815
A) Nachträge p. 816–818 dodatki i poprawki do całego dzieła.)
Filią opactwa Polplińskiego był klasztor cystersów w Gärnsee (Garzanum)
w Pomezanii fund. r. 1286 przez Dietricha Stange, lecz w parę lat zaraz
zniesiony i opuszczony.

Scriptores rerum prussicarum: Die Geschichtsquellen der Preussischen Vorzeit bis zum Untergange der Ordensherrschaft, herausgegeben von Dr. Theodor Hirsch, Dr. Max Töppen und Dr. Ernst Strehlke. Leipzig Verlag von S. Hirzel 1863 + 8º II^r Band mit einem Facsimile und Register zum ~~ersten~~ und 2. Band. str. VI. 1-806 (text) 807-866 (rejestr)

Tom drugi obejmuje:

1) Zwei Fragmente einer kurzen Reimchronik von Preussen, herausgegeben von Ernst Strehlke st. 1-8. (2 ułomki niemieckiej rymowanej kroniki, w król. bibliotece w Berlinie znalezione na 2 kartach pergaminowych służących za okładkę. Rękopism z XIV wieku - odmienny od kroniki Jeroschina - autor krzyżak czerpał z Dusburga i Wiganda - pierwszy ułomek obejmuje z r. 1249-1260; drugi z r. 1330-1338)

2) Hermanni de Wartenberge Chronicon Livoniae, herausgegeben von Ernst Strehlke. st. 9-116. Kronika ta od r. 1186-1378 po łacinie przez pisana przez krzyżaka Hermana de Wartberge kapelana mistrza inflanskiego Wilhelma von Vrimersheim r. 1380, wydany tu po pierwszy raz z rękopisu znajdującego się w miejskiem archiwum w Gdańsku in 4º. Dotąd wydane są: Chronika Henryka Łotwaka idąca do r. 1227, Kronika rymowana po niemiecku Dytleba von Alnpecke idąca do r. 1290, Kronika Dünamundenska idąca do r. 1348; i Chronika Inflant po niemiecku przez Balthasara Rüssow r. 1578 wydana. - Tutaj styl niedbały, deponentia używane jako passiva, Verbum finitum zastąpione często przez participium; styl nienajlepszej łaciny; niektóre błędy niewiedzieć czy do autora czy do przepisywacza należą; luki okazują że brak ostatecznego wykończenia - Charakter przebija się zakonny

Beilagen: I) Regesten Wilhelms von Modena. st. 116-134. od r. 1220 w którym był papieskim wicekanclerzem, r. 1222 został biskupem Modeny, r. 1224 d. 31 grudn. mianowany legatem do Prus i Inflant, r. 1225 przybywa do Rygi, r. 1226 wyjeżdża w maju do Modeny, r. 1230 bawi w Prusiech, r. 1234 w Inflantiech, 1235 w Polsce, Inflantach, r. 1243 wraca do Włoch; r. 1249 wraca do Lyonu gdzie + 1251 d. 31 Marca.

II) Regesten zur Geschichte Mindowe's von Lithauen st. 134-139. od r. 1251 w lipcu w którym Mendog się wykrzcił i przez opata de Mezzano legata koronowany został - do r. 1278 (Mindowe został zabity 1263 z żony Marty został zostawił syna Wojsiełka.

III) 1. Chronik von Dünamünde st. 139-142 zapisy krótkie łacińskie (druk w Pertz XIX p. 708-709) do r. 1348; drukowane najprzód w F. G. v. Bunge: Archiv für die Geschichte

Liv- Esth- und Curlands. Dorpat 1845. 8º IV Bd. p. 269 z rękopisu na ratuszu w Rewal - tu przedrukowane. - A. 1211 constructa est abbatia Dunemundensis (ord. cisterc.) in monte S. Nicolai.

2) Die Annalen und das Necrologium von Ronneburg. str. 142-148 obie wydał pierwszy Stryjkowski w swej Kronice litewskiej w tłomaczeniu polskiem z rękopisu - tu na nowo z polskiego przełożone na łacińskie idą od r. 1190 - 1348.

IV) Hermanni de Wartberge: Relatio de disceptatione inter Rigensem archiepiscopum ordinemque S. Mariae Theutonicorum Gedani anno 1366 habita str. 148 - 155. (z rękopisu w Królewcu)

V) Aus Peter Suchenwirt, Heinrich Teichner und anderen deutschen Dichtern. str. 155 - 178.

3) Das Leben der heiligen Dorothea von Johannes Marienwerder, herausgegeben von Max Toeppen. str. 179 - 396. - przedruk z księgi drukowanej której jedyny exemplarz w ces. bibliotece w Petersburgu: Des leben der zeligen frawen Dorothee clewsenerynne in der thumkyrchen czu Marienwerdir des landes czu Prewszen. (na końcu) Gedruckt unde volendit in der stat Marienborch durch mich Jacop Karweysze goltsmyd, den dinstag nach Gregory alsz man czelete MCCCC unde CXII, lob sey gote. 8º małe kart 232 czyli a - z i A - F rok na tytule mylnie, powinno być XCII to jest 1492 - jest to najdawniejsza książka drukowana w Prusiech. Autorem tego dzieła jest Johannes Marienwerder + 1417 Dr. i prof. teolog. rodem (ur. 1343) z dyecezyi pomezańskiej od r. 1387 kanonik pomezański, spowiednik błog. Doroty, umarł d. 19 Sept. 1417 w Marienwerder (był może profesorem w Krakowie*). Exemplarz niemiecki jest tylko wyjątkiem i skróceniem z tegoż autora: Liber de vita venerabilis dominae Dorotheae, - którego są dwa rękopisy jeden z r. XV wieku w archiwum tajnem Królewieck. pochodzący z Pelplina (w którym to rękopisie znajdują się oraz: Septililium venerabilis dominae Dorotheae t. j. uwagi pobożne nad życiem błogosławionej - i Apparitiones venerabilis dominae Dorotheae t. j. cuda - pisane przez tegoż autora) drugi zaś rękopis z XV wieku w bibliotece Kościoła £. Marii w Gdańsku. - Oprócz tego są następne pisma dotyczące tej błogosławionej: 1) Processus in causa canonisacionis remissionis receptionisque et examinationis testium felicis Dorotheae. Mscr. str. 360 w bibl. Królewsk. w Królewcu - Proces ten spisany r. 1405, rękopis zaś przepisany r. 1486 - Korzystał z niego Kober w dziele o S. Dorocie i Lilienthal. - Jesienią r. 1395 starał się wielki mistrz Konrad von Jungingen w Rzymie przez posłów u Bonifacego IX o kanonizacyą bł. Doroty.

(na str. 197. - 350)

*) Kształcił się w Pradze gdzie 1371 został bakalarzem a r. 1374 magister et decanus in artibus

Papież nakazał r. 1404 Komisyą, której akta i proces r. 1408 spisano – lecz dla braku funduszów cała sprawa kanonizacyjna uwięzła w Rzymie. 2) Żywot Ś. Doroty w pismach Simona Grunau (1520) Marcina Baronius (Icones et miracula sanctorum Poloniae auctore Martino Baronio Polono. Coloniae sumptibus et formis Petri Everardi 1605 fol. [Let Cracoviae in off. Skalski 1609 (w pierwszym ... ryciny)]) Bzovius (Annales Tom XIII i XV) 3) Patronka starodawna państwa pruskich: Dorota z Prus Wdowa. Toruń 1638 i 1698 (autor Fryderyk Szembek Soc. Jes.) jest w rękopisie łacińskie tłomaczenie tego dziełka przez Alberta Turskiego. 4) Zierlicher Abriss eines christlichen Vorbereitens zum glücklichen Tode durch immerwährende Begierde Gott im Himmel anzuschauen, durch öftere Empfahung des hochwürdigen Sacraments des Altars und Leibes Casteyung. Das ist: Das gottselige Leben der heiligen Dorotheä einer Wittwen aus Preussen.... ausführlich durch... Pater Fridericum Schembeck Priester der Soc. Jesu in polnischer Sprache beschrieben, anjetzo ins Deutsche übersetzet durch Johannem Thaddaeum Kober, Ertzpriestern und Pfarrern zu Frauenburg. Gedruckt im Kloster Oliva, durch Georgium Franciscum Frisch, Factor 1681. 8° ark. 5. – 5) Vita magnae beatae Dorotheae Pruthenae, viduae in ecclesia Pomesaniensi reclusae,... item miracula ejusdem beatae desumpta ex libris manuscriptis bibliothecae arcis Heilsbergensis et electoralis Regiomontanae. Impressa sumptibus Andreae Adriani de Linda canonici varmien. Anno 1702 d. 31 Augusti; typis monasterii Olivensis. 4° [F. Str XXVIII i 140.] (autor właściwy Nicolaus Kraus concionator cathedr. varmien. 1701). 6) R. 1745 odmieniono tylko pierwszy arkusz i powyższe (5) dzieło wydano drugi raz pod tytułem: Andreae Adriani de Linda: Vita magnae beatae Dorotheae Pruthenae viduae. Dantisci 1745 apud Georgium Marcum Knochium. 4° 7) Historia beatae Dorotheae Prussiae patronae fabulis variis maculata, quam e documentis manuscriptis pariter ac impressis veritati historicae restituit, notisque historico-criticis illustravit Theod. Christoph. Lilienthal. Dantisci apud Georg. Marc. Knochium 1744. 4° str. 161 (z ryciną świętej) (pismo luterskie)

Ś. Dorota urodzona we wsi Montwach r. 1347 (podług Baroniusa mylnie 1334) z ojca Wilhelma Swartze osadnika z Hollandyi i z matki Agaty; r. 1363 wydana za Alberta miecznika (limator gladiorum) w Gdańsku. Po śmierci męża r. 1393 osiadła jako pustelnica w celi przy katedrze w Marienwerder gdzie + d. 25 Junii 1394 wsławiona cudami, tamże pochowana.

Beilagen: I) Aus den andern Schriften Johann Marienwerders (Liber de vita ven. Dorotheae, Septililium, Apparitiones) pag. 350–374.
II) Zur Lebensgeschichte der heiligen Jutta und der heiligen Johann Lobedau;

str. 374–396. — przedrukowane z Acta Sanctorum Maji Tom VII Antverpiae 1688 z Baronius Marcina, tłomaczenie z Fryd. Szembeka. — Bł. Jutta (w. 1220) siostra wielkiego mistrza Hanno von Sangershausen † d. 5 maja w Chełmży (podług Bzowskiego miała męża Jana Konopackiego barona na Bielczanach – co mylne) (podług Fr. Szembeka † d. 5 maji 1264.) – Żywot bł. Jana Lobedau przedrukowany z Acta Sanctorum Octobris. Tom IV Bruxellae 1780 – napisany zaś po polsku przez Fr. Szembeka a tłomaczony na łacińskie przez A. Ustrzyckiego – Jan Lobedau franciszkan rodem Torunia umarł w klasztorze w Chełmnie d. 9 Octobr. 1264 (Ob: Seemann: Ueber das Franziskaner Kloster zu Culm in dem Programm des Progymnasii zu Neustadt 1860. 4º)

4) Translatio et miracula sanctae Barbarae; bearbeitet von Max Toeppen. str. 397–411. z rękopisu biblioteki kościoła P. Maryi w Gdańsku pisane w XV wieku. (Głowa S. Barbary była u Krzyżaków)

5) Miracula sancti Adalberti martiris; herausgegeben von Max Toeppen str. 412–420. przedruk z Pertz Monumenta Germaniae SS. IV pag. 613–616, pisane około 1295–1362.

Beilagen: I) Legenden über den heiligen Adalbert aus polnischen und böhmischen Chroniken p. 421–423 z Marcina Galla (z r. 1113) z Kadłubka, Pulkawy i z 2 żywotów św. Wojciecha wydanych przez Dobnera.

II) Nicolaus von Jeroschin: Leben des heiligen Adalbert; Fragment, herausgegeben von Ernst Strehlke str. 423–428; z dwuch kart pergaminowych pisanych rymem niemieckim około 1314.

6) Die Chronik Wigands von Marburg; Originalfragmente, lateinische Übersetzung und sonstige Ueberreste herausgegeben von Theodor Hirsch str. 429–800. a) Einleitung. p. 429–452 z facsymilem tłomaczenia łacińskie niemieckiej rymowanej kroniki napisanej przez Wiganda z Marburga odkrył r. 1821 Dr Lucas (+1854) w bibliotece klasztoru bernardyńskiego w Toruniu, skąd się dostało do biblioteki król. archiwalnej w Królewcu. Wydał ją Jan Voigt i Edward hr. Raczyński: Chronica seu Annales Wigandi Marburgensis equitis et fratris ordinis Theutonici. Puścizna po Janie Długoszu dziejopisie polskim to jest Kronika Wiganda z Marburga rycerza i kapłana zakonu Krzyżackiego na wezwanie Długosza z rymowanej kroniki niemieckiej na język łaciński przetłomaczona, na polski język przełożył ją Edward hr. Raczyński.

wydania Jana Voigta i Edwarda hr. Raczyńskiego. Poznań w Księgarni nowej 1842. 4º. – Długosz który swe Dzieje między 1460–1480 pisał, używał do wiadomości o Prusach: Chronicon Olivense (Lib. IX p. 1070 ann. 1343 i Lib IX p. 1090 ann. 1349) i z Kroniki Wiganda (od r. 1339 do r. 1378) mianowicie Cap. 20, 25, 26, 28, 32 i t. d. z których skracając czerpał; oraz Protokołów Lites et res gestae od r. 1308–1343, prócz tego używa Dusburga i dyplomatów. – Rękopis w którym się Wiganda łacińskie tłomaczenie znajduje mieści w sobie rozprawy o astronomii kardynała Piotra Aillico (de Ailly) dalej Flores temporum t. j. Kronikę świata Martini Poloni do XV wieku doprowadzoną (karta 149–229) – dalej Cronica vetus extracta e cronica cruciferorum per Nicolaum Jeroschin confecta t. j. tłomaczenie łacińskie z Jeroschina (Kart. 230–277) – dalej: Terra Pomoraniae quomodo subjecta est (Kart. 277–278) – dalej Cronica nova Prutenica t. j. tłomaczenie Wiganda (Kart. 279–303) – dalej De Sancto Stanislao t. j. Żywot św. Stanisława przez Wincentego z Kielc pisany na wezwanie Prandoty biskupa – dalej Annales Polonorum, t. j. Kronika od r. 899 do 1350 dotąd niewydane (Ratki ?) – Rękopis ten pisany w Toruniu r. 1464 przez jakiegoś Księdza C. G. rodem z Geismar w Hassyi który na prośbę Długosza przełożył w skróceniu Jeroschina i Wiganda. Bobokach są noty i uwagi krytyczne ręką Długosza pisane jak się Hirsch domyśla. – Właściwą jest w tym tłomaczeniu dziwna konstrukcyja syntaktyczna, więcej nowych wyrazów, germanizmów. – Ostatniemi czasy odkrył wirtemberski archiwaryjusz na 2 kartkach ułomek (r. 1330) z niemieckiej Kroniki Wiganda; i drugi ułomek (r. 1348) Dr. Edward Krömecke w Herstell) również na 2 kartach pergaminowych. Cała Kronika która mogła mieć do 25,000 wierszy zaginęła. Wigand z Marburga pisał r. 1394 na wezwanie wielkiego mistrza Konrada Wallenroda, był on heroldem i żył jeszcze r. 1409 w Malborgu.

b) (Text) Cronica nova pruthenica sed in multis superfluis verbis descisa inchoataque a. 1293 et terminata a. 1394 vel circa ad instantiam venerabilis domini Johannis Dlugosch custodis vislicensis. str. 453 — 662: idzie od r. 1311 od obioru Karola de Trier do r. 1394. wydana krytycznie z dodaniem fragmentów, waryjantami czytania, i 2117 notami historyczno-krytycznemi ważnemi.

Beilagen. I) Die littauischen Wegeberichte; str. 662–711 / (Jest 100 marszrut z archiwum Królewieckiego – ciekawy przez Litwę i Żmudź z XIV i XV wieku materiał do topografii Litwy), spis zamków, rzek, opis granic Litwy (stare rękopisy)

II) Littauische Berichte; str. 711–715: a) Ein Bericht Herzog Witowds von Littauen (o niesnaskach z Jagiełłą r. 1379–1386) b) Klage artikel des Königs Jagal wieder den Hochmeister 1388 (z starych rękopisów

III) Polnische Berichte str. 715–731. [str. 715–720] a) Aus der Chronik des Archidiaconus von Gnesen (z Sommersberga z poprawami podług rękopisu królewieckiego) – W rękopisie królewieckim jest inny porządek Chronik [Sommersberga] jak w Somersbergu. Wydawca mniema, że tylko pag. 99–154 (do: De coronatione jest pióra Archidyakona gnieźnien. – Reszta przy pag. 96–99 Somersb. rządalszym ciągiem Kroniki: Res gestae Polonorum zaczynającej się na str. 94.

b) Aus dem polnischen Zeugenverhöre vom Jahre 1339. str. 720–731 (wypisy z Lites ed. Działyńskiego)

IV) Aus ungarischen Chroniken; str. 731–732 z Kroniki Jana archidiakona de Kikullew Chronica Hungarorum, którą Magister Johannes de Thwrócz za czasów Macieja Korwina dor. 1464 doprowadził; druk. w Schwandtner: Scriptores rerum Hungaric. Viennae 1746 fol. Vol. I

V) Aus böhmischen und österreichischen Chronicken; str. 732–735. Wypisy z Marignoli Jana, Neplacha, Chronicon aulae regiae, Vita Caroli IV (druk w Böhmer: Fontes I. 228) Beneš z Weitmül – austriackie: Thomas Ebendorffer von Hasselbach, Hagen.

VI) Aus deutschen Chroniken; str. 736–742 – Theodericus de Niem (+1400), Albertus Argentinensis (1376), Johannes Vitoduranus (franciszkan rodem z Winterthur, pisał 1348: Die Chronik des Minoriten Johannes von Winterthur herausgegeben durch Georg von Wyss. Zürich 1856. 8° [i] w Eccard. Corpus Tom I) Heinrich von Hervord (dominikan +1370 Liber de rebus memorabilibus sive Chronica Henrici de Hervordia edit. Aug. Potthast. Gottingae 1859. 4°) Heinrich von Rebdorf.

VII) Niederländische Berichte str. 742–785; wyjątki z kronik niderlandzkich.

VIII) Französische Chroniken str. 785–788.; Le livre des faicts du marechal de Boucicaut (który 1390 był w Prusiech); Froissart.

IX) Englische Berichte str. 788–796 wyjątki z kronik angielskich.

X) Aus schottischen Chroniken str. 796–800 (wypisy)

Zusätze und Berichtigungen str. 801–806.

Register str. 807–866

n. p. Abel Daciae rex; Abenda territorium; Aldenburg vid. Theodoricus; Armagh in Irland vid. Albertus II; Elbing castrum, commendator de E.; Herbipolis (Würzburg); Henning de Below; Hermannus de Kirchheim miles;

Scriptores rerum prussicarum (oder) Die Geschichts=
quellen der preussischen Vorzeit bis zum Unter=
gange der Ordensherrschaft, herausgegeben von
Dr. Theodor Hirsch, Dr. Max Töppen und Dr. Ernst
Strehlke. Leipzig Verlag von S. Hirzel 1866. +8º.
(Fq)
IIIr Band. str. VI. 730.

1) Kurze preussische Annalen 1190-1337 herausgegeben von E. Strehlke. str. 1-4. (Krótkie niemieckie zapiski, z rękopisu papier. archiwum zakonu niemieckiego w Wiedniu, który to rękopis przepisał r. 1514 w Królewcu Jan Melhorn z Weissenbachu – Źródłem tych zapisków są Annales Pelplinenses.)

2) Annales expeditialis prussici 1233-1415 herausg. von E. Strehlke str. 5-12 (Krótkie łacińskie zapiski, z rękopisu książęcej biblioteki w Wolfenbüttel, z rękopisu papier. z XVII wieku, po większej części excerpta z Kroniki Dusburga.)

3) Franciscani Thorunensis Annales prussici (941-1410) und

4) Johanns von Posilge officials von Pomesanien Chronik des Landes Preussen (von 1360 an, fortgesetzt bis 1419) zugleich mit den auf Preussen bezüglichen Abschnitten aus der Chronik Detmar's von Lübeck, herausgeg. von E. Strehlke (str. 13-388.) Annales Thorunenses pisane po łacinie dochowały się w papierowym rękopisie z XVI wieku, w archiwum miejskiem w Gdańsku. – Kronika miasta Lubeki spisana w dolnoniemieckiem narzeczu przez lektora franciszkańskiego Detmara od r. 1350-1395 żyjącego, [redacted] (który na rozkaz rady miejskiej w Lubeku poleconą sobie miał kontynuacyą dawniejszej kroniki) wydana została pierwotnie: Die lübeckischen Chroniken in niederdeutscher Sprache (oder) Chronik des Franciskaner [redacted] Lesemeisters Detmar, nach der Urschrift und mit Ergänzungen aus anderen Chroniken herausgegeben von Dr. F. H. Grautoff Professor und Bibliothekar in Lübeck. Hamburg, bei Fr. Perthes 1829-1830. II Bände.

Dětmar korzystał między innemi z kronik toruńskich. — Kronika pruska pisana po niemiecku przez Jana de Posilge officyała kapituły w Riesenburgu wydana tu z 3 rękopisów berlińskich i 1 wiedeńskiego — pierwotnie wydali ją: Jahrbücher Johannes Lindenblatts oder Chronik Johannes von der Pusilie Officialis zu Riesenburg herausgegeben von Johan Voigt und Fr. Wilh. Schubert. Königsberg 1823. 8o. — tu wszystkie te 3 kroniki: Toruńska łacińska, Dětmara niżoniemiecka i Jana de Posilge niemiecka wydane w zestawieniu.

Dodatki: a) Verzeichniss der Hochmeister des deutschen Ordens (1190—1511) p. 388 (Spis chronologiczny podług 2 rękopisów, drukowany także w pierwotnej edycyi Lindenblatta. — po niemiecku)

b) Fortsetzung des Thorner Annalisten, in der Danziger Handschrift (1410—1540) pag. 398—399 (krótkie zapiski po łacinie)

Beilagen: I) Preussische und Pommerische Berichte, Urkunden. p. 400—404.: Wiadomość o zajęciu Elbląga przez Polaków r. 1410 (po niemiecku — z rękopisu) Wyjątki z Annałów łacińskich klasztoru cysterskiego Colbatz na Pomorzu 1186—1271 (krótkich zapisków z kroniki Oliwskiego klasztoru założonego r. 1186 — z rękopisu) Dwa dyplomata Zygmunta króla węg. z r. 1410 dotyczące bitwy pod Tannenbergem (z mscr. po łacinie)

II) Aus niederdeutschen Chroniken p. 404—415 (Z kontynuatora Dětmara kroniki, z kroniki Rufusa i innych kronik)

III) Aus thüringischen und oberdeutschen Chroniken p. 415—423 (Z różnych kronik wyjątki)

IV) Böhmische, schlesische und polnische Berichte p. 423— między innemi list Władysława Jagiełły pisany d. 16 Julii 1410 do żony Anny o bitwie pod Grunwaldem (p. 425) List Jagiełły do poznańskiego biskupa Alberta d. 16 Julii 1410 (odbrik z Gołębiowskiego: Panowanie Wład. Jagiełły 1846) (p. 426) Instrukcyja Alberta biskupa poznan. ablegatom polskim w Rzymie d. 29 Julii 1410 dotycząca

bitwy pod Grunwaldem (z Mscr.) (p. 427). Cronica conflictus Wladislai regis Poloniae cum Cruciferis Anno 1410 (p. 434-439) z faxymile sporządzonego przez Bielowskiego z biblioteki Działyńskich, udzielonego Arndtowi - Korzystał z niej Długosz) De magna strage Cruciferorum A. 1410 (p. 439) (Relacyja wypisana przez hr. Przezdzieckiego z rękopisu: Epilogi sermonum Nicolai de Blonie w bibliotece Działyńskiego - udzielona przez Arndta) Metra de lite Prutenorum et Polonorum (p. 441) (z rękopisu biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie.)

V) Aus niederländischen Quellen (p. 442 - 452) (Oddruk z podróży Guillebert de Lannoy 1412 r. i 1421 z edycyi Lelewela)

VI) Aus französischen Chroniken (p. 452 - 458) (Wyjątki z 4 kronik)

VII) Aus schwedischen und dänischen Chroniken (p. 458 - 460) (Wypisy)

VIII) Aus Lebensbeschreibungen der Päbste (p. 460 - 464) (Wypisy)

5) Chronica terrae Prussiae 1029 - 1415 herausgeg. von E. Strehlke p. 465 - 471 (podług rękopisu (przez Lelewela przepisanego z biblioteki hrab. Ostrowskiego, udzielone przez Bielowskiego - przedruk z Pertza Monumenta Germaniae Scriptores XIX. - krótkie zapiski Tacińskie)

6) Fortsetzung zu Peter von Dusburgs Chronik von Conrad Bitschen 1332 - 1435. bearbeitet von Max Toeppen p. 472 - 506. (Konrad Bitschin pisarz miejski w Chełmnie pisał po łacinie w roku 1431 - 1450 - tu Kontynuacyja ta wydana z 4 rękopisów - ważna do historyi polskiej - po łacinie)

Beilage: Fragmente aus anderen Schriften Conrad Bitschins p. 507 - 518. (Aus den Werken: De vita conjugali, Epistola exhortatoria deplanitatoria)

7) Die ältere ~~Hoch~~ Hochmeisterchronik (1190 - 1419) bearbeitet von Max Töppen p. 519 - 709 (Sama Kronika niemiecka idzie od r. 1190

do r. 1433; pierwsza Kontynuacyja od r. 1433 do r. 1445; druga Kontynuacyja od r. 1431 po r. 1440; trzecia Kontynuacya od r. 1440 po r. 1479 – Kronika ta w niemieckim języku pisana prozą przez jakiegoś Krzyżaka r. 1433 w Chełmży, do której dodawano kontynuacyje późniejsze – autor korzystał najwięcej z Kroniki rymowanej Jeroschina, z Kroniki liwońskiej Hermanna von Wartenberg. – Dotychczas odszukano 21 exemplarzy tej Kroniki pisanych po największej części w XV wieku, które się przechowują w Królewcu (3), Berlinie, Gdańsku, Elblągu (3), Pelplinie, Wehlau, Mohrungen, Wiedniu (2), Gotha, Jena, Stuttgardzie (2), Dreznie, Salcburgu, Stockholmie, Eskurialu (w Hiszpanii)

Beilagen I) Zugaben einiger Handschriften der älteren Hochmeisterchronik: 1) Über die Gründung des deutschen Ordens (r. 1190) (p. 709–712) (Ustęp niemiecki z jednego exemplarza powyższej Kroniki) 2) Indulgenzbriefe des deutschen Ordens (p. 713–719) (Treść bul papieskich na korzyść Krzyżaków, po niemiecku, z jednego exemplarza powyższej Kroniki.)

II) Aus polnischen Annalen (p. 719–725) 1) Aus der Continuatio Annalium Poloniae (Wyjątek z Pertz Monum. Germ. Script. T. XIX p. 656, o bitwie pod Płowcami r. 1331 wyjęty z Anonima biblioteki Piotra z Szamotuł, pierwotnie przez Lengnicha wydanego i r. 1426 pisanego) 2) Aus der [illegible] Fortsetzung in der Petersburger Handschrift Ustęp krótki o Bitwie pod Grunwaldem r. 1410 wyjęty z Pertz Mon. XIX p. 662) 3) Fortsetzung des Anonymus 1330–1326 ed. Lengnich. (dotyczący bitwy pod Grunwaldem r. 1410)

Zusätze und Berichtigungen (do Tomu III) p. 726–728)

Anhang: Ueber einen kürzlich aufgefundenen Siegelstempel Herzog Mestwins I von Ostpommern (Stępel z srebra owalny w kształcie medaliona wiszący na kółku, znaleziony w blizkości Świecia, dziś w posiadaniu Vossberga) F p. 729–730

F Książę Mestwin I (+1220) stojący z gołą głową w pancerzu z Karacen (kujaku) i w sajanie do kolan, w prawej trzyma miecz, w lewej tarczę ♡ napis do koła: Sigil' Mistuini (pieczęć ciekawa)

Jadwiga i Wilhelm. Jadwiga ur. 1371, Wilhelm austriacki ur. 1370, zaręczeni zostali r. 1375. Dowodem tego dyplom króla Ludwika węg. dany w Haimburgu d. 15 Czerwca 1378 (drukowany w Katona: Historia critica regum Hungar. stirpis mixtae 1790 Tom X. p. 643) i drugi dyplom wystawiony przez Ludwika w Zolii d. 11 Lutego (dominica Invocavit) 1380 w obec matki swej Elżbiety i żony swej Elżbiety, Władysława xięcia opolskiego i wieluńskiego, oraz Ziemowita starszego xięcia mazow. gdzie Ludwik powiada iż Dymitr arcybiskup strygoński „pontificaliter indutus" w kościele parafialnym w Haimburgu dawał ślub Jadwidze z Wilhelmem. – Później skarżyli Arcyksiążęta Albert i Wilhelm z zakonem Krzyżackim do papieża o naruszenie tego ślubu, jak widać z bulli Urbana VI pontificatus Anno X (1387) Perusii III Calend. Januar. – Jadwiga koronowana na królową r. 1384; Jagiełło przybył d. 12 lutego 1386 do Krakowa (Archidiac. Gnesn. p. 154) okrzczony d. 15 lutego (Archidiac. gnesn. p. 154) przez Arcybiskupa Bodzantę w asyście biskup. krak. Andrzeja (Wasilo) bisk. ceretensk. i Wartazana biskupa bareptenskiego (Annal Thorun ap. Script. Prus. III p. 142) wesele odbyto się nazajutrz d. 18 lutego w Niedzielę (Annal. Thorun et Detmar) lubo Archidiakon gniez. pisze że wesele było 17 lutego.

343

Die ältere Chronik von Oliva. Inaugural-Dissertation zur Erlangung der philosophischen Doctorwürde an der Universität Göttingen von Max Perlbach aus Danzig. Göttingen, Druck der Universitäts-Buchdruckerei von E. A. Huth 1871. 8° str. 174.

Kronika ta drukowana w Scriptores rerum Prussicarum T. I pag. 649-726. (ob. Rethwisch: Die Berufung des deutschen Ordens gegen die Preussen. Inaugur. Dissert. Göttingen 1868 p. 51.) – Długosz do swej Historyi używał Kroniki pruskiej Wiganda z Marburga tłomaczonej z niemieckiego wierszem, r. 1464 dla Długosza przez jakiegoś pisarza z Hessyi (Wiganda Kronika obejmuje lata 1293-1394). Długosz korzystając z stanowiska swego dyplomatycznego przy zawarciu drugiego pokoju toruńskiego zbierał kroniki pruskie. Korzystał z Kroniki Dusburga, Wiganda z tak zwanej Kroniki Oliwskiej starszej, z kroniki Jeroschina

Scriptores rerum
silesiacarum

Źródła do dziejów Polski.

Scriptores rerum silesiacarum oder Sammlung schlesischer Geschichtsschreiber herausgegeben von Dr. Gustav Adolph Stenzel. Breslau (Jos Max) 1835. 4º Band I st. XX. 538.

1. Chronica Polonorum (p. 1-32) z rękopisu pergaminowego przepisana przez jakiegoś Jana 1359 jak świadczy przypis na końcu: „Finita Cronica Lechitarum per manus Johannis sub A. D. 1359 in Sabbato ante Dominicam qua canitur Cantate Domino" z rękopisu pergaminowego in fol. który się obecnie znajduje w bibliotece Rhedygerowskiej w Wrocławiu – Autor nieznajomy ile się zdaje ksiądz niemiecki na Szląsku pisał tę kronikę na początku XIV wieku jak się zdaje dla Księcia w Brzegu piastowskiego – Wydrukował ją Sommersberg scriptores p. 1-13 w Tomie I – Autor końcy kroniki z r. ~~1278~~ ~~1279~~ 1278 lubo nawiasowo o wydarzeniach z roku 1278 wspomina, początek wypisał z Kadłubka, dalej zawiera co do Szląska dość wiarogodne wiadomości

p. 23. Boleslaus altus primogenitus Vladislai monarchae gede prima conjuge sua genuit Jaroslaum filium et Algam filiam; qua defuncta duxit dominam Adilheidam sororem imperatricis conjugis Conradi secundi imperatoris et genuit filios Boleslaum et Heinricum dictum cum barba."
Przywilej No. 1 z r. 1175 w Büsching Urk. des Kloster Leubus jest prawdziwy – zaś No. 2. 3. 4. 6 fałszywe p. 24.
Boleslaus calvus de prima uxore habuit tres filias quarum unam (Agnes + 1265) tradidit (Ulrico) comiti de Wirtinberg (+1265), alteram (Hedvigim) duci Masoviae Conrado tertia (Eufrosina, Sommersberg I p. 330 mylnie ją zowie Anna) abbatissa in Trebnitz defuncta est (1287 - 1297) pag. 31.

2. Breve Chronicon Silesiae (p. 33-37) z rękopisu biblioteki uniwersyt. wrocławskiej pochodzącego z klasztoru Henrychowa z XIV wieku idzie do r. 1410 pierwszy raz drukowana
p. 35 „Anno D. 1289 tertio calend. Augusti Ruteni terram Slezie intraverunt et circa Nizam et Grotkowe praedam hominum tulerunt et in terram suam deduxerunt."

3. Chronica principum Poloniæ (p. 38-172) pisana około 1385
1395 przez Niemca członka Kollegiaty w Brzegu autor korzystał
z Chronica Polonorum (No. 1) z Marcina Galla – jest kilka rękopisów
papierowych z XV wieku tej Kroniki w bibliot. uniw. wrocławsk.
Rękopism mylnie wydrukował Sommersberg ... od r. 1382

p. 145. Bolko dux Swidnicensis (+1368) mortuus – Dux Ludo:
vicus I dux bregensis adhuc vivens (1368) genuit ducem
Heinricum viventem adhuc, Wenceslaum defunctum, Margare:
tham uxorem Alberti ducis Baverie, Hanonie nec non
Hollandie comitis, Hedwigim ducissam Uswicensem
(o niej to pisze Ludwik I w przywileju z r. 1376 „Hedwigis
relicta ducis Jesconis domini Uswiczensis filia nostra."
– była to żona Jana xięcia Oświecimskiego który jak Sten:

p. 145 T. I

zel twierdzi był synem Kazmierza III Księcia cieszyńs:
kiego – Sommersberg Tab V. gen. pag 417 mówi mylnie
że była żoną Przemysława! – Nietrzeba jej jednak mie:
szać z inną późniejszą Jadwigą, która 1396-1400 była żo:
ną innego Jana Księcia Oświecimskiego zapisującego jej
wiano na Zatorze) et Katherinam abbatissam Trebni:
censem omnes adhuc viventes.
Henricus IV dux Saganensis + 1342 d. 8 Junii sepultus in
monasterio canonic. regul. in Sagan
Joannes dux Stinaviensis umarł dopiero po r. 1361 (Som:
mersberg pisze że + 1345 mylnie) pochowany w Leubus
seu V żelazny
Henryk VI senior dux Saganensis + 5 Decemb. 1393 (Som:
mersberg ma mylnie + 1387)
Henryk VII dux medius Rumpoldus dictus dux glogo:
viensis + 24 dec. 1394 (Somersberg ma mylnie 1389)
Henryk VIII Sperling dux Freistad. et Sprotav. żona
Katarzyna córka Władysława xięcia opolskiego
(nieznane Sommersberg)
Xiążęta olesniccy było ich 10 zwali się wszyscy Konradami
wygaśli 1492 (Genealogia ich zagmatwana rozjaśnił
Henzel w Ledebars Archiv T. V. p. 214 ff.) Konrad I
+13.. pochowany w klasztorze trzebnickim, Konrad II syn
jego + 10 czerwca 1403. Syn tegoż Konrad III w grudniu
1412.

346

p. 153 Xiąząta ~~Polscy~~ wielko: Mesco III alias Meßico vel Mezco filius Boleslai III curvi genuit 3 filios: Boleslaum (+1195), Wladislaum (+1231) et ~~Wladislaum~~ Odo vel Ottonem gneznensem et posnan. ducem. Odo genuit autem Wladyslaum (+1239) hic autem Wladislaus 2 filios: Boleslaum ducem Calisiensem (+1278) et Primislaum ducem posnaniens (+1257). Hic Primisl habuit filium Primisl II (occisum 1295 in Rogozno)

p. 153 Duces Mazoviae et Cujaviae. Kasimirus II (filius Boleslai curvi) genuit: Boleslaum (+sine liberis) Conradum ducem Mazov. (+1247) et Lesconem album ducem Cracov. (+1227) — De Conrado nati Semovitus dux Mazov. (+1262) ~~et~~ Boleslaus (+a Π d15) et Casimirus dux cujav. (+1268) — Semovitus dux Mazov. procreavit: Conradum (+1294 a Π d15), Boleslaum ducem Mazov. (+1313) — Hic Boleslaus (+1313) genuit Trojdenum (+1341) et Semowitum (+1343) Trojdenus habuit filios Boleslaum (+1340) Casimirum (+1354) Semowitum (+1381) — Semowitus (+1381) habuit duos filios: Joannem (+1428) et Semovitum (+1426) qui reliquit Boleslaum (+1455) Casimirus dux Cujav. genuit Lesticonem dictum Nigrum ducem Crac. (+1289 ob. Stenzel I pag. 154) Ziemomyslum ducem cujav. (+1287) qui reliquit filios Lestkonem, Premysl, et Casimirum.

IV. Catalogus abbatum Saganensium p. 172 – 528 pisana przez opata Ludolfa (+1422) w Zaganiu roku 1398 a przez kontynuatorów do r. 1616 dociągnięta.

O Jadwidze pisze Ludolf pod r. 1370 pag. 218:

„His diebus mortuo jam dudum Kazimiro rege Polonorum sine „haerede cum filia minor (Hedvigis) regis Ungarorum jus successionis in regno Polonorum haberet pater ejus eam duci Austriae (Wilhelmo filio Leopoldi) desponsavit. Sed post mortem patris Poloni eam auferentes cuidam gentili sed tunc a primo babtisato forte Wladislau vel Wolislao nomine in conjugio copularunt ipsumque neophitum super se regem fecerunt qui tenens regnum Poloniae usque in diem habet et eandem regis filiam in uxorem licet sterilem et sine prole. Dicunt autem eam hujus secundi et non primi jam esse uxorem legitimam

quia cum eam

Scriptores rerum silesiacarum oder Sammlung schlesischer Geschichtschreiber herausgegeben von Dr. Gustav Adolf Stenzel. Breslau (Jos. Max) 1835–1851. 4º
Bd. I–V.

I Band. 1) Chronica Polonorum (pag. 1–32) z rękopisu (druk w Pertz XIX p. 553–570) biblioteki Rhedigera w Wrocławiu na pergam. in fol. przez księdza Jana r. 1359 przepisanego dla Ludwika xięcia na Brzegu. Drukowana najprzód w Sommersberg Script. rer. Silesiac. T. I pag. 1–13 (gdzie autor mylnie Janem zwany). Autor kończy swe dzieje na r. 1278; pisał zaś na początku XIV wieku przez Szlązaka niemca; początek czerpał autor z Kadłubka, którego zwie Cronographus. – między innemi zaraz z początku cytuje ustępy z Kadłubka którego zwie „Cronographus ea quae scripsit non se „legisse dicit sed quorundam collatione se didicisse „ac ideo modo dialogico descripsisse." (pag. 2). Kadłubka źródła

Dobrze pisze iż Bolesław II Łysy † 1278 zostawił córkę Eufrozynę Ksienią trzebnicką (tę Somersberg mylnie zwie Anną) Władysław który już 1281 nieżył zostawił Mieczysława raciborskiego, Kazmierza bytomskiego, Bolesława opolskiego i Przemysława oświęcimskiego Książęta.

2) Breve Chronicon Silesiae (pag 33–37) z rękopisu (druk w Pertz XIX p. 543–547 kompletniej) biblioteki univers. wrocł. z XV wieku; ~~druk najprzód~~ w ~~Sommersberg Tom~~ II pag. 17–18; ma wiadomości od r. 970–1410. należy właściwie do Roczników czyli Annałów. Annales Cistercienfium in Heinrichow

3) Chronica principum Poloniae (pag. 38–172) ~~de~~ (z niej korzystał Długosz) z rękopisu in fol. około r. 1497 pisanego w Archiwum prowincyonalnym w Wrocławiu. Drukowane najprzód w Somersberg Tom I p. 13–63. ; do textu Sommersberga wydał poprawki

Sachs von Löwenheim: Zur Historie und Genealogie von Schlesien. Breslau 1785. 8º. I Stück p. 7-32 z rękopisu hrab. Schafgotscha w Hermsdorf – Autor pisał swą kronikę pomiędzy 1384-1385 dla ~~Ks~~ Ludwika I Księcia Brzegu i był Księdzem Brzegu. – Korzystał zaś z Chronica Polonorum (Somersb. T. I p. 1-13) Martini Galli Chronicon ed. Varsav. 1824) Pulkawa, Martinus Polonus, Vita S. Adalberti, S. Stanislai, S. Hedvigis i z jakiej polskiej kroniki którą zowie „quaedam Cronica". Kronika ta sięga

Długosz. od r. 800-1369. – Z tej kroniki czerpał Długosz

4) Catalogus abbatum Saganensium (pag. 172 – pisany pierwotnie r. 1398 przez Ludolfa opata żegańskiego (+1422) z dodatkami do r. 1616; pierwszy raz wydane z rękopisu

II^r. Band 1839. 1) Vita S. Hedvigis (p. 1-126) podług rękopisu pergaminowego kapituły wrocławskiej pisanego z końcem XIV wieku. – Rękopis ten przerobił Surius: (Vitae Sanctorum d. XV Octobr. pag. 231-245)

[Zawiera Legenda major p. 1-99 Legenda minor p. 99-126.]

2) Vita Annae ducissae Silesiae (pag. 127-134) z rękopisu pergaminowego bibliot. uniw. wrocław. z początku XIV wieku.

3) Catalogus episcoporum Wratislaviensium (pag. 133-134) sięga po r. 1468 z rękop. kapituły wrocław. krótkie notaty

4) Gesta abbatum monasterii S. Vincentii (pag. 135-155) pisane r. 1480 przez Mikoł. Libental, z dodatkami do r. 1692; z rękopisu archiwum prowincyalnego.

5) Chronica abbatum beatae Mariae Virginis in Arena (pag. 156 - 286) pisana przez opata Jodoka ze Ziegenhals (1447) r. 1480; sięga do r. 1429 z dodatkami do r. 1779, z rękopisu biblioteki wrocław. – Autor między innemi źródłami czerpał z Wincentego z Beauvais: Speculum historicale.

ze str. 174 że IX opatem był Stephanus od r. 1250–1276
a po nim X opatem Petrus 1277–1280.

6) Michael. Joseph. Fibiger: Series et acta magistro-
rum Wratislaviensium sacri ordinis Crucigerorum
cum rubea stella hospitalis S. Mathiae (pag. 287–381)
pisane r. 1706

7) Franc. Carol. Alex. Fuchsz: Series dominorum
praepositorum Nissensium Ordinis Sanctissimi Sepul-
chri cum duplici rubea cruce (pag. 381–461) pisane
r. 1730.

8) Codex epistolaris Nr I–XXVI (pag. 462–487)
jest tu 26 listów i przywilejów od r. 1241–1421. 1472 (dotyczących
Szląska przedrukowanych z Schannat: Vindemiae litt.
1723 Coll. I., Dolliner: Codex epistolaris Ottocari; Bod-
mann's Codex epistolaris Rudolphi; i z Moser.

9) ~~10~~ Fragmenta (pag. 488–491) zawierają: a) Nota
de recuperatione villae Dayow a 1278–1301 b) Ambrosii
Bitschen: Continuatio Chronicae Polonorum ab a. 1401
–1471 (pag 490–491)

= III Band 1847: Samuel Benjamin Klose's Darstellung (p. 332 biografia Miko-
Der inneren Verhältnisse der Stadt Breslau vom łaja Tempelfeld z Brze-
3 Thlr. Jahre 1458 bis zum J. 1526. (pag 1–435) ważne gu prof. uniw. Krak. Kano-
o cechach. (Samlung der Quellenschrift. I Bd.) nika wrocł. ~~Krak.~~ Dr. Teol. + 1471.
i o jego pismach
p. 315–318 o założeniu
uniwersyt. w Wrocławiu
(ob. Michowita)

IV Band 1850: Herzog Hans der Grausame von
Sagan im Jahre 1488 und Hans Sweinichens
2 Thlr. Leben Heinrichs XI von Liegnitz (pag 1–20. 21–300)
1) Herzog Hans (1488–1494 ustęp z życia jego) pag. 1–20. 2) Von
Heinrichen Hertzogen in Schlesien zur Liegnitz und Brig
Gedächtnüss, Ursprung… Todt und Begräbniss, vermeldt durch
Hanns Schweinichen. pag. 21–162. (Henryk XI książę leg-
nicki uciekłszy z więzienia w Wrocławiu d. 18 lipca 1585, bawił

najprzód u Opalińskiego a od r. 1586 na dworze Królowej Anny wdowy po Batorym; jeździł z poselstwem polskim po Zygmunta III do Szwecyj r. 1587, był w bitwie pod Bycżyną, i umarł d. 3 marca 1588 w Krakowie; ciało jego kosztem cechu białoskor: ników Krakowskich (najwięcej Szlązaków) złożone było tym: czasowo w kaplicy cechowej klasztoru bosaków. Koszt pogrze: bu wynosił 30 talarów ze składki cechowej. Gdy cesarz niepo: zwolił sprowadzić ciała do Szląska, pochowano takowe w tym że klasztorze bosaków w osobnym grobie który zamurowano za co pokrewni książęta szląscy mnichom 50 czerw. zł. węg. i 50 talarow zapłacili. c) Beilagen p. 163–292 do życia Henryka XI.

1851) (Samlung der Quellenschriften IIᵗᵉ Bd.)

V Band. Actenstücke, Berichte und andere Beiträge zur Geschichte Schlesiens seit dem Jahre 1740 (p. 1–630.)

(Samlung der Quellenschriften III Bd.)

– W archiwum miasta Wrocławia jest list rajców wrocław. pisany do Piotra i Antoniego Stoschen braci, ~~[illegible]~~ cesarskich sekretarzy (Sonnabend nach Michaelis d. 2 October. 1518) w którem udzielają wiadomość rodowodową o szlachcie Stosch, o ich ojcu Ulryku Stosch, oraz o Zygmun: cie Stosch który za zasługi od króla polskiego przykazem od 1512 rat kilka set złotych jurgeltu (Notulae communes fol. 233.)

(Ob. Klose III Bd. Scriptores pag. 157.

Tom III powyższego zbioru ma tytuł także trzeci Sammlung der Quellenschriften zur Geschichte Schle: siens I Band.

Codex diplomaticus Prussicus, Urkunden Sammlung nebst Regesten von Johannes Voigt. Königsberg (Borntröger) 1842. 4ᵒ.

I Bd. 1836 Regest. ab 1148–1300 Dipl. Nᵒ 174 ab. a. 1217–1285 pp. 190 & 23.
II " 1842 " " 1251–1341 " " 163 ab a. 1251–1337. " 221. & 28.
III " 1848 " 1299–1382 " " 153 " " 1299–1382 " 200. & 24.
IV " 1853 " 1315–1399 " " 129 " " 1287–1399 " 190. & 24.
V " 1857 " 1213–1403 " " 137 " " 1315–1403 " 192 & 36.
VI " 1861 " 1345–1404. " " 181 " " 1345–1404 " 192 & 24.